12084

106-ԱԿԷ

ՆԱՐԵԿ

ԱՂՕԹԻՑ

Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ հոգեկիր հաւատորի :

Բաշխեալ յիննսուն և հինգ բանս՝ հոգեսուն մաղթանաց :

Նորոգեալ արտագրեալ համեմատութբ՟ հնագոյն և ընտիր ընտիր ձեռագիր օրինակաց :

1008
35963

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՏՊԱԳՐԵՑԱՒ

Ի Պատրիարգութեն Թագաւորեալ մայրաքաղաքիս Կոստանդնուպօլսոյ՝ Տ՟ն Յակովբոսի ամենապատիւ և վեհափառ Արքեպիսկոպոսի :

1839 ՅՕՐԹԱԳԻՒՂ ՌՄՁԸ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՐԻՑ ՈՐԴԻՈՑ ՊՕՂՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՈՒՃԵԽՑԻՈՑ,

243

Պոռութիւնք յոգնաթախանձ բանից օգտակարաց, ապաշաւանաց, հոգեշահ խրատուց։

Անձին ստգտանաց, զղջականաց կանոնաց կենաց, կամաւորութեան յանձնառութեանց․ աներեւութից յայտնութեանց, մեղանաց խոստովանութեանց, ցուցմունք դարմանեաց, տարածմունք ծածկեցելոց, յանդիմանութիւնք թաքուցելոց։

Սպեղանիք զօրաւորք՝ վիրաց անբժշկականաց․ դեղք ազդողականք՝ ցաւոց անտեսականաց․ ճարտարութիւնք բազմամասնեայ երկանց վտանգից։

՚Ի դիմաց կարեաց՝ ամենից բնութեանց, առիթք արտասուաց, պատճառք աղօթից։

՚Ի խնդրոյ հայցմանց՝ հարց միանձանց և բազմաց անապատականաց ասացեալ մատեան ողբերգութեան,

ԳՐԻԳՈՐԻ

Նարեկայ վանից վանականի։

ԴԻՈՐԱՑ ՕՐՏԻՑ ԻՕՍ·Ր

Ք․Ն․Գ․ ԸՍՏՈՒԾՈՅ·

Բ․Ը․Ն․Մ․

ԶԱՆԱՑ ՀԵՆԾՈՒԹԵԱՆ
սրտի՝ ողոց աղաղակի՝ քեզ վերըն-
ծայեմ առօծղ գաղմնեաց. և մատու-
ցեալ եղեալ ՚ի հուր թախծման անձին տաշորման՝
զղջում ըղձից ձեռնձերոյ սասանեալ միացս՝ բուբխա
աա կամաց աողքել առ քեզ. Ա՛յլ հառաչեցքս
հայեացքս դթած, քան ՚ի պատարաղն բոլորաղտուղ
մատուցեալ ծխոյն բարդուն. Ընկալ զմաթա-
մաս

մանկոյ բանից յօդուած՝ քեզ ՚ի հաճոյն, և մի՛
՚ի բարկութն. եւ լցէ՛ ՚ի խորոց սրտի զգայութեց խոր-
հրդակիր սենեկիս՝ վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝
կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզեալ
զօրութբ ճարպոյ՝ որ լինի է պարարտութն։ Եւ ՚ի
դնելս իմ ընդ քեզ դատ՝ խառնեալ աղերսիւ հզօր,
մի՛ երբէք զհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեալն յա-
կոբու, ըստ բողոքելոյն եսայեայ, և զանիրաւութն
բաբելոնի, տաղտկալի քեզ երևեսցի. զոր առակ եօ-
թանասներորդի երկրորդի սաղմոսին ազդէ. այլ եթէ
զբուրեալ խունկն հաճոյական ՚ի խորանին սեղանոյ,
զոր դաւիթն կանգնել նորոգեց տապանակին հան-
դստեան ՚ի գերութենէն դարձելոյ, որ ՚ի մերսան
գիտս կորուսեալս հոգւոյ առակին, ընդունելի կա-
մաց քոց լիցի։

Է. Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հա-
տուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ ՚ի ձորն վրէժխնդրու-
թեան՝ կոչէինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս.
այժմէն գուշակել շարժմունս յուզմանց ներհակա-
կանաց, որ լինումն անձին ցուցանի, խռովութիս
ամբոխից. հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝
խորհրդոցն հոյլք, չարեացն՝ ընդ բարիսն, և գերել
զիս ՚ի մահ ըստ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան ըղ
շնորհին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելա-
կանացն դասուց պօղոս՝ առօրինակեալ զմովսէս,
զքնի փրկութին յաղթօղ ցուցանէ։ Քանզի թէ
մերձ է օր տն, որպէս գիր ասէ, ՚ի հովտին անձուկ
ապարխին յովսափաթու և հեղեղատին կեդրոնի,
փոքր հանդիսարանացն լրաւանց ժամադրութեց,

որ կենդանակամաւ այսր յաւիտենիւ՝ զհանդերձե-
լոցն ինձ կերպարանեն, այլ և յաւէտ մերձեցու-
՚ի վե՜ր իմ արքայութիւն տ՜յ՝ մարմին եղելոյ, մեծապէս
գտեալ զիս առիթ վասուց՝ բազմաց տկասեաց՝ զա-
նազան մասանց յանդիմանողաց ճշմարտապատմից,
քան զձեռին նորին վերակացումն անդ ուրեմն եր-
բեմն ՚ի հարուածս եդոմայեցւոց և փղշտացւոց, և
այլոց բարբարոս ազգաց։ Քանզի այն ընտրութիւն
ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս իմումս պարտուց՝
տեւանց աւարտման ունի զսահման։ Ո՜հ՝ դուք՝ և
որոգայթ անձնազոպելի, ըստ մարգարէին և առակո-
ղին, տագնապաւ մեծաւ առ դուրս ինձ հասեալ՝ զա-
մօքին մշտնջենաւոր աստէն գծագրել։ Ո՜ որ միայն
քո՛ է հրաշագործել պտուղս գեղոյ՝ ՚ի ձեռս կենաց
ամենավերջան տարակուսանաց հոգւոց վտանգից,
քաւիչ տր՜՝ գովեալ ՚ի փառս անճառս անսահմա-
նելի բարձրութեան, յաւիտեանս յաւիտենից։

Մ ջերմեռանդն յաւելուած սրտին հեծութեն նորին հայցողի, առ նոյն աղերս հոգեբանաց բանի։ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

Բ. Ա. Ն. Բ.

ա. Եւ արդ՝ քանզի առ բարձրեալն տծ յօդաւո-
րեալ շղթայմեք կարգաւս, որ գործովք մի-
այն գրաւի, և ոչ սուեղծաբանութբ կաշառի,
որ յեղխպատս միշտ ունիս զարթիւ զգարձն, զինչ
օրինակ առ այս քեզ նմանագոյն և յարմարական առ-
տանօր եդից՝ անձն իմ պարտաւոր։ Պատժակիցս
կործանեցելոյն սոդոմայ. ընկերանեալ դատախազս
նմին

նինուէի · անարի բարբարոսս քան զախիլինն հարա-
ւային · վատթարագոյնս քան զքանան · յամառեցեալս
քան զամաղէկ · անբժշկականս քաղաք դրօշելոց · նշմար
մնացեալ ապստամբութե հինն իսրայէլի · յիշատա-
կարան պահեալ՝ ուխտազանցութեն յուդայ: Աշտամ-
բեալս գեր քան զծուռ · տարամերժեալս քան զըղ-
ծոյդան · խորթաբարոյս քան զդալիլեա · աններելիս
քան զանհաւանն կափառնաում · պարսաւեցեալս
իբր զքորազին · բամբասեցեալս ընդ բեթսայիթայ ·
անպարկեշտ ծաղկեցեալ ալիքս եփրեմի · Աղու ա-
ղաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտու-
թե · 'ի կորեանց առիւծուց՝ անձնական օձս ե-
ղեռնային · կերպս ձուոց քարբից՝ լցեալ ժանտու-
թե · պատկերս վերջին հարուածոցն երուսաղէ-
մի , ըստ բանին տէրունի՝ և տեսանողացն ձայնի ·
Տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն · խոր-
տակեալ դրացս վտահարան, և կրկին ծրդեալ շէն-
ուածս խօսուն · թողեալ ժառանգութիւս յարմա-
րական, մնացեալ տունս ա͞ծակերս , ըստ բանից նա-
խագրեցելոցն՝ մովսէսի՝ դաւթայ և երեմիայի ·
Յարկս բանական՝ ունօղս բորոտութե , հարուածել
խորատու քերմանն՝ օրինև կաղղուրեալ, օծեալ կա-
ւոյն՝ ողոքական հեզութեն · անճարակ դատեալ
յեղս ճմարից , քակտեալ վերստին ձեռամբ շինողին ·
արտաքս ընկեցեալ իբրաւացի հատուցմամբ հրամա-
նաւ հզօրին 'ի տեղի անսուրբ · հերքեալ տարադը-
րեալ խորոցաւ մեծաւ՝ ամենայնիւ տանց խնայե-
լոյ: Ծածկեալ դրամս յերկրի չարեօք , ըստ աւան-
դակորոյս մխտողին՝ որ յաւետարանին ցուցանի ·

է · Ամ

է ։ Այլ դո՛ւ Ած՝ Ածդ հոգւոց և ամ՟ մարմնոց, ըն
դաւանելոյ Ածաշնորհին, երկայնամիտ և բազմա-
ողորմ, ըստ աե՟յն յոլովանաւ ձայնին, շնորհեա կատա-
րել ՚ի քոյդ հաճոյի օրհնեալդ կամաց՝ զանկզրնաւո-
րեալ մատեան մաղթանաց՝ այսր աղերսագրութե։
Եւ ընդ լալով սերմանել բանիս ՚ի նախընթաց չու-
ատախձանաց՝ օթևանացս պատրաստութե, ՚ի կատա-
րածն ժամանելոյ հաւաքման ծնձոյն, դարձայց բերկ-
րեցեալ լրութբ քաւութե՝ պտղոյն երանութեան
ուրոյիցն բարութե։ Մ՛ի տացես ինձ արգանդ սրտի
անորդի՝ իբր Իսրայէլի, և ստինս աչաց ցամաքեալս՝
ո՛չ ամենադուլութ։ Տո՛ւր բանական մաղթողիս՝ հզօ՛ր
և ողորմած, նախ քան երկինս, և երկնին՝ երկրի, և
նա՝ ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ, և նոքա Իսրայէլի։
Եւ երկնաւորացն աղերս որ առ քեզ՝ հոգւոյս ազ-
դեսցէ, քան թէ տարերաց ապականացուաց։
Դու ստեղծիչ՝ և ես կաւ, բայց տարակուսելոյս ՚ի
մասս մաղթանաց այսր հեծութե՝ կամս քաղցրութե
զօրանալ տուր։ Զի մի՛ ՚ի բանալ վերնայինն երկնի՝
անընտիր դատեալ կրթութեան վայելման լուսոյ,
իբր զխութ մարմնոյ՝ ապաւեցայց ջնջեալ ՚ի միջոյ։
Որդի՛ զրկելոյս, ըստ մաղթանաց դոշման ատողին, և
ոյժ թալկացելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մասցս խըղ-
ձիւ, այլ ո՛չ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութբ զքեզ
խնդրելոյ։ Առ զաւանդ մաղթանացս, և տո՛ւր զողոր-
մութի քո շնորհացդ։ ընկա՛լ զփոքրս՝ ՚ի տկարէս, և
շնորհեա զմեծդ՝ առ ՚ի հզօրէդ։ զօրացո՛ զբանս զղջ-
ման, առաքեալ ՚ի մեզ հոգի ՚ի բարձանց՝ Ածաշունչ
պատգամօքս ՚ի սմա եղելոցս։ Պարգևեա՛ բարերար՝

զառակն Եսայեայ, լուսաւորեալ առ ճշմարտութին, մատուցանելով մահու արժանոյս՝ ընդ պղնձոյս գոյի անարգս ձայնի՝ զոսկի քո շնորհի. ընդ անզարդուն երկաթոյս՝ սեւուն գունոյս՝ պղինձ պճնելի, ցոյցք առաքինուն, հրաշեկ լիբանանու։ Ընդէ՞ր կարծրացուցանես զսիրտ եղկելոյս՝ չերկնչել 'ի քէն, անձառ և ահաւոր։ Մի՛ եղէց անպտուղ 'ի փոքր վաստակոյս՝ իբր ապաջան սերմանօղ անբերրի երկրի։ Մի՛ լիցի ինձ երկնել, և ոչ ծնանել. ողբալ, և ոչ արտասուել. խորհել, և ոչ հառաչել. ամպել, և ոչ անձրևել. ընթանալ, և ոչ հասանել. ինձ ձայնել, և քեզ ոչ լսել. պաղատիլ, և անտես մնալ. կողկողել, և ոչ ողորմել. աղաչել, և ոչ ինչ օգտել. զոհել, և ոչ ճենճերել. զքեզ տեսանել, և դատարկ ելանել։ Լո՛ւր ինձ նախ քան զկարդալս իմ առ քեզ միայնհզօր. մի՛ զանվճար տանջանացն տոյժս՝ ընդ թուով աւուրց մեղօք կեցելոյս չարագործիս ինձ՝ հատուցաներ։ Կեցո՛ զիս գթած. լո՛ւր ինձ ողորմած. մարդասիրեա՛ ներօղ. խնայեա՛ երկայնամիտ. պաշտպանեա՛ ապաւէն. բարերարեա՛ հզօր. ազատեա՛ ամենակալ. կենագործեա՛ նորոգօղ. վերականգնեա՛ ահաւոր. լուսաւորեա՛ երկնային. բժշկեա՛ հնարաւոր. քաւեա՛ անքննելին. պարգևատրեա՛ առատ. շնորհազարդեա՛ աննախանձ. հաշտեա՛ անախտակիր. ընկա՛լ անոխակալ. սրբեա՛ 'ի պարտուց օրհնեալ։ Եթէ յառեցից զաչս իմ, նայեցեալ 'ի հայեցուածս երկուց վանդից յաւուր թշուառուն, զքոյդ տեսից փրկուն յոյս և խնամակալ. եթէ նկատեալ դիտեցից 'ի վեր յամենագթու ուղին սովորլի, հրեշտակ քո խաղաղութեն

քաղց

քաղցրութիւն ինձ պատահեսցէ։ Ցոյց ինձ տէր 'ի յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութիւն ոգի, լուսով ամբարձել 'ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պարգեւօք սիրոյ քո եկեալ հասեալ։ 'Ի յարդարոցն կատարելոց՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուցես. զանակնկալն բարի՝ չարիս 'ի յուսահատութենն աւուր շնորհեսցես։ Բա՛ւ լիցի քեզ բարեբանել՝ որ փըրկութիդ ես տր, եթէ ախտացեալս քո ոչխարի՝ գազան դժնդակ տացես ուղեկից. մեղօք մեռելոյս՝ ա-

նախտ կեանք. կործանելոյս պարտեօք՝ փրկութի-դ. Որդեօք մոլացելոց զբարերարելդ՝ մնկնկալութի. անտեսեսցես զգթածելդ՝ խնամող. այլայլեսցես զմարդասիրելդ՝ անփոփոխ. նհանջեսցես զկենագործելդ՝ անխախտան. Թողուցուս զողորմութիդ՝ երջանիկ պտուղ։ Մոռասցես զքաղցրութիդ բարեշնորհ ծաղիկդ. անպատուեսցես զնիւթ պանծանաց քումդ ճոխութե. յեղանակեսցես զփառս հերաց քումդ բարձրութե. ոչ պահեսցես զվայելչական զարդ պայծառութե քումդ պատկի. Եթէ ողորմածացն է երանութի, իսկ դու բնաւ իսկ արքայութի լցեալ փափագմամբ, ոչ զբոլորն պարգեւեսցես փըրկութի. ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս. ոչ սպեղանիս՝ խոցուածոյս. ոչ դարման՝ տկարութեանս. ոչ ծագեսցես լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօրութիդ՝ կենաց պարգեւդ տիեզերաց։ Որ միայնդ ունիս փառս ինքնութ իշխութ եւ յարակայ մշտնջենաւորութ. վկայեալ 'ի բնաւից. օրհնեալ եւ փառաւորեալ յերկիս յաւիտեանս. եւ անդր քան զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից. ամէն.

Վերստին յաւելուած չէջին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն. և նոյն աղերս ձայն բանից բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ.

ԲԱՆ. Գ.

Տէ՛ր տէր, տուիչ պարգևաց. ընծայաբուն բարի. ամենից տիրող հաւասարապէս. միայն արարիչ զենուա յոչէից. փառաւորեալ. անքննելին. ահեղ. ահարկու. սոսկալի. հզօր. սաստիկ. անտանելի. անմերձենալի. անըմբռնելի. անխառնելի. անճառելի. անտեսանելի. անզննելի. անշօշափելի. անորոնելի. անսկիզբն. անժամանակ. Անշամանդաղ գիտութիւն. աներկբայ տեսութի՛ւն. Ճշմարիտ էականութիւն. բարձր՝ և խոնարհ օրհնաբանեալ գոյութի՛ւն. անստուեր ծագումն. ամենափայլ ճառագայթ. խոստովանեալ՝ լոյս. անտարակոյս վստահութիւն. անսպառ հանգիստ. անյեղլի կնիք. անսահմանելի տեսիլ. վերջին անուն. Ճաշակ քաղցրութեան. բաժակ բերկրութեան. հաստիչ հոգւոց հաց. տուր մթութեց սէր. աներկլեաց խոստումն. ծածկոյթ ցանկալի. զգեստ անկապուտ. օթոց բաղձալի. զարդ փառաց. ձեռնկալու մեծ. պսակէն գովեալ. աննուաղելի շնորհ. անսպառելի գանձ. անապական անձրև. արփիացըն ցուղ ցօղ. ամենատեղաց դեղ. ձրի բժշկութի. կրկնաձիր առողջութի. վեհագոյն խրախոյս. անպատիր կոչումն. համօրէն աւետիս. սարկամեծար թագաւոր. աղքատասէր պաշտպան. մշտահարուստ տուիչ. անխափան դիմեցումն. աննահանջելի հրաման. անհամառօտ յոյս. երկար տեսողութի. անզղջական

կան տուր․ ամենաբաշխ աջ․ արդարակշիռ ձեռն․ անաչառ ատեան․ Մխիթարութ՟ն ձայն․ սփոփանաց լուր․ բերկրութ՟ն բերումն․ անուն կենդանի․ նախախնամօղ մատն․ անգայթագղելի ելք․ անխարդախ ընթացք․ կենդանարար կամք․ աննենգելի խրատ․ աննախանձ պատիւ․ լայնական ճնարք․ անձկական պայման․ անդատանելի հետք․ աներեւոյթք շաւիղ․ անչափագիր պատկեր․ ողքանութիւն անսահման․ աննմանական տիպ․ անդրուագական դութ․ ողորմութ՟ն բազմազեղ․ խոնարհութ՟ն տօնելի․ համբոյր փրկական։ Եւ եւս քան զայս աղդմունք վայելչականք՝ ա՟ծութեանդ նուիրելիք , օրհնեալ․ գովեալ․ բարեբանեալ․ քարոզեալ․ աւետարանեալ․ հռչակեալ․ հընչեցեալ․ պատմեալ․ անխափելի կամօք աղաչեալ․ և որ ինչ առ մեզ բերին առ՚ի քէն՝ հասմունք քաղցրութ՟ե , զոր հանդերձելոցն ձառից լուսաբանեն կերպաւորութ՟ք․ որով զաւարթ ցուցանիս ՚ի փըրկութ՟ին իմ՝ երանութ՟ն , իբր ՚ի պարարութ՟ն իմ․քէ՝ ախորժ անենչանօք լցեալ․ զի ոչ իմիք ինչ մատախպատուասա փառատրիս երդոմ , այլ զի պատճառ իմ տացես զխօսքս աղերս՝ մեծիդ փրկանաց ։

Է․ Եւ քանզի առ ամ՟ հասակ տնկեցել յերկրի աղբանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորադմատենի ողբոց նուագի , որ զամենեցուն ունի ըղկրից պատահմանց՝ նշաւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կցորդ մեծգիտակական կարեաց համայնից , առ բոլոր գումարս բազմահոլով տիեզերակայա քրիստոնէից․ Ը՟ստ նախնի ժամու ժամանողաց, և առ երկրորդկոչեցեալ չափու արբունն․ առ որ ՚ի կատարած ա-

ւորն կալեալ՝ սակաւաձեւն ծիրուքն . առ պար-
տաւորս , և որդւորս . առ խնճորդւոյ բարձրայօնն , և
սխալեալ անձնադատ դատելն . առ բարխնն , և եղեռ-
նագործս . առ նկուն , և առ արխս . առ սորուկս և
նեղքայանկեալս , առ սեպուհս և գերաշխարհիկս .
Միջակայնոց՝ և պայազատաց . շինականաց՝ և տոհմա
կանաց . արուաց՝ և իգաց . հրամայողաց՝ և հնազան-
դելոց . գերելոց՝ և նուաստից . վեհից՝ և փոքունց .
պատուականաց՝ և ռամկաց . ձիավարժից՝ և սոսկա-
կանաց . քաղաքականաց՝ և դեղջկաց . արքայից գօ-
ռոզութեանց՝ 'ի սանձս ահաւորին ըմբռնեցելոց .
Միայնացելոց՝ վերնականացն խօսակցաց . մաքրակա
նաց՝ անբանուէր զգաստունց . քահանայական՝ եր-
ջանկակրօն ընտրութենց . այցելութենց՝ բարեզգես-
տից դիտողութենց . աթոռակալունց նախագահից՝
սրբանուէր անսողունց . որոց ամենից աղերս աղա-
չանաց , և ամենից խրատ բարեաց՝ առ դէմս աղօթից
այսու մատենիւ մատակարարեցի , ձեռնարկեալ հոգ-
ւոյս զօրութե՛ կարդել ինձ մաղթանս բազմադի-
միս , և ամ՛ցն սոցին խնդրուածս՝ դթութե՛ մեծիդ-
յանդիմանն լինել առաւել հանապազ .

Դ. Եւ արասցես զայն ընթերցողացն 'ի սիրտս յըս-
տակս՝ բժշկութի հոգւոց , և մաքրութի յանցա-
նաց . թողութի պարտուց , և արձակութի մեղաց կա-
պանաց . Եղիցի բղխումն արտասուաց՝ առաւել վար-
ժելոցն , և պարգևեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապա-
շաւ ըղձից . Շնորհեսցի տէր և ինձ ընդ նոսին
առ 'ի քէն՝ զղջումն կամաց . և նոցա իմովս ձայնի-
շունչս բարեհամբոյրս . նուիրեսցի վն իմ այսու մա-
տենիւ

տենչիւ պաղատանք նոցին, և բանիւս այսու հե-
ծութիւք նոցին ընդ իմ խնկեսցին: Ընդ համբոյր
ճաշակման այսր ողբերգութեան, շնորհ լուսոյ քոյ
մտեալ բնակեսցէ. եթէ եղցեն ինձ բարեպարիշտք
ընծայիլ սրբու, ընկալ կենդանարարն վ͞ քոյ դրթած՝
և զիս է̄ նոսին. եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս կաթ-
ուածոց աչաց սովլիմբ բերիցի, եղիցի՛ 'ի քէն խընա-
մոկալ՝ և յիս անձրևեալ. եթէ գրեսցի և 'ի փրկու-
թիւն կարդեսցի՝ հաղորդելոցն յայս կիրս կենաց,
արասցես կամաւ քո օրհնեալ՝ և ինձ համարել. եթէ
հեծութիս ա̄ծահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի՝ 'ի դաղա-
նեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեցայց քեւ բարձ-
րեալ՝ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով
հանդերձեալ՝ առ քեզ համբարձցի, հասցէ միասցի
է̄ իմս ձայնի և աղաչողացն աղերս՝ յառաջ մատուցնել:
Եթէ պաղատանս բազմադիմիս ընդ իմս երկնեսցի,
լիցի և ինձ քեւ՝ և վասն սորին կրկին նուիրեալ.
Եթէ յարդեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ
'ի հաճութի, նախայլոցն՝ ընդ իս քեւ ընծայեսցի.
Եթէ 'ի տխրանաց ինչ ձանձրուէ ոք նուաղեսցի,
կանգնեսցի վերստին հաստարանաւ այս հառաչա-
նաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ. եթէ համբերատակն վստա-
հութե մեղօք յատակի, այսու արձանօք պատկանե-
ցելովք աջով քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուսցի:
Եթէ յուսոյն ձգարան՝ սուսերբն յանցանաց հա-
տեալ կորեսցի, կցեսցի դարձեալ միասնադամ կա-
մօք ամենակալիդ՝ բարուք պատուաստեալ. եթէ վը-
տանգ մահու՝ անձնական ցաւոյ՝ զոք պաշարեսցէ,
գտցէ փրկուի սովաւ առ 'ի յոյս կենաց՝ յաղօթիւն

առ

առ քեզ կենցուցիչ․ եթէ տագնապաւ որ տարակու-
սի՝ ՚ի սիրտ խոցիցի, քաղցրութ․ քո՝ առեալ ապրեալ
ողջասցի։ Եթէ անքաւելի կորստեամբ պարտեաց՝
յանդունդս որ խորոց իցէ ընդլուղեալ, եկեսցէ ՚ի
լոյս՝ կարթիւ այս ճառից՝ քո պատսպարեալ․ եթէ
թմբրութ․ խաբից՝ խաւարին գործոց՝ իցէ որ մնա-
ցեալ, զօրասցի անդրէն վասն քո միայն ապաւէն՝
՚ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պաշտպանակն վստա-
հութեան զանձն ուրուք լքցէ, ընկալցի այսու միջ-
նորդիւ ձեռն քո զնա՝ ամփոփեալ ՚ի նոյն հաստա-
տութեան․ եթէ ամայի ՚ի զգուշութէ պահողացն
որ դեգերեսցի, պատսպարեսցէ սովիմբ՝ առ ՚ի նոյն
դարձ նորոգողին․ Եթէ սարսուռ դիւային ջեր-
ման՝ դողութ․ ինչ զոք խռովեսցէ, սթափեսցի ՚ի
սոյն լոյս նշան՝ խոստովանեալ և երկրպագեալ խա-
չիդ խորհրդոյ․ եթէ անօրէնութեան մրրիկ՝ խոր-
տակիչ հողմոյ՝ յանկարծ բախեսցէ զհաստատեալս
մարմնոյ՝ շինուածոյ մարդոյ՝ յերկրային ծովու,
հանդարտեսցի անդրէն՝ ղեկաւ այս թևոց ՚ի քեզ
պատկանեալ։

Դ․ Եւ արասցես լինել դեղ կենաց՝ առ ճարս ցա-
ւոց հոգւոց և մարմնոց՝ քոց ստեղծուածոց,
զայս կարգեալ սահման ողբոց մատենի սկզբնեցելոյ
յանուն քո՝ բարձրեալ․ Ո՛ սկսեալս իմ՝ դու կա-
տարեա․ եղիցի հոգի քո խառնեալ ՚ի սա․ շունչ զօ-
րութ․ մեծիդ միասցի ՚ի քո ինձ շնորհեալ ստեղ-
ծաբանութիւս․ զի դու տաս զօրութիւն վհատեալ
սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց․
ամէն․

Երրորդին յաւելուած կցկին հեծութեան՝ նորին համողէ, առ նոյն ողբերգս հաղթանակ բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

Բ Ա Ն . Գ.

ա̅ . Նուաքանդն սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ 'ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բազմամեղի, վիրաւի սարսեալ դողացեալ տագնապաւ մեծաւ՝ յաւէտ երկնչիմ. վասն զի ահաւոր և անտանելի, և 'ի սահմանէ բանի փախչելի, յիշատակ անձնողոպրելի՝ անաչառուդ քո ատենի՝ 'ի կշտամբութեան իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի։ Նա զի՝ և չէք իսկ բժշկութի բազմավը-տանդ սաստկութեն վիրացս անողջանալի, խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որսողին զանձն իմ 'ի կորուստ։ Մանաւանդ զի՝ ոչ գոյ պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի. և ոչ բանիւ խրատանալի, և ոչ վերարկուաւ պատսպարելի, և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս բանիւք մատչելի, և ոչ կերպարանօք երեսք խաբելի. ոչ յօդուածովք բանից ստելի. ոչ արադամնետոնց փախչելի. ոչ թիկանց դարձուցանելի. ոչ դիմաց ընդ երկիր մածուցանելի. ոչ բերանով ընդ հող հատանելի. ոչ 'ի խորս երկրի ղօղելի. Յանցք մերկ են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են աներևոյթքն. արդարութի իմ նուաղեալ՝ և խղճա ունայնացեալ. մեղանքն յայտնեցեալ՝ և յաւէտ առաւելեալ. չարիքն իմ մնացական՝ և ես կորստական. խրատանցն կշիռ պակասեալ՝ և անխրատութին խիղճն զօրացեալ. բարեացն բերք հալեալ՝ և սխալմունքն ար-

ձա

ձանձրացեալ · ուժանդն կորուսեալ՝ և դաստակնիքն ոյժ-
մեն գտեալ · մահուն մուրհակ գծեալ՝ և աւերակացն
կտակ եղծեալ: Բարերարն տխրեցեալ՝ և բանսար-
կուն ուրախացեալ · հրեշտակաց դունդն թախծեալ՝
և սատանայ խնծղլուք պարեալ · վերնականն զօրքն ող-
բացեալ՝ և ստորնայինքն բերկրեցեալ · ապանողին մը
թերք լցեալ՝ և պահողին գանձն կապտեալ · օտարին
կողմն կանգնեալ՝ և ստացողին պարգև մնացեալ ·
հասողին ձիր մոռացեալ՝ և կորուսչին հաղբքն
պահեալ · երախայիք փրկչին հեծեալ՝ և բելիար
զուարթացեալ · կենացն աղբիւր փակեալ՝ և դառա-
ղին ժանդ՝ ժանդիս ժամանեալ ·

Է · Այս արդ՝ ոչ ապաքէն ըղձալի էր, բազդրոյն կան-
խուն նախաձայնելոյ, ոչ ստեղծանիլն երբէք յար-
գանդի՝ և ոչ նկարիլն 'ի յորովայնի · ոչ 'ի ծնունդ յա-
ռաջադային՝ և ոչ 'ի լոյս կենաց հասանիլ · ոչ 'ի թիւս
մարդկան գրիլ՝ և ոչ 'ի հասակ աճման ամբառնալ ·
ոչ 'ի պատկեր գեղոյ զարդարիլ՝ և ոչ բանիւ հանդեր
ձաւորիլ, քան ընդ այսպիսեաց սաստկագունից և սար-
սափելեաց ըմբռնիլ պատուհաց, զոր և ոչ վիմաց կարծ-
րուն բերէ, թող թէ մարմնոյ լուծականուն ·

Ը · Այս արդ՝ տէր բարեգութ՝ աղաչեմ զքեզ՝
տէր իմն ողորմածն, որ զայսպիսի դու ինքնին քե-
զէն քոյոց բանիւ մեզ սահմանեցեր՝ ասելով, թէ
տուք զայդ նուէր՝ յանուն փրկութեան ձերոյ՝ տղ, և
սուրբ եղերուք · զի զողորմութիւն կամիմ, և ոչ ըզ-
պատարագ · Ահա բարձրացին վերստին խնկեալ
այսր յիշատակս, որ ունիս զմդ, և 'ի քէն է մդ,
և քեզ փառք յամենեցունց · ամէն ·

Թ · Այս

Մ ջրտին յաւելուած յիշէն հեծութեն՝ նորին հաջողէ, առ նոյն աղերս յաղթանայ բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ.

ԲԱՆ. Ա

ա. Եւ արդ՝ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղականաւ անկայուն գոյիւ զբաղեալ, և յիմարութե̃ պատրողականաւ գինեաւս յիմարեալ, որ ամենայնիւ ստեմ, և ոչ միով իւիք ճշմարտեմ. Քանզի որո̃ք դիմօք վերադարձեցելովք նշանակօք աղաւաղեցելովք՝ յանդգնեցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ, ո̃վ իրաւադատ ահաւոր անճառ՝ անպատում հզօր ա̃ծ բոլորից. Քանզի դատեալ ատեանին 'ի սոյն՝ զապերախտութե̃ մեղուցեալ անձին՝ առ քումդ երախտիս, ցուցից զիրաւունս քո միշտ զօրացեալ, և զանիրաւունս իմ յաւէտ պարտաւորեալ. Որ արարեր զիս 'ի քո պատկեր պանծալի՝ 'ի ձեռն վեհիդ տպաւորութեան, զտկարս օժանդակելով:

բ. Զարդարեցեր բանիւ. փայլեցուցեր փչմամբ. մտօք ճոխացուցեր. իմաստիւք աճեցուցեր. հանճարով հաստատեցեր. 'ի շնչականացն որոշեցեր. հոգւով իմանալեաւ խառնեցեր. իշխանականին գոյիւ պճնեցեր. Ծնար հայրաբար. սնուցեր դայեկաբէս. տածեր ստացողա̃: Տնկեցեր զամբարիշտս 'ի քումդ դաւթի. ջրովք կենաց ոռոգեցեր. աւազանին ցօղով մաքրեցեր. կենացն վտակաւ արմատացուցեր. հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր. ա̃ծային արեամբդ արբուցեր. անհպիցն և անհասանելեացն ընտանեցուցեր. զաչս երկրեղէն՝ 'ի քեզ համարձակեցեր.

ըու

լուսովդ փառաց վերածածկեցեր ․ զհողանիւթ մա-
տունս անմաքուր ձեռացս՝ 'ի քեզ մատուցեր ․ զմո-
խիրս անարգ մահացու՝ իբր զնշոյլ լուսոյ յարդե-
ցեր ․ զհայր քո հզօր ահաւոր օրհնեալ՝ մարդասիրա-
պէս և անարժանիս իմոյ անձին կոչեցեր ․ Ո՛չ կի-
զեր զեւերանս լցեալ նանրութբ՝ 'ի ժառանգակիցն
կարդալ զքեզ ․ ո՛չ կշտամբեցեր զյանդգնեալս՝ 'ի
քո կցորդուն ․ ո՛չ ստաւերայուցեր զանսիլ աչացս՝
'ի քումդ անկնարկութն ․ ո՛չ արգելանաւ կապանաց՝
ընդ մահապարտացն տարագրեցեր ․ ո՛չ խորտակեցեր
զդաստակ բազկիս , որ անմաքրապէս առ քեզ համ-
բառնայր ․ ո՛չ մանրեցեր զոտս իմոց մատանցս՝ 'ի շօ-
շափելն զանդ կենաց ․ ո՛չ պատեցին զինև մառա-
խուղք՝ 'ի ձօնելն զքեզ՝ ահաւոր ․ ո՛չ փշրեցեր զպարս
ատամանցս՝ յըմբոշխնելն զքեզ՝ անսահմանելի ․ ո՛չ
գնացեր բարկութբ խառնական՝ խառնակել ընդ-
քեզ հեռաւորս , իբր ընդ վրիպեալ տունն խորշելի ․
Ո՛չ խայտառակեցեր 'ի հարսանարանին՝ զանարժանս
քումդ պարերգութն ․ ո՛չ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ՝
զանօրինեալս յանդիմանեցեր ․ ո՛չ կապանօք ձեռացս
և ոտիցս՝ յարտաքին խաւարն հալածեցեր ․

Գ ․ Ո՛ այս ամ մատունս բարեաց՝ և զներելոյդ եր-
կայնմտութն ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար օրհնեալ՝
և յամ միշտ երկայնամիտ , փոխադարձեցի վնասակարս
պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութբ ,
մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենակիր բազմածուփ
խորհրդոց յուզմանց երկրաքարշութեց ․ Ո՛ այսո-
ակկ քեզ՝ ած իմ և տր , ընդ այսքանեաց բարեաց փո-
խաբերեցի ․ զայս քեզ՝ ինձէն հատուցի չարիս , ըստ

մոլախնեան յանդիմանութեան առակի , մոռացեալ
զիմաստունն և սիրօղս յիմարութեն . Օ՜ այսց բա-
րեաց երախտեաց կաճառս՝ ընդունայնութեն գնա-
ցիւք՝ չարաչար ունայնացուցի . զայս լուսաւորուն
շնորհաց անճառից՝ 'ի բարձրելոյն խնամոց բարդե-
ցեալ՝ մրրկաւն խելագարութեն ցնդեցի. Նու թէպէտ
բազում անգամ ծանուցար՝ կարկառմամբ ձեռին քո
այցելութեան ձգել զիս առ քեզ , ոչ հաւանեցայ
ըստ մարգարէին՝ որ զԻսրայէլ ամբաստանէ . և
թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ ,
և ոչ ընդ այնմ սահմանաւ ուխտիւ փակեցայ , այլ
դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս , անդստին յաճն
առաջին մտաւոյ , փշոցն մեղաց հերկեցի զանդաս-
տան սրտիս՝ յորոմանն արդիւնաւորութիւն . Ուխ
երանեն առանձք ծարաւեալ մբ մարգարէիցն . քանզի
մնացեր յինէն խաղաղոյ , և ես ընդ այնորիկ փուշ
շառաւիղեցի . դարձայ յանախորժ դառնութ պտղոյ՝
այդիս օտարացեալ . բուռն հարի զանհաստատ հող-
մոյ , որովք միշտ տատանեալ՝ այսր անդր տարաբե-
րիմ . Ըստ ձայնի երանելոյն յոբայ՝ ընդ ճանապարհ ինն
անդարձ գնացի . 'ի վեր աւազոյ՝ շինուածս յիմարու-
թեն կառուցի . Այնաստուր հեռովք խաբեցայ՝ կե-
նացն անձկալեաց հասանել . փակեցի ինձէն զեկեցն
ուղեւորուն . բացի կամաւ զկորստեան խորխորատն.
Խցի զպատուհան լսելեացս իմոց՝ առ բանիդ կե-
նաց ընդունելուն . կափուցի զաչաց հոգւոյս հայեց
ուած՝ առ 'ի զկենացն դեղ նկատել. Ոչ ընդ ատեայ
'ի թմբրութեց լքմանէ մտացս՝ 'ի պատգամ փողոյդ-
ահաւորութեան . ոչ զգաստացայ 'ի փողոք դուժի՝

1511
1008/35063

հրափորձական աւուրն ընտրուն . ոչ երբէք զարթեայ 'ի նիրհմանէ քնոյն մահացուի, որ 'ի կորուստն կարապետէ . Ո՛չ եւառ հանդիստ քոյ հոգւոյդ՝ 'ի մարմնեղէնս տաղաւարի . ոչ ընդ բնութիւն չնչոյս խառնեցի զմասն շնորհաց քումդ պարգեւի . խմոյս ձեռօք կոչեցի կորուստ, ըստ առակողին, զհոգիս կենդանի մահացուցանել .

Դ . Եւ զինչ է ինձ սակաւս և նուաղագոյնս յօդել սահմանս կսկծելիս չափաբերականս, մինչ անցեալ է ըստ քանակութ՝ և վրիպեալ ըստ բժշկութ . Արդ՝ քո՛ է ընձեռել կեանս՝ հոգւով մեռելոյս, և աննախակալութբ մատչել առ այցելութ դատապարտելոյս՝ որդի այ կենդանւոյ . քեզ փառք յաւի . ամէն .

Մ՚էրտէն յաւելուած կրկին հեծութեն՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն ողբերգ հողմնակոյ բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ .

ԲԱՆ . Զ.

Ա . Եւ արդ՝ զինչ բարւոք գոյ առ այս, կամ մի օգուտ ինձ առ սոյն սահման ընթացից ձայնիս հեծութեն լքանել, և ոչ զամբարեալ շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս հերքել . և կամ զծանրութի սրտիս՝ մթերեալ ցաւոյս՝ հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտկացուցանողական ճնարաւորուբ, մատնամատուխ զզուանօք փսխել .

Բ . Եւ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ 'ի փառս՝ ընդ մեցն դասս, որոց լի են բերանք նց ծաղու՝ և շրթունք ուրեանց ցնծութբ, ըստ առակողին և սաղ

սաղմոսողէն, 'ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանիսն իմ յիշատակել համայն տառանօք. Թէպէտ առ իմում թերութեն բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք իցեն, իբր ապաշաւեալն քան զանապաշխարն. Հօնելի եղև մնացեալ, առ իմոց պարտուցս առաւելութի. պատուեցաւ և փարխեցին, առ դժնէիս ամբարշտութի. գովեցաւ անառակ որդին, առ անդարձիս ուխտազանցութի. յիշատակեցաւ կեղծաւորուի որդւոյն ամասեայ, առ անշնորհութի ապախտաւորիս. օրհնաբանեալ եղև ուտաւոկն, որ դատախազն է անհաւատից. պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրն ապաշաւողաց. Ո՜չ պակաս քան զփարաւոն՝ ղատեղծուած սրախս իմ խստացուցի. ըստ օրինակի խռովութեն մրրկաց ծովու ծփեցայ. ոչ այնքան սարսեցի և պատկառեցի 'ի սաստկութէ քումդ հրամանի, որքան ալիք ծովուն՝ յեզերացն. Ընդ Թիւս չափուց կշռութեն առ իմս գործոց՝ և աւազոյն կայտ սահմանեցաւ. պակասեաց անբաւիցն չէղջք, առ համբարս իմոցս անօրէնութեց.

Գ. Զի Թէպէտ և յոյժ բազում են մանունքն՝ 'ի յափունս ջրոյն համահաւաքեալք, այլ ուրոյնք և առանձնականք 'ի ծննդոց աճելութէ. իսկ մեղանք իմոյս յանցանաց՝ անթիւք, զորս անհնար է առնուլ 'ի միտ.

Ոմն՝ և ծնունդք իւր . ոմն՝ և շառաւիղք իւր .
ոմն՝ և բիծք իւր . ոմն՝ և արկածք իւր .
ոմն՝ և փուշք իւր . ոմն՝ և արմատք իւր .
ոմն՝ և հաստուածք իւր . ոմն՝ և պտուղք իւր .
ոմն՝ և նշխարք իւր . ոմն՝ և ճիւղք իւր .
ոմն՝ և ոստք իւր . ոմն՝ և որմկունք իւր .

ոմն՝ և ձիրանք իւր · ոմն՝ և մատունք իւր ·
ոմն՝ և խոստմունք իւր · ոմն՝ և զօրութիւնք իւր ·
ոմն՝ և ազդմունք իւր · ոմն՝ և նշմարանք իւր ·
ոմն՝ և տիպք իւր · ոմն՝ և մնացուածք իւր ·
ոմն՝ և սաւերք իւր · ոմն՝ և մթութիւնք իւր ·
ոմն՝ և յարձակմունք իւր · ոմն՝ և հնարք իւր ·
ոմն՝ և պատիրք իւր · ոմն՝ և դիտմունք իւր ·
ոմն՝ և դիմեցմունք իւր · ոմն՝ և չարիք իւր ·
ոմն՝ և խողք իւր · ոմն՝ և դարշութիւնք իւր ·
ոմն՝ և կայծակունք իւր · ոմն՝ և կիրք իւր ·
ոմն՝ և մթերք իւր · ոմն՝ և գանձք իւր ·
ոմն՝ և ցնցուղք իւր · ոմն՝ և աղբերք իւր ·
ոմն՝ և դիւտք իւր · ոմն՝ և շանթք իւր ·
ոմն՝ և հրդեհմունք իւր · ոմն՝ և պատկառանք իւր ·
ոմն՝ և վէհք իւր · ոմն՝ և անդունդք իւր ·
ոմն՝ և բորբոքմունք իւր · ոմն՝ և աղջութիւնք իւր ·
ոմն՝ և ամպրոպք իւր · ոմն՝ և կայլակք իւր ·
ոմն՝ և հոսմունք իւր · ոմն՝ և հեղեղք իւր ·
ոմն՝ և սառնամանիք իւր · ոմն՝ և դրունք իւր ·
ոմն՝ և շաւիղք իւր · Հնոցն՝ և տապ իւր · հրատն՝ և
գոլորշիք իւր · հալոցն ձարպին՝ և ձենձերմունք իւր ·
օշինդրին՝ և դառնութի իւր · կործանիչն՝ և հնազան-
դեալք իւր · բռնաւորն՝ և յելուզակք իւր · գողոցն՝
և սպառազէնք իւր · աւազակապետն՝ և գումարտակք
իւր · գազանն՝ և կորիւնք իւր · խածանողն՝ և ծակօտ-
ուածք իւր · ապականագործն՝ և նմանիք իւր ·

Է · Որդ՝ այսոքիկ պետք են գլխաւորութեց՝ ապա-
կանողաց ոգւոց համայնից , դասեալք ընդ
ինքեամբք նուաճութիք մասանց՝ իւրաքանչիւրոք 'ի

սոցանէ՝ բիւրք բիւրուց՝ և հազարք հազարաց · իսկ զհամայնից թիւ նա միայն զօրէ իմանալ, որ զաւ 'ի մէնջ չէութիւն գրեալ՝ իբր զէութիւն գործոց ան-սանէ ։ Դու արդ՝ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և համաբակաց բնութե վարեսցի, և երկրածին զանձն դի-տեսցէ, և 'ի չափու իւրում կանոնին կացցէ, իմասցի ծանիցէ զնախաթիւ մասունս արկածիցդ վերա-գրելոցդ, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի, և կամ զընա-խկութին սահմանեցի, որ 'ի մերս բնութե պատուակի աղդի աղդի վրիպականութի · այլ 'ի բիւրուցն ար-գասեաց չարեաց՝ չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք և զայլսն իմաստասիրեսջիք, թէպէտև ոչ բաւան-դակապէս ։

Սքրտին յաւելուած նշխին հեծութե՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն ողբերս ճաշակմանց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ · Ի

ա · Եւ զի՞ մի՝ զփրկութեն վստահութի իսպառ կորեցից, և ապաշէն եղեալ՝ մատնեցայց յայպքանեաց աներևութից ընդդիմամար-տից, որք ոչ այլ ինչ են, քան թէ ընտանիք թշնամիք՝ ինքնածին բուսեալք, զոր վերադրեալքդ սահմանե ցին՝ զորքանութի պատկերին ձեռյ եդեալ ահար-կուս ։ Յուսցից առ սմին բազմաբայլ բռնութ մարտ-կացդ՝ զօրեղ ախոյեանս ծածականս՝ ամենայաղթօղս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս՝ և դժուա-

ըակութ պտուղս ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ ճանապարհաց երկք և տաժանմունք։ «Քանզի զայն ամ գունդս չարութե բանսարկուին զօրաց, սակաւ մի արտօսր կաթուածոց աչաց՝ եթէ զճճիս զեռունս բազմատանիս խխայթից երկրի տկար եղլրամանց՝ անկեալ ՚ի վերայ ծորումն ձիթոյ, կամ դոյզն դեղ լինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և դոյզն մի հառաչումն սրտի հեծութ՝ ելեալ ՚ի յոգւոյ, եթէ շնչումն հարաւային ջերմութ խառնեալ յարևու, զատանամանեաց սատակութիւն հալէ. քանզի ըստ միումն նմանութ հեշտածինք են. և ըն միուսումն դիմադրութեան դիւրամեռք։

Է. Մի՛ եւ ո՛չ երբէք կասեցից դատել զդատապարտեալս՝ բանից կսկծմամբ. պարսել զպարտաւորեալս՝ եթէ զմխատակար անփրկանաւոր անհամողելի. վն զի զոմանս սատակեալ ՚ի յխոց նեղչացն, ոմանց զօրութի տամ կենդանանալ՝ առ հոգւոյս կորուստ. Տունկս դառնաստեան, որ զգարշուի անտառակ վարուց ծաղկեցի. բարունակս ապականաբեր և մահոզկուզեան, որ զկորստեան դինին երկնեցի. քանանաւ զաւակս՝ և ո՛չ յուդայի, ըստ ասից մեծին դանիէլի. որդիս դեհենին, և ո՛չ աքքայունէ. ժառանգս դժոխոց, և ո՛չ փառացն փափաքելեաց. նիւթս տանջանացն, և ո՛չ հանդստեանն։ Ապերախտս՝ առ երախտաւորդ. ապաշնորհս՝ առ բազմապարգևդ. միշտ մեղուցեալս՝ առ երկայնամիտդ. դառնացուցիչս քաղցրութեան բարերարիդ։ Ոգւոյս չար և վատ, ըստ տէրունեան յանդիմանութեն. իմաստունս՝ զչարիս գործել, ըստ եսայեայ նախասացութեն. ժիրս առ

ժան

ժանդագործութ՟իս ղաղրութեան ․ Փոյթս առ ՚ի
բարկացուցանել զՏ՟րն ․ մշտաշարժս առ գիւտս սա-
տանայականս ․ հանապազորդեան վէշտս ստացողին ։
Թոյլս առ բարեաց թռիչս ․ ծոյլս առ երանութ՟ին
ընտրութ՟ն ․ դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն ․
անարիս առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն ․
պաշտօնեայս անիրաւդրուժ երախտամոռաց ։

Գ․ Ո՜վ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բար-
կացուցի ․ վա՜յ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութ՟ն
ձիր մոռացայ ։ Ո՜վ պարտապանիս անհամար բիւ-
րուց քանքարաց, որ ոչ գոյ հատուցանել ։ Ո՜վ բեռ-
նակրիս ծանրութ՟ն մեղաց դժնէից, որ չունիմ դառ-
նալ առ հանգստարանն ․ վա՜յ վհատակարիս տրտմութեան
պարտուցն, որ չէք ձեռք յանդիման լինել Հօրին ։
Ո՜վ եղէգնախուխ կիզանողականս նիւթոյ, որ տա-
չորելոց եմ ՚ի դեհենին ․ վա՜յ ինձ առ այս յիշատակ,
զի նորա բարկութ՟ն ա՟յ՝ այրեցելոյք են գործեալ ․
վա՜յ յիմարութեա, որ ոչ մտաւեցի զծածկեցելոցն
յայտնութ՟ն հանդէս ։ Ո՜վ ամբարշտիս, զի մշտ
անդադար՝ սատայնս չարեաց կկեցի ․ վա՜յ զմարմինս
պարարողի՝ կերակուր որդանցն անմահից, կատաղացն
թունաւորաց զխոր՟դ համբերեցից ․ վա՜յ ինձ առ ար-
բումն մահուն բաժակի, որպէս զյուխտնականն
տուժեցայց ․ վա՜յ ինձ առ ելս անարժան հոգւոյս՝
յեղկելի մարմնոյս, երբ դատաւորին Ճշմարտի յան-
դիմանեցայց ․ վա՜յ ինձ առ նուաղուն իւղոյն լապ-
տերաց, զի անարծարծելի է աղօտանալն ․ վա՜յ ինձ
առ Ճեպ տագնապի ահին պակուցման, յորժամ ա-
ռագաստին մուտն փակեսցի ․ վա՜յ ինձ առ ձայնին
ահա

ահաւորուն՝ դողացուցչաց և սարսափելեացն բա-նից՝ երկնաւոր Թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, թէ ո՛չ գիտեմ զքեզ.

Մ ՝էրտին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն ողբերգ մեղաւորաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ.

ԲԱՆ. Բ.

ա. Եւ արդ՝ զի՞նչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ, կամ ո՞ւր թաքիցես, կամ զիա՞րդ ապրեսցիս, կամ ո՞րպէս ելցես 'ի մեղաց բանդէ. Քանզի բազում են պարտիքդ, և անթիւ հատուցմունքն. սաստիկ կշտամբանքն, և անվախճան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն, և անկաշառ դատաւորն. հզօր ատեանն, և անաչառ բեմն. քըստմնելի սպառնալիքն, և անողորմ հատուցմունքն. ահարկու հրամանն, և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են գետքն, և անանցանելի են վտակքն. Թանձրամած խաւարն, և արտաքոյ այցելութեն՝ մառախուղն. ապականութն է գուբն, և մշտընջենաւոր է տագնապն. ամենադրաւ տարտարոսն, և անզերծ սառնամանիքն: Եւ արդ՝ արդարև քեզ են գանձեալ դառնիկքս այսոքիկ դժնդակք, և տարժանելի օթևանք, անըմբերելեացդ պատուհասից, ո՛վ անարժան անձն իմ մեղաւոր՝ չարագործ՝ պոռնիկ՝ բազմաբիծ, և սահման անդաստանի բնաւին անմաքրութե̃: Ահա՛ զարդիւնս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես՝ թիւրեալդ 'ի յուղղութե̃ց, և զառածեալդ 'ի մաքրութե̃ց. տարադրեալդ յարդարութե̃ց,

և

և 'ի կարգաց պարկեշտութեանց . ունայնդ 'ի լրութեանց՝ հոգեպարգև հարստութեանց . նախանձարկու բարերարին , և ամենակալ թագաւորին .

Է . Նու քանզի կառուցեր քեզ անել արգելան և անփախչելի որոգայթ , խոստովանեալ քեզէն զանբժշկականդ քո վէր , և զանօրինակդ հարուած , վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու՝ զանբուժելիդ բեկումն , որ չարդ 'ի բարեաց . որ դառնունդ 'ի քաղցրութեանց . որ խաւարդ 'ի լուսաւորաց . որ կապտեալդ 'ի պճնելոց . որ գարշելիդ 'ի գովելոց . որ ամբարիշտդ 'ի բարեպաշտից . որ շնչականդ 'ի բանականաց . որ անմիտդ 'ի մտաւորաց . որ անհանճարդ յիմաստնոց . որ անմաքուրդ յընտրելոց . որ մահացուդ 'ի կենդանեաց . որ խոհերականդ 'ի նբց . որ արբշիռդ 'ի պարկեշտից . որ կեղծաւորդ յարդարոց . որ անպիտանդ 'ի պիտանեաց . որ անարգդ 'ի փառաւորաց . որ նուաղդ յառաւելութեանց . որ գերիդ 'ի գերադունից . որ նուաստադոյնդ 'ի վեհից . որ աղքատդ յընչեղաց . որ անարժանդ 'ի փրկութեանց . որ տնանկդ 'ի բարձրութեանց , և 'ի հոգևոր հարստութեանց . և հատուածեալդ յօրինելոց .

Սրտին յաւելուած իցէին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ,

ԲԱՆ . Թ .

Ա . Նու արդ՝ զինչ արժանաւոր ընդ քեզ բանբաստանս շարադրեցից 'ի կատակ մաղթանաց մատենի այսր ողբերգութեան , որ անձն իմ

թշուառ ամենապատկառ, և առ պատասխանիս բա-
նից անբարբառ, անպիտան ո՞չ և ո՞րչն մանկացու-
թեան ։ Օ՜ է եթէ զլի՜ մի ծուլուց՝ ՚ի յորակութե
դեռոց յեղեղեցից, և զդաշտս ապարխոք բազմոք
սահմանեալ՝ ՚ի տարածումն լայնութե քարաենի չա-
փեցից, և զպտուղս յաքունց անտառաց՝ շամբից ե-
ղեգանց՝ ՚ի հատուածս գոյութե գրչաց կամեցից,
և ոչ զթիւ մի ՚ի բարդելոցն անօրէնութեց՝ զօրեցից
ընդ գրով սահմանի դրաւել ։ Նա զի՝ թէ զմայրս
լերանանու՝ ՚ի մի լուծ կշռոց զոդեցից, և կամ ըզ
լեառն արարատեան՝ ՚ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ
արդարութե՝ միջնորդ կացուցից, ոչ հաւասարէ
այնր հարթութե համազուգակցել ։
Է ․ Օ՜ հաս ամբարձուղէշ՝ սաւատարատեղն ան-
բաւլից՝ ունայն ՚ի պտղոց, նմանակից յաւէտ հարա-
զատ այնր թզենւոյ՝ զոր ո՞րն դօսացոյց ․ քանզի սա-
ղարթօք վարսից, այս է՝ արտաքին դիմօք բարեշուք
կերպից՝ իբր պատկառ խիք պաձուձեալ, բացակա-
նացն դոս բաղձալի ․ իսկ եթէ մերձեսցի անկօղն՝
խուզել զխնդրելին, գտցէ զքեզ ունայն ՚ի բարեաց,
և դարշելի ՚ի գեղեցկութենց, ծառ անպտղոց, և
նշաւակութիք նախատողաց ։ Օ՜ է եթէ ապաժամն՝
յանդգուջ ժամուն՝ հերապանծ տունկն պաղակերայս
անկենդան, որ դոյզն պատկերն է անպատրաստից,
եկն ընդ անխծխով ․ և կամ երկիր ուռոդեալ ցօղով,
և ոչ բազմապատիկ՝ զաւանդս արդառեաց երկրագոր
ծութե՝ սածողացն մատուցանէ, լըեալ մուանի ․
իսկ դու՝ մէլ անձն խմեղկելի, սահման բանաւոր և
տունկ կենդանի՝ և ոչ ՚ի ժամու խրում պտղաւոր,

իբր

իբր ոչ զնոյն կրեսցես պատիժ նախնումն առակիդ ։
Ա՜յ զի զհամայնն ընկալար 'ի քէն անպակաս յառաւելութեանց, սկզբնաւորեալ 'ի մարդն առաջին՝ և մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորին՝ զերս գործոց նանրութեց, և զգիտաս նորոգս՝ ատելիս և անախորժելիս հաստողին զքեզ ոյ ։

Գ. Ո՜վ զի եղի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց տեսութե մտացս՝ անձն իմ անպիտան, վիմօք ձգելոց արձանաց բանից՝ իբր զանընդել զազան վայրենի՝ անողորմաբար զքեզ քարկոծել ։ Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ անուանել արդար, սակայն յառաջնումն պատասխանւոջ՝ իբր ընդ սոսկի ումեմն՝ ընդ անձին յօժարամիտ կամօք ոդորիմ, ըստ իմաստութեանն բանի ։ և զայգս մտաց խորհրդոցս գաղանեաց՝ իբր զգլխաւորեալ յանդաւորուի չարութե գործոց խստատանեալ, քեզ տարածեցից՝ ած իմ և տէր ։ Զի որով չափով չափեցից զանձինս սադտանք, 'ի քոյդ աննուաղ գթութեց՝ այսրէն չափեցոյց ։ ընկալեալ զշնորհդ յաճախագոյնս՝ է մեծագունիցդ պարտեաց ։ Ո՜ որքան վերացն հարուածք՝ անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեսցին, այնքանեօք չափովք կրկին առ սմին՝ և իմաստք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ՝ բարեհռչակեալ լուսաւորեսցին ։ և 'ի պարտուցն առաւելուն, նոյնքան փոխատուին առատատրութիւն բարեբանեալ մեծապատկեսցի, ըստ խնկաւորդ քում առակի ։ Զի քո է փրկութի ։ և 'ի քէն է քաւուի ։ և աջով քո՝ նորոգութի ։ և մատամբ քո՝ զօրեղուի ։ և 'ի հրամանաց քոց՝ արդարուի ։ և յողորմութեց քոց՝ ազատութի ։

և

և յերեսաց քոց՝ լուսաւորութի. և ՚ի դիմաց քոց՝ զուարճութի. և հոգւովդ քո՝ բարութի. և օծմամբ իւղոյ քո՝ սփոփութի. և ցօղով շնորհի քո՝ զուարթութի. և դու տաս մխիթարութի, և մոռացուցանես զվհատութի. և բառնաս զխաւար վշտաց, և զհեծութի ողբոց՝ ՚ի ծաղր փոխես. Աւ քեզ վայելէ օրհնութի գովութե հանդերձ յերկինս, և յազգս հարցն՝ և ՚ի ծնունդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

Մերոյին յաւելուած ճշգին հեծութեան նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս ժողովրդեան բանի. ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ. Ժ

ա. Եւ արդ՝ քանզի միապէս մատնեալ կորստեան՝ և զզջումն ուժգնապէս, և մեղանչելն մոլեգնաբար. զի թէև օտարացեալ իմն են ՚ի միմեանց այլայլութիք նմանութեցն, սակայն ըղ կերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եդեալ, զմի և զնոյն վհատութեան ծնունդս արտադրեն. Զ՚ի մինն զհզօրին ձեռն՝ իբր ապիկար թերահաւատէ. իսկ միւսն՝ ըստ նմանութե քառոտանեաց պարարեցելոց՝ յանզգայս եղեալ, զյուսոյն առասան խզէ. վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ հանապազ խնդայ սատանայ. իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նմանութե լափլիզող դժոխորովայն գազանի, իբր կերակրով արբեամբ պարարի.

բ. Եւ արդ՝ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ, և յափն մահու ժամանեալ՝ դոյզն ինչ

դարձուածս շնչոյ ընկալեալ, և յոգի կենդանի եկեալ, կազդուրեցոյց՝ պատսպարեցոյց՝ կանգնեցոյց՝ յարեայց յանկենդանականս կորստենէ, օժանդակեալ քո ձեռամբն՝ որ գթածն է յամս. 'ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութե և բժշկութե պտուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս՝ ախտացելոյս՝ և մահացելոյս։ Ու սկզբնաւոր ողբերգութե այսր աղերսանաց՝ զհաւատոյն շինուած կառուցից. քանզի և ոմն 'ի նախնեացն՝ ուրխնք զինէնլ փոխեցաւ իսկոյն յան մահականն վիճակ վերին. զապաշխարութեն դեղ ընկալեալ, ապաշաւանաց թօշակաւն՝ զդրաւականն անեղծութեան ատենն ժառանգեաց. 'Ի վեր քան՝ զորոց ասացեալ ընդ նմին ցուցանէ, որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին, և անտեսիցն ճոխութե փարթամացան. Իսկ զխրախոյս տրուենի պաշտելի բանին՝ յիշեալ առ սմին, զի ՟ամ ինչ հնարաւոր է այնմ որ հաւատայն։ Ո՛չ զի՛ և զչափն ընտրականացն բարեմասնութե ի՟յ հաճելեացն՝ զննեալ սատանօր, զայս պատկեր բանի ընկալայք նախնի գահերէց, առ 'ի սրբութեցն մուտ սովլիմք հանդերձել. տուանց որոյ և ոչ տրն փառաց՝ զիւրոյն առ մեզ հրբաշագործեաց զօրութիս, եթէ ոչ նախ՝ լծակից խնդրեաց բարերարութեն իւրոյ զհաւատոն մեր. ուստի և կեանս ընձեռել զորէ ինքնիշխան բաւականութե՝ առընթեր գոլով ի՟յ. քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ՝ օրհնաբանեալն ի՟յ բերան վկայեաց. Քանզի արդարև սեռն տեսութե, և կատարեալ իմաստութե, և առ ՟ած ընտանութե, և բարձրելոյն

ծա

ծանօթութի՛ն հաւատոյ մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն, որ յարաձգեալ միոյ անվթար և անփակելի, պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ։ Ո՛ ի՛ եթէ փո.քու սերմանի գոյի՝ հատի մանանխոյ չափոյ նուաստի հաւատք՝ զլերանց մեծութի՟ փոխել զօրեղապէս 'ի սիրտս ծովու, ապա յիրաւի ընկալայք զայն սերմն նաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկմիտ պաշտօն առ ա՟ծ. որ զապաւինեալսն և զծածկեալսն՝ առանց երկբայութե՟ն 'ի հոգւոյն այս տեսանէ, երրորդութե՟ն փառաւորելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ միոյն դասեալ և յուսոյ. Ո՛ ի՛ թէ՝ և զերկին հաստուածս առանձնաւորականս՝ 'ի մի և 'ի նոյն խորհուրդ դիտեսցես, յաւէտ մեծասցիս նոքօք 'ի յա՟ծ. քանզի՝ թէ հաւատաս 'ի նա, և սիրես. որով և յուսաս աներևութից պարգևաց նորին։ Նմա փառք յաւիտեանս. ամէն։

Մերային յաւելուած ներքին հեծութե՝ նորին հաշուէ, առ նոյն աղերս ձաշնանոյ բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ։

ԲԱՆ · ԺԱ.

ա · Եւ արդ՝ ես յետինս դաւանողաց՝ ունոյն 'ի քարեաց, նոյնեցեալ խորհրդով մասամբ 'ի սկզբնաւորն իմ եղելութիւն՝ 'ի ձեռն ձեռին ստացողին իմոյ յանէից, յուսով հաւատամ յի՟ քեզ՝ առնել զոր կամիս։ Քանզի հաւատացի, վ՟ն և խօսեցայ խրատեալ պօղոսիւ, ուսեալ 'ի դաւթայ, թէ և արդ կենդանի մաղթանք ն՟շ այց ինձ արասցէ. ո՟չ հաւատովք ձանաչել զնա, և զզօրութիւն

յա

յարութ՟ն նորա, ըստ առաքելոյ, և զհաղորդութ՟ի
չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին տասցեալքն։
Կցո՛րդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատալն խո-
կապէս և 'ի նորոգս այս փոխադրութ՟ի, որ 'ի մեղացն
'ի քաւութ՟ի, և 'ի չարագործութ՟է յարդարութ՟ի, և
յանմաքրութ՟է 'ի սրբութ՟ի, և յանքաւելեացս պար-
տեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտ երանու-
թիւն, և 'ի ծառայական կապանացս՝ յերկնաւորն ա-
զատութ՟ի։ Քանզի զիա՞րդ ո՛չ արդեօք չքնաղ քան
զբան՝ և 'ի մթութ՟է երկևանութ՟ն խաւարի զատեալ՝
և աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղա-
ւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հե-
ծէ հոգեպէս։ Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձ-
րութ՟ն գերագունից կայից, տարաստաւղեալ ծան-
րութ՟է յանդնդային վհին խորխորատ գբոյն կոր-
ծանման, նորագիւտ մեղօքն անջրելեօք, ունի և նըշ-
խար նշուլից՝ փրկութ՟ն կենաց հրաւոր, իբր կայ-
ծակն լուսոյ պահեցեալ 'ի միտս և յոգի. որո՛վ ըղ-
հուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հը-
րաշխւք մակարդել վեհին հրամանի՝ 'ի յատակս ներ-
քինս նիրհեալ ջրհորոյն։ Աստի և մեղուցելոյն խա-
պառ թախծելոյ, և ակնկալութ՟ի բարւոյն բարձելոյ,
և համարձակութ՟ի շնորհին լքելոյ, յուսալ վերս-
տին անդրէն միւսանգամ նախապարգևիցն փառա-
ւորութ՟ց դարձեալ հասանել. քանզի և յա՟ծուստ
անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործիլ առ սոյնս.
Վ՟ն զի սա զառաւօղին զօրութ՟ի՝ ամենահնար աւետա-
րանէ։ Զոր խունկ հաճոյ մեծապէս հոտոտի ա՟ծ,
քան յա՟մ բուրումն անուշից, և քան 'ի խառնեալն

եր

երբեմն աղաչմամբ՝ 'ի սպաս խորանին, որ է կերպա-
րան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութբ̃՝ առ 'ի
միութիւն նոյն նմանութե̃։ Ըստ որում հարցեալ
փրկչին ամենից՝ ցոմանս ախտացեալս տեսանելեօք,
հաւատամք տալոյ՝ առ այդ, թէ կարող եմ առնել
ձեզ զայդ. ոչ պարգեւեաց աչաց նց̃ լոյս, եթէ ոչ
նախ զհաւատոյն դրոշ ընկալաւ. Քանզի զինչ
քան զմեռելուն քառօրեայն դիոյ՝ առ կենդանու-
թի̃ մեզ անյուսալոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց
'ի յոյս արարչին՝ հաւատոյն հանդերձանօք, անյա-
պաղաբար զխառացն նց̃ տեսին զհանդէս՝ 'ի յեղ-
բօրն կենդանութիւն.

Է. Իսկ սատանային անկապուտ շնորհին մնացելոյ զկնի
մեղանացն՝ հզօրագոյն են վկայք. 'Աբէլ՝ Ենովք.
զկնի Ահարոն. յետ նց̃ Դաւիթ. դարձեալ և պետ-
րոս. ընդ որս և փոքրն եղիազար, որ 'ի մեծէն նց̃
ողորմեալ՝ մեծագունիցն վկայեցաւ. Նուերորդ է
առ այս և բանն առաքելի անսասան որդւոյն. Թողում
զպսոնիկին՝ որ 'ի մնէ գովեցաւ. և զմաքսաւորն՝ որ
'ի բարեգործէն յիշատակեցաւ. և զաւազակն երջա-
նիկ՝ որ յարձակմամբ վերջին շնչոյն՝ հաւատովքն դր
աւկեցաւ. և զոր անքաւելին են պարտիք՝ զհաղոր-
դեալքն սպանման մահու արարչին. առ որս և գլխա-
ւորն ընտրելոց պօղոս՝ որ երբեմն նախանձին էր անօ-
րինաց։ Որոց ոմանք ծանօթութբ̃ օրինին դր-
բեալք, անդրէն կանգնեցան բիւրապատիկեան դե-
րադանցութբ̃՝ քան զնախակրօնիցն առաւելութի̃.
Իսկ որ նախ քան զօրինակին առաջնութի̃՝ զաւանդն
պահեալ հայրենի, մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի

սկզբնահօրն դաւանուն, որ և զնախնւոյն պարտս ինքեան վարկուցեալ, զնորայն՝ իւրովքն առուժեաց կրից տաժանմամբ․ ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ ՚ի յերկրի, այլ չարչարելեաւն մարմնով բանականաց բնուն կենաց կարապետ՝ յաղթօղ զօրապէս բըռ-նութեն մահու փոխեցաւ։ Իսկ ամենք ՚ի բուսոց տհաս հասակին չարութէն յերկարաձգեալ, ՚ի կա-տարեալ տիս ժամանակին՝ ոչ ՚ի բարձրութեն կայից հասեցան, քանզի ՚ի ստորնականաց թշուառութեց դժնէից կենացս՝ ՚ի կամարն երկնից համբարձան․ Նաև թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ ՚ի չա-րեացն դարձ, որ մինչև յօսկեղէն նիւթ յեղանա-կեալ հողոյս գոյուն, և պատկերն արքունի՝ ՚ի պա-տիւ կերպիս մերոյ՝ նկարէր արքունականն քանդակ ուածով, անկորուստ և անփոխադրելի և յաղթօղ դաւանանուն զմերս ընթադրեալ բնութի, ապա առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանոց լուսաւո-րութի անզօղ և անվերարկու՝ ներամբ քիւ ուխ-տեալ․ որով և միշտ հաստատեալ պահի ՚ի մեզ բանն տրուսի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղուն և կնիք հաստատութեն առ հաշտարարն միջնորդ՝ երկնային անմահ կենդանի և մշտնջենաւոր բարե-խօս։ Արդ ուրեմն ըստ այսու կանոնի Ճշմարտա-գունի, և անփոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ-պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շրթամբք պատ-կեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շնորհի․ քանզի արդարև յարդարացուցանելն զմեզ ոյ՝ ոչ ոք զօրէ դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի։

դ. Ո՛չ յոյս անստուերագիր վստահութե՛ն ապաստան, կամ կործանեալս՝ կանգնումն. թշուառացեալս՝ յաղթող. մխրճեալս՝ ՚ի դարձն կենդանական. ամենաթշուառ չարագործս՝ ՚ի յոյսն. մահու մատնեցեալս՝ ՚ի կեանսն. ընդ ապականութե՛ վաճառեալս՝ ՚ի ձիրսն. դժոխային գործովք գրաւեալս՝ ՚ի լոյսն. տարընասէր անասնակենցաղս՝ յերկինս. կրկին դաթաղեալս՝ ՚ի վերստին փրկութի՛ն. մեղօք կապեցեալս՝ ՚ի հանդստեանն խոստումն. անբժշկական վէրօք վարանեալս՝ ՚ի դեղն անմահացուցիչ. տարամէտկեալս վայրագութե՛՝ ՚ի սանձն հանդարտութե՛. սրացեալս վարատական՝ ՚ի կոչումն. ապառումն դժընդակս՝ ՚ի հեզութի՛ն. ընդդիմաբան լուտացողս՝ ՚ի ներումն. ՚Ի քս̃ յս̃, և ՚ի հայր նորին հզօր և ահաւոր, յանուն և ՚ի կամս բարերարութե՛ հոգւոյն ճշմարտի. օրհնաբանեալ երրորդութե՛ն՝ և մի ա՛ծութե՛ն՝ զօրութիւն և արքայութի՛, մեծութիւն և փառք՝ յաւիտեանս. ամէն.

Ս. Երգոյն յաւելուած կրկին հեծութեն՝ նորին հանճարէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

ԲԱՆ. ԺԲ

ա. Եւ արդ՝ քանզի յաւէտ յառաջնում զըղջմանն՝ յուսահատութեն բանիւ լքայ, և տարակուսանաց հեծանաւն՝ ՚ի մահ ձաղկեցայ, աստանօր ՚ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յարդահատել համարձակեցայց, զերկրորդութին ոչ կարդալով յօգնականութիւն ինձ մեղաւորիս. Որ և

ան

անդստին իսկ յօրհնաբանելն և 'ի դաւանելն զկեն-
դանարարն ընաւից ած, իսկոյն և կոչումն ընտանի
ձայնի ահաւորուէ անուան շնորհաձիրն բարերարի,
մանհացելոյս է կենդանուԹի, ըստ մարգարէին նախա-
ձառուԹե, Թէ որ կարդայ զանուն ան, նա կեցցէ.
Իսկ ես ոչ միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մե-
ծուԹն նորին. ոչ եԹէ վն պարգևաց նր մատու-
ցեալ յողջ դեգերիմ, այլ իբր զկենդանուԹի խ-
կալէս, և զնչոյ տուրևառուԹիւն հաւատի, ա-
ռանց որոյ ոչ է շարժողուԹի կամ ընԹացուԹի. զի
ոչ այնքան յուսոյն հանդուցիւ, որքան սիրոյն կա-
պանօք բերիմ. Ոչ 'ի տուրսն, այլ 'ի տուօղն յաւէտ
կարօտիմ. ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւո-
րեալն է համբուրելի. ոչ կենացն փափագանօք, այլ
կենարարին յիշատակաւն միշտ ձենձերիմ. ոչ վայե-
լիցն տարփանօք հեծեմ, այլ հանդերձողին անձկա-
նօք՝ յերկինամանց տատ կականիմ. ոչ զհանգիստն
խնդրեմ, այլ զհանդուցչին զերեսս աղաչեմ. ոչ
հարսնարանին խնձոյիւք, այլ փեսային անձկուԹբ
մաշիմ. Ի ձեռն որոյ զօրուԹե՝ վստահալէս ակնկա-
լուԹբ՝ վերադարձեցելոց յանցանօք բեռանց՝ աներկ
միտ յուսով հաւատամ 'ի կարողին ձեռն ապաստա-
նեալ, ոչ քաւուԹե միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն
տեսանել՝ յողորմուԹե և 'ի գԹուԹե և յերկնից ժա-
ռանգուԹե. Թէպէտ և յոյժ եմ տարադրելի:
Է. Իսկ արդ՝ բազում պատկառանօք ամաչեցելոց դի-
մաց կորացեալ, զմիջնորդ ազդման կափուցմանց
երկակի շրԹանցս՝ արժանափակ աղխիւ կարկելոյ՝
ու անհամարձակ լեզուիս շարժուԹե, նորոգեցից
'ի

'ի յերգ հառաչման պաղատանաց յեղանակութեցս աղխողորմ հեծեծանաց՝ 'ի բարձունս աղաղակելոյ ։

Մ՝աղթանք զօրաւոր՝ արհաւրաց գիշերային ։

է․ Ընկալ քաղցրութեամբ՝ տէր ած հզօր, ըղ-դաւանացողիս զաղաչանս ․ մատիր գթութե՛ առ պատկառեալս դիմօք ․ փարատեա՛ ամե-նապարգև, զամօթական տխրութիւնս ․
բարձ յինէն՝ ողորմած, զանբերելի ծանրութիւնս ․
անջրպետեա՛ հնարաւոր, զմահացու կրթութիւնս ․
աւարեա՛ միշտ յաղթող, զխաբողին հաճութիւնս ․
բացադրեա՛ վերնային, զմոլելոյն մառախուղ ․
կնքեա՛ կեցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս ․
ցրուեա՛ ծածկատես, զմթանողին չար դաւմունս ․
խորտակեա՛ անքննին, զմարտողին դիմեցմունս ․
Տնագրեա՛ քո անուամբդ՝ զլուսանցոյց երդ յարկիս ․
պարփակեա՛ քո ձեռամբդ՝ զառաստաղ տաճարիս ․
գծագրեա՛ քո արեամբդ՝ զմուտ սեմոց սենեկիս ․
կերպացո՛ զքո նշանդ՝ 'ի հետս ելից մաղթողիս ․
ամրացո՛ քո աջովդ՝ զհանգստեանս խշտի ․
մաքրեսցես 'ի հաղբից՝ զծածկարան անկողնոյս ․
պահեսցես քո կամօքդ՝ զատաւապեալ անձն ոգւոյս ․
անխարդախ արասցես՝ զքո շնորհեալ շունչ մարմնոյս ․
կացուսցես շրջափակ՝ զպար զօրուդ երկնայնոց ․
կարգեսցես 'ի դիմի՝ ընդդէմ դիւացն դասու ;
Տո՛ւր հանգիստ բերկրուն մահահանգոյս նիրհ-մանն 'ի խորութե՛ գիշերիս, բարեխօսութե՛ հայց-ուածոց սրբոյ ածածնիդ՝ և ամենայն ընտրելոց ։

Ամինոփ

Մխիթարեալ պարուրեմ զպատուհան տեսութեանց զգայարանացս խնամոց՝ անզարհուրելի զետեղմամբ ՚ի ծփական խռովութե̃ց, կենցաղական զբաղմանց․ անրջական երազոց, խօլականաց ցնորից, վիշտաակու-քո յուսոյդ՝ անփոփոխելի պաշտպանեալ։ Եւ սթափեալ վերստին ՚ի ննջմանէ ծանրութեան՝ ամենազգաստ արթնութե̃, հոգենորոգ զուարթութե̃ ՚ի քեզ արձանացեալ, զայս ձայն մաղթանաց՝ բուրմամբ հաւատոց՝ քեզ ամենօրհնեալ Թագաւոր փառաց անձառից, փառաբանողաց երկնագումար խմբից երգակցեալ՝ յերկինս առաքել։ Զի դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից․ ամէն․

Մերորդին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղէրս աղօթանոց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ․

ԲԱՆ․ ԺԳ

ա․ Տէր բարերար հզօր աստուած, հայրդ բարի ողորմութե̃դ շնորհի, որոյ անունդ իսկ մեծիդ՝ գթութի̃ և զընտանութի̃ աւետարանէ, քաղցր դժնէից և անդոհացողաց։ Ընդ քեզ և որդիդ քո՝ իբրև զքեզ, զօրաւոր ձեռն՝ իբրև զքոյդ, անժամանակ տէրութեամբ ահեղ՝ ընդ արարչութե̃դ քում բարձրացեալ։ Եւ հոգիդ ո̃ր ճշմարտութեան՝ բղխեալ առ ՚ի քէն անսպառութ̃, կատարեալ իսկութի̃ դոյի, էութի̃ մշանջենաւոր, հաւասար քո ա̃մի, փառակից որդւոյ քոյ ո̃րու̃․ Երրեակ անձնաւորութի̃ համայն անքննելին, որահեալ

՚ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ. իսկ միաւորեալ հա-
մազուգութիւն՝ նոյնագոյ բնութիւն տիրապէս՝ անշը
փոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութիւն.
ոչ երկցութիւն ումեմն ՚ի յումեմն, և ոչ քթթել մի
ական առ նուազութիւն միոյն ժամանեալ, քան թէ
պատճառ սիրոյ երկնայնոյ անստուեր լուսոյ՝ որ առ-
մերձ է ծանօթութիւն, միով պայծառ սրբասացութեան
անսկզընաբար ածաբանեալ: Քանզի արդարև մե-
րաձայնեալս այս խոստովանութիւն երեքփառաւորեանդ-
դաւանութեան՝ զվէմն հաւատոյ պետրոս երանեաց.
իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղօք՝ բարեհրաման
քո ակնարկութիւն, ով խնդրող դերելոյս՝ հրաշա-
նորոգ արդարացուցէ: Քանզի թէպէտ և քո ի-
ցեն պարգևք՝ և քո ողորմութիւնք, այլ ոչ ՚ի պար-
գևան ես այնքան հաշակեալ, որքան յողորմութեան.
զի երկրորդն՝ զքոյդ յաճախէ զխոսս, իսկ առա-
ջինն՝ զձգնաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգևք՝
վաստակոցն են փոխատրութիւնք, իսկ ողորմութիւնք՝
մեղուցելոյս բարերարութիւնք:

է. Նու արդ՝ մի՛ զօրացին մարդկայինս գործք ա-
ռաջի քոյոցդ շնորհաց՝ ած դթութեանց, թէ և
անդր իսկ իցեն քան զօրէնս հասարակաց՝ բնաւորա
կանս հասմանց. այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայն-
մտութեն, նուազ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք
երկրածնաց: Քանզի և որ մաքրութիւն պերճա-
նայլն օրինականացն վստահութիւնք, ՚ի լուսաւորել
քոյդ արդարութեան դուշակ ներկայիս, ամենանուազ
անձկութիւն լքեալ հրէութեան յետնեալ, և յաւէտ
ընդ տարադրական ողորմելոցն, առաւել նորա դատան

կարօտեալ մարդասիրութեան։ Եւ քանզի ամենայն
հնարաւոր է քեզ՝ բարերար, լեր պաշտպանեաց դող
ման հեծութեան՝ որ կարդամ առ քեզ․ ողորմեա՛,
կեցո՛, և մարդասիրեա՛։ Զի քո է երկրպագութիւն,
քաղցրութիւն, փրկութիւն, քաւութիւն, և փառք յաւե-
նեցունց՝ յաւիտեանց ազգաց․ ամէն։

Մերաւին յաւելուած յերկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս կողբանաց բանի, 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

ԲԱՆ. ԺԴ

ա. Պաղատիմ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ՝ արքայ երկնաւոր՝ գովեալ անպատում, որդի անճառ մեծին այ․ խոնարհեցո՛ զունկն քո՝ բարձրեալ բարեգութ՝ կենաց ապաւէն, նորոգմերձեցեալ կրկին աստանօր 'ի հառաչումն նուաղս ձայնի վերաւորելոյս։

բ. Ոչ ցուցեալ է երբեք, եթէ աղաչեաց զքեզ 'ի ձեռն ուսապակացն սրոյ խողխողելոյն, քանզի կարկամեալ էր․ ոչ ձայն պաղատանաց ընկնի արձակեաց, քանզի անկարինչ էր․ ոչ մատամբքն տառանելոց՝ զաղէտ վտանգին յայտնեաց անսովոր, քանզի խորտակեալ էր․ ոչ աչս կողկողագին արտասուօք ողբոց՝ բարերարին յանդիման կացոյց, քանզի մթաստուերեալ էր․ ոչ 'ի պատուական բանից միջնորդի՝ զողոր մածին կամս հաճեցոյց, զի անայցելու էր․ ոչ հայթայթման խորտակել մարմնոյն արիւնաբանդ ներկուածով ձործոց՝ զգթածին զսիրտ շարժեցոյց, մ̄ զի անկոյս էր․ նա և ոչ ծնընդոցքն հաստատութե՛ իւր

դար

գործապարաւ ոտին վարեցաւ , այն զի անյարիր էր ·
քանզի կիսամեռն ասել կենդանւոյն՝ սակաւ ինչ
նուազ է 'ի մեռելութենէ։ Մանաւանդ զի 'ի քոյոց
խրատեալ բանից , և բարեբարեալ քոյդ ողորմու-
թեամբ , և փառօք քո լուսազարդեալ , ոչ միայն զի
ոչ վերջացաւ 'ի հակառակն քո ընթացից , այլ ստահա
կեալ ապստամբութե՛ յիւր թշնամեացն թիւ յա-
ւելաւ · ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ , միաբանեաց
ատելեացն քոց ·

Է · Իսկ դու՝ բազմապարգև , բարերար , անոխակալ ,
ամենակեցոյց , ոչ միայն զի ոչ պահեցեր զչարա-
գործին մեղաց յիշատակ , այլ և ոչ բանիւ յանդիմա
նեցեր · ոչ ումն հարեր անկելոյն , այլ կարեկցաբար
մատուցեալ՝ զծայրագոյն ցուցեր զխնամս։ Ո՛չ քա-
հանայապէս ըստ ահարոնեան ակար օրինին՝ զօրա-
ւոր առ մահուն պաշտօն՝ դատապարտիչն անիծիւք
և բռնալից քարանցն ձգմամբ՝ 'ի խորտակումն խոցե
լոյն արագեալ մատեար · և ոչ որպ ղևտականն կարա-
պետոյին անկատարագործ՝ 'ի յերկուցն միջի բաժա
նեալ խորոց՝ հնոյն լրումն՝ և նորոյս սկիզբն , ու-
նոյն 'ի հոգւոյ յապաշխարանն հանդիպացեալ՝ զվի-
րաւորեալոյն տեսեր զվտանգ , զի մի՛ սատակիչն օրի-
նակուէ՛ տապարաւն արմատակոտաւ՝ զմահուն պաշ
տօն 'ի քեզ նկատել , յառաջ քան զխորձ առակոյիցն
ատակեսցի · այլ հեթանոսացն պահպան անուն ա-
սորեստանեայցն , որք 'ի հրէիցն ընկալեալ զօրէնս՝
ամբողջ պահեցին , զոր նոքա մոռացան , նոցին կցոր-
դեալ մարմնոյդ վերարկուաւ՝ մերակերպարան խառ
նութե՛ , զաղատարարն գծագրեցեր զաւետիս՝ առ

օտա

օտարազգիս • և ա͞ծաբարդ ներգործութիւն անսա-
պականաւ՝ ձեռան կարկառեալ, յարուցեր զմարդն
նախնի՝ մեռուցեալ ՚ի մահ՝ իւրովքն ծննդովք ։
Զտրտմեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր, և զկհատեալն
հաստատեցեր, և զթշուառացեալսն միանգամ՝ կրկին
զուարթացուցեր ։ Աւազանին կենարար օծմամբն
և բաժակաւն լուսոյ լցեր • հացիւդ երկնայնով ա-
րարչականդ քոյին մարմնով՝ նոր յեղանակեցեր ։
Վերակացութե՛ երջանկացն աղանց ընտրելոց՝ յան-
ձանձեցեր, գրգեցեր, և խնամարկեցեր ։ Հանդարտ-
ընթաց գրաստուն տածողութե՛՝ անզգուելի պա-
հեցեր, մինչև յարկն լուսոյ ածեր ։ ՚Ի ձեռն եր-
կաքանչիւրոց միջնորդաց՝ նախնեաց՝ և երկրորդաց՝
տուչութե կտակաց կենդանականաց, մարդասիրապէս
դարմանատրեցեր ։ Նաև ո՞չ երբեմն ընդ մովսեսի՝
թևս տարածեալ արծուոյն օրինակաւ՝ ընկալար ըզ-
նա, և ՚ի հանդիսան հանդարտութե՝ երկրին բարու-
թե առաջնորդեցեր • և զլանին կերակուր՝ ջամբել
հրամանատրեցեր վարդապետութեց ։

դ͞ • Նաև արդ՝ որ զընտանն ծայրագունին բարութե
լուսոյ՝ յո͞մ բովանդակապէս հրաշագործեցեր,
զօգտողն զգանձ քեզ սեպհականեալ՝ զքո ստաց-
ուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո և զիս մաքրեալ
՚ի մեղաց պարտեաց, որ ձրի պարգևես և անպատ-
րաստից • ընդ որոց և ինձ տացես քաւութի և բժըշ-
կութի՝ բարեգութ, զօրեղ, ա͞նքննին, անեղծ,
ա՛հաւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից
յաւիտեանս •
ամէն ։

Մ. ճրագին ցանկալուած կրկին հեծութե՛ նորին հաճոյել, առ նոյն աչերս նախանձոյ բանին։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ. ԺԴ

ա. Արդ դարձեալ տառատամ վերստին առ նոյն հեծութիւն որոյ վտանգի իմոյն մատուցեալ, ամէն նուագաւ ՚ի նոյն ոճ բանի՝ զամենապարգեւ արգահատեցից, տագնապեալ ողբոյս վշտանգիւ խաղու. իբր մեռեալ՝ կենդանւոյ անմահից մաղթեմ զՔեզ, խոստովանեալ ընդ փառացդ քո՝ զիմս անարգութիւն, և առ չարեօքս իմովք՝ զքոյդ բարութիւն. որովք յաղթեալ դատոյ՝ քան թէ բժշկեալ, և ամաչեցեալ՝ քան թէ համարձակեալ յուխտակորոյս աւանդամանաց.

բ. Արդ կրկին առաւել որ առ իս՝ որ ոչխարին որբութեան ասպարացուցիւ, որ յետին անզգայութեան էր մատնեցեալ՝ մոլորեալ, և ՚ի լերինն՝ ուր ոչ է այցելութիւն, ընդ գազանականացն դիւաց՝ և կուռց վայրենութեան թափառեալ, ոչ մերձաւոր դոլ առ կար մի հօտին. ոչ բան ունելի, որով և զցաւոցն աղէտ պատմէի. ոչ ձեռն ձգողական, որ համբուցն է արդարական։ Արդ դու միայն դարձուցեր յոնչյառանցն յաւիտենից՝ և յարդիւ ծնեալցս, դարձեալ ըստ մաղթանաց գոչման երգողին զիս զմեղուցեալս՝ յաննշոյլն մոլորութեան, խնամողօրէն անուշութեամբ կամաց՝ հովիւ կոչեցար. և ոչ միայն հովացար, այլ և խնդրեցեր. և ոչ գտեր միայն՝ հրաշագործ, այլ անձառնելի բարերարութեամբ սիրոյ՝ ՚ի կենդանարար քո յուս բարձեր, և ընդ երկնային զօրութ դասեցեր՝ ՚ի հայրենիս քո

ժա

14638

ժառանգութիւն ։ Նաւ արդ՝ դու հզօր՝ կենարար՝ օրհնեալ՝ այցելու գթածդ յողորմութ, եթէ զնո՛ ընկալեր զապաշխարեալն աղերսանաց, որ մինն՝ ՚ի միջոց մահու սահմանի էր չարչարեցեալ, իսկ միւսն՝ ըստ անբանիցն անզգայութ՝ վտարանդի բայամբր-ժութեամբ յանբնական վայրի վարանեալ, ՚ի բառաչ ձայնի բարբառոյ, որ անկերպաւոր աննշանական, ծայրին բարեխնամութեդ անասնացեր զախեղերս հրաշն խնամողութի՝ առ կարուսելոյն մեծ թշուառութի, յայսնեայց վերստին և արդ գթութեցդ խորք և բարերարութեցդ հասանք՝ առ անօրինեալս առաւելութեամբ՝ վերադրելոցդ օրինակութէ ։ Նա բազմօրինակ մահու պատուհասս առ որ ՚ի բարութեց խառնից քաղցրութեցդ՝ յասուկ համս չար ։ առ անդամս մարմնոյ՝ արժանաւորս հատման. առ համաձայնակ ամենաբոլոր ախտացեալ հոգիս վերաւոր ։ առ հաւասարեալս անզգայութեանց անասնոց ։ առ օտարացեալս յընտանութէ խմաստնոց ։ առ աննմանս համգունակից բանաւորութեցդ ։ Որ եթէ տարացոյց գոյր, ես առէի ։ թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի ։ թէ համգունակից գոյր, ես ճառէի ։ թէ հաւասար գոյր, ես գրէի ։ թէ զուգագործ գոյր, ցուցանէի ։ թէ օրինակ գոյր, ես ազդէի ։ թէ յանցեալսն, հայթայթէի ։ թէ ՚ի ներկայումս աստ, ես յուսայի ։ Բայց քանզի անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նմանութիւն, զոր միայն քո է քաւել բժշկել և կենագործել՝ կենդանարար համայն մեռելոց՝ նորոգութիդ ախեղերաց ։

Դ. Զի եթէ նոյն սրտի անսասութեամբ՝ երջանիկն

դա

դաւէժից, անօրէնութի չարեաց բարձրացեալ առաւ
քան զգլուխ, և բատ ծանրութեանց բեռանց դժուա-
րակրելոց՝ յանցմունք մեղաց. իսկ որ առ իս կրկին ող
խայթմունք՝ գերազանցէ քան զհեղեղին ջրակուտակ
տիեզերասոյզ ամենապատ ծովուն յորդութիւն,
և գլխոց լերանց վերադրէ. Ո՛վ չնչեսցէ՛ օդ քո
քաղցրութն իբր առ նոյին, և որ զերկինս հալէ
զօրութի, ցամաքեցուցանել զշեղջս ջրակոյտս բազ-
մակոհակս՝ և երկրակործան խմեցս պարտեաց, և լեռ-
նակարկառ բարձրութն մեղացս ամբարձելոց. Նու-
համառօտեալ զբան քո հզօր՝ ամենակար ճնարաւո-
րութբ, հակիրճ համառօտմամբ, արասցես ահա եւս
քաւութն, բատ մարգարէին, առ երկարաձիգս անօ-
րէնութի. և ներելով խնայմառութն, ով երկայ-
նամիտ ողորմած օրհնեալ՝ թողցես միանգամայն, բա-
րեգործեսցես խնկանս, հասցես բոլորովին զանվճա-
րելի պարտուցս զարժանահատոյց տոկոսեացս տոյժս
տարժանակիրս. Նա զի՛ և չէք իսկ առ քեզ ցա-
սումն սրտի, և կամ բոլորովին բարկութն, ո՜չ ոչ
կրին նենգութիւնք, և կամ նշմարանք մթութն.
քանզի կեանք են 'ի կամաց քոց՝ և լոյս. և ոչ արա-
րեր զմահ, և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ բատ
դաւթի և սողոմոնի.

Է. Եթէ մարդկան կարգեցեր զայս կէտ սահմանի
մեծի պայմանի՝ 'ի բարեվճանկ քո կանոնաց՝
ոչ փոխատրել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս
եօթն թողուլ անդուստ 'ի յաւուր զիւրաքանչիւր
մեղանաց զպարտս. և այդ բան առ մեզ, որ մինչ 'ի
բնութն ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս

չարեաց՝ անհամար բիւրուց նորոգ յայտնելոց, որք օրինաւորին երևին յանդաստան սահմանի՝ ամենաբոյս փշածին բնութեան, ըստ անսուտ քո վկայութեան, որ թէ՝ միտք մարդոյ ՚ի խնամս չարի են արձանացեալ ՚ի մանկութենէ: Զի որ զկատարեալ մաքրութիւնն ունէր՝ աւետարանիչն կենացդ բանի՝ յովհաննէս, և զինքն ընդ հասարակաց բնութեան ծածկեալ, հաստատեաց զճշմարտութիւն քո՝ առ իմն սուտութիւն յայտ արդարացեալ. թէ ասեմք ասէ, մեղս ինչ մեք չունել, սուտ առնեմք զնա: Նա արդ՝ կատարեալ է բան քո խնկեալ, և ՚ի գլուխ ելեալ անպակաս ՚ի սուգութենէ առ իմն մոլորութեան և դժնդակ անիրաւութեան: Տ՜ր որոյ խնայեա յիս ողորմութեամբ՝ քաղցրութեան ճաշակմանց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յամենայն յաւիտենից. ամէն:

Սրբոյն յաւելուած կրկին հեծութեանն նորին հօրն գրիգորի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանից. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ած:

ԲԱՆ. ԺԶ.

ա. Եւ արդ՝ դու միայն Ած երկնաւոր՝ բարձրեալ՝ բարերարդ՝ քո է զօրութիւն, քո ներողութիւն, քո բժշկութիւն, քո առատութիւն, քո են պարգևք, քո միայնոյ են ձիրք ձրի, քո քաւութիւն, քո պաշտպանութիւն, քո նշանք անիմանալիք, քո արուեստք անդասանելիք, քո չափք անչափելիք. դու սկիզբն և դու կատարած: Վասնզի ոչ երբէք ստուերացուցանէ զլոյս ողորմութեան քո՝ խաւար սրամտութեան. Վ՜ն զի ոչ ես դրաւեալ ընդ մասամբք

ան

ախտից՝ 'ի վերդ քան զեան. Պատկեր անպարագիր՝ անդր քան զըմբռնումն կշռութեան. անչափ լայնութեան. անտարրափակ ընդարձակութիւն՝ հաստազօրութեան. անամփոփելի առաւելութիւն բացարձակութեան. անտկարանալի բարերարութիւն գթութեան. Կու դարձուցանես՝ ըստ մարգարէին, յայգ՝ զստուերս մահու. որ իջեր կամաւ 'ի տարտարոսն ներքին արդելականացն բանտի, յորում և մաղթանացն դրունս էր աղխեալ. և գերեալ անտի զմթերիցն կապուտ՝ վտարանդելոցն հոգւոց, սուսերբ հրամանի յաղթական բանիդ՝ զկապ տատակման մահուն խզեցեր, և զմեղացն կարծխս ցրուեցեր. Դարձ առ իս՝ որ զնդամ զնդանաւ վհիս՝ տղմասիդ գբոյս՝ յերկաթս մեղաց, վերաւորեալ խոցմամբ սլաքաց՝ բանսարկուին նետից.

Է. Մըղդու յամի տրդ բարերարըղյալդ 'ի մէջ խաւարի, օրհնութեանդ գանձ, ողորմած, գթած, մարդասէր, կարօղ, զօրաւոր, անպատում, անքննին, անճառ. բաւական՝ ըստ ո՛րբն յակոբայ. անհնարիցդ ամենից՝ դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն, հուր ծախիչ զխաւխուս մեղաց. Ճաճանչ կիզանօղ ընդ հանրական թափանցանցութեան խորհրդոյ մեծի. Յիշեա՛ զիս յողորմութեան քո՝ օրհնեալ, և մի՛ յիրաւունս քո. 'ի ներողութեան քո, և մի՛ 'ի հատուցման. յերկայնմըտութեան, քան 'ի հաւասարութեան. Եթէ կշռեսցես զմեղանաց իմոց ծանրութի, ընդ քաղցրութեան քո՝ և մի՛ ընդ արդարութեան. զի առ սակ նախանձու՝ յայժ է նաւազեալ, խոկ 'ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրակիր.

Ը. Մըդ՝

Գ. Տէ՛ր՝ մատի՛ր առ իս՝ բարութի, որ յունկանն բժշկութի հակառակ քո համբարձելոյն. բարձ ՚ի մեղուցելոյս զհողմ մահու խռովութեան, զի հան-դիցէ յիս ամենակալ հոգւոյդ խաղաղութեան. Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Ս ժէրաթէն յառէլուած կրկէն հեծաւըրէ՝ նուրէն հաւնաղէ, առ նոյն աղէրս ժողովրդոյ բանէ. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ ԺԱ.

Ա. Տէ՛ր՝ աղաչեմ զխնամակալդ վտանգաւորաց տաժանելեաց կրից թախծութեանց հոգւոց վշտացելոց. Որ ես յաւէլուր հեծութեանս ցաւ. մի՛ խոցեր զվիրաւորեալս. մի՛ դատապարտեր զպատժեալս. մի՛ տանջեր զչարչարեալս. մի՛ գաներ զհարուածեալս. մի՛ դլորեր զանկեալս. մի՛ կործաներ զգայթակղեալս. մի՛ մերժեր զհեռացեալս. մի՛ տարագրեր զհալածեալս. մի՛ ամաչեցուցաներ ըզպատկառեալս. մի՛ կշտամբեր զհարթուցելս. մի՛ խորտակեր զբեկեալս. մի՛ խռովեցուցաներ զամբոխեալս. մի՛ աղէկոծեր զբեկացեալս. մի՛ սասանեցուցաներ ըզդղրդեալս. մի՛ շփոթեր զմրրկեալս. մի՛ կեղեքեր ըզգիշատեալս. մի՛ ջախջախեր զբեկեալս. մի՛ դօշեր ըզմորմոքեալս. մի՛ կուրացուցաներ զխաւարեալս. մի՛ զարհուրեցուցաներ զապշեալս. մի՛ խորովեր զխարշատեալս. մի՛ մահացուցաներ զհիւանդս. մի՛ բեռանց ծանրութեան մատներ զակարս. Որ ես անուր յաւէլուր կարկամեալ թիկանցս. մի՛ կրկնակի ողբումս՝ դառն

հեծութենս. մի՛ ուժգնապէս վարեսցիս առ հողս. մի՛ սաստկապէս՝ առ մոխիրս. մի՛ անաչառապէս՝ առ ստեղծուածս. մի՛ ահարկութ̃՝ առ փոշիս։ Ա՞ն ընդ հարկանիր խստութ̃ մեծդ՝ ընդ փոքուս. լոյսդ՝ ընդ ստորնականիս. բնութ̃ բարիդ՝ ընդ 'ի բնէ չարիս. ողկոյզդ օրհնութ̃՝ ընդ պտղոյս անիծից. քաղցրութիդ խնկապէս՝ ընդ համայն դառնութեա. փառաւորեալդ անփոփոխ՝ ընդ ամենևին անարգիս. կենացդ նշխար՝ ընդ կաւոյս զանգուածոյ. տէրդ տերանց՝ ընդ ողջիս երկրայնոյ. աննուաղ լիութիդ՝ ընդ չքաւոր ստրկիս. անկապուտ ճոխութիդ՝ ընդ անպատսպար տառապելոյս. անկարօտ բարութիդ՝ ընդ ամենաթշուառ աղքատիս։ Քանզի ո՛չ ոք հասեալ յառաւօտ, և 'ի ծագման լուսոյն խիթայ մըթանալ. և կամ ընթերակաց կենաց, մահանալ. կամ աղտոտութ̃, և պարտաւորիլ. կամ շնորհաց ; և դատապարտիլ. կամ փրկութ̃, և մատնիլ. կամ նորոգման, և եղծանիլ. կամ օրհնութե, և տարադրիլ. կամ բժշկութե, և վիրաւորիլ. կամ լիութեան, և նուազիլ. կամ յաճախութե հացի, և քաղցնուլ. կամ դեղոց հասանելոյ, և պապքիլ. կամ մայրենի գըթոց, և նենգիլ. կամ խնամոց աստուածեան աջոյդ, և զրկիլ.

Է. Ա՜ւ որդ՝ ընդ ախտացելոյն սաստկապէս մարմնոյն բորբոքութ̃՝ հոգւոյս վտանգաւ և ես պաշարիմ, տէ՛ր՝ եթէ կամիս, կարօղ ես զիս սրբել։ Ընդ աչացաւացն նեղելոց՝ մշտագիշերն խարխափանօք՝ մեծականն ձայնիւ հառաչեմ. ո՛չ որդի անուանեմ դաւթի, այլ ծնունդ ե՛ւ ո՛յ դաւանեմ.

ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պատիւ կարծողական զխակն դնելոյ, այլ տէր երկնի և երկրի հաւատամ։ Ո՛չ ձեռինդ միայն ձգմամբ հպաւորութ͞ն, ով բարեգութ ա͞ծ մերձաւոր, այլ 'ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակնունիմ զօրել քո բանիդ՝ առ իմ բժշկութ͞ի։ Ո՛չ թէ ինչ խորոց կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութ͞ե՛ն կարծի նշանակ՝ 'ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմութեան, այլ կամիս որպէս բարեգութ, և կարես ո͞ղ զօրաւորիչ. տուր բանիւդ, և բժշկեցայց. Ընդ հարիւրապետին հաւատոց՝ և ես լծակցեմ. ոչ մինչ անձուկ միայն բացակայութ͞ե հեռի լինելով խորան 'ի խորանէ, հաւատամ աղդել քոյ կարողութ͞ե առ յարութ͞ի և բժշկութ͞ի, այլ 'ի վերինն երկնի բազմելով, և 'ի ստորինս երկրի բովանդակ առ հրաշիցն սքանչելութ͞ի ոչ ունիմ հատուցանել.

Գ. Շնորհեա ինձ, ո͞ղ դատակնիք բանին քո վճռեաց առ պոռնկին ընդունելութ͞ի ծնդից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութ͞ի ա͞ծ բարութ͞եց և տ͞ր երանութ͞եց. որ յաճախն ընձեռել՝ բազումս փառաւորիս, և 'ի շատն մատուցանել՝ նովին չափ սիրիս. և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս. և յայլքան բարիս՝ իրաւամբք գովիս. և ամ͞ե տէր գոլով՝ հաւասարորդ ճանաչիս. և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս. և անճառելեաւդ ձրիւ՝ մերայնովքս վճարիս. և ընդ երկրաւորիս՝ զանվախճանն պարտ վարկանիս. և մեծադրեալ քո զմերն՝ վեհս գոհաբանիս. և 'ի սակաւուն տուչութ͞ի դպգն փառաւորիլ ոչ ամբարտաւանիս.

Որում և ինձ զնոյն գթութիւն ունողիս զգործս ան-
համար պարտուց. զի և 'ի ձեռս երախտեաց քոում-
պարգևաց՝ նորին իսկ սակով սիրելն կարգեսցի. և
քեզ փառք յաւիտ, ամէն.

Մէրոտին յաւելուած չքչին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն
աղէրս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ · ԺԲ.

ա. Արդ՝ ես ծնունդս մեղաց, որդիս մահացու-
երկանց, արդարև անսահման բիւրուց
քանքարաց տուժից գոլ հատուցանօղ 'ի
միում աւուր. Սակայն ոչ թէ առ փոքրկութիւն
մարդկային միայն հայցեմ ներութիւն, այլ առ ան-
նուաղ լրուն փրկչիդ մի քո պաղատիմ մարդասի-
րութիւն. որ չէի երբեմն, և ստեղծեր. չմաղթեցի, և
գոյ արարեր. չև ևս եկեալ 'ի լոյս, և տեսեր. ոչ
յայտնեցեալ իմ, և գթացար. ոչ կարդացեալ, և խը-
նամարկեցեր. ոչ համբարձեալ ձեռն, և նայեցար.
ոչ պաղատեալ, և ողորմեցար. ոչ կերպացեալ ձայնիւ,
և լուար. ոչ հեծեծեալ, և ունկնդրեցեր. դիտե-
լով զարդեան դիպուածոյս, և չանտեսեցեր. նա-
խահայեցող աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չա-
րագործութիւն, և յօրինեցեր. Այլ արդ՝ զքո ա-
րարեալս, և զքև փրկեալս, և զայսքանեաց խնամոց
յանձանձեալս՝ մի իսպառ կորուսցէ մեղացն հար-
ուած՝ գիւտք բանսարկուին. մի յաղթեսցէ յամա-
ռութեան իմոյ մառախուղ՝ ներողութեան քո լուսոյ.
մի սրտիս կարծրութիւն երկայնամիտ քաղցրութեանդ.

մի

մի՛ մահացու մեղիս՝ ամենակատարդ լրութե. մի՛
տկարութիս նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութե.

Է. Ո՛չ կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո՝ Հզօ՛ր, որպէս ողջ իբրև զառաջինն՝ մինչ 'ի դրախտին փափկութե զպտուղն կենաց կթելն. Կաշկանդեալ դօսացեալ 'ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութի, ընդ երկիր պշուցեալ մեղացն կքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանօք, զի մի՛ զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն. խոնարհեա՛ց առ իս՝ միայն ողորմած, զի բարձրացուսցես զխոյտս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և զզօրացեալս ծաղկեցուսցես 'ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ ածաբանութե մեմարգարէին. Ո՞չ զ'ի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ յունիմ տեսարան, որով զանեղծելի նկատեալ զկերպ մաղթեցից՝ Հզօ՛ր բարերարութ՝ միայն դու պաշտպան անկնարկեալ խնամոլք անձառ քոյ սիրոյ՝ 'ի շըն չական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյութի լուսոյ հաստատեցես. Ընդ երկոտասանամեայ չարեօք չարչարին վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ գտօղք մեղանաց արեան հեղեղին. հայեա՛ց 'ի բարձանց անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ, ուր ո՛չ է քղանցք ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն հրաշից՝ ամ ուրեք զօրացեալ. Ո՛չ օծութե իւղով պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առկենդանաձիր ոտից դարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս՝ վարսիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամէնն հաւատս՝ ամբարձմամբ բազկացս՝ տոյդ դաւանմամբ հոգւոյ ողջունիւ՝ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համ-

բու

բուրեմ. խառնեալ հեծութիւն աղերսս արտասու-
ւաց, բժշկութի հոգւոյս աղերսեմ: Սառնեալ
մեղանօք հոգւոյս դայութի լուծեալ մեղկութե՛,
և յերկուց կոյից միջնակողմամբ անհաստատ հե-
տովք, ընթացից գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ ըղ
հետևականնն բարձողութի շինուածոյ մարմնոյս՝ առ
ելս ծառոյն կենսաւիթ պտղոյն խափանեցելոյ, պա-
տապարեսցես անդրէն վերստին՝ միայն ճարաւորդ-
ու ՚ի փրկութե: Օ փառաբանարան հաստուածոյ
կերպիս ՚ի քէն եղելոյ՝ ամբափակ խցմամբ համբա-
ցոյց արդեւ հողմբանաբեկութեն. հոգիդ քո ազդեալ
մեծդ ողորմութբ, ըստ յաւետարանին բժշկեցելոյ,
հրաշափառապէս բարեգործեսցես բանդ կենդանի՝
ինձ խօսողութի անսայթաքելի: Ընկեալ կամ չա-
րեաց ՚ի մահճին ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կեն-
դանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ իմում թըշ-
ուառութե՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բա-
րերար որդի այ, օրհնաբանեալ աչացդ ցօղով վերա-
կանգնեսցես ՚ի կենդանութիւն, իբր զսիրելին ՚ի
յանշնչական մեռելութե: Սաոյդ դառնացօղս ՚ի
դբի մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝
որև անստուեր որդի բարձրելոյ, հանցես զիս ՚ի լոյս
քումդ նշուլից: Ընդ ալեկոծում թշուառութեան
կակամման ձայնի՝ այրւոյն ՚ի նոյին՝ մօր միամօրին,
տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրծիցն, համամբ
արտասուացն, տուայտանօք ախրութե դիմացն՝ և
ես պաղատիմ վերջին հեծութեբս, տուր յուսահա-
տելոյս զքաջալերութի մխիթարութե դթած քո
բանիդ, ասելով և ինձ գովեալդ բարի սատեղծիչ

 աշ

աշխարհի, թէ մի՛ լար դերի՝ բազմաց ողբալի • որով ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ՝ 'ի վշտացելոյ ծնողին ափոփանս՝ զամենապարտ ողբս ընկալեալ 'ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգել: Ընդ այսակիր անզգայելոցն՝ դիւայլուկ և քարակոշկոծ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն, քամահելի գիսախռիւ հերացն, վայրենաբերս բանդադադուշելոցն՝ 'ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորից, խելքն զնոյին առ քեզ դիմեցից • Հերքեալ մերժեցես զդուռնդս չարացն ապականողաց՝ 'ի քո խորանէս, զի ժամանեալ հոգւոյ քո բարի՝ այսրէն հանդիցէ • լցեալ զմարմինս մաքրութեամբ շնչոյս՝ զգեցմամբ անդամոցս, զգաստս արասցես զխելագարեալս ամենաթշուառ: Ընդ դերեցեալ դժոխաբնակաց վտարանդելոցն հոգւոց՝ արդելեալ կամ 'ի վտանգի • զճառագայթ ողորմութեան փառաց քոց ծագեալ՝ լոյս իմ անձկուն, 'ի կապանաց օձաողին զերծեալ զնս ապրեցուցես: Գաղտնորոգայթ աներևութերակ վրիպակ արահետ դարշութե մեղաց ջրդողեցեալ ոգւոյս կերպարան, կայ 'ի տագնապի • զծածկեցեալն 'ի տեսողութեանց՝ զչարագործին նիւթիցն այլայլմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութե որդի այ, գթածարար առողջացուցես: Ո բազմազան տարապս ցեղից զանազանից ախտաւորութեց մահացուցանողաց խուռականօք կորստեան բերիւք՝ դժնդակարմատ շառաւեղօք հաստատեցելովք 'ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես 'ի ձեռն ձեռինդ ամենակալի • որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակես զսահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնաւորութիւն.

Է · Այսքանիւ անցաւ ըստ նմանութն օրինակութեանց
յանցուածոցս վէր, ըստ ճարակօղն քաղցկեղի,
առ ընդ անդամս մասնաւորեալ զախտին տարա-
ծումն, չէ՛ք սպեղանի իբր խորշելի՝ առ անչափու-
թի խարանացն մատուցանել. 'ի խարսխաց բարձիցս
մինչև ցափն կառուցման լռութեան անդամոցս չէ՛
առողջութի, այլ ամենևին անբժշկութի. Իսկ դու՝
ողորմած բարերար օրհնեալ, և երկայնամիտ թագա-
ւոր անմահ, լո՛ւր պաղատանացս արդահատութեան
սրտիս վտանգի, որ կարդամս առ քեզ Տր 'ի նե-
ղութեան:

Մէրոտին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանճարոյ, առ նոյն
աղերս հաղորդանոց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ · ԺԹ

Ա · Այսերա՛ց ամենահայեաց տեսութիւն կենաց
բարութն յուսոյ, 'ի մեծաբարբառ աղա-
ղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց.
Անհաս մեծութի · անուն ահաւոր · բարբառ կեն-
դանի · լոյս ցանկալի · ճաշակ ախորժելի · կոչումն
պաշտելի · բարութի խոստովանելի · ազդումն խըն-
կելի · խնկութի դաւանելի · էութի փառաւորելի ·
գոյութի օրհնաբանելի, տէ՛ր յմն ընդ հօր քում գո-
վեալ և երկրպագեալ · և ընդ հոգւոյդ Սբյ բարձ-
րացեալ և վերամբարձեալ: Որ միայն մարմնացար վն
մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վն քոյ՝ ըստ քեզ ·
լոյս Ամի յամի ողորմած՝ հզօր՝ երկնային: Այ-
սժամ զլուծեալ և զխորտակեալ հողանիւթ անօթս՝

Ածօրէն

ա̃ծօրէն հրաշակերտութե̃, աղաչեմ գը̃թած, նո-
րոգ հաստատեա՛։ Ո՛ քոյին պատկերս մեղօք հընա-
ցեալս՝ 'ի քրոյս հալոցաց՝ կայծակամբ բանիդ, պա-
ղատիմ առ քեզ, վերստին ձուլեա՛։ Ո՛ խախտեալ
շինուածս քումդ հանգստեան խորանի մարմնոյս՝
պահպանաւ հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնա-
կութիւն քեզ մաքրագործեա՛։ Մի՛ հատուցաներ
չարեացն իմ գործոց՝ զնոյն փոխատրութի̃։ Ա՛ր-
բեալ եմ, ըստ մարգարէին բանի, և ոչ 'ի գինւոյ․
թափեա՛ զմրուրս անօրէնութե̃՝ թմբրութե̃ մա-
հու բաժակիս՝ ազատաբար հրամանաւդ՝ ամենակե-
ցոյց, զի մի զքոյդ քամեցից 'ի վերջին աւուր յետ-
նում հատուցմանն։

Է․ Արդար ես յիրաւունս քո, և յաղթօղ 'ի դատաս-
տանի․ եթէ մահու մահնես, ճշմարիտ են գործք
քո․ եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զան-
ջողականն կշտամբութի̃, ստոյգ են հատուցմունք քո․
եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդա-
նութի̃ շարժմանս բարձցես, թէ զբանիս զօրութի̃
ունայնացուսցես, թէ զաչացս պատուհանս աւե-
րացուսցես, թէ զկենացն ճաշակ 'ի քեզ ինքն ամ-
փոփեսցես, թէ զհասարակաց կերակրոյս դարմանս
բարձցես, թէ զաւուրցս հարստութի̃ համառօտես-
ցես, թէ ընդ իջման քաղցրութեան ցօղոյ՝ և հուր
տեղասցես, թէ 'ի լռութե̃ բանի քոյ սովեցուսցես,
թէ զականջացս դրունս խցցես, թէ զշնորհիդ ձիր
կարեսցես, թէ զգետին յատակի ոտիցս սասանե-
ցուսցես, թէ յանձկալի երեւաց լուսոյդ քոյ հան-
ցես, թէ 'ի համօրէն աշխարհէ աստի հերքեսցես,

Թէ փայլատակմամբք հրոյ պակուցես, թէ անբժշկական ցաւօք դառնասցես, թէ դիւաց չարաց մատնեսցես. թէ գազանաց ժանեօք մանրեսցես, թէ հողմով ցամաքն հոսեսցես, և թէ այլ ինչ նորոգարարած տանջանարանաց կազմեսցես՝ չար քան զտարտարոսն, և սաստիկ քան զգեհենն, թունաւորագոյն քան զորդունսն, տարակուսելի քան զխաւարն, երկիւղագին քան զխորխորատն, ողորմելի քան զմերկութիւն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտապան գոլ սոցա.

Դ. Եւ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են նմանութիւնք փոխատրութեցն՝ առ ազդակցութի մեղանացս՝ իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաշաւիղք՝ նըշանակիցք այսր խորհրդոյ, արդ կարևոր է խոստովանել և յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս՝ առ ծանօթութի խնդրողին. Ո՞վ զի ոչ ջերմն սիրով առ ընկերին կարիս մատուցոյ, յիրաւի 'ի նախնումն վտանգին տառապեալ սառնում. Եւ զի ոչ զցանկակամն խրոխտականուն սանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս՝ զանզգամանալի զկիզումն. Եւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ աւետիս, արդար հատուցմամբ՝ 'ի մթութիւն ըմբռնողական միգին կորստեան՝ վըրպեալ դանդաչեմ. Եւ զի ոչ խորեցի զմնունս փղքունցն յանցանաց, իբր անձնասակալք վարկանելով, պատկանապէս 'ի խածանողականացն զաղերն զեռնոց՝ խթեալ խոցոտիմ. Եւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այց առնել նմին, 'ի դէպ իսկ՝ բաղդծագրութե այսր օրինակի, տպականութենն դբոյ նուիրեալ մատնիմ.

Դ. Եւ

դ. Այլ արդ՝ ոչ յա̄ծուստ ամենաբարի գանձուցդ՝ չարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նշուլից՝ խաւար, և ոչ յապաւինութենդ՝ գայթագղութի̄, այլ ես յինձէն կորստեան որդիս գտի զայսոսիկ. մեղանք անօրէնութեն իմոյ գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բարկութեն մթերս հոգւոյ. իշխանին մոլորութեն հընազանդեալ, թողի զանեղի քո՝ նր̄, ըստ գրոյն խրատու յանդիմանութեն. Այլ քանզի յայտնեցաւ յետուստ՝ դառնեաց առականաց մարմնոյս անդամոց, և որկան զերեսօք կերպիս՝ անվայելուչ սուտեր ամօթոյս, ըստ մարգարէին առակի, աղեղս ցուցեալ զիս ամենեւին՝ իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պառնըկի, ծածկեալ յիս զլոյս քաւութեն՝ մրքոյ երկնաւոր. զի թօթափեալ զմեղաց փոշիս, ըստ աւետեաց ձայնի դարձելոցն 'ի բաբելոնէ, նստոյց վերստին կանգնեալ 'ի հողոյ, և 'ի հաստատութի̄ լուսոյդ հիմնացեալ անսասանելի, ըստ եսայեան բանին, զգեցեալ զզօրութի̄ բազկի կարութեն նախնում մաքրութեն, վ̄ն մեծութե փառաց քաղցրութե ամենապարգև քոյ տ̄ծութեդ. օրհնեալ յաւիտեանս.

ամէն.

Մ հերասին յաւելուած էջէն հեմուն ԲԵ՝ նորին հօխոչէ, առ նոյն աղէրս նորբնոյ բանին: 'Ի խոլոյ սրտից խօսք՝ ընդ տ̄յ.

Բ Ա Ն Ց Ի

տ̄. Տէր՝ անոխակալ և երկայնամիտ, ներող՝ բարերարութ՝ հզօր՝ ողորմած. ահա՛ մե̄ք մարդուք եմք գործք քո, և խոստովանել դա

դատաստանք քո․ մեկնեալ են ընտրութիւնք քո՝ ան-
սօղ ծածկութեից։ Ընդ երից երջանկաց մանկանցն՝
որք կիզանողական բոցովն փորձեցան, և ոչ վնասե-
ցան 'ի բաբելոնի, զնոցա թախծութեն զերգն հա-
ռաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբե-
ցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի։ Այլ քանզի
մեքուր գոլով 'ի վնասուց նոցա, և զայս խոստովա-
նութի գոչէին․ իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղեր-
սիւ ձայնակցեալ ամէն ողբոց երգութեն, և այլ յա-
ւելից՝ ամենապարտ մահու։ Ընդ դանիէլի երա-
նեալ և ոչ մեծ մարգարէի, որ 'ի քում հարազատու-
թեան աղաւաղութէ տանն յուդայի՝ շառաւիղ
ընտրեալ, զնորայն առեալ ընդունական և նուիրա
կան բանից պաղատանս, խմոլս պատժականութեան
դոշմամբ հեծութեան՝ և այլ կրկնեցից․ 'ի մէջ գի-
տութեան՝ անպատշաճական գնացի, զարտուղի սը-
խալեալ դժնդակապէս․այս է՝ ամէն ամ կրօք մեղան-
չելն։ Ըստ սահման կշռութեն կամաց քոց արտաքս
վարեցի․ որ է հաւաստի կերպարան՝ բասիր անօրէ-
նութեան։ Ընդ խոկուցն չափոյ՝ չարութեն գործոց՝
լրումն յաճախութեն նիւթեցի․ որ է Ճշգրիտ պատ-
կեր յանցաւորութեն։ Ապառնացար, և ոչ զորհու-
րեցայ․ արդահատեցեր, և ոչ երբէք լուայ․ որ է ա-
պստամբութեն յայտնի նշանակ։ Քեզ արդարու
հանդերձեցեր՝ բարերար, և ինձ ամօթ և պատկա-
ռանս պատրաստեցեր․ քեզ փառս վայելչականս, և
ինձ նախատինս յարմարաւորս․ քեզ քաղցրութեն
յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի․
քեզ բարեբանութի անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց

աղա

աղաղակի • քեզ օրհնութիւն երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութեան անյուսալի • քեզ իրաւունս բազմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւն ամենավճարանս • քեզ բարձրութիւն անձառ գովեստից, և ինձ զաճիւն լեզելոյ պատիժ ձաղանաց:

Է • Եւ որդ՝ ընկալար դու բարեաց ընտրութեանց անկշիռ սահման՝ զքոյոցդ ախորժականաց կնդըր կաց պտղոց վեր առեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս ատէն առ ամին պարսաւանս յոդունս՝ կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս: Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր յանձնառութիւն, իսկ ինձ զորս հիւսեցից շարս և տողս բանից դարավականաց, որ քան զամ դժնեայս՝ յաւէտ վրիպեցայ: Մոլորեցայ անառակ ընթացիւք՝ 'ի մեաս վայրենիս • յանդգնեցայ շըթամբք խօսից՝ 'ի բանս երկրաւորս • զակատեցայ անկասելի՝ 'ի պատկառելեացն գործոյ: Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանակի՝ 'ի հող մահու եմ իջանելոց • դոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ զգրաւականն հոգւոյս՝ տուրևառութեան շնչոյս՝ ունիմ 'ի ձեռին • Ամբարտաւանեցայ փոշիս չնչաւոր • ամպարհաւաճեցայ կաւս ձոյնաւոր • հպարտացայ հողս անարգութեան • 'ի վեր ամբարձայ մախիրս մերժելի • բազուկ կառուցի բաժակս մանրելի: Տարածեցայ առաւել իբր վեհ, և դարձեալ իբր զհերըբեալ առ իս ինքն ամփոփեցայ: Բարկութեան բոցով ցոլացայ տիղմս բանաւոր • իբր զանմեռ ոք մեծամծեցի, որ ընդ քառատանեաց մահու եմ փակեալ: Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ Թիկունս փոխանակ դիմաց դարձուցի • 'ի Թուիչս մնաց՝

ընդ խաւար խորհրդոց սրտիս · զանարատ հոգին՝ մարմնոյս փափկութե՜ յաւէտ վտարեցի · զզօրութի աջակողմն կողմանն՝ ակար արարի, ահեկանացս կայից ուժգնութի տալով յաղթեցի։ Ո՜ քեզ իսկ տեսի հողացեալ մ՟ իմ, զոր չէ՛ աստ գրելի, և ո՛չ պատկառեցի · իբրև զհաւ վայրենի սրացոյ, ըստ ովսէեան բանին առ եփրեմ, 'ի նախնին իմ տօնրունի։ Յաղօթարանն վայրի՝ ընդ պատաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ · ո՛չ կացուցի յառին զերկիւղ մտացս՝ երաստնաւ բանիւն։ Ընդ հին չարութեանցն՝ նորոգ ինքնաստեղծութիս գտի · անուրս, ըստ յոբայ, ծանուցս և անատնելիս՝ ինձէն ինձ սատակացուցի · աւերած անկարկատելի, ըստ երեմիայի, զանձն իմ արարի · իբր զլիժած անդրելի կօշիկն, ըստ առակարկաւին, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ · իբր զհանդերձս ինչ ապարահից, ըստ եսայեան բանին, զաղբացոյ · ո՛չ զթրծեալ ամանն խեցեղէն՝ փշրեցայ անարծարծելի · ըստ բամբասանացն եդոմայ 'ի մարդաբէէն, զչորրորդ չարին անօրէնութեան սատակման՝ ինձ պատրաստեցի։ Նա զի՞նչ առութի առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս · քանզի զվէրսն իսկ դիտնուէր մաղձոյ՝ առ ինձ այսրէն՝ առ դժոխոցն ժառանգութիւն, լքեալ զերկնայինն՝ յեղանակաւ իմն օրինակի նմանակիր ձևակերպութե, ո՛չ առակ պատկերի ստեղն ուեփանոյ բաբելականի՝ յիսրայէ-
լէ պատուեցեալ ցուցաւ 'ի սինայ։

Գ · Իսկ արդ՝ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութե դարձեալ՝ փոխեցայ, զրկեցայ, ելայ, հեռացայ, բաժանեցայ, և անպատուստելի կորեցայ, արդ ընկալ

զիս որ վերստին կերպարանեալ 'ի պատկեր Հոգւոյ, զանարժանս կենաց՝ ինչ զմահապարտ. ինչ զչարագործ. ինչ զպատկառեալ. ինչ զկոխան եղեալ բանսարկութին. ով զանբժշկելի մանրեցեալ. ով զհանել յատակս մահու. ով զգարշեցեալ. ով զխոտան գտեալ քո կոչմանդ. ով միանգամայն 'ի կորուստ վարեալ. ով դեգերեալ. ով վանեցեալ. ով տարակուսեալ. ով թշուառացեալ. ով վհատեալ. ով կործանեալ. ով խորտակեալ. որպէս բեկեալ. ով զթախծեալ. ով յոգւոյ տրտմեցեալ. ով թշնամանեալ: Իսկ դարձեալ ակնարկելովդ քո՝ գթած, մարդասէր, հզօր, 'ի յաղերս բանիս՝ որով զղջացեալ. որով խոստովանեալ. ով 'ի յոյս քո դիմեցեալ. ով զապաշխարեալ: Որ կշտեա՝ գրեա՝ և մեծ համարիս զհառաչ Հոգւոյ, և զազդումն շնչոց հեծութեն. զկսկիծ շըրթանց, զպապքել լեզուի, և զտխրականութի երեսաց. զկամս խորհրդոց, և զյօժարութի խորութ սրտից. Որ փրկութիւնդ ես անձանց, և տեսող՝ ոչ գործեցելոց. և սահղծիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց աներևութից. պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամող տէր ամենեցուն: Եւ քեզ փառք յամի, յաւիտեանս. ամէն:

Ա աշխարհին ցուցեալ կրկին հեծութիւն՝ նորին հառաչէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ Ած.

Բ Ա Ն · Ի Ա .

ա. Նու քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնա-գըրաւ 'ի մահ՝ ոչ կացի երբէք 'ի յոյս մարդոյ. և ոչ սիրտ բանականի ստացայ, ըստ գրոյն։ Նաև քանզի ոչ փոփոխեցայ 'ի նախակարգե-լոցդ, և ոչ ընդ բարուք ուղին ընթացայ, ընդէր ոչ զնոստրնական հետոցն խաւարային զդէմս ցուցից՝ 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ. Նա որս ածեալ յարմարեալ առ այն՝ զկերպարան տեսակի բանիդ երևսաց, ըստ վերադրինդ նշանակելոյ՝ ան-փոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դարձեալ սատանոր զինացեալ չարութեցն զեխծս, զոր յաջորդաւդ է իմանալի.

բ. Օսար ժանտագործս արժանապատիժս անձե-ցուն արարի գնացիւք անսաստուն զգունդն բելիարայ։ Նշքաւս կայթից՝ և ցոյցս վաղից խաղալ կացն դիւաց դարշելեաց Ճարտար խաբողաց՝ ծու-լութիւս իմով շնորհեցի։ Դանս գաղտնիս՝ և խոց-ուածս անյայտս՝ 'ի կործանեցելոցն դահճաց ընկա-լայ։ Ոչ հեղքեցի զվանեալն խաչիւն քո, քան թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի. Այսն իմոյ հիքոյս անօրէնութիւն՝ անուանդ յի հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, որ վասն խարդէլի՝ 'ի մէջ հեթա-նոսաց։ Հարուածս հարուածոց՝ Ճշտակարս ապա-կանութեանց ժանդոյ և թրթրոյ՝ և այլոց կերչաց վաւնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սրբոյն յովելեայ

հրաշական ողբոցն, որ 'ի ցոյցս երկրի վն̃ խորշելի՝
յառակս հինից և չարաց հոգւոց. յես ինքն անկե-
ցի. աւերծանել զն̃ պատրաստեցայ, քան թէ ստա-
կել։ Ի խուրս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում՝
մարտիկս մահաղէնս. կշտամբիչս ինձ գոյացուցի՝
անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զօրա-
ցուցի՝ ապառումս և անկռուելիս. դառինս ինձ
առի մասունս՝ ընդ.քաղցրաւենեացն ճաշակաց. առ
ատացօղն՝ միշտ նենգաւորս, և առ բանսարկուն՝ յա-
ւէտ հաւատարիմս։ Ըստ աղէտիս, վէշտ վտան-
գիս, խաւար ամօթոյս, մութ պատկառանացս. զխորդ
և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց.
մեծ է ձայնս գուժի, և անբերելի բողոքս աղաղակի.
Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել, ոգեղս՝ և
նուաղս՝ և ամենեւին ներքեւեալս, ցաւովք հեծու-
թեամ՝ 'ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրմռեալ
աղտեղեալ գունով զազրութեան՝ իբր զպաշտօնա-
տար մեհենի. վն̃ զի նոյն է սպաս տանել ձուլեալ
պատկերի՝ և մեղաց ախտի։ Արդ՝ ես գնացի ընդ
այս ճանապարհ կորստեան հեռոց խաւարի. ետու-
զբաժինն քո ցանկալի՝ յանապատ անկոխ, ըստ մար-
գարէին՝ որ առ քահանայսն խորշելի ամբաստա-
նութեան։

Գ. Ես զխորդ սասացից անձին իմում մարդ՝ դրեալս
ընդ անմարդիս. և իբր անուանեցայց բանա-
կան՝ անբանիցն յիմարուն կցորդեալ. և ո՞չ կոչե-
ցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյս որ յիս.
և ընդ էր համբաւեցայց զգայական՝ զիմաստից դը-
րունս փակեալ. կամ որո՞վք ցուցայց տպաւորութի

նկա

նկարագրութեան անեղծին շնորհի՝ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ, նաև ոչ շարժողական, և կամ շնչական ունիմ անուանել, թող թէ հոգեկան, կամ մտաց ընդունական. անպիտանս ՚ի թիւս անօթոց. անարգս ՚ի քարինս որմոց. արհամարհեալս ՚ի կարգս կոչեցելոց. վատթարս ՚ի յազգս հրաւիրելոց. արհաւրօք մահու պակուցեալս, անխրախուսելի ՚ի բոլորեցունց՝ ցաւովք և տանջանօքն երուսաղէմի, ըստ երեմիայի բանին խրատեցեալ. պակասեալ աւուրցս՝ ՚ի հեծութէ, և ընթացք ամացս՝ ՚ի հառաչմանէ, ըստ նուագարանաց երգողին։ Իբր աւուր ՚ի ցեցոյ՝ և փայտ ՚ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, ՚ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ. իբր զստայն սարդից մաշեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան դատայ. իբր զամպ առաւօտեայ՝ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէութեան ձայնի, սպառեցայ։ Այլ ոչ ՚ի մարդ ոք ունիմ զյոյս, եթէ անխծեալ ՚ի տեսանողէն՝ անյուսադրելի վհատիմ. այլ ՚ի քեզ՝ Տէր իմ օգնեսջիր, որ ընկղմեալ ՚ի քոյդ գթութեանց բարեաց անբաւից, և ՚ի բևեռելոյն ժամու ՚ի խաչին մաղթեցեր մեծդ ողորմութեամբ առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն։ Արդ՝ շնորհեա ինձ յոյս քաւութեան կենաց և ապաւէն. և ՚ի տուր շնչոյս թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի։ Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով զօրութիւն. յաղթութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

Սերտին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս հաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ · ԻԲ

ա. Դարձեալ պղպջանեցից՝ ՚ի նոյն շարունակ բարդեալ զկշտամբանաց եղանակ՝ դառնացեալ անձինս, ածեալ մատուցեալ կրկին կացուցել նորին պատկերաւ ՚ի նոյն պայմանի. Թերեւս գրեսցէ ինձ ամենագէտն՝ զայս յանդիմանութեան գատակնիք՝ կնքեցուցանողական բանի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց՝ զազրանութեանց չարեաց:

բ. Այլ ոմն ձիս խօսնական կարծրերախ սանձակոտոր արձակերասան. յովանակս անհամբոյր վայրենական եւ անկրթական. երինջս ուղղական՝ անուղղական եւ անվարժական. Որդս մոլեգնական տարագրական եւ կորստական. մանուկս մեղանչական՝ անխրատական եւ վարատական. անտեսս մահապարտական՝ տարաժամական եւ անգործական. բանականս անասնական՝ գազանական եւ անմաքրական, Ձիթենիս ամայական՝ անպտղական եւ կործանական. մարմինս հողեղէս իմ թախծողական՝ դատապարտական եւ տանջողական. խոցեալս անբժշկական՝ անխնամական եւ անկանգնական. Ոսկի շարս կայսերական՝ արդվառնական եւ անդատական. ծառայս սխալական՝ փախստական եւ թշուառական.

գ. Ահա ես եմ ինքն ինձէն կամաւորաբար անձնամատն եւ մարմնակործան, հոգեկորոյս եւ միշտ մոլար, կամակոր խել՝ եւ սրտաբեկ. ուշամոլաց եւ հանճա-

բաղրաւ · զգայազինք և իմաստասպառ · յայտնապատես
և եղեռնաւորս ։ Ես աստուած և անտուած ընտա-
նիւք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք վնասեալ ,
ոչ միով իւիք տեսութե̃ 'ի գործ ընտրութե̃ քեղ
պիտանացուս՝ մ̃րդ բոլորից , որպէս զորովայնն , որ
երկնեացն զիս · աշխարհիս զաւկնան , որ դիեցուցին ·
ընդ էր ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կաթինն ձգեցի ,
և զիմարդ ոչ դառնութիւն ինձ ընդ քաղցրութե̃՝
ջամբեալ մատուցաւ ։ Ով է եթէ ես ինձէն անձին
իմով դժնեայ դատախազ համբարձայ այսքանեօք
բանիւք , և ունիմ տակաւին զաւր բարկութեանս
անխոնարհելի , մ̃լ ոք 'ի յերկրածնաց սատի զիս ո-
ղոքեացէ · զա̃մ խայտառակեցից · զանուն էութիւնս
դատեալ տուժեցից · զհամօրէն զվնասակարացն ըղ-
ձունդ՝ դանեցից · զխոցողացն զինուորութ̃ց դա-
տախազեցից · զգայականացն դլխաւորութ̃ս կշտամ-
բեցից ։ Մեղայ ա̃մե յա̃մի , ողորմեա գթած · ոչ
նոր ինչ գտեր յիս զյանցանացս պարտեաց մատա-
խուղ , այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պար-
տաւորութեան , անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի
քոյ՝ անփոփոխելի , և դու միայն իսկապէս գթած
օրհնեալ մարդասէր , ընդ աջմէ իմոյ փրկութե̃ կան-
խեալ նեղութե̃ անայլայլելի ։

Է · Որդ՝ մտօք խնամակալ՝ Հօր՝ երկնաւոր՝ բա-
րի՝ ամենից հատուց յոչէից զանձինդ զօրութեան
իմաստից կայծակն՝ 'ի գործի ազդման լեզուիս շար-
ժութե̃ , առիթ մաքրութե̃ յամենասա զգայակա-
նաց դայաւորութե̃ց յիս մանաւորելոց՝ քո ձեռա-
կերտից · ուրթ աւ 'ի քէն եղելովք և բժշկելովք ,

կըր

կրկին հանդերձանօք , անպատկաս ձայնիւ , անհատ բարբառով , քեզ մերընծայել գոհաբանութի՛ւ 'ի փառս մեծութե՛ն հօրդ քոյ ո՛յ մերոյ , յաւիտեանս . ամէն :

Ս էրաաւէն յաւէլուած կրկին ականուրէ՝ նորէն հաջողէ , ան նոյն ավէրս հաշքտանց բանէ : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ոչ :

Ի Մ. Ն · ԻԴ

ա . Տէր ած ամի , զօրաւոր յամի . անպարագիր և անվայրափակ տեղի ամցուն . բոլոր խոկու է հուպ յամենեսին . անուրեք վայրից , և չէք սահման տուանց քոյ : Ոչ երևեալ երբէք , ոչ տեսականութիւն տուանց քո ծագման՝ լուսաւոր : փառք ահաւորութե . անուն ահաւորութեան . կոչումն մեծութե . ձայն անբաւութեան . խոկութի անքննութե : Անմատչելի հեռաւոր , և անընդմիջելի մերձաւոր : Տեսող հեծութե . նկատիչ թշուառութե . մօտակաց թախծութե . ամենաբուժ ճար անձարութե . հայր գթութեանց . ծածկող ողորմութե . ած մխիթարութե .

բ . Հայեաց տր ողորմութեամբ՝ 'ի պատկեր մշտաց դառնուէ բազմավտանգ կրիցս կարեաց , զոր հանդէպ քո տարածանեմ . կցորդակից լեր բժշկապէս , և մի՛ 'ի խոյզ ընտրութեան կոչեր դատաւորաբար : Արդարև մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վարանման , յորժամ խլէ մարմինն մեղօք գրաւեալ , և անձն՝ 'ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ . գործնականացն գործի՝ սովորուէն կարեաց կապել

զոնդ

զանգուածն հանդերձանաց՝ մահացու կրիւք շաղախեալ. զգայութիւն սրտին իմաստից՝ խեթիւ խոցոտեալ. անձկալութիւն բարեացն՝ բնաւին բարձեալ. և ՚ի բանականութեանն՝ ընդ անասունս դասակարգեալ. և զազիր գարշութիւն՝ ընդ գոյութեան շարամանեալ. և տեսականացն ողջ ելով՝ իմանալեացն վիրաւորեալ: Նա և ՚ի սաստկութենէ յանցանացն յիշատակի՝ յաւէտ յուսահատեալ. և տագնապաւ նախագործելոցն՝ միշտ տարակուսեալ. և յատակութիւն աղերսին՝ խաւար պղտորեալ. և խղճիւ մտացն յուզմանց՝ կրկին ճենճերեալ: Նա և ձեռն ՚ի մաճի գործոյն՝ զյետինսն հետազօտեալ. և կերպ ՚ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք ՚ի վերջ կոյս հետահարեալ: Նա և դիտութեամբ էիցն՝ ՚ի չէիցն միշտ խաբեցեալ. և ՚ի մտացն մարտ՝ ՚ի փղձունցն յաղթահարեալ: Նա և ՚ի թաւանչ սրտին՝ հագագին դուռն հրդեհեալ. և խոնաւ զօրութիւն քմացն՝ ամենուրեք տօչորեալ: և անարև միգով յամենայն մասանց պարփակեալ: Նա և լոյսութիւն անձկալութեանն՝ ամենևին խաւար ամփոփեալ. և անբերելեացն տոյժ՝ ՚ի զգալիսն տպաւորեալ. և եղկուն կորստեանն՝ ՚ի յուշ անդ եկեալ. և դատակնիք հատուցմանն՝ ՚ի դիւանի մտացն գրեցեալ: Նա և բարերարին ակն՝ ՚ի ցասումն իմն երևեցեալ. և լոյսն բնութեան՝ զանկուածոյ հողոյս զայրացեալ. և ահաւորութիւն էին՝ ընդ փղձկութիւն բնութեանս ընդհարեալ: և միշտ որոտմամբ բանից՝ բանաւոր մոխրոյս բարկացեալ. և իրաւանցն վճիռք՝ զարժանիս մահու կոչկոճեալ: Նա և որ իմն է տաղանդ՝ յանառակս ատէն կորուսեալ. և պատուական իրին ստացուած՝ իբրև անարգ յերկրի թաղեալ. և տաժանմանցն արդասիք՝ ծուլութեան

մթով

մթով ծածկեալ, և երբև զ՚ի բաց բարձեալ նշմա-
րան ճրագի՝ չերևեալ։ Իսկ պատասխանարան լեզ-
ուիս՝ յերաւանցն օտար՝ կարկեցեալ. և անհամբոյր
շրթանցս դրունք՝ օրինաւոր դատամամբ պապանձեալ։
Իսկ յուզմունք մտացս՝ ՚ի զանազան մասունս ցրն-
դեալ. և զկեալն ՚ի վ՜ր օգտին՝ ոչ ինչ գիտացեալ.
և ՚ի կշռութի բարւոյն ընտրութե՝ յիմար երևեալ.
և ընթացք ելիցն՝ նհանջմամբ չարին խափանեալ.
և վառարան եւղոյն՝ ածխնոյն ջնջցի լցեալ։ Իսկ ան-
ուանս գիր՝ ՚ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամ-
բանք ընդ երանութե՝ անդ արձանացեալ։
Գ. Եթէ զննաւոր տեսանեմ, մահու ակն ունիմ.
եթէ պատգամաւոր, խստութե. եթէ մատենա
դէտ, մուրհակի կորստեան. եթէ օրինաւոր, անի-
ծից. եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափ-
ման. եթէ բարեկրօն, յանդիմանութե. եթէ առա-
քեալ, կսկծման։ Իսկ եթէ ջոկին ընտրութե փորձիմ,
խոտակիմ. եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատա-
կիմ։ Իսկ եթէ բերս նկատեմ բարութե, ՚ի կարծեաց
չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համբարձեալ, կո-
րանամ. եթէ փոքր ինչ խրատուիլ, սարսեմ. եթէ
սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ։ Իսկ եթէ ՚ի խորախճանս
ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծին յանդի-
ման լինիմ, սարսափեմ. եթէ ՚ի հարցումն բանի կո-
չիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քննիմ, համրանամ։
Որդ՝ այսքան ամենաթշուառ և ողորմագին տարա-
կուսանացս ՚ի վ՜ր միմեանց բարդելոց, որք զատորև
զգայականաց արտիս գոյութեան ՚ի ներքուստ ան-
տուստ անբժշկական ցաւօք՝ աներևակի նետիւք խո-

ցանեալ , անպտաբերելի մշակիր յորամնաց հանա-
պազամուխ բեւեռեալ ստորոտ ընդ հողոյս , ըն-
ցեալ շարաւով կրկին հարուածով , վասն սատակ
ման մահու գուշակեն։ Խարախ մթերից պատեալ
զերկաթով գաղտնեացս ծածուկք՝ ազդեն ինձ սադ-
նապս՝ վէրս պահեալս անխնամարկելիս՝ ընդ ելս շըն
չոյս տարրեւորութե . յորոց նեղութեց չարաչար
ճնշեալ աղաղակ ձայնիս . խառնեալ արտասուօք՝
կողկողագին թախծանօք հոգւոյ , բարեգործիդ
ճանաչողութեան՝ յերկրպատեղծիցս նահատակաց
ընդ իմ մաղթողաց , վերջին հեծութիւս եւ ես ընդ
նոսին արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուիրողք՝
զաղերսանս ըղձիցս՝ 'ի ստորնայնոցս սատի յերկինս
առաքեմ։ Շնորհեա՛ տէր անդորրութիւն կենաց
հանգստեան՝ ողորմելի վաստակեցելոյս 'ի յընդու-
նայն երկրագործութիս , համայնդ յամենայնում .
ամէն տացեալ քեզ փառս .

Սկզբն յաւելուած կրկին հեծութեբ՝ նորին հոլովէ , սա նոյն աղերս մաղթանաց բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ .

ԲԱՆ · ԻԳ

ա · Սաւորդ՝ որո՞ց խնդրոց արժանաւոր վարկա-
նելով զիս , մատչիմ աղերսել , արքայու-
թեանն յորմէ վրիպեցայ , եթէ փառացդ
վայելչութեան՝ յորմէ զրկեցայ . թէ կե-
նացդ անմահականաց՝ յորմէ հերքեցայ . թէ ընդ
հրեշտակաց պարակցութեան՝ յորմէ տրոհեցայ .
թէ ընդ արդարոց մասնակցութե՝ յորոց ճեղքեցայ .

թէ

Թէ ո՞ւր որթոյն կենդանւոյ՝ յորմէ քանցեցայ ․
Թէ ուր անկոյն բերկրութեան՝ յորմէ դօսացայ ․
Թէ ծաղիկ փառացն շնորհէ՝ յորմէ թափեցայ ․
Թէ պանծանացն ժառանգաւոր՝ յորմէ կորացայ ․
Թէ հայրենի ծոցոյն հարազատ՝ յորմէ ընկեցայ ․
Եթէ զգեստուցն լուսոյ պարծիմ՝ յորմէ մերկացայ ․
Եթէ 'ի ստացօղ դըրձին յուսացայց՝ յորմէ խորթացայ ․
Եթէ 'ի լուսոյն խղճս դիմեցից՝ յորմէ մեկնեցայ ․
Եթէ յիսուսի յուսկերան յօդիմ՝ յորմէ մերժեցայ ․
Եթէ 'ի թեւս նորա մերձիմ՝ յորմէ օտարացայ ․
Եթէ յապաւէնն ապաստանեցայց՝ յորմէ խեթացայ ․
Եթէ 'ի փրկութեն նորոգութի՝ յորմէ մահացայ ․
Եթէ 'ի զգաստութեն զուարթութի՝ յորմէ ես լքայ ․
Եթէ 'ի կանոնին կենացն ուխտի՝ յորմէ փոխեցայ ․
Եթէ 'ի սահմանին հաստատադրականն՝ յորմէ սահեցայ ․
Եթէ յանշամիժ վիմին պնդուի՝ յորմէ սասանեցայ ․
Եթէ 'ի շափս գումարտակին՝ յորմէ հանեցայ ․
Եթէ 'ի քաղաքն անդրանկաց շինիմ՝ յորմէ գերեցայ ․
Եթէ հանապազորդեան հացին աղօթեմ՝ զոր ոչ վաստակեցայ ․ Եթէ փոխադրութե երկնիցն խնդրեմ՝ յոր ոչ քրտնեցայ ․ Թէ պարգեւօքն պսակեցայց՝ յոր չհանդիսացայ ․ Թէ արձան ինձ կենաց դըրեցից՝ յորմէ ջնջեցայ ․ Թէ զերախտեացն ձիր յիշեցից՝ զոր միշտ մոռացայ ։

Է․ Ահա հատաւ եւ կամ խզեցաւ լար կենաց յուսոյն ․ տխրեցայ 'ի բարութեցն դարշութե , համայն ախտացեալ՝ ամե սպառեալ մարմնոյ՝ ապականութեն շրջապատեալ՝ մեռայ ոյ։ Պոյղն պալար՝ փայլունակ ոսկեղ լնացեալ , մնացուած ինչ

պա

պաշտեալ նախունակ երկդիմի կերպին, որ զկրկին անմաքրութիւն նշանակէ. պարծանացն նշոյլ՝ ամենեւին ինձ շիջաւ. փրկութիւն մատնեցաւ. բարին ստուերացաւ. ելք կենացն՝ բնաւին փակեցաւ. մխիթարութիւն բարձաւ. դատաստանին ատեան մերձեցաւ. թոյնք մահուն ինձ արծարծեցաւ. սպանեալն՝ կրկին ինձ կենդանացաւ. լաստին դադարք՝ վիմզք խցաւ. շաւիղն յուսոյն՝ կուրացաւ. շնորհին ծածկոյթ՝ յինէն մերկացաւ. փառացն վայելչութի՝ ըստուերացաւ. հանճարն առաջնորդական՝ խափանեցաւ. կշտամբանացն փուշ՝ բազմացաւ. անօրէնութեն ուղէշ՝ ծաղկեցաւ. բոց գեհենին ինձ՝ բորբոքեցաւ. ծառայութեն լուծ՝ սաստկացաւ. ստրկութեն կապ՝ զօրացաւ. ունօղն յարկին կառուցման՝ ահա անկաւ. բարձրութեն վստահութեան՝ կործանեցաւ. ընտանութեն միաւորութի՝ անջրպետեցաւ. սրբութեանն սիրող հոգին այ՝ տրտմեցաւ.

Գ. Ո՛ւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութի, տանջանս՝ խեթա՝ տխրութիւ, վիշտս հոգեկանս, ցաւս անխնամարկելիս, տարակոյս անյուսադրելիս, ամօթանս անպարուրելիս, խոյտառականս անվերարկելիս, պատկառանս անհամարձակելիս, փախուստս անդառնալիս, հալածանս անմարդասիրելիս, երկայն ուղեւորութե՝ ապաձեռն անթոշակութիւնս, իսկ դու փրկութի զօրութի եւ օգնութի, ողորմութի լուսաւորութի քաւութի եւ անմահութի՝ տէր յս քս, որդի այ կենդանւոյ, արարիչ երկնի եւ երկրի. որ ընձեռես ջուր պապքելոցն՝ 'ի ծարաւուտ վայրս անապատի, օրհնեալ, բարեգութ, հզօր, մարդասէր,

եր

երկայնամիտ , խնամակալ , ճարտարաւոր , այցելու . պաշտ-
պան աննախանձ , պահապան յաղթօղ , կեանք անկո-
րուստ , միջնորդ երկնային , լիութիւն աննուաղ ,
երանութի՟ տօնելի . ձեռն ձգեալ սիրոյ՝ ողորմու-
թեան քոյ աջոյ՝ ընկա՛լ և մատո՛ քաւեալ և սրբեալ
զիս զամենապարտս՝ բանդ կենդանի՝ առ հաւատա-
րապատիւ քո հօրդ , զի քև վերստին հաշտեալ՝ յիս
դարձցի . Նա՛ 'ի ձեռն քո՝ խուրօձի կամօք մաքուր
նուիրեալ՝ զօրեղն ինքնութե՟ զիս հօր ընծայեալ ,
անդէն առ նմին՝ նովիմբ միշտ 'ի քեզ շնչոյս ող-
ջունիւ կապեալ ընդ շնորհիդ՝ 'ի քեզ միանալ ան-
բաժանելի . Ո՟ որոյ քեզ՝ ընդ հօր քում հոգւովդ
սրբով՝ երրեակ անձնաւորութե՟դ՝ 'ի միում բնութե՟
և 'ի մի ա՟ծութե՟ փառք , և 'ի ստեղծականաց էից՝
գոհաբանութիւն , յաւիտեանս յաւիտենից .
ամէն .

Մ ևրտագին յաւերժական չերջին հեծութե՟՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն
աղերս ողբերանոց բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ .

Բ. Ա. Ն. ԻԶ

ա՟ . Բայց քանզի 'ի վերայ այսքանեաց դերու-
թեանց ամենաթշուառ վտանգաւորիս՝ մի
զմիով եւ և եւս առնելոյ , զոր զվերպա-
րանս անցիցն 'ի մասանէ վերաձայնեալքդ նախագրե-
ցին . ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ
զերկութիւն աղէտիս .

բ՟ . Այն զի ծովլ է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք
յոյժ նմանագոյն . յորում կոհակօք բազմօք անթիւ-

գի

դիմեցմանց՝ տատանեալ հողմս ՚ի յայսմ աշխարհի՝
մարմնոյս շինուածով իբր ՚ի նաւակի ։ Օ՜ որ ե-
սայիաս մարգարէ զյանկարծադէպ կատարածն , որ
՚ի պարսկականն հինից՝ երուսաղէմի և սամարիոյ կոր
ծանմանն , նմանութե՟ այսր օրինակի կերպաւորե-
ցոյց ։ որ և առ խոս հոգևորական խորտակումն զու-
գամանյնեղ՝ ոչ է սխալական ։ Քանզի մինչդեռ զը-
ւէի ես յանհոգութե անտարակոյսն վստահութե՟ ,
դոյզն կասկած արկածից ՚ի միտ բերելով՝ առ խորոց
փոքր միջոցին , որ ՚ի մէջ հանգստեանն և աշխատու-
թեան , իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն յամարայնի ,
բքաբեր հողմով ժամանեալ՝ երերալեանն դիմակ-
ցութեամբ , ամբոխեալ զհանդարտութիւն ։ Աւաղ
նաւն ՚ի բախմանէ վայրենի ալեացն՝ խորտակեցաւ ,
Թեւոցն ձեռնարկութի՝ քայքայեցաւ ։ կայմն ամ-
բարձման՝ ՚ի կայից իւրոց խլեցաւ ։ առագաստին
թաշորան՝ յանկարկատելի ծուէնս պատառեցաւ ։
շինուածոյն շուք անզարդեցաւ ։ առասանք ձգողա-
կանացն՝ խզեցաւ ։ տեսարան գլխոյն դիտակի՝ խո-
նարհեցաւ ։ ապաւանդակին պարան՝ կտրեցաւ ։ ա-
պաւինուՙի խարսխին լուծաւ ։ լուծք սուաղք ա-
մոլեցն կցորդութե՝ բաժանեցան ։ սամիք ուղղչացն
հեռաց՝ փալարեցան ։ լայն հիմանն հաստատանի՝ ըն-
կղմեցաւ ։ ղեկացն կառուցմունք՝ անդրէն սուզան ։
ջուոցն յարմարուՙի՝ պակասեցան ։ ողնափայտին պա-
տապարան՝ խնկոյն բեկաւ ։ կապարանք ղեկային հաստա-
տուածոյ՝ յօշատեցաւ ։ դոգք ամփոփման ծոցոյն կազ-
մածոյ՝ անհարդեցան ։ խելք շրթանցն եզերաց՝ խախ-
տեալ ստեաւ ։ պաղպաջունք բազմակնանցն՝ անկեալ

բար

բարձաւ. վանդակապատին վայելչութիւն յատակե-
ցաւ. գահաւորակին հանգստարանն՝ շինեցաւ.
մածմունք տախտակաշարք՝ 'ի փափկանուեց մեղեանց
անջատեցան. հեղոյք ընդդման բեւեռացն՝ քարշե-
ցան: Արդաւէք իւրն՝ յիշատակարան ողբոց ինձ նը-
մանեցաւ: Նուաղեղն համդէպ նաւին դեգե-
րեալ ողբոյ, ձեռն 'ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց
գետս իջուցանէ: Նշմարք սակաւ մնացուածոցն՝
'ի ծայրից ծփմանց ալեաց ծովուն, իբր խոզխո-
ղեալ բանաւոր՝ ողորմագին թախծանօք հեծէ:
Մի՞ զի թէ զքարի նաւապետն՝ երկնաւորքն զօ-
րաք՝ յաշխարհէս ծովու առ 'ի զխորտակեալս իմ տա-
պան խնամալի գոյութեան՝ տարցէ աշխարհել բանիս
յարմարութիւն, ոչ ինչ վրիպեսցէ 'ի ստուգութենէ.
«Քանզի արդարեւ ելաց բարեգութն տէր՝ յառակ
մարդկութեան՝ զթաղեալ աղքատիկն. ելաց առ նմին
և զԵրուսաղէմ մոլեալ, և զՅուդաս մոլեգնեալ. յո-
րոց երկուցն՝ կորեաւ վստահութիւն յօրինակ նմա-
նութեան ապարանեալ նաւի. իսկ միւսն՝ հասեալ յա-
տակս անդնդոց, առասան յուսոյն՝ ձեռամբ ունողին՝
յանքոյթն արտաքսերեաց խաղաղութիւն.

Գ. Ո՞րդ իցէ թէ յուսելից հայել զբազմախորտա-
կեալ տապանակ մարմնոյս իմոյ՝ նորոգեալ: Իցէ
արդեօք տեսանել զփշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս
ողջացեալ: Իցէ արդեօք տեսանել զբաժանեցեալս
միջոցաւ մեծաւ՝ վերստին կցեալ: Իցէ արդեօք
տեսանել զայրքնաթախիծ սիրտ վշտացելոյս՝ բերկրե-
ցեալ: Ո՞րդ իցէ ակն ունել նայել զայւէտ խա-
թարեալ կերպարան բնութեան՝ կրկին հանդերձեալ:

Իցէ

Իցէ՞ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թըշ-
ուառացելումս՝ միւսանգամ կանգնեցեալ։ Իցէ՞
արդեօք յուսալի նայել զտարամերժեալ գերին՝ ա-
զատեալ։ Ապաքէն դուցէ՞ ակն ունել՝ զանկեալս ՚ի
շնորհէդ լուսոյ՝ դարձեալ կազդուրեալ։ Արդեօք
տեսից զվայելչութ՟ի ընտանիդ քո պայծառութ՟են
յողորմութ՟ի ինձ երևեցեալ։ Եթէ տեսից երբէք
զամենատխուր կերպարան հոգւոյս իմոյ՝ ժպտեցեալ։
Արդեօք լուսոյ ընդ ձայնի գուժիս՝ աւետեաց համ-
բաւ՝ ինձ առաքեցեալ։ Արդեօք տեսից զբիւրա-
կործան վնասեցեալս անօթ՝ կազմեցեալ։ Իցէ՞ թէ
տեսցեն պատուհանք աչացս իմաստից զմուրհակ պար-
տուցս իմոց՝ պատառեալ։ Եթէ յայտնեսցի՞ օրն
իմ անձկութեան՝ շնորհին քաղցրութ՟ե բարւոք ինձ
ծագեալ։ Արդեօք մտից ՚ի խրախճանութիւն խո-
րանին լուսոյ՝ քև առաջնորդեալ։ Իցէ՞ թէ կեն-
դանի լինիցին ոսկերքս, ըստ եզեկիելի, ցամաքեալքս
՚ի կենդանութ՟եց՝ եկաւորութ՟ե ազդողական շնչոյս
զօրացեալ։ Իցէ՞ թէ յաւելից հայել ՚ի տաճար ս՟բ
քո, աղաղակաւն մարգարէին ՚ի փորոյ կիտին, հեր-
քեալս ՚ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ։
Եթէ լինիցի՞ խաւարամանունդս մթացելոյ՝ ծագ-
ման առաւօտ։ Եթէ հասցէ՞ տեսանել զտատդնա-
պետալս մշտասատուոյց՝ յեղանակս գարնանն մօտ։ Եթէ
տեսից զցօղ անձրևոյն կանաչացուցանօղն հոգւոյդ՝
ինձ արօտ։ Եթէ իցէ՞ արդեօք նկատել զգազանա-
բեկ հերքելի ոչխարս՝ վերստին կամաց գթութ՟ե
քո հօտ։

Դ. Աւ քանզի ըստ բանին յոբայ, շուրջ պատեալ են

չարեացն ձնալըք՝ ընդ որ ոչ կարացից անցանել . իսկ եթէ լոյս ողորմութե բարերար կամաց քոյ՝ ցուցցէ . գթութե քոյ դուռն բացցէ . Ճառագայթ փառաց քոց՝ ծաւալեսցի . խնամք ձեռին քոյ՝ յայտնեսցի . արեգականդ կենաց օր՝ տարածեսցի . առաւօտին ըղձալի տեսիլ՝ մերկասցի . առատութի քաղցրութե քոյ՝ աղբերասցի . վտակ արարչիդ կողից՝ հոսեսցի . ծա-րումն անապակ սիրոյ քոյ՝ հեղցի . ծագումն աւետեաց շնորհի քոյ՝ երեւեսցի . պարգեւիդ քո ծառ՝ ծաղկեսցի . մատունք օրհնեալ մարմնոյդ՝ բաշխեսցի . համառօտեալն ակնկալութի հանդիպեսցի . հառա-ուածեալ ձայն ողջունի քոյ ակր՝ լուիցի . հեռացեալդ խաղաղութի մերձեսցի : Այսոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանականաւ՝ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստատնոյ , ապաւինեալ 'ի հոգիդ քո տէ , որ ընդ հօր քում պաշտի ձայնիւ քաղցրութե՝ ընդ քեզ փառաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց , որով կեանք եւ երանութիւն քաւութե հանդերձ՝ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս : Յաւանդ անկորուստ ընդ իս պահելով՝ առհաւատչեայ Ճշմարիտ յիշատակի . 'ի ձիր անեղծութե՝ անուամբդ անճառելեաւ ահաւորութեան հզօրի սրբոյ միոյնոյ եւ անքննելի տէրութե՝ երրեակ անձնաւորութեդ . որ եւդ յիսկութե յէութե եւ յարակայութի բարձրութե՝ քաղցրութե ողորմութե եւ մարդասիրութե պսակեալ հանդերձեալ եւ թագաւորեալ : Նմա՝ առ ամենեսին ամիւ ամի կարօղ ես՝ գըթած . եւ քեզ վայելէ փառք յայժմ յաւիտենի , եւ 'ի հանդերձեալ մշտնջենաւորութի յայտնութեան աւուրն մեծի , յաւիտեանս . ամէն :

ա . Նու

Ս ճերմակին յաւելուած հոգին հեծութե՛ նորին հանդէ, առ նոյն ողբերս ծաղկանոց բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ :

·Բ·Ա·Ն·Ի·Զ·

ա · Եւ արդ՝ տառապեալս եւ խռովեալս, ընդ որս որք ըստ ձայնից կողկողանացն՝ եւ զբանիցն յարմարութիւն հանդերձեն, 'ի նոյն գիր բերեալ զաւարտմունս տանցն, որովք տուեալ սաստիկ մորմոքեալ ճմլեցուցանեն զաղէտս կարեացն սրտին ըղձից՝ առ արտասուացն բղխմունս · ուստի եւ բազմեալ իմ 'ի գլուխս պարու՝ ակմբից դասու այնր երախանաց, որք զվալեացն յեղանակեն բանաստեղծութի, եւ ես ընդ նոսին՝ նոցին հեծութե՛՝ տաղական ձայնարկութե՛՝ զանձինս տարածանեմ զվըշտակրութիւն : Որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի, եւ ոչ իսկապէս կենդանի այ · ոչ ջերմ սոսկ, եւ ոչ ցուրտ յստակ, ըստ առակի աւետարանչին՝ գրեալ 'ի յայտնութեն · երիցս ասելի՝ երրեակ տեղւոյն, եւ ամենատես արարչութե՛ն : Իսկ այս են պատկանեալ Թախծականացն կերպադրութք, կրկին ողորմելի այսու երեւեցեալ, որ 'ի մի գիծ սահմանեալ կացուցանեն զԹշուառութեցն զօրինակ, այսպէս կցորդութե՛ շաղկապեալ :

բ · Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն՝ ձեպով մեծաւ 'ի տուժի · ես ապիկար մատնեալ՝ անարժան գործովքս յիրաւի · վասնիչ արքունի գանձուց՝ կրկնադատ եւ անԹափելի · պատասխանատումեծին՝ ըմբռնեալ անհրաժարելի · բիւր քանքարոց խնդիր՝ եւս չունիմ կշիռ մի ունկի · Անբա-

րե

ընխօս կապեալ 'ի պահեստ՝ դառն արգելանի, հե-
ծուծս և վտատակ ցաւոց՝ ճաշակեալ յանհնչոյլ բան-
տի, անապականն տանջեալ անթօշակ կամ ողորմելի.
ոյլ յեղանակ ինձ ողբականաց՝ տատուստ կնքեցի,
փոխատրեցի տխլին բարբառով կոծ կսկծել լի,
կարգադրեցի շրջաբերութեամբ՝ 'ի նոյն պայմանի,
անհատական թիւ խորհրդական՝ երկեակ տասնեկի:
Ա՛ղքատութեանն ծնող՝ յամենուստ մատանց մրրկի.
անպատսպար թշուառ վտանգեալ սրտիւ 'ի դրաւի.
տարակուսեալ հողմով՝ ապաշնորհ այր 'ի վրիպակի.
անխնամելի հոյզմամբ՝ դատաստանին յինէն պահանջի:
Մ՛եղաց և մահու զինուք՝ զգայարան գաղանեացս
խոցի. անփրկելի մատնեալ բանու՛ն՝ չարեացս գերի.
սուր սուսերաւ սաստից՝ գոյու՛ն ընու՛ս յօշատ:
Յիշատակս բեմին՝ աստատին 'ի դատաստանի ,
անծածելի մայլ՝ չարատես աչացս երեւի .
անձեռնկալ կապեալ՝ եղկելիս 'ի տարակուսի ,
ահարկութե՛ն դիմաց՝ պատկերի վերնոյն ատեանի :
Յոյժ անարե՝ և անվերարկու 'ի տարտարոսի .
անապականն մղար՝ մորմոքեալ 'ի հուր գեհենի .
անյայտնելի կորուստ՝ կործանեալ 'ի մեղաց վհի :
Ա՛հա զոր ունիմ արծաթ անպխտան՝ ոչ երբէք յարդի,
և ոչ ընդունի և կամ համբարի՝ 'ի գանձ տրունի .
հոյցուած պղտոր և ձեռն անմաքուր՝ աննուիրելի:
Ա՛յլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ՝ յոյս ա-
ռեալ դարձի, զդեմս 'ի յերկիր եդեալ պաղատիմ՝
մօրդ յի. բարեխօսեա մաղթեա քաւութիւն՝ ինձ
մեղաւորի . դու զօրաւոր փրկանակ կենաց՝ խա-
կուհի երկնի, քեզ օրհնութիւք ձայնից՝ և բար-
մանք

մունք խնկոց 'ի յերկրի, և անուշից իւղոց մատու-
ցու՛մըն յամենայնի ։

Դ. Որդ՝ յառաջեալ ողբոցս հիւսուած՝ այլ մասն յաւելի ։ բարերարին շնորհաց արտասուաց պտուղ մատուցի ։ զկորստեան խորս չափելով՝ զանքանն երբեք ոչ գտի ։ մասնաւորօք բանիւք՝ 'ի հանդէս նորին ջանացի ։ զմտացս արագեալ զթևս՝ յերևոյթ իրին ոչ հասի ։ զուշին պարտուն յանվթարելեացն՝ բաժակ բարկութեան 'ի ձեռն իմ առի ։ զպարտամունս տարակուսանացս՝ իբր ճաշակումն մահու արբի ։ Նա այժմ զյանցիցն յանձնութիւն ողորմելի ձայնիւ յերգս արկի ։ աներևոյթ կործանման տապոյ՝ բորբոքմամբ մեծաւ անզուլանալի ։ անտեսական իմն քրոյս հալոցաց՝ սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի ։ սլաքս նետից պատկանեալ դեղովք՝ 'ի շտեմարան խորութեան սրտի ։ խիթք ցաւոց խոցոտման մահու՝ 'ի գնացս երակաց գոյութեան լերդի ։ կիրք երկանց անճարակ ձեռայ՝ 'ի պատուած աղեացս անելանելի ։ անզօրելի դեղոց ջերմութիւն 'ի յերիկամանց մասունս երկակի ։ անշնարաւոր դառնութիւն մաղձի՝ 'ի նախադուռն իմոյս կոկորդի ։ Նուաղս ձայնից լքուցանողաց՝ 'ի փողս շնչոյս խաշոյս ճնշի ։ բազմահատուած էութի բնութեանս՝ ներհակաց միմեանց 'ի պատերազմ ։ երկչոտութեան կարծեաց վարանեալ՝ ամենայնիւ կայ 'ի վտանգի ։ հարազատաց դաւաճանութի անհաշտելի 'ի կռուորուածի ։ ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի՝ թաղեալ 'ի մեղաց դարշութեան տղմի ։ կասկածաւոր պատժապարտութեան՝ վերակնարկելով քեզ բարերարի, յանակնկալս կենաց վհէ՝ արտաբերել 'ի լոյս անձկալի

Դ · Սոյն ինքն որ զայս՝ բան տպաւորեաց , ընդ եր-
ջանկա՛ցըն պատկերասցի · անհնարիելով .քո ողորմութն ,
անարատի՛ցըն հաղորդեսցի · վասն զենման ՚ոյ բա-
նիդ , բարերգործեալ՝ .քև կենդանասցի · օրհնութի՛
գովեալ .քո շրթանց՝ ՚ի գլուխ բաշխողի՝ այսր մա-
տենի · հաստատեսցի ըղձականութիւն՝ սողոմոնեան
բանիս առակի · նկարագրեա՛ հոգւով .քո՛ բարձրեալդ
՚ի նորոգումն անեղծանելի · Զի դու միայն ես եր-
կայնամիտ , ներօղ՝ .քեզ փառք յա՛ւ · ամէն ·

Ս՛երրորդն չափեղուած իրքին հեծութեան՝ նորին հոլովէ , առ նոյն ողբերս մաղթանաց բանի · ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ·

ԲԱՆ · Դ ·

ա · Եւ քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծու-
թեանց վերընծայելոց զգրութի թուղթս
յարմարեցի՝ կական և հեծութի , հառա-
չանք կողկողագինք , դառնութն լալումն և արտասու-
ւաց երգ , դարձեալ սկսայց զձայն պաղատանացս՝
խոստովանօրէն զղջականաբար՝ զդաղտնածածուկն
յայտնաբարբառ · զի անդրադարձուք սկզբամամբքն՝
և վերջաւորօքն բանիւք , զնոյն համաձայնութբ ՚ի մի
թախանձ նմին մաղթանաց՝ հոգեկեցոյցն խոնարհու-
թեան՝ աստանօր եդից ·

բ · Մեղայ մեծիդ բարերարութն , անարգս մեղայ ·
մեղայ ծագմանդ ճառագայթից , խաւարս մեղայ ·
մեղայ շնորհացդ անբաւ երախտեց , արդարև մեղայ ·
մեղայ սիրոյդ վերնումդ գթութն , յայտնապէս մեղայ ·
մեղայ ստացողիդ յոյժ էութն , ստուգապէս մեղայ ·

մեղայ գերունակ գոգոյդ գրկանաց, անբաւս մեղայ.
մեղայ աննուազ լուսոյդ վայելման, նենգօղս մեղայ.
մեղայ ճաշակման անճառ կենաց, բազում մեղայ.
մեղայ անհաս պարգևացդ ձրից, հանապազ մեղայ.
մեղայ գովելալ մարմնոյդ քո, մահու չափ մեղայ.
մեղայ պաշտելի արեան արտարչեդ, իսկապէս մեղայ.
Ահա՛ արդարև օրհնեալ է հատուած բանի՝ յուսադրական սրտի՝ այսր մեղայի. սոյն սա՝ պատուելի աւանդ. անմոռաց պատուէր. հայրենեացն տուր. նախահարցն օրէն. համայնից թոշակ. անհերքելի բան. զօրաւոր պատասխանի. կենդանութե կամուրջ. անխորժելի վերնոյն. սիրելի սրբոց. անխզելի կապ. հրաշալի բարբառ. անշրջելի պատճառ. բաղձալի աղերս. փափագելի սեղան. սրտաբեկ ծնչումն. անծնարից ճարակ. կարծրութե վանիչ. ածապաշտից սահման. հեթանոսաց գիրք. վաղնջուց կանոն. քրիստոնէից հարազատ. արարչութեն յաղթօղ. անջրպետ հզօր. խորոց ահաւոր. արուեստ բարձրութե. խորութե անչափ. հիացման տեսիլ. խորհուրդ կնքեալ, ընդ որ չէք ումեք անցանել, եթէ ոչ անըմբռնելի մտաց արադման՝ զաա ծանիցէ. Զայն բարեպատեհ հրաշալորական, որ ոչ յիշատակեցաւ ՚ի վերջին դատակնիք դատուն լքելոյ. գուցէ առ նմին խըղեալ համառօտ զվերիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ, յորմէ ընտրութին ապադարձ եղեալ, զահմանն յաւիտենական քակտեսցէ. Օ՜ արդ փառաց մեծութե, որով նոյն ինքն ածութին պատկեալ բարգաւաճի. Քանզի ո՜րք դիմեալ կալաւ զեղջերաց սեղանոյ այսր սրբութե, և ոչ առժամայն

պըր

պղծեալ 'ի պատժոց՝ անարատ դատաւ։ Իսկ եթէ ա-
քար զարմեան, և սաւուղ կիսեան, և յուդա սիմո-
նեան՝ ասելով զայն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ՝
իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի. զի
ակամայիցն բռնադատելոց՝ ոչ է կատարեալ սէր,
ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն։ Իսկ ես
կամաւ հաճութեամբ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ
բանիդ զմկրտութիւն հարազատս։

Գ. Մեղայ երախտեացդ մեծութեան, վերստին
մեղայ. մեղայ մարմնոյ ձեռն յոգի հարեալ, յի-
մարս մեղայ. մեղայ առ կեանս դժրողութեան,
խակ և խակ մեղայ. մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ,
չարաչար մեղայ. մեղայ 'ի յօր սատակման՝ ինձէն ըս-
տիպեալ, վատթարս մեղայ. մեղայ պարտականս ան-
կենդան մահուն, ձաղելիս մեղայ. մեղայ անպատ-
կառս քո բարձրութեն, տաղտկալիս մեղայ։ Վերջին
ինձ կրկին աշխար հոգւոր, զի 'ի կորուստ և 'ի կոր-
ծանումն ինձ երևեցայ. զի անդարձ վարատեցայ.
զի որդիս՝ թշնամի գրեցայ. զի 'ի բարձանցն երկնից
ընկեցայ. զի փուշս վարուց դիզի։ Նաև ես առ սմին
ողբք աղաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի. զի
բադին կորուսչին գտայ. Այլ իմն կսկիծ դժըն-
դակ սրտի, զի զիս ունին՝ առ որ չեմ, զարտաքնա-
յարդար բաժակս անմաքուր, զբռեալ որմս գար-
շունակ, զսին պարծանօք պաճուճեալս, զլոյսս 'ի
մութ շրջեալ, զդերանակիր ակնս՝ թշուառացեալ,
զջահս փառաց՝ շիջեալ, զնմին յամի ամխրոց վնա-
սակարս, առ անօրինականն տրունականս. առ յայտ-
նութիւն ածայինս. առ երևմունն արարչադիրս.

առ

առ խոնարհութիւն սարսափելիս . առ այն՝ զոր տեսի աչօք իսկ իմովք : Առ որ մեծ է պատասխանատուութիւնս, քան առ համօրէն աւետարանին՝ զարմանս, հիացմունս . հոգս հալողականս . անդաձմունս անճարաւորս . թուականութիւն՝ մնաց անբարդելիս . եռմունս անկատարս . իջմունս անհաստատս . յուսահատութիւնս յարմարականս . յանդիմանութիւնս պատշաճականս . ձաղանս պատեհագոյնս . նզովս իրաւացիս . անէծս արժանահատոյցս : Որդ՝ այսոքիկ են մեղաւորիս իմ կշտամբութիւնք, և ինքնահարուած տանջանաւորութիւն :

Դ. Եւ քանզի կարող ես զայս ամ̃ զպարտս թողուլ, և զխայթուածս մահու բժշկել՝ ո̃ր ողորմութեց, ա̃ծ բոլորից, քս̃ թագաւոր՝ բարձրեալ հօր որդի, ստեղծիչ՝ դթած՝ բարերար, օրհնեալ՝ առատ՝ հարուստ, ահաւոր՝ հզօր՝ ողորմած, տեսուչ՝ ձեռնկալ՝ հաստիչ, ապրեցուցիչ՝ դարմանիչ՝ կեցուցիչ, երկայնամիտ՝ անոխակալ՝ ապաւէն, բժիշկ՝ գովեալ՝ երկնաւոր, անճառ՝ լոյս՝ կեանք, յարութիւն՝ նորոգումն՝ քաւութիւն . եթէ հայեսցես մարդասիրութե̃, ըստ որում քոյդ են սովորութիւնք, նայեցեալ ՚ի քեզ՝ կողկողիմ և ես : Եթէ լուիցես, հառաչեմ . եթէ ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ . եթէ անսայցես, աղերսեմ . եթէ ներեսցես, աղաչեմ . եթէ առ իս դառնայցես, գոչեմ : Այլ եթէ անտես առնիցես, կործանիմ . իսկ եթէ առ ոտն հարկանիցես, լամ . եթէ զոգեպաշն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ . ապա եթէ ահարկու դէմս ցուցանիցես, սատակիմ . իսկ եթէ սաստեսցես, դողամ . եթէ խեթիւ տեսանես,

 սոս

սոսկամ. ապա եթէ սաստկանաս, սարսափեմ. եթէ հալածես, հեծեմ. իսկ եթէ ընդվայր հարկանիցես, հեղգիմ. եթէ զբոց վհատութեան ոչ առցես, տագնապիմ. եթէ խստանաս, փախնում. ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ։ Իսկ եթէ քննես, քարկոծիմ. ապա եթէ ուժգին ակնարկես. սուղանիմ. եթէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ. իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես, երկնչիմ։ Օ բարեացն պարգեւ մատնեալ. զերանութիւն թողեալ. զշնորհն լքեալ. զուխտն ցրեալ. զաւանդն կենաց մոռացեալ. զհամարձակութեանն վստահութիւն կորուսեալ. զստեղծիչդ էիցս բարկացուցեալ. զանձառութիւն շնորհին ընդոտնեալ. ըզպատուոյն պատկեր պղծեալ։ Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծութեան ցաւոյ մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեսցուսցես՝ տէր յս̃ քս̃ զաղդեալն դիր լընանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն դադարեցուցանէ զմեղս մեծամեծս. որով ամենառատ քաղցրութե̃ պատուաստեալ 'ի քեզ, զքոյդ կերպարան լուսոյ նըկարեալ յոգի՝ վերստին դառեալ պնդեցայց քաւեալ, և ստեղծեալ կրկին 'ի փրկութիւն անմահից կենացն անախտականաց. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով

փառք յաւիտեանս. ամէն.

Ս Քերովբէն ցուցեալ հրէին հեծութեամբ՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս խոստովանող բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ած.

ԲԱՆ · ԽԲ.

ա. Եւ արդ՝ զորս յայտնեցից, և յաղագս ո՞յց նշանակեցից, և մի՛ որպիսեաց ճառեցից, և զո՞րքան ծածկեալս մերկացուցից, և կամ մի՛ որո՞ց խոստովանեցայց. Զ ներկայի՞ցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցելոցն՝ զոր մթերեցի. զապագայի՞ցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զըստգմտասահ շարժութեանցն՝ յորոց գլորեցայ. զփոքրն ինձ համարեալ՝ որ է ոչ մեծ գրեցեալ, թէ զանկերպադրելին չըկշռատակելի. զնուա՞զն՝ որ է առաւել, թէ զթեթեւագոյնսն՝ որ են ծանունք. Զ հոգեկանա՞ցն կրից կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց. զառ դրունս հեշտականա՞ցն, թէ զծայրակատար վնասակարութեանց. զաներևութի՞ցն, թէ զտեսականացն. զառաձեռն հպաւորութի՛, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւորութիւն. Զ լայնական գիւրին խածմունս, թէ զերկարաւորն նետաձգութի. զխորութեամբն զանչափութի, թէ զամենածաւալն յայտնատեսիլ. զյորդնագլխին պտունկութի, թէ զառողջութեն անբժշկութի. զպարարումն չարին մարմնովս, թէ զամենին բարւոյն հոգւովս. զխնամոցն հանդիսանալ յոչ ախորժելեան ոչ, թէ զբռնադատութեանն տուամբ ձգիլն 'ի նոյն մոլեգնութի. զառ 'ի մանկութէ մեղաց, թէ զընդունայնութեանն կարծեաց.

բ. Որդ արև ոչ կամաւ խելագար զերծեալ 'ի ձորձոյ,

ծոյ, զուականացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն գործեալ իմաստնոյն, որ՝ թէ հանճարեղքն վերարկեսցեն զամօթս իւրեանց. օտարացեալս ՚ի կրօնից. հեռացեալս ՚ի կարգաց. ՚ի սրբութե՟ անսուրբք. ՚ի կուսութե՟ անմաքուր. յարդարութե՟ ամբարիշտ. ՚ի բարեպաշտութե՟ վնասապարտ. բերանովս մերձ առ ատտացօղն, և հեռի երկիւղամամբք. շրթամբքս պատուամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս. Լաւ եթէ պարտ է զքսամնելիսն ասել աստանօր, չար քան զտանջանսն յանդգնութի՟, իբր զոր իմն պաշտօնատարս այ՟, ՚ի միտս անկայունս երկեակ ճանապարհաւ մահու վարանեալս՝ ջանամ, և ոչ ինչ օգտիմ. պնդիմ, և ոչ հասանեմ. փութամ, և ոչ ժամանեմ. անձկամ, և ոչ տեսանեմ. փափաքեմ, և ոչ հանդիպիմ. կարօտիմ, և ոչ պատահիմ. ունիմ զա՟մ երկիր, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ա՟մ աշխարհի։ Ա՛յլ թող զբազումս զայսոսիկ՝ բարբերար, և մի՛ ունիցիս. դիւրինք են քեզ զոսին եղծանել, քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վա՟ այնորիկ գրեցի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս ջընջեսցես՝ օրհնեալ։ Որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անուանեցար, ըստ մաղթանաց բանի՝ հեծութե՟ սրտի՝ եղբի երջանիկ. յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի՝ բանին յիշատակաւ, որ զայն ասաց. յա՟մ կրից մահացուցանողաց վտանգեալ, անկեալ ՚ի վիհ գարշութե՟ մեղաց՝ անդնդականաց ապականութեց. քանզի չհաւատամ, թէ լսես իսկ ինձ, ըստ յոբայ ձայնին. Արդ՝ ես ինձէն ինքնադարով անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մատն եղեալ

ընութեանս , արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն՝ յամ մասանց՝ զկենացն ճնար , զի 'ի փրկութե՟ մեղք

կապեալս՝ կրկին մեծացիս գովեալ ·

Գ · Դու քանզի 'ի մարգարէէն բարուք խրատեալ փորձ գտցուք , մաղթել ընդ նմին հոգւովքս երգեալ՝ յուսով հաստատնով 'ի քեզ ապաստանեալ , ասէք ընդ ձեզ բանս , ասէ Ովսէէ , և դարձարուք առ տ՟ր ա՟ծ ձեր , և ասացէք ցնա , կարօղ ես թողուլ զմեղս · զի ընդունիցիք զբարիս , և վայելեսցեն 'ի բարութեան անձինք ձեր : Ահա ա՟ծ խօսեցաւ , և ո՞վ է որ ո՛չ լուիցէ · նոյն ինքն վկայեաց , և ո՞վ է որ ո՛չ հաւատասցէ : Արդ՝ այսոքիկ մձիռ պաշտելի · նուիրեալ պայման · սահման նոյնագոյ · կենաց աւետիս · կէտ տէրունի · դուռն բարութե՟ · սփոփանաց հրաւէր · ճշգրիտ պատկեր · անստգիւտ գանձ · անմոռաց յիշատակ : Այսու առ սոյն և ես հաւատ ընկալեալ , աստուստ վկայեմ սմին՝ ընդ մարգարէին , կարօղ ես յամի թողուլ զմեղանս բազմաբեղունս · և ես զօրացի՞ս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենաթըշուառ կործանեալ հոգիս : Զա՟մի իշխես · ա՟մի բաւես · ա՟մ ուրեք հասանես · ամենից բնութեց յաղթես · զա՟մ կարծրութի՟ փշրես · զա՟մ ընդդիմահար վանես · զա՟մ խստութիւն վատնես · զա՟մ սրացեալ ընդոտնես · զա՟մ դառինս անուշես · զա՟մ դժուարամերելիս քաղցրացուցանես · զա՟մ զպարտս չնորհես · զա՟մ յանցանս թողուս : Կարօղ ես՝ զօրաւոր հզօր ճնարաւոր ամենարուեստ՝ զամենեցուն զմեղս ընկղմել՝ և չքացուցանել բառնալ 'ի միջոյ , իբր ըղձաձանչ փոքու կայծական՝ սահմանե՟լ 'ի չափ ոչէից՝

ան

անկեալ ընկլուզեալ կորուսեալ ՚ի տխեղծերատարածն ծովու ։

Գ. Որդ՝ բանիւ մաղթանաց վերծանողացն այսմ մատենի, ողորմեա՛ վա՜ խաչի և չարչարանաց մահու որդւոյ քոյ՝ հա՛յր գթուե՜ ։ Անխղճն առաքողս ող-բերրդութե՛ն ձայնի՝ այսմ արտօսրածին նուագի, որ զայս դեղ փրկութեան կենաց՝ մեզ յարմարեցոյց, եղիցի՛ բժշկեալ յանուն քո հզօր ։ Որ հետս ելից խոստովանութե մեզ նկատեցոյց այսու պայմանաւ պատշաճականաւ, լիցի՛ անարատ յիւրոցն պարտեաց ։ Որ զհպարտութե՛ն թեւ՝ հարթել մեզ վարդապետեաց՝ ՚ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի՛ զեր-ծեալ ՚ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնակա-նաց՝ վերջնոց՝ և միջնոց, երրորդուե՜դ բարեգոր-ծեալ, ՚ի նորոգութի լուսաւորութե ։ ընդ որում և մեք գրեսցուք՝ երջանիկ գտեալ ընդ սմին ։

[illegible]

Ե. Որդ՝ այսքանեացս անբաւից հրաշից հանդեր-ձից հօր ամենաստեղծ՝ անունդ ահաւոր ։ ձայն սարսափելի ։ կոչումն ընտանի ։ բան համբու-րելի ։ ազդումն սքանչելի ։ հրաման սոսկալի ։ էու՜թի անքննելի ։ գոյու՜թի անճառելի ։ իսկու՜թի անբաւելի ։ զօրութիւն անզննելի ։ կամք ամենաբարի ։ տ՜րութի անսահմանելի ։ մեծութի անչափելի ։ բարձրութի անբովանդակելի ։ ողբանութի անկշռելի ։ առաւե-լութի անհասանելի ։ պատճառ որդւոյ հայրութե՜, այլ ոչ նախադրութե՜ ։ քեւ և ՚ի ձեռն քոյդ անպա-

րա

բարձր զօրութեդ՝ սաստեալ տագնապօղ և դիւա-
կան տենդիս ջերմութեան, որ սպրդեալ մուծա-
ընդ մեղաց՝ զի փախիցէ 'ի մարդոյս, զարհուրեալ
'ի սխրալի և յանբաւելի արեան վտակի՝ գառինդ
երկնաւորի. որով սրսկեալ միանգամ 'ի մշտնջենա-
ւորս՝ համայն մաքրեցաք:

Է. Եւ արդ՝ յոյս պատկառելի խոնարհութենէ ա-
րարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեացէ սատանայ 'ի
գործս չարեաց իւրոցն հրեշտակաց. տանջեսցի և
հալածեսցի, հեռացեալ և արտաքս տաքեալ 'ի շեն-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեան՝ յարտաքին
խաւարն: Եւ ջնջեալ մաքրեա զարտասուս ողբոցս
'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
'ի սրտից մերոց: Եւ յիշատակաւ հարման հեղու-
սիցն՝ քստմնափուշ տաժանատեսիլ ողբապահանջից,
որով պնդեցաւ միածնիդ քո յաշտարակ խաչին, ցա-
ւեսցի չարին: Եւ 'ի կողահերձ սպառաւոր սլաքէ
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, խո-
ցման սատակեսցի սխրանարար մահուն: Եւ զի խո-
նարհեցոյց զգովելան գլուխ՝ յաւանդել զոգին 'ի
ձոց քո՝ բարձրեալ, ապստամբուն անբարի բարուցն
բեկեսցի՝ 'ի կոր կործանեսցի, ամին հերքեալ 'ի կո-
րուստ: Եւ զի զօղեալ ծածկեցաւ անմանջն լուսու-
թիւն յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն հպար-
տութի՝ կործեալ գռռոզին՝ 'ի յատակս մահու դը-
ժոխոց՝ մթին ստուերին՝ յաւեալ դիմեսցէ. և յի-
շեսցէ զառաջին հարուածն անբժշկական, որով մա-
հացաւ դիմամարտութի թիւնից վիշապին՝ կենա-
բարն կրիւք ամենազօրին: Սան զի 'ի փառս քո՝

հայր ողորմութեան , իբր 'ի գովեստ որդւոյ քոյ՝
հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ . քանզի ոչ պի-
տակ ինչ սակ զօրութեանն ունի զմիւսմէն՝ առ մի
խորհրդականն խորութեան , այլ զանսկիզբն բանդ-
անձնաւոր՝ ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք .
Նու քեզ միայնոյ ոչ երրորդութեդ , հաւասարա-
պատիւ տէրութեդ , համաբուն՝ անբաժին ինքնու-
թեանդ՝ օրհնաբանութի , գոհութի , զօրեղութի , և
անճառ վայելչութի մեծութե , բարեվիճակ հար-
թութե , զուգակշիռ հաւասարութե յաւիտեանս .
ամէն .

Մ ջերմին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հայցողի , առ նոյն ողջերգ հողբանոց բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ .

Բ. Ա. Ն . ԽԹ

ա . Եւ արդ՝ դու միայն սկիզբն բարեաց , գը-
թութիւն անճառ՝ որդի բարձրեալ միայն-
ոյ , որ զողջոյն զօրն՝ թողութե ցուցեր փըր-
կարան , և ոչ կորստեան դատապարտարան , յեղանա-
կեալ ինձ զաւուրն չար՝ առ մեծ աւետիս անկա-
լութեան : Բժիշկ՝ առողջացելոյս . հովիւ՝ մոլորեալ
ոչխարիս . տր՝ ապաւինեալ ծառայիս . գինի անա-
պակ՝ մեծ տրտմեցելոյս . սպեղանեաց դեղ՝ վիրա-
ւորեցելոյս . ազատութի՝ մեղօք գրաւելոյս . օրհ-
նութի բարեաց՝ մերժելոյս . կնիք շնորհաց՝ խոտե-
լոյս . օծումն կոչման՝ կապտելոյս . կանգնումն վե-
րստին՝ կործանեցելոյս . պատսպարան հզօր՝ դըղրդե-
ցելոյս . օժանդակ վեհ՝ գայթակղեցելոյս . դուռն
բարձ

բարձրութիւն տարակուսելոյս . սանդուխք երանու-
թեան՝ եղկելոյս . Ճանապարհ շաւղաց՝ մոլորելոյս .
Թագաւոր ներող՝ պարտելոյս . քաղցր յուսադրութիւն
լքելոյս . ձեռնկալ կենաց՝ հեղձելոյս . Մեծդ միայն
և ամենառատ , որ զլիութիւն բարեաց սահմանեալ ,
հեղուս անչափ յաճախութեամբ՝ քան զոր խնդրեմք և
իմանամք , ըստ պօղոսի գոհաբանութեան : Քանզի
ինանուց յինանից՝ և թուոց՝ երից և չորեակ տասանց՝
'ի վաղորդայնէ տուընջեանն առ մուտս արևուն ,
անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ՝ իսկ և իսկ
'ի սոյն՝ անարգել սրտիւ , 'ի վեր է քան զաղերսանաց
ակնկալութի մարդկան բարեգործել միմեանց շնոր-
հատրութի . իսկ առ իմս թշուառութիւն և անար-
գութիւն զքոյդ եղեալ փառս՝ ամենակարօղ զօրու-
թիւն ահեղ՝ բոլորից ա̃ծ՝ օրհնեալ տ̃ր ք̃ո , որմէ
սահմանեցի կշռութեամբ չափոյ՝ հաստողին ընդ հօ-
գոյս հաւատարմութի կցորդեալ : Քանզի ձեռս յոյ-
սափիկ անբաւ և անհետազօտելի , ամենևին բարի
անմասն բարկութեան խաւարի . ուստի յոյժ նուաղեն
քումմեծութեան տատեղացն թիւք , զորս գոյացու-
ցեալ յոչէից , յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր . և
կամ հիւթ երկրի 'ի յօդս հեղեալ , զոր 'ի չգոյից
հաստեալ , տարածումն յատակի կառուցեր , քան ինձ
նախագրեալ համարդ սակաւութեան , որովք քեզ
նմանիլ վարդապետեցեր :

Է . Ահա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կա-
մաց երկայնմութիւն հանուրց չարութի , իբր
դիւզն մռայլ 'ի տապ արևու . և ո՞չ տստուստ իսկ
կիրք ընութեանց ըհասարակաց բարուց ցուցանէ :

Բանզի ո՛վ որ 'ի մարդկանէ մեղաւ, և ո՛չ զղջա-
ցաւ. ո՛վ որ զայրացաւ, և ո՛չ ամաչեաց. ո՛վ որ դար-
շեցաւ, և ո՛չ պատկառեաց. ո՛վ որ սխալեաց, և ո՛չ ա-
պաշաւեաց. ո՛վ որ կործանեցաւ, և ո՛չ հեծեծեաց.
ո՛վ որ գայթակղեցաւ, և ո՛չ սարջացաւ. ո՛վ որ պար-
տեցաւ, և ո՛չ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. ո՛վ որ պատա-
րեցաւ, և ո՛չ յոգւոց ելու. ո՛վ որ ճաշակեաց լեղի,
և ո՛չ դառնացաւ: Ո՛վ որ անկաւ 'ի բարձրութէ,
և ո՛չ ընդոստեաւ. ո՛վ որ կորոյս մեծութի, և ո՛չ աշ-
խարեաց. ո՛վ որ զրկեցաւ յերանութէ, և ո՛չ ելաց.
ո՛վ որ կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ո՛չ ողբաց.
ո՛վ որ գտաւ ինքեան վնասակար, և ո՛չ ստգտաւ.
ո՛վ որ մերժեցաւ յերեսացն ոյ, և ո՛չ հառաչեաց.
ո՛վ որ լուաւ զոյ սպառնալիսն, և ո՛չ սոսկացաւ:
Ո՛վ որ ընդ մի չարեացն՝ հազարս չաւաղեաց. ո՛վ
որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ո՛չ զոփացաւ.
ո՛վ որ անօրինեցաւ, և ո՛չ քարամբք զմիտսն կոծեաց.
ո՛վ որ ետես զարուկն յիւրում մեծութեն, և ո՛չ զկծե-
ցաւ. ո՛վ որ կատարեաց չարիս, և ո՛չ զինքն իսկ նզո-
վեաց. ո՛վ որ ախտացաւ, և ո՛չ զանձն դարմեաց.
ո՛վ որ յամօթալեացն գործեաց, և ո՛չ զիւրն մարմին
ձաղեաց. ո՛վ որ 'ի պատկառելիսն հպեցաւ, և ո՛չ
զօրն իւր անիծեաց: Ո՛վ որ զգործեցեալսն յի-
շեաց, և ո՛չ տապացաւ. ո՛վ որ զգաղտնիսն մտաբե-
րեաց, և ո՛չ խորովեցաւ. ո՛վ որ զծածուկսն նկա-
տեաց, և ո՛չ մահ կորստեան խնդրեաց. ո՛վ որ զա-
ներեւոյթսն կերպաւորեաց, և ո՛չ կրկին յերկիր կո-
րացաւ. ո՛վ որ ընդ մեղացն հեշտութեն՝ բոց անշէջ
ծնոցի ո՛չ խառնեաց, ո՛վ որ զվնասակարսն բնութեն,
և

և ո՛չ պապակեցաւ. ո՛վ ոք զկամաւ ներգործեալսն,
և ո՛չ սատակման ինքեան աղօթեաց. ո՛վ ոք զանձա-
ռելիսն, և ո՛չ խռովեցաւ. ո՛վ ոք զանկրելիսն էու-
թեանն, և ո՛չ թախծեցաւ. ո՛վ ոք զմեծամեծսն, և
ո՛չ մաշեցաւ. ո՛վ ոք զանբծութե՟ն ապականարարսն,
և ո՛չ տոչորեցաւ. ո՛վ ոք զտարապարտութե՟ն պատճառ-
յանցմունս, և ո՛չ տագնապեցաւ. ո՛վ ոք զերեսացն
աղտեղի տեսիլ, և ո՛չ բարկութեան վերնոյն զանձն
պարտ վարկաւ. ո՛վ ոք զմի ՚ի կարեւորացն մեղաց յաչս
կերպացոյց, և ո՛չ զինուք մահու խոցեցաւ. ո՛վ ոք
զխայտառակմանցն, և ո՛չ վայս վհատութեան ընդ-
հեծութ՟իս ձայնին հիւսեաց. Ո՛վ ոք յարքայական
գահոյիցն տնանկացաւ, և ո՛չ կարկամեալ ՚ի վայր դը-
լորեցաւ. ո՛վ ոք ընդ պսակին պերճութե՟ն՝ հող ՚ի
գլուխ եղեալ. և ո՛չ կրկին չարչարեալ յոգի մա-
հուցաւ. ո՛վ ոք ընդ պայծառ պատմուճանին՝ քրձա-
զգած եղեալ, և ո՛չ տխրեցաւ. Ո՛վ ոք զկեանս իւր
կորոյս, և ո՛չ արեան արտասուս երկնեաց. ո՛վ ոք
ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ, և ո՛չ նը-
ւաղեցաւ. ո՛վ ոք ՚ի վերայ սգոյ սիրելւոյ ո՛չ թառա-
մեցաւ. Ո՛հ այս կերպարանք ճշգրտագոյնք՝ պար-
տաւորիս յանդիմանութե՟ն, տխուր դէմ. քաղեալ
ճաճանչ. ցամաքեալ խոնաւութիւն. երիթացեալ
շուրթն. անշքեալ տեսք. տրտմեցեալ ոգի. պղպջեալ
ձայն. կրկնեալ պարանոց. Եւ զի թէ ոք զխոկու-
թիւնն իսկ նշանակեսցէ, ո՛չ անօրինէ, անանբար-
տաւան միտ. անհպարտ սիրտ. անխնդրող պարգեւի՝
թշուառ. անաղերսալի պաքեալ. ինքնակշտամբելի
դեգերեալ. իրաւամերժ սովեալ. արդարալլուկ

քաղցեալ․ պատշաճագատ հարուածեալ․ ինքնակամ մահապարտեալ․ արժանապէս հանեալ․ անձնանէծ եղկելի։ Նա զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշտամբեալն․ և մեղապարտ մաքսաւորին բարեհամբաւեալ։

Գ․ Նաև արդ՝ եթէ զչարիմն՝ ճնարաւորութի բանսարկութին գտողին զմեզ դայթակղեալս, զեւրան 'ի մեզ սերմանիս առ օրն համարեսցի, զխնդր ոչ ըղ բարիսն անկեալս 'ի մեզ հոգւոյ արութիս՝ 'ի խնամակալութենէ կամաց կեցուցչին՝ օնևօն գրեսցես՝ տէր բարեգութ, հզօր և յաղթող․ քաւիչ մեղուցելոց․ կարող յամի՝ առ ամ փրկութի։ Եթէ զանդունդս առ երկինս փոխես, և կամ զխաւար մթութեան՝ 'ի լոյս հաստես, եթէ զդառնութի լեղւոյ՝ 'ի մանանայի քաղցրութիւն կազմես, և կամ զկոծ սաստկութ վշտաց՝ 'ի պարս դասու բերկրութ հարսանեաց կարգես, դիւրինք և ճնարաւորք են քեզ այսոքիկ․ Նաև և քան զսոսին բաւես առ նոսին՝ տիրեալ համայնից ահաւորապէս․ և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս․ ամէն։

Ա Ճերոտին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հեղինակի, առ նոյն աղէրս խաղբանից բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ․

ԲԱՆ․ Ա

Ա․ Նաև արդ՝ ճշմարտեսցէ բան քո ողորմած՝ բոլորից այ՝ ներող և օրհնեալդ, 'ի բազմագթելին դարձաւորութի աւուրն պատկերի զղջման մեղաւորին, թէ և առ յետին խոկ

շունչն

շունչն իջէ ընդոստուն, և կամ 'ի մէջ չարութն' փո-
խադրութի. Մանաւանդ զի' դժնեայ կցորդս այս անձնիշխանական' միշտ մարտիկ. խաբօղ շողոքորթ, յարեալ 'ի սատն, ըստ առակողին, արածօղ հողմոց դժուարունելի. հաստողին փախչօղ. գերեալ որսողին. մոլեկան մարմնոյս' ներհակ անկակից, յոդնապատճառեան ամենավարան. զոր քո է գիտել զքանեացն յաճախութի. Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս իմն ողբարկուս վհատականս' տաժանակիծս' բազմաւաղելիս, քո առաջի տր գթարկութիս' զըրեալս արտասուաց, թառանչս թշուառութեց կարգելոց' անբաւս չար վտանգից մեղապատդնայ պատկառեցելոյն.

Է. Եւ զի մի' կրկնաբանութիս 'ի շատախօսութ կըթեացի, առաւել քան զայն այսու ողբալի. քանզի ոչ երբէք համարձակի խնդրել իւր զարքայութի, այլ զտանջանացն թեթևութի. ոչ ընդ կենդանեացն 'ի լոյս, քան թէ ընդ գերեզմանականացն' զգայական շնչովն 'ի խաւար. ոչ ընդ ամբարձեալսն, այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն. 'Ի հանդստեան իւրում վստահեալ. 'ի խորախուն ինքեան տրտմեցեալ. դիմօք ժպտեալ, և մտօք խոցեալ. կերպ 'ի ծաղր, և աչք 'ի յողբումն. Երեսք զփոփանս ձևացուցանէ, և արտասուքն զզառնութի սրտին աշմարտէ. Ըմպանակք երկու' յերկաքին ձեռին, մինն արեամբ և միւսն կաթամբ. Երկու բուրանոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով և միւսն ձէնձերիւ. Սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց, մինն քաղցու և միւսն դառնուէ. Բաժակք զոյգ'

առ երկուս բերմունս , մինն արտօսր և միւսն ծը-
ծումն ։ Տաշտք կրեցեալք 'ի ծայրս մատանց , մինն
գինի և միւսն լեղի ։ Պռունք տեսանելեաց ներ-
հակաց , մինն 'ի լաց և միւսն 'ի վերխաղումն ։ Խայանութք
հալոցականաց հակառակութեց , մինն արծարծէ և
միւսն շիջուցանէ ։ Հայեցուածք դիմաց երկուց ,
մինն դոյզն ողոքանօք և միւսն անանխայելի բար-
կուէ ։ Համբարձումն երկակի բազկաց , ոմն 'ի հար-
ուածս և ոմն 'ի մերժումն ։ Դէմք կրկնակի կեր-
պից , մինն ախորեալ և միւսն ցասուցեալ ։ Աշտամ-
բանք՝ ընդ միոյ երկու , մինն ատեացս և միւսն ա-
պառնեացն ։ Ապաւինութիւնք կարծողականք , մինն
դնէ և միւսն թերևս ։ 'Ի մի բերան երկակի բար-
բառ , մինն եղկութի և միւսն խռովութի ։ Երկուս
ազդմունս 'ի միումն սրտի , մինն կեղակարծ յուսոյ և
միւսն ճշգրիտ կորստեան ։ Ամպ լրթադոյն ահագ-
նատեսիլ կրկին տեղացմանց , մինն նետս և միւսն
քարինս ։ Որոտումն ահեղ՝ երկոցունց բերմանց ,
մինն կարկուտ և միւսն հրացան ։ Հայդ ցաւադին՝
երկուց վտանգից , մինն լալոյ և միւսն մահու ։ Առա-
ւօտ սդոյ՝ երկուց բողոքմանց , մինն սաստից և միւսն
սպառնալեաց ։ Արեգակունք երկու՝ 'ի յերկուց
ծայրից , մինն խաւարի և միւսն կիզման ։

Է. Եթէ հարուածոց աջ կառուցանի , ինքեան
վարկանի . և թէ ձեռն պարգևաձիր , ոչ իւր ակն
ունի ։ 'Ի պարծանս ուրուք՝ կորանոյ . յամբարձումն
գլխոյ՝ ընկճի . 'ի չարեացն յիշատակ՝ հեծէ . 'ի ճառս
մաքրոց՝ պատկառէ . 'ի պատմութիս հանդերձելոյն՝
երերի . Եթէ օրհնի յումեքէ յայտնի , 'ի ծածուկ

զանձն անիծանէ. եթէ գովեստ յումեքէ լսէ, պարտաւանօք զինքն կշտամբէ: Եթէ գործեսցի սաստկապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձաղեսցի ուժգին, սակաւ հատուցումն՝ առաւել պարտուցն գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան լսիցէ, այո՛ ասէ, և դարձեալ կրկնէ: Եթէ որոգայթ մահու ձայթեսցէ յերկինէ, հաղիւ զդէմն համբառնայցէ: Օ խորոց իրաւանցն մատեան՝ խփեալ. զպատասխանութեանն յոյս՝ լքուցեալ. զհամարձակութեն ընթացս՝ փակեալ: Իսկ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր կորուստ դերելոյն, զիւրովին երթալ ոչ ինչ դանդաղէր: Որդարև վա՛յ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն:

Է. Իսկ արդ՝ զիա՞րդ ոչ ողորմեսցիս՝ բա՛րեգութ, այսքանեացս ձայնարկութեց՝ կողկողագինս հեծեծանաց, որ անուամբս այսու մեծացար, թէ ողորմած եմ ես տէր: Ահա՛ աղքատութիւն դերւոյս, բարութի քո. առ մահապարտիս դառնութի, քաղցրութիւն քո. առ կորուսելոյս յայտնութի, ճառագայթ քո. առ յանդգնելոյս մոլութի, ողորմութի քո. առ խակութի փտտակարիս, հեզութի քո. առ կործանելոյս այցելութիւն, աջ քո. առ ընկղմելոյս վերբերութի, ձեռն քո. առ բժշկութի անողջանալի խոցուածոյս, մատն քո. առ պակուցելոյս պաշտպանութի, ոգի քո. առ ապախտաւորիս իմ վստահութի, երկայնմտութիւն քո. առ օծումն ամենաղժնէիս, զօրութի քո. առ մեղաւորիս քաւութի, հրաման քո. առ փախուցելոյս ապաւինութի, ոտք քո. առ սրացելոյս

պա

պատսպարութի , բաղուկ քո ․ առ վրիպելոյս առաջ-
նորդութի , լոյս քո ․ առ տարակուսելոյս ճնարաւո-
րուի , համբար քո ․ առ անիծելոյս կրկին ստացումն ,
օրհնութի քո ․ առ վհատելոյս քաջալերութի , խրախոյս
քո ․ առ վշտագնելոյս մխիթարութի , բաժակ քո ․
առ նեղելոյս ընդարձակութի , կամք քո ․ առ ատե-
ցելոյս կոչումն , սէր քո ․ առ հաստատումն սասանեցե-
լոյս , բան քո ․ առ հոգւով վիրաւորելոյս , կաթուած
արեան քո ․ առ աներևոյթ մթերս ցաւոցս , ակնար-
կութի քո ․ առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութի ,
իշխանութի քո ․ առ պատուաստումն կորեցելոյս ,
կցորդութի քո ․ առ խաւարաւ մահու ծածկելոյս ,
նշոյլ կենաց քոց ․ առ խռովեցելոյս իմ հանդարտու-
թիւն , խաղաղութի քո ․ առ վայրագութի օտարա-
ցելոյս , ողջոյն քո ․ առ մոլորելոյս դարձաւորութի ,
ձայն քո ․ Ո՜ ի դու տիրես ամե գթութե , և չէք
՚ի քեզ մասն ինչ խաւարի ․ և ոչ է բարութիւն ա-
ռանց քո ․ և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս ․
ամէն ։

Աղօթքն յաւելուած կրկին հեծութեն նորին հայրողէ , առ նոյն
աղէրս խաղբաւոյ բանի ․ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ ․ ԼԱ ․

Ա ․ Եւ արդ՝ քանզի բազմացուցի պայմանաւ բա-
նիւ՝ զաղէտ տագնապի հեծութե ձայնիւ
մեծ հառաչանացս՝ անափոփելի իմոյս վը-
տանգի , զի դու՝ ողորմած սկզբնահայրդ խոստովա-
նութե անյայտ ծածկութեց՝ որդի Այ կենդանւոյ

տէր

տ՜ր յա՜ քո՜, քաղցրութ՜ նայեցիս քաւել։ Արդարև կարող ես. Ճշմարտապէս բաւական ես. եթէ կամիս, հնարաւոր ես. կամիս առաւելապէս, որչ՜ և կարես։ Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն, քան եթէ ընդ առնուլն. բազմանան քեզ գանձք ՚ի ցրուելն, քան ՚ի ժողովելն. յաճախեն ստացուածք քո ՚ի սփռելն, քան ՚ի ճշդելն. կուտին քեզ համբարք ՚ի տարածանելն, քան ՚ի շտեմարանելն։ Հաստատամ այսմ տ՜մ՝ տ՜ր, գտանել քև ելք փրկութ՜. Հաստատամ անարգս՝ ընդ պատուականին. յուսամ ընդ աբրահամու, և ընդ աննայի. զի մինն բանիւ քո հաւատաց, և միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսաց։ Ա՜ որոյ և ում ՚ի խորին ծերութ՜՝ անհամար որդւոց հայր հաստատեցաւ. զառանցեալն և զամուլն արգանդ սառայի՝ անդաստան պտղածին արդեան օրհնութ՜՝ բազում ժողովրդոց՝ մարգարէից ս՜ց՝ և թագաւորաց ընտրելոց՝ հայել յուսացաւ։ Իսկ միւսն՝ զանհանդերձելի երկիր՝ որովայնին սենեկի՝ եօթնեակ զաւակօք բարգաւաճեցոյց. որ է թիւ մի անբաւութ՜, զբնաւն նշանակելոյ զէութ՜՝ ած՜ութ՜ն յարակայութ՜՝ սահման անհետազօտելի, և աւազանին նորածին որդւոց՝ անհատ յորդութ՜։ Այս թիւ պանծալի՝ որում ոչ է կէտ կցորդի, և ոչ սպառուած վախճանի. այլ կոյս ում է՝ ուրոյն ընտրութ՜ նուիրեալ՝ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն յաւիտենիւ, դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից։

Ե. Արդ՝ համարեամ յարդարութիւն անյուսալի փրկութ՜ հոգւոյս՝ զամենավարան ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութ՜, ընդ նախագրելոցն երջանկաց եդեալ

եղեալ և դասեալ զայս դաւանութի̄ փոքր հաւա-
տոց իմոյս խնդրուածոց. զի կեցից և ես առ նոքօք՝
բերկրեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զիմոց
գործոց՝ զքոյդ շնորհաց: Մանաւանդ զի՝ կրկին
բարձունք են և փառաւորք՝ և քան զչափ կշռումն
բանի գերադոյնք՝ իմումս խոկումն հաշտարանք,
և հզօրապէս քաւարանք, և կարծեաց թերութեան
մտաց սլացեալք: Ընդ արեան քո ահաւորի՝ և ըստ
մարմնոյ ծնօղդ քո խնկելի: Գորք առաքելոցն. դասք
մարգարէիցն. գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն
հետևակ՝ սպառազէն արիութե̄՝ մերկամարտիկն
մրցութե̄. գումարք միանձանց. բոյլք բանակողաց
ընտրելոց. ժողովք բարեկրօնից. հոյլք հոգեղինաց՝
յերկրէ երկնաւորաց. զինուորութի̄ք վերնականաց՝
ընդ մեզ կցորդելոց: Աւանդք երախայրեաց. մա-
տուցմունք զուարակաց. լուցմունք ղամբարաց. բուր-
մունք խնկոց՝ իւղոց հանդերձանօք. յաղթանակք
փրկական նշանաց. կառուցմունք խորանաց ա̄ծա-
բնակաց. ձեռք քահանայից՝ շնորհիւ կատարելոց:
Առ շարժումն անձին յիշատակ ա̄յ. առ փոփոխումն
գարշապարի. առ կարկառումն աջոյ, և ամբարձումն
բազկի. առ բարիս՝ գոհութի̄, և առ դթել՝ աղաչանք.
առ բանս ընտանիս. առ խօսս հասարակաց. առ ձայնս
բնաւորականս. առ գործոց յաջողուածս. առ առա-
քինութե̄ ջերմութի̄ս, որ 'ի տուընջեան և 'ի գի-
շերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգևորաց՝ քե ա-
ռաջնորդեալք. 'ի նիրհել և 'ի զարթնուլ. 'ի պատե-
րազմի ազգաց. 'ի մարտս դիւաց. 'ի հակառակութի̄ս
հերձուածողաց. առ փոքունս, առ մեծամեծս. առ

ձգուամն ընկերելեաց և ճաշակումն կերակրոց. և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս՝ եթէ տատամնելիս. վասն ոմանց աղօթս՝ մինչ 'ի նո-սին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես սքանչե-լապէս հնարիւք անճառիւք. հաստատցեալ յամե-նեցունց, թէ բաւական ես ամի, կաթնաբոյծ հա-սակաց, տիոց պատանեաց, մտաց վայրենեաց, ստամ-բակաց գոռոզաց. մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյտս խառնիճաղանճ բազմութեանց, և կամ առ կաքաւս կայթից անախորժականաց կամաց հզօրիդ՝ ոչ ես մոռացեալ.

Գ. Որդ՝ դու ստացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեսցիս ամենեցուն՝ միայն բա-րեգութ. զի թէ և մեղիցեն, քո՛ են. վս զի 'ի քում համարի են. քանզի գիտեն զզօրութի քո, ըստ ա-ռակողին մաղթանաց. Որում և ես կցորդիմ թըշ-ուառս բանիւ վկայեալ սորին յանցաւորապէս. յան-դգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գոլեստիւ, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթանեք իցէ վարակեալ՝ կրկնապատիկ պատժաւորութե, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութե, զկա՛րդ ոչ քո իցէ. Յորս է տեսանել 'ի մէջ արջնատես ագռաւուց՝ ըն-տրականիշ երամս աղաւնեաց. 'ի մէջ խրոխտակա-նաց ձիոց անմաքրից՝ որոջս հանդարտաբարս. 'ի թխ-շանց գազանականաց՝ գառինս նուիրելիս. Հեզու-թիւն 'ի խստութե. կատարելութի 'ի թերութե. խոնարհութի յամպարհաւաճութե. ճշմարտութի 'ի ստութե. միամտութի 'ի մանկութե. անբծութի յոյլամութե. բարօրութի 'ի չարութե. պարկեշ-

տու

տութիւն ՚ի լկտութենէ · ողորմութի յանգթութենէ · ապաշաւանք յանյուսութենէ · քաղցրութի ՚ի բարկութենէ · հաշտութի ՚ի թշնամութենէ · անոխութի ՚ի խածանողութենէ · քաջալերութի ՚ի լլկութենէ · օրհնութի ՚ի նետաձգութենէ ։ Զոր ոչ բաւականացայ երբէք ՚ի դատել ճշգրտապէս, թէ ո՛վ յերկրածնաց աստի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ · որ միայն անաչառաբար կշռամբես խրատմբք զարդարութի առ ամբարիշտ մաքուրն, և առ պոռնիկ զղջացեալն · առ ամենեսին բարերարդ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ ՚ի բարձունս, և յաւէտ յաւիտեանս · ամէն ։

Մ՝երտին յաւելուած չորրին հեծութեան՝ Նորին հոգւոյ, առ Նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ · ՂԲ

Ա · Եւ արդ՝ ես յետնեալս ՚ի նախադրութեանց արժանաւորաց գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորան պատժոց, հայցեմ զողորմութի ընդ ամցուն մաղթանաց ։ Ընդ նկունս և անհամարձակս · ընդ տկարս և փոքրկունս · ընդ ընկեցիկս և արհամարհեալս · ընդ տարագրեալս և առ քեզ դարձեալս · ընդ երկուացեալս և ճշմարտեալս · ընդ կործանեալս և յարուցեալս · ընդ ընկճեալս և հաստատեալս · ընդ գլորեալս և կանգնեցեալս · ընդ մերժեալս և ընկալեալս · ընդ ատեցեալս և կոչեցեալս · ընդ ապշեալս և զգաստացեալս · ընդ անառակեալս և զսպեալս · ընդ հեռացեալս և մերձեցեալս · ընդ հերքեալս և սիրեցեալս · ընդ պատ-

կա

կառեալսն և զուարթացեալս · ընդ ամաչեցեալսն և խնդամնեալս ։ Այլ ես պատմեմ աստանօր դարձեալ՝ ոչ զմեղսն երուսաղէմի, ըստ մարգարէին Հրռամանաւորութեանն, որ առ Ժողովուրդն նախկի, և կամ տանն յակոբու զանօրէնութիւս նր, այլ իմոյս ժամանեցից յայտնութն · քանզի աւաղ ընդ աղէտս մաՀու յարելով, ըստ մարգարէին, յանդիմանեցից զիս ինքն՝ ինձէն իմովս ձայնիւ, ըստ սաղմոսողին · ոպ զի յանձնառական յայսմ Համայնապատում խոստովանութս՝ ոչ կարօտացեալ կրկնակին, միանգամայն իսպառ սրբեցայց՝ օրՀնեալ Հրամանաւ էիդ ։

Է · Եւ արդ՝ կրկնելով ծունր բարեբարիդ քաղցրութն, տարածեալ զանձն իմ առաջի, զ'ի մաՀ գլորմանն ցուցից կերպարան · որ 'ի Հող խոնարՀել մածայ ընդ երկրի · և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեան՝ անասնական դեռնաքարշութն սողնոյ սաՀեցմամբ՝ կամօք բևեռեցայ ։ Այլ 'ի քեզ տր յեցեալ՝ ևր 'ի Հաստարան կենաց դաւաղան՝ 'ի յարմատոյն դաւթի ընծիւղեալ մարմնով՝ անճառ շաղկապմամբ յանեղ ածութիդ, կանգնեցայց անդրէն կիսայար՝ պատկառեալ 'ի քոյդ երախտեաց՝ 'ի վայր կորացեալ դիմօք, աչք 'ի բարձունս յառեալ ողորմածին տեսութե 'ի քեզ՝ մերձ 'ի Հեծութի, բնաւին ողորմութի, բոլորովին քաղցրութ, զլիճ լուսոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայեցից ։ Տէր ամենառատ աննուաղ երկայնմտութեամբ՝ քո դառնացուցչիս, միայն դու 'ի յամի սաՀման փրկութե, ած բոլորից · անճառ մեծութ · անբովանդակելի բնութի · անքննելի

խնկութ՟ի · հզօր զօրութ՟ի · կարօղ բարերարութ՟ի ·
անպակաս լրութ՟ի · անճառ ժառանգութ՟ի · վայել-
չական վիճակ · առատ պատրաստութ՟ի · անստուեր
իմաստութ՟ի · տենչալի տուրք · անձկալի ձիր · բաղ-
ձալի բերկրութ՟ի · անտխուր հանգիստ · անտարակոյս
գիւտ · անկապուտ կեանք · անծախելի ստացուած ·
անփոխանորդելի բարձրութ՟ի · ամենարուեստ բժիշկ ·
անսասանելի հաստատութ՟ի։ Դարձուցիչ մոլորելոց ·
գտիչ կորուսելոց · յոյս ապաւինելոց · լոյս խաւա-
րելոց · քաւիչ մեղուցելոց · ծածկարանդ փախուցե-
լոց · անդորրիչ խռովեցելոց · փրկութ՟իդ մահացելոց ·
արձակիչդ կապելոց · ազատիչդ մատնելոց · պատս-
պարանդ սահեցելոց · վշտակիցդ դայթագղելոց · եր-
կայնմտութ՟ի տարակուսելոց ։ Լուսոյ տեսակ · ցըն-
ծութ՟ե՟ն ցոյցք · օրհնութ՟ե՟ն անձրև · հոգի երևաց ·
զօրութ՟ի դիմաց · հովանի գլխոյ · շարժարան շըր-
թանց · ազդումն բանի · կառավար անձին · բարձումն
բազկի · ձգումն ձեռին · երասանակալդ սրտի · Ըն-
տանի անուն · մերձաւոր ձայն · կցորդութ՟ի հարա-
զատ · խնամածութիւն հայրենի · խոստովանեալ ա-
նուն · պաշտեցեալ պատկեր · անպարագիր տիպ · եր-
կրպագեալ տէրութիւն · բարեբանեալ յիշատակ ·
խնդութ՟ե՟ն մուտք · անվրէպ շաւիղ · փառաց դուռն ·
Ճշմարտութ՟ե՟ն ճանապարհ · երկնաձեմ սանդուխք ·
Նաև այլ բազմութիւն բանից գովեստից անհամար
կարգաց՝ և տանց անբաւից , զոր ոչ բերէ բերան
երկրածին , և ոչ տանի գործի մարմնեղէն , և ոչ
կշուեն իղձք հոգեղէնք ։

Գ · Եւ քեզ հայր ամ՟ակն տեսողի՝ ած՟դ ամենայնի ·

նայեա

նոյեմ 'ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից , և թէ յաղախնեաց ոք աղաչեսցէ ։ Եւ ընկա՛լ զցօղ ողորմութեան լոյս արտասուաց աչացս ցանկասիրի՝ յանարատ ոտս մարդեղութեան քոյ՝ ք՛ս , և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և զդաւանութի ։ և համբուրիւ շրթանցս առ ճաշակ փրկութե՛ կենացդ հաղորդութե՛ համաշնչապէս զանքակ միութի ։ և զնոյն գթութի նորին ողորմութեամբ ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար , դրաւականեացես զմեծդ պարգև՝ ընդ փոքու հաւատոցս ։ և 'ի ձեռն գթութե՛ սիրոյ քոյ առ քո անձկալի անուանդ խոստովանեալ ծառայիս , դարձցի՛ն ձմերունք հողմոյն խստութե՛ 'ի յօդ հանդարտութեան ։ և մրրկին սաստկութի 'ի սիկ ախորժութե ։ և կարծիք երկիւղին՝ 'ի մեծ վստահութի ։ և պատուհաս պատժոցն՝ յերանութեան պատահումն ։ և վտանգք թախծանացն՝ 'ի հոգևոր խրախճանութի ։ և ալէկոծութիւն ծփանացն՝ 'ի խոր խաղաղութի ։ և զեկացն թևարկմունք՝ յանքոյթ նաւահանգիստն ։ և բերք բեռանցս մեղաց՝ փոխարկեսցի՛ 'ի թռչակ շնորհաց ։ Եւ յոյգանեացս ամենից բիւրուց բարութեցս 'ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ ։ ամաչեսցէ բանսարկուն չարեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ ։ ունայնասցի՛ն մուրհակք մեղացս ։ խզեսցի՛ն խաղըքն ։ որոշեսցի՛ն որոգայթքն ։ կապտեսցի՛ն կապանքն ։ վանեսցի՛ վէճն ։ վերասցի՛ն վիսպքն ։ պարսեսցի՛ն պատրանքն ։ Ջրեսցի՛ն մեղքն ։ պատառեսցի՛ն պարտքն ։ խորտակեսցի՛ լուծն ։ քակտեսցի՛ն քեղեքն ։ Եւ ընդ մայրս մթութե՛

չա

չարեացն յանցանաց, և դիւացն բանակաց պաշարողաց՝ արև փառաց քոց ժամանեացէ՝ կեցուցանել փրկել և լուսաւորել, յաջմէ և յահեկէ, 'ի դիմաց և 'ի թիկանց. և եղիցի նշոյլ առաւօտու հոգւոյ դարնայնոյ ընդ ակնկալութեն սպասողացն քումդ երևման: Ո՛վ դու ես բարերար առ ամենեսին, և հընարաւոր են քեզ ամենայնք. և ամենեցուն զկեալն կամիս, և զփրկութիւնն բաղձաս:

Է. Ամենապարգև ձեռն յի̃ քի̃, և առ իս դարձցիս կարկառեալ շնորհի աջոյդ քոյ ո̃էյ ընակեալ միացեալ, և ոչ հեռացեալ յանձկութե̃ սրտէ սիրոյ սենեկիս. և անեղծական քո նկարագիր՝ նըշխար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկաւէտ կոչման՝ ընդ իս պահեսցի, միջնորդեալ ընդ քեզ 'ի մատեան յաւիտեան՝ կտակաւդ կենաց՝ հոգւոյդ աւետեաց՝ երկնից յօրինողիդ: Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ, և միոյդ 'ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ զպատճառ միոյ, երրեակ անձնաւորութեան և միոյ ա̃ծութեանդ վայելեն փառք յերկնաւորացն մեհեց, 'ի սրբոցն դասուց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Մ Երրորդն յաւելուած կրկին հեծութեանն՝ Ներսէսին հռչակեալ, առ նոյն աղօթս հաղորդանոց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ · ԼԳ

ա̃. Արդ՝ զյարմարութիւն պաշտաման բանիս՝ 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ՝ օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկաղբեւտեացն

ունց զուգամասնապէս՝ խառնեցես 'ի յանուշու-
թիւն կազմութե̃ իւրոյն մարմնոյ՝ կնոջ բարե-
պաշտի ։ Յոր հաւատարեալ նոյնու̃ ընդ երջանիկ
պոռնկացն՝ 'ի քէն ընկալելոցն՝ յաւէտահրաշ յար-
գանօք, պարարեցիս մեծապէս խմոյս բանիւ նու-
աստիւ , ընկալեալ յանհաս և 'ի բարեբանեալդ
դլուխ բարձրելոյդ , անկշտամբելի 'ի բամբասանաց
սաղմոսին , մի՛ օծցէ զտերև ոստոց գագաթան՝ իւղ
մեղաւորին ։ Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճա-
խութե̃՝ բուրման խոստովանութե̃ այսր մատենի՝
'ի բազում ազգեալ , համառիւ ամենատարած և
աշխարհալիր տանն տեսակաւ , ըստ օրինակի համե-
մատութե̃ նոցայն յիշատակի ։ քանզի դու նոյն տ̃ր
զգաստացուցիչ՝ նախնի չարախորհից կանանց մեղա-
ւորաց ։ Որոց առաքեալ զմարգարէին կերպարան՝
քումդ ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր , ան-
տուստ առ սոսին անճառ ներգործու̃՝ 'ի յիս վե-
րաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարումն ։ Ընդ
անամանական գարուոյն կերակրոյ , զբազմահամբար պը
տուղ ցորենոյդ՝ կենացդ հացի ։ ընդ ապականացու
արծաթոյն , զարքունականդ պատկեր ։ ընդ յիմարա
բար թմբրուե̃ գինւոյն , զբաժակդ արեան արար-
չիդ ։ ընդ իւղոյն առելոյ 'ի յայրատ կնոջէն ծոյ ժո-
ղովրդեանն , զօծումն շնորհին առ ի դարձելոյ ։
ընդ զերծման գլխաշուք կտաւոյն , զանապականու̃
վերարկուն ։ ապարանջանին պճնու̃ , զթռիչս բա-
րեմասնութեան , օրինիւն և աւետարանաւն՝ հան-
դերձ գործնական առաքինութե̃ն ։ ընդ ունկանն
գնդի՝ վայելչականն զարդու , զանստուեր յիշատակ

տրունականդ ձայնի · ընդ քաղաքս պերճութ̃ն լան-
ջացն , զարքնաշաւաք աւանդս ուղղութ̃ն քրինա-
կրօնս լծոյդ քաղցրութ̃ն ։

Է · Բայց զի՞ է յայտնի ինձ պարծել , և ոչ վերըս-
տին 'ի սոյն պատկառել ։ Ահա յայլ օրինակ փո-
խեալ զմատեան մաղթանաց այսր ողբերգութ̃ն , որ
ինչ ինձ է յարմարաւոր , մ̃իւ հատուցից զպատիժ
պարտուցս իմոց մեղանաց , 'ի մարգարէից տաւից
բերել համառօտս՝ 'ի սոյն յարկ մուծից սաստիկ դա-
տախազ · ընդ ողբոց նոցին ծակցեալ , քան թէ ընդ
երկրուին նց̃ պարել · յորս հառաչանս , ձայնս հե-
ծութ̃ն , բողոքս բարկութ̃ն , նախատինս խորտակման ,
ըոլուծն կարեւոր ։ Ահա մեծիդ ոչ գթութ̃ի ամե-
նաժամանն՝ կանուխ ազդեցաւ յիմ յուսատրութ̃ի ·
առ որս՝ զղջմունս , խոստովանութ̃ս , աւետիս , պար-
գևս , լուայ երևմունս , խրախոյս ծ̃ծայինս , փա-
ռաց ժառանգութ̃ս , հրաշից յայտնութ̃ս , սքան-
չելեաց տեսութ̃ս ։ Յորոց ոմանք յայս ընձեռեն ,
և ոմանք վհատութ̃ս բազում մատուցանեն · յորս
ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ ։
Ո՜ի եթէ զգեստ ոչ զվարագուրին պատրուակ ա-
ստաց եղեկինել , յորում արար ժողովուրդն կուռս
կարկատունս , որով պոռնկել ասէ՝ 'ի նմ̃ա · իսկ որքան
պատիժ անմաքրութ̃ս եղիցի՝ զա̃ծ զգեցողիս ներ-
քոյ և արտաքոյ ։ Ո՜ արմանամ , թէ զիա՞րդ ոչ կի-
զում · հիանամ , թէ ընդէ՞ր ոչ այրիմ · ափշիմ , թէ
որպէս չյափշտակիմ՝ տանջեալ , լքեալ , չարչարեալ ,
ջախեալ , մանրեալ , խորտակեալ , կորեալ , բաժա-
նեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին , ըստ գրոյն ։

Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ նշոյլ յիշատակի փրկութե̃ն յուսոյ, զի քոյին աւետարանն՝ կեանս է ամենեցին, 'ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ։ Որով առ մեղանսն՝ դարձն · առ պարտիսն՝ շնորհն · առ եղծումն՝ նորոգութիւն · առ անօրէնութիւնն՝ քաւութիւն · առ վէրն՝ բժշկութիւն · առ վըտանգն՝ անդորրութիւն · առ պատիժն՝ ներումն · առ պատերազմն՝ հանդարտանալն · առ հուրն՝ անձրեւն · առ պատուհասն՝ պարգեւն · առ ակնկալութիւն սատակմանն՝ ձիրն · առ գործարան մահուն՝ կենացն ազատութիւն ։

Դ. Եւ զինչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, և ոչ զանձառելւոյն սատանօր դասել։ Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութ̃ · յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութիւն · սոյին ակնարկութե̃՝ ընդ հոգւոյն հաղորդութ̃ ։ Խաչին փրկանք · բանին սփոփութ̃ · բարւոք վարձ կամացս՝ առ կցութ̃ գիտողին · աւազանն կենդանարար՝ հաշտութե̃ն միջնորդութ̃ · Եւ այլք ամենայնք անթիւք բարիք 'ի բարերարէն բարդեցեալք, ազատք 'ի հարկէ, արձակք 'ի լծոյ, իշխանականք՝ և ոչ իշխեցեալք ։ Այսքիկ են՝ որ ինձ 'ի մէջ դառնութեանս մահու՝ կեանս անտարակոյս աւետարանեն · քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ ըստ բանի երգողին ։ Ոչ փոքրկութե̃ որդւոյ՝ զհայր փառաւորեմ, ոչ նուաստութե̃ հոգւոյ՝ զորդի նախատեմ · համախառունիմ զերրեսեան՝ և նոյն արարչութե̃ ։ «Քանզի և 'ի դէմս հոգւոյն ՙԱբբ՝ այս են աղաչանք, նախընծայ

սկզբ

սկզբան պատարագին՝ յորում գառնդ երկնաւոր զե-
նանի , զայս աղօթեցի :

Աղօթք , որ նախ քան զպատարագն խառնուցանէ :

Դ. Ամենակալ բարերար մարդասէր Տէր բոլորից , յօրինող երեւութից և աներեւութից , փըրկող և հաստատող , խնամօղ և խաղաղարար , հօր հըզօր հոգի , հայցեմք բազկատարած մաղթանաց գոհմամբ հեծութեն՝ յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ : Մատչիմք մեծաւ դողութ սաստիկ երկիւղիւ՝ մատուցանել նախ զբանականս զայս պատարագ՝ քում անզննին զօրութեդ , իբր աթոռակցի փառակցի և արարչակցի՝ հայրենի անկարպուտ պատուոյդ , և քննողի ծածկութ խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ եմմանութելի՝ զքեզ առաքչի , փրկչի և կենդանարարի և արարչի ամի : Ի ձեռն քո ծանուցաւ մեզ երրեակ անձնաւորութիւն միասնական Տէրութեդ յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս : Բև , և'ի ձեռն քո առաջինւքն նահապետական առհմին շառաւիղք՝ տեսանօղք անուանակոչեալք , զանցեալսն և զգալոցսն , զեղեալսն և զոչ գոյացեալսն , անստուերաբար բարբառով բանի վերապատմեցին : Որդի Տէր քարոզեալ զքեզ մովսէսի , որ 'ի գնալն քո 'ի վեր ջրոցն՝ անպարագիր զօրութե , ահեղ շրջարկութե տածողականաւ՝ թեւապարփակ պաշտպանողօրէն՝ գթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր : Յոր կերպարան օրինակութ՝ նախ քան զկառուցանել զայդ մածուած վերջնում վարագուրիդ՝ յօրինեցեր կարող տիրապէս զբովանդակ

բնու

բնութ՟իս ամենից բնաւից բոլորից գոյից ա՟մ էից՝ յանէից ։ Եւ ստեղծանին ՚ի նորոգութ՟ի յարու՟ե ա՟մ եղեալքս առ ՚ի քէն՝ յայնմ ժամանակի, որ է օր վերջին այսմ կենցաղի, և օր առաջին՝ երկրին կենդանեաց ։ Քեզ հնազանդեցաւ մութ՟է կամացն ո՟դ հօրն իւրում, ազգակից քո՝ էակից հօր՝ անդրանիկն որդի՝ մերոյս կերպիւ . զքեզ աւետարանեաց Ճշմարիտ ա՟ծ՝ հաւասար և համագոյ հօր իւր հզօրի, և զառ ՚ի քեզ հայհոյութ՟ին անքաւելի քարոզեաց, և իբր զա՟ծամարտից զքո հետեւելոյն՝ չարաբանական բերանս կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց՝ արդարն և անարատն՝ գտիչն ա՟մի . որ վասն մեղաց մերոց մատնեցաւ . և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ ։ Նմա փառք ՚ի ձեռն քո, և քեզ բարեբանութիւն ընդ հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն ։

Կարգեալ կրկնելոյ ՚ի նոյն կարգ բանի, ընդ փառաւորութեանն Աստուծոյ հրաշալեաց յայտնելոյ աղօթեալ . աւետարանել վերաբերին [illegible] խաղաղութեան .

Է . Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յա՟մ անձնէ՝ զփառաւորեալ արարչութիւնդ՝ անեղծ և անստեղծ՝ անժամանակ հոգւոյդ գթածի . որ բարեխօսդ ես վ՟ն մեր յանմռունչ հեծութ՟իս՝ առ ողորմածդ հայր . որ զմեզ պահես, և զմեղուցեալսն մաքրես՝ և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրելոյդ հօր ։ Արդ՝ ազատեա՛ զմեզ յա՟մ անմաքուր գործոց, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութ՟ե . և մի՛ շիջցին առ ՚ի մէնջ՝

լուսոյդ շնորհաց փայլմունք՝ 'ի տեսականացս աչաց իմաստից. վասն զի զգեղ ուսոյք մնանալ 'ի մեզ 'ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խնկելոց. Նաւ քանզի մինչ յերբորդութենէդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ համեալ ընդ մեզ հաշտարար որեամբ անդրանկի Իւրոյ. Իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթևանս պատուականս ամ պատրաստութե 'ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառինդ, առանց պատժոց դատապարտութե ընդունել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութեանն. Նաւ հալեսցի 'ի հրոյս յայսմանէ գայթակղութիւնս մեր որոց մարդարէին կենդանախառոյլ կայծակամբն՝ 'ի ձեռն ունելեացն մատուցման. զի յամենայնի քոյդ քարոզեսցի գթութի, որպէս որդւովդ 'ոյ հօր քաղցրութի. որ զանառակ որդին մերձեցոյց 'ի հայրենի ժառանգութին, և զպոռնիկսն յառաջեցոյց յերկնային արքայութիւնն՝ արդարոցն երանութեան. Այ՛ այ՛ և ես մի եմ 'ի նոցանէ. և զիս ընկա՛լ ընդ նոսին իբր մարդասիրութե կարօտեալ մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զորեամբ քո սատցեալս. Զի յայսմ ամ՝ յամենայնի ծանիցի քո ածութիւնդ՝ ընդ հօր փառաւորեալ համապատուաբար 'ի մի կամս, և 'ի մի իշխանութի գովութե. զի քո՛ է գթութիւն, և կարողութի, և մարդասիրութի, զօրութի, և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Սերտին յաւելուած չքնին հեծութե՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։ 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

ԲԱՆ · ԼԳ

Ա · Արդ՝ առ այսքիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ խղճք, և առ քեզ դաւանութիւնք յարմարականք, որ բովանդակես բանիւ զամ՝ Ած, զոր 'ի նախնին ձայնեալ՝ և յերկրորդումս ցուցից։ Նաև յանդիմանութիս դրաբանականս՝ 'ի կոյսս բազմութե ազգաց, և թարգմանութիս ժողովրդոց, զայս արդահատութիս մաղթողականս նուիրեցի, զոր ներքինս շարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւնք։

'Ի հանդերձարանս խօսից ասէ նէ՝ բանս մաղթանաց, որով հոգին այ հալածեալ՝ հասանէ յօգնականութեն։

Բ · Աղաչեմ զանփոփոխելի տէրութի ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զցօղ քաղցրութե քոյ, և բարեգործեա 'ի յանձին՝ և յիշխանական ազդման զօրութե՝ զամենալից շնորհս բազմապարգև քո ողորմութե։ Նաև հերկեա զբանական անդաստանն մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս, յընդունակութի արդասեաց հոգևոր սերմանդ։ Քում ամենիմաստ էութեդ խոստովանիմք զամ պարգևս 'ի մեզ ծաղկեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս. ցուցանես մարգարէս. ուսուցանես վարդապետս. բարբառեցուցանես համրս, և բանաս զփակեալ ականջս խլից. ով ազդակիցն քո՝ էակիցն հօր՝ անդրանիկին որդի, քոյին գործակցութեամբ ներգործելով զայս ամ՝ քարոզեաց զքեզ՝ Ած հա-

ւա՛

ւասարակից խնկութեանդ հոտ։ Շնորհեա և ինձ մեղաւորիս խօսել համարձակութ՟ե զկենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ. հետևել արա- դաւթանից ընթացիւք մտաց՝ ընդ անհուն ասպարէզս քոյինաշունչ կտակարանաց։ Եւ 'ի մտանել իմ 'ի գը- լուխ հանդիսի՝ մեկնութ՟ե բանի՝ նախաժամանեսցէ առ իս գթութ՟ի քո, խօսելով յիս զարժանն և ըզ- պիտանին և զհաճոյն քո՝ 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի գովեստ ա՟ծութե՟դ քո, և 'ի լրութ՟ի շինութ՟ե կաթուղիկէ եկեղեցւոյ։ Եւ կարկառեա 'ի վ՟ե իմ զամենամերձ աջ քո. և զօրացո՛ զիս շնորհօք գթու- թեանդ քո։ Փարատեա 'ի մտաց իմոց զմէգ մթութ՟ե մոռացութ՟ե, ապաքինեալ ընդ նմին զխաւար մեղաց, ամբառնալ ուշիւ իմաստիցս՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս։ Ուսուսցես 'ի յիս վերստին՝ զծա- գումն անստուեր հրաշից գիտութ՟ե ա՟ծութ՟ե քո՝ հզօր, արժանի լինել՝ առնել և ուսուցանել յօրինակ բարեաց ա՟ծասէր լսողաց։ Եւ քեզ ա՟մ փառք՝ յա՟մ, ընդ հօր ամենակալի, և ընդ որդւոյդ միածնի և բա- րերարի, այժմ և յանվախճան յաւիտեանս. ամէն։ Իսկ զհաւատոյ սահման բանի՝ ընտրութ՟ե շնորհի՝ կենաց կանոնի՝ առ համագոյ ե՟ք երրորդութ՟ե՝ զայս վարդապետեցի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարէ։

Երրորդութ՟ե անայլայլական նորոգ աստուածաբանութ՟ե, աղբերեալ յոյս,
որ ինչ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ հաւատ։

Գ. Խոստովանելիք և դաւանելիք, պաշտելիք և եր- կրպագելիք զզուգափառ միութ՟ի ամենասուրբ երրորդութ՟ե՟ն։ Ծնութիւն անձառ, միշտ բարի,

բարի, նոյնագոյ հաւասարապատիւ, անհաս իմաս-
տից Թեւոց սլացման, 'ի վեր քան զօրինակ և անդր
քան զնմանութի, գերազանց գոլով սահմանի՝ ան-
պարագիր բացարձակութեամբ, յառաջ քան զհիմն
յաւիտեանցս անտարրափակ էութեանց, ստեղծակա-
նացս կարգաց, օրհնաբանութ՟ անթարգմանելեաւ՝
ամենահարուստ մեծութեամբ՝ յաւէտ պատկեալ.
հաստիչ ժամանակաց՝ և որ 'ի ժամանակի են կեր-
պաւորեալք. ինքն պատճառ հանդերձիչ՝ և յար-
մարապէս յօրինիչ՝ տեսականաց և աներևութից.
Ո՛չ անուամբ չափեալ, և ո՛չ յորջորջմամբ նշանա-
կեալ. ո՛չ որակութբ նմանեալ, և ո՛չ քանակու-
թեամբ կշռեցեալ. ո՛չ օրինակաւ ձևացեալ, և ո՛չ
որպիսութբ ծանուցեալ. ո՛չ 'ի թերութենէ սա-
րածեալ, և ո՛չ 'ի լրմանէ ամփոփեալ. ո՛չ ուրեք
երբեքի գրաւեալ, և ո՛չ 'ի տեղւոջ վայրի
երևեալ.

Է. Հայր գթութեանց՝ ունօղ ա՟մ, և ա՟ծ հանուրց՝
որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝
որով զա՟մ ինչ ունի. Ստեղծիչ և տուիչ շնչոյ ա-
մենից, բաց 'ի հոգւոյն իսկակցէ՝ որով զհամայնն
կազմեաց.

Ը. Ս՝ինն յերջանկափառ համազօր աշաւորութէ
երիցն անձնաւորութեանց խոնարհեալ 'ի վերուստ՝
ստորուստ 'ի ստորինս. որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի
ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն աթոռոյ, և
անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ. Ս՝նեալ 'ի սե-
նեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և ելեալ անոյն
յօդաւորաբար մարմին էապէս՝ անորոշելի, անթերի

մարդկութե՛ն, և անպակաս ածութե՛ն։ Մի որդի
հօրն միայնոյ, և միածին անդրանիկ ածամօր ան-
բածին կուսին, տարաբերն՝ յեղականունն մարդ եղեւ
Ճշմարիտ սկզբնածին. ահա ոչ զկնի եղելոց երկրաս-
տեղծից նմանութե, այլ նոր և չքնաղ, թագաւո-
րաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և ոչ գոյա-
ցաւ 'ի ժամանակս, անդրանիկ ըստ սաղմոսողին,
քան զամ թագաւորս երկրի. անապական խառնու-
թբ՝ կերպացեալ զմեզ 'ի մարմնի, ըստ օրինի հող-
ւոյ ընդ մարմնոյ, և ոսկւոյ ընդ հրոյ, և կամ յոյա-
նապէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ օդոյ. ոչ փոփոխեալ
և ոչ անջատեալ։ Նոյն ինքն եկեալ կամաւորութբ
'ի խաչն մահու, ինքն զգառն անարատ՝ 'ի պատանդ վա-
րեցաւ, և հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանութբ՝
զարարածոց իւրոց փրկութի. չարչարեալ իսկութբ
կենդանեաց՝ եդաւ 'ի շիրմի անորոշելի յածուէն.
եռօրեայ թաղմամբն՝ 'ի դժոխս սանդարամետակա-
նացն վհատեալցն բանտարգելեալցն՝ քարոզեալ ցու-
ցաւ նորոգումն և լոյս։ Նա աւարտեալ զանօրէնա-
կանացն զփրկանաւորն զանտեսութիւն, ածապէս
վերակենդանացաւ. և կառավարեալ 'ի թեւս հողմոց՝
ելեալ 'ի քրովբէս՝ ամպովք անքննուն ծածկեցաւ.
համբարձեալ գեր 'ի վերոյ ամ երկնի, նստաւ Ճո-
խութբ յաթոռն իւրական սկզբնաժառանգ հօրն
հաւասարութբ, յորմէ և ընդ իսկ ոչ մեկուսա-
ցաւ, անկորուստ առեցելումն, և անմուաղ սեպհա-
կանօրէն։ Որով և եկեսցէ 'ի դատաստան հատուց-
ման, քննել զծածկեալսն կշռութբ չափոյ՝ արդար
իրաւանց. որում պատուեմք, և յոր աղօթեմք, հա-

ւատացեալք յամի՝ ամիւ ամենակալ տրուն նր ․ որ
արդարև միան է միայն ՚ի միայնոյն՝ ՚ի միոյն փառակ-
ցութիւն յաւիտեան երկրպագեալ ։

Գ․ Բարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և
ընդ հօր՝ և զհոգի էութե նոցին, ամենազօր, ճշմա-
րիտ, կատարեալ, և ա̃ք ․ որ յանէից գոյացոյց զբոլոր
եղեալքս ա̃մ ․ ինքնագործ համիշխան երկուցն ևս
ընդ նմին՝ անեղծ և անսահման թագաւորութե ․
որ ինչ պատճառն առաջին, և բանն ահաւոր նորին
ինքնութե, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ ։ Բարի
ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զհօրն պարգևս՝ ՚ի գո-
վեստ անուան փառաց միածնին ․ որ ազդեաց յօ-
րէնսն ․ շնչեաց ՚ի մարգարէսն ․ փչմամբ ազդակցին
տպաւորեցաւ յառաքելսն ․ կերպիւ աղաւնւոյ ցու-
ցաւ ՚ի յորդանան՝ ՚ի մեծութիւն փառաց եկելոյն ․
փայլեաց ՚ի գիրս աւանդականաց ․ արար հանճարեղս ․
զօրացոյց իմաստունս ․ լցոյց վարդապետս ․ օծ ար-
քայութիս ․ օժանդակեաց թագաւորս ․ ետ վերա-
կացուս ․ հրամանատարեաց փրկութիւնս ․ շնորհեաց
ձիրս ․ հանդերձաւորեաց քաւութիս ․ զմկրտեալս
՚ի մանչն քն՝ ՚ի բնակութի իւր մաքրազարդեաց ․ զոր
հայր և որդի, զնոյն և հոգին ներգործեաց ․ և ինքն
է ա̃ծ խնկեալ տիրապէս՝ ա̃մ յամի ․

Է․ Քանզի ոչ նախաթուելովն յերրորդութենէն՝
ոք մեծ ինչ քան զմիւսն ․ և կամ զկնի անուանիլն՝
նուաստագոյն առ նմանն ․ և կամ ՚ի մինն ասելով
խառնակութի գոլ դիմացն ․ և կամ յերիցն տրոհումն՝
ուրոյնութի եւ կամացն ․ Քանզի անմեծար հայր
ամիւ, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութի ․

ոտ

ոպ̃ ո՛չ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհաղորդ ումն և ան-
կենդան՝ և առ ո՛ւմ հրաման նուաճեալ։ Իսկ բանն՝
եթէ ո՛չ անուամբ հօրն ծանիցի, որբ ումն՝ և կամ
լքեալ, և կամ 'ի մահացուէ ումեմնէ ոչէի։ Ոպ̃ և
հոգին՝ եթէ ո՛չ 'ի պատճառէն նշանակեսցի, ապա-
շուք ումն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդատելի։
Այլ եթէ ոք հակաճառական բանիւ՝ յաւակնի կապ-
տել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն,
յորժամ և չէր, և անբանութեան բամբասանօք պատ-
ուել վարկանի զվեհին մեծութ̃ի, և կամ ստրկու̃
տացէ բղխողին՝ ո՛չ բնաւորաբար գոլով հոգւոր,
որովայլ իմն գոյութիւն օտար՝ մուծանել, և կամ
ամբոխումն ինչ այլայլական՝ յանդորրա պատիւ միու̃
ն̃ր երրորդութ̃ն, զայնպիսիսն՝ քարամբք պարսից՝
հաւատոյ բանից, իբր զդժնդակ դեւս դիմամար-
տիկս գազանական՝ հերքեալ 'ի միջոյ՝ 'ի բաց հալա-
ծեմք. եդեալ 'ի նզովս զնոյնս ընդ նոսին, փակեմք
ը̃դէմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս գաւթի։
Ուստի զմ̃ր երրորդութիւն փառաւորելով 'ի նոյն
տէրութ̃ի միակցորդ հաւասարութ̃ե, զուգաձայն
սրբաբանութ̃ե, հանգունատիպ հարթութ̃ե, օրհ-
նեալ և փառաւորեալ յերկինս և յերկրի, 'ի ժողովս
անդրանկացն, և յաղգս երկրածնացս բանականաց,
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ը. Արդ՝ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կեր-
պաւորելոց յայսմ մատենի, ամենալուր ականջաց
մեծիդ ո̃յ ընծայեցուցի. սովորմբ սպառազինեալ,
և ապա մուտ 'ի հանդէսն։ Այլ ո՛չ եթէ կարօտեալ
իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանաս, որ մինչև ստեղ-

ծնեալ էր քո զիմ՝ նախ քան զլինելն երկնի, փա-
ռաբանչօքն անմահից՝ և երկրաստեղծս բանաւո-
րօք, դու քեզէն ՚ի քումդ լրութեան փառաւորեալ
խակ էիր, այլ զի զմերժեալս զիս յորդեցես՝ ան-
ճառ քաղցրութիւն, ճաշակել զքեզ բանիս հաղոր-
դութեամբ։ Իսկ զինչ պարտ իցէ ըստ արքունական
հրամանիդ՝ կենաց կանոնիդ՝ առնել ադոնայի տէր,
և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ
զիս զանկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ
պատգամի, զգրեալս մատամբդ այ՝ եղծի, որ և խոր-
տակելն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մտօք՝ զերկ-
րորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ. Այլ որդ՝
քանզի բազմօք պաղատեցայ դրուակօք խանդաղա-
տականօք, որ ոչ է գրեալ ՚ի յայս կարդ ձայնի, լուր
բարերդութ, ըստ ամին բանի՝ այնմ ամի. Աղէկցի և
այս աղերս բարբառոյ հայցման աղօթից՝ յօդեալ
ընդ նոսին. Թերևս ՚ի մաքրոց և ՚ի կամարարից այս
նուէր հացի՝ պանից բաղարջոյ՝ իւղով զանգելոյ՝
՚ի սեղան փառացդ քոց մատիցէ։

Թ. Այլ դու բարերար և յամի մարդասէր, քոդ
մի՝ այ միոյ. հզօր և ամենակալ. որ յաղթես գթու-
թեամբ խնամոց քաղցրութեամբ քո, ոչ հասարակականաց
միայն մարդկութեան՝ իմոց գոյակցաց, առ որս յա-
ւէտ է ամբոխուն և բիւրամանեայ հակառակուն,
այլ և հրեշտակացն անախտականութեան. նաև՝
և ես քան զայս՝ սրբանելոցն անարատուն, յորոց
մի էր և Հեղիաս. որոյ ցոյցք խստութեան՝ ՚ի Քորեբ-
լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, ՚ի շարժու-
ման, ՚ի հողմն ուժգին, ՚ի հուրն կիզանողական. իսկ

քոյդ հեզութի երկայնմտութե՝ ՚ի հանդարտութի մեղմութե օդոյն քաղցրութե . քանզի կամաց ողորմութեց՝ դու միայն ես , ըստ գրեցելումն ։ Վն զի թէ և հաճոյք գտան մերասերքս՝ առաքինութեն յեղանակեալ յայլ նմանութի վերնային , սակայն երկրածինք են և նոքա , ընտրեալք ՚ի մարդկանէ . իսկ դու ոչ ունիս չարանալ՝ իսկութե բարիդ . յամ օրհնեալդ . ամենևին փրկութիդ . ամե հանդիսադ . համայնից անդորրութիդ . համօրէն ախտացելոց՝ դեղ առողջութե . աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ , ըստ երեմիայ ։ Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ . որ այնքան ծարաւես պապքիս անկարօտդ ած՝ իմում փրկութե , մինչ զի զուարթնոցն երկնից անմահից օրհնաբանողաց բան իմ ընծայեցեր մարդկօրէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար՝ անեղծական յարակայութե՝ մշտնջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ քո դթութե՝ ՚ի մերոց դիմաց կենցաղականաց՝ վասն իմ լքելոյս հաշտութե մաղթել , ողորմեա եղկելի . որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց ելանելոյ մեծիդ յայտնութեան , առ հրեշտակական թափուր տեղի ստորանկելոց , ՚ի ձեռն մարդկան՝ քո կցորդութե՝ աւետարանեալ առակաւ այսր օրինակական երուսաղէմ .

Ժ . Արդարև լուար՝ բարեգութ . անսացեր թագաւոր . ունկնդրեցեր կեանք և յոյս . ՚ի մեր աւեր երկնաւոր . յարդարեցեր հզօր . նկատեցեր ծածկադէտ . տեսեր խնամակալ . կարեկցեցեր անպատում . խոնարհեցար՝ մի՛շտ բարձրեալ . նուաստացար ահաւոր . յայտնեցար անճառ . ամփոփեցար անսահման .

ման. քանակեցար անքննին. մածար ձեռագայթ. մարդացար անմարմինն. շօշափեցար անքանակ. կերպարեցար անորակ. լցեր խնկոպէս զաղաչողացն բաղձանս։ Դու իսկ եղեր թշուառացելոյս ինձ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս. միջնորդ կենդանի. պատարագ անմահ. պատանդ անվախճան. նուէր մաքրութե. ողջակէզ անծախ. բաժակ անսպառ։ Ահա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեացես առ մեղուցելոյս զբարեբաստութի կամաց քոց կենդանատուաց, գովեալ երկրպագեալ. եւ քեզ

վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

Աւարտին յաւելուած վերջին հեծութեան՝ նորին հեղինակի, առ նոյն աղերս հաղորդութեան բանի. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

ԲԱՆ. ԼԶ

ա. Եւ արդ՝ տր զօրութեանց, մեծութի անհեղ, անտարակոյս տեսաւորութի, կամք ամենընդարձակ, առատութի անսպառ, ով զք զօրեացէ տօնել հանդիսիւ պարգեւութե՝ ի միոյ կաթուածոյ ցօղոյ քումդ բարութե, որ ցանկ դեդերիս պատրաստել պատճառս ճնարից՝ ճմլում փրկութեան։ Եւ զոր մեծն է գրեցից՝ պատմել յապառնիւն. քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր, եւ որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր, այլ եւ զերկնիս զամբարոք նոցին՝ զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սփռել զնոսա. այլ առեր ՚ի պատիւ մեծաց գովեստից՝ առաջին դասել զմարդասիրութիւնն։ Ամ որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն

ան

անճառ 'ի խորհուրդս սոսկալիս ․ զերկնայինս լու-
սակերպիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխա-
ւորս յատուկ մատակարարութ̃եց ․ իսկ զստորնային
ծնունդս մահկանացուաց՝ տիրական և ա̃ծական պաշ
տելի անուամբք պերճացուցեր ։ Անցեալ վերստին
ըստ սահման կշռու̃ և չափոյ , լցուցեր քեզ կտակս
գրոց՝ ձայնից անբաւից՝ զանապակ ծորմանն ծայ-
րագունին վերնում բարութ̃ն ։ Այս և 'ի մարդա-
նալդ քո միդ յէութ̃են , ոմանց վ̃ս ինքեանց , և կի-
սոց վ̃ս այլոց՝ զեղեր առատութ̃ զտուրս կենաց ․
արուեստս բազմօրինակս ․ զքանչելիս ա̃ծագործս ․
նշանս ճշմարտատեսիլս ։ Ո՞չ զի թէ անդամալուծին
պակասելոյն 'ի հաւատոցն , հոգաբարձացն առաջար-
կութեամբ զցոյցս յուսոյն՝ գթացեալ ողորմեցար ,
և ո՛րչափ զօրեացէ առաւել բան քո ամենակար՝ առ-
ախտալից մարմնոյս մաքրութ̃ աղաղակողիս հառաչ-
ման ․ քանզի արդարև մեծ են չափք հրաշից՝ քան
զանմաքրեալս հոգի՝ ո̃ք հատանել , զլուացեալս պատ-
կեր՝ անտիրելի աղտոյ ներգործել ․ Նա զի և երկ-
րորդս առաւելութ̃ յաւազանին շնորհ յաճախեալ՝
զփառսն հայրենի բարձրացուցանէ ․

Է ․ Դու ես տէր որ սրբես զմեղս , ո՞չ ընտրեցելոյն
քոյ նախատպաւորեցեր մովսէսի ․ դու ես , որ
'ի մեղս և յանօրէնութ̃իս՝ վերակացու եղեր տոհմին
յակոբայ , մինչ յեգիպտացւոցն երկրէ՝ ընդ խա-
ւարն հեթանոսաց ընտանենային ։ Դու ես , որ օ-
րէնսդէտ առնես զմեղաւորսն 'ի ճանապարհի , ըստ
բանի երգողին դաւթայ ․ դու ես , որ փոխատրես
զքաղցրեղէն սրտից կարծրութ̃ 'ի լոյծ կակղութ̃՝

մարմ

մարմնոյ գոյութեան՝ բանի ընդունելութեան։ Դու ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ այլև ճանապարհ մի՛ երկնչել ՚ի քէն՝ զբովանդակ կենացն սահման. դու ես, որ տաս զերկիւղ քո ՚ի միտս խստութեան՝ առ ՚ի քեզ ուշու-նել հաւատովք, ըստ մարգարէիցն ձայնի.

Է. Օրհնեալ քո շրթանցդ զաշխարհատարած բե-րանոյդ՝ զծեղէն անձրևացդ զկեցուցանօղդ կաթուած՝ մատն լսելեացս դրանց բացարան, որով զօձին խորամանկութեան՝ բանսարկուին թիւնից՝ բարձ-ցես և բժշկեսցես։ Ամենակալդ ձեռօք՝ զխօսնա-կանացս շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ պատեա զօ-րութի ձայնի, որ տաս բնաւից ընտրութի բանի. զի դատախարակեալ զպատշաճականն՝ մի՛ յանդգնա-բար խօսելով ինչ զնախինն՝ լցայց ՚ի յուսոյդ, և անբանութեան մատնեցայց վանել յորսողէն։ Լուսա-ւորեա վերստին զխաւարեցեալ հոգւոյս աչս՝ կեն-դանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ, զի մի՛ համարձա-կութեան շիջեալ լապտեր՝ շնչմամբ վիշապին ՚ի ներ-քոյ գրուանին տարածածկեսցոյց։ Նորա զանօրէ-նութիւնս իմ տէ՛ր, և ընկեա ՚ի խորս ծովու. որ է փոքր առակ մեծութեան քումդ անբաւութեան, ըստ մարգարէին, զիմս ընկղմել չարութի. Կանգնեա կործանեալս անձին՝ նշան վստահութեան, զի մի՛ յու-սահատութեանն կոթող կառուցեալ՝ զծածկեցելոցն բողոքեսցէ։ Բա՛ց հզօր և գթած՝ զբժշկարանիդ կենաց վարդապետարան, զի զառ ՚ի ներքոյն միա-կութեան կորուսչին սերմանց՝ մանկաղաւ կամացդ հուպ առ արմատս խուզեալ հնձեսցես։ Պետեմ եդել հետևել առ քեզ բոլորեցդ ած՝ պետրոսեան օրհ-

նակութե̃ն , 'ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց՝
ընկլուղոյ . մատո՛ ժամանեա՛ ղաջդ կեցուցիչ յօգ-
նականութի ինձ սասանեցելոյս ։ Ընդ քանանուհւոյն
ձայնի՝ 'ի խորոց սրտիս աղաղակեմ , սովեցելոյս ա-
պականասպաս կաղկանձողական ամենաթշուառ վը-
տանգաւորիս , ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հացի՝
'ի բազմազեղդ քո սեղանոյ մասնաւորեսցես ։ Ո՛ր
փրկութի նիւթոյ խորանիս՝ որդւոյս դառնութե̃ ,
որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս ։
Զի քո՛ է մեծութիւն , յաղթութի և զօրութի .
և դու ես քաւութի և բժշկութի , նորոգութի և
երանութիւն . և քեզ վայելէ փառք և երկրպա-
գութիւն յաւիտեանս . ամէն .

Սերափէն յաւէտլուած կրկին հեծութե̃՝ նորին հոլովէ , առ նոյն
ողէրս հողբանոյ բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ,

ԲԱՆ . ԼԶ .

Ա . Եւ քանզի անթիւ են յաճախեցեալ , և դե-
րազանցութե̃ միշտ առաւելեալ , փրկանա-
ւորդ արդաւիք շնորհաց՝ առ պարտուցս
իմոց առաւելութիւն , չարչարանացդ հանդէս և
յանձնառութի ։ Զափդ ամփոփիչ ամենից հոգւոց՝
դոյից արարիչ՝ 'ի գործարանի մահուն՝ նշանի խա-
չին հեղուսեր , զի զձեռնարկութի իմ ընդդիմութե̃
կամաց քոց՝ լքցես ։ Զընթացողականդ լծակցութի՝
երկոցունց ոտիցդ կեցուցանողաց՝ յանարդելութե̃ս
պատճառ՝ 'ի պատժարանի փայտին մածուցեր , զի

զիս

զփախուցեալս վայրագութիւն Թշուառացելոյս՝
դրաւականեսցես դթածաբար ։

Է․ Ո՛չ գտանել ձեռաց կափողացն հրամայեցեր՝
օրինեալ գաղաթանդ, որ զԹզենւոյն տունկ առ-
ժամայն չորացուցեր, զի և զաւուխս ներելոյդ օրի-
նակ՝ կանխաւ աւետարանեսցես։ Ո՛չ գտանողացն ա-
պերատուն զխոստովանեալդ ած՝ սպառնացար, որ
զօրուսեալն մԹացուցեր, զի մահացելոյս անձին՝
բարութիւն հանդստեամբ հանդերձ գործեսցես։
Ո՛չ զհայհոյչացն ճնարաւոր չարաբանութի կապտե-
ցեր, որ զլուսնին պատկեր՝ երանգաւ արեան դու-
նեցեր, զի զանհամարձակ լեզուս՝ 'ի դովեստ քեզ
զօրացուցես։ Ո՛չ նախատողացն մոլեգնութ սաս-
տեցեր, որ զաւրերս սասանեցեր, զի զԹշուառացելս
դլուխ՝ դԹութեդ օծմամբ խղեսցես։ Ո՛չ 'ի մոլո-
րեցուցիչն կարդալ զքեզ ածապանիցն՝ զօգուած
ծնօտիցն բաժանեցեր՝ քակտեալ 'ի միմեանց, որ ըզ-
կարծրութի վիմացն հերձեր, զի զոնոունակս բա-
րեաց հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութեան ո-
ղորմութե հանդարտեցուսցես։ Ո՛չ զպահապանացն
սուրս՝ ընդերաց իւրեանց մատուցեր, որ զորովայն
օձին սահեցման հողոյ մատնեցեր, զի զսատապեալս
մարմնոյ ոսկերս՝ իբր 'ի գանձարանի պահեալ, կե-
նաց յարութեան արժանացուսցես։ Ո՛չ 'ի կնքեալն
գշիրմին փականս՝ կենդանակիր քո գերեզմանին՝
անդրէն յորսայսելս զնոսին՝ յանդունդս երկրի սու-
զեցեր․ զի 'ի տապանակի անձինս՝ զնշխար լուսոյդ
հանդուսցես։ Ո՛չ 'ի համբաւելն զքեզ կորուսեալ,
և իբր զերկրաւոր մարմին գողացեալ, համայնաջինջ

և

և ամենապայծառ՝ զսերովբէ ծննդոցն կրճատեցեր, զի
զես զանարժանս յիշատակի ընտրութեան բարեաց՝
անկորուստ և անճառելի՝ ընդ փրկեցելոցն հաղոր-
դեսցես: Ո՛չ յարծաթոյն կրկնակապէն կաշառա-
ցդութիւն, որ 'ի գանձարանէ հօր քում նուիրաց՝
քեզ դրաւ մատնութե՟ և անարգութե՟ մասնաւո-
րեցին՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուա-
ծոց հանւոյն մովաբու՝ 'ի յարձան քարի յեղանա-
կեցեր, զի զես զվրիպեալս 'ի հաստատութեանց՝ և
ընդ իշխանութե՟ մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո
փրկեալ՝ 'ի հաստատութիւն վիմիդ կառուսցես:
Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յամի միշտ
օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Ս էրգոյէն յաւելուած նշէին հեծութէ՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

Բ. Ա. Ն. · Լ Ա.

ա. Արդ՝ այդ դամբարանի վերադարձուցեալ բա-
րեշնորհութեան քոյդ պարգևաց առ իմս
երախտիս, ո՛վ ամենագութ բարերար գո-
վեալ և ամենազօր, թէ և սակաւք շարադրեցան
սատանօր եղեալ, այլ արքայականք են, և իշխանա-
կանք ինքնակալութե՟ց. որդիք զօրութե՟ց, ծնունդք
վեհից. մեծափառք, լուսանորոգք, և հրաշապատիւք.
Յաղթողական վերամբարձութե՟՝ դրօշիւք հաշա-
կեալք ըստ գլխոց գլխոց՝ պսակապանծոյ դեղազար-
դելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիս
օրհնաբանողաց, համբոյրս՝ հեզս՝ երջանիկս և խա-

ղա

զաղափարս՝ ա՛ծային հարազատութե՛ց՝ այնոցիկ նա-
հանդացս, զորոց մարգարէն մաղթեաց ասելով, զար-
թո՛ տէր զզօրութիւնս քո, և եկ կեցուցանել զմեզ.
Դիք յոյժ զօրէն հալածել զմեզս, և զանյուսութեն
կարկուտ հալել և փախուցանել, քան թէ նախա-
մարդիկն զլինելութի երկնային պարուն՝ զգիշե-
րավարն խաւարասէր սկզբնաներհակ՝ բարւոյն ո՛յ.
Քանզի և զենաւն այզքանեացս ձրից՝ որ 'ի բարձ-
րելոյն ինձ անձրևեցաւ, ակարիս՝ թշնամւոյս՝ և ա-
պախտաւոր ծառայիս, անճառ է ասել. իսկ եթէ
համարձակեսցի ոք զօրել խօսել, զանկաւս 'ի բազ-
մացն՝ քան թէ զխակութիւն համանդամայնիցն. ա-
յասիկ՝ զառաջին նիւթն յիշելով՝ յորմէ հաստե-
ցաւն, իբր զակար ոք նկուն՝ 'ի զօրութենէ մեծէ
հեղքեալ պարտեսցի.

Է. Այլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ
զնոյն վկայեմ առ Թերի խակութիւն հողոյս՝ և
կատարելութի հաստողիդ, և առ բարիսն իմ չար-
ժանութի, սակայն ամենայնս աննախանձ և բազ-
մադեղուն գովեալ արարչութե՛դ զօրեղութե վա-
նեալ են կարծրութիք արտաքերութե սրտի բան-
սարկուին. որ քարին առակաւ՝ յուսահատն վհատու-
թե, սպառմամբ խոտանացման, աղերսացս երկուց,
որ 'ի զգայականս եդեմոյ բղխել պատրաստեաց տըն-
կողն, զի ոռոգեալ ծաղկեսցի նովաւ՝ որ 'ի յիս բա-
րեգործութե կենսատունկին դրախտ, ահա մի' ցա-
մաքութե արտասուացս՝ աղանդաշնար պատրանօք՝
չարաչար խորամանկեսցէ վերստին հանել 'ի փափկու-
թէ նախնում վիճակին. Իսկ յորժամ կացցէ ա՛ծ՝

համբարձեալ հրաշիւք արուեստից՝ 'ի մէջ աստուա-
ծոց հաշտարանացն խաղաղութե՛, բարձեալ ընդ
ինքեան զշնորհացն կապ, առ որ ա՟մ ձգտակարութիւք
խարդախութեց՝ և կարծմութիւք սրտնեղութեց,
իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդութեան բաղխեցեալ
ցնդին՝ ջրոյ օրինակաւ սակաւու հեղեալ, և կամ
հողոյ՝ խորտակմամբ փշրեալ.

Գ. Որդ՝ չև իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին յոբայ՝
'ի մարդկանէ իցեն, այլ յամենատես աչաց վերին
հրամանից՝ մնեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս,
սոսկմամբ սասանեալ յա՟մ կարծեաց, ապաւինիմ և
արդ անձամբ բեկելով 'ի յոյսդ հաստատութե՛ կեն-
դանի անեղծ. զի ողորմութե՛ նայեցեալ 'ի յիս՝ իբր
'ի պարտաւոր կորստեան պատժոց, առաջի բարերա-
րութեան երկնայնոյդ յանդիման եղեալ՝ ապաձեռն
անթոշակութե՛, զբոյդ երախտիս անպատում փա-
ռաց բերելով ընդ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ. որ ո՛չ
մոռացմամբ զբաղեալ նիրհես, և ո՛չ թարթափմամբ
աչաց ընդ միջեալ՝ զհեծութիւն կրից անտեսես.
Վերացո՛ յինէն աղաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ ըղ-
խեղդ վտանգիս. հոգարկութե՛ արտմութեդ՝ զտա-
րակուսելի տխրութիս. փշանիւթ պսակաւդ՝ զբող-
բոջ մեղացս. զարկուածով գանիդ՝ զհարուած մա-
հուս. ապտակիդ յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս. թշնա-
մանօք թքոյդ՝ զանդոսնելի գարշութիւնս. լեղւոյդ
ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութիւն. Ո՛հ քո են
այս ա՟մ բարութիւք անբովանդակելիք՝ ո՟յ միոյ միա-
ծին որդի. առ որովք զչարութիս իմ յիշատակեալ՝
զամենօրհնեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղակաւ

իմանալեացս պաղատանօք։ Տե՛ս ՚ի խոստովանութիւն զղջման պարտութեան ամաչեցելոյս, և տո՛ւր ողորմութիւն որդւոյս սատակման մահուն անմահի։ զի ՚ի բազմութեան խնցս մեղաց՝ վերստին կրկնեալ նովին աճեցմամբ առաւելութեամբ՝ քո ողորմութիւնդ աւետարանեսցի, հաշտեալ ծնչմամբ ահաւորութեան յերկնի և յերկրի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս։ ամէն։

Սերոբին յաւելուած յիշէն հեծութեան՝ նորին հանճարի, առ նոյն աղերս հաղորդանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ․ ԼԲ․

Ա․ Բայց արդ՝ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի՝ որ ՚ի սկզբնաւորականացն կարգի՝ ըղ- մեղանացն զխաւարային ծնունդս գլխաւորացն՝ օրինացն՝ մարմնականացն անդամոց՝ դրեցի, յորոց տիրեցոյ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանի՝ զլուսածնելոցն զաղատարարն օրէնս հոգւոյն կենաց՝ որ ՚ի Տր յԱ՛ յիշատակեցից նուագս յոքունց, եթէ յանբաւ բազմունց ծուլու՝ կաթիլ մի առեալ։

Բ․ Քանզի են արդարև կայսերականք ոմանք ՚ի բարձրութեան գահի բազմեալք։ Թոշակաւն շնորհաց լցեալք և հարստացեալք։ Թագաւորն՝ և սիրեցեալք իւր։ արքայն՝ և պատուաւորք իւր։ պսակեալն՝ և իշխանականք իւր։ բարեհաշտեալն՝ և ծնչմունք իւր։ յաղթողականն՝ և փողք իւր։ զօրաւորն՝ և մարտիկք իւր։ գովեցեալն՝ և փառք իւր։ փեսայն՝ և

պա

պարաւորք իւր · դշխոյն՝ և օրիորդք իւր · փեսա-
ւէրն, և հանդերձանք իւր · ազատութիւն՝ և շնորհք
իւր · այցելութիւնն՝ և ձեռն իւր · խոստումն՝ և
քաւութի իւր · պահպանութիւն՝ և աջ իւր · պար-
գևն՝ և զարդ իւր · նշանն կենաց՝ և ամրութի իւր ·
կնիքն՝ և նկարագիր իւր · ամպն՝ և հովանի իւր ·
արուեստն՝ և հրաշք իւր · հոգին՝ և անեղծութի
իւր · բանն՝ և կատարած իւր · ուխտադրութին՝ և
լրումն իւր · զօրութին՝ և հրամանք իւր · լուսա-
րանն՝ և սքանչելիք իւր · մանանայն՝ և անապակա-
նութի իւր · վէմն կենդանի՝ և վտակք իւր · սիւնն
հրոյ՝ և ճառագայթ իւր · որոտումն՝ և ազդմունք
իւր · յոյսն վերին՝ և փրկութի իւր · ծառն օրհնու-
թն՝ և պտուղք իւր · բարունակն՝ և բարութիք իւր ·
Լու զի մի զբնաւն ասելով՝ յամենայնէն վրիպեցայց,
իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, 'ի
շատն ասել լռեցից՝ և 'ի սակաւն ժամանեցից, բա-
ւականացեալ ամենապիտակար կարիւ ·

Գ · Բայց աւա՜ղ յաւէտ աստանօր՝ թշուառացե-
լումս եղկելի անձինս · քանզի կարդ բանիս բերէ ինձ
խառնել ընդ ձոյն աւետեացս՝ բողոք դուժիս · վա՜ զի
ընդ այսոսիկ առ ընթեր սորին գայ, արդարութին՝
և կշիռքն · վճիռն՝ և հատուցմունքն · քննութին՝
և լոյսն · յանդիմանութին՝ և ղամբարքն · մերկութին՝
և պատկառանքն · յայտնութին՝ և ամօթն · ամբիծն՝ և
վատասակքն · թիւրեալն՝ և պատիժքն ·

Դ · Վարձեալ վերստին աշխար՝ կրկին եղկելոյս ·
քանզի գայ հասանէ առ հասկ հասակիս՝ անհնարին
բարկութե՛, մանգաղն՝ առ հունձս, դատաւորն՝

առ

առ ատեանն . հզօրն՝ առ բեմն . սպառնացեալն՝ առ կորուստն . բազուկն՝ առ դատաստանն . դաւաղան խրատուն՝ առ հարուածն . սպառազինութին՝ առ նախանձն . հովիւն՝ առ ընտրութին : Քանզի բանն՝ զոր խօսեցար ընդ իս , նա դատի զդատապարտեալս ՚ի վերջնումն աւուր հատուցմանն : Այլ կանխեա՛ բարեգութ , նախընծայ քաղցրութբ՝ առ նուաղ հեծութիւն վարանական երկիւղիս . և զօրութի ընձեռեա ձեռամբդ օրհնութն՝ ՚ի յետին տագնապիս՝ առաջինդ քո օգնութբ մխիթարել բժշկել , քաւել և կենագործել : Եւ քեզ փառք յամ՝ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Մատենին յաւելուած յիշին հեծութեն նորին հոգւոյն , առ նոյն ողբերգ մաղթանաց բանի : ՚Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Այ :

ԲԱՆ . ԼԹ

ա . Եւ քանզի զկերպարանն առաջին լքի ՚ի նմանակարին թելադրութբ՝ խմորս ծուլութբ կորուսեալ խպառ , ցուցից արդ ոյժմուս զշնոյն կիս տեսակ . ողորմելի հեծութբ թախծեալ ՚ի հոգի , անաչառ խոստովանողք հրապարակաւ՝ ՚ի յեկեղեցիս բազմութե ազգաց՝ վերապատմեցից բարձր ձայնիւ , բարբառով մեծաւ աղաղակելով :

բ . Մատեանս շնչական՝ բարդեալ ՚ի յինքեան ներքոյ և արտաքոյ ողբս՝ և վայս՝ և ձայնս , ըստ տումարի տեսլեանն եզեկիէլի . քաղաքս անպատուար և անմահարձան . յարկս ունայն ՚ի դռնափակաց

ամբութենց . այս տեսակաւ , այլ ոչ համեղութե .
ջուրս աղտաղտին՝ անախորժելի ծարաւեաց արբ-
ման . գետոյին՝ անօգուտ հերկագործութե . սահ-
մանս լքեալ՝ հեղեղավայրս կնխնոյ . խոպանացեալ
և տատասկաբեր անդաստանս . ծածախնամ երկիրս
անձնաւոր , որ բանսարկուին պարտանաց մշակեցայ .
և զընծխուղ փոյտս պտղաբերոյս . հատանելի ծառս
ունոյնաբերոյս . կրկնամեռ՝ խօսուն տունկս անյոյս .
ամենաշէջ ճրագարանս անլոյս . Արդ՝ վերստին առ-
այն բերելով զայս նմանութի աւաղականաց , բազ
մօք կրկնեցից . որ ամօթոյն դառն պատուհաս՝ պա-
հեալ կայ հեքոյս , կրծուամբ ատամանց , և անկէտ լա-
լուամբ աչաց եղկելոյս . հայրական ցասուամբ անպաու-
ժելի՝ դառնութե որդւոյս . ապականութեն աններո-
ղելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս . Նոր կշտամբութիւն
գտողիս չարեաց՝ տխտացնել հոգւոյս . տարատամ տագ-
նապի տարակուսանաց՝ ելից դերելոյս , զոր երկնային
զօրքն մատուցանեն՝ թշուառացելոյս . ի խրձունս ո-
րոմանցն վկայելով վտանկեցելոյս . ի ձայն աշարկու՝

զանբժշկութեն աղդեւ լքելոյս .

Գ . Ահա արդարև երգս կատակերգութեան ընթ-
րահար պտունկի . յածեալ և կոծեալ քաջ հըն-
չեցուցեալ , ողբս ողորմելիս և զկծեցուցիչս , բստ
առակաւոր բանին եսայեայ՝ որ ի պատգամին տխ-
րութ . Զի թէ նա զդիպուածն փոքր անցից ա-
պառնեացն՝ ի մօտոյ խնե տպաւորեալ , բողքէր դի-
մակս դիմակս՝ կերպից կերպից աւաղականաց , բստ
կոծողացն կոչաւելոյ , խոկ առ իս մրջաւիս և մրպի-
սիս ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս . որ գոլանեանն

տն սպասեալ առանց վրիպանաց, մնացի անպատրաստ և անհանդերձելի։ Արդ՝ եթէ զդատաստանացն ահաւորութիւն կրկնեցից, բազմացուցից ինձ աշխար. ապա եթէ զփորձն խղճութե ցուցից, յաճախէ ինձ երկիւղ. իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ դրեցից, առաւելուն ինձ հառաչմունք, զի կանխաւ նկատեալ զայնս՝ և ոչ անազան ապաշաւեցի։ Այլ խնայեա յիս՝ գթած, մարդասէր, հեզոր, բարերար, ամենապարգև քն Թագաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Մ Հրաշին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն ողէրս մողբանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ այ։

ԲԱՆ. Խ

ա. Ամենակալ ած բարերար ստեղծիչ բոլորից՝ լուր հառաչանաց ձայնիս վտանգի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կարծեաց՝ փրկեա կարող զօրութե զերծեալ 'ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամ՝ առ ամ ձեռս զօրանալ անբաւ մեծութեամբ և իմաստութեամբ անսահմանելեաւ։

բ. Այլ քանզի ուշիւ մնացի տեսեալ 'ի հեռուստ զհանդերձելոցն հանդէս ահաւորագոյն՝ նկատեմ ինձէն ստամբոր կանխաւ զահն լուսոյ՝ ...ցն յուսոյ, զորն խաւարի՝ պատժապարտիս պատուհասի. ուստի ոչ զօրէ ոք յէից՝ առ պատսպարան փախստեան։ Ո՛չ անդունդք խորոց. ոչ վէհք վհից. ոչ բարձրունք լերանց. ոչ անձաւք քարանց. ոչ կարծ-

րու

րութիւնք արձանաց . ո՛չ ծերպք ծակաց . ո՛չ փապարք
փոսից . ո՛չ սորք հեղեղաց . ո՛չ բաւիղք խորշից . ո՛չ
շտեմարանք յարկաց . ո՛չ ծածկութիւնք սենեկաց . ո՛չ
եմուկք հովտաց . ո՛չ ծործորք դժուարաց . ո՛չ վե-
րադրութիւնք բլրոց . ո՛չ արձակմունք շնչոց . ո՛չ անբա-
ւութիւնք ծովուց . ո՛չ սահանք յորձանաց . ո՛չ հեռա-
ւորութիւնք եզերաց . ո՛չ ողբմունք ձայնից . ո՛չ հեղեղք
արտասուաց . ո՛չ տատանմունք մտաց . ո՛չ համբարձ-
մունք ձեռաց . ո՛չ պաղատանք շրթանց .

Գ . Ա՛յոցիկ սատակութեանց մասանց անձողորմե-
լեաց՝ դու ես ո՛վ Ք՛ս ճարք և դադարք դիւ-
րութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամեղս հոգ-
ւոյ . արդ՝ հայեմ ՚ի յանզերծ վտանգիցս շրջադրու-
թիւն՝ միայնդ քաղցր առ ամենեսեան . Խղեմ սու-
սերաւ յաղթական կենացն խաչիդ՝ զցանցս վար-
միս , որ յամ կայից պաշարեն ՚ի մահ զգերիս . և հա՛ն
՚ի յանդորր՝ զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս .
Բժշկեա զհրատապ ջերմնական տօչորումն՝ մղձկեալ
սրտիս . Մերժեա զդիւային չարահնարութեանս շշուկ՝
քո պարտաւորիս . Հալածեա զյուսահատ անձկութեան
հոգւոյս մթութիւն՝ չարի կենակցիս . ցրուեա զծխա-
մած թանձրութիւն՝ բռնութեան մեղացս երեւոյթ-
մնելոյս ՚ի յիս . կորո՛ զղաղեր թխատիպ կրիցս՝ ապա-
կանութեանս կարիս . Նորոգեա զպատկեր լուսոյ՝
պաշտեցեալ փառաց մեծութեան անուան հզօրիդ՝ յո-
դիս . զօրացո՛ զշնորհիդ փայլումն՝ ՚ի դեղ դիմացս ,
և ՚ի կերպարան տեսութեան մտացս հողեղինիս , յար-
մար յերկրպագմանէ կացո՛ յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ
նկատումն՝ նշուլաղարդ մաքրութեամբ զտեալ զմայլս

մեղս

մեղաւորիս , ամենայն կենդանի՝ անեղծ՝ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ՝ յօրինակս երիս : Զի դու միայն ես օրհնեալ ընդ Հօր՝ 'ի գովեստ Հոգւոյդ սրբոյ՝ յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն :

Սերովբէն ցուցեալ չորեքին հեծելոցն՝ նորին հաւասարէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի · Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ · ԽԱ.

ա · Որդի Այ կենդանւոյ օրհնեալ յաւէտ , Հօրդ ահաւորի անքննելին ծնունդ · որ տկարանայ առ 'ի քէն և ոչ ինչ · Որ 'ի ծագել անստուեր նշուլից՝ ողորմութեան քոյ փառաց , Հալին մեղք · Հալածին դևք · ջնջին յանցանք · խզին կապանք · խորտակին շղթայք · կենդանածնին մահացեալք · բժշկին Հարուածք · ողջանան վէրք · բառնին ապականութիւնք · տեղի տան տխրութիւնք · նահանջին Հեծութիւնք · փախնու խաւարն · մեկնի մէգն · մերժի մառախուղն · փարատի մռայլն · սպառի աղջամուղջն · վերանայ մութն · գնայ գիշերն · տարագրի տագնապն · չքանան չարիքն · Հալածին յուսահատութիւնք · և Թագաւորէ ձեռն քո ամենակար , քաւիչդ ամենայնի ·

բ · Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս , այլ կեցուցանել · Թո՛ղ ինձ զանթիւ չարիսն իմ՝ բազում ողորմութբդ · զի դու միայն ես յերկնի անձառ , և յերկրի անզննին · 'ի սարը գոյի , և յեզրս ծագաց աշխարհի · սկիզբն ա̃մի , և յա̃մ · ամենայն լռմամբ օրհնել 'ի բարձունս · և քեզ ընդ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ փառք՝ յաւիտեանս · ամէն :

ա · Տէր

Մ ջրոտին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն ողբերգ հաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

Բ Ա Ն · ԽԲ

ա · Տէր ած գթութեան՝ փրկութեան և ողորմութեան, քաւութեան և նորոգութեան, բժշկութեան և առողջութեան, լուսաւորութեան և կենդանութեան, յարութեան և անմահութեան, յիշեա՛ զիս յորժամ գայցես արքայութեամբ քո՝ ահաւոր՝ հզօր՝ բարերար՝ և ամենասուրբ կենդանի՝ գովեալ՝ ամենակատար, մերձ 'ի հեծութի համայն եղելոց ։ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ՝ պաղատիմ, որ ոչ ըմբռնեալ վասն քոյ՝ և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ՝ և ոչ բևեռեալ, ոչ կոփեալ յանուն մեծիդ՝ և ոչ անարգեալ, ոչ լլկեալ՝ և ոչ նշկահեալ, ոչ խոշտակեալ՝ և ոչ մահացեալ, և արքայութեանն արդարոց՝ մասին անձկալեաց լուսոյ՝ արժանի ցուցեալ, իբրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենին աղդեալ զանփոփոխութիւն բարեացն տուելոցն, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան իսպառ լքելոյս ։

բ · Օրհնեա՛լ՝ օրհնեալ, և դարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք, կանգնեա՛ 'ի կործանմանէս՝ բարերար · բժշկեա՛ 'ի հիւանդութենէս ախտից՝ ողորմած · յեղերաց մահուս դարձո՛ զիս 'ի կեանս՝ կենդանութի · քո՛ եմ և ես, կեցո՛ ընդ նմին՝ ապաւինութիւն · անձամբ մեռելոյս՝ կենդանական շունչ ընծայեցո՛ յարութեամբ կեանք անմահութի · անպակաս բարութի, անսպառ շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն, աջ ամենազօր, ձեռն ամենիշխան, մատն

ամե

ամենամերձ ։ Կամեա՛ց տէր՝ և փրկեցայց ։ ակնարկեա՛ միայն գթութ͞բ՝ և արդարացայց ։ ասա՛ բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ գտայց ։ մոռացի՛ր զթիւս չարեացն՝ և անդստին համարձակեցայց ։ առատաձեռնեա՛ և արդէն ՚ի քեզ խնկապատուաստեցայց ։ փառաւորեալդ յա͞մի յաւիտեանս ։ ամէն ։

Սերովբէին յաւելուած հրշէին հեծութե͞ն՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա͞յ ։

ԲԱՆ · ԽԴ

ա · Բժշկական կրթականութեան ամենափորձ ճարտարութ͞բ՝ պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝ տէր յ͞ս ք͞ս ։ ա͞ծ ամենեցուն, իմանալեաց և տեսականաց ։ ահա դու ՚ի յիս, ըստ մարգարէին՝ որ ընդ-ատելոյն՝ նոր կցորդութ͞ն ։ առ որ բարեզարդ դաշամբ այս բանի՝ ընդ քեզ միութ͞ն, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ շնչով և մարմնով, ա͞միւ կարօղ և անվանելի ։

բ · Որ ոչ կարօտանաս սպեղանեաց, առ պատրաստութիւն պատանաց՝ հոգեկան վիրաց ։ ոչ ժամանակի ։ ոչ միջնորդի ։ ոչ աւուրց երկարաձգութ͞ն ։ ոչ փոփոխս մատուցանելոյ ։ ոչ հատման ։ ոչ խարման ։ ոչ արագործութ͞ն, ըստ երկրաւորս դեղատրուե͞ն, առ որս միշտ է վրիպումն և ամենասխալ տարակուսումն ։ Այլ քեզ արարչիդ հոգւոց և մարմնոց, ա͞մ ինչ լուսաւորեալ է ։ ա͞մ ինչ առաջին է ։ ա͞մ ինչ գրեալ է ։ ա͞մ ինչ դիւրին է ։ համայնն՝

հնարաւոր է. իմաստն՝ գլխաւորեալ է. խոստումն՝ լցեալ է. կամքն՝ կատարեալ է. քո կտակն՝ աւետարանն է. քո վճիռն՝ ազատութիւն է. քո մատեանն՝ շնորհ է. Ո՛չ փակեալ ես ընդ օրինօք. ո՛չ պարունակեալ ես ընդ կանոնաւ. ո՛չ արգելեալ ընդ նուազութեամբ. ո՛չ խոնարհեալ ընդ հնազանդութեամբ. ո՛չ պարագրեալ ընդ փոքրկութեամբ. ո՛չ չափեալ ես ընդ սահմանաւ. ո՛չ վրիպեալ 'ի բարկութենէ. ո՛չ այլայլեալ ինչ 'ի ցասմանէ. ո՛չ սխալեալ 'ի խստութենէ. ո՛չ ամբոխեալ 'ի խռովութենէ. ո՛չ դղրդեալ յանդգնութենէ. ո՛չ փոփոխեալ յողորմութենէ. ո՛չ պակասեալ 'ի բարձրութենէ. ո՛չ լքեալ յայցելութենէ. ո՛չ տկարացեալ 'ի փրկութենէ։ Դու սկիզբն՝ և լրումն ամ̃ի. և 'ի քէն է ամենայն. և քեզ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Մ՛երոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հայցուածք, առ նոյն աղերս խաղաղութեան բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

ԲԱՆ · ԽԳ

ա. Ո՛վ անսահման, ծնունդ հօր հարազատ անթարգմանելի. արարիչ բնութեան երելոց. քո թագաւոր. լոյս 'ի խաւարի սրտից մթացելոց. ընդ մեզ լուսովդ, և ընդ առաքինիխնկութեամբ. մերայնովս գտեալ ծանուցանող հրաշապէս։ Զայր քո օրհնեալ երկնաւոր անճառ՝ որ առաքեացդ զքեզ 'ի վերուստ, ուր փառակիցդ ես արարչութեամբ, ո՛յնքան հոգացաւ փրկութեան իմոյ տարագրեալ դերւոյ, մինչև զքեզ իսկ մատնեաց

մարդ

մարդկան ։ Իսկ դու կարօղ գոլով 'ի վեր քան ըզ
վիշտս՝ զանտեսութեն աւարտեալ խորհուրդ , հա-
ճեցար ընդ պարտեցելումս՝ զմահուն ճաշակել բա-
ժակ՝ անթերի մարդկութե , և անպակաս ածութե ։
Դու հոգիդ մե կենդանարար՝ ո͞ղ քո , և հօր քո
խակակից , և համապատիւ էութե ծնողիդ՝ և ծնի-
ցելոյդ ։ Մի երրորդութի կատարեալ 'ի դիմաց երից
անորոշելի հատուածոց ․ անսկիզբն և անժամանակ ․
բնութիւն բարերար ․ համայն կենդանարար ․ բոլորից
խաղաղարար ․ ստեղծիչ գոյից , և յօրինիչ ամենից ․
անքակութե՝ և միով բնութե փառաւորեալ ։
Է ․ Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝ մին
յէութեն վ͞ս մահապարտիս յանցանաց մարդոյ ըզ
միայնակ ծնունդդ յանքննին ծոցոյն՝ ոչ անխայեալ
յորդիդ 'ի համապատիւդ և 'ի սիրելիդ , այլ կամա-
նուիրեաց մահու՝ չարչարողացն զենու , ըստ մարդա-
րէութեն զաքարիայ ․ վ͞ս զի զարթնուլ սրոյն 'ի վ͞ր
հովուին , և հարկանիլ նոյն ինքն հօտապետին , և
ցրուիլ ոչխարացն հօտին , ո͞պ օրինակն նուրբ նա-
խադրին՝ և ուխտադրութ խորանին՝ և նուիրումն
արեան սպանդին՝ և առակ խորհրդոյ աբրահամեան
պատարագին , զփրկութ թշուառացելոյս՝ 'ի կամաց
կեցուցչիդ յառաջագոյն նկարագրէր ․ և արդ հեմ
տրտմիս՝ անձն իմ կործանեալ՝ ոչ յածուստ հնարա-
ւորութեանց , այլ 'ի քումդ ինքնագործ հակամիտութեանց ․
կամ ընդէ՞ր զիս խռովես՝ յուսահատութե սատա-
նայականաւ զմիտս հարեալ ․ յուսամ յա͞ծ , խոստովան
լեր նմա , և նա հոգայ վասն քո , ըստ դաւթեան
սաղմոսին , և այլ մարգարէի կենսախրախոյսն բանի ։

է · Իսկ յեղանակ խնամարկելոյ հաստողին՝ 'ի վեր է
քան զսահման կշռութեան մտաց հրեշտակաց և
երկրականաց · և եթէ բիւրս կրկնեսցի , ոչ լինի չա-
փեալ · քանզի անբովանդակելոյն՝ և բարերարին է
անճառելի ։ Վազի ամն օրհնեալ՝ զամն օրհնաբանեալ
յերրորդական համագոյութեն առաքեաց · իսկ նա
'ի հաճութիւն կամաց առաքչին մեռաւ · և միւսն
ահաւոր՝ 'ի յերկուցն հաւանութ՛ մեծաջան բաղ-
ձանօք մաղթէ ։ Իսկ համաբարբառ միակամութեն
ցուցակ՝ առ 'ի զնոյն բարի ներգործել , ոպ̃ հոգին՝
կենդանւոյն , և բանն՝ բանականին , պայծառութի
փառացն , և կերպարան՝ էութեն ։ Նա կեանսն փոյթ ·
առ ողորմութին սթափ · առ ձեռնկալութին պատ-
րաստ · առ փրկութին կազմ · առ առատութին յորդ ·
առ յաճախութին զեղուն · առ անբաւութին լի ·
առ աննուազութին փարթամ · առ երկայնմտութին
ճոխ · առ անհատութին բարձրեալ · մի երրորդութի
կատարեալ 'ի յանձանց երից · օրհնեալ յաւիտեանս ·
ամէն ։

Ս. Երանւոյն յաւելուած ճչին հեծութեան՝ նորին հանգոյն , առ նոյն
աղերս ձայնիւ բանից բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ · ԽԵ

ա · Եւ արդ՝ յոյս բարեաց անկեալ 'ի սրտի՝ մնձն
իմ կործանեալ , և գօտեաւն հաւատոց
պնդեալ զերիկամանցդ երկակի մասունս՝
զկրկնապատոր խորհրդոցդ զցանկականիդ գործա-
րան , խոստովանս լեր բարերարին այ ։ Օ մտացդ՝

խերև

իբրեւ զգործոց · զխորհրդոցդ՝ իբրեւ զլուծից ·
զանձասիրացն՝ իբրեւ զպայմանեցելոց · զորոյդ ծածկու-
թից՝ իբրեւ զբարբառումն ձայնից · զակնարկութեցն՝
իբրեւ զարդիւնականաց մեղանաց · զաղդել շրթանցդ՝
իբրեւ ՚ի գլուխ ելելոց չարեաց · զոտիցդ հետոց՝ իբրեւ
զպատուիրանաւն ոչ վաղողաց · զձեռացդ ձգումն
առ ցասումն՝ իբրեւ ՚ի հեղումն արեան գործողի ·
զծխծաղելն բնաւին՝ իբրեւ զկամաւորական լքումն
շնորհի · զերդմնականն, որ թէ ՚ի հանդէպս՝ թէ ՚ի
տարադէպս՝ իբր զգործակցուի խաբողին · Օ ամ-
բարտաւանութին՝ իբր զհին կործանիչ նախատեղ-
ծին բարձրութե · զորտին նեղութի՝ իբրեւ զթե-
րութի հաւատոց · զմեղկութին՝ իբրեւ զպարտուի
զօրաւորին ընդդութեան · զտրտունջն առ վտանկս
կրեցն՝ իբր զուրացուի ուխտին, որ առ տրն · զա-
պարտամնութին՝ իբր զթոռն խմն անդթութեն ·
զամբարհաւաճութին՝ իբր ոչէիւք առ վեհան գո-
ռոզութի · զհպարտութին՝ իբր զկամաւոր հարա-
զատ դատողին չարեաց ։ Օ ակամայիցն՝ ընդ կամա-
ւորացն · զբռնացելոցն՝ ընդ հաւանականացն · զե-
կամուտիցն՝ ընդ բնաւորականացն · զանօրէնութիւն՝
ընդ ապստամբութեն · զխղճումն՝ ընդ սաստկադու-
նեցն · զնուաղումն՝ ընդ յոլովեցն ։ Օ անձանցն
իմոց՝ իբր զձառելեաց դիտողին · զանդրելոց մա-
տացն՝ իբր զնկարելոց տեսողին ՚ի յարձան մարդ-
նեաւրս վիմի · զթեթեւադունիցն առ խաւր մտաց՝
իբր զատուար ծանրութի բեռանց · զխնդիր չարից
ծածկելոցն՝ իբր զճշգրիւ պահանջումն ստերն սակի՝
՚ի բերանոյ կետին կորիւնի՝ չորեքդրամեան կշռուին ·

զան

զանդնդականացն գործոց՝ իբր 'ի յականջս ոչ արագ-
ժամանելոց ։ Զսոսկալի յաճախեալ կուտեալ կրկին
յանձնառութե՛, վերստին պատմեալ աստանօր մե-
ծաւ հեծութե՛ զչէոցն՝ իբրև զեղելոց, ընծայեալ
ոչ զպարտուն վանեցեալ անձինդ ։ զի ընկալցիս 'ի
փոխատուէն զշնորհօք թողութե՛ պարտուց մեղաւո-
րին ։ զոր ոչ'ն արդարացոյց, և հրաշափառութիւս հաշա
կեաց, ամենապատիկ ներբողիւ կրկնեալ զգովեստ
զղջմանն՝ քան զպարտաւանս մեղացն ։

Է ։ Բարդեալ և դիզեալ անձինդ մեղապարտի՝ բամ-
բասանս յոքունս, զբոյսն խոհերս բազմամաս-
նեայս՝ անձն իմ կշտամբեալ յոքնախթանդ բանիւ ։
Զչարութին, զանօրէնութին, զվրիպութին, զառ
'ի մարմին հանդիսէ փախուստ ։ զպարտութիւնն,
զմոլեգնութին, զամբարշտութին, զապշութին, ըղ-
թմբրութին, զքունն արթնական, զառ 'ի յընթացման
զնիրհումն, զխորհուրդն օտարոտի, զբանիցն նան-
րութի, զպագրութին հաճուէ, զյամենայն 'ի նմին,
զփափագելն՝ ոչ տալեացն, զաներկիւղութին, զան-
սաստութին, զանհարթութին զթերութին ։ զթիւրութին,
զլուծութին, զճշղութին, զանկապ արձակումն ։
Զծխաղականն, զվրնջողականն, զկատակերգա-
կանն, զդայթագղականն, զպատրողականն, զան-
դէպ քաղջութիւնն, զանյարմար մարտն, զառանց
օրինի արխուհին, զխեղդմունս հոգւոյն, զտատանո-
ղականն զերկչոտութիւս, զբազմատեղնեան ձիւղն
զրահետականս ։ զանպատկառ փարաքմունսն, զգըժ-
տութին, զդժնմութին, զանդաստ տալութին,
զմարմանջմունսն դիւրըմբռնողականն, զփողքունցն

զան

զանկշռութիւն, զնստամանցն դժրողութիւն, զուխ-
տիցն մոռացութիւն, զնմանեացն այլակերպութի,
զկեղծեացն քաղարկութի, զփառամոլութեն մոլո-
ռութի, զյօնիցն յուակնութի, զապիրատութիւն,
զինքնասիրութիւն, զնախադաշիցն տենչութիւն,
զհաստացանելն եղեռնականացն, զնոցինն՝ զանշահ
աղձատանսն, զվայրապար բերմունսն, զընթացակցու-
թիւնսն խորամանկութե բանսարկուին։ Զ բանին
սերմանականութի, զվաճառումն կենացն՝ ընդ գնոց
սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն
ծախս, զկապարանն ձգողական՝ զփոկով լծոյ երկնից
անխզելի ըմբռնմամբ՝ զանօրէնութիւն, զյարաթաթա-
ռմաբնակութիւն, զլքումն լուացն, զընթադրու-
թիւնս անկարծիցն, զկնի դարձին՝ առ նոյն դարձ
դաժանական։ Զ նորոգ մտացն, զօտար խորհրդոցն,
զանկոյունն կամացն, զհաչման հաղադին, զէութի
շնչոյն, զեւս քան զսահման կանոնացն դրուն՝ զեշ-
խանականին զամենասփիւռ բացարձակութիւն. և
զոր չէ ձառելի, և կամ գրելի, և կամ պատմելի, և
կամ յերես դիմաց բերելի.

Գ. Եւ արդ՝ զիարդ բժշկեսցիս՝ անձն իմ եղկելի,
'ի յայսքանեաց տիղմաց խոցոտեալ, բարձեալ
թողեալ այր մի տարադիր անողջանալի, ըստ մարդա-
րէին. քանզի մի 'ի վերադրելոցդ՝ բաւականաւ զօրէ
սատակման, թող թէ այսքան դաշք սպանողաց՝ դըժ-
նեից դահճաց՝ շուրջ պաշարողաց։ Այնաւանդ զի
ոչ այսու և եթ նմանադրութեամբ կշռի տարացոյց
տարժանեցելոյս. այլ զօրօրինակ անթիւ բազմու-
թե կայտառաց կարձաց խայթողականաց՝ 'ի սորին

թ մա

մտաունս ծայրից տանոցն զօրհատական Թոյնս ընրե-
լոց , և յաման մաշկեղէն արկեալ՝ ամփոփէ զելիցն
շաւիղ՝ կապարանին շրջափակութե՛ . ցուցանի ար-
տաքուստ բարիոք , իսկ 'ի ներքուստ համեարք չարի ,
և պահեստ կորստեան , և կայտ կսկծման , և գործո-
ներայք սատակման , և մշակք մահու ։ Արդ՝ այսո-
քիկ են ամբարեալքն քո՝ անօրէնութե՛ն տաժանեաց
Թշուառաքիրան Թոշակք՝ անձն պարտական կրկին
սատակման . որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ , զոր
Թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի
աշխարհիս . Ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ ,
բնաւին ատեցեալ , սիրող մտացդ տխրաժամե ըղ-
լցեալսն ամ անառակութե՛ . և զոր առաքեալ ցու-
ցանէ զԹիւս բանիցն՝ սարսափելեացն կշտամբողաց ,
ատուստ սկսեալ մինչև 'ի կատար կանոնի այնր պայ-
մանի , և որ հասեալ են առէ՝ յոյ իրաւանցն վերայ ,
եԹէ ոյք զայսպիսին գործեն , և կամ կամակից են ,
արժանի են մահու . Արդ՝ ես ինձէն զիս ինքն
պարտ վարկայ կրկին հատուցման՝ կորստեան սա-
տակման՝ 'ի մահ դատապարտութեան . այլ անխայեմ
յիս ողորմութե՛՝ բարեգութ , կենդանի , հզօր ,
կամարար , կարող , ձեռնաւոր , օրհնեալ յաւի-
տեանս . ամէն ։

Ա ճէրմէին յաւելուած հրէին հեծութեան՝ նորին հանդէ, առ նոյն աշէրս ժողբևանց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

ԲԱՆ. ԽԶ.

Ա. Արդ՝ մոլորեալս եմ յաւէտ ամենապատիժ, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ՝ անձամբ անձին մահու կշտամբիչ. արածօղս զերամակս զաղկերս՝ վայրագասունս խողից արօտականաց՝ գարշունս մեղաց, նախատ վարձկանութեց. Հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն ամայաբնակաց՝ 'ի վրանս հովուացն, ըստ երգոյն երգոց առ խս առակին. որ ոչ իսկ ծանեայ զիս երբէք գիտել, թէ յո՞վ, և յո՞ր պատկեր, և վասն ո՞յր գոյացայ։

Բ. Ահա 'ի յասս ամբողջականս կրողաց երկուց՝ միակցորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառուցար, իբր 'ի թուխս թեւոց կրկնաբարձ բազկաց վերատանողաց՝ յաշխարհն հայրենական հայել. ո՞չ յիմար, զի՞արդ քեզէն կորացար յերկիր, զատեացս միշտ հողացեալ դիպուածս, ընդ ցիռս անասնականս համարեցար։ Իբր զի՞արդ բազմաբերանեան՝ 'ի յաշտանակի մարմնոյդ հաստեցաւ գլխոյդ բոլորութիւն, զի և այսու 'ի յօրինակէն շնորհէ մի՛ օտարացիս զած տեսանել, և զնոյացականացն իմաստասիրել։ Բանականութեան յարդանզք՝ կրկին ձոխացար, զի զյաղթանակ բարեմասնութեն՝ որ առ քեզ եղեն, անարգել լեզուով խօսեսցիս։ Չեւ ինդ հաստամամբ՝ յարմարոսեան մասանցդ շառաւեղօք՝ զգործնականացն անօրինել զանտեսուն, իբր կցորդ համացեղութե ամենաբաշխ աջոյն այ՝ ած կոչեցար։

Երից

Սրից հարիւրոց՝ եւ տասանց մեցից յօդիւք շաղկա-
պեցար, յարեալ 'ի քեզ ընդ նոսին 'ի նոյն՝ եւ պատ-
շաճական մասունս չափոց ազդողականաց՝ հինգ ըղ-
դայութեց , զի մի՛ եւ երեւելիդ նիւթականութիւն
քումդ տեսութե՛ մնացդ դիմաման անդատ եղիցի .
զի ոմանք սուտաքք են եւ զօրաւորք . եւ այլք փոքունք՝
են եւ պիտանիք . կէսք կարծրակերպք՝ եւ ազդողականք .
են եւ դողորականք՝ եւ պատուականագոյնք . դարձեալ
կարեւորք՝ եւ պատկառելիք : Իսկ թարգմանութիւնք
սոցին տեսութե՛ 'ի քեզ են նկարեալ իբր յարձանի
անջնջականի՝ անձն իմ եղկելիս , ոչ զի եւ տարր ժամա-
նակաց՝ եւ շարունակ հեռեւման աւուրցն առ պասկ
ամին , իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մասամբքդ՝
անխախտ եւ անայլայլելի պահեսցի .

Գ . Դարձեալ այլ օրինակ հոգեւորական , որ զսի-
րոյն յօդուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քեւ խոր-
հրդածի . իբր զի առանց ընաւից զուգամանու-
թեան՝ կապակցել ըծով հաւանականաւ զկէն ընդ-
փոքուն , մնասեալ է հաստատածոյն անարատութի՛
յանուն քո ժողովելոցն . ոչ 'ի հատուած եւ 'ի նուա-
զութի՛ միոյ յանդամոցս անարդացս պատուատելոցս
'ի մարմնի , կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութե՛
մարմնոյ քում սեննեկի զգայականի , եւ շրջեալ է ըն-
տանութի՛ պատկերին յանարդ փոխխութի՛ . Այլ արդ՝
այսպիսեօք , եւ եւս բազմօք անզուգական հրաշակեր-
տութե՛ եղական պատկեր ոչ՝ կշտամբեալ իսպառ
ոդի՛ իմ դերի , եւ թէպէտ յառաջին նմանութն կողոպ
տեալ դատր պատուիրանին յանցաւորութ՝ 'ի դրախ-
տին կենաց , այլ աւազանին լուսաւորդ շնորհիւն

զհոդ

զհոգւոյն փչումն առեալ, և նմանութի՟ ես կերպարանին. և արդ ընդէ՞ր կորուսեր զխառումն երկնաւորս, ի՞բր նախաստեղծն երբեմն զվիճակն երկրաւոր՝ յադին դարաստանի. ընդէ՞ր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվերելիցն դուռն աղխեցեր. ընդէ՞ր խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրուե՟՝ զախտ արտասուացդ տարժանուե՟. ընդէ՞ր զլուացեալ զձորձ վերարկուին՝ դարշելի գործովք զաղտացուցեր. հե՞ր զեդեալ հանդերձին մեղաց պատմուճան՝ անառակութե՟ վարուք քեզ արկեր. ընդէ՞ր զանողացդ ոտից սրբութի՝ ճանապարհաւն ժանդից աղտեղեր. ընդէ՞ր կրկնեցեր իրաւադատին՝ զուխտադանցու՟ հին պատուիրանին։ Ընդէ՞ր մերժեցար ՚ի պտղոյն շնորհաց, ի՞բր զադամ ՚ի ծառոյն կենաց. ընդէ՞ր նենդեցեր քեզէն քո կամաւ՝ զանստուեր յուսոյն յարակայութիւն. ընդէ՞ր պատկառանք անհամարձակելիք՝ քոյին դիմացդ նպաստեցեր. ընդէ՞ր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ո՛վ ընդունարան խելագարութեան. ընդէ՞ր որսացար ՚ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարահետն վստահութեան. ընդէ՞ր կարթիւ պատրանաց ածար՝ հաղորդդ մարմնոյ կենդանարարին։ Այլ վերստին յուսացեալ ՚ի նա՝ կարդամ նմա, ապաւէն և լոյս, քաւի՛չ նորոգի՛չ փրկի՛չ կեցուցի՛չ և կենդանարար. ողորմած խնամօղ մարդասէր և անոխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտենանս. ամէն։

Մէրտին յաւելուած նրնին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս ձաղկանոց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

Բ․Ա․Ն․ · ԽԱ․

ա̅ · Եւ արդ՝ զինչ գոյ ասել ամաչեցելոյս յերեսաց մեծիդ ահաւորութէ, բայց եթէ համբառնալ, և հող 'ի բերան եդեալ լռել 'ի սրտի, ըստ մարգարէութեն խրատու, ահա 'ի բարւոյն կարկառեալ 'ի յոյս։ Իսկ եթէ զփականս շարժողութե շրթանցս բացից բանադատեցից՝ խօսել կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնակական զերերդութեան լսելեաց բազմութե՝ խէթ մռայլս յառաջադրէ։

բ̅ · Եւ արդ՝ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ կամաւ առ 'ի մահ՝ զնորին գոչումն երկրորդեցից և ես ընդ նմին. մեղայ տէր՝ մեղայ, և անօրէնութեանց իմոց ինձէն վկայեմ։ Հիւսեալ ընդ նմին զբանս յիսներորդի սաղմոսին, անթիւս գրեմ զպարտուցս սակ անձինս մեղանաց՝ քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոշւոյ՝ ընդ օդս ամ̅ տարածեցելոյ։

գ̅ · Մեղայ յերկինս և առաջի քո, ընդ անառակ որդւոյն պատկառեցելոյ՝ հայրենի գթոյդ վերըստին դարձեալ՝ թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն աղերսանաց՝ արտօսրածին ողբովք գոչման՝ 'ի տրխուր դէմս մատուցեալ առաջի քո տարածանեմ՝ հայր գթութեանց ամ̅ բոլորից, չեմ արժանի կոչիլ, և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան ապաբան վարձկան։ Ընկալ զսովեալս տարագրական, պարտական ծառայց. և զցաւ-

քաղցոյս՝ ըմպանաց ներքոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հացիւդ բժշկեսցես: ‖ Եւ ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ՝ 'ի սկզբնաւորս ապաւինութեան. զդեգծ դըլթած և անոխակալ՝ անօրինեալս մեղապարտի՝ ըղ նախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ. աւանդակորոյս ձեռացս աղտեղեալ մեղաց՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութեան՝ ամենատուտ կամօք մատուսցես. զդարշապարացս թշուառութի մերկութեան ոտիցս՝ պատսպարութե աւետարանական ամրակերպրկու օդիցս կօշկաց՝ 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուսցես: Զուարակդ պարարակի եղինդ երկնայնոյ, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ, խնկապէս մարդասիրութե՝ կարօտելոյս բարեաց՝ նուիրեալ. որ մատուցեալ միշտ՝ և անպակաս մնոյ 'ի լրումն, յարակոյ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անսպառութե, բոլոր յամենեսին և ընաւ յամուլ, էութե յերկինս՝ և խոկութե 'ի սրբինս, աննուազ մարդկութե՝ և անթերի ածութե. փշրեալ՝ և բաշխի 'ի մասունս անհատս, զի զհամոյնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին խորումն գլխոյ. քեզ փառք ընդ նմին՝ հայր ողորմութեն յաւիտեանս. ամէն:

Մերձաւորին յուշելուած հրէին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն տէրն մաղթանաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ · ԽԲ.

ա · Բարձրեալ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անբովանդակելի, աննկարագրելի՝ ակնդ նկատօղ, ծնօղ անքննելին փառաց միածնիդ, լրա-

ւա

ւայուսցես զիմս ողորմութի հեղձեցելոյս ընդու-
նելութե՝ առ երկնայինս և առ երկրաւորս։ Տօնեմ
զկեանս կորուսելոյս՝ վերնականացն պարերգութ․
աւետարանեմ բանիւդ օրհնութե՝ զկենդանութի
իմ մահացելոյս․ զբարեբաստութի կամացդ յայտնեմ
գովեալ՝ բոլորից գոյից եղելոց․ ստացիր անուն քեզ՝
անճառ, և ինձ թշուառիս՝ նորոգ փրկութի․ կո-
րուսցես զգիր մուրհակի մեղուցելոյս ամբաստա-
նութե․ զվճիռ հոգւոյս մահու՝ ջնջեսցես կայլա-
կօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ․ վստահութի փր-
կութե բարեաց՝ արեամբ քո նկարեսցես․ ցոյց
զսքանչելիս քո բարեգթութեանդ՝ 'ի ձայն հարսանեաց
քում հարազատի․ Մի՛ փակեսցես դիմելոյս առ
քեզ զառագաստ սրահի՝ կենացդ յարկի․ մի՛ տրո-
հեսցես 'ի բազմականացդ, և 'ի բարեացդ քո զրկե-
ցես․ մի՛ պահեսցես 'ի գանձարանիդ զնիւթեալ իմ
պարտուցս անօրէնութի․ մի՛ կնքեսցես 'ի քսակ բա-
րեացդ՝ զպղծութեանց իմոց գարշութի․ մի՛ երկարս
ինձ զվէր մեղացս՝ 'ի յախտալից մարմնիս ծածկես-
ցես․ մի՛ զխոտութի նեխութե ցաւոցս՝ ինձ անկակից
մահու մնացուսցես․ այլ բարձ բանիւ քոյդ ողոր-
մութե՝ զժանտութինս ապականարար, որպ զի զա-
տեալ 'ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութե պատրաս-
տեցայց․ ճնարաւորեմ գթութեանցդ հայր մեծ խոց-
ւածոյս՝ զօրեղ սպեղանիս, կարևոր կործանմանս՝
բարի այցելութիւնս։ Օ՜ է քո եմ տէր ոգեսէր,
թէ և առ մի նուազ բիւրս մեղիցեմ, բայց ո՛չ դը-
րեցայց համայն մեղուցեալ՝ տուիչ կենաց իմոց բա-
րերար՝ 'ի շնորհ պարգևաց կենաց քոց ապաւինեալ․

զի

զի ճանաչելդ զքեզ՝ բովանդակ արդարութիւն է, և գիտել զզօրութիւնդ քո՝ արմատ անմահութեան, որպէս և կանխաւ իսկ գրեաց իմաստունն. և դարձեալ՝ տիրելդ քո ամէ՝ ամենեցուն, խնայել տայ քեզ յամ. և դարձեալ՝ մօտ է քեզ յորժամ և կամիս, կարող գտանել.

Ե. Այս սողոմոնի յուսոյ աղերսանք՝ իմոյս առեալ տիպ. քանզի ոչ այլ ոք բազմամեղ՝ որ քան զնա՝ ինձ զուգաշաւիղ. Երբեմն որդի, ապա ատելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան՝ ոյ ժողովրդեանն, և յետոյ խորոց որոշման՝ բազում խռովութեան. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ մահու հաստատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդունեալ, և զօտարին անուն ծանուցեալ. Անպատճառ օգտօղ. անկարօտ զրկօղ. անսովելի դող. գրգեալ տրտնջօղ. փափկացեալ փախստական. սեղանանենգ-սարտուցեալ. անպատասխանի ձկնապարտ. քաղցրանոյց հոյհոյիչ. զաւակ հայրատեաց. կտակարանացն մատնիչ. մովսէսի չարախօս. մռացօղ երախտեացն. իմաստուն սխալական. ամենագէտ յանցաւոր. ամօթապարտ զղջացեալ. տարակուսեալ աշխատօղ. աղաչաւոր կռապաշտեալ. յամբոյին դարձաւոր. կաղակարծ ընկալեալ. կասկածաւոր հաշտութիւն. յապայս յիշատակ. յերկբայս փրկութիւն. չաւատալի գիւտ. ՚ի մասնէ մնացուած. խարդաւանեալ գերի. կիսակատուր պրծեալ. կամաւոր անձնամատն. տմարդի յղփացեալ. բազմավրէպ հանճարեղ. ՚Ի յընթացս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամ ուրեք բանս արկեալ ողբոց և ձաղանաց, մեծ պարսաւ՝ և փոքր գովեստ՝

իւր

իբր ՚ի մի՛ ինքնագրում կորստականի , երգիծանուն
խառնեալ ընդ աշխար . բան նո՛ր թելադիր բարդա-
ւաձութեան ամ՟ հասակի , և խոտորումն նորին՝ ՚ի
շրթունս ընտանից՝ թառանչ թախծութե՟ ողորմելիս
իմն ազդեալ :

Է . Զարմանամ , վհատիմ՝ տարակուսեալ ապշումէ .
զի՞ թէ նա այնքան գթեաց , ինձ զի՞նչ պատա-
հեցէ . զիա՛րդ անկաւ ամբարձեալն . զիա՛րդ սասա-
նեցաւ հաստատեալն . զիա՛րդ կործանեցաւ կառու-
ցեալն . իբր օտարացաւ ծանուցեալն . զիա՛րդ պակա-
սեցաւ զաւակն ընտրութե՟ . զիա՛րդ ուրացաւ մեր-
ձաւորն . զիա՛րդ աղօտացաւ փայլեցեալն . զիա՛րդ պա-
տանդեցաւ ազատեալն . զիա՛րդ անօրինեցաւ ուսու-
ցիչն . զիա՛րդ նուաղեցաւ հռչակեալն . զիա՛րդ ա-
նարգեցաւ փառաւորն . զիա՛րդ փոքրկացաւ մեծա-
տունն . զիա՛րդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն . զիա՛րդ
ամբարհաւաճեցաւ ընտրօղն . զիա՛րդ ունայնացաւ
պատարունն . զիա՛րդ կորեաց զուխտն՝ որ ըն՟ բարձ-
րելոյն : Պատկառեմ ասել , թէ՝ և ընդ սանդարա-
մետականին կալեցաւ . զի՞ կայր նո՛ր և կռոց . ուստի՞
սէրն ընդ պատկերաց . մի՛ էր կամքն ընդ խորանաց :
Զիա՛րդ ոչ քէշեցաւ յանդիմանութին սամուելի՛
առ սաւուղ եղեալ . հմայք ասէ՝ մեղք են , և ցաւս
և աշխատութի ածէ թերափ ՚ի վերայ : Զիա՛րդ ոչ
հայրենի յանդիմանութին , կուռք ասէ՝ հեթանո-
սաց՝ դևք և անշունչք են , և նման նց՟ լիցին պաշ-
տօնեայք նոցա : Տէր միայն ածէր զնա , մովսէս նա-
խադրեալ յառաջաձայն ձաղանօք՝ սաստիկս իմն ամ-
բաստանէ , ոչ էր ընդ նոսա ասէ ած՟ս օտարոտի ,

զոր

զոր ոչ ճանաչէին հարք նոցա։ Ո՞ր է մահամատոյց ոյլազնեայ արձանն փառուորոյ. ո՞ւր ադեղն և անպանծալին սիդոնացւոց՝ խղական ամենանզով ձուլածոյն. ո՞ւր կանացի կերպին անդրիելին խայտառակութն զաղէր տեսակին, որով ամօթոյ մարգարէքն զանասնօրէն դիմեցուան անխտրաբար, յանուն չարութեան անժուժկալ դիւին՝ անածաբար ձօնեալ մոլէին։ Տարաւ ղէութիւն բարեպաշտութեն՝ որ զնախնին որսաց 'ի կորուստ. յաղթեաց մեծութին՝ իմաստիցն առաւելութե. գերեաց գոռոզութին. յիմարեցոյց փափկութին. վանեաց արծաթն ծառայեցուցիչ. յոդի դատեցաւ զայրն տօնելի՝ հին զէնն կործանողին. 'ի դրկացն այ հանեալ՝ 'ի յոտս ստամբակին դթեցոյց. մեռոյց մեղկութին. թմբրեցոյց ծուլութին. արբեցոյց շուայտութին. Ո՛վ դիւբապատիր մարմին երկրածին, որովք ձայնարկութեք զքեզ աւաղեցից. քանզի ոչ տիրապէս առ նա հանդիպի ընդդիմաբանութիւս, այլ ամենից սխալողաց՝ կամաւ վրիպելոց. վա՞ զի նուաւ է իմանալ, թէ անիրաւ է պարծել յիմաստս մարմնոյ, եթէ ոչ ստուծով դատեալ ընտրեսցի. որ զի թէ առ այս պայմանի՝ յիմար ոք իցէ, և 'ի հաստչին կամս յուսասցի, ոչ ևս 'ի նորայոց անտի ինչ կրեսցէ.

Է. Ա՛յլ քանզի սաստիկս և քստմնելիս ունի սղոմոն զդարձին իւրոյ յիշատակարան՝ ինքնապարսաւն կշտամբութէ, իբր մեռեալ իսկապէս համայն աշխարհիս անձնասիրութե. զոր եթէ զիսկն ոք նկատեսցէ, ունայնութեն է իմանալի. այլ և 'ի մատեանս քահանայիցն՝ և 'ի դիրս աքիայ սիլոնացւոյ,

յո

յորում զխոյթն խորում ընթացիցն՝ արտասուելիս ինձ յեղանակէ ։ Ո՛վ ուր ջան · անօգուտ վաստակ · անմիտ հետեւումն · անչափ արշաւանք · անկայուն երկք · օտարին խմաստք · ոչնչից հոլովք · բամբասելի բերք · անյարմար վարկածք · ունայն սերմանիք · աւաղափուլ շինուածք · ապականացու ստացուածք · քամահանաց տաժանմունք · ինքնամարտ կռիւ · ընդ ոդւոյ իւ-րում դատ · ընդունայնութեան քիրտն · վնասակար փափաք · կորստական շաւիղ · վրիպակ ճանապարհ · կործանական կրթութիւն · մոլորապատիր վարժութիւն · հանապազավախ տեսութիւն · ակնայայրատ պչրութիւն · պոռնկակերպ կերպարան · ախտաբորբոք նիւթ · դըժնեատեսիլ գոյն · յոգնատխուր դեղ · յոլովամեղծուխ · շողի ցնդելի · վաճառ մերձ ՚ի յառ · տաղաւար քակտելի · ընդ վայր աղաղակ · անպատճառ ուր ծաղր · արհամարհելի ապարէզ · անձնակաճառ գիր · սատակչական երք · անտած մտածմունք · սայթաք ճառ · զայրացուցանօղ զրոյցք · եպերանաց խծբիծ · խեղադարութեն խնդիր · ամօթանաց ցոյցք · խայտառականաց յայտնութիւնք · տռակ ապառնեացն · ապաշաւանաց գործ · ըմպահկանաց պատմունի · հեղգացելոց օրինակ · խորխորատ ծածուկ · որս խաւարային · մահադուշակ վէհ · անյատակելի անդունդք · ուղեկցութեն սպանողաց · յիմարութեն բարբանջմունք · դարանակալաց վայր · խարխուլ յարկ · շինուած սասանեալ · կամուրջ խախտեցեալ · երեւոյթ փախչելի · խաբօղ շողոքորթ · անօգուտ մանիչ · ընդդէմ բարձրելոյն հակառակութիւն ։ Ո՛վ այս ամ մասունս բանից խոստովանական կանոնադրութիւն, ՚ի սկզբան ընթացից

նախա

նախասերմանեաց ժողովոց՝ կանոնադիր դարձելոց զղջման. որպէս զի մի՛ պարծեսցի ոք 'ի մարդկանէ բամբասաւորօք զինուորեալ նետիւք՝ զանձն և զընկերն խոցոտելով. քանզի կռապարիշտ է քողով ծածկեալն, որ զկերպարանս միայն ունի, և զոչ ախորժելիս ստեղծչին կատարէ.

Է. Նուարդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ, որքան զղջացաւ, մի՛ իսպառ պախարակեսցի. այլ յիշեսցի այրն այն 'ի բարի, իբրև զհիմն յուսադրութեան՝ 'ի տրունի ոտան դիմելոց, յորժամ հոգւոյն էջ յայցելուին ածութեան անբաժանելեաւ՝ կենագործել զանդ խոստովանեալսն. զոր մեռեալքն՝ ահա կենդանեացս անտարակոյս բերին աւետիս։ Ընդ որում մաղթեալ իմ պարտաւորի՝ իմաստութեան՝ ոչ ժամանելոյ, 'ի մեղանացն մասն կարդեալ, բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ. լի՛ց զնուազդ իմ բանադրութի 'ի յերջանկին հանճարեղութի. նիւթեսցին ներկայիս հայցմունք՝ 'ի բարդաւաճին յարդարութի 'ի դերաշխարան ալքային աղերս. այցելութի խնդրոցս դիցի քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն, զոր միածնիդ օրինակեցեր։ Յարեանն կցորդութենէ՝ զքո փառակիցդ ճաշակեցաք. տո՛ւր փրկութի քոյս ծառային՝ ամենաճնար զօրեղ աջաւոր, 'ի սանդղողիդ փառս աճեցուցեալ՝ զանքաւելի մեղացն ջնջջումն։ Յիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ողորմեա՛լսն նորոգեսցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ բազմապաճոյճ առակադրութբ՝ զածութիդ քո քարոզեալ՝ 'ի մատեան լուսազարդ կտակի եկեղեցւոյ, ընծայեաց հեաս բարութեն՝ խոստովանութբ մատչել

առ քեզ՝ հայր․ Քանզի ոչ հեռի յողորմութենէ առ
այս ցոյց բանի է իմանալի, թէ անյուսութենն կաթ-
ուած չէր անկեալ 'ի յեռանդն սրտին ըղձից, որ
զձեզ զղջմանն փոքր ինչ կասեաց․

Զ․ Արդ 'ի յուշ բերեալ զոր 'ի քեզ անճառելի բա-
րեմասնութիւնս, զգթութի քո ողջունեսցես․
որով զկոչկոծեալն 'ի բազում դարուց՝ բամբասանաց
քարաձգութե, երանութե վերարժանացո․ որ յոգ-
նահոսան արտասուաց ելեւք՝ զմէջ յատակի յոր-
կին հեղեղեալ՝ ապարանիցն իւր խրախճանութեան՝
սատակակալիծն ապաշաւանօք, հօրն կրկին գերա-
զանցեաց՝ ողորմելի որդւոյն հեծութե․ զոր 'ի յաչաց
բանիւ քո արտօսր՝ առ որ մերով 'ի յիւրն ախտա-
կրեաց, երկայնամիտ ներողութե՝ միացուցեալ
խառնեսցես՝ գըթած․ և զանյարմարն առ նա կար-
ծեցեալ զսաղմոսին բարեբանուի, 'ի փառս էակցի
որդւոյդ՝ կնքելով նովաւ՝ կեցուսցես զնա քաղց-
րութե՝ ընդ աղքատս ժողովրդոց։ Զայս պուե-
տիկոս ումն բարեշնորհ՝ արդահատէր ընդ սողոմոնի,
ամիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ զուգաձայ-
նութեամբ՝ իբր կենդանեաք նովաւ՝ ընդ նմին վա
նորին աղերսել առ քեզ, զոր յաւելուած կարդիդ-
անանեսէ։ Քանզի և օստացւոյն 'ի նմանէ ստեղ-
ծեալն՝ բազմահրաշաւորն՝ մարդարէաձառն պատմա-
գրութի ամծուեն արդարացուցի՝ զսողոմոն ողոր-
մեալ կարդէ․ որ զի անպարսաւ է աղօթելն, քան
չարաբանելն վասն նորին․

Է․ Զոր և ես մաղթեմ մեծ վստահութե՝ նմանա-
կից այսր հեծութե՝ և զիմս ընդ նմին ընծայել

գոչումն․ զի թէ կորուսցես զմեզ դատելով ըստ գոր-
ծոց, ո՛չ պակասին փառք քո, զի խրատամբք քո ճա-
նաչիս․ իսկ եթէ գթասցես, ա՛յնքան բարձրանաս, որքան
մեծութեդ քում վայելէ․ քանզի յաւէտ օրհնա-
բանելի ես դու երկրորդաւս՝ ողորմածութբ, քան
նախահրամանն սաստկութբն․ Պարձի՛ր տէր՝ պարձի՛ր
քաղցրութբ ՚ի խնամս գթութն՝ ձրի և ամենառատ
պարգևօք սիրոյ՝ մխիթարել յաւէտ զտրտմեալքս
համաշաւիղ տագնապաւ տապոյ տօչորման անբժշ-
կականի․ Զեռն եդեալ փրկութն՝ նորոգեսցես մե-
ռելին, քաւեալ և պատսպարեալ, ՚ի մեղսակործանս
խորտակմանէ․ Նա քեզ միայնոյ սկզբանդ և ան-
սկզբանդ, ընդ սկզբանդ, և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝
որ երրորդութեդ և միում ածութեդ՝ փառք և
իշխանութի՝ յաւիտեանս յաւիտենից․ ամէն․

Ս ՚երգոցն յաւելուած չորին հեծութեն՝ նորին հօհողի, առ նոյն
աղերս նախընթացոյ բանի․ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ․

ԲԱՆ․ ԽԹ

ա․ Եւ արդ՝ մի՛ տիրեսցեն անօրէնութիւնք քում
պատկերիս կայսերականի արքայութեանդ
վերնում՝ ած բոլորից լուսոյ․ մի՛ կապ-
տեսցէ դուռողն ապստամբ՝ զզարդ փչմանդ շնորհի՝
՚ի քո ստեղծեալս կերպէ․ մի՛ թագաւորեսցէ մեղքն
խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի՝ առ ՚ի գրաւել զիս
՚ի նոյն․ Զի՛ք իմ թագաւոր առ իշխել շնչոյս՝ բաց
՚ի քէն քո, որ անբռնադատ ծնաղանդեցուցանես
ըծոյն քաղցրութն․ որ բառնաս զկարիս մեղաց ամենա

կա

կատարդ բանին. որ արեամբդ քո ստացար, և մարմ-
նովդ կերակրեցեր. որ կարգեալ սահմանեցեր ուխտ
կենաց անփոփոխադրելի. որ յոգի քո կնքեալ կցորդ-
քեզ դրելով հօր քում մատուցեր ժառանգակցա-
պէս. որ յանուն զենման միշտ յիշատակաւ քո չար-
չարանաց՝ առ նոյն բարերար աղօթել համարձակե-
ցեր, ստեղծի՛չ ամենից և կեանք. Դո՛ւ ես ա̃ծ ա̃մ
հոգւոց, որ մեծացուցեր զայս տուրս շնորհաց՝ քան
զա̃մ գործոց քո հրաշս. ո՛չ զերկինս իւրովքն զար-
դուք և հրեշտակացն պայծառութե̃ք. ո՛չ զերկիր
և զմարդկութի̃ս, և որ առ սոսա են զարմանուի̃ք.
ո՛չ զսահման լայնութե̃ ծովու, և որ ՚ի նմա են ե-
ղելութի̃ք. ո՛չ զանդունդս աղխիւքն հանդերձ, և որ
՚ի նմա են անբաւութի̃ք. ո՛չ բարձրացար յօրինմամբ
այսքանեօք վեհիւք, որչափ առ իմս կարեկցուի̃ յա-
սելն քո ո̃բ մարգարէին՝ քաղցրութե̃ց յուսոյ բա-
րութի, ո̃լ է ա̃ծ իբրև զիս կարօղ, թողուլ միշտ
զմեղս և ջնջել զանօրէնութի̃ս. Ահա՛ արդ խնկեալ
են բանք քո՝ ողորմած, և խոստովանեալ բարերա-
րութի̃ք. փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ, և եր-
կրպագեալ զեղմունք շնորհացդ.

Է. Արդարև ո՛չ ի̃ք բաւէ յէիցս թարգմանել խո-
սիւք նիւթական լեզուի՝ ՚ի մասանց այսր քում-
գթութե̃ց՝ զոր առ իս ցուցեր՝ յօրինիչ. քանզի և
մեծ իսկ է զօրութի՝ զհնացեալն անդրէն նորոգել
ըստ առաջնումն պայծառութե̃, քան յանգոյից ըս-
տեղծագործել. Նա զի ո՛չ է քո տկարութիւն, որ
զօրութիդ ես ա̃մ, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝
զլրութի գործոցն գլխաւորէ, ահա յարիցես փա-

ռա

ռաւոր լինել՝ բարեգործ , 'ի ստացուածս այս կրկին
անյուսալի փրկութեան . զի իրաւամբք ուխտի բարձ-
րացի , հաստատուն եղեալ մեծապէս՝ օրհնաբան ա-
ւետեաց քո ձայն 'ի քաւելոյ շնորհ ծանուցեալ ,
ողորմութեան լուսոյդ ուղերձեալ , քան 'ի ճանա-
պարհ սահեցանելոյն ։ Ո՛ ի առ մինն՝ արարիչ միայն
ճանաչիս . իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն՝ և ե-
րախտաւոր . ընդ կերպացուցանելոյն՝ և քաւիչ . ընդ
նորոգելոյն՝ և բարերար , ընդ հաստելոյն՝ և ողոր-
մած . ընդ կազմելոյն՝ և ճնարաւոր . ընդ յօրինելոյն՝
և հեզ . ընդ նկարելոյն՝ ամենազօր . ընդ առաջնոր-
դելոյն՝ և լոյս . ընդ տածելոյն՝ հովիւ . ընդ դար-
մանելոյն՝ խնամիչ . ընդ ողջ պահելոյն՝ բժիշկ . ընդ
ձեռնկալութեանն՝ զօրավար . ընդ անպարտութեն՝
թագաւոր . ընդ արարչութեն՝ քաղցր . ընդ ամենա-
տուր պարգևացն՝ առատ . ընդ միշտ անսալոյն՝ նե-
րող . Է̄ ոչ բարկանալոյն՝ անոխակալ . ընդ կարեացս
վշտակցելոյ՝ ծածկադէտ . ընդ յանձանձելոյ գթոյն՝
ապաւէն . ընդ դերունակ գործոյն՝ ա̃ծ . ընդ ան-
սպառ բարութեն՝ օրհնեալ յա̃մ .

Գ . Ա՛րդ՝ ո̃ղ սահեծեր մինչ ոչն իւրն էի , և ծանու-
ցար ինձ գոյացուցիչ , և այժմ զհոգի մաղթո-
ղիս մարմնոյս տաղաւարաւ՝ յարդարեա անդրէն վե-
րստին յանարատութի մաքուր սրբութե՝ նախնի
լինելութեն . զի բազմացի առաւել աճեցուն ե-
ղեալ՝ յաճախ տուչութի անսահմանելի քոյդ պար-
չելեաց՝ նորոգ ներկայիս , քան զանցելոց ճնոցն բա-
ւերականաց ։ Նա ընդ ճառելոյս զթիւս մեղացս՝
որքան մնացս թևս ընթանայ զանբերելեան կիշակել

արդարացւոց յանուն քո Հզօր . և 'ի պատմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ , և դու Թողցես զամբարշտութ̃ի բազում մեղանաց խոստովանելոյս՝ Հզօ՛ր ծածկատես ամենափրկիչ . զի մի՛ ծայրագոյն լութ̃է աւետեացս , դարձեալ նախնումն կարօտացւոց՝ երանելով սաղմոսին՝ զՀնորՀօք փրկելոյն մկրտութ̃էն . և փշովք մեղաց յոգնի խոցոտեալ , ձեռն քո մխեսցի յիս առաւելապէս այժմէն վերստին , ծանրս առնելով զբեռն պարտեացս՝ քան զքաղցրութ̃ի պարգևացդ . այլ ազատեա՛ զիս օրՀնաբանեալ Հոգւովդ սրբով , աղաչեմ զքեզ՝ տէր ա̃մի , յօրինաց մեղացն և մաՀու . Բա՛ւ լիցի , Թէ անկցի ընդ տկարութ̃է սաՀմանաւ Ճշմարտութ̃ենդ ծագումն՝ իբրև զծրոյն օրինակ . քանզի ուր քաւութիւն է Թագաւորեալ , վտարեալ են մեղք . և 'ի խորախոյս կենդանի բանիդ , ոչ է յուսաՀատութ̃ի . և ամբարձեալ քոյոցդ շնորՀաց , Հալածեալ են պարտիքն . և մերձ գոլով ձեռինդ ո̃յ՝ ոչ գոյ անճարութ̃ի , այլ ամենեւին լուսաւորութ̃ի , բովանդակապէս զօրու̃ի , անպարտելի կարողութիւն . Քո՛ է փրկութ̃ի . կենդանութ̃ի . նորոգութ̃ի . ողորմու̃ի , միանգամայն և քաղցրու̃ի , արքայութ̃ի , անեղծութ̃ի , և փառք յաւիտեանս .

ամէն .

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն ապէրս հաղբանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ : Ծ

Ա. Այլ արդ՝ քանզի որպէս ոչ է առանց քո՛ Այ հոգւոց փրկութիւն, և ոչ առանց տեսման աչաց՝ առ լոյս զուարճութիւն, և կամ առանց արուեստին նշուլից՝ արեւու երբեք քաղցրութի, այսպէս և ոչ առանց խոստովանութե ծածկութից՝ և ստգտանաց անձին՝ քաւութիւն։ Զի զինչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փարիսեցւոյն դատեցիս. և կամ զինչ վնասեսցեն զիս պարտիքս, եթէ ընդ մաքսաւորին գովեսցայց. և կամ ո՞ր ասի պարսաւեալ մարգարէն յոլել, երեցս կրկնելով զանձինն եղկութի. և կամ զի՞ գուցէ նոյն դատաստան՝ առ 'ի յիշատակ աւուրն մեծի. և կամ ի՞բր արդեօք անմաքուր իմացի շրթամբք եսայի հեռին 'ի գործոց տանն իսրայէլի. և զիա՞րդ ած պարտաւոր պաշտի ադամեան մարմնովն՝ իմոյս կարեկցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել. և կամ յո՞րս թարգմանի առած առակին, թէ սիրտ իմաստնոյն 'ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին՝ 'ի տան ուրախութեան։ Զի որ զխայլերն ադամայ՝ անձին իւրում ոչ գրեսցէ, և զմեղս ամենից՝ ինքեան ոչ համարեսցի, իբր երջանիկն առքայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութի՝ ա՛ղ անախտակիր գոլ բնութեան. և ոչ բերկրի սիրտ՝ առ զուարթութի երեսաց աւետեօք յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յառաջելոյն քո՛ զուսեալ՝ ամի՛ ահա՛ ըստ Այ տրտմեսցի.

Է · Արդ՝

Է. Արդ՝ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝
նորոգ ընկալեալ՝ հոգևոր հանճարեղին, զոր
տրն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել, ոչ յառաջին
բարձին հպարտից ընդ ամբարշտացն նանրախորհուրդ
ժողովելոց, ուստի դաւիթ և երեմիա՝ ուխտիւ կա-
նոնի սահման հաստատեալ հրաժարեցուցին. այլ
ընդ զղջացեալն սրտիւ պատկառեալն մեղօք՝ և 'ի
դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հատուց-
մանն, յետնոցն հաւասարեալ աստէն 'ի յերկրի կա-
մաւ խոնարհութե՛, ուստի բարձրեալն ած պարա-
րեալ բերկրի. որով ընդ նախադասեալն 'ի բազմա-
կանսն երանութե՛ համարձակեցայց, թէ ես՝ և թէ
նա՝ հեռաւեալ ամլիմք. Եւ որ զերծեալ 'ի բամբա-
սանաց բանի մարգարէին, որ 'ի վէսս ոմանս ակնար-
կէ, մի՛ յիս ասէ՝ մերձենար՝ մաքուր եմ, և ո՛չ զիս
տեսանիցէ. Այլ զանկշիւան խոնարհութե՛ երջան-
կին դաւթի՝ ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին,
ես իբրև զանասուն համարեցայ, հերքեալ 'ի զգայու-
թէ. և հասին չարիք ինձ շուրջա՛կի. և նեխեցան
և փտեցան վէրք իմ 'ի յանդգամիս անբժշկութիւն.
Եւ զայլոց ոմանց ընտրելոց 'ի յասորեստանի՝ զկա-
մաւորն կշտամբութիւն մեղապարտութե՛ անձանցն
անարատից. ընդ որս և զեզրի մեծի քահանայի զա-
սելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զե-
րեսս բաւական իցեմ համբառնալ 'ի վեր առ քեզ՝
աստուած.

Ը. Արդ՝ ես ճշգրիտ պատկեր ադմ երկրի՝ զիմս խառ-
նեալ ընդ նոցին պարտիս, և 'ի նոցայոցն զաւ իս
դատնուե կրկին առաւելեալ, նոքօք հեծեծեցից.

Թէ

թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ գործութեն գունոյ՝ դար-
ձեալ ադեղութի։ Ահա՛ արդ մեղայ՝ զի անմտութբ
գործեցի զոչ հաճոյսն քո՝ բազմօք սխալեալ յան-
ցաւորութբք. նոյնս յիս դրթած, որպ երբեմն յու-
րացութեն ըմբռնեալ պետրոս՝ զի յայժ ունոյնացոյ։
Լուսաւորեա ինձ զողորմութեդ քո ճառագայթ՝
ամենևին բարերարութի, զի ընկալեալ զօրհնութի
քո տէր, արդարացոյց կեցից և մաքուր եղէց յան-
տեղծիցն քո՝ իմոց լկողաց։ Չունիմ համարձա-
կութիւն զմեղապարտ ձեռսն հաստուած՝ առ քեզ
տարածանել, մինչև մատուցես զօրհնեալդ քո զաջ՝
՚ի նորոգութիւն դատապարտելոյս։ Արդ՝ յաղթեա
վերստին խմում յամառուն՝ քոյին հեղութեամբդ
առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զամն յամե-
նոյնի ամի քո կարողութբդ, զառաջին չարիսն՝ միջ-
նոյքն և վերջնականօքն թող ինձ հնարաւոր ան-
հասից՝ քո թագաւոր լուսոյն արդարոց։

դ. Չեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ, զի վե-
նասակար եմ բարեգործիդ՝ մահու հարուածոց։
Առ կնիքն. առ շնորհն. առ փչումն. առ պարգևն.
առ աւանդն. առ ձիրն. առ անունն. առ որդեգրու-
թիւնն. առ պատիւն արքայական. առ պատկերն. առ
դրոշմն. առ օծումն. առ ճոխութին. առ համարձա-
կութին. առ ընտանութին. առ կեանսն. առ լոյսն.
առ երանութին. առ յոյսն. առ փառսն. առ անխո-
նարհելի բարձրութին. առ պսակն անկապտելի. առ
խոստմունսն ծածկեցելոցն, որ քև՝ տէր քո, բազ-
մօք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս՝ իժիս և քար-
բիս՝ ունկնախից և լսելախուլ անլուր ականջացս.

որ

որ միշտ յառաւելութեն քումդ բարութեն՝ յոգնապատիկ յաւէտ քան զոյն չարիքն իմ յանձնեալ յիսպառ կործանեցին. մերժեալ 'ի կենաց՝ ընդ մահ կապեցին, ծառայ կարգեալ ապականութեն։ Եւ արդ՝ դու միայն իրաւակշիռ եւ ճշմարտադատ բարերար՝ օրհնեալդ 'ի դթութեան, մեղայ քեզ՝ անօրինեցայ՝ անիրաւեցայ. վա՜ որոյ եւ եղծայ՝ զեղծայ՝ յանցեայ՝ ամբարշտեցայ. եւ ո՛չ լուայ խոստովանեալ եւ երկրպագեալ գովեալ քո բանիդ. որ դու իսկ երեւեցար անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրելն իսկ մեծ է, եւ նշանակելն սարսափելի։ Քեզ արդարութի եւ փառս եւ մշտնջենաւոր գովութի, եւ ինձ պատկառեցելոյս 'ի քէն՝ խնամակալ, քաւութի եւ ողորմութի եւ բժշկութի, օգնութի եւ պահպանութի սրտի եւ ոգւոյ. բարեբանեալդ յա՜մ յաւիտեանս.

ամէն։

Մջերափին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հայցողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ · ԾԱ.

ա. Եւ արդ՝ առ երկրածինս որք պաղատեցայց այլս մահացու ամենապատիր եթէ, ընդունայն է աղաղակելն. առ մահկանացու բանական եթէ, սուտ իցէ փրկութիւն առ յուսոյն վստահութիւն. առ մարդ որք եղծական եթէ, ընդ ակարութեն բանին՝ եւ նանիր է զօրութիւն. առ իշխանս երկրաւոր գահից եթէ, անցաւոր է ընդ ինքեանս եւ իւրեանցն բարութիւն. առ եղբայր որք

հարազատ եթէ, կարօտ է կամելոյն առ անձինն ան-
դորրութի . առ հայրն իմ երկրաւոր եթէ, պակա-
սեալ են խնամակալութքն ընդ աւուրց նուազութեն .
առ մայրն իմ որ երկնեաց եթէ, կասեցան գթու-
թիւնքն ընդ նահանջել կենդանութեն . առ թագա-
ւորութիս աշխարհիս արդեօք, որք զմահացուցանելն
միշտ արուեստաւորեն, քան զկենդանագործելն . այլ առ
քեզ՝ բարերար ած օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կեն-
դանի ես՝ և զկենդանութիւն տաս ամի . որ և յետ
վախճանին զօրեւս անեղծապէս նորոգել .

Է. Որ եթէ փախնումք 'ի քէն, դու զկնի ընթա-
նաս . եթէ ակարանամք, զօրացուցանես . եթէ
վրիպիմք, շաւիղ դիւրութե ուղղես . եթէ պատ-
կառեիմք, քաջալերես . եթէ ախտանամք յանձն և 'ի
մարմին, բժշկես . եթէ դարշանամք մեղօք, մաքրես .
եթէ սատեմք, քո ճշմարտութեդ արդարացուցանես .
եթէ յանդունդս ներքինս սուզեալ գլորիցիմք,
յերկինս ցուցանես . եթէ 'ի կամաց մերոց ոչ դառ-
նամք, դու դարձուցանես . եթէ մեղանչեմք, ողբաս .
եթէ արդարանամք, ժպտիս . եթէ օտարանամք, որ-
դաս . եթէ մերձենամք, տօնես . եթէ տամք, ընդու-
նիս . եթէ յամրանամք, երկայնամտես . եթէ մեք ժլա
տեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես . եթէ
լքանիմք, տրտմիս . եթէ արիանամք, խնդաս .

Ը. Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան
հրաշաւորական՝ զհետևելոյս զխրտ սփոփէ, և
մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեն հան-
դէս, որ յաղթականն է դիւաց, և տարակոյս բան-
սարկուին . որ իբր զխաչին տրունի նշան բարեբաղդ-

պան

պանծալի սքանչելափառ՝ անխոնարհելի բարձրութ̃
լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութ̃՝ կանգնեալ է
ախոյեան անվանական և անշարժական՝ ա̃մբ յաւի-
տենական՝ ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեանն
բելիարայ. որ ունի յինքեան գանձս հոգևոր օգ-
տից դիտողաց մտաց՝ ընծայեալս զպարտուամն մահու
և զլուծումն մեղաց, և յոյս կրկին՝ յերկուս յա-
ւիտեանս, և զնորոգումն խոստման անեղծութ̃ ար-
դարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս՝
գրեալս հոգւովն ա̃յ. ո̃ղ ա̃մ խոկ երգ սաղմոսացն՝
մաքուր սրտից է տեսանելի՝ կատակ կենաց մարդկան
նկարեալ.

Է. Օլի թէ ՚ի նախնումն տկար կերպարանն՝ զայս
աւետիս և վստահութ̃ի ընդդողեալ ունէր՝
կործանման մահու նախաժաման մեծ աւետադիր՝
և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս՝ միշտ անձա-
ռելիս. և այն՝ ընջական դիրն, և յեղանակաւոր օ-
րինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատուե̃ յան-
ցաւորաց, և խափանելի կատակն երկրային, և տկար
հաշտարարութ̃ի միջնորդացն, և թերութ̃ի բանից
մաղթողացն։ Որ զի թէ մանաւէի փրկութին խոս-
տովանելի է, անսուտ վկայեալ յետ այնքանեաց մե-
ղանաց անբժշկականաց. որ արեամբն արդարոց ելից
զնուիրեալն մեծի թագաւորին հրաշանուն քաղաք
հայրենի, ըստ մարգարէագիր անսուտ պատմուե̃ն.
որ և զմեծն խոկ տեսանողաց՝ բազմերախտիս ձեռն-
կալութեան՝ խնամօղօրէնն պաշտպանութ̃՝ նախ-
նակերտ յարկին տեսչութ̃, մանկավարժ ինքեան
և նախնի, մեքենայիւ մահու սղոցեալ, ՚ի յերկուս
մա

մաստանս խզեալ՝ դժնդակ տանջանօք մաշեաց իբր խորհրդով ապստամբութեան՝ զյուսոյն փրկանակ կրօբեալ։ Նա որով զէր յաւելուածն մոլեգնական՝ ըղքրէական վերնամարտութիւն՝ 'ի բարձրեալն յանդըդնութի․ քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին պատիւ եւ զանուն՝ յիւրաբնակ խորանէն մերժել․ հալածեալ զսյ հոգին, բեւեռարոյ զանձն դաւանեաց։ Քանզի զնոյն տաճար տիրական՝ խնկարկութեան հաստողին սահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսարան՝ զարսափելին ազանց սրբարան․ ուր տեսիլք հրեշտակականք եւ ածային հրամանք յաղթողականք՝ լուսաւորապէս յայտնութեամբ ազդեալ երեւէին․ զայն վայր երկնանման ահաւոր սքանչելատես՝ քեւանոյ ուժեմն քառադիմակի՝ նախանձարկու պատկերի՝ աւերածոյն անապատի, պաշտօնեատեղ դարշելի եւ դիւաձեռնձեր զոհարան պատրաստեալ կազմեաց․ Զրկեալ զարքայն երկնաւոր՝ 'ի յարքայական կայից․ զամենահարուստն՝ ունայն 'ի բըտացուածոց ինչոց․ զտանուտէրն՝ անհանգիստ եւ թափառական տատանեալ։ Ահեղղէբուղայ ձեղուն նկարեալ, եւ զանունն ահեղ՝ վտարանդի արարեալ․ դերի տարեալ զաւանդ գումելոյն, ողբալի՝ զողորմածին մասն նուաղեցուցեալ․ աղուեսուն փղբուապարանք՝ զորանն լուսոյ կործեալ, եւ ընաւէից ունողին՝ եւ ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրոյնոցն եդեալ․ հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայից՝ զսեղանն մեծախորհուրդ արեանն սրսկման՝ երեւեցուցեալ․ Լոյնեալ հետս բաղումն՝ ընթացելոց 'ի գայթակղութ․ հովիւ կորստեան՝ հօտին սատակման․ մոլո-

րութ

րութն բուռն վարդապետ · և այն՝ դիտուք կրօ-
նիցն օրինաց , հայր ունելով զմեծն եզեկիա՝ զնմա-
նակիցն դաւթի ·

Ե · Այնքան ստացեալ դառնուն չարեաց , որ և զին պատիւն՝ որ զարքայութեն փառս ընծայեաց նմա , հայհոյեալ և թշնամանեալ · և զաղօթկերացն բազմուքն սուսերաւ մահու խողխողեալ · Անուանի դաւաճան · մերձաւոր վատնիչ · հարազատ սատակիչ · կցորդակից սպանող · Ու ած ոչ գոյր դառնալ , զի ուրացեալ էր զնա · զաբրահամ ոչ էր յիշել , զի խորթացեալ էր 'ի նմանէ · իսահակաւ ոչ էր աղօթել , զի նզովեալ էր 'ի նմանէ · իսրայէլիւ ոչ էր պարծել , զի տարագիր էր անուան կոչմանն մեծախորհուրդն շնորհի · զդաւթեան երգ ոչ էր նուագել , զի կըշտամբէիչ էր նորին · 'ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ , զի պղծեալ էր զնա · 'ի տապանակն ածագիծ ոչ էր ապաւինել , զի ընդ դարշութեան ձուլածուին էր փոխանակեալ · առ մովսէս ոչ էր կարդալ , զի անքաւելի էր պարտիքն՝ որ առ նա · առ ահարօն ոչ գոյր աղաչել , զի վնասապարտ էր առ նա · առ մերձաւոր մարգարէիցն դունդ ոչ էր դիմել , զի սպանող էր նոցա · Այլ նոր քաւութի մեղաց , և արքայուի թագաւորութն վերստին պարգևեալ տուաւ · զի քեզ՝ բարերար , բազմացուցես կարգեսցես գովեստս անձառս և անլռելիս՝ 'ի յազգս տոհմից և 'ի դարս ժամանակաց · և զդուռն յուսոյն մտից անփակելի պահեսցես՝ 'ի փառս քոյդ բարձրութն և 'ի փրկութի դատապարտելոյս · անմահութեց պարգևաց տուիչ քս , գովեալ յաւիտեանս · ամէն ·

տ · Որհ-

Մ ճերմին ցուցեալ նրջին հեծութեն՝ նորին հանդէ, առ նոյն աղէրս հողբեանց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ած ։

Ի Մ Ն · ԾԻ

ա · Օրհնեալ տիրաբար 'ի քում էութեն, ան-
սահմանելի և անփոփոխադրելի · խոկապէս
բարի, պաշտօն խնկելի, և երջանկութի
խոստովանելի ամ երկրի · երկոյն յուսոյ ամենապատ-
րաստ տեսութի · դթած ողորմած, որ ոչ պահես ոխս
բազմութեն ամաց մեղանաց՝ քթթել մի ական · որ
հրաշալուրս զարմանալիս՝ դեռ քան զամ ազինս նախ-
նեացն՝ անսահման առաւելութե՝ կրկին ընդ միոյ
համեցար հեղուլ զողորմութեան վերնահաս վտակս
ամենախնկալորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորում։
Իսկ զանտուտ զմեաս լուսարանի պատուհանին
անձկութեն նշուլից աղօտակնաց, չափով դիտու-
թեցն ըստ սողոմոնի, և իւր իսկ նմին, և ինձ ընդ-
նորին՝ բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումս
զառագաստն անջրպետարան ելիցն ողորմութե՝ ձրի
պարգևացն ածականաց · զոր ընդ մէջ իմն մանա-
ւորցք ատեաւոր յիշատակաց և 'ի ճնումն զայսր տը
պաւորութի օրինակաւ նկարագրէր, զդարձարունքն
տուիս, և ես դառնամ առ ձեզ · և յորժամ դարձ-
ցիս և հառաչեսցես, յայնժամ կեցցես ։ Ըստ զի և
զաղջամղջին սևութի գունոյն՝ փոխարկել 'ի ձեան
պայծառութի · և զարանցն արեամբ ներկելոցն՝ յե-
ղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ եսայեայ և
զաքարիայ · և 'ի մէջ բարկութեանն՝ դարձեալ զյիշ-
զողորմութի · քանզի անապատանալ քաղաքացն իբրև,
և

և դարձեալ բնակիլ. և ճանապարհացն ամայի լինել ՚ի չքոյէ մարդկան, և անդրէն հեռանիլ. և լքանիլ ՚ի սովոյն ոգւով, և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ. և գնալ ա͞յ ՚ի տեղի խոր զայրացմամբ, և դառնալ ողորմութբ. ըստ ներողութեան զեղման, և ՚ի մէջ սաստիցն սպառնալեացն՝ կրկին պաշտպանութի, և ՚ի սրտին խռովութեան յուզումն խնամոց գթութ. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո դալարեան զաղատարարդ հրաման կանխաւ ազդէին։

Է. Եւ զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ արկանել վ͞ս անբաւութեան, փոքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք՝ առ աւետեացդ քո յայտնութի, և խաչիդ փրկագործութիւն։ Որ յամ վայրի կառուցեր զնորանն վկայութե արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ մշտ աղաղակեն՝ քան զգատակնիք մահուն հաբելի՝ զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի, կեանս կրկինս և անմահականս՝ շնորհաց, մկրտութ, յարութեան, նորոգութե, առ քեզ ընտանութե, ընդ հոգւոյդ ա͞յ միութե, քաւութե, ազատութ, լուսաւորութե, մշտնջենաւոր մաքրութ, խնկաւէտ երանութե, ընդ վերնայնոցն կցորդութե՝ անկապուտ փառաց. ՚ի շրթունս մեր ձայնիւ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք։ Եւ զոր ահաւորն է տեսել, կարգեմ ստանօր՝ յէշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց՝ ա͞ծ խնկ լինել ընտրութբ շնորհին, և ընդ հաստողիդ միանալ՝ տ͞րունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութբ. զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ պօղոսի բանին,

ոչ ունէր օրէնն ։ Այլ դու փրկութիւն, եկիր հայ-րենիդ քո հարստութեամբ, արարեր և կատարեցեր ըղ-յուսոյն յերկարաձգութեան, որ առ քեզ պահեալ ան-համառօտելի՝ քանիչ ամի։ Եւ քեզ փառք ընդ Հօր քում՝ ՚ի գովեստ բարեբանութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտենից ։ ամէն ։

Մերոտին ցուցեալ վերին հեծութեան նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ած ։

ԲԱՆ · ՀԳ

ա · Տէր զօրութեանց՝ բոլորից գոյից թագա-ւոր, օրհնաբանեալ ողորմութիւն ամե-նեցուն։ Որ յաղթես սահմանի լայ-նատարած ընդարձակութե ․ ամ անբաւութեանց դու ես ողբանութիւն ․ մինչ զի կարծրն՝ քեզ հասանելի է, և լոյծն՝ քեզ պնդակայուն, և չէք քո իր անհնարաւորա-կան՝ յաղթօղ զօրութե ահեղ ․ հուրն՝ ցօղ խնամ է զովա-կան, և անձրևն՝ բոց կիզանողական։ Զքարն բա-ւես ցուցանել կերպարան աղբման, և զբանականն գնես անխօս և անշունչ արձան ։ Զպարտաւորն ողբերալ՝ պատուական առնես, և զկարծեցեալն մա-քուր՝ խրատամբք քննեալ դատես ։ Զմատուցեալն ՚ի մահ՝ բերկրութե բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթ տեսութե օծեալ՝ դարձուցանես։ Զանդ-նես զմատնեալն հաղբից գլորման, և զսասանեալն՝ ՚ի վստահութիւն վիմիդ հաստատես ․ Զախտացեալն բազմահառաչ՝ երջանիկ կարգես, և զյառաջատեալն՝ դարձեալ անդրէն ՚ի յետս նահանջես։ Եւ յորժամ

սպառէին առ 'ի մէնջ բարիքն, զառաւել զարմանալիսն յանժամ ներգործես . քանզի վ՜ քո գիտես թողուլ զմեզ՝ և ջնջել զանօրէնութիս, և քաւիչ լինել անիրաւութեց՝ և զմեզ մեր ոչ յիշատակել, ըստ

Եսայեայ և Երեմիայ .

Է. Մ.ալ առ շնորհ նորոգ փրկութեն՝ բազմօք գոհաբանութէ հետևեալ, 'ի յաճախութի անբաւիցն՝ լուեալ առ սմին խոկոյն կարկեցայ . քանզի կրկնեալ զլուսոյդ անսպառ բարիսդ, որ 'ի քէն առ իմ յամառս թշուառուի, քոյին աղերսիւ առ քեզ մաղթեցից, յարմարեալ դարձեալ 'ի նիւթս բանիս զատու ողբերգութե այսր մատենի, լցից թախծութեամբք և հեծեծանօք . Մ.ալ առեալ խառնեցից 'ի տաւղիդ հաճութի, ընդ ցաւոցն՝ զդեղն . ընդ վհատութեն՝ զխրախոյսն . ընդ յուսահատութեն՝ զյիշատակդ անուան հաստողիդ . ընդ տխրութեն՝ զփափանսդ . ընդ խմուսն դառնութե՝ զքաղցրութի կենարարիդ . ընդ պատիժ օրինին՝ զշնորհն . ընդ պարտս անիծիցն՝ զազատարար օրհնութիդ . ընդ մարմնոյ մահուն՝ զամենայնիւ նորոգութիդ .

Ը. Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վկայեմ . լուր լուութե սրտիս՝ տէր յ՜ր, որ ճնչումն է առ քեզ մեծութեան ձայնի երկար դոչելոյ : Որ մարմնակից և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս անօրինակդ՝ զօրինակին խորտակել զլուծ, ընդ զէնման մահու անասնոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նըւիրմամբ, անմահապէս միշտ մատուցանիս, և աննըւազաբար քաւութիւն շնորհես, ոչ սակաւամեղիցն միայն, այլ և որոց հատեալ է ակնկալութի առ եւ

կենաց։ Ո՜վ է որքան զօրէ մարմնոց անդամոց առ մերս կենդանութիւն, թէ և բիւրուց ամաց ունիցի յերկարաձգութիւն, յորժամ ամենայն բոլորեցուն մի սորին կամաւ և յօժարութեամբ զենումն ընկալեալ, մահու համբերելս բաշխեալ 'ի քաւութիւն։ Ո՜վ է ո՛չ եթէ մաքրութեան աղբիւր՝ պարտական գոյ մահու յօրըստորէ կատարելն, այլ կամօք քոյք՝ հոգւոյդ գործակցութեամբ, 'ի հաճոյ Հօր՝ և 'ի մեր հաշտութիւն ցանկ մատուցանիս։ Իսկ եթէ ամենիցդ ամենայն անքըն-նին՝ իմոյս մի իմ առ իմ փրկութիւն, 'ի դէմս իմ, իբր թէ ընդ քոյդ էութեան ես իցեմ մարմնով՝ պարունակողին կցորդ միացեալ․ և դու բարերար, յաղագս իմ 'ի յիմս կերպի՝ փոխանակեալ ընդ իմում պարտեաց, և մահ ընկալեալ անպարտդ՝ զմահապարտիս ծխասուց պատուհաս, և'ի յիմ անուն յանցաւորապէս, ո՞չ թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ բաղումս մեռեալ՝ և մնաս կենդանի․ ո՛չ ուրացողացն ձեռօք, այլ դաւանողացն հաւատովք ամենայն նուիրեալ և

'ի մասունս անհատս բաշխեալ․

Է․ Սէր այն ողոքաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար․ մեծ իմն և անկշռելի առ սմին դատէր՝ անյարմարագիր անձին յուսադիր, հաւատամ զփառս և զերջանկութիւն, քան թէ մարտիրոսութեամբ իսկ՝ թո՛ղ թէ ուղղութեամբ իմս թշուառութեան՝ յանցաւոր մարմինս վախճան ընդունել։ Իսկ զանձառութիւն խորհրդոյս՝ այսու դիտեցի․ դաւանէր իսկոյն, որ զի և մաքրոցն անձինք առանց նուիրման այսր յիշատակի՝ չե՛ն են իսկապէս կատարեալք իսպառ, եթէ ո՛չ ընդ այս հըրաշակերտութիւն մեծութեան՝ հոգւով խառնեսցին․

Սպա

Ապա թէ մեղաւորիս մասին, կրկին մատուցար բա-
ժին ասելով յուսոյր, իբրև այն՝ թէ ես ինքն ե-
ղէր ճշմարտիւ, գրաւեալ զինս դաժանութի ընդ-
քում համեղութե՛ն, պատրաստեալ քոյինանիւթ զանդ-
ուածոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ։ Այսու ամիւ
՚ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութե՝ անհը-
նարաւոր ախտիցն ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր
բաշխեաց ՚ի քաւութի, ՚ի վեր կարծեցուցանէր քան
զնահատակի վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ. յու-
սոյս օրինակ յարդաւորութե՛ գրել զիս ՚ի փառս,
այսմ փրկանօք հաւատալի երևեցուցանէր, քան թէ
քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ ածակա-
նիդ առ մարդ զօրութիւն. և տիրական ածախառն
մարմնոյն կամաւորական նուիրումն առ անասնական
ապանդին մատուցումն. և անմահն՝ առ մահկանա-
ցուս. լոյսն ահաւոր՝ առ ստուերայինս. յաւիտե-
նականն՝ քան զանցաւորս. բարձրեալն՝ քան զերկրա-
ւորս. անստեղծն՝ քան զեղականս. բարին խնկութե՛
քան զթխրեալս բնութե. մանաւանդ զի իւր է
կամելն, և իւր կենագործելն. օրէնութեն առիթ՝
քան զանխծիցս պատճառ.

Ե. Որդ՝ տուր խոցելոյս ՚ի սիրտ և յոգի՝ աղաչեմ
գըթած, զառ ՚ի յերկնուստ ընծայեալ զդեղդ
կենաց. մատի՛ր քաղցրութե՛ առ ախտացեալս մեղօք.
քաւեա՛ ՚ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութի,
Իսկ առ ՚ի յինէն՝ այս է ճշմարիտ և անխաբելի կեր-
պարան բանի, որ զի հաստիչդ ամենից՝ ՚ի մեջս բը-
նակես. և ըստ տարազու սերմանն՝ և ծնձելն է իրա-
ւացի, ըստ ճշմարիտ բանին պօղոսի. և աչացաւացն՝

՚ի

՚ի տապ արեւու ո՛չ է զօրութի ։ Այլ դու բարերար հաստիչ յոչէից՝ յարդարեա յաւէտ խնկապէս համայն , և զդաւանեալն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութի · և ո՛չ եւս ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի , այլ յաղթեա՛ մանաւանդ թէ խզեա զկապ կանոնի , և դո՛ւ միայն մնաս պայման աւետեաց՝ համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոց ։ Նոյն քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութի յաւիտեանս · ամէն ·

Միջնորդին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հանգէ , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ · ՂԴ

ա · Եւ արդ՝ յամի առ ամ ակնկալութիւն քո է ողորմութի , սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց և սրտի իմաստից՝ յա · քո է բարերարութիւն , կեանք և անմահութի · Դարձ առ իս դթութե , և հանդերձեսցես դառնալ ինձ առ քեզ կրկին բերկրութե · զի առանց քոց կամաց՝ ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ · և եթէ ոչ կամք քո դթասցին , ոչ զօրեմ փրկել մահու պարտականս · և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՛ որ առ քեզ բերէ , վիհ է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ ·

բ · Ահա ոչ պարծիմ՝ ամ իրօք նախատեալս · ոչ պանծամ դարուլեալս · ոչ խրոխտանամ լքեալս · ոչ մեծաբանեմ պապանձեալս · ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս · ոչ երջանկանամ եղկելիս · ոչ արդարանամ ամբարիշտս · Զի ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար՝

առանց սանձակալի. և ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ՝ առանց ուղղչի. և ոչ արօր կշիռ ինչ գործէ՝ առանց մաճակալի. և ոչ երկուորեակք լծոցն 'ի ճահ ճեմեսցին՝ առանց եզողի. ոչ ամպ վերաչուէ՝ առանց հողմոյ. ոչ աստեղք ցնդին և կամ դումարին՝ առանց ժամանակին. ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի՝ առանց տարրական օդոյ. և ոչ ես նոքօք հանդերձ՝ առանց բարեգործիդ հրամանաց անկարկութե. Զի դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց, և խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և 'ի քէն է ինձ փրկութի, ըստ սաղմոսողին. և դու ձայնես բարբառ խնդալից աւետեաց ջնջման՝ յականջս լսելուե ամ հասակի, եկայք 'ի հանդիստ իմ բնաւքին աշխատեալք, և ես մաքրեցից զձեզ 'ի պարտեաց. Իսկ զինչ օգուտ 'ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի ղաղղոտցայց. և կամ որ օգուտ 'ի ճաշակմանէն, եթէ գեհենին մատնեցայց. Եւ կամ զիարդ յաբրահամ պարծեցայց՝ խորթացեալս 'ի գործոց նորին. որդիս գարշութե հօր ամովրհացւոյ, և մօր քետացւոյ կամ քանանացւոյ, ըստ մարգարէին որ ասէ՝ յանկաւոր ձայնի. ժառանգս մերժելի եթովպացի՝ և ոչ սենեկին սառայի, ըստ տեսանողին առ իս առածի. եղբայրս շամրնի՝ և կամ գոմորայ. համբակս անլուայ և անաղէլի՝ խակակութ պորտոյն խակուե ոողայ և ոողբոյ, ըստ եզեկիէլի կրկնանախատան կշտամբութեան.

Է. Եւ քանզի 'ի ծուփս բազմախռոնդս ալէտանջ հողմոյ սաստկապէս զղուեալ՝ ուժգին լեկանօք խոյառ տագնապմամբ 'ի ծովին, փոխեալ ընկեցել

՚ի վտակն վայրենական ողողէջ․ առ որս՝ զմատունս
ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ, իբր ՚ի հոսանաց
բռնութեանց զարնանաղայր գետոց, արտաձգեալ
յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման՝ ջրակուլ
ոգեսպառ պղտորարբուք՝ դաժանահոտ սկախառն
մամռարմատ խառնախռիւ՝ մահաբեր երկամբք վա-
նեալ, ըստ որոց յուղխիցն հեղեղիցին՝ հեղձուցնել․
Այսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսիմ, և ոչ իմա-
նամ․ գոչեմ, և ոչ ինչ լսեմ․ բարբառիմ, և ոչ զարթ-
նանամ․ ճնչեմ, և ոչ փոխադրիմ․ փողեմ, և ոչ գու-
մարիմ․ վիրաւորիմ, և ոչ ես զգամ, կուրցն դարշուն
նմանեալ՝ թափուր յաղդմանէ բարեաց իմաստից․
Արդարև չար առաւել յաւէտ իսկապէս քան զօ-
րինակդ՝ ճշմարտութիւս, ատելի և մեղադրելի, և
ատենին քո արժանապէս մատնելի․

Դ․ Այս քանզի անդառնալի ուղւոյն յէջատակ՝ աս-
տեացս պարտեաց՝ զայս կտակ թողի որոց ըն-
թեռնուն, իմովս բանիւ առ ՃԾ կարդալ հանա-
պազորդութե, այս կացցէ սահման յանձնառական
խոստովանութեն՝ մշտնջենաւոր ձայնարկու առաջի
քո՝ ամենակալ․ զոր գիրդ ընդ մարմնոյս, և բանդ
ընդ հոգւոյս, զանսահմանելիդ միշտ թախանձեսցէ,
իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս ՚ի յի-
մոյս ձայնէ՝ բարեգութ մարդասէր, օրհնեալ յա-
ւիտեանս․ ամէն․

Մ՛ Հերոսին յառեցուած հրէին հեծութիւն՝ Նորին հոգւոյն, առ Նոյն աղերս հոգբմանոյ բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

Բ. Ա. Ն. ՀԲ.

ա. Եւ վասն զի սլացեալ ոգւոյս թեւօք 'ի թիւս անբաւից ծննդոց մարդկան՝ եդի 'ի կշշիռս իմանալեացս մասաց, ոչ գտի զոք համեմատ ինձ պարտաւոր. եւ առ այս զդաւթեան սաղմոսին զբանն 'ի յերգ ինձ առի՝ դառն կշտամբութն դաւաճանաւոր գործակալ. ով յարիցէ ընդ իս 'ի չարիս՝ հաւասարել յանօրէնութիւս. Եւ քանզի այս ըստ սմին մասին՝ կնքեցաւ եւ ճշմարտեցաւ առ այլս մահու, եւ ես վկայեմ կրկին հաստատեալ. առ այսր իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանել իսպառ, քան իմոյս բանիւ բազմաց տարադրել. Թերեւս սովիմբ առ այսու արդեօք՝ եւ ինձ շնորհեսցես, շնորհողիս զպարտիս իմոցն ։

բ. Եւ արդ՝ զինչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ եւ 'ի սոյն, եւ ծուխ անուշից ընդունելի խընկոց մատուցից՝ գովեալ Թագաւոր երկնաւոր Քս, եթէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալսն՝ օրհնել մաղթեմ. զկապեալսն արձակել. ազատել զդատապարտեալսն. բարեգործել զնզովեալսն. պսակել զթշնամանեալսն. սփոփել զտրտմեցեալսն. դարմանել զխորտակեալսն. խնամել զսարտուցեալսն. պատսպարել զնենգեալսն. զվիրաւորեալսն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել. Եթէ օրհնութեան բանիւ առ ոք մատուցայ, լուիցես. իսկ եթէ անիծիւք, մի՛ հայեսցիս ընդունել գթած. Եւ տառապեալս ամենաթշուառ՝ 'ի վերջին սպառ

ու

ւորութիւն մաղթանաց այսր մատենի, 'ի բովանդակ մասանց շնորհեցի խմոցն՝ փակեալ առ 'ի քէն զանխծիցն դժնդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն. և դժնէից նենդողացն իմոց՝ ընդ բարիսն 'ի բոլոր սրտէ հաշտուէ արդահատեցի. մ՟ որոց և ծունր պաղատանաց կըրկնեցի. ո՜րչափ դու ինձ ահա յայց ելեալ առաւել ողորմեսցիս ըստ քոյդ մեծութեան՝ դոլեալ խնամակալ, կեանքդ՝ մահացուցիս. հզօրդ՝ տկարիս. ամենակարդ՝ վարանելոյս. իմաստութենդ աղբիւր՝ յիմարիս և թմբրեցելոյս: Քանզի յաւէտ սխալեալ անկայ իբրև զողողակ մթային ոչ ընդելական՝ 'ի հաղբս մահու անդադարապէս. չիմացայ զկորուստն. չգիտացի զորոգայթն. չտեսի զմեքենօղ որսոյն ծածուկ մեքենոյս. չկարծեցի զխաբուած կերպարանաց կեղծաւոր վարմին. չնկատեցի զգայթակղութիւն շուրջանակի. չշօշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ կարթին. ժամանեցին ինձ չարիք, և ես ոչ կարացի ձանաչել, ըստ սաղմոսողին.

Գ. Քանզի և որո՜ց իմաստակի ումեմն արտաքնոյ բարուք թուեցաւ, չար ասել զմահ՝ առ չիմանալոյն պատճառի, և ես վկայեմ իմովս բանիւ. քանզի իբր զանզգայ պաճարս անասնոց մեռանիմք՝ և ոչ զարհուրիմք. կորնչիմք՝ և ոչ հիանամք. թաղեցեալ լինիմք՝ և ոչ խոնարհիմք. տարադրիմք՝ և ոչ տագնապիմք. եղծանիմք՝ և ոչ զղջանամք. մաշիմք՝ և ոչ մըտաւեմք. պակասիմք՝ և ոչ պատրաստիմք. դնամք՝ և ոչ զգուշանամք. դերիմք՝ և ոչ ևս զգամք. Իսկ հանդիստ ասել երջանկին յոբայ զվախճան մարդոյ, և ես խոստովանիմ զայն ընդ մ՟բքն, եթէ ոչ ունէի

զբեռն

զբեռն աշխատութե՛ն մահացու գործոց ըստանձնել։
Մ՛անաւանդ զի՝ որոգայթն գաղտնի, և ճնարագիրն
աներևակի. տարր ժամանակիս յանէից, անցեալն
անյայտ, և ապառնին կարծողական. ես անհամբեր,
և բնութի՛ թերահաւատ. ոտք անհաստատք, և միտք
ցնդեալք. կիրք հարկաւորք, և բարք անժուժկալք.
մարմին մեղսամակարդ, և յօժարութի՛ երկրասէր.
դիմամարտութի՛ անկակից, և խառնուածի՛ ներհակա-
կան. բնակութի՛ կաւեղէն, և անձրևք ուժդնակիք.
կարիք անթուելիք, և պատահարք ամենադրաւք.
միտք չարախնամք, և տենչմունք բարկատեացք.
կեանք առօրեայք, և զմբաղք սակաւաւորք. խաբ-
մունք յիմարութե՛ն, և խաղալիք տղայականք. աշխա-
տութիք ընդունայնք, և վայելմունք երազականք.
համբարք ոչնչից, և պահեստք հողմոց. նմանութիք
ստուերաց, և կերպարանք ծխծաղելիք։ Քանզի իբ-
րև եկն եհաս պատուիրանն, ըստ պօղոսեան բանին,
անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան, մեղքն կենդանա
ցան յանդիմանեալ յարդարութե՛ցն, և ես մահացայ
կենացն, և կենդանացայ կորստեանն.

Դ. Պողացան օտարք չարին գումարք՝ զատացուածս
սրտիս իմաստից, ըստ դրոյն կանխաբանութե՛ն.
որով եկն եհաս իսկոյն սատանօր իմաստութե՛ն ինձ
նուաղանալ, ըստ առակողին, և առաւելուլ ոչ բար
ւոյ ցանկութի։ Ո՛չ յառեցի զակն ոգւոյս 'ի գը-
լուխն իմ կենաց քո՛, որով ընդ ուղիղն հետևեցայց։
Քանզի կամելով ուժդինս ընթանալ՝ ընկլայ սաստ-
կապէս. յանչափն ձգտիլ՝ իմոյն ոչ հասի. 'ի մեծա-
գոյնն ամբառնալ՝ սաստուստ գլորեցայ. յերկնայինն

ուղղոյն՝ անդնդոց մատնեցայ • 'ի զգուշանալն ա-
ռաւել՝ յաւէտ մեռանեցայ • յանարատն պահել՝ մանր
խորտակեցայ • կարծելով ընդ ահեակն մրցել՝ յաջն
գթեցի • 'ի զերկրորդն խուզել՝ զնախնին կորուսի •
'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարեւորացն զրկեցայ • 'ի
յուխտին պահել՝ դաշինն դժրեցի • առ սովորութեն
կարել՝ կորուսիչս գոլ • 'ի փոքունցն փախուցեալ՝
մեծամեծացն մատնեցայ • զոր ես ինքն ինձէն ստեղ-
ծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարգեցի • Յո-
րոց փրկել զմատնեալ գերիս դու միայն զօրեսցես,
կենաց մատուցեալ՝ զընծայեալս մահու՝ զհոգիս •
զի դու միայն՝ տ͞ր յ͞ս, ճանաչիս բարերար, անսահ-
ման փառօք՝ ընդ Հօր և Հոգւոյն ս͞բյ օրհնեալ յա-
ւիտեանս յաւիտենից • ամէն •

Միւսերաթին յաւելուած յիշեն ՂԵ ծածուբն՝ նորին հանճարե, առ նոյն
աղէրս խողբանոյ բանին, 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ:

ԲԱՆ • ՂԶ

ա͞ • Անկ զառիթմն մահու դիպուածս՝ դժոխար-
մատ ծառոյս դառնութե պտուղք, ընտա-
նիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և
որդիք դաւաճանօղք, ստորադրեցելովք մասամբքդ-
նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ •
բ͞ • Սիրտս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս,
ակնս յայրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս
մահաձիգ, երիկամունքս անփորձ, ոտնս մոլորաշա-
ւիղ, ընթացքս աներկիւղ, հեշտք խոտորնակ, շունչք
ծխա

ծխախառն , գնացք խաւարային , գոյութի՛ լերդի վիմական , խորհուրդ ծորեալ , կամք անկայուն , չար անփոփոխ , բարեմասնու՛թ սասանեալ , անձն տարագիր , աւանդ վտանգեալ : Գազան վիրաւոր · թռչուն նետահար · փախստական քարայծ · ըմբռնեցեալ վիճապարտ · աւազակ ծովակուր : Զինուոր նենգաւոր · մարտիկ անպատրաստ · սպառազէն անժուժկալ · մշակ հեղգացեալ : Աղօթական անխրախոյս · բեմական ստորնաքարշ · քահանայ անկնդրուկ · օրինական աննուէր : Դպիր կշտամբեալ · իմաստակ խելագար · ճարտասան անճոռնի : Կերպ անպատկառ · դէմք անամօթ · երեսք լպրշեալ · գոյն անհամբոյր · տիպ ամորդի · գեղ ծանակեալ : Խորտիկ խանգարեալ · ճաշակ գարշեցեալ · ոյդի դաղձնաւոր · որթ որդնահար · պարտէզ փշաբեր · հասկ ուռճահալ · մեղր ՚ի մեղուաց ճարակեալ · անպատապար անկէն : Ամպարիշտ յուսահատ · անհամոզելի նզով · անհաշտական բաժանեալ · ունայնաբան շաղակրատ · պաճառաւոր դաւող · անառակօրէն ապիրատ · դժոխային ագահ · աներամտան յանդուգն : Սողեդնուն անձն · ձեռնաձգուն սպանօղ · տատանակացան երկրագործ · երջանկութիւն եղկելի · մեծութի՛ւ վատթարեալ · վայելչու՞ի անշքեալ · կարողու՞ի տկարացեալ · բարձրու՞ի խոնարհեալ · փառաւորու՞ի ընդոտնեալ · պատուիրանազանցութի՛ւ յարակայ · սխալանք ինքնակամ : Սատակարար կամակոր · խորհրդակից նենգաւոր · բարեկամ հատուածեալ · հաղորդակեր գողամիտ · մերձաւոր կծծի · բաշխօղ ժլատ · վեշտասնուց կարկամ · ողի անախտակիր · իղձք անդէր · բարբ տառեցող

աղէք

աղէք անդթականք . գնացք անխոհեմ . աներևոյթք վնասուցք . ծածուկք անխծելք . դիպուածք թըշ-նամանեալք : Վաճառական վտանգիչ . շահաբար շը-ւայտեալ . պաշտօնեայ արբեցող . գանձուց ոստի-կան երկմիտ . պատգամաւոր բանսարկու . դռնապան քնէած : Աղքատ հպարտ . մեծատուն ժխտող : Դիւանապետ անօրէն . պահապան մատնիչ . բնակա-կից չարախօս . սուրհանդակ անժաման . թղթաբեր պարտաւոր . առաքեալ խռովարար . միջնորդ անխնամ : Արքայ արտալած . թագաւոր թարմատար . կայսր ո-գէկործան . իշխան տիրադաւ . զօրաւոր զըկող . դա-տաւոր ակնառու . ռամիկ ինքնագործ : Նախատողէ ծաղր . սիրելոյ աշխար . բանադրի դարով . յանդի-մանչի դատախազուն : Բանդի և 'ի վեհագունիցդ կոչմանց՝ էր ուրեք արդեօք՝ զի էի . իսկ 'ի վատթա-րականացդ մասանց՝ եկն երբեմն եհաս՝ զի եղէ : Արդ՝ այսքան վնասակարութիւնք խարդախութեց յաճախագունից , յորոց յոմանց խաբեցայ իբրև զյիմար , և յոմանց տիրեցայ իբրև զտկար՝ կամաւ-

մատնեալ զիս ինքն մահու :

Գ . Արդ՝ զոր 'ի վերադրելոցդ մասանց՝ քեզ ատե-լեաց , և իմ կորուսչաց՝ 'ի սպաս պաշտաման քեզ ընծայեցից . զորպիսիս ապականութե պարադրեալ՝ ամենամեղ . քո մեծութեան հանդէպ կացուցից . և կամ որքաներզ երկայնմտութե համբերեսցես այս-քանեաց պարտուց . որքան ներես . որչափ լռեսցես . զիարդ իսկ անսայցես . ի՞բր ոչ մատնեսցես հարուա-ծոց դանից զարժանիս սատակման մահու : Արդ՝ այսուցիկ աննշոյլ մթութեց՝ հոգւոց խաւարի՝ ողոր-

մու

մութեամբ լուսոյ քոյ պատահեսցես՝ բժշկել քաւել և կենագործել՝ զօրեղութի անվթարելի · և քեզ փառք յաւիտեանս · ամէն ·

Մ երրորդէն յաւելուած չրչին հեծութեան նորին հայրապետի, առ նոյն աշխարհ հողբանաց բանի։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ·

ԲԱՆ · ԾԱ ·

ա̄ · ՔՈՅԴ անուն ահաւոր · մեծութեան տեսակ · անքննելին բարձրութեան պատկեր · անսահման զօրութիւն · կերպարան փրկութեան լուսոյ · պաշտպան կենաց · դուռն արքայութեան՝ վերնում հանգստեանն · ճանապարհ հանդարտութեան · ապաւինութիւն նորոգ և անտխրական երանութեան · ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էականութեան · օրհնութեան կոչումն · աւետեաց ձայն · բերկրութեան բարբառ · անմահութեան դեղ · որդի անճառ այ միոյ · Որ ինձ անձնարինն է, քեզ դիւրինն է · որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է · որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է · որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութեան մերձաւոր է · որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է · որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութեան չափեալ է · որ ինձ յուսահատութիւն է, քեզ սփոփանաց է · որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվտանգելի է · որ ինձ հեծութիւն է, քեզ խնդութ է · որ ինձ ծանունք են, քեզ թեթևագոյնք են · որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղութեան գրեցեալ է · որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է · որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է ·

որ

որ ինձ մառայլն է, քեզ ճառագայթ է. որ ինձ ան-
թիւն է, օրհնեալդ քում ձեռին բովանդակեալ է.
որ ինձ սոսկալին է, քեզ հեշտալի է. որ ինձ փախ-
չելին է, քեզ վանելի է. որ ինձ անմատոյցն է, քեզ
դիւրահերքելի է. որ ինձ մահաբերն է, քումդ կա-
կանուն զօրութեան՝ ընդ ոչ գոյն համարեալ է։

Ե. Ո՛վ դու ողորմած ած բոլորից տր յս քս, և
այսմ զօրես առնելեցն հնար՝ եթէ գթասցիս.
վն անուան փառաց մեծութեան հօր քոյ օրհնելոյ,
վն կամաց գթութեան ոգւոյդ քոյ սբյ, տես 'ի տա-
ժանաւորս կրից յանդիմանական յայտնութեան, և 'ի
խորոց սրտի ինքնամատոյց դատախազութեան. նայեա՛
'ի բնութիւնս ամենապատառ խակութեան, և պարզեա՛
բժշկութեան վիրացս, և հնարաւորութեան կորստեանս.
զերծումն բազմամասնեայ մահուս, և շաւիղ կենաց
ապականելոյս. նորոգութեան եղծմանս, և մուտք յու-
սոյ ամբարշտելոյս։ Եթէ ես զաննմանն ինձ կամս
ցուցի, որչափ առաւել դու զբնաւորական քո
զընտանի բարերարութիւնդ. եթէ 'ի փշոց պտուղ
ընծայեցաւ քաղցրութեան, որչափ առաւել 'ի ծառոյդ
կենաց՝ ճաշակ անմահութեան. եթէ ես խմոց ատելեաց
ողորմութեան մաղթեցի, դու քոյոյս զխնդիրդ ոչ կրկին
մատուցես հզօր՝ յաննուազդ առատութենէ։

Է. Որդ՝ տես 'ի քոյդ մեծութի՝ բարձրեալ, նայե-
ցեալ 'ի յիմս փոքրկութի. ընկալ զսակաւ խոս-
տովանութիս անհամար մեղացս, որ զբնաւն համայն
ներառնելս. և որպէս զկնիկն գթեր՝ ոչ գրեցեր, և
զաւազակս փոքու սատանել՝ մի՛ համարեսցիս. և իբ-
րև զդաւթին՝ ընդ մեղայն ասել՝ իսկոյն անցուցեր

զայս

զպատիժ պարտուցն , և առ իմ ձայնիս հեծութի՛
զնոյն գործեսցես երկայնմտութի · որ տաս ամենե-
ցուն առատապէս անաչառութե՛ ո՜վ յաղթօղ բարի
բազմիմաստ · և ոչ նախատես զյետնեալ սորուկս՝
ո՜վ ողորմած և ամենաստեղծ · սատացիր վերստին , և
մի՛ կորուսաներ զբուժեալս արեամբ քո , և զբու-
ծեալս սնեամբ քո՝ դրլթած : Ո՜ ի քո՛ է փրկութի,
և՛ի քէն է քաւութի , և քեզ վայելէ փառք յամե-
նայնի յաւիտեանս · ամէն :

Մերտքին յաւելուած կրկին հեծութեն՝ նորին հայրդէ , առ նոյն ողէրս մաղթանաց բանէ · ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ :

ԲԱՆ · ԾԲ

ա · Օրհնեալ տ̃ր յ̃ս ընդ հօր , ՚ի կամս հաճութե
հոգւոյդ քո ս̃բյ · և օրհնեալք ա̃մ առ
՚ի յօրհնելոյդ օրհնեցան · օրհնեալ միայն՝
որդի օրհնելոյ · չէք իմ թագաւոր իշխեցօղ ընչյս
բաց՝ ՚ի քէն՝ ք̃ս : Այս է օրհնութի յակոբայ՝ ասէ
եսայի , յորժամ բարձից զմեղս ն̃ր ·

բ · Արդ ողորմեա՛ց ինձ՝ տ̃ր բարերարութ՝ ըստ նախա-
նիւդ քո սովորութե , և օրհնեա՛ զանօթս քո
բանական , ըստ ձայնին դաւթի՝ և ըստ մովսէսի · զի
բանիւդ քո փրկութե ժամանեալ , հասից քաւութե
օրհնեալ առ ՚ի քէն · Ա̃ծապէս ինձ հրաշագործեա՛
ողորմած աղբ̃յ երկնաւոր , ո՜վ անկելոցն ՚ի բազմա-
ժամանակեայ մահճացն խշտեա՛ , ժողովելոցն ՚ի սրա-
հին բեթհեզդայ · Յորոց մի էր և կրկին թերահա-
սատն՝ երից տասանց և ութի միոյ ամօք ախտացեալ

յօդիցն լուծմամբ, որում ո՛չ անխայեցեր զըժշկու-
թեանն ձեռնտուութի, իբր գիտելով զանբույժ-
չարութիւն՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մահուանն
դառն գիշերին տիրամարտութե՝ երախտաւորիդ,
մեծիդ և բարերարիդ: Որ թէպէտ և կանխաւ իմն
զգուշացուցեր, թէ մի՛ մեղանչէր՝ զի մի՛ կրկնեսցին
կրկին քեզ չարիք, ոչ ինչ վերջացաւ լինել ձեռնէ-
րէց սկզբնաւոր անհամբուրելի՝ դատողացն զքեզ
'ի խաչին: Եւ դու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մա-
հու ծնդեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար, անճառ
բարութի. սխրալի մարդասիրութի. սարսափելի նե-
րողութի. սոսկալի երկայնմտութի. անբաւելի քաղց-
րութի. փառաւորելի հեզութի: Որ միշտ յաղթիս
'ի գթութէ, և ո՛չ թշնամանիս. պարտիս յողորմութէ,
և ո՛չ պարսաւիս. բռնադատիս 'ի մարդասիրութէ,
և ո՛չ անդոսնիս. հարկիս 'ի բարութէ, և ո՛չ հայհոյիս.
ստիպիս 'ի սիրոյ, և ո՛չ բամբասիս: Պաղատիս դար-
ձին իմ առ քեզ, և ո՛չ ձանձրանաս. արագես զկնի
ապերասանիս, և ո՛չ լքանիս. ձայնես չլսողիս, և ո՛չ
սրտմտիս. փութաս մեղկելոյս, և ո՛չ խափանիս:
Առ չարս՝ ես բարի. առ ամենապարտս՝ ես ներօղ.
առ մեղաւորս՝ ես քաւիչ. առ խաւարեալս՝ ես լոյս.
առ մահացեալս՝ ես կեանք:

Գ. Այս են գիրք ամ̃ հոգեշունչ օգտակարութե̃,
որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս՝ ան-
ճառս և զարմանալիս: Այս և ինձ թշուառացե-
լումս՝ օրհնեալ ամենապարգև, որ ա՛ռ զմահճիճս
խշտացդ մեղաց 'ի վայր կործանմանդ, և հեռացեալ
ժամանեամ յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց:

Խզեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի՝ զերիզապնդեայ մահազգեստս պարփակութի՝ դժո-խայնեայ կապանացս . և լոյծ ինձ զհանգոյցս խեղ-դողական ոգեպահանջ սատակութեանս , առաքելով զարժանաւորս մահու՝ յազատութին վերին անանց բերկրութեան , կենսաբեր և ա̄ծային քո բանիւդ . Մ՚ի տակաւ տակաւ ազդեսցես , և մի՛ օր 'ի յօր յեր-կարաձգեսցես , զի մի՛ ստուար ծանրութի բեռանցս մեղաց՝ տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց , և կործանել զիս կորացուսցէ՝ հայել 'ի դժոխս . և ուժգնակի գոռոզ բռնութե՝ անպարապ հոգևորական զինուն արարել , մահու ծառայեցուսցէ : Այլ օգնեա ինձ՝ բարի վճռակից՝ հեծութե կարեացս մահու երկանց , առեալ յինէն զխայթ սատակմանն , ո̄ր երբեմն յու-սոյ պահակին . որով կառուցես զվայելչականն յաղ-թանակի սրի զօրութեանն , պնդապէս հաւատով յուսոյն կարծրութե՝ ընդ քեզ բեւեռել անսայթա-քելի : Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով՝ փառք և իշխանութի յաւիտեանս . ամէն :

Միջերաւքին յաւելուած երկին հեծութեան նորին հանճարի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այս :

Բ. Ա. Ն . ՁԹ

Տէ . ուստատ և վկայեմ մնաց գիտութե՝ 'ի քէն աղերսեալ ողջոյս խմաստիւ ուշիւս տես-մամբ . զի ընձալի են քեզ՝ բարերար , աղաչանք մե-ղաւորաց՝ քան զխնդրուածս արդարոց : Ո՜վ է միայն զպարտուէ անձինն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո սպասէ .

սա-

առ որ ծանուցեալ զբնութենս չափ, և մեծ կշտամ-
բիչ սաստէն համբարձեալ՝ ինքնոդոր մարտակից նմին
իսկ ինքեան, և դառն դարմէիչ և ծածկատես դատա-
ւոր։ Իսկ միւսն՝ յարդիւնս բարեացն իւրոց նայե-
լով, յանձին համարեալ ձեռն վստահութ̃ե, մոռանայ
զաշխման բնութ̃ենն, և պարգևաց՝ քան ողորմութ̃ե
դիտեալ ակն ունի։ Վ̃ որոյ առ մինն՝ անթիւ են
ստեղծուածք ձաւից, որ զողորմութ̃ենցդ քո՝ փողով
բարբառոյ ազդէ․ իսկ առ միւսն՝ լռեալ են քոյդ՝
անքննին ահաւոր և ամենախնամ․ ամաչեմ ասել,
թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն զքոյդ
յառաջեալ։ Արդ՝ արի տէր, և մի՛ զօրասցի քան
զքոյդ՝ աջ հողեղինի․ մի՛ կշռեսցին ողորմութ̃իք
քո՝ ընդ ջանից մարդկան․

Է̃․ Եւ արդ՝ առողջքն անդամօք՝ անկարօտք են
բժշկութ̃ե․ և տեսանողականքն աչօք՝ չունին
պէտս առաջնորդի․ և փարթամքն ընչիւք՝ ո՛չ դե-
գերին առ դուրս լիոցն․ և ա̃մի յղփացեալքն՝ ո՛չ
սպասեն փշրանաց սեղանոյ հացի․ և ո̃քն վարուք՝
ապէնխնդ են ողորմութ̃ե։ Եւ արդ՝ ինձ գթասցիս
ողորմեա՝ բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենատխուր
վարանեցելոյս․ Քանզի թէ էի իբրև զյօբ, ասէի
զանձն իմ իբրև զնա արդար և անարատ․ թէ իբրև
զմովսէս, ասէի վստահութ̃ե զնորայն, ծանիցէ տ̃ր
զայնոսիկ որ իւրն են․ եթէ իբրև զդաւիթ, ասէի՝
արարի զիրաւունս և զարդարութ̃ի․ և դարձեալ՝
զմեծն քան զբնութ̃ի մարմնոյ, զմեղս թէ տեսա-
նէի ՚ի սրտի իմում՝ մի՛ լուիցէ ինձ տէր․ Թէ էի
իբրև զեղիա, ասէի զանձն իմ այր ա̃յ․ թէ էի իբրև

զերեմիա , զքոյդ ճշմարտութի յանձն օրինակէի . թէ էի իբրեւ զեզեկիա , պարծէի զաւուրբն եւ զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութե . թէ եւ իբրեւ զպօղոս , առէի զիս ընակարան՝ ազգարան՝ եւ ընդունարան ոչ բանին։ Այլ ես անօրէնս ՚ի մէջ գիտութե օրինացն , ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարդանօք բանից իբրեւ զնոսա , եւ զընաւին չարս՝ ոչ զեարիան զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել , այլ եւ ոչ զամենուսա գոյից զեարեհուչակեալ անուանդ հզօր՝ ամէարշտեալս լեզուաւ գովել։ Իսկ դու ածմ ճնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի փրկութե . աջ պաշտպանութե . ձեռն օգնելու . հրաման բարութեան . լոյս ողորմութե . բան նորոգութե . պատճառ քաւութեան . դաւաղան կենաց օգնութե . Ո՜ւ դու ես յոյս ապաւինութե՝ տէր յն քն , օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ սբվ յաւիտեանս յաւիտենից .

ամէն ։

Մերոսին յաւելուած ճրճին հեծութե՝ նորին հաճոյէ , առ նոյն ողէրս մաղթանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

ԲԱՆ . Կ

ա . Եւ արդ՝ ոչ զի ոչ վայելէ օրհնաբանութի ՚ի բերան մեղաւորի՝ ՚ի ճշմարտին առակէ կանխաւ իսկ ուսայ , զիմարդ յաւելից կըրկնել զնոյն գովութի աղաչաւորս բազմապատկաւ , որ համապաղ ընդունիմ անէծս ՚ի սաղմոսին բարեբանութե . Ո՜ւ իբր երդեցից ինձ վտանգս , եւ արձանացուցից նախատինս . եւ ՚ի մերկութենս գրկի՝

փուշս

փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից ։ Ո՜ խո՟րդ ընդ դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ զատամունս մեղաւորաց փշրեսցես ։ Ո՜ խո՟րդ դարձեալ, թէ մի՛ անօրէնք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ դա՛տ արա ինձ տէր ըստ արդարութե՟ն քո, ըստ անբծութե՟ն իմոյ որ յիս ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ կատարեսցի՟ն չարիք 'ի վ՟ր մեղաւորաց ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ խորտակեսցին բազումք մեղաւորի և չարի, և զայլն որ զկնի ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ տեղասցէ՛ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ սատակէ տ՟ր զշրթունս նենգաւորս՝ և զլեզուս մեծաբանս ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ փորձեցեր զսիրտ իմ, և ո՛չ գտեր անիրաւութ՟ի ։ Ո՜ խո՟րդ զյաջորդն սմին, թէ ես պահեցի զճանապարհս խիստս ։ Ո՜ խո՟րդ զեւսն, թէ ես արդարութ՟բ երևեցայց երեսաց քոց ։ Ո՜ խո՟րդ, թէ և ես եղէց անբիծ ընդ նմա ։ Ո՜ խո՟րդ զմիւսն, թէ հատուսցէ ինձ տ՟ր ըստ արդարութե՟ն իմում, և ըստ սրբութե՟ն ձեռաց իմոց ։ Ո՜ խո՟րդ անձամբ ինձէն զատութ՟ի իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ դ՟ւյն, թէ լուացայց սրբութ՟բ զձեռս իմ ։ Ո՜ խո՟րդ 'ի մէջ նանրութեան զամբարշտացն աթոռս բամբասեցից ։ Ո՜ խո՟րդ զերջանկին պարծանս՝ թշուառացելումս կերպաւորեցից, թէ դա՛տ արա ինձ տ՟ր՝ զի ես յանբծութե՟ն իմում գնացի ։ Ո՜ խո՟րդ օտարս 'ի բարեաց՝ գխողլդ դաղանեաց արդահատեցից, թէ մի՛ համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ ։ Ո՜ խո՟րդ ես ինքն դոլով՝ զայլս անիծեցից, թէ տո՛ւր նոցա տէր զգործս նոցա . և 'ի կարգ բանիցն համարձակեցայց ։

Է. ՝Քանզի թէ զյետինս բանիցն՝ առաջնովքն աս-
տանօր եդից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք, և յաճախեսցեն դառնութիւնք. Բայց 'ի շեղջեցելոցն արտասուաց՝ դոյզն մի չափեալ բաւականացոյց հանապազորդեան յանդիմանութ̃է սաղմոսարանին ընթանի ձայնիւն, որ զպարտաւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս՝ և սպառուած քառասներորդի իններորդի հատուածի բանի յանդիմանողի՝ զիս դարշեցուցեալ հանապազ խայթառակէ. խցեալ զբերանս 'ի փառաբանութ̃է, եղկելի զանձն իմ ցուցանէ. ածային ձայնիւն դատախազեալ, յանկնկալութ̃է կենաց լքանէ, միանգամայն և վիրգս մահու ինձ իբր 'ի պատնշէ առաքէ: ՝Քանզի թէ չար է անէծս առնուլ յօտարէ, ապա անձամբ զանձն անիծանել՝ կրկին չարաչար. իսկ եթէ չառնուլ նախատինք 'ի մերձաւորաց՝ օրէնք են, ապա 'ի տեսողէն հայել զայսոսիկ, կրից արեան տաժանմունք՝ վիշտք աղէտից, և խէթք մահու: Բայց թէ առ խոնարհութ̃ե անձին իւրում մանեսցի, ջնջեալ և կշտամբել անիծիւք 'ի լեզուէ իւրմէ, 'ի խոստովանեալ և յամենիշխան շրթանց բերանոյ վերնոյն՝ օրհնեսցի. զի ճշգրտեալ թարգմանեաց զդարձն իւր առ նա՝ զհետս կենաց ոչ լքանելով. սահմանաւն սիրոյ՝ զպարտեացն արմատ կրճատեաց, ոչ տիրեալ 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց. ոչխար հօտին քո դառ բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յաղն բուժիչ աղեացն արկածից: Բայց ես անբանական բարոյից է՝ սառն կենդանեաց 'ի մէջ դալարոց ծաղկածին մայրից՝ կենաձիր բանից թշմերութ̃է մնաց 'ի յարօտս մահու ճարակել:

Է. Աւաղ՝ քանզի իմ է առաւել վերջին կշտամբա-
ղական, և առ ևս ակնարկէ զդիպուածոյն չար
պատահմունս. որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղ-
մունս կիզանողականս հրոյ տոչորման, հասել 'ի յերկ-
նուստ զգայիւ գագաթանս իմաստնարանի բազմա-
կիտ: Քանզի զխորդ 'ի յորդինս ինձ օգտից սաղ-
մոսն եկեսցէ, յորժամ անպտուղ 'ի բազմերգութէն
լինիցիմ, ոչ նուագել հոգւով, ըստ թելադրելոյն
պօղոսի: Ո՜ խորդ ընդ մարգարէին և ս զաւերունին
խառնեցից՝ մեծս մեղաւորաց՝ նկունս պիտանեաց՝
ասել ընդ ա՟յն, թէ 'ի բաց կացէք յինէն ամ՟ն՝ որ
գործէք զանօրէնութի: Ո՜ խորդ ոչ ունելով 'ի
բազմացն պատուիրանաց կատարեալ՝ շնորհին և
օրինին՝ բարբառեցայց զերջանկին, որ նախ ինքն
արար՝ զոր մեզ կանոնեաց, թէ քանզի ծառայս քո
պահեցի զայս. և որ զհետն գան տասցեալքն:
Ո՜ խորդ թափուրս 'ի լրութէ իմաստից կենաց՝ ընդ
երկիւղածս ան՟ն օրհնեցից: Ո՜ խորդ ընդ մեծին
մաղթանաց զիմն յօդեցից, թէ զմին խնդրեցի 'ի
ան՟նէ՝ զտեսիլ վայելչութե նր՟, և զհրամանատրուի
տաճարի նր՟: Ո՜ խորդ 'ի հրաժարելն ինձ ձեռնամբ
խեցից, յորժամ լսեմ, թէ ուղղոց վայելէ օրհնութի:
Ո՜ խորդ շրթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ա-
սելով զկնի յոլովից առեալն, թէ երեսք ան՟ն 'ի վր՟
չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ.
զխորդ զմիւսն դարձեալ, թէ չարք վաղվաղակի սա-
տակեսցին: Ո՜ խորդ զկերպարանացն իմ նմանու-
թիւն, թէ բազումք ամբարշտաց խորտակեսցին.
Ո՜ խորդ սատակման ինձ պաղատեցայց, թէ ահա

մեղա

մեղաւորք կորիցեն ։ Ո՜վ խո՟րդ զբաղմնյածեան լե-
զուս 'ի յօրինեալն բան մնեցից, թէ ասացի պահել
զճանապարհս իմ, զի մի' մեղայց լեզուաւ իմով ։
Ո՜վ խո՟րդ փշովք մեղաց հեղձեալս՝ զանարատին պար
ծեցոյց, թէ այլ զիս յանբծութե՟ իմում ընկա-
լար ։ Ո՜վ խո՟րդ ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր՝
զհանդունակիցան դարովեցից ապրել 'ի նոցունց,
թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս
աստուած ։

Է ։ Ո՜վ խո՟րդ եթէ ոչ կուապաշտե՟լ անպատկառապէս
պերճացոյց ունոյն պանծանօք առել ընդ դաւթի,
մի թէ մոռացեալ իցէ մեր զանուն ոյ, կամ ձգեալ
զձեռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց ։ քանզի որ 'ի
մեզս դարշութե՟ խոնարհեսցի, առաջի կայ նորին
կառուցե՟լ առնե՟լ 'ի պաշտօն յունականացն ախտար-
ծարծիցն պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝
աստարտոյ և քամոսյ և մեղքոմայ արուարձանի,
և թարահատոյ թարմատարի, ընդ զաղրատեացն կա-
նացեալ՝ իշանդամիցն պատկառանք՝ անվերարկու-
ծանակուէք ։ Եթէ ոչ պատկառեցից սովիմք առել
ընդ նահատակին, որ զայս դիմադրաւուէ առ բարին
ունէր միշտ, թէ մի՛ քո մեռանիմք զօրհանապազ ։
և որ 'ի կարգին է սորին՝ սաղմոս ։ Եթէ յիմարս յարս
և վատթարս՝ առել ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատ-
մեացէ զիմաստուէ, և միրտս զհանճար ։ Եթէ մար-
դելոյզ կերպարանաւոր՝ զմարդահաճոյիցն ոսկերս
ցրուել մաղթեցից ։ Եթէ զկրկին երկրորդեալն
մեծանունն բարութի՟ս, թէ հաճոյ եղէց առաջի տ՟ն
յերկրին կենդանեաց ։ Ո՜վ խո՟րդ ունօղս անբաւից
մեղաց՝

մեղաց՝ զորդւորոյն առեալ կործանեցից, թէ ոչ մեղք իմ և ոչ յանցանք․ առանց մեղաց ընթացայ, և ուղիղ եղէ։ Ո՜ խորդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան՝ յառելն զայս բան, թէ մի՛ ողորմիր գործողացն զանօրէնութի։ Ո՜ խորդ, թէ ո՞չ հալի մոմ առաջի հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերեսաց այ։ Ո՜ խորդ դրդելս ապականացու փափկութե՝ սահմանեցից զան նմանն ինձ բան, թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն իմ․ և զազդակիցս նորին ընդ նոյն, թէ ես 'ի նեղել նդ՝ քուրձ զգենուի․ և իբրև զդաւոր և ըղտրտում՝ խոնարհ առնէի։ Որպէս հանդարտեցից զնմանեացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել, թէ սակայն մրուր բարկութեն այ ոչ սպառեցաւ, և արբցեն 'ի նմանէ ամ մեղաւորք երկրի․ Իբրև զեան առ սմին, թէ զամ եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցեն։ Ո՜ խորդ զապերախտութին յակոբայ 'ի ձառ առեալ հենդնեցից, որ ընդ սատուերին զճշմարտութին ընկալեալ, մոռացոյ ընդ նոսին՝ նացին թերութե զերախտիս քի ածայնովքն արուեստիւք խաչին փրկանօք, քան նոքա զզօրավարութին մովսէսի՝ ցայն սքանչելեօք, որ զօրինակն նկարագրէր տրունական տնտեսութեն։ Ո՜ խորդ զյարուցելոցն 'ի վր՝ դիւաց զաղէտս ցուցից, իբր նոքա զօտարացեղից խուժադուժ ազգացն՝ առելով, թէ արկլին զդիւակուտս բարեացն որ 'ի մեզ՝ կուր մնասակարացն թշնոց, այս է՝ այսոցն օդայնոց․ որպէս զանկեալ զսերմն բանին 'ի ճանապարհին, և զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ մբ անուանեցից․ իբրև զնմանակիցն առ 'ի նոյն շաւիղ չարին պատերազմի՝ դուպար դաղտնամարտ մտացս օցաելոց, զոր

ես

ես զօրացուցի՝ գործակցեալ ճնարից բանսարկութեան·
Նաև ոչ ունիմ աղերսել, թէ մի՛ լուեր և մի՛ դատա-
րեր՝ ա̃ծ· և խորհեցան 'ի վ̃ր մ̃եց քոց և տացեն, զոր
'ի կարգէ սաղմոսիս է աղօթել· Քանզի յոյժ պատե-
հագոյն է առնուլ զայսոսիկ 'ի վ̃ր բանուն մոլեկան
դիւաց՝ միշտ ճակատելոց՝ առ ներկայիս խռովու̃ի,
և ընդ նոսին՝ նոցին մշակաց·

Է. Յորոց դու տէր ք̃ս՝ որդի բարձրեալ մեծիդ
ա̃յ՝ պահեսցես և ամրացուսցես, երկնային զօրուդ
շրջափակու̃ե՝ յա̃մ ընթացից խաբողին հողմոց՝ խա-
չիւդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ· որ զի՝ թէ և գրա-
ցին յիս անօրէնութիք բազմօրինակք, այլ ոչ հայ-
հոյութիք· Որ ոչ հանդեար 'ի կորուստ նմանեացն
իմոց ամբարշտելոց, այլ ամենագորով թախանձմամբ
ընդ եղծման ջրողողն զաղբագործաց՝ կրկին վշտա-
ցար, տաղտկալի զմահու ն̃ց դիպուածն քեզ դըրե-
ցեր, ասելով զզարմանալիսն լռողաց բան, ածեալ ըզ-
մտաւ ոչ ես յաւելից անիծանել զերկիր վ̃ս գործոց
մարդկան· Նաև մխիթարիս մեծ իմն պարարեալ ընդ-
կեանս անմաքրից՝ և պարտաւորաց սատակման· որ եր-
բեմն առակաւ դդմենւոյն՝ զանխայելն 'ի կործանե-
լեան ցուցեր՝ ողորմած· և առ այլ ումեմն՝ նեղեցար
սաստիկ վտանգեալ, ընդ յամրանալ անձրևին առ-
ուրացողացն դարման· Ննճաւելիս ցուցեր բարու-
թ̃ե տեսակս յիշատակաց տօնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս·
քև 'ի ձեռն առաքելոցն քոց՝ ողջոյնս հասարակաց
անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հրա-
մայեցեր· Նհմ և յիս ցօղեա կենդանի զհայրենի
գթութեանցդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ

ամենառատ քո այցելութեանդ։ Եւ քեզ ընդ Հօր՝
Հոգւովդ սրբով փառք՝ յաւիտեանս․ ամէն․

Մ՛Էրոպին յաւելուած վերին հեծութեան՝ նորին հանճարոյ, առ նոյն աղերս խաղաղանաց բանի․ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ․

ԲԱՆ · ԿԱ

ա · Եւ ընդդէմ է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանիցն՝ 'ի կիր արկանելոյ որ 'ի նախատինս՝ միանգամայն և 'ի նզովս ինձ յաբակային, Հանապազ երգել խմբիս տաւղօք։ Քանզի՝ զիա՞րդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին, թէ ոչ մերձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտի․ Ո՜ իա՞րդ զկարգադրութիս տանցն՝ 'ի յայսմանէ զկնի թուելոցն զորհուրեցուցչաց՝ ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և թագաւորին, և մարմնական հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբուրելիք՝ ասելով, ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատմօղս աւետեացս և նորայս աշակերտ՝ անմասն յամենուստ բարեկարգութեանց․ Ո՜ իա՞րդ ըստ խրատուորհ արդարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն՝ մահու զինեցայց առաքաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանգամս մարմնոյս գանեալ խրատեցի․ զիա՞րդ մասնակցեալ մեծին արութեն՝ սատակեցից 'ի քաղաքէ տ͞ն զանօրինեալսն, որ և ոչ զբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի․ Ո՜ իա՞րդ սաեցից գրողին չև՛ յայտնելոցն, թէ ըզմոխիր ա͞մ հաց կերայ․ զիա՞րդ, որ ոչ միացուցի յի-

մոցս

մոգս կրից կաթիլ մի պղտոր՝ ընդ յատակ արտօսր աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զըմպելիս իմ արտասուօք խառնեցի. և արտասուօք իմովք զան-կողինս իմ թացի: Ո՜ ո՛րս ինձ գրեցից մեղք մա-հացեալս, յորժամ սիրողն տր 'ի բոլոր սրտէ՝ զյանց-մունս նախնեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք. և որ 'ի վախճանն յանդի սաղմոս՝ իրաւամբք առ իս, քան առ իսրայէլ: Որո՛վք յարդեցայց դասիլ ընդ բարիսն, յորժամ մարդկային ճնարից այս դեղ պատուեցաւ՝ որ ո՛չ լիս դտաւ, 'ի գարշուէն կերակրոց 'ի մահ սովե-ցեալք՝ և յաճախուէն ճգանց 'ի հոդւոց նուաղեալք, ըստ խարուէն ինքնօրէն կրօնից՝ հրէից և հեթանո-սաց: Ո՜ խո՛րդ՝ արդարութի իմ մնայ յաւիտեանս, զոր ո՛չ բնաւ իսկ կատարեցի:

Է. Ես զի մի՛ տաղտկացայց յամեալ 'ի բանիս, 'ի համառօտել զայն փութացայց: Ո՜ ի՛նչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր ածաշունչ ձայնն նուա-գեաց օրհներգայն դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ. զխո՛րդ ընդ սմին զմեծն քան զայս, թէ յամ ճանապարհէ չարեաց արգելի զոտս իմ. իբր ընդ եդեալս և զայն մոռացից, թէ 'ի սրտի իմում թաքուցի զբանս քո՝ ոպ զի մի՛ մեղայց քեզ: Որպ զունայնութեացս իբր զլրունց ճաւեցից ընդ պարս մաքրոց, թէ 'ի պատուիրանաց քոց իմացեալ, ատեցի զամ ճանապարհս չարաց: Ո՜ խո՛րդ զհեզայն ճշմար-տութի իմում սատութենս մշտնջենական երդմնա-հարութի կարդեցից՝ ուխտեալ ընդ հաւատարմին, երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս ար-

դա

դարութն քոյ ։ Ո խո՛րդ ինձ հրեշտակ մահադոյժ անհրաժեշտ ձեռի՝ զբանին պատգամ կրկնեցից, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն։ Ո խո՛րդ չարս խնկապէս՝ զբարեացն գրեցից՝ որք 'ի տնէ անուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել, թէ բարի անէ տէր ուղղոց սրտից ։ Ո խո՛րդ զհամառօտն փոխատրութի անաչառուն՝ վրիպեցելոյս ինձ սահմանեցից, թէ զթիւրեալսն յափշտակութբ՝ տանի ընդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութի։ Ո խո՛րդ զմծագդեստին պանծանս՝ ամաչեցելոյս ինձ պատուաստեցից՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ, և ոչ զբօսան աչք իմ․ և որ յետ սորին պատմին ասացեալքն ։ Ո խո՛րդ զանձառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյցս ուրից քաջալերութն վհատելոց, ես դանձ գեհեննին՝ ասել ընդ օծեալն այ հոգւոյն, թէ յառաջագոյն տեսեր, զի ոչ գոյ նենգութի 'ի լեզուի իմում, 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսին՝ մինչև 'ի լրումն աւարտման բանիս։ Ո խո՛րդ դասակցութն դժնէից մարդոց համբան՝ այրս մահու և որդիս ստահակման՝ բարբառիմ զբարեշնորհին, ոչ ահա զատելիս քո՝ տր ատեցի․ և ըղմնացուածն սորին կարգի։ Ո խո՛րդ մեծաւն վստահութբ տօնելի վեհին՝ անձն իմ և դու աշխար աշխարհի՝ զանդատ քո ոդի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պսակելոյն, թէ փորձեա զիս՝ տր և տես, թէ իցեն անօրէնութիք 'ի ձեռս իմ․ և ըղյաւելուածն որ զհետ սորին։ Ո խո՛րդ ես գոլոլ և յայլոց աղօթեմ ապրել՝ յուսացելոցն յածձայնակցեալ, պահեա զիս՝ տր 'ի ձեռաց մեղաւորի,

և

և ՚ի մարդոյ չարէ։ Ո՜ խորդ՝ համբարձայց ընդ փառաւորեալն մաղթել ոյ, թէ դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց։ Ո՜ խորդ իբր հանդիսացեալ ընդ ձգնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թագաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրինակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն արդարք քո մինչև հատուսցես ինձ.

Գ. Բարեբանեալ է և այս իմաստ հոգևոր՝ և Տ՟րունի գործոյն նմանի, որ զփորձիչն պատկառեցոյց, յորժամ զնմ արհամարհեցէ՝ և զսկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրեցէ՝ ասելով, թէ երանի ժողովրդեան, որոյ Տ՟ր ա՟ծ է ն՟ց. Մեծ է և այս բարձրութ՟ի շնորհի՝ և զդուշական համարձակութ՟ի ընցեալ երանութ՟ք, թէ ո՟րք քո օրհնեսցեն զքեզ. Ողձալի է և այս ընտանու՟ մերձաւորական հոգևոր հաղորդութ՟ն՝ յա՟ծ յուսալ և ՚ի նոյն արձանանալ՝ բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ Տ՟ր. և զկարգ բանին կատարէ, մինչև զողբալին և զզուարձալին աղդեսցէ, թէ պահէ Տ՟ր զամենեսեան որ սիրեն զնա. և զա՟մ մեղաւորս սատակէ Տ՟ր. ՚ի գլուխս լման գրոց նուագարանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն իսկ եցոյց վերջին հատուցման՝ արդարոց և մեղաւորաց։ Ո՜ ուղակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս. զի թէ ընդունի զհեզս Տ՟ր՝ և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչև յերկիր, ապա ինձ ո՟րքան եղկութ՟ք կան առաջի. իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ իւր, և բարձր առնէ զհեզս ՚ի փրկութ՟, ապա հերքեալս ՚ի բարեմասնութեց ես՝ ո՟ւր հաստատեցայց.

իսկ

Իսկ եթէ օրհնելի է ած 'ի մէջս նր տիրապէս , ապա օտարս ես 'ի մաքրութենց՝ ընդ որս դասեցայց . Իսկ եթէ 'ի կանխերգեցն մերձ այսր եդից յիշատակարան ինձ կշտամբութե , թէ սիրեցէք զոր սէք նր , զի տուգութի խնդրէ տր՝ և կրկին հատուցանէ ամ-բարտաւանիցն , ապա յորում գտցի ես գտայց՝ գե-րեալս 'ի գաղտնեաց դատողին չարեաց . Քանզի զորօրինակ տատանին տագնապաւ տերևք անկոց եղևին ծառոց՝ շարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախե-լոց՝ հոսեալք 'ի խոնարհ , այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացից իմոց վերարձակութե քաջաբեր ուղէշ՝ զպարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակին : Ո որ հաս-տատեցեր արմատացուցեալ վերստին դարձել՝ նոր պտղաբերութե անապականաւ , յանդաստան կենաց իմաստից քոց կամացդ՝ ամենապարգև թագաւոր քո , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն .

Մ էրոպին յաւելուած կրկին հեծութեն նորին հոխողէ , առ նոյն ողէրս հողբանայ բանի . 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ .

ԲԱՆ . ԿԱ

ա . Այլ արդ՝ ընդէր ոչ 'ի վերադարձեալն սաղ-մոս նախաձեռականն՝ և յայլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցից . Քանզի զինչ վայե-լուչն իցէ կերակրոյն , եթէ անզգայեալ ցաւովք ուտիցեմ , և կամ զոր շահ սաղմոսն ունիցի , եթէ ոչ 'ի միտ առնուցում . Քանզի նզովեմ զիս ինքն 'ի նոյին , և ոչ իմանամ . լուացեալ լինիմ , և ոչ պայծա-ռանամ . արևու ծագեալ , և ոչ լուսաւորիմ . մեղր

ձա

ճաշակեմ, և ո՛չ քաղցրանամ. ուռանիմ, լնանիմ, և ո՛չ
բժշկիմ. միշտ կանխեմ 'ի նոյն, և դատարկ երևիմ.
հանապազ ձաղիմ, և ո՛չ երբէք խրատիմ. ողբքիմ
դարձեալ, և ո՛չ զգաստանամ:

Է. Արդարև՝ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես
մաշիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին՝ որ 'ի դիմաց
պարտաւորացն՝ բանի. և տ̃րունական առակին հին
տկոցն և նոր գինւոյն. Ս̃ղի թէ սատակին անօ-
րէնք և մեղաւորք 'ի միասին, ըստ եսայեայ ձայնին,
ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձել պահի.
Քանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հատուցանէ այնոցիկ՝
որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւն. և կցոր-
դեմ ամին զընթերցուածն, թէ օր տ̃ն 'ի վ̃ր հպար-
տից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մե-
ղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարգ սորին ցուցանէ.
յարեմ առ ամին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկ-
րի, և ամբարիշտն բարձցին յերկրէ, և անիրաւք մեր-
ժեսցին 'ի նմանէ. Ողբք ինձ կարդացէք առ ձայնն,
թէ զո՛րօրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ,
այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն.
լացէք առ սաղմոսն, թէ արկցես 'ի վ̃ր ն̃ց կայծա-
կունս հրոյ. աշխարս պատմեցէք 'ի բանս ա̃ծեան
վճռին՝ մարգարէիւն ազդեցեալ, թէ ո՛չ կամեցիք
լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ. կոծեցարո՛ւք առ
սաղմոսն, թէ մա՛հ հովուեսցէ զն̃ս. աղի արտասուս՝
ողորմ հառաչմամբ ընդ հեծութիւն իմ յարմարեցէք,
յորժամ բարձրեալն ընդ իշխի և ինձ ասասցէ բա-
նիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ո՛չ լուաւ ձայնի
իմում. աւա՛ղ կարդացէք թշուառացեալս, յորժամ

այլ

այլ մարգարէ զնոյն դիցէ , վա՜յ նոցա՝ զի վազեցին զինև ։ Բարբառ փութեցէք ՚ի սիրտ մղձկեալ նո՛ր աղաղակի , յորժամ տեսանօղն աստուծով ամաչե֊ցուցեալ զիս կշտամբեսցէ՝ ընդ ապարասան տանն յակոբայ , տեսէ՛ք արհամարհօտք՝ զարմացարուք և եղծարուք ։

Գ . Այլ դարձուսցես և ամփոփեսցես զբարձրա֊ցեալ զսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնա֊լեաց՝ ՚ի սարսուցելոյս յերեսաց մեծիդ . և խնա֊մովք աչոյդ բարեբաշխութեան առ իս ժամանեալ , օ֊ծումն կենաց պարգևատրեսցես քո աղաչողիս ։ Եւ քեզ փառք՝ յերկինս ՚ի բարձունս , և ՚ի մա֊հացուաց յերկիր ՚ի խոնարհ , ՚ի սահմանս բոլոր ա֊զանց , և յամենայն յաւիտեանս . ամէն ։

Մ ՝էրոպէն յաւէլուած չըչէն հեծութէ՝ նուրէն հօխուղէ , ու նոյն ողէրս ձայլըանայ բանէ ։ ՚Ի խորոյ սրտէց խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ . ԿԳ

Ա . Բարերար և բազմագութ , մարդասէր և երկայնամիտ՝ միայն թագաւոր , ընդ հօր քում պատուեալ և օրհնաբանեալ տէր ած , որդի՛ այ կենդանւոյ ։ Անպատճառդ միշտ խնամ կորստեան . որ ամենևին անփորձ ես ՚ի չարեաց . որ ո՛չ կամիս զմահ մեղաւորի . որ փրկութիւն են ՚ի քոց կամաց ընծայեցեալ . որ դարձուցանես զմոլորիկ մե֊ղաց՝ ՚ի յօդ քաւութեան . որ զհուր բարկութեան յանձ֊րև փոխարկես ։ Որ զյետնեալ զկեանս ՚ի բարեաց՝ կրկնակի գոյիւ նահանջեր՝ երկեակ բնութիւն ՚ի նոյն

արձանի, ո՛չ խնկապէս ընդ անպարտան, և ո՛չ համայն
ընդ պատժաւորան. Որ զլուծու՛ն ծովուն սահա-
նաց՝ իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ յեզանա-
կեցեր։ Որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին՝ ՚ի վի-
ժակս վտակաց հոսեալ բղխեցեր. Որ զյորդանա-
նու ջրոյն սրաշարժ վայրեկութի՝ հրաշաւոր անդ-
րադարձութե՛՝ ՚ի յետնորդս հեթանոսաց լուացումն
աւազանին ՚ի Թիկունս առաքեցեր։ Որ զպատուաս
տեալ պարխապն երկքովն, յօրինակ կործանման բըռ-
նութենն սատանայի՝ իբր զթեթևու՛ի յարդի ցըն-
դեցեր. Որ զծառատակար ջուր նորին ՚ի յառակ ոյ-
լոյլութեան առ ՚ի բարին փոխարկութե՝ քանանաց-
ւոցն փրկութե՝ խորհրդական աղիւն համեմեալ
անուշեցեր. Որ զմեռային դառնու՛ի, իբր զմոաց
անհաւանու՛ի, կենաց փայտիւ ՚ի քեզ յարմարեալ՝
պիտանի արարեր. Որ զառեալն ՚ի գետոյն՝ ՚ի
գծագրութի անսահմանդ քո հրամանի անորակեղ-
գունակութե՝ ՚ի նոր երանգ բոսորային՝ մածեր
արիւն ՚ի ցամաքի։ Որ զանկենդան ցուպ գաւազա-
նին, ՚ի կերպարանութի առ ՚ի զքոյդ մերոյս նկա-
րագրիլ, այլ և յօտարազնեցն ընտրութի ՚ի տիպն
ապաթոյն կերպիւ վիշապի՝ նմանեալ ցուցեր.
Որ զերջանիկ ձեռն աջոյն մովսիսի, ՚ի ցոյցս տե-
սութե ապագայից հրաշից մարդեղութեդ քո՝
բո՛րձրեալ, և քե՛ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինե-
լոյ անփոփոխ փոխատրութե՝ կրկին գուշակեցեր.
Որ յայքանեացս շրջագրու՛ի, բարեխնամապէս ար-
ուեստիւ սիրոյ զանակնկալն գիւտ մեղաւորաց կո-
րստականաց, նշանակեցեր՝ օրհնեա՛լ ամենագութ.

է. Որ

Է · Որ բուսուցանես յերկիրէ դալարի, զմտաւորն՝ յանշնչականէն · որ զանշարժն՝ իբր զընթացող կառավարես · որ յանարգ արգանդէ՝ կոչես քեզ պատկերակիցս · որ տաս պատանեկաց՝ աղօրիս ըմբոշխնելիս · որ՚ յոյտս մաքուրս՝ հերս ընծայես · որ զաղարթ սեւութեան վարսից ՚ի ձեան կերպարան զարմանագործես · ցուցեալ՝ թէ առ ա՟մ սահման հեռաւորական, յաղթօղ ես հզօր · որ փոփոխես զշրթունս բնաւորականս, ըստ բանին յոբայ, ՚ի կամս հաւատարիմս ։ Որ սասանես զերկիր, և զսիւնս նորին ՚ի հիմանց, նշանակեալ հաստատածին դոյին՝ թէ դու միայն մնաս անկորնչելի · որ հոլովես զտարերս՝ իբրև զանցաւորս, և դարձեալ ՚ի նոյնն կոչես՝ իբրև զյարակայս · յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեղաց բազմութիւն՝ դիւրապէս ունել կամ թողուլ՝ դոյնպէս զօրաւոր իցես ։ Որ զարուսեակն անզգայ էութի՟ իբր երասանաւ ի՟մն դաստիարակես · երևեցուցեալ այնր իրի կերպիւ՝ թէ զընթացս չար դիմեցումն՝ յորժամ և կամիս՝ հանդարտ առնիցես ։ Որ զանբարբառ բոլորակ լուսնին՝ կարգես ունայնս և պատարունս · լուսաւորել զպատճառն առ աւետիս տեսողաց՝ թէ ՚ի նուազութէ բարեաց զպարտաւորս մարմնի՟ն՝ դու ածես ՚ի լրութի՟ առաջնաստեղծ հարստութեանն ։ Որ զպատկերս անխօս աստեղաց՝ իբր զգաստակս դոյզն հօտից՝ արոհես և ժողովես · յոյս ի՟մն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ՝ քաղցրահայեաց տեսութի՟ · թէ և անապաշաւորաց լեզուաց՝ կարողապէս բաւես ողորմել ։ Որ ՚ի մէջ մահու և կենաց՝ շաւիղ փառահութեան ուղղես ՚ի

 ծո

ծովու. մկրտութիւն եղեալ հաւատոյ, թէ և յան-
կասկածաւորին վայրի՝ քեւ պաշտպանիմք անգայթագ-
ղելի. որ իբր զջուր կաթսայից ՚ի հրոյ եռացեալ,
որպէս զմեղաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց
խափուցանես: Որ հայիս յերկիր և տատանես զնա,
զի անբանիւն՝ զմտաւորս զգաստացուցանես. որ
իբր զակատ մի անձուկ նաւի՝ ՚ի մ̃ջ շարժուն ալեաց՝
զանբաւ թանձրութիւն գետնոյս դղրդես, որով ծա-
նուցեալ լինիս ամենից հաստատուածոց՝ թէ իցես ան-
երկբայելի, որ ՚ի բան քո զօրեղ՝ հիմնացեալ ունիս
զամ̃ս: Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմինս յերկ-
րի, և զնոյն անկորուստ պահեալ՝ կրկին կենդանա-
ծնես. որ ապականացուս աւանդեալ՝ անեղծս բու-
սանես. որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կե-
նաց խառնես, որ հրամանաւ ակնարկութ̃ ՚ի խուն
վայրկենի կազմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանզար-
դութիւն ամենից եղանակաց: Քո՛ է զօրութիւն և
կարողութիւն, որ շրջանակես զժամանակս ամաց հո-
լովման աւուրց՝ յայլ նմանութիւն բարեպատեհ տեսա-
կութ̃ե: Որ կարդաս զանմռունչսն՝ իբրև զկենդա-
նիս. որ ազդես միայն, և նոքա ընթանան. որ միայն
հենուս անկանես անճառ արուեստիւ ճարտարագի-
տութեան՝ մեծ և առատ: Որ յետ նախակարգ-
յօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութ̃ե, արարեր
զփառաւորեալն մեծամեծս հրաշակերտացն հան-
դիսից, ըստ գրոյն երջանկութ̃ե կանխահիացն զար-
մացման, այլ իմն գոյացութիւն տանելի տեսակի՝ ա-
նեղծ աշխարհագործութ̃ե Եւս քան զայն՝ ՚ի մար-
դանալդ քո, որոց ոչ գոյ թիւ.

Գ. Որ

է · Որ ահա զմիտսն մեր՝ քեզ գրեցեր · որ զարդա-
րութիւն քո՝ մեզ շնորհեցեր · որ ընդ քեզ
կրեցեր զհաշտութիւն մերում փրկանաւ · որ ոչ եր-
բէք լքանիս յողորմութենէ · դարձո զամբարշտեալս
'ի պաշտօն բարի երկիւղի · զթմբրեալս 'ի զգաստու-
թիւն արթնութեան սրտի · զանմաքուրս 'ի սրբութիւն պայ-
ծառութեան կերպարանի · զբազմաբիծս՝ յանբծութիւն
հանդարտական նոր պատկերի · զեղկեալս՝ յողջութիւն,
որ 'ի դիպմանց ոչ խոտորի · զլացեալս՝ 'ի խնդութիւն
զուարթութեան անախտելի · զյուսահատեալս՝ 'ի սէր
միաւորիչ անքակտելի · զամաչեցեալս՝ 'ի վստահութիւն
հաստատութեան անշարժելի · զխաւարեալս՝ 'ի լոյս
երանութեան անմեկնելի · զմահու դերեալս՝ 'ի կեանս,
որ ընդ եղծմամբ ոչ անկանի ։ Զի փառաւորեսցի
անուն քո՝ Քրիստոս, խոստովանեալ յամի, ընդ Հօր
և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ՝ 'ի բարձունս երկնի և 'ի
ստորինս երկրի՝ և 'ի բնակիչս նոցա, յաւիտեանս յա-
ւիտենից · ամէն ։

Սրբոյն յաւերժական կուսին հեծութեան՝ նորին հանդէպ, առ նոյն
ասէր մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ · ԿԴ ·

Ա · Եւ արդ առ Ամ բան՝ յամի ուղիղ ես՝ Ած ·
իրաւամբք դատիս · արդարութեամբ կշռես ·
ճշմարտութեամբ չափես · օրինօք հետևիս ·
բարւոք ընթանաս · ստուգութեամբ սիրես · յստակութեամբ
կամիս · լուսաւորութեամբ համբուրես · փորձիւ յանդի-
մանես · երկայնմտութեամբ քննես ։ Ոչ ունիս նենգութիւն

և ոչ գոռոզութի, այլ ամենեւին հեզութի, համ-
բերութիւն և ողորմութիւն։

Է. Արդարացար վերին իմաստութի անայլայլական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անդերջ գովեստիւ յորդեղրեցելոցն շնորհօք, ըստ բանին սըրբութե՝ որ աւետարանաւն կենաց 'ի քէն ընկալաք. որ ոչ 'ի կոծելն ողբացի, և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի։ Ասացեր անօրինին՝ թէ մի՛ անօրինիր, և ես 'ի նոյն չարիս պնդեցայ. մեղաւորին՝ թէ մի ամբառնար եղջիւր 'ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի. և ոչ զգացի երբէք զառածեալս, թէ 'ի ձեռին քո են եղջիւրք արքայութե հզարաց ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ ամբակուանց, դաւթի և զաքարիայ։ Օրհնուէ ինձ կամեցար՝ ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարդրութե խոտորեցայ յարժանին ինձ մասն. սիրեցի բարկութի և ոչ բարութի. շօշափեցի ըստ դրոյն՝ զխաւար՝ և ոչ զլոյս. կենդանի ձայնիդ քո գըթած՝ ապառանս պատասխանեցի։ Օ որդին՝ անմահ առացեր բանիւ եսայեայ, և զհոգին՝ անշէջ, և զկըշտամբութին՝ անմոխանան, և զմեղսն՝ յաւիտենից, և զօրինակ նմին՝ սոսկալի, և ես ոչ իմացայ, ըստ սաղմոսողին, և ոչ մտածեցի. այլ 'ի մեայլ մտաւորական կուրութե գնացի։ Ցուցեր մարգարէիւն, թէ զօրհնութի տաացի՝ որ զօրէնս դնէ, և ես համառօտել զնոյն փութացայ։ Արձան հոգևոր մխիդրեալ մտաամբ քո՝ տր յս քս, զդաւիթ իւրովքն բանիւք կանգնեցեր, ասելովն ինքեան ընտրութե՛ն ու սոյն, թէ պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ,

յաւիտեան · անդրադարձուք բանին միջնորդեալ
զկրկին հաստատութիւն, թէ և յաւիտեանս յաւի-
տենից · ընդ որս՝ և զտրին նմանիս պարծանաց՝ առ
իմս խորախոյս, և ոչ զկծեցայ · ճեպեցայ 'ի տունս
բաշխողու, և ոչ ոք · 'ի յերկուս հետս երկմտութեան
կրկին կաղացի կասեալ 'ի բարեաց, ըստ երդիծանե-
լոյն հեղինու ։ Ունիմ զմովսէս իւրովքն օրինակօք՝
եկեալ 'ի մեռելոց, և զտասն մարգարէիցն՝ գրեալ
'ի յօդի, և զմատեանս առաքելոցն՝ ընդ մասցս մասն
յեռեալ, և զՏէր հասարակաց՝ կատակաւն աւետեաց՝
յարուցեալ 'ի թաղմանէ անթիւ ննջեցելովք · և
անհաւատադոյն քան զշնդեսին եղբայրակցութիւն
այնր մեծատան, որ է առակ իմն յարմարական, նը-
մանեալ զդայականացն մասանց՝ անողորմիցն յղփա-
ցելոց, մնացի իբրև զայլ դարբնաց անուս՝ յամա-
ռեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օրինակին է բեկե-
արոյ, և ոչ ապաշխարեցի ·

Է · Ս՛յլ ազգեան վերստին առ այն կերպարան լքեալ
կրկին ողորմութի՝ բարի, անհաւոր, մարդասէր,
խնամակալ, կենդանի, Տէր, լուսաւոր և անվախճան
թագաւոր, զօրութեան պանծալի խաչին խորհրդոյ,
'ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդաստան՝ երկնա-
մանցս յիմարութեան և անպտուղ սրտիս լքութեան · զի
առեալ նպաստ օժանդակութեան 'ի գթութեան կամաց
ամենակալին, որստացեալ բղխեսցէ հոգիս, ընծայել
աչաց վշտադնեցելոյս՝ վտակս արտասուաց արբուցա
նողաց՝ ինձ 'ի փրկութիւն և 'ի մաքրութիւն, և քեզ
'ի հաճութիւն ընդունելութեան՝ ամենապարգև տէր
բոլորից, փառաւորեալ յաւիտենից · ամէն ։

Ը ։ Իս

Աղերսանին զաւելուած կրկին հեծութե՟՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ·

ԲԱՆ · ԿԵ

Ա · Եւ արդ՝ ես նախանձիս ամբարշտաց · գլուխս մեղաւորաց · պետս անիրաւաց · առաջինս պարտաւորաց · պատկերս յանցաւորաց · ստախիկեցիս ըստ վաստակութե՟ , այլ ոչ ըստ բարեբաստութե՟ , ահա զանձնաւիցն խմոց ձաւեցի · զպատկառելին խայտառակեցի · զգաղտնիսն հրապարակեցի · զծածուկսն յայտնեցի · զթաքուցեալսն ցուցի · զամփոփեալսն տարածեցի · զգառանուտես մաղձ ժայթքեցի · զգործակցութի՟ չարին՝ մատնեցի · զամբարեալ թարախ վիրիս՝ քամեցի · զխորս պարտեաց խմոց՝ ծանուցի · զպատարուակն կեղծեաց՝ առի · զքօղ աղգեղուե՟ն՝ վերացուցի · զամօթալեացն զգեստ՝ մերկացուցի · զգարշելիսն՝ յանդիմանեցի · զմիջուկն մահու՝ փախեցի · զպալարս հոգւոյս խածուածոց՝ քահանայապետութ՟ քե բացի ։ Զանձինս վտանգ՝ ոչ անխայեցի · մարմնոյս սիրոյ՝ ոչ աշառեցի · զարմատն հընութե՟՝ տեսիլ արարի · բնութե՟ս կարեաց՝ ոչ ողորմեցայ · զմիաբանութե՟ն կապ՝ խզեցի · զգղեակ սրտիս՝ քանդեցի · ընդ կամացս որսոյ՝ եբր ընդ գարանակալի մահու՝ կռուեցայ · զպահեստ անկոյտիցն՝ արտաքս հանի · զմթերիցն գանձ՝ մեծին գուշակեցի · զդատախազն՝ դատաւորին հանդէպ կացուցի · զապաներացն զվճիռ՝ այժմէն խել գտի · զգազն կործանաղին՝ կորեցի · զուխտն խաբողին՝ ցրուեցի · զկատարած մարտին յաղթութեան՝ 'ի քեզ տր յն՝ պարգա-

տանե

տանեցի · զպատերազմին խումբ՝ դրդուեցի · զդի-
մադրութիւն դիմեցմանն՝ բանիւ աստուծոյ յու-
սացայ · զխաւարասիրացն փաղանգ՝ լուսեղինացն
զինուց սադրեցի ։

Է · Նաւ որդ՝ ստեղծիչդ ամենեցուն ·քո՛ որդի բարձ-
րելոյդ ոյ, զատէն դարավէրալս յայսպիսեաց բանից,
և զՀարուածեալս յայսքանեաց գանից՝ մի՛ կշտամ-
բեսցես կրկնակի գաւել 'ի մեծի աւուրն ։ Լ~Հա-
հզօր անքննելին անձառ բարերար թագաւոր անմահ,
ու այս կերպ պատկառանաց՝ ինքնապարսաւս խոնա-
հութե՛, որ յինէն զանձն՝ մեծաւ Հաղանօք յոդի
դատեցի, լի՛ց նուագօք այսր մատենի՝ անարգանօք
ամօթոյ՝ զդէմն տատանոյի · և զերեսս կերպի պատ-
կառեցելոյս՝ նշանաւ խաչիդ զօրացո՛ ։ Սխեցի կը-
նիքդ լուսոյ՝ 'ի դեղ անտակիս · ամրուե՛դ նշան Հաւ-
տատեցի՝ 'ի տիպ դիտակիս · երևակ կենացդ փայտի
ձևացի՝ 'ի պատկեր այտիս · արուեստդ Հրաշից՝ 'ի
ճակատիս շնաք նշանակեցի ։ Մի՛ այլայլեսցի յինէն՝
դրոշմդ լուսապաճոյճ · մի՛ բարձցի 'ի տեսանելեացս
բբաց՝ ճաճանչդ օրՀնուե՛ · մի՛ մերժեսցի 'ի գլխոյս՝
ու Հաւատչեայդ վստաՀութե՛ · մի՛ սասանեսցի 'ի
բերանոյս ամրութե՛ սեմոց՝ փառք ա՛նադրութե՛դ ։
Վ~աՀապանակդ երկրպագելի՝ 'ի զդայարան սրտիս մի-
ացի · չորիցս նեւթոց խմոյս դոյուե՛ քառաթևիդ
նշովլ ազդեսցէ՛ · ձեռինս կարկառման՝ փրկչիդ իշ-
խանուե՛ ի օժանդակեսցէ՛ · մատուցման Հաստուածոյ
մատինս՝ խորՀրդարանդ Համարձակուե՛ բարեդոր-
ծեսցէ ։ 'Ի մեկնելս իմում, մի՛ Հեռասցի սրբու-
թի՛դ · մի՛ լքցի պատիւս՝ 'ի պատիլս պարտաւորիս ·

մի՛

մի՛ մերժեսցի 'ի յոգւոյս՝ անդաւաճանելիդ փրկու-
թիւն. մի՛ ջնջեսցին գիծք կենդանատուիդ՝ 'ի քո՛
գրեցելոյս շնչոյ. մի՛ եղծցի նկարումն արեան զօրու-
թե՛ն՝ 'ի տիրատիպ խորանէս. ընդ իս բնակեսցէ յի-
մում գերեզմանին. 'ի ծորել մարմնոյս թշուառի՝
օծումն շնորհիդ առ իս պահեսցի. 'ի նորոգութեն
աւուր՝ սովաւ հանդիպեցոյց փառաց փեսայիդ. 'ի
քոյոց այտի ծանուցոյց, քոյովքդ վառատկօք պըճ-
նեցոյց, երախտեօք մեծիդ յորդեցոյց, աւագանին
զգեստիւ պերճացոյց՝ քաւեալ ողորմութ՟ք. Սաստ
բարեգութ՝ զվերարկու անապականութեան տա-
ժանեցելոյ մեղք մարմնոյս. մի՛ յարեսցէ ընդ քոյս՝
բանսարկուին. ճնացուցիչ հոգւոյս՝ վատնեսցի.
խաւարաբնակացն պատիրք՝ մի՛ ը՟ իս վերբերեսցին.
Օրհնեսցի անուամբ քո դրոշմած՝ վէմն իմ հանգըս-
տեան. ողորմութ՟ք քո լցցի գուբն իմ գերութե.
ընդարձակեսցի քեւ ինձ՝ տեղին թշուառութեան.
անդորր եղիցի խըռնամօղ՝ ինձ բանտն բարկութե.
սնուսցէ զիս առ յածումն՝ արգանդն մթութե. յու-
սով քո շտեմարանեսցէ զիս՝ յարկն այն անձկութե.
ձեռամբ քո պահեցեալ՝ 'ի խշտին տարտամութե.
թեւօք քո ընկալայց՝ 'ի տունն տագնապի. դու գո՛-
վեալ ընդ իս՝ 'ի սենեակն վտանգի։ Նուա՛զս ինձ
սասանօր՝ 'ի թիւս հազարաց, զի երբեմն էի վեր-
նոյին, և այժմ անդնդոյին. երբեմն տօնելի, և
այժմ աշխարելի։

Գ. Ա՛յլ և արդ՝ կրկին դու օրհնեալ 'ի բոլորից գոյ-
ից՝ յերկնայնոց և 'ի ստորնայնոց՝ և 'ի սանդարամետա
կանաց մեռելոց՝ անպարտականդ այս տարագրուն։

Ես վրիպեցայ. ես օտարացայ. ես յիմարեցայ, պար-
տեցայ, և խոտան գտայ. ես լքայ, կասեցայ, և կոր-
ծանեցայ. ես մոլորեցայ. ես մատնեցայ. ես մերժե-
ցայ. ես խորթացայ, դերեցայ, և դայթակղեցայ. ես
նզովեցայ. ես թշուառացայ, արբեցայ, և վատթա-
րացայ. ես ընկլուզայ. ես խաբեցայ. ես անօրինե-
ցայ, ես ապականեցայ, մահացայ, և իսպառ եղծայ.
չիք քո առաջի՝ ինչ մասն չարի, որ ես միայն ան-
փոփոխ բարի։ Տէր՝ կամք քո յիս, և խաւարն ինձ
ճառագայթ. Ճրագ լուսոյ քո անդ, և գիշերն վա-
ղորդայն. մարմնոյ քո հաղորդեալ, և յամօթոյն կար-
ծեաց ապրեալ։ Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կեն-
դանի՝ վս̃ անփախչելի վախճանին. դարձեալ՝ զիս ոչ
վարկանիմ կորուսեալ՝ վս̃ աներկևան նորոգմանն։
Այլ և փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ՝ վս̃ ան-
քակելեացն պարտեաց. դարձեալ՝ բացեալ ինձ ըղ-
դրախտն՝ վս̃ փրկութեանն աւետեաց. քանզի ոչ
այնքան վհատութեան գոյժ տագնապէ՝ որչափ փրր-
կութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ։ Տէր՝
տուր տէր՝ տուր ողորմութի̃, առ ամ̃ ձայն գոհա-
բանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս.

ամէն.

Մխիթարին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս համբաւոյ բանի։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

ԲԱՆ · ԿՕ

ա· Արդ՝ որ ոք և առցէ զայս դեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտականի պաղատել սովոր, եթէ ՚ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն, եղիցի և ես խառն բանիւ կցորդեալ նմա. իսկ եթէ յարդարոց գուցէ յառաջեալն, գտայց և ես սովիմբ՝ ընդ նմին ողորմեալ նոցա։ Ապա թէ երջանիկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրել զեղկութիւնն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ։ Բայց յիշեսցէ նա զսողոմոն և զբանս նր զհոգեշունչս, թէ ով ոք վստահասցի սիրտ սբ ունել, և կամ ով պարծեսցի մաքուր լինել ՚ի մեղաց. և զի ոչ յարեւամուտ երկրածին՝ ազատեալ ՚ի պատասխանեաց. և ոչ ընտիր՝ ինքնարշաւ վաղիւքն, և ոչ՝ թէ և ՚ի թռիչս ամբարձման թեւոց բերիցի. առ որ զգոյշ լինիցի կրկին երկուցեալ ՚ի վիմին իսկ հաստատութեն՝ ուսեալ ՚ի պօղոսէ, գուցէ անկեալ ՚ի յերկիր՝ սահմանողի այսմ կանոնի իրաւադատի՝ կշռեալ նմանեսցի։ Այլ առցէ զայս կշտամբութե մաքուրն՝ նիւթ ապսակացս, առ ՚ի չխրջանել անընտրողաբար յանձեռնհասն բարձրութե. և պատժապարտն՝ առիթ ազատութե, որով ամբարձեալ ՚ի կործանմանէ հոգևորական մահուն՝ ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բանի՝ արձան փորագրեալ՝ ամենեւին աներկեւանելի, որ փոխանակ իմոյ եղկելոյս անձին մահացուի՝ անդադար ջնջմամբ հեծութեն լալոյ՝ առանց լռե-

ւելոյ միշտ աղաղակէ․ լցի՛ և ոսկերացս քակտեցե
լոց 'ի հողապատեան շիրիմ վերարկուին՝ անմռունչ
ձայնիւ զայս խոստովանել․ հասցէ և մարմնոյս 'ի
հող լուծելոյ՝ բարբառով իմն անազդելեաւ ծած-
կատեսիդ զայն պաղատել։

Է․ ՏՐ գթութե՟ց, աղբիւր ողորմութե՟ց, պարգևք
բարութե՟ց, որդի բարձրելոյ տր յս քս, ո-
ղորմեա՛ խնայեա՛, մարդասիրեա՛․ նայեա՛ 'ի վտանգս․
ակնարկեա՛ 'ի բեկումն․ խոնարհեա՛յց 'ի թշուառու-
թիւնս․ տե՛ս 'ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս․
հասի՛ր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշա-
փեա՛ բժշկապէս՝ զամենաթշուառ ախտաւորութիւնս․
ունկն մատուցես քաղցրութե՝ ողորմագին հեծու-
թեանս․ լո՛ւր 'ի խորոցն անդնդոց մահուն գերեզ-
մանի՝ անմռունչելի հառաչմանս․ մտցէ յականջս ամե-
նալուր լսելեացդ՝ ձայն պաղատանաց վտանեալ ան-
դամոցս։ Եւ մ զի գրաւական կենդանութեա ա-
նապական է, անփոփոխ լցի և սիրոյդ քո գթութե․
կցորդ լեր հեղութե՝ տաժանաւորս տկարութե։
Մեռեալ պատկերիս՝ մի՛ ոխս պահեսցես․ ընդ ան-
շունչ կերպարանիս՝ մի՛ 'ի դատ քննութե մտցես․
մահու տանջեցելոյս՝ մի՛ հարուածս յաւելցես․ ընդ
բեկեալ խեցեղէն անօթոյս՝ մի՛ ուժգնութե մար-
տիցես․ վճռաւ կոշկոճելոյս՝ մի՛ բարկութի կրկ-
նեսցես․ կործանեալ շինուածոյս՝ մի՛ պատուհաս
մատուցես․ շանս սպանելոյ՝ մի՛ քարինս արձակես-
ցես․ լուսոյս ջախջախելոյ՝ մի՛ սաստիկս որոտասցես-
հողոյս անպատուելոյ՝ մի՛ իբր ամբարհաւաճի ուժ-
գնս մանչեսցես։ Օ մոխիրս մերժելի՝ մի՛ 'ի դատ

ընտ

ընտրութե՟ն կոչեսցես • զփոշիս ցնդելի՝ մի՛ իբր զքո
դիմամարտ դատցես • զտիղմս տաղտկալի՝ մի՛ իբր զո-
սոխ վարկանիցիս • զգարշութի՟ս անգոսնելի՝ մի՛
իբր զբռնամարտիկ վանեսցես • զխէթս ՚ի բաց ըն-
կենլի՝ մի՛ նիւթ դեհենին պահեսցես • զայպանեաց
բազմապատիկ բանից կշտամբեալս՝ մի՛ վերստին
յանդիմանեսցես ։

Է • Այս ամենաթշուառ և խաւարարդեալ շիրմին
են ահա սրտաբեկ և յոքնաթախիծ արգահատու-
թիւնք • հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան՝ անփոփո-
խական լինել, ըստ սրտի արգահատելոյս • քանզի և
այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհա-
սիդ • որդ ՚ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօ-
րիդ հրամանի՝ անեղծ եմ հաւատովքս ։ Արդ՝ ա-
ղաչեմ զքեզ՝ Տ՟ր Յ՟ս Ք՟ս, հայեաց յիս ողորմութ՟բ,
և մի՛ թողացուսցես լինել տնակից ինձ բելիարայ • և
զմահաբեկոյց տապանին աղդուածն անկենդանաւորն
թնդման՝ թշուառն թաղման՝ աղաղակ ձայնի հա-
ռաչման լուեալ՝ քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարդեսցես լը-
սել, միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր, մարդասէր.
և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնե-
լով ինձ ՚ի խաւարին • Մնասցեն ընդ իս կենարար
քո կողից պաշտեցել մասունք • զի իբր զաւանդ դան-
ձու զիս պահեալ ՚ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայե-
ցուսցեն • օծեալք անվանելի զինուց ինձ պատկա-
նեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից՝ հո-
գևոր հնարից՝ զչարին հալածել զգունդ • Մարտն
որ առ իս՝ քև ո՛ր վանեսցի • զի եթէ յարիցէ ՚ի վ՟ր իմ
պատերազմել, տեսեալ զքաղաքն ունայն ՚ի զօրաց՝ և

զապրտաղականացն գործի ապաձոյն , զքեզ՝ ո՛ր ունիմ
մշանջենաւոր և աննիրհելի պաշտպան ։

Դ. Ո՜վ եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի , և անշաւիղ արդելան ինձ պատրաստեսցէ ; առաքեմ զաղօթմս տէրունականս՝ նմին դան մահու . եթէ ՚ի վայր զիս հնարի կործանել , զծնրադրու՛ի արարչին . եթէ ՚ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ , երեսացն ո՛յ ՚ի նոյն մածուցումն՝ զնա հերքեսցէ . եթէ վատտակս ինչ ցաւոց նիւթեսցէ , քրտունքն յուռթի արեամբն զանդեալ փրկչին աշխարհի՝ զնա խուեսցէ . եթէ յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ , կապանք ամենասատեղծին՝ զիս արձակեսցէ . եթէ յուրացու՛ն պարգևաց լուսոյն բռնադատեսցէ , հայհոյութե՛ն համբերու՛ի յաճախամարտիցն՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ . եթէ հարուածս նետից դաղտնաձիգ զենուց՝ ինձ արձակեսցէ , կարթ ծնարից աղեղան փառաց հօրն կապարձից՝ նմին պատահեսցէ . Եթէ քօղով լուսոյ խաւարականի՝ մտանել ընդ աչս անամօթեացի , կափուամն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լոմանն ամենից՝ զնա տանջեսցէ . եթէ մոլեսցի զվառահաւ՛ի ձեռինս կապել , եղէգն մատուցեալ ՚ի յաջ դոյացուցչին՝ զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ . եթէ ձաղանօք այպանման՝ զիս կատակեսցէ , տանելն ծաղուամենաղօրին՝ զնա հենդնեսցէ . Եթէ բժժանօք ինչ յուռթից՝ կախարդել խորամանկեսցէ , ապտակն դխմաց հզօրին ո՛յ՝ զնա սաստկապէս ամաչեցուսցէ . եթէ ՚ի մուսս դիշերային մթութե՛ խաւարու խաբէութե՛ լինել մարտիցէ , ՚ի ձառագայթից լուսոյ

երև

երեւման քո տէր՝ խայտառակեսցի ․ եթէ ՚ի միջօ-
րէական սառոյց փորձութեցն՝ արեգակնակէզ վտա-
նիւք խորշակին՝ զնա ՚ի յարմարոց խախտել կարծիցէ,
՚ի զօրութէ նշանիդ լուսոյ խլեալ դօսասցի։ Եթէ
՚ի փչմանն շնորհէ ունոյն զնա առնել ճնարաւորես-
ցի, թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրովբէից ընդ մե-
ղաւորիս, զնա պատկառեցուսցէ։ Եթէ ծանիք խա-
ծօղք ինձ ցուցանիցէ, լուսոյ երկնաւորին բերա-
նոյ՝ զնա պապանձեցուսցէ ․ եթէ խածմունս աղուա-
կանս հոգւոյս աղտեսցէ, բեւեռացն հարմունք հաս-
տողին բնաւից՝ զնա կսկծեցուսցէ։ Եթէ յընթացս
անիրաւութեց խորհրդոց զիս մոլորեցուսցէ, սեւեռք
ոտից անհասանելոյն՝ զնա կապեսցէ ․ եթէ հրա-
պոյրս ինձ դժնեայս արբուսցէ, քացախն ընդ լեղ-
ւոյն խառնեալ ՚ի յարբումն բարերարին՝ զնա դառ-
նացուսցէ։ Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս
դասցէ, սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ՝ խա-
պառ պարտաւորեսցի ․ եթէ ընդ վզել ընդ դէմ հնա-
զանդութեն ան հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ, բե-
րումն պարանոցի անսահմանելոյն՝ զնա կործանես-
ցէ ․ եթէ ՚ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւո-
րեսցէ, սատուար տէգ զինու մխելոյն ՚ի կող՝ ստեղծ-
չին ադամայ՝ զնա հերձեսցէ ․ եթէ երկամբք մշտաց
դժոխականաց զիս պարփակեսցէ, պատանացն կտաւ-
էից ունողին՝ զնա ըմբռնեսցէ ․ եթէ յատակս մա-
հու հայել զիս խարդախեսցէ, բնակել կենդանւոյն
՚ի վէմն մահու՝ զնա մեռուսցէ ․ եթէ խնդասցէ ընդ-
մարդկօրէնս իմ դայթակղութի, կրկին կորասցի
կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն ած յարուցել

փա

փառօք՝ ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացելոյ .
Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հազարամէից՝
բերկրեսցի, դողասցի կրկնեալ վերստին իսկոյն ընդ
վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման սաստ
կագունի յանվախճան տանջանարանին . Եթէ ընդ
առաջին հարուածն դժուարեսցի, դոյժ կորստեան
յետնում սաստկմանն անշէջ գեհենին՝ որ պատ-
րաստեալն է նր̃ և նորին հրեշտակաց, նմա պատ-
մեսցի՝ որ յաւուրն մեծի՝ մեծին տեառնի.
Ե . Իսկ ինձ ապաւինելոյս 'ի քեզ՝ տր̃ յս̃, միայն
Թագաւոր ինքնակալ զօրեղ՝ արարիչ երկնի և
երկրի՝ և ա̃ծ զարդուն որ 'ի նմա , որ գալստեանդ
քոյ ահին ունիմ, և ողորմուե̃ փրկչիդ ապաստեալ յու-
սամ . 'ի յոյս քո անկանիմ, և զդարշապարիդ հետս
համբուրեմ . զպարտուքս խոստովանիմ, և զմեղանս
հրապարակեմ . կշտամբանաց քարամբք կոծիմ, և հա-
ռաչանօք սրտիս տապանամ . 'ի խէթ խղճիս խոցոտիմ,
և բոցով շնչոյս ձենձերիմ . աղի ցօղով արտասուացս
այրիմ, և երկիւղածնցս ազդմամբ կիզանիմ . յուսա-
կտուր օդով ցամաքիմ, և դառնաշունչ հողմով շի-
ջանիմ . Թախանձանաց բանիւս երերիմ, և կողկողա-
գին հեծութե̃ դողամ . տաժանելի կրիւք տուայ-
տիմ, և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ . 'ի կոծ մը-
րրկաց ծփիմ, և 'ի բախմանէ ալեաց սասանիմ . 'ի լը-
րութե̃ համբաւոյն սարսեմ , և յիշատակաւ ահին
կորնչիմ . կերպարանօք ատենին հալիմ, և սպառնա-
լեօք մեծին մեռանիմ, լո՛ւր՝ բա՛զմագութ , քաւիչ,
մարդասէր և երկայնամիտ . քաղցրութե̃ անձառ,
որ բարի և տես տենչալի ։ *Քանզի կարօղ ես յա-

մեղայնի և առ ելս շնչոյս իմոյ՝ փրկութեան մեծի. և
քեզ ընդ Հօր հոգւոյդ սրբոյ փառք՝ յաւիտեանս.
ամէն.

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոլովէ, առ նոյն
տաղերս մաղթանաց բանի. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ. ԿԱ.

Ա. Ոյց քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն
քո ով առխմ՝ քան առ սկզբնահայրն չա-
րեաց սատանայ. Զի վասն նր յոյն սակս
յայտնեցաւ, զի լուծցէ զգործս նորին. և վն իմ՝
զի զձնացեալ պատկերս նորոգեացէ. առեալ զկեր-
պարանս բոլոր էութե՛ կերպին իսկութեան մեծին ով՝
միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութբ. նորա ոչ են
շնորհեալ ՚ի բազմացն, և ինձ զբաւանդակն եհեղ
առատութբ. վն նր ոչ երբեք չարչարեալ, և վն իմ
հանապազ պատարագի. նա անհաղորդ է կենացն,
և ես միշտ վայելեմ ՚ի փրկութենէն. նա վանեալ է խա-
չիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն. Նա հերքեալ ՚ի
լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նր ոչ խոս-
տացաւ հանդերձ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպ-
հականեաց. զնորայն կորեաց զառհաւատչեայ, և զիմն՝
առանց խղճելոյ յարակայեաց. զնա յերամակս խոզիցն
արկեր, և զիս ինքն զօրացաւ. զնա կարծեաց օրինա-
կեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սողնոց
նմանեցոյց, և զիս իւրովն անուամբ կնքեաց.

Բ. Իսկ ես զերախտիս ով լցի դայեքանեաց բարեաց
արարողի, և չարին զկնի մատեցայ՝ հայել ընդ-
նմին

նմին յատակս դժոխոց՝ ահա՛ անարժանս բարեաց · անձիրս երախտեաց · անընդունակս սիրոյ · տուամբք մեղաց ձգեալս · յերկիւղամուտս խորոց խոցեալս · քանցեալ ծառս արմատենեայ · գինիս յեղաշրջեալ · ցորեանս հեղեղեալ · մուրհակս ջրեալ · վճիռս պատառեալ · կնիքս այլակերպեալ · նմանուճիս փոխեալ · արկանելիքս կնքեալ · ըմպանակս կորուսեալ · նաւս ընկղմեալ · մարգարիտս մանրեալ · ակնս պատուական սուզեալ · տունկս գօսացեալ · նեցուկս խորտակեալ · փայտս ամենեւին փտեալ · մանրադրոյս աղաւաղեալ · յարկս տապալեալ · խորանս խարխալեալ · բոյս արմատաքի խլեալ · ձէթս հեղեալ 'ի գուբս աղբեաց · կաթնս հոսեալ 'ի կոյտս մոխրոց · այրս մահու 'ի յարեանց գնդից · Քանզի միշտ խրատեալ ընդ երուսաղէմի՝ առակաւ բաբելոնի՝ 'ի մարգարէիցն ձայնից՝ անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ · որ աստէն անդունեալ եմ, և անդէն խայտառակեալ · աստ գարշեալ, և անդ կշտամբեալ · աստ ձաղեալ, և անդ նախատեալ · աստ թշնամանեալ, և անդ յանդիմանեալ · աստուստ աշխեալ, և անդանօր լքեալ · Աստ հեծումն, և անդ հառաչանք · աստ կարծիս, և անդ կատարած · աստ խէթ, և անդ հատուցումն · աստ արկածք, և անդ հանդէսք դատաստանի, ուր ո՛չ է բան խրատանց, և ո՛չ ձայն պաղատանաց · ո՛չ թիւք աւուրց, և ո՛չ ելք ժամանակաց · ո՛չ ուղք յուսոյ, և ո՛չ դրունք ողորմութեանց · ո՛չ աջ պաշտպանութեան, և ո՛չ ձեռն այցելութեան ·

Գ · Այլ դու՛ ապաւինութի · դու ինքն փրկութի · դու այցելու, դու և քաւու · դու երանու ·

քե

քև բժշկութիւն · քո ողորմութիւն, միայն Հզօր՝ կենդանի՝ անմահ. որ յոյժ քո բարերար ես · օրհնեալ՝ օրհնեալ, և դարձեալ օրհնել, ընդ հոգւոյդ քո սբյ յաւէտ բարձրացեալ ՚ի փառս հայրենի խնկութեն մեծիդ՝ յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ·

Մ Հրաշին յաւերժական կրկին հեծութեն՝ նորին հանդէս, առ նոյն աղէտս ծաղկանոյ բանի · ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ած ·

Բ Ա Ն · ԿԲ.

ա · Եւ արդ՝ ՚ի յիշատակ աշխարհութեն վերադրեցելոցդ՝ որք յածուստ են ապաւինալիք ինձ ժամանեցեալք, զխմբոյդ դադարեցայց ՚ի նորոգ ողբերգութեանց, և կամ որպէս զցամաքութիւն առուցէ հեղեղք արտասուացս. Զի եթէ զչորեքվերտակեան անձս դեռոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ, որ զերդեմ և զերկիր առ հասարակ ոռոգանեն՝ լիապէս բաւականութիւն բաշխեալ ինձ, և զըղխումն ելից խուրեանց՝ առ այս իմ եղեալ, զանձինս մեղաց տաստկութեն զբոց զովացուցանել ոչ բաւականասցին ։ Նա կամ մարգարէին սբյ ըղձականութիւն՝ կրկին ինձ լցցի գլուխս ջուրց բազմութիւն, և ճրագարան տեսութեանց կերպիւ՝ աղբերց կայլակմունք, զեկման ոգւոցս չափել զխանդ՝ ոչ ձեռնարկեսցեն · և ոչ եղերականք ջայլից հաւօրէն՝ բանահիւսից կանանց լալականաց՝ ՚ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց, զաղէտ վտանկիս ՚ի յերգ արկանել, և կամ ՚ի նուագս ձայնից բերել։

բ · Նմէ օրն լինելուն նզովեալ, և ոչ յոբայ՝ կամ

երե

երեւմոյ . քանզի տօնելի է օրն նց՝ զորոց մի 'ի նո-ցանէ ո՛չ արժէ աշխարհ , և ո՛չ տարագրելի . ապա ու-րեմն զիս նկատ եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ՝ և կամ միոյ մասնաւոր բարւոյ , զհանդիպումն աւուրն անի-ծին՝ յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու-դրացիս , մշակս մեղաց և արբանեակս անօրէնու-թեանց . Որ ո՛չ կացի յուխտին կենաց՝ զոր դու-սահմանեցեր՝ ա՛ծ բարերար . ո՛չ գնացի 'ի քո պատ-ուիրանն կենդանական անմահացուցիչ . ո՛չ վաստա-կեցի 'ի հունձս արմտեացն , որով 'ի մուտս ձեռանն՝ աւուրցն խաղաղութե՛ կերակրել պատրաստեցայց . ո՛չ կառուցի ամրութի՛ որմոց՝ և ո՛չ ձեղուն յարկաց ձգեցի , որով 'ի շնչմանէ մրրկաց օդոց պահեցայց . ո՛չ համբարեցի նշխարս պաշարաց 'ի յուղին անեղա-կան , որով զատգնալ առլոյն իմ բժշկեցից . ո՛չ հան-դերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից , որով առաջի քո կալ համարձակեցայց . ո՛չ կազմեցի թռչակ փրկութե՛ վերուց մաքրութե , որ զնորոգութի իմն երաշխա-ւորէ . ո՛չ ետու զնարութե հաշիւն 'ի կենցաղոյս ճանապարհի՝ իմոյ մտանչին , զի 'ի դատաւորին ձե-ռանէ՝ ատեն իսկ փրծայց . ո՛չ լուաքը ձեռին օրհ-նութե մատեայ յանդիմանն , որով օրհնադրին մա-նակից գտայց արբեցեալ . Ո՛չ դիմաց ետու զգու-շութի , և ո՛չ թիկանց պատսպարութի , ո՛չ աջոյս իմ զինուորութի . և ո՛չ ահեկիս պարածածկութի , որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց . զերխվարս ո՛չ զգեցուցի զբաժիւք , և ո՛չ զմարմին սպառազինու-թե , որով զձախաւան յաղթարեցից . Ո՛ կանուխն ո՛չ հապաղեցի պառւղ , և անապանին ո՛չ ժամանեցի , և

աՀա տարակուսիմ ունայն 'ի բարեաց. մաքրութեան ծաղիկ ոչ ունիմ, և ոչ խունկ ողորմութեան, և գիշերոյն մռայլ՝ աննշոյլ. 'ի նիրհումն մահու ննջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փողոյ սոսկալ է. զզարդ հարսանեացն կրկին մերկացայ, և զձէթ վարուցն վերստին լքի, և դուռն մտին հարսանեաց առաւելի փակի.

Գ. Եւ արդ՝ զիա՞րդ առից մխիթարութիւն այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութիւն յուսոյ կենաց խառնեցից. և կամ ո՞ր արդեօք զգարշապարս ոտին կառուցից. և կամ յո՞ր վստահութիւն զաչս իմ յառեցից. և զի՞նչ անդորրութիւն ծփանացս նկատեցից. և կամ յո՞ր ըղձական դիւրութիւն ձեռն համբարձից։ Զի եթէ 'ի ձեղուն բարձրութեան երկնի, անտի անձրևեաց հուրն սոդոմայ, ո՞պ տապացեալ է. իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի, սա եբաց զկոկորդն ըմբռնողական՝ և եկուլ զդաթան բանակօքն աբիրոնի։ Եթէ յանդգնեցայց փախչել յունողէն, դուցէ կալցի զիս վիշապն ահադէին. Եթէ ընդ գաղտնս ինչ թափառեցայց, արարածք են խնդրել զվրէժ ստացողին առաւել առ իս՝ քան երբեմն զեղիսէին՝ առ մատաղ մանկունս բեթելացիս քրմորդիս։ Եթէ յամենատարած օդոյս պարզութի, այն եղև եգիպտացւոցն խաւար շօշափելի։ Եթէ 'ի թռչունս բարձանց, նոքա են կոչեցեալք 'ի սպանդն զոհին՝ բոսորոյ դիականցն։ Եթէ 'ի տկարսն խիզախեցից, վատնիմ 'ի պխծակացն, և զի՞ պիտոյ են ինձ առիւծունք։ Եթէ յարջոցն պատառողաց ապրեցայց, մթխիքն արեան ծարաւիք ինձ պատահեսցեն։ Եթէ յանհոդս ու-

րեք նստիցիմ, մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր ցըն-
ցուղս հրոյ եռացման՝ զինև մաղեսցին ։ Եթէ
յեղջերէ միեղջերւոյ փախնուցում զերծեալ, նը-
կուն ճիրանք աղկաղկաց մնոցն մորմոքողաց՝ զիս
կեղեքեսցեն ։ Եթէ ՚ի սենեակս շտեմարանաց խոր-
շից ղօղեալ ամփոփիցիմ, տաղտկատեսակ դարշու-
թիւն գորտոցն՝ մեղաց օրինակքն՝ զիս զազրա-
ցուսցեն ։ Եթէ ՚ի վայրս ինչ անդաստանաց կա-
ցեալ զետեղեցայց, շարք շանաճանճոցն տարմից՝
զինև պատեսցեն ։ Թողում ասել զխառնիճն և
զջորեակն զգօրն զօրաւոր՝ ընդ թունաւորն թըր-
թուր, և ընդ անկենդանական երևելն, հանդերձ
ջրակարծ կարկտիւն, և ապականագործ եղեմամբն.
որ առ աչաց տեսիլ՝ ապաղէնք և նուաստագոյնք,
բայց ՚ի յանկնարկելն ա̅յ՝ յաւէտ դառնաղաբար ուժ-
գնութե̅ հարին՝ հանին՝ վանեցին զհպարտն ամբար
հաւանութե̅ փարաւոնի բռնութեն բուռն դաւա
ղանին՝ յաղթող վճակաւ ։ որ են կերպարանք թա-
քուցելոցն կրից ըմկողաց՝ անձնականացն աներևու-
թից՝ եղխպատացւոցն անօրէնութեց՝ յոգի և ՚ի մահ
տանջողաց՝ դառանի վնասողաց ։
Դ ։ Արդ դու ամենազօր արարիչ բնաւից տէրդ
բոլորից, ՚ի յատելեան հանդիպացիր հերքել
զն̅ս ։ և ինձ ողորմեա կրկին գթութե̅՝ ձեռն մա-
տուցեալ փրկութե̅ տարակուսեցեալ կոչկոճեալ
վարանեալ ՚ի մահ պարտելոյս ։ Զի դու միայն ճա-
նաչիս ա̅ծ փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւոյդ
սրբում յաւիտեանս յաւիտենից ։ ամէն ։

Մ՜երատին յաւելուած չրչին հեծութեն՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն ազէրս ծաղրանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ծը։

ԲԱՆ․ ԿԹ

ա․ Եւ արդ՝ վա՜յ զի ՚ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար արուեստաւորիդ իմս եղանութեան և ա̃յ՝ իբր ՚ի քերայս ընտրութեն փութոյ քոյ սիրոյ՝ հանապազ եռամ, և ոչ երբէք պարզիմ. միշտ խառնիմ զուգիլ՝ և ոչ ես միանամ. ահա զուր՝ արծաթագործդ երկնաւոր՝ իմ Ճարտարապետ, ՚ի սնոտիս վաստակեալ առ իս աշխատիս, ըստ մարգարէին յայտնի առակի, և չարութիւն իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ իբր զխեռլագար դիւաբախ իմն ոլորմամբ՝ յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զիմս զպարտիսս աճեցուցանել, քան հալածութեն հնարս ինձ այսու կազմել։ Նաւ զի մի՛ անընդեալ դիպուած՝ և անկիրթ պատահումն՝ և անհաւասար հանդիպումն՝ պատրաստուկք հանդերձելոց տանջանարանացն ինձ երևեցին, ամենեին անմոռաց պահեալ ատատին ՚ի յիմում մարմնի՝ նշխար մնացուածոց նախնումն անիծիցն. զոր ՚ի փոքուէ տարրէ անարդէ՝ զմեծն է ուսանել.

բ․ Քանզի խաղաղն ինքնաբերական գիւղք որոցոյ նի՝ բուռնք ճապուկք շարժողականք, և ազդի ագդիք. որդունք աղեաց գաղտնականք, խաղաւարք հրակայծակք. և բիծք բոցակիծք. և անիծք անկեր պաւոյք. և երամակք ոմանք քրանածինք զազրաթորմիք կսկծեցուցիչք և մարմնաջաղականք. Ապատակք այլոց վայրենեաց, ըստ նմանութեան դիւաց դիշե

րա

րամարտից՝ և մեկնաղէն բարբարոս գնդից խառա-
րախրաց, և գազանուէ քանասար գայլոց արաբաց-
ւոց՝ կորակոր գնացիւքն, արջնաթոյր գունովն,
կրկնապարոյր կռածաղ կոցաւն, որ զօրէն ունի
խայթոցաց կարծի, եբր դժնիկ փշովք խոցոտեալ՝
ծծեն ձգեն զարեանն խոնաւութի, և յանկողինս
մահճաց հանգստեանն՝ վաստակս կրից ցուցանեն.
Նաև կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհա-
տուցումն նց նոցին, վաղվաղակի զդան զմեսս վտան
գին՝ զոր աղդէն մարմնոյն. և անդէն իսկոյն լերկա-
մարմին փոքր հասակաւն՝ եբր թևօք իմն թռիչս ար-
ձակեն, և ըստ մարախի ձևոյ ոստոստեալ՝ այսր անդր
տարաբերին. և ըստ բազմապատիր նենգութե բա-
րոյից դաւօղ աղուեսուց՝ խորամանկել խուսափեն
'ի պատուածս բազում եւլից, զի յերկիւղէ մահուն
ապրեսցին. Նաև այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն՝
ոչ միայն զռամիկսն և զխառնիճաղանճս, այլ և զթա-
գաւորս հզօրս և ահագինս՝ փախուցանեն հանեն
տաբադրեն 'ի դատիկոն յարկի ապարանիցն բարձրու-
թե, և կամ 'ի բացի բնակեցուցանեն. քաջք արանց
արեաց, որք իշխեցին ամբոխից, և տիրեցին ժողովր-
դոց, և առին զքաղաքս ազգաց, զպարտու իւրեանց
զօրաւոր ձեռինն՝ ինքեանք վկայեն, թէ քանզի ոչ
կարացաք 'ի դիմի հարկանել մեհիցն բռնութե, մե
այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի.

Է. Նաև զինչ է ինձ զխորշուանց և զանկածից ծաղրա
կանաց ոմանց գոյութեց 'ի կիր արկանել, որք
զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են ամծութեն՝ յի-
շատակել ինձ զհանդերձելսն, որք 'ի մարմնոյս անօ-

քննելոյ՝ ընծայիւ պտուղք դառնուն. Որպէս և եկամուտ սատակչականացն ախտից գիւղք, և կեր-չացն կոյտք անդողդելիք. յորոց չէ՛ զերծանել, քան թէ հարկաւ մարմնոյն վնասն՝ զապականութեանցն սերմք խմտատախիլել. և ոչ տեղի է գտանել ապաստանի՝ փախստեամբ անկանել առ նմ. այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեն՝ և մարդկային կարք և ջանք վրիպեցան: Իսկ դու բարերար՝ զամենայն բաւա-կանապէս ընկենացն ջնար՝ եթէ կամեսցիս փրկել, նորոգել, քաւել, բժշկել և կենդանորել. և քեզ փառք յամի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Մերձաւոր յաւելուած յերկին հեծութեան նորին հոգւոյ, առ նոյն ողբոյ նուիրանաց բանի: 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ. Ծ

ա. Եւ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս 'ի փքունց սաստ երկրայնոց՝ չհամարելոց ընդ գոյս եղելոց 'ի մեծագունիցն ան-տակս, սասցից զաւանելի հանդէս իրաւանց ահաւո-րին անաչառութեան: Որ զի թէ մերձաւորագոյնք իցեն այ՝ իբրև ընախածանօթ հայրապետութեան, և կամ մաքրագոյնք՝ որպէս մարգարէքն, կամ անբծագոյնք՝ իբ-րև զառաքեալսն, կամ ընտրելագոյնք՝ որպէս մարտիրոսն, եթէ ոչ դու մարդասիրեսցես անձնուող բարիդ՝ և անփոփոխ խնամակալութեանդ և անպակաս ողորմութեանդ, ընդունայն է ինձ փրկութիւն առ 'ի նոցանէ:

բ. Զի եթէ առ նոյն ինքն աբրահամ ձայն արձա-կեցեմ, իբր ողորմածին սաւակ ընչեղին ինձ

վարդապետէ, 'ի տապոյ անտի պապակեալ, կաթի միոյ
ջրոյ ո՛չ բաւականանայ. քանզի և նա փակեալ է ընդ-
կարեօք հաստաբակաց անհնարութեն. Իսկ եթէ առ
մովսէս, և նա զգածեալ է ակարութբ, որ ո՛չ զօրեաց
առնն փրկութե, որ զհայթայթանաց կրկուան՝ 'ի
պահպանութենն առուր ժողովէր. Իսկ եթէ առ
ահարոն, և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի.
Իսկ եթէ առ դաւիթ, 'ի մէջ բարեացն առաւելու-
թեն սոդանեալ է և նա. Իսկ եթէ առ նոյ՝ և յոբ՝
և դանիէլ, զայս եզեկիէլ մարգարէ մեկնեաց՝ յան-
ուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին
իբր 'ի դիմաց այ ազդեալ, կենդանի եմ ես՝ ասէ տր,
թէ ո՛չ ապրեցուսցեն զուստերս և զդստերս իւրեանց
'ի բարկութենէն՝ որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք
միայն ապրեսցին. Իսկ եթէ առ պետրոս վէմն հա-
ւատոյ, 'ի քուամբ խնամոց խուն մի խիթացեալ՝ և նա
է կրիւք իմն դրուեցաւ. Թողում ասել զբազմացն
գումարութի՝ խոնարհեալ առ կարիս կարիս, թէև
յաւէտ երջանիկք իցեն. Ընդ որս և յախասու ոմն
մրդրէի՝ 'ի մէջ ածառաքն սպասաւորութե մարդկօ-
րէնն դայթագղութի՝ մնոյ յոլովից անթարգմանելի,
թէև 'ի դէմս իմն մեկնութե ձևակերպեսցի.

Զ. Նա քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրուն փըր-
կութեն մարդկան, և ցուցան նորա ողորմեալք
բարերարին՝ և զօրացեալք ամենակալին. կոչեցեալք
պաշտպանողին՝ և քաւեցեալք ճնարաւորին. շնոր-
հեալք ողորմեցուցչին՝ և բժշկեալք անախտակա-
նին. կենդանագործեալք անապականին՝ և լուսաւորեալք
նորոգողին, այսուհետև դիտացեալ զայլն ողջա-

նու

նութեց հողածին բնութես, ոլք մխիթար են օրի-
նակաւն նմանաբար հարազատապէս վհատուն յու-
սահատելոց, ահա տու քեզ դիմեցի՝ որդի իմ կեն-
դանւոյ քո օրհնեալ յամի։ Մանաւանդ զաւակին
ազգակից այսմ մաղթանաց աստանօր յիշեալ, զնե-
րադրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ. բարի
է, ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի, անկանել 'ի ձեռս
տն, և մի' 'ի ձեռս մարդկան. զի որպ մեծութի նր,
և ողորմութի նորին։ Նաև այս բան՝ թէև զդաւ-
թին իմն գծագրէր, որ զերկքմամնեան հարուածն
ածեան տաւղի եդեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամու-
րաբար զդառնակնիք մահուն սատակման՝ իբր. զկեն-
դանի քն հաւատոցն յաճախութե, քան զերկուամ-
եա այլ փոքրկունս՝ ոլք տանջեննն և ոչ ողորմին.
սակայն և իմն օրինակութի բանիս պատկերի ճա-
ռակեցելոյ ծնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է
այլայլեալ յարմարութե. զի ոչ եթէ զփրկեալսն
նուաստացուցանեմ 'ի մասինն այսր ողբերգութե,
տուանց որոց ոչ է մատչել առ տր, այլ զփրկողին
անուն պատկեմ, և զշնորհ նորին՝ առ ամենեսին
բարեհռչակեմ. և զընաւին բարձունսն 'ի թուխս
վարուց՝ խոստովանիմ բանիս պայմանաւ, յաւէտ
կարօտեալ ողորմութեն դեղոյ.

դ. Ո՛հ դու կեանք, դու փրկութի, դու բժշկութի,
դու անմահութի, դու երանութի, դու լուսաւորութի,
արա ինձ անդորր 'ի մեղաց աշխատութեց, զի և քեզ
լիցի հանգիստ 'ի մշտադատ հեծութեց՝ ձանձրացու-
ցիչս թախանձանաց. որ ոչ այլ ինչ, քան թէ փրկութե
մարդկան պարծիս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Մ՚երատէն յաւելուած հրչէն հեծութեան՝ նորին ձայնղէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի: ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ · ՀԱ.

ա · Եւ քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք մեզն պայք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ դթեցին, և յաճախագոյնս հաստատեցան · փոքունս սասանեցան, և մեծագոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրուե լուսաւորեցան: Յորոց միոյն՝ զզանկուածոյն յայտնէ զհաստարակաստեղծն տկարութի, իսկ միւսոյն՝ զերրաղանցն քան զբնութեն օրէնս, փառս և առաքինութիս հրեշտակականս: Իսկ արդ՝ նոքա որ օրհնեալքն են յամենիշխան բերանոյ Այծութե: Հօրն քո, ընտրեալքն՝ սոնեալքն՝ խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրև զանդամս քո պաշտեցեալք, և իբրև զօթեվանս հոգւոյն մեջ յարդարեալք · յորս չէք ինչ նշմարանք և կամ դիւտք խաւարի, այլ ամենևին անկեղծութի՝ և լուսաւոր արդարութի, և որքան մերթ է՝ զմարդն Այ՝ Այ նմանեցուցանել: Երեսք պարզք և անպատկառելիք · կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք · կեանք զգաստք և անստգտանելիք · պաշտօն առ Այծ կարծր և անփոխարկելի · ընթացք արխականք և անկասելիք · Ճշմարտութի միատարր և անցնդելի · դիմադրաւութի զօրեղ և անհերքելի · տեսաւորութի պայծառ և անապշելի · իմաստասիրութի վերնական և անկասելի · պատկեր մաքուր և անաղարտելի: Ո՛ որոց կերպարանս և զյիշատակս անուանցն աղաչել՝ Այծ իսկ վարդապետեաց, և նոքօք հաճուի ՚ի մէջ խառնակութեան՝ պարտիր բան լուսաւորեաց:

Է· Եւ ես անպիտանս յամենի, և ոչքան բան զօրէ՛ պարտաւորս · որ մինչդեռ արթունս եմ, ննջեմ · մինչդեռ զգաստ երևիմ՝ թմբրիմ · ՚ի բարեպաշտելս իմում՝ դայթագղիմ · մինչդեռ աղօթեմս՝ և վրիպիմ · ՚ի յընթանալս իմում՝ և կասիմ · յարդարանալս իմ՝ և մեղանչեմ · ՚ի խաղաղանալս իմում՝ ամբոխիմ · մինչդեռ արշաւեմս՝ առ ՚ի յերայսն հակամիտեմ · ՚ի չուելն իմում՝ ընդ կրունկն դառնամ։ Ընդ լուսոյն մասին՝ և խաւար յարեմ · ընդ քաղցրութեն ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ · ընդ կուղս բարեցն՝ չարիս հիւսեմ · ընդ կանգնելն՝ և կրկին գլորիմ · Ծաղկիմ, և ոչ պտղաբերիմ · ասեմ, և ոչ առնեմ · խոստանամ, և ոչ կատարեմ · ուխտեմ, և ոչ վճարեմ։ Կարկառեմ, և անդրէն ամփոփեմ · ցուցանեմ, և ոչ ընծայեմ · մերձեցուցանեմ, և ոչ մատուցանեմ։ ՚Ի ճարակել խոցուածոյս՝ անդրէն վիրաւորիմ · ՚ի հաշտեցուցանելն՝ վերստին խռովեմ · զուր հանդիսանամ, և իրաւամբք պարտաւորիմ · դրիմ, և իսկոյն եղծանիմ · նաւեմ, և ՚ի դիծն թուլանամ · սկսանիմ, և ՚ի հանդիսան ոչ ժամանեմ։ Կարգիմ, և դարձեալ սասանիմ · լնանիմ, և կրկին հեղում · շարունակիմ աստ, և անդ ՚ի ստորևս հոսիմ · բարդիմ, և անդէն տոչորիմ։ Հիմն արկանեմ, և ոչ գլխաւորեմ · սակավաստակիմ, և բիւրս վատնեմ · դոյզն գանձեմ, և անթիւս սպառեմ։ Զայլս խրատեմ, և ես ինքն անփորձ եմ · միշտ ուսանիմ, և երբէք ՚ի ճշմարտու գիտուն ոչ հասանեմ։ Զշիջեալ չարիսն նոյնժամ

ար

արծարծեմ. սուղ ինչ քաջալերիմ, և առաւելապէս լքանիմ. լարիմ, և խակ և խակ առ նմին մեղկիմ. զայս կարկատեմ, և զայն պատառեմ. խլեմ զեղլիճն, և տատասկ տնկեմ։ Ընդ ամբառնալն՝ և այսրէն բերիմ. մտեմ 'ի բոյնն աղաւնի, և անտուստ ագռաւ ելանեմ. գամ սակաւ մի սպիտակ, և սրանամ դառնամ ընաւին սևացեալ. տամ զիս քեզ դաւանել, և սպանողին նուիրիմ. ընդ յանդիման լինելն, և Թիկունս դարձուցանեմ։ Սրբիմ, և այլ մրճոտիմ. լուանիմ, և նովին զազրանամ. կերպարանիմ զդաԹին, և գործք զատուողայն կատարեմ. շրթամբք ճշմարտեմ, և ստեմ երիկամամբք. աջովս մատակարարեմ, և ահեակ կողմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրագործուն ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ. 'ի բարձրագոյն իմաստիցն՝ վայր իջեալ ես ինքն գտանիմ։ Հրեշտականամ յերես, և 'ի խորհուրդս դիւանամ. 'ի յոտս հաստատիմ, և 'ի միտս տատանիմ. սուր ձևանամ, և իրօք խոտորիմ. կեղծաւորիմ արդար, և արդեամբք ամբարշտեմ։ Պասիմ 'ի պարս հեզոց, և ընդ այս կաքաւեմ. 'ի մարդկանէ գովիմ, և 'ի տեառնէդ պարսաւիմ. 'ի հողածնելոցս երանիմ, և յորդւոցն լուսոյ տաղիմ. հաճոյանամ յետին ռամկին, և Թագաւորին մեծի յոչաց ելանեմ։ Զատեանն դատաւորին Թողեալ, խառնակրօնիցն աղերսեմ. հեղքեալ 'ի վեհիցն, սոսկականացն պղրդիմ. մարմնովս արտաքուստ պճնիմ, և անձամբս երփնիւ ճայլին ճանաչիմ. հպարտիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ։ Այսօր մաքուր հոգեկիր, և վաղիւ մոլի խելագար. զոհէրունի պատուհերն լքեալ,

Թելա

Թելադրութ՟ն օձին հետևեալ. արխանամ զօրավէս,
և վատթարագոյնս ընկրկիմ. զծանրութ՟ի աւուրն
բառնամ, և՚ի ժամ վարձուն անմասն եղանեմ. ՚ի բա-
ցուստ ձայնս խօսիմ, և՚ի պատասխանատուութ՟ն
պահու պապանձեալ կարկիմ. ՚ի յելս արևուն հա-
րուստ երևիմ, և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ։
՚Ի յաթոռս ծերոց բազմեալ, և խելայեղեց կցոր-
դիմ. ննջեմ խեթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթ-
նում։ Ո՜ անդաստանս կամաց՝ չարաչարս հերկեմ.
փոյթ խնամով ՚ի չարիս. մշտ անառակ որդիս. ան-
դարձ տարագրեալս. անզղջական զառածեալս. ան-
մխիթար տրտմեալս. ինքնագրաւ դերեալս. մահու
և ապականութ՟ն ծառայեալս. անողոքելի տանջեալս.
անփրկելի մատնեցեալս. անպատուաստելի հատուա-
ծեալս. անարծարծելի շիջուցեալս. անկազդուրելի
խորտակեալս. անհանդերձելի կործանեալս։ Նա եթէ
պարտ է զաստիկն աստանօր ասել անօրինեալս ան-
ձին նախատինս, ահա գրեմ, գրեմ և ոչ անխայեմ
՚ի խուխս նիւթել գեհենին։ Ասացուածս նախան
ձու նորոյս ադամայ երկնայնոյ, որք և կայեն առա-
ջին՝ ծնոյն և հողեղինին. որ ունիմ զանուն աստուա
՚ի յանձին ընչանակ ամբաստանութ՟ն, ոչ զընչոյս
տուրևառութ՟ն, այլ զանիցս կշտամբութ՟ն.

Գ. Նաւ արդ՝ ուր իցեն փրկութիքն, ուր սկզբնա-
հայրն հաւատոց՝ ՚ի յուսահատութ՟ն վայրի՝
զանգթութ՟ն իմ չարիս կրկնէ. մեծն մարգարէից՝
քարամբք բանից կոչկոճէ. արին բարեփառ՝ աշակերտին
նիզակաւ՝ ՚ի մահ սատակէ. պատկեր ճշմարտին՝ ընդ-
աքարու համայնիւ ջնջէ. ածարեալն վեհից՝ յարա-
դր

դողացն վրիժուց մատնէ . մարգարէածին տեառնօղն՝
ընդ ամաղէկացուցն առաջի ՚ոն ապանանէ . նախան-
ձաւորն ՚ոյ՝ երկնատեղաց բոցովն վառանէ . սաւուերին
լուսմն՝ և նորայս սկիզբն՝ հեծանոցին ընտրութք
հասէ . պետն առաքելոցն՝ ընդ սափրոյլ ՚ի կենաց
զրաւէ . զարմանալին քննութք հոգւոյն՝ բուրումն
խնկ մահու՝ ընդ կենացն քարող խառնէ : Ընդ՝ ա-
նաչառք և խնկ կաձառք երջանկացն , և ուժգնութ
հրամանի վերնոյն՝ արի ապաառաղէնք . ընդ հրեշտա-
կացն՝ և մարդիկ . ընդ տիեզերաց երկրի՝ և տա-
րերք . ընդ անզգայիցն՝ և շարժողականք . որովք
դատեալ միշտ լինիմ տուժիւք լլկանաց՝ յօրինակ և
ժեշտակ ատտկալեացն ապադայից . իբր հողմով փո-
թորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վտանգութե,
մայ անկայուն ՚ի հաստատութեց . Ո՛ ոչ եթէ ոք
իմաստութ ՚ի քննին առեալ խուզեաց զլուղա-
կացն բազմատեսիլ զանազանութի , զմնունս փո-
քունս ընդ մեծամեծացն դասեալ , որ առանց
թուոյ և քանակութե համարոյ՝ թինդս առեալ
անբաւ երամից , եռան զեռան սլանան ՚ի մարմնի
ծովու , վկայեաց և հաստատեաց ճշմարիտ լինել
զասացելոցս բանադրութիւն :

Է . ՄԼ դու իմքն օրհնաբանեալ անմահ թագա-
ւոր՝ բարի երկնաւոր մարդասէր քս , ՚ոյ կեն-
դանւոյ միածին որդի , հզօր բարձրեալ անքննին
անձառ քաւիչ ահաւոր , սատեա ՚ի ձմեռն ամբո-
խեալ ալեաց ողւոյս ծփանաց . արձանացո զծա-
րաւս մոլեգին շարժման սրտիս խռովութեան .
ընդունեա ՚ի սանձս կապոյ երասանաց ըմբռնման՝

զցնդեալ մտացս վայրագուԹի. Եղիցի՛ խաղաղու-
Թի հրամանաւ մեծիդ ամենավարան բքոյս սասան-
ման. սաստկեա՛ խափանեա՛ զբազմադղրդեան անդամս
ուրուականս դաղմնեաց ամօԹոյս՝ երկրակենցաղս
հինից. Գրեսցես աղօԹս մտամատոյցս զայս նոր-
ընծայ տառ ողորմաղերս Թախծագին ձայնի ողբեր-
գարկուԹե այսր մատենի. Զա՛ն 'ի խորոց մահուս
անդնդոց՝ չքնաղ ապրեցեալ ընդ մարգարէին փըր-
կելոյ. ընկա՛լ զխոստովանուԹի անձնադատ բանիս 'ի
հոտ անուշից. շնորհեա՛ մխիԹար դառնուԹե վշտաց
ուժգին հեծուԹեան յուսահատելոյս. Եւ քեզ
ընդ Հօր հոգւովդ սրբով փառք պատիւ և իշխա-
նուԹիւն՝ յաւիտեանս. ամէն.

Սերափէին յաւելուած կրկին հեծուԹեան նորին հանդէպ, առ նոյն աղէրս խաղ՚նանոց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

ԲԱՆ. ՀԲ

ա. Այլ աՀա ձեզ ասեմ ով եկեղեցիք միանձանց՝ և աշակերտուԹիք կրօնաւորաց, որք մեր-կամարմին մտաւանցդ ձեռօք՝ առ ակնկալու-Թիւն յուսոյն պարգևաց բարեացն անբաւից՝ ա͞ն զենուորեալք, որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք զայս ա-ւանդուԹի խոստովանուԹե 'ի շինուած փրկուԹե հոգւոց. Ծաներուք սովիմբ զմարմնոյս պարտուԹ. յիշեցէք զմարգարէականն՝ ընդ առաքելականին ա-ռեալ մեզ 'ի խրատ, զի մի՛ պարծեսցի ա͞ն մարմին ա-ռաջի այ, և զո՛չ ոք է արդարն և ոչ մի. Ո տէրու-
նա

նախանձ մի՛ մոռանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուի-
րանին գործիք զձեզ ծառայս անպիտանս. մի՛ եղիցի
լինել ձեզ որպէս խաբողին. զգուշացարուք և դրոյն,
թէ կերակուրք նո՛ր ընտիրքն. Քանզի և ես իսկ,
որ զայս նուագու՞ մասնաւոր պտղոյ ձեզ ջամբե-
ցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական աղքատանք
բիւր բամբասանաց՝ անբժշկական մեղանաց, 'ի սկզբ-
նաՀայրն սկսեալ մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նո՛ր
կամայականն յանձնառութեամբ Հաստեցի եդի զիս ա-
մենայնիւ պարտական չարեաց.

Է. Լուայ յումեմնէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ Հաճե-
ցայ, 'ի յանելն նո՛ր անյարմարապէս առ այն, որոյ
առաջի ոչ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ
երբէք շնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարՀիս ինչ
Համբուրեցի ճաշակս մաՀու. Այլ ոչ ընդՀատ ինչ
յանօրէնու Է. թողցէ՛ նմա տր ած զայսմիկ. Թէև
ճշմարտիւ իսկ դրեցաւ, ոչ ընթացաւ, որքան թէ
գթեաց, 'ի յասել զանյարմարան 'ի դիմաց ժողովր-
դեանն խորայնելի բանիւ զաքարիայ, օրՀնեալ տր, և
մեծացաք, որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան.
Բայց ես քանզի գխողին տյ մատնեալ եմ դատաս-
տանի, որ զկիրս աներևութիցն մաաց 'ի կշիռս ե-
դեալ՝ Համարի դատել զիս նոքօք ամենիւրաւ Հա-
տուցմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին. ոչ կեղ-
ծաւորեցայց քննողին. ոչ ստեցից զոչ գործեցեալսն
նկատողին. ոչ խաբէութեամբ ընդ միտ ինչ մտից մե-
ծին. ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ ցոփուն՝ զչարս քողարկե-
ցից. ոչ 'ի պատկեր ընտանի՝ զապականս երբէք յար-
դեցից. ոչ խենեշեցայց 'ի զարդ օտարոտի. ոչ պըճ-

նեցայց

նեցայց այլովլ պայծառու̃է ։ ոչ պաճուճանս յարմա-
րեցից ոգեղութեան գեղոյ ։ Ո՛չ որք մեղաւոր իբրև
զիս ։ ոչ որք անօրէն ։ ոչ որք ամբարիշտ ։ ոչ որք անիրաւ ։
ոչ որք չարագործ ։ ոչ որք վրիպեալ ։ ոչ որք սխալեալ ։
ոչ որք մոլեգնեալ ։ ոչ որք խարդախեալ ։ ոչ որք շաղա-
խեալ ։ ոչ որք ամաչեցեալ ։ ոչ որք դատապարտեալ ։ Ես
միայն եմ, և այլ ոչ որք ։ Ես ամենայնին, և յիս ա̃մցուն ։
Ո՛չ հեթանոսք, զի ոչ գիտէին ։ ոչ հրէայք, քանզի
կուրացան ։ ոչ ոգէտք և խառնիճաղանճք, քանզի
յիմարք էին խմաստից ։ Գլեա վարժից կոչեցայ՝ յան-
ձինս դատապարտ ։ ռաբբի ռաբբի անուանեցայ, և
զգովեստն առ ա̃ծ՝ եղծի ։ բարի ասացայ՝ առ եղկու-
թեանն ժառանգու̃ի ։ ո̃ք վկայեցայ 'ի մարդկանէ,
որ եմ անմաքուր առաջի ա̃յ ։ արդար դաւանեցայ՝ ա̃մ
իրօք ամբարիշտս ։ հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան, զի
ծաղր եղէց յատենին ք̃ի ։ յաւազանէ կոչեցայ ար-
թուն, և ես 'ի քուն մահու ննջեցի ։ 'ի փրկութե̃ն
աւուր հսկող յորջորջեցայ, բայց զգաստութե̃ն աչս
կափուցի ։ Ա՛հա դատաստան ։ ահա՛ յանդիմանու̃ի ։
ահա՛ նոր կշտամբանք, և հին դատապարտու̃ի ։ ահա՛
ամօթ դիմաց, և տագնապ հոգւոյ ։ ահա՛ խնդիրք
փորձանց, և կշիռք մեծամեծաց ։

Գ̃ ։ Ա՛յլ դու միայն՝ ո̃ր ա̃ծ մարդասէր, անոխակալ
և երկայնամիտ, համարեա՛ց մեղապարտս անձին՝
ընդ վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւորի՝
զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս ։
Ա՛յ լուայց 'ի քէն զայսոսիկ՝ գրթած, փոխանակ զի
ես ինձէն անձինս գրեցի ։ Ա՛րդ՝ բարձցես և վե-
րացուսցես զպարտաւորու̃ե կանոնիս՝ ընդ քեզ

կապե

կապեալս տենչանօք հոգւոյս։ Զա՛ն զնախատինս պատկառանաց խայտառակութեան. ծածկեա՛ աջովդ կարողութե՟ն զոդեղ տեսակ մարմնոյս մեղկութե՟ն. մանա՛ հանդստեան զթոպեալս ուժգին մեղացս բեռամբք. կարգեա՛ ինձ սահման հեռոց բարութե՟ն՝ առ ելս կենացդ. պահեա՛ յիշատակ ինձ ողորմութե՟ն՝ և զկնի մահու՝ կեանք անմահին, օրհնեալ յերկինս, և գովեալ յերկրի. բարեբանեալ միշտ յամի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Մերոյին յաւելուած կրկին հեծութե՟ն՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս խողբմանաց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ · ՂԳ

Ա. Աստուած բարձրեալ հզօր ահաւոր՝ օրհնեալդ միայն Տր Յս Քս, քո՛ է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան զսատակիչ անէծս՝ առ կեցուցանող օրհնութիւնս. զպարսաւանս վհատութե՟ն՝ առ զուարթացուցիչ գովութի՟ն. ընդ ամօթոյն՝ համարձակութի՟ն. ընդ պատկառանացն՝ պատիւ. ընդ տարադրութե՟նն՝ յոյս բարութե՟ն. ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւն միութե՟ն. ընդ սպառնականացն բանից՝ ողջական սփոփանս. ընդ միանգամ դատապարտութե՟նն՝ կրկին ազատութիւն։

Բ. Ողորմեա՛ Տր՝ մահու մեղապարտիս յաւուր արձակման շնչոյս կենդանութե՟ն, մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողիցի, զբաղմարկածեան ուղղոյն զանզերծ ընթացիցն զանփախ-

չելին

չէլին ճանապարհ յուշս բերելով՝ մտացս տեսանեմ
ամիւ վտանգեալ. և 'ի յերդ բնակութե յարկիս նը-
կատեալ յելիցն շաւիղ, թշուառացեալ կիսամե-
ռութե, դիմօք այլայլութե, տատանմամբ մտացս,
կարկամ հառաչմամբ, նուաղ հեծութե՝ նրբական
ձայնիւ, յոգւ թախծութե յոքնամասնեայ տարակու-
սանաց՝ 'ի խորոցս աներևութից զգործեցելոցս ող-
բալով հառաչեմ. Աղօ՛ղ ես բարեգութ՝ և անդ-
հրաշագործել յաւէտ զօրեղութե՝ ասելով, թէ ո՛չ
եղիցի յոգւոյդ խորտակմանէ. և կամ թողեալ լի-
ցին քեզ մեղանք քո. կամ թէ երթ 'ի խաղաղութի
որբեալ 'ի մեղաց. Իսկ զոր յայնմ ժամու ո՛չ ժամա-
նեցից պաղատել, այսօր ընկալցիս մարդասիրապէս,
ո՛վ երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյց. Յոր-
ժամ՝ որ այժմս բանապաշտճոյն խորհրդաձայն սկզացօղ
բարձրապարանոց՝ անկեալ դնիմ դի անկենդան. կար-
կեալ 'ի խօսից. կաշկանդեալ ձեռօք. լքեալ անդա-
մօք. խփեալ շրթամբք. կափուցեալ աչօք. Տախտակ
անշարժուն. կոճղ կիսայրեաց. արձան անզգայ.
պատկեր անբարբառ. գոյութի անշունչ. ողորմելի
տեսիլ. աշխարհելի կերպարան. ողբալի օրինակ. եղ-
կելի դէմք. արտասուելի նմանութի. լռեցեալ լե-
զու. ցամաքեալ խոտ. թօթափեալ ծաղիկ. ծորեալ
դեղ. շիջեալ ղամբար. դատարկ կոկորդ. խափանա-
ցեալ սիրտ. աղխեալ ազդարան. սպառեալ աղբիւր.
թալկացեալ մարմին. ժողխեալ որովայն. քակտեալ
տաղաւար. կտորեալ ոսկր. բաժանեալ յօդք. հա-
տեալ ծառ. սղոցեալ արմատ. թողեալ տուն. ճենձեալ
արտ. տարախուզեալ բոյս. օտարացեալ բարեկամ.

մոռացեալ պաշտօն · Թաղեալ դարշուի · մերժեալ տեղի · բարձեալ խէթ · անարգեալ կմախք , և իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ ։ Կարօտեալ այլոց մաղթանաց , որք զհաւատոց Թշուառիս՝ ձայնիւ նուագեալ աղերս հառաչման , ցօղով արտասուաց՝ բարեբարիդ գթութեան ՚ի բարձունս տարածանեն ։ Ո՛ առ քեզ դարձն յեղանակեն յարդահատելով զոր օրհնեմ · զնշան խաչիդ փրկութն , զոր երկրպագեմ · զյարութն ճշմարտուի , որում հաւատամ · զխառացդ քո յոյնութի , զոր փառաւորեմ · զդատաստանիդ ահաւորութի , զոր խոստովանիմ · զբանիցդ յանդիմանութի , յորմէ զարհուրիմ · զհոգւոյդ սբյ ինձ ուղեկցութի , զոր պաշտեմ · զօծմանդ տեառնագրութի , զոր և համբուրեմ · զթագաւորելն ընդ քեզ՝ տէր յս , որում պաղատիմ ։ Արդ լքաւ՝ մերժեցաւ՝ բարձաւ՝ տրոհեցաւ՝ փախեաւ՝ սրացաւ՝ տեղի եա կցորդութի զուգութն կենցաղոյս կենդանութն · և յուսոյդ որ ՚ի քէն պարգև՝ մնացական և անջնջական յիշատակարան պահեցաւ ։

Դ · Տես ողորմութե ՚ի տարակուսանս վտանգելոյս՝ միայն բարեգութ փառաւորեալ որդի այ , քաւել՝ բժշկել՝ կենագործել՝ պաշտպանել՝ նորոգել՝ նկարել՝ կանգնել՝ հաստատել՝ վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անարատութի · քո՛ է կարողութի , քո՛ է փրկութի , քո՛ ողորմուի · չիք քո անկարութի , այլ ամենևին զօրութի , բարձրութի , իշխանութի , անվախճան թագաւորութի , իսկութի , ինքնուի , ամենատեղի բացարձակութի , բարեբարութի , լուսաւորութի · փառաւորեալ տիրապէս , անպակաս

և

և անյաւեղուած, խնկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ յերրորդութեանդ սրբում, գոհաբանեալ յաւէտ և և ս առ ամէն 'ի նոյն պաշտօն հաւատարութեան միապատիւ զուգականութեան, երէկ և այսօր՝ և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

Մ՛երսաֆին յաւելուած նրենն հեծաւրքէ՝ նորին հանդէպ, առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանէ. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ած.

ԲԱՆ · ՀԴ·

ա. Ա՛րքայ երկնաւոր՝ տէր բոլորեցուն, առ ած բան՝ յինէ մեղօ երկայնամիտ, ո՛վ կենդանու-ոյ անքննելին որդի. Ահա անդ է ողորմելին խնկապէս, յորում հաստատ ակնկալութիւն վստահակոյն. անդ է բարեգործելին, յորում տեսութիւն իմաստիցն խափանեցաւ. յայնժամ ժամու է մարդասիրելին, յորում ակարութեան վտանգ պաշարեալ տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ. Անդանօր է բժշկութիւն ածային քոյ ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն տեղի եւս կենդանութիւնն. այն վայր է այցելութեան, յորում ելք ճարից ո՛չ գոյ. Այն է քո մեծութիւն, յորժամ զյուսահատութեան վէրն ողջացուցանես. այն է հարազատ քումդ ազգակցութեան, եթէ յանակնկալն ժամու արուեստաւորեսցես փրկութիւն. Այն է հանդիսարան քում յաղթանակի, եթէ ըղփակեալն մուտս կենաց 'ի սպառուած շնչոյս՝ բացցես. այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ զչարեացս իմոց մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես. Յայնժամ եւ անոխակալ, եթէ ապախտաւորիս՝ ընդ երախտաւո-

րացն

բացն խնամարկեսցես ․ 'ի սոսին ծանեալ դիտացից ,
եթէ նոյեցար 'ի նուէր բանիս՝ նախնի գթութեդ ,
եթէ զօրավորութիւն չարեացս բարձցես ։

Է․ Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք , և եղանակին նուագերգութիւնք , յորժամ որն բարի՝ չարն ծառայի՝ զբարերգործացն պարգևեացէ ․ որ մինչ երաւամէք մնացէ բանսի , նա յարքայական ապարանս զնա հանգուցէ ․ մինչ հրաւիրեալ է 'ի գուբ տղմոյ, նա 'ի բազմականս ամենապատիկս գահուց դրդեցուցանիցէ ․ մինչ բրելոյ զաչսն դիտեացէ , նա 'ի բարձրութիւ բերկրութեան հայեցուցանիցէ ․ մինչ ծայրատութեան մատանցն սպասէ , նա մատանի համարձակութեան մատուցանիցէ ․ մինչ հայի հարուածոց գանից , նա գթոց գիրկս արկանիցէ ․ մինչ պատրաստել յուսոյ կորստեան , նա երևելի տեսողաց բազմաց տանիցէ ․ մինչ ակն ունի սատակման մահու , նա ընդ կենացն և փառս ընծայեցուսցէ ․ մինչ հատման զլխոյն նայեսցի , նա զնոյն պսակաւ պայծառացուցանիցէ ։ Ա՛յս պտուղք օրհնութեան՝ գըթած , սքանչելարմատ քուս շառաւիղաց ․ այս արդասիք կենաց՝ արարչականդ քո հրամանաց ․ այս խղճք խորհրդոց՝ խոստովանեալդ քո տենչանաց ․ այս նշոյլք լուսոյ՝ ամենատիրադ ճառագայթից ․ այս ախորժութիւ ճաշակաց՝
բարեբանեալդ քո քաղցրութեան ։

Ը․ Քո միայնոյ են այսքիկ որ ․ 'ի քէն ազդեցաւ-
գրել ինձ զոսին ․ ահա զքոյդ յատուկ աղերս աղաչեմ՝ օրհնեալ , 'ի քոյոց այսի պարգևեալ շնորհեան ․ բայց որ զգանձս քո բարիս , ըստ աղերսանաց առակին ․ Մի՛ խառնեսցես 'ի համբարս բարեացդ-

քոց՝

քոց՝ 'ի չարեացն իմոց. մի՛ շտեմարանեսցես զատե-
լեան քո՝ որ են ոխութիւնք եւ ցասմունք, ընդ սիրելեան
քո՝ որ են գթութիւնք եւ ողորմութիւնք. մի՛ պահեսցես 'ի
ստացուածս քո պաշտելեաց՝ զանախորժելեան քո՝ որ
են մթութիւնք եւ դաժանութիւնք, եւ զիմ վնասելեան՝
որ են մեղք եւ թշուառութիւնք. Մի՛ դրեսցես աջող-
օրհնութեան 'ի մատենիդ կենաց՝ զմուրհակ պարտուց
իմոց անիծից. այլ զանջնջարաւորան ինձ համարեալս՝
մեծացուսցես կրկին առաւել զանուն քո տէր՝ 'ի
նոսին, ցուցանել զգոյն ինձ դիւրինս եւ հեշտակա-
նագոյնս. Որ՛ս են իմ պարտիքս եւ անդր քան ըզ
թիւ. այլ ո՛չ այնքան հրաշալիք իբրեւ զքո զողորմու-
թիւնդ. բազո՛ւմ են մեղանքս, այլ յաւէտ են նը-
ուաղեալ առաջի քոյդ ներողութեան. յաճախ են չա-
րութիւնքս, այլ յաղթական են համայնից՝ հզօր ա-
մենակալ՝ քոյդ մարդասիրութի. ինձ են անհամար՝
իմոյս անձին բիծք, այլ քեզ՝ յոյժ դիւրաւ են ընդ-
սահմանաւ. Ո՛չ են այնքան զօրաւորք առ կենդա-
նութի՛ զէնք մեղանաց պատկառեցելոյս պաղատե-
րութեան, որքան յիշատակ մահու կենդանւոյդ՝ առ
վանումն կործանողին բռնութեան. Զինչ աղտեսցէ
փոքր խաւար՝ առ ուրդ լոյս. զիա՛րդ բաւեսցէ դոյզն
ինչ աղջամուղջ՝ մեծիդ ճառագայթից. զիա՛րդ համ-
բարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից՝ խակուն հեշ-
տութեան՝ մարմնոյս տկարութեան. Զինչ երեւեսցի
յաչս ամենակալիդ քոյ սաստուն՝ կոյտք մեղանաց
իմ տիեզերաց. ահա կոշտ մի հողոյ դիւրափշրելի
'ի կարծրութէ բախման վանեցեալ, իբր զպղպջակ
անձրեւոյ բազմազեղ հոսմամբ քո կամացդ՝ չքացեալ

պաշտեալ անդստին: Ո՜վ ինչ պիտոյ են քում զօ-
րութեանդ ամենաշնորհ կարողութեան՝ ժամանակաց
տեւողութիւն՝ առ յանցուածոց իմոց քաւութիւն:
Ո՛չ քթթել մի ական, ո՛չ խուն մի տեւումն ածան-
ցական, ո՛չ մնալ մի նուազեցուած փայլական, ո՛չ կի-
սամասնեայ յամրումն, ո՛չ փութացելոց ոտից յեղե-
ղումն, ո՛չ յելից բարձրութեան միոյ կանգնոյ կաթի
ակնունելոյ, ո՛չ գիծ մի չափոյ մատաց հեռաւեցելոյ,
ո՛չ նշուղից արագութիւն, ո՛չ շնչոյ տուրեւառութիւն,
ո՛չ ինչ յայսմ յանդգոյ եւ յանտապաւորական նմանութե
անձեւ օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առ ժա-
մայնք, կամ հարեւանցիկք, որքան եղծմունք, ցընդ-
մունք եւ հալմունք մեղաց սառնամանեաց պահես-
տի՝ քումդ զօրութեան ա̃ծ ա̃մի ո̃ր յ̃ս ք̃ս որդի ան-
քննին կենդանւոյդ ո̃յ: Որ տաս պարգեւս արե-
քայցութեան՝ չարաց ընդ բարիս. եւ անձրեւես եր-
կաքանչիւրոցն անաչառապէս: Աշուես սահմանես
իրաւամբք՝ եւ զմտանդս կրիցն հաւասարաբար. որոց
մեծ է հանդիստն առ ակնկալուն պարգեւին, փոքր
խթանաւ փորձուն՝ զտակաւութիւն պարտուցն սա-
տէն լձարես. իսկ որ զերկիր ընտրեցին, ներես ո-
ղորմութեամբ, տալով եւ սոցա դարման ընդ նոցա՝ միշտ
առ քեզ դարձին սպասես: Քեզ փառք ամենա-
զօրիդ՝ առ ա̃մ հրաշագործութիւն բարեխնամող եր-
կայնմտութեան, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

Մ ջերմին յաւելուած չըջէն հեծութեան՝ նորին հանգչէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

ԲԱՆ · ՀԸ

Ա. *Նաւորդ՝ ընկղմեալ զմայլէր և խապառ ծածկեալ ՚ի յանձնառութէ առաւելութեան՝ բազմամասնեայ յաճախութ մեծիդ երախտեաց, որ ամենառատ լրմամբ անհուազելեաւ՝ յաջմէ և յահեկէ՝ ՚ի դիմաց և ՚ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք.*

Գործեալ առ նմին չըջնապատիչ երբորդութեան՝ ածային հոգւոյն աղերսեալ, որ ինչ յառաջելոյն առհմանեցաւ առանդութեան՝ առ ամ լուսաւորութե ենեղեցւոյ դաւանութե՝ վեհապէս ետեալ առաւնօր։ Նա որ առ անշնչական նիւթեղէն՝ յայանի երանաւոր չերպարութե անձառելի.

Բ. *Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր աւանդ գովեստի դաւանման Ճշմարտականի։ Զի ոչ երբեմն հերձուածականին չարափառութէ՝ ամենապատիրն խաբէութէ՝ նենգողին կարթիւն հատուածեալ ՚ի բաց հերքեցայ՝ ելեալ ՚ի դրախտէն, որդ միաւորականաւս այսու ուղիղ ամբծութէ՝ ՚ի յաւանդ խնկապէս շնորհի՝ անդրէն միաւանդամ համբարձեալ սովիմք՝ ՚ի թռիչս թևոց լուսոյ, աճս յերկինս ժամանեցից հեռևեալ.*

Գ. *Այլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգևոր երկամբք ծնեցեալ, զմեծ և զերջանիկ դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից խնկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի՝ պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի որ-*

ձանա

ճանապարհի յայսմ մատենի. զի ծանիցի ցուցցի՝ և
այլոց ևս ապագայիցն ազգաց պատմեսցի որքանուն
փառաց խնկելոյն՝ արժանաւորապէս պաշտամամբ
պատուեալ՝ իբր մաքուր մարմին՝ ընդ գլխոյ մար-
դեղութեն բանին այ, ՚ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ՝
երրորդութենն դաւանութե: Եւ արդ՝ ՚ի յայս օ-
րինակ հոգենկար պատկերի բանի, որ զխորանէս
լուսոյ յարմարի, ընկա՛լ զիս՝ դրոշմած օրհնեալ, քա-
ւեցեալ և սրբեալ ՚ի սմին: Զա՛ն սովալ ՚ի հոգւոյս
զնախատինս մեղացս. անմեղս և անբիծս ընդ հովա-
նեաւ սորին բազմեցո՛. յաւէ՛լ զոկարս ՚ի տունն
դաւթի, և անտուստ փոխեալ ՚ի տունդ այ, ըստ
մարգարէին ձայնի՝ որ ՚ի քեզ՝ յիսուս ակնարկի:
Մի՛ սոսկ զմոյցն, և մի՛ անօգուտ զելիցն հեռաւոր
արասցես. մի՛ զհաւատոյս ջերմութի ցուրտ հա-
մարեսցիս, և մի՛ զհամբոյր ողջունիս՝ անկարգ ինչ
վարկանիցիս. մի՛ զպաշտօնն՝ ապաշնորհ դրեսցես,
և մի՛ զերկրպագութին՝ անխորհուրդ լքցես. մի՛ ան-
պտուղ լիցի տեսականութի պատկերին, և մի՛ ան-
նշոյլ՝ կերպարանին սքանչելութի. մի՛ անհուր ող-
ջակիզին սպանդ մնասցի, և մի՛ պատարագ ուխտի այս
ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի. մի՛ ճաշակդ լուսոյ՝ ինձ
մահու լիցի, և մի՛ բաժակ քո կողիցդ արեան՝ ՚ի
դատապարտութիւն եղիցի.

Դ. Աղաչեմ զքեզ՝ տէր յս միդ յէութեդ, որով
զգիտութի հօր քոյ և հոգւոյդ սբյ ճաշակեալ
ծանեաք. քանզի ՚ի քէն իսկ վարդապետեալ զամե-
նապարգև կարգս եկեղեցւոյ, և ՚ի սմին աղօթանը-
ւէր լուսարան կենաց փրկութե բարեաց, տարա-

ծեալ

ծեալ զխրատ՝ ձեռաց համբարձմամբ՝ զայս կնդրուկ բանի բնակողիդ 'ի սմա՝ տիրողիդ բնաւից երեքսըրբեննիդ մատուցեալ, յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութեան։

Յաղ որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ եւն խորհրդածու-
ածային աւանդաբանեան։

Ե. Փառաւորեմք վերաձայնել նուագօք օրհնուն երգոց՝ 'ի հաւատ պաշտաման բանի՝ զբարեհրաման պատճառն եղելոց՝ զերրորդութիւն անախիզբն՝ անհամեմատ բարձրութե՝ անհասական խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անզննելի գոյութենց և անբերելի եղելոց. քանակութի վերնականն երկնի, և անսահման ներքնային խորոց. լըրութի սպառմանց, և նախադրութի սկզբանց. մի՝ յերից անշփոթ կերպից, և երիս՝ միոյ անհատուծելի խոկմանց. 'ի վեր քան զմտաց անարգելութի՝ յարաձգեալ ամ ուրեք բովանդակ. Անփոփոխ բարի. անսասանելի ուղղութի. անխառն կերպարան սիրոյ. մեծութի անյաջորդ. բարձրութի անխոնարհելի. անվատնելի տեսականութի. բարերարութի աննուազելի. կամք կայուն. հրաման կենդանի. անհարկութի փրկչական. երանութի ճշմարիտ. ակնկալութի հաւատոյ. խոստումն անստելի. աւանդ արդասաւոր. ստոյգ աւետիս. վերամբարձութի անձեռնարկելի։

Զ. Մի հայր՝ միայնոյ որդւոյ՝ միական հոգւովք պատուեալ. ամենահարուստ բարութե՝ ամենեւին ունայն 'ի չարէ. օրհնաձայն գոհաբանութե՝ անքննելին ներբողիւ գովեալ.

Է. Մին

է. Ս՛ին բարձրեալ աչաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեանց, անպատումն աղքատկանութեանց, եռալուսեանն զուգակցութեանց, անյաւելուածն լու-կանութեանց, ինքնիշխան կամաւորութեամբ պատուա-րեալ առ հայրն հանդունաւորիկ՝ գործակցութեամբ հոգւոյն սրբութեան խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից, աննուազ գոլով յընտանի փառացն, հաճեցաւ մա-նել յարգանդ մայրենի ծածկին կուսին մաքրու-թեան. յորում աճեցոյց զբոյսն օրհնութեան՝ 'ի լուսա-սահման անդաստանին անարատութեան. ընդ ամենա-կատարն էութեան համանմանեալ յանանջրպետ միակա-նութեան, թափանցական խառնութեամբ յածութեան ոգի բաղկացոյց զգոյութիւն շնչոյս հրաշապէս: Որով ան-ստամբակելի երասանաւ սանձոց կրթութեան՝ զատա-հակութիւն իմ հանդարտեցոյց. և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղկին պտղոյն կենաց՝ 'ի ծայրս լռութեան անմահականն անկոյ. 'ի մահ վիրաւորեցաւ՝ ծածուկն անընդմիջելի 'ի մերասեր մարմնոյ, որով կենսացոյց զգործելին պարտեաց, արարչութեան խա-կութեան՝ 'ի նմին յաւէտ անբաժանօրէն ընդ նիւ-թական մարմնոյն վշտացեալ: Իջեալ 'ի վայրս խաւա-րային դժոխոց, եհան զկապուտն ի բռնաւորէն 'ի կա-պանաց օտարոտին. և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթու-ցեալ, յինքն նհանջեալ զխմեցումն մահու, կենդանե-ցաւ կենդանացաւ ծածկապէս՝ ելեալ 'ի յերկրէ հացն կենաց և հոլովն հօտից բանաւորականաց: Համբա-տարբիմ եղև յաշխարհի. և երևեցեալ նոյնութեամբ՝ ա-մենեքին աննուազելի, ոչ եկն հաճոյն, և համբար-ձաւ բովանդակ. բազմեցաւ նստաւ 'ի գերունակն

դա

գահոյս՝ նախնականին պարգևէ՝ արարչական փառա
ւորութ̃է ։ Ո՛ որ խոստովանիմք ած̃ բարերար և տ̃ր
բոլորից . որ դատի զա̃մ երկիր արդար ընտրութ̃է յա-
ւուրն մեծի . որ ինքն է սկիզբն՝ և ինքն կատարած .
նոյն առաջին՝ և նոյն առյապայ, անպակաս բովանդա
կութ̃է թագաւորեալ ՚ի լոյս անմատոյց .

Է . Օրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ՝ և զանբա-
ժանելի բղխումն՝ նոցին փառակից հոգւոյն տ̃րու-
թեան ։ Որ ստեղծ զբնաւս և կենդանածնէ զամե-
նայն . որ անդստին իսկ ՚ի բնէ համապարփակ մթու-
թ̃ե աշխարհականն մեգի՝ շրջէր նկարէր և կերպա-
րանէր ամենունակ ջուրբքն անբաւութ̃ե երկրատա-
րածն ծովու՝ ՚ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝
զո̃ր աւազանն լուսոյ ։ Նմա արար, և այժմ գործէ .
գոյացոյց, և միշտ կատարէ արուեստս, սքանչելիս,
նախատեսութիս որբանանելոց, ազդմունս ած̃օրէնս,
զօրութ̃իս զարմանաւորս, մարդարէս, առաքեալս,
վարդապետս՝ վարժօղս կրթութեան հանճարոյ ։
Ո՛ սրբարանն մատուցման արեանն քո՛ յարդարեց .
քաւութ̃իս անձանց՝ առողջութ̃իս մարմնոց՝ բա
նմանութ̃ե քո՛ ողորմութ̃է հրամայեաց ։ Մ՛կրտեաց
և դեր քան զջուր, ինքեան միայն բաւականութ̃է՝
նորոգեաց լուսաւորեաց . հանապազ նովին բարե-
գործութ̃է զօրանայ ։ Ա՛կայեաց միածնին ած̃ու-
թ̃են՝ ՚ի հոսանսն յորդանանու . օրինակաւ տեսութ̃ե
ամպոյ՝ ցուցաւ ձայնիւ հօր ՚ի լերինն թափօրական ։
՚Ի նոյն տիպ նմանութ̃ե՝ հովանի եղև յակոբեան
տոհմին՝ ՚ի յելսն եգիպտոսի . յուղեգնացութ̃ի զօ-
րավարութ̃են մովսէսի՝ հողմով սաստկութ̃ե զփարաւոն
ընկղ

ընկղմեաց։ Քահանայս կատարագործէ․ իմաստունս
կազմէ․ թագաւորս զօրացուցանէ․ քաւութիս ըն-
ձեռէ․ կեանս շնորհէ մահացելոց՝ 'ի նորոգութի
յարութեն․ Նա՛յն ինքն է օծումն մարդացելոյն ա̃յ․
մշտնջենաւոր հաւասարութք ընդ հօր երկրպագեալ՝
'ի պատիւ մեծութե որդւոյ․ անսահման փառաւո-
րութեամբ օրհնեալ յաւիտեանս․ ամէն․

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ մեծ եկեղեցւոյ, ընդդէմ պղծ ա-
ղանդաւորացն Թոնդրակեցւոց, նոր Մանիքեցւոց։

Թ․ Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխոտոր-
նակ ամբծութեան՝ համբուրիւ շրթանց
ողջունեալ զկառուցեալս խորան յանշնչական արձա-
նաց՝ ա̃ծային բնակութե եկեղեցւոյս շինուածոյ․
Որ գերագանց գոյ և երկնի ամենաշարժ բարձ-
րութք․ որ 'ի նոցին իսկ յառաքելականացն դասուց
հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, 'ի սպա-
սաւորաց բանին պաշտեցաւ։ Սկիզբն առեալ կե-
նացս այս գանձոց 'ի վերնայարկն սրահէ, խորհըր-
դակատարին վայրէ, զոր հոգին ա̃յ լցոյց, փայլեցու-
ցեալ 'ի նմա զօրութի յաւուր մեծի պենտակոս-
տէին․ Նախ զառմն բարեատեծիլ՝ յօրինակ սրբութե
կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար ա-
ռաւելութե, յորում ապա և 'ի նմին բնակչացն որ-
դւոց լուսանորոգ բարեբաստութի․ Ուստի արիւն
հզօրին ա̃յ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զհա-
բելին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի
բերկրութե՝ կենդանութի անմահութեան 'ի սմա
ազդելով։ Քանզի ոչ է կար զօրութե ուրուք ընդ-

Երկնաւ յանդիմանն արեգական՝ 'ի տպաւորութի
խորհրդոյ այսր ահաւորուն ձեռնարկել, եթէ ոչ
ընդ Թեւօք սորին պահեսցի. Նա զի ոչ երկնիւք բա-
ւականանայ այս նուէր տրուն մարմնոյ, եթէ ոչ
զայս ձեղուն օրհնութն՝ ծածկոյթ ունիցի. Մն զի
մահու անիծիւք հերքէ այր ըստ օրինին, որ արտա-
քոյ խորանի այս վկայութն՝ զմծայրն պատարագն
մատուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կո-
չեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն՝ յայս նուի-
րան ընծայեցուսցէ. Ա՛ի 'ի սմա լուացումն 'ի մաքն
քի, զի մի՛ յանդէտս անարգեալ ածութին՝ 'ի ծա-
նուցելումն զնախնին կրեսցէ. Ա՛ի ձեռնադրու
'ի պատիւ օծութե լուսոյն, զի մի՛ յամբծութիւնն
խաբէութի խառնեսցի. Ա՛ի և շնորհօք, քան թէ
ապաշխարութեամբ՝ քաւութի, զի մի՛ Ճշմարտու-
Թիւնն կերպարանօք խորամանկեսցի. Ա՛ի յընտ-
րութին ազատնի՝ հաւատ, զի մի՛ ազատնալիք հա-
տուցմանն՝ զոյգս ինչ օտար համբաւոյ դրեսցի.
Ա՛ի երկաքանչիւրոց դոյութեց մերոց իրաւամբք
կշտամբումն, զի մի՛ կխտամանեայ առ մարդն ներքին
և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ փոխատրութին՝
կարծիցի յանմահ զօրութի ալքայական որդէգրու-
Թեանն. զի ընդելութեան երկրայնովս՝ առաւելու
վերնումն Թագաւորուն յայտնապէս ճշմարտեսցի.
Ա՛ի յայս կենդանութն առ անեղծութին սէրց,
զի աներկեանութի խոստացելոցն՝ 'ի միաս ուն-
կնդրացն ծանուցեալ հաւատասցի.

Ժ. Այս դշխոյ պաշտելի՝ անշնչական եկեղեցի՝ այս
կեանս, և մահու իշխէ, ըստ օրինակի աղամեան

պըտ

պաղոյն յարմարապէս ճաշակելի. գերագանց քան զբանականն՝ յանշնչութենէ հրաշագործէ. մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նորոգ հաստատէ, վերստին նկարել 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ: Գրեալ ես է տեսակ մեծութե վերնումն կամարին՝ սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հողեղինացն 'ի նմա զօրութեց: Նոր իմն ընծայէ թուիչս մարմնոց՝ ընդ թեթեւութիւ հոգւոց, պատուականին հարստութե՝ զանարգն յարդարելով: Ո՛չ ինքնակեր մեղօք զազրանայ, եթէ ոչ՝ 'ի մարդոց չարաց, և կամ անհաւատից կոխիցի: Տեղ իմն է զարմանաւոր՝ յաղթօղ իմաստից մերս տեսութեց. անբանն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ՝ իբր վեհագոյնն յաւէտ նուաստի: Մեծ է քան զմարդ, որքան ընտրեցելոյն մոխրին՝ ցուպն յաղթողական. առաւել քան զբանաւոր, որքան զահարոն՝ գաւազանն խորհրդական ծաղկեցեալ. գերագանց քան զմանուր, որչափ քան զեղխս և զեղխեալս՝ գեռահերձ մաշկեակն զբանշելահրաշ՝ փայլեալ արուեստիւ: Ողնուն պարգեւէ կրկին ամենակատար սրբանել ձեռաց՝ մաքրաբար, քան թէ զինապէս. մարմին նիւթական՝ քարի և հողոյ դոյակից, հարազատ զդայականաց և սրբոց: Իբր զվէմ անմահ կենդանի՝ 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն. ոմ զդատաւորն ամենից հոգւոց՝ հանդիսանայ հրաշապէս ապդամաբ՝ յանէծս և յօրհնութիւ. իբրև տեսող աներևութից՝ զոմն հրապարակէ, և զոմն տածէ. առ ինքն կոչէ գրեալ յանուանէ՝ իբր զախող հրամանատար էից: Իբր զերան յաւիտենական՝ անհարուածելի է 'ի

դիմա

դիմամարտից․ ըմբռնէ զհոգեւորս՝ իբր զճնարադր-
րութի մեծին արուեստի․ անմեղս և անվրիպու-
թիւնս՝ ըստ քո̃ հետոցն ընթանայ․ բարձր ճոխու-
թեամբ անպատկառաբար համարձակապէս՝ զօրէն
գոլելոյ գլուխ ամբառնայ ։

ժա․ Ո՛յնքան մեծ ունի սրբութ̃ի, մինչ զի զորս ըստ
պատկերի ո̃յ եղեն, կանոնաւ խորէ․ Յետ յո-
գունց ընտրութեց փորձից՝ թէ համարձակեսցի
մարդ որ սխալեալ՝ 'ի դաւիթս նորին մտանել՝ ոչ
պղծի, այլ ընդ անպատրաստից թերութեց դըժ-
ւարի․ ոչ նզովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնոր-
հին զչափ․ ոչ լքանի ինքեամբ՝ պարտաւոր իւրո̃ն
գտեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ․ ոչ թողա-
ցուցանէ երկիւղս մատչել յըմբռնումն ոտիցն կեն-
դանատուաց, ըստ տիրական անձառ խորհրդոյն․ ոչ
կրկին յաւուր՝ զնոյն ցուցանէ, զի մի՛ անընտրա-
բար՝ նուիրանն խոյտառակեսցի․ Աշտակցէ կա-
րեաց զօրապէս՝ իբր անախտակիր ապականութեց՝
որ 'ի մեղ չարժմանց․ առանց բարբառոյ տիրապէս
հրամանաւ դատի ։

ժբ․ Նաւի և տապան իմն է մաքրական, կրկին եր-
ջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահա-
պան․ Ո՛չ բազմօք անբաւնիւք գաղանաց դասուք՝
և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվե-
րինսն յինքն հաւաքէ․ ոչ յալիս խռովութե բերի,
այլ 'ի բարձրութի̃ն երկնի համբառնայ․ Իբր զա-
շակերտ հրահանգեալ հոգւոյն ո̃յ՝ փախչի 'ի նեն-
գութէ․ ոչ 'ի բողոք մահու՝ մարմնոյ հարուածոց,
այլ 'ի կենացն աւետիս՝ ըմբռնեալ ածէ․ ոչ նոյի-

ձեռ

ձեռնարկեալ գործիւ, այլ հաստողին հրամանաւ շինի. ո՛չ մինչեւ ընդ բեւեռելիել, այլ միածինն ոյ՝ հոգւովն սրբով զնա հանդերձէ. ո՛չ յորաշարժ հանապազափոխ, այլ մշտակառոյց հիմամբ անսասանելեաւ զնա հաստատէ: Պարձեալ իբր զտապանակն անխօս փայտեղէն մածեալ ախտակօք առանց զգայուն՝ տեսողականաց մեղ առաջնորդէ. որ՝ կերպարան անքանակ էին յառաջ հեռաւեալ՝ ’ի հանդերձանս լուսոյն կենաց՝ տեղի պատրաստէ. Ընդ ողիելի անտօւստ սատակէ, եթէ ո՛չ խաչապէս յոդի բերիցի. սպանանէ վատնեալ վաղվաղակի առ ժամայն, եթէ անսանոյինն լծակցութ երկրպագաբար գետնակոխ ասյլիւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնազննին բարձեալ տանիցի. Ո՛չ լեզուաւ մարդոյ, այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի. ո՛չ ունկան գոյականութի, և արտաքապէս մտաւեալ լսէ. ո՛չ ձայն կերպաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գործոցն յի՛ համօրէն ազանց պատմեալ հռչակէ. ո՛չ խաղալեաց շարժականութի, և ամծայնով իմն կենդանութեան հաղագաւ ազդէ. Ո՛չ ոսկերաց և ջլաց յօդուած, և երկուք հազարօք կանդնօք լայնութ՝ իբր զդունդն անհամար՝ բարձրեալն որ, զկենդանական զօրուն գումարտակ՝ հեբրայական վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին՝ իբր զանմաքուրս ’ի սրբութէ զոմանս ախտիւ մեղանաց ջեռեալս՝ հատուածեալ յինքենէ, հեռի ուղեկցէ, ապրեցելոցն ’ի տաժանաւոր աղխտարկութեանցն: Նոյն իսկ էութին որ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիճի նշանակեցաւ, պատուամամբ կողին զենաւս արբուցեալ: Ո՛չ արեան երակաց ընթացք, այլ լուսոյ

վերնոյն շաւաւիղք՝ թափանցանց միուք զոյն կեն-
դանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ ․ ոչ սողոմոն կամ
զօրաբաբէլ՝ մահկանացուաց ստախկանուի, այլ ամե-
նից ունողին իմաստ զաս գծագրէ ․ ոչ աննուիրա-
կան հասարակաճաշակ իւղմ առ՝ի յակոբայ պարարի,
այլ ահաւորին արեամբ՝ և փառօք մեծին օծանի ։
Ո՛չ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկ-
նային լուսոյ այ՝ զորին որդիս կնքեալ ձեռնադրէ ․
ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ անքոյութեն
երկնից ժառանգս կրթէ ․ զ՝ի ծոց իւր գրգեալս՝
գոգոյն աբրահամու ընծայեցուցանէ ․ փեսայ հարս-
նուէ սորա՝ որդին այ կենդանւոյ ․ օրիորդք խնձոյից
սորին՝ հայրապետացն գումարք ։ Այն ինքն մուա-
ցումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամոլութե, զի
զերկնայնոյն այ ունի զծանօթութի ․ սարուլթի է
ամէն դիցն դրօշելոց, զի ՚ի համօրէն քարինս սորա՝
քս երկրպագի ․ քակտումն է յայտնապէս ուրու-
կան բղձիցն անստուաց, զի ՚ի բնաւից մայրից աշ-
խարհի՝ նմանուք կենացն փայտի՝ ՚ի սմա տրն նուի-
րի ․ խորտակումն է համայն դիւապատիր յուռթիցն
արձանաց, զի քարն գամեալ կարկեհան ակամբք և
վիմօք կենդանեօք՝ այսրէն հաստատի ։
ԺԴ․ Այս յարկ չքնաղ և ածընկալ՝ աղմն է միան-
դամայն ՚ի յամենուստ ծառայութե ․ ոչ օրինակ
վերնոյն սիօնի, քան թէ ճշմարտուի նմին ճանաչի ․
ոչ կռապաշտութեն կապան՝ բագին, և կամ լծոյ
օրինին՝ տեղի պարտաւորութե, այլ տրունի բարե-
րութեն պարգևարան ՚ի մէնջ համբուրի ։ Ո՛չ սա-
անի երբէք՝ յայլ իմն կերպարան ձևոյ փոխար-

կեալ, այլ 'ի նոյն շուք փառաց մեծապէս ընդարձա-
կի. սոյն ինքն և երկին երկնի՝ յերկրի լուսապայ-
ծառ կերպիւ հաշակի: Ո՞չ չէ՞ առանց հօրն քո՞,
և ոչ առանց այսր մօր արգանդի յղի կատարիլ:
Նմանուն շրջի անբովանդակելին, եթէ ոչ 'ի սմին
տան սաղաւարտեացի. ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգըս-
տեան՝ որն բոլորից, եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կե-
նաց մնալ ադամեցի: Քան 'ի կամար վերնայինն
երկնի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակուն առաւել պար-
ծի. անբաւութին ածեան լուսոյն, որ զդէմն մար-
գարէին՝ և զօրինակս սորին ծածկեցին, որով փա-
խեան 'ի փառաց երեսաց նորին, և նմանութն սո-
րուն՝ որ 'ի տաճարին՝ ոչ հանդարտեցին, 'ի տօն հան-
դիսի մեծի գովեստի, և 'ի բանականացս դասուց
խմբեալ նուագի: Սյս օրհնի կրկին բաղձանօք, քան
'ի դրախտն փայելչական:

ժդ. Ո՛վ մայր հօրևոր՝ երկնաւոր՝ լուսաւոր,
քան թէ երկրաւոր՝ շնչաւոր՝ մարմնաւոր, զխ
դգուեաց որդի. կաթն սաեանց սորա՝ արիւնն քո:
Եթէ ածածնին իսկ պատկեր զայն զք գրեացէ,
ոչ անօրինի: Իբր զնշան խաչին փրկութն զօրու-
թիւս զարմանազանն՝ և արուեստս բազմօրինակս կա-
տարեալ հրաշագործէ. բեմ ահաւորին տանի՝ 'ի
սմս հաստատեալ տեսանի. սովաւ խորթաբարոյեցն
հերձուածողաց՝ մոլեգնաճառ բերանք կարկին:
Ունի և քարինս իմն իմանալիս և բանաւորականս,
որով զգաղտնամիտս անմաքուրս՝ բացուստ 'ի բաց ար
բոհեալ տարադրէ: Նմանի և ածս ոմանս եղականն՝
պատկերս մաքուրս՝ միոյն ոյ քո: Ունի և զգիրն իւր

ընդ

ընդ արևելս՝ 'ի տեղի խառնման բնակութեան մերոյ
առաջնոյ. ձեռամբ քո ցուցանէ յայտնապէս՝ զդա-
լարանն ոչ շաւիղ. զփայլականն առակ ափրական՝
'ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ. զփրկութիւնն
'ի յելից անուր ծագման արուսեկին՝ քնեան երե-
մանն 'ի վերջնում աւուրն,արարածոց երկրի Թորգ-
մանէ. Զյամս հալածէ. անտամէտս բժշկէ. դի-
ւաց բռնութեանց զօրէ. Արդանդ որովայնի սրբին՝
աւագանն կենդանարար. 'ի պար հարսանեաց սրբա՝
դասք առաքելոցն. Ակնքան Ճախացաւ բարդուա-
ձեալ երանութեան, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին ան-
ուամբ՝ վայելչապէս յորջորջեցաւ. անդամօրն լուսոյ
կոչմամբ՝ 'ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կնքե-
ցաւ. Նմփելոց մեղաւորաց՝ նաւահանգիստ հան-
դարտութեան. խրախճանարան՝ վերնոցն դասուց.
բժշկարան անխափելի՝ տարակուսեալ պարտաւորաց.
Արբորդութիւնն անպատում 'ի սմա փառաւորի՝
օրհնեալ յամենայնի.

ԺԵ. Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութեան 'ի վերինն ար-
քայութեն յանդգնաբար համբառնայցէ, և դիւա
կինչ մարմնաւոր, և կամ Ճնարք մարդկային, և կամ
արուեստ երկրաւկենցաղ՝ զատհամնեալ ասանդուխ
առ ձեռափերաս եկեղեցի փորկանիցի, և ոչ պարդե
առաւել կենաց, և անկնկալութիւն ածայնին, և հող-
ւոյն ոչ յայտնեալ լուսանորոգ նախադրութի,
և երախտեաց բարձրելոյն՝ ամենատուր լինականուն,
և կամաց արարողին՝ խնկաւորեալ խորհրդարան,
և առաքելոց ձեռինն աջոյ՝ բարեհանճար հիմնար-
կութիւն, և միանդամայն ասել՝ դուռն երկնից, և

քաղաք

քաղաք ա՛յ կենդանւոյ , և մայր կենդանեաց՝ աղաւ ՚ի պարտեզաց, և ճշգրիտ տեսակ կերպի երևակիս բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս , և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս , և սրբութեցն անդամանձայից՝ գերազանցեալ նոր սրբութի , և քննեանն նշանաւ՝ պայծառապարծ պսակեցեալ , զայնպիսի ո՛չ խոստովանօղսն՝ մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամենակալ՝ ՚ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի , բարձեալ ՚ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի . փակեսցէ ըզդուռն կենացս այս առագաստի յանդիման նորին . Իսկ մեք զորս դրեցաք՝ ամին և վկայեմք , հաստացեալ որում կարգեցաքս . յանուն և ՚ի փառս ամենակալ երրորդութեն և միում ածութեն , յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն .

Սա՛յն է՛ հաւատ ջերմեռանդութեն . և այս՝ ՚ի նոյն է՛ լուսափառ՝ խոստովանեալ դաւանութիւն .

Մերային յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հանջողէ , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի . ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՛յ .

ԲԱՆ . ՀԶ.

ա՛ . Ողորմած , բազմագութ՝ հզօր՝ ահաւոր՝ մարդասէր՝ օրհնեալ՝ կենդանի՝ անձառ . որ ո՛չ ելանէ երբէք ըստ բանսքո՝ իր անձեռնարկելի , որ և մնաց է անհնարաւոր . ՚Բա՛ն է հատուցանել պտուղ քաղցրութե՝ ընդ փշոց խոտոտե , սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց . քանզի բարի առնել ատելւոյն , և

աղօթս

աղօթս 'ի վ̄ր հալածչին, և փրկութ̄ի հայցել խոցո-
ղին, և սպանողին ներումն խնդրել՝ 'ի քէն ընծայե-
ցաւ պտուղս այս հրաշից. որոյ քաղցրութիւն ան-
ճառ է քան զօրինակ, և բարեբանեալ կամաց քոց
ախորժելիք, և գովեալ շնորհաց քոց ճաշակելիք.
հոգի երեսաց՝ և զօրութիւն գեղոյ մրգոյ տէ՛ր քո̄
օրհնեալ 'ի բարձունս. Ո՛վ մարդիք երկրածինք և
ամենավրէպք, և բարեմատոյց ձեռաց՝ չարիս դար-
ձուցին. իսկ դու լոյս՝ և տուիչ լուսոյ՝ ո՛չ լսես
անէծս. ո՛չ ախորժես չար. ո՛չ կամիս կորուստ. ո՛չ
ըղձանաս մահ. ո՛չ յուզիս 'ի խռովութիւն. ո՛չ տխրիս
'ի ցասմանէ. ո՛չ հարկիս 'ի բարկութիւն. ո՛չ մթանաս
'ի սիրոյ. ո՛չ այլայլիս 'ի գթութենէ. ո՛չ փոփոխիս 'ի
բարութենէ. ո՛չ թիկանց շնորհումն, և ո՛չ երեսաց անդրա-
դարձութիւն, այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկա-
տումն փրկութեան.

Է. Եթէ քաւեսցես, կարօղ ես. եթէ բժշկես,
զօրաւոր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւական
ես. եթէ շնորհես, առատ ես. եթէ ողջացուցանես,
ճարտարաւոր ես. եթէ պարգևես, ամենալի ես. եթէ
արդարացուցանես, ամենարուեստ ես. եթէ մխիթա-
րես, ամենիշխան ես. եթէ նորոգես, ամենակալ ես.
եթէ հրաշագործեսցես, ամենաթագաւոր ես. եթէ
վերստին հաստատես, արարիչ ես. եթէ կրկին գոյա-
ցուցանես, ա̄ծ ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենա-
տէր ես. եթէ կորզես 'ի մեղաց, այցելու ես. եթէ
չարժանեացս ընձեռես, օրհնեալ ես. եթէ յորսողին
զերծուցես, փրկիչ ես. եթէ զեղցես 'ի քոյոց 'ի
մեզ, հարուստ ես. եթէ նախքան 'ի մեզ խնդրելն՝

դու կարկառեսցես, անկարօտ ես. եթէ լայնես նե-
ղութս, անդորրիչ ես. եթէ զմերջացեալս կոչես, խը-
նամակալ ես. եթէ զպատմեալս հաստատես, վէմ ես.
Եթէ պապակելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. Թէ
զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես. Թէ զօգտա-
կարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. Թէ զբիծսն ան-
տես առնիցես, երկայնամիտ ես. Թէ ընդ փոքու 'ի
դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. Թէ ծառայիս
ձեռն մատուսցես, սատացօղ ես. Թէ աջոյդ քո պաշտ-
պանեսցես, յանձանձիչ ես. Թէ վհատելոյս դար-
ման մատուսցես, կերակրիչ ես. Թէ զանդէտս պա-
րարեսցես, վարդապետ ես. Թէ զդիմեալս առ քեզ
ընկալցիս, ապաւէն ես.

Գ̃. Սուրբ՝ քո են այսքիկ՝ Տ̃ր ողորմութ̃ն, ոչ
միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ՝
նախնի նահատակդ համբերութ̃ն վկայից. որ վասն
իմոյ փրկութ̃ն հանդիսացար զօրապէս յապարխի
Ճակատուն, զի կակղեսցես զկարծր բնութ̃ի մարմ-
նոյս գոռոզութ̃ն՝ վարժմամբ կրթութ̃ն չարչարա-
նացն վասնդի. և յանպարտակիրդ մարմին չափեալ
զբնութես մերում զտաժանականն տաղնապ տուժի,
զի զգթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես
'ի քեզ օրինակեալ. օրհնեալ յաւիտեանս.
ամէն.

Դ̃. Սու

Ս ճերմակին ցուցեալ չքնին հեծութեն՝ նորին հաւաքել, առ նոյն
աղէքս մաղթանոյ բանի, 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ·

ԲԱՆ · ՀԷ

ա · Եւ քանզի օր է օրհնաբանելոյ եւ լուսանո-
րոգ՝ կշռութեն երկուց ընտրութեանց՝
արարածոցս սասանութեանց՝ յեղանակե-
լոյ յայլ լինել էութի երկնակենցաղ անփոխադրելի,
ամբարձելոցն խոնարհութեն, եւ կործանելոցս վեր-
բերումն, սարսափելի ուրբաթու մեծի պասեքիս,
յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ գրել ինձ զայս
նուագ ձայնի հեծութեն՝ զուարճախառն երկիւղիւ,
աղաւ ըղձալի համարիմ աւել աստանօր 'ի քոյոց այսի՝
զոր ընդ իմ կրեցեր՝ ով՛ բոլորից ·

բ · Սպասցեր յառեննի քում ստեղծուածոյն իմովս կեր-
պիւ · ոչ խօսեցար՝ տուիչդ բանի · ոչ բարբա-
ռեցար՝ հաստիչդ լեզուի · ոչ ձայն արձակեցեր՝ սա-
սանիչդ երկրի · ոչ մռնչեցեր՝ ամենազդեցիկ փառ-
մեծութեն · ոչ երախտեացն քո յանդիմանեցեր, եւ
ոչ չարեաց նոցին ըմբերանեցեր · ոչ մատնեցեր ամօ-
թոյ՝ զմատնիչսն զքեզ աննման մահու · ոչ 'ի կա-
պելն զքեզ դիմադարձեցեր, եւ ոչ յապտակելն դըժ-
ուարեցար · ոչ 'ի թքնուլն թշնամանեցեր, եւ ոչ ընդ
կոփելն երբեք խռովեցար · ոչ ընդ կատակելն սրտ-
մտեցար, եւ ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխե-
ցեր · Սներկայցուցին զզգեստ պատմուճանին իբրե
'ի տկարէ, եւ զարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր
ըմբռնեցելոյ · Եւ թէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քա-
ցախ՝ զանդեալ ընդ լեղւոյ, ոչ էր հեղեալ մաղձն

իմ

իմ մթերեալ նախնի դառնութեն . ճաշակեաց վը-
հատութե՟ , և արգել անդէն տարակուսանօք . ա-
ռին մոլեգնաբար , և դարձեալ մատուցին անպատ-
կառայէս Գանիւ հարուածոց յետին անարգու-
թեան 'ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի դատապար-
տեցին . ծունր կրկնեցին նախատանաց , և պսակ ե-
դին արհամարհութեան ։

Գ . Ո՛չ ետուն հանգիստ կենդանարարիդ , եթէ ոչ զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին . ընկալար իբր երկայնամիտ . առեր իբրև զհեզ . բարձեր ո՛չ համբերօղ , բառնձնեալ իբր զպարտական՝ զխաչն մեղաց ։ Որպէս զծաղիկ շուշանաց հովտաց՝ ուսով բերեալ զգէնն կենաց , զի յարհաւրաց դիւշերայնոց՝ զնուրակերպս դահաւորակս մարմնեղէն գոյութեանս՝ պահպանեսցէ 'ի դատապարտութենէ վայրի՝ իբր 'ի խրախճան խնձոյից ։ Հանին արտաքս իբր զողջակէզ . կախեցին իբր զխոյն սաբեկայ՝ ձգեալ զեղջերացն . տարածեցին 'ի սեղան խաչին իբր զպատարագ . բևեռեցին ոչ չարագործ . պնդեցին իբր զապստամբ . զխաղաղութիւնդ երկնաւոր՝ իբր զաւազակ , զանկապուտ մեծութիւնդ՝ իբր զատառապեալ , զառ 'ի քրովբէից պաշտեցեալդ՝ իբր զքամահեալ , զաստուածանդ կենաց՝ իբր զարժանաւոր սատակման մահու . զաւետարանիս նկարիչ՝ իբր զհայհոյիչ օրինին . զոր և զկատարումն մարգարէից՝ իբր զհամառօտիչ դրեցելոցն . զճառագայթդ փառաց՝ և զկնիք անքննին խորհրդոցդ հօր՝ իբր զներհակ ծննդեան կամաց . զօրհնեալդ խնկապէս՝ իբր զատարագրեալ . զկապող օրինին լուծիչդ՝ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ . զհուրդ ծախիչ՝

իբր

իբր զՀերքեալ ինձ կոչնաւոր. զաՀաւորդ երկնի և երկրի՝ իբր զՀաստատ պատժաւոր. զ՚ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ՝ իբր զՀողածին ըմբռնեալ։

Դ. Ո՛վ քաղցրութիւնդ և երկայնամիտ բարերարութիւնդ ողորմածիդ գթութ՟ե, որ վ՟ս ապախտաւոր և անօրինելոյ ծառայիս՝ տ՟րդ բոլորից զայս ա՟մ կամաւորապէս և Հաւանողական Հաճութեամբ տարեալ՝ մարմնոյդ միութ՟բ ՚ի քեզ ընկալար. և մինչև ՚ի քնարան չիրմին տապանի՝ անպակաս ՚ի լրութ՟ե ամբողջ նոյնութեան ա՟ծ անքննին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անձառ Համբերութ՟ե, յարեար կենդանի ինքնիշխան բարձրութ՟բ լուսոյ՝ աննուաղ մարմնով, և անթերի ա՟ծութեամբ։ Օրհնեալ փառքդ, գովեալ գթութ՟բ, բարեբանեալ միշտ ողորմութ՟բ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Սրբոյն յաւելուած չրչին Հեծութեն՝ նորին Հոգւոյն, առ նոյն ողբերս մաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսս՝ ընդ ա՟յ.

ԲԱՆ. ՀԲ.

Ա. Նաւորդ՝ անկեալ յերեսս Հողանիւթ կերպիս, ՚ի վայր խոնարՀեալ ծնրադրական երկրպագութ՟բ, զբարեգործիդ ողորմածութ՟ե զկենդանարար սոս Համբերութեամ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ։

Բ. Աղաչեմ զքեզ միայն խնամակալ, մարդասէր, գթած, կեցուցիչ, Հզօր, [illegible], պաշտպան. մի ունայնացի վաստակն աշխատութ՟ե փրկականդ կրից մարդացելոյդ վ՟ս իմ ՚ի յ՟ս. մի՛ սուտ եղիցի քրտանցն

կաթ

կաթուած խառնեցեալ արեամբ՝ 'ի մատնութեան ա-
ւուր գիշերին. մի՛ լիցի ստուերացեալ լուսոյդ ե-
րախտիս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացե-
լումս իմն պարգևեցեր. մի՛ ջնջեսցին շնորհացդ ա-
ւետիս, զոր կողից քոց կայլակք նորոգեցին. մի՛ ան-
շահ եղիցին կնիցդ պատուղք, զոր կարօտութեան ի-
մում մատուցեր: Մ՛ի պարծեսցի բանսարկուն վան-
նեալ՝ զքո ստացեալս իւրացուցանել. ահա յաղթեսցես
կամօք քո՝ ըղձից չարին. վերստին ապշեսցի միան-
գամ զարհուրեալն. կրկին պարտեսցի խայտառ դա-
տեցեալն: Մ՛ի անխայեր զազատարարդ քո բան, որ
զստեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերստին առ քեզ
դարձուցանել. զանճառն արարեր բարերարութի՛
յանակնկալ ժամուն յուսահատութեան, յորժամ բը-
նաւ իսկ կորեալ և օտարացեալ էր կենդանութեան
շնորհողութի. մեռեալ անմահդ՝ և զմահացեալս նո-
րոգեցեր. եթէ զկանոն համաձևութեան օրինին փո-
խեցեր, արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զևս հը-
նարաւորն մի՛ արգելցես՝ ըսկզբնաձիր ողորմածութե
բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր.
Ազդեա՛ բանիւդ ամենազօրաւ՝ որ զգոյութի լու-
սոյն ստեղծեր 'ի նախնումն աւուր, և վաղվաղակի
փոփոխեալ գոյացդ 'ի լաւ անդր. և փոխանակ զի ես
ո՛չ խնդրեցի հեռանալ լուսոյդ, դու եղցես ինձ
յոյս՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ, և
կոչեցայց առաջի քոյ ծառայս միաստասպարան՝ ողոր-
մեալ շնորհեալ առ 'ի քէն. ո՛չ է ժամանակ յերկա-
րաձգութեան առ 'ի զպարտսն հատուցանել, ահա
շնորհեա՛ ինձ տառապելոյս զերեսս քո՝ լոյսդ 'ի խա-
ւարի

ւորի սրտից վհատելոց. Արդե՛լ և կնքեա՛ զըն-
թացմունս ելից, որ միշտ զեղուն բարիքն հոսեալ
՚ի յուշոյս իմ տեսութէ. պահեա՛ ինձ զշնորհ ամե-
նապայծառ գանձուցդ մնացականաց, որով պատ-
ուական գտեալ՝ քո՛ անուանեցայց, պաշտպանեալ
՚ի քէն՝ ամենահաման բարի.

Գ. Ահա ողորմեա ինձ՝ գթած, աղաչեմ զքեզ ո-
ղորմեա ինձ՝ հէ՛զօր, կրկին ողորմեա. Մի՛ փո-
խարկեր երկունս ցաւոց՝ ընդ չարեաց իմոց բարեգ-
ամենեքին. մի՛ բառնար ՚ի վտանգելոյս՝ զառ ՚ի քէն
պարգևեալդ շնորհ. մի՛ կապեր զփչումն ամենօրհ-
նեալդ հոգւոյ. մի՛ լուծաներ զխնկեալ զկնիք ար-
քունական պատկերիդ. Մի՛ յոյանեսցեն փուշք մե-
ղանացս՝ ՚ի սրբութիւն մտացս. մի՛ խզեր զկապ միուե՝
զընդ քեզ սիրոյն պնդութե. մի՛ մերժեսցես զար-
ուեստ զօրութե՝ լեզուոյս յարմարութե. մի՛ պակա-
սեցուցաներ զաջողուած աջոյս՝ առ ՚ի զլուսոյդ մա-
սունս բաշխել. Մի՛ դներ ՚ի դպրութե կենաց մա-
տենիդ՝ զմահուն պարտիս. մի՛ պահեր. մի՛ ինձ հա-
մարիր. մի՛ յիշեցուցաներ. մի՛ ամաչեցուցաներ. մի՛
նախատեր. մի՛ տան հարկաներ. մի՛ արձանացուցաներ
զմեղկութեցն. մի՛ ամբարեր զկորստեանցն. մի՛ իբր
ստգտեալ իմն ամբաստաներ. Մի՛ յարուցես ընդ իս
զծառն անիծից. մի՛ արձակեր ՚ի յիս զապառթ վը-
նասուցն. մի՛ ընծիւղեր զծաղիկ մեղացս. մի՛ բեր-
ցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս. մի՛ արտաբերեր
զէութի պտղոյն. Մի՛ թուեսցես ՚ի ձիւղս երկրա-
ստեղծ մատանցդ՝ զգիւտս գործոցս. մի՛ մատուս-
ցես բան ընդդէմ ահեղ՝ զանօրէնութիւս իմ յիշատա-
կել.

կերամբ մատնեցես խմոցս կամաց զաւանդս հոգւոյս՝ վարել 'ի գերութիւն. մի՛ առաջին զիս փառաւորել՝ զի անարգող դատապարտեցես. մի՛ նուաղութ այսր անցաւորի՝ զյաւիտենական բարիսն առժեր. մի՛ 'ի սակաւամ այսմ ժամանակի՝ զանվախճանելի զփառսն չափեր. մի՛ ընդ հովտիս վշտաց հեծութե՛ զանախտական զկենանդ գրաւեր. մի՛ ընդ ստուերի այսր մթութե՛ զանձառելեդ լոյս փոխանակեր. մի՛ զերասանակ մնացս լքցես՝ ըստ արտաքի հերս հեռանել. մի՛ զկամուրջ կենդաղոյս գրեսցես՝ ինձ հանգատեան բաւականութիւ. մի՛ զհովիւ հանձարոյս ստուերական պահեր՝ 'ի հանդերձեալսն ինձ հրապարակել. Եթէ ամբարես զաւանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռոյց կենդանւոյն. եթէ շտեմարանես 'ի սրտի, սատանին կիզեալ անբուց այրեցույց. եթէ քննեսցես զանօրէնութիւ, առանց յանդիմանն քեզ լինելոյ՝ խապահալեցոյց. եթէ անկակլից ինձ թողցես զմեղսն, 'ի նորին վատնեալ մաշեցոյց.

Է. Ի՛ կնարկեա միշտ զօրեղ ամենակալդ՝ փախնուլ չարութեանս որ յիս, զի բարերարդ երկեալ փոխանորդեսցէ. հրամայեա դթած, խնամակալ, գովեալ, լոյս անշիջանելի, զօրութ անսահմանելեաւ, զի նոր հաստատեսցի դիւրութիւ բնութեա մարմնեղէն յարկի անդամոցս. յորում հանդուցեալ անլքանելի՝ բնակեսցես բազմեալ անքոյժ անեղծանօք՝ միութե՛ հոգւոյս իմ ընդ քեզ. զպարկանութիւ մեղացս մերժեալ խապառ՝ յանարատութի զիս պատրաստեսցես՝ ամենակեցոյց թագաւոր անմահ տէր յս քս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

Աղերսին յաւելուած ներքին հեծութե՟՝ նորին հաւաքի, առ նոյն ողբերգ մաղթանաց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ · ՀԹ

ա · Յիշեա՛ տէր, ո՛վ գթութե՟ց, սիրողդ իրաւանց՝ ա՟ծ ճշմարիտ. Նայեա՛ վերստին 'ի բնութե՟ս կերպարան միշտ սխալական. զննեա՛ ինձ դարձեալ զամենընթաց տարածմունս՝ ելից արեանս շարժողութե՟. բժշկապէս մատի՛ր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մօք խակութեան թերի խորհրդոց՝ յորմէ ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչ էից՝ միայն դու անմահն ստուգութեան խաւարի. Ապա իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցելոյն մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբ՝ պարտեալ կրկին՝ իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քում սուտ երեւել. քանզի արդարեւ դիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն՝ եւ ընդաբոյս չարութին մեր, եւ ո՛չ փոփոխելին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար իմաստնոյն կանխազեկոյց առակի.

բ · Թեթեւացո՛ զապականութի տանջանացն, որ պատրաստեալ եւ մեզ ինձ՝ արկանել զորդիս գեհենին՝ զարդ մահուն յաւիտենականի. բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահել է յայտնել թշուառականիս յետին աւուրն յանդիմանութե՟. Խորատ խաղաղութե՟ յառաջապարգեւ ողորմութե՟ քո ընծայեցո՛. զի մի՛ անտանելիքն ահաւորութե՟ 'ի ցոյցս ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անդոյս աշխութի ընդ կենաց զղջման առաջի կարգել, դատաստանին ահաւոր. անկաշառ եւ անխաբելի դատաւորն. ամօթն սոսկալի. կշտամբանքն

սար

սարսափելի . յանդիմանութիւն անփախչելի . տագնապն
անձողոպրելի . պակուցումն անխորախուսելի . դո-
ղումն անվճարելի . լալումն անսփոփելի . կրճումն
ատամանցն անժուժկելի . ապականութիւն անողջանալի .
անէծքն սարսափելի՝ ամենայնի քո բանիդ . փակումն
դթոյն, և արգելումն ողորմութեան . Որ ընդ գա-
լարելն երկնի՝ և ընդ երկրի դղրդելն ընդ կարծ-
րութի յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խռո-
վուն ծովու իբր փախստեան կերպ ցուցանելով, մի
զմիոյ հետս խափանեն կամել յերկոցունց . և տատա-
նեալ տատանեալ լայնատարած գետնոյս թանձրութե
'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ
ներքնային խորոց՝ հարթէ զլերինս, և հալեալ հոս-
դեհին բնութք վիմաց և ամ տարերաց գոյից . այ-
լայլին երկինք՝ յանեղծ փոփոխութի, և յեղանակին
արարածք տարերօք իւրովք 'ի նորոգ նմանութի .
Ծածկութք գործոցս հրապարակին, և անէրևոյթք
կրից մեր յայտնին . վասն կրօնից ներգործեցելոց՝ 'ի
մարմինս մեր նկարին . Աստուածն երկնից՝ յատենի
նստի, վճիռ հատուցմանն 'ի ձեռին իւրում . Ահ
վա՜յ ինձ եօթնիցս անդամ կրկին եղկութե, ըստ չա-
փոյ կշռութե այսր համարու, որ զանբաւութիւս
թուոց պարտադրէ . Օ՜ ինչ գործեցից ողբալիս հո-
գի՝ յայնմ մեծի աւուր վտանգի . քանզի սաստիկ է
յիշատակն իսկ յառաջեալ քան զյանդիմանութիւն . զոր
ամն մարգարէ՝ զօրինակին նմանութի 'ի դէմս բե-
րելով, զձեռս տագնապի անզերծ փախստեանն նշ-
շանակէ ասելովն . զորօրինակ եթէ փախիցէ ոք
'ի ձեռաց առիւծու, և պատահեսցէ նմա արջ . և
փախ

փախնուցու յերեսաց արջոյն, և մտանիցէ 'ի տուն,
և յեցուսցէ զձեռն իւր 'ի յորմ, և խածանիցէ զնա
օձ. և դարձեալ կրկին սաստկացուցանէ առ նոյն
կերպարան իրի՝ զտեսիլն քստմնելի, ոչ ապաքէն՝ ա-
սէ, խաւար է օր տն, օր խաւարոյ և մթոյ, օր ամ-
պոյ և մառախղոյ.

Է. Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից,
հզօր ոստիկան՝ իրաւամբք ամբաստանեսցէ, և
հատուցանօղն ահաւոր՝ արդարութ յանդիմանեսցէ.
Ապաստաւորք Թագաւորին առանց խնայելոյ խուճա-
պեն, զոմանս 'ի կեանս հրաւիրեն, և զոմանս յա-
մօթն դատապարտեն. կիսոց՝ դէմս լցեալս ծաղու-
ցուցանեն, և ինձ՝ ահարկուս և քստմնելիս երևե-
ցուցանեն. ոմանց՝ պսակս լուսապաճոյճս մատուցա-
նեն, և այլոց՝ կորուստ մահու բողոքեն. արդարոցն
ձայն աւետեաց, և ինձ դոյժ անվախճան վշտաց:
Յորժամ առ բարիսն՝ մահու յաղթութի եպսառ-
մեռանի, և ինձ չարագործիս կրկին յարակայի. ու-
րանն բաղխել՝ ոչինչ ազդիցէ, վճար եղեալ դը-
թութեանն առիս: Յորժամ դպրութիւք հրաշիցն
զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հա-
սարակաց վարուցն տեսակք՝ մարդկային բնութեա
գործոց, յաղագս որոյ եղեն գոյութիւնք տմ էից՝
յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս գրութե իսկոյն
երևին. և խորութիւք անճառելին կնքեցելոց յիմաս-
տից ասացեալ՝ առաջի աչաց մերոց կերպարանին:
Ուր այժմ շահավաճառութիւք ողբոց և արտասուաց
զերկինս գրաւեն, և անդ իբր զապաժամն ընդու-
նայնութիւք՝ արհամարհեալք լքանին. հառաչմունք

հեծու

հեծութեան՝ ոչ կանխաւ աստի առաքեալ, չէ՛ եր-
բէք գտանել անդէն. ողորմութիւնք ճշդիւ սերմա-
նեալ, ոչ պտղածու լաւամամբ գնան առաջի. Ո՛ւր
տապանն նախայանցիցն, և կառակարանն տիրանար-
գիցն, և նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման ե-
ղեալ մեծաձայնս գատախաղեն. յորում սոսկալի
վայրի՝ ուր զուխան կցորդութեն հայրենի, և ուր զխո-
րանն մկայութեն անտեսիցն, և ուր զարիւն մեծին այ՝
ամբաստան իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանելեն.
Օ տանջանարանին բազմապատիկս՝ անձամբ անձին
տուեն իսկ պատրաստեցի, զնորդ մխիթարեցայց
համառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զօրքն լուսոյ՝ դա-
սուք արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութ,
տարսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տե-
սիլ երեսաց մեծ դատաւորին, ես եղկելիս՝ աւան-
դակորոյս տառապման որդիս՝ ուր երևեցայց. որ ոչ
միայն չեմ պսակելոց, այլ և պատուհասն իմ անտա-
նելի՝ և կորուստ անապառելի.

Դ. Ա՛յլ արդարև ամենապարգև՝ զօրութ անճառ՝
ձեռն փրկութեն ՚ի կորուստ դերեւելոյս. զի օգ-
նեալ ՚ի քեն՝ դարձայց միասանգամ ՚ի դրանց դժո-
խոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենեքին ան-
վտանգելի՝ պրծեալ ՚ի պատժոց. տատանօր տեսեալ
մնացս խնամոյ զապադայիցն դիպուածս, բաւա-
կանացնել ՚ի լոյր երկիւղին ՚ի տագնապէ տանջանաց՝
աշխին համբաւով, կամօք քո բարեաց զերծեալ ապ-
րեցայց. և մի մատնեցայց կորեանցն աւխծուց, որք
խնդրեն ՚ի քէն զիս ՚ի կերակուր՝ ծախել տառամամբքն
դատաւոնուն. զի զորովայն մահուն լցուցել զատաուտ

պարարելոյ՝ անդ ձգեալ հալէն, ուր անապատ պա-
հի մնացուած մթերիցն՝ 'ի ծախուածս յաւիտենից։
Օ՜ է դու միայն բաւես կորզել 'ի ժանեաց սատակ-
մանն՝ 'ի կեանս և յերանութիւն, ընտելից աղաւէն
թագաւոր լուսոյ՝ տ̃ր յս̃ քս̃, օրհնեալ յաւիտեանս.
ամէն։

Ս՝երրորդին յաւելուած չքնին հեծութե՝ նորին հոլովի, առ մայրն երանութեան՝ աղէրս մաղթանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ տիրուհւոյն։

ԲԱՆ. Ձ

ա̃. Եւ արդ՝ 'ի վր̃, այսքանեաց յուսահատութեանց և անհարկու սրտաբեկութեանց, պակուցանօղական սոսկութեանց ծայրին բարկութեանց, տագնապեալ ոգւով թախծութեան խղճիս, աղաչեմ զքեզ սուրբ ա̃ծածին։ Հրեշտակ 'ի մարդկանէ. մարմնաւորեալ քերովբէ. երկնաւոր արքայուհի. անխառն իբրև զօդ. մաքուր ոպ̃ լոյս. անշաղախ ըստ նմանութեան պատկերի արուսեկին բարձրութեան. գերազանց քան զընակութիւն անկոխելին սրբութեանց. երանաւոր խոստմանն տեղի. եդեմ շնչական. ծառ կենացն անմահից բոցեղէն սրովն պարունակեալ, 'ի բարձրելոյն հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ, հանգստեամբ հոգւոյն հանդերձեալ և մաքրագործեալ, բնակութեամբ որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ։ Միածնին հօր՝ և քեզ անդրանիկ. որդի քո ծնըննդեամբ՝ և տ̃ր արարչութեամբ։ Ընդ անաղտ մաքրութեանդ՝ և անբիծ բարի. ընդ անարատ սրբու-

թեանդ՝ և խնամակալ բարեխօս. ընկալ զմադ-
թանս այսր աղերսանաց՝ քում դաւանողիս, և մատո
ընծայեա ընդ ամին խառնեալ զբանն իմ նախնի՝
մեծին ներբողի՝ 'ի քոյդ պաշտաման: Հիւսեա
միացո զմեղուցելոյս դառն հեծութի ընդ քումդ
երջանիկ և խնկաւորեալ հոյցուածոյ՝ առնելդ կե-
նաց պտղոյն օրհնութեան. զի 'ի քէն միշտ օգնեալ
և բարեգործեալ, և 'ի մաքրական քո ծնելութիդ
ապաւինեալ և լուսաւորեալ, կեցից քև որդւոյ
քոյ և տեառն.

Է. Օժանդակեա թևոցդ աղօթիւք՝ խոստովանեալ
մայրդ կենդանեաց՝ և ելից իմ յերկրէս հոլովէ, ա-
ռանց լքմանաց հեռանել 'ի կեանս օթեվանացդ պատ-
րաստութեան. զի թեթևասցի կապարածն իմ ինձ՝
ծանրացելոյս անօրէնութէ. Արասցես տօն ինձ
բերկրութե զօրն իմ տագնապի՝ ողջացուցիչ երկանցն
եւոյի. բարեխօսեա խնդրեա աղաչեա, զի լատ ան-
ձառելի մաքրութեդ և ահա զբանիդ հաւատամ
զընդունելութի։ Արտասուօք օգնեա վտանգեցե-
լոյս՝ դժնեալս 'ի կանայս. ծնունդ խոնարհեցո առ իմ
հաշտութե ծննողդ իմ. ընդ իմում թշուառիս հոգւոյ
խորան բարձրելոյն. ձեռն տուր անկելոյս անմար
երկնային. փառաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝ ածօրէն
ինձ հրաշագործել քաւութի և ողորմութի մա-
խին իմ և մայր. բարձրասցի պատիւ քո ինև, և
ցուցցի փրկութիւն իմ քև.

Ը. Եթէ զիս դացես՝ տէրամայր. Եթէ ինձ ողորմեսցիս՝ սրբուհի. Եթէ զկորուսեալս շահեսցիս՝ անա-
րատ. Եթէ զհարթուցեալս յանձանձեսցես՝ երջանիկ.

Եթէ

Թէ զամաչեցեալս յառաջ մատուցեր՝ բարեշնորհ .
Թէ յուսահատեալս ինձ միջնորդեցեր՝ միշտ ս̃բ կոյս .
Թէ զմերժեալս ընտանեցուցեր՝ մ̃ծարեալդ ա̃յ .
Թէ յիս ցուցցես զգթածութի՝ լուծիչդ անիծից .
Թէ զծփեալս հաստատեսցես՝ հանգիստ . Թէ 'ի
խռովութեցս յուզմանց փոխեսցես զիս՝ խաղաղարար .
Թէ վրիպեալս ինձ ճնարաւորեսցես՝ գովեալ .
Թէ վասն իմ մտցես 'ի հանդէս՝ մահու նահանջից .
Թէ զդառնութիս իմ անուշեսցես՝ քաղցրութի .
Թէ զբաժանմանն իմ խաւրոց ք. կապեսցես՝ հաշտութի .
Թէ զանմաքրութիս իմ բարձցես՝ եղծման ընդդամնիչ .
Թէ զմատնեալս մահու փրկեսցես՝ կենդանի լոյս .
Թէ զլալեացս ձայն հասցես՝ բերկրութիւն .
Թէ զխորտակեալս կազդուրեսցես՝ դեղ կենաց .
Թէ 'ի կործանեալս յիս ձեռնարկեսցես՝ հոգելից .
Թէ ողորմութբ ինձ պատահեսցես՝ կտակ նուի-
րեալ , օրհնեալդ միայն 'ի շրթունս անբիծս լեզուաց
երջանկաց . Ահա կաթիլ մի կաթին՝ քում կուսու-
թեան՝ յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զօրէ ,
մայրդ բարձրելոյ ա̃ն յիսուսի արարչին երկնի և
բնութին երկրի . Ո՛ որ անճառապէս ծնար բովան-
դակ մարմնովն և համոյն ածութբն , որ փառաւո-
րեալն է ընդ հօր և հոգւոյն սրբոյ էութեամբ , և
անքննութբ մերոյին բնութբս միացելով , այժմ և
յամենայնում , մի յերրորդութենն . նմա փառք յա-
ւիտենից յաւիտեանս . ամէն .

ա̃ . Մնդ

Մերաւին յաւելուած իրքին հեծութե՝ նորին հաւաղէ, առ նոյն աղերս խաղբանոյ բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ · ՁԱ.

ա · Ընդ ամենայնի մաղթանաց՝ աղա եւ զվերնոցն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ գոյին առանց լռելոյ հանապազորդեան արդահատութե մաքուր բերանոց՝ ընկա՛լ բարեգութ. Որք են բարիք բարեգործեալք ՚ի բարերարէդ՝ անկիրթք չարեաց, հաստատեալք յամենիշխան հրամանաց քոց. զօրութիւնք հզօրք՝ ակնարկութեն բարձրելոյդ. որք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթօղք եւ անպարտելիք. եւ ըստ ընթացից տեսութեն մտաց՝ արագունք.

բ · Որք եւ պտղակորոյս անկոյ թզենւոյն եռամեանն դատարկութե, որ զընաւ յաւիտեանս պարունակէ ժամանակին՝ զանցեալն ընդ ներկայիս եւ ընդ ապառնւոյն, յամոյր յամրութեն յերկարաձգելոյ յոյգի աշխարհիս արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պաճուճելոյ զրկեալ ՚ի պտղոց, որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկութեանս, սոքա բարեխօսք՝ հանդերձիչք՝ այլ եւ խնամակալք. որ դեգերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրից կարեկցելով, բարեմտութեն մեր սպասեն. եւ յաւիտենականն կենդանութեամբ փրկութեն մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի՛ անտես առներ. Քանզի արդարեւ մեր են այս աղաչանք ՚ի բարերարէդ այ վն մեր կարդեալ առ նա. զի նոքա բանիւ

են ·

են ստեղծեալ, և մեք ձեռօք ներգործեալ։ Որք
և գալոց են ընդ միածնիդ՝ վկայք սոսկալի դատաս-
տանին հատուցման, ճշմարտաբան դատախազք յան-
ցաւորութե երկրայնոցս, յահաւորին ատենի՝ յայտ-
նիչք իրաւամբք զմատակարարութին՝ որ առ մեզ.
որ և անտանօր կարեկցեն ազդեալ հառաչմամբ ըղ-
մշտանուէրն նուադ ձայնի, ողորմեա՛ դու ստեղ-
ծեր մի՛ կորուսաներ։
Դ. Ընդ՝ ընդ գոհաբանութե ձայնիցն խնդրուա-
ծոց՝ անմահականացն վեհից՝ և՛ի մեր հեծութս հո-
տոտեսցիս՝ բնաւից արարիչ, որ յաղթես գթութք
քո վերնոցն և ստորնայնոցս. քանզի քո՛ է բարերա-
րելդ առ մեզ և առ նոսին։ Ընդ՝ վ̄ բարեզարդու-
թեան անախտականացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն,
անշաղախ մաքրոցն, անմեղիցն, բոցանիւթիցն, հո-
գեղինացն, և անվանելեացն. ամէնաճեցուն առա-
ւելութե ՚ի բարձրն ընտրականութե գերափայլ յա-
ճախ գիտութե՝ անցաւոր ջերմութե ջեռուցանօղք՝
ինքնաբուն տպոյն ո̄ծսիրութե ըստ ինքեանց ըղ-
մերս առնասեր սրտից անբորբոք շիջուածն, այրեալ
անաղօտ ՚ի մեծախորհուրդ սրբում սեղանիս՝ որ ՚ի
խորանիս, առանց նիւթելոյ և դանդաղանաց ապա-
ռել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամե-
նաստեղծիդ. քրովբէորէն առաքինութեամբ յո̄ծ
միացեալք անբաժանելի։ Որք երկնաւոր պետութիք
են մեծք, և զինուորութիք անբիծք ահաւորք, երկ-
նաւորիդ ո̄յ՝ պատուազնեայ պաշտօնեայք, ՚ի յամպոյդ
լուսոյ՝ ցոլք նշուլից.
Ե. Որովք և ինձ մեղաւորիս հողեղինի մարդասի-

րեսցես ողորմել յիսուս աղաչանօք իմոյն հրեշտա-
կի, դարձուցանելով զիս առէր՝ 'ի բարիդ քո հետս
լուսոյ․ զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեն, զոր
հաւատացեր նմին առաջուն, զընկալեալն 'ի քէն 'ի
կենցաղ ատեացս՝ ուրախութե սրտիւ յիս բերկրեն,
անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից դիմաց
զուարճութե՝ քեզ արքայ բարձրութե փառաց անհա-
սից՝ 'ի խրախճանս կենդանախումբս բերկրեցելոցն
պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ՝ գովեալ ողոր-
մած․ Եւ քեզ անքննելիդ ընդ հօր անհասի՝ թուակ-
ցութե հոգւոյդ անճառի՝ վայելէ փառք պատիւ
և երկրպագութի, յաւիտեանս յաւիտենից․ ամէն․

Մերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս խոստովանող բանի․ 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ․

ԲԱՆ · ՁԲ

Ա · ՏՐ Ած բարերար բազմապարգեւ թա-
գաւոր, կենաց պատսպարան, լու-
սոյ կերպարան, լոյնատուր հան-
գստարան․ որ յաղագս մեղուցելոյս եկեալ մարմ-
նացար․ գործեցեր զանպատումն, և հանդերձե-
ցեր զհրաշալիսն, մինչև կատարեցեր զաւետեալսն
ընդ ամենալիր Ածութեդ․

Բ · Արդ՝ վասն առաքելոցն Աց յերկնաստեղծ քո
ձեռացդ ձեռնադրելոց, և հոգւովդ սրբով օծե-
լոց, զորոց զգովեստն արժանաւորութե բաւ խմուլ
կարեմ՝ առ 'ի փառս քո Տր Ած՝ յայլում բանի պաշ-
տեցի, և ինձ ողորմեսցիս յիշատակաւ սրբոյ նոցին

ընա

ընտրուն։ Շաւիղ ինձ եղիցի նոքօք՝ և հանդեր-
ձեցեն յերանութին փափաքելի. ձայն բարի հոլու-
թեան նոցին՝ 'ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի։
Սուան կալայց 'ի յանեղծութի փրկուն տօնեցեալ
յուսոյն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնոր-
հիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, դետոցն
բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն
պանծալեաց, լուսապայծառ թագիւ պճնելոցն, 'ի
զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պայծառա-
ցելոց, խաղաղ զուարթութեան տիրական լուսոյն
կատարելոց։

Գ. Ընդ աշակերտաց մեծիդ հրամանի բարձրեալդ-
ոյ քի՛ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակուք,
որք մահացու և վշտաչարչարն մարմնով, վտանգաւոր
և ամենակիրն անդամօք, երկրաւորական և հող-
ղանդուածն բնուք՝ մարտուցեալ ընդ տարր գոյից
ամ նիւթից՝ պատկերացան բարձրացան և կենդանա-
ցան հոգեպէս. արիաբար ելեալք 'ի յերկրէ, ըստ
մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափորձն մահու.
իմանալեցն անտեսիցն և ծածկելոց՝ աներկբայ բա-
րեացն՝ յուսով տեսելոցն ատէն նկատիչք. աշա-
կերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին. որ հա-
ւատարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ
անպակասելեաւ՝ պարեն 'ի խրախճանս անկէտն ե-
րանուն. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթա-
նօք, արիւնընծայ վաստականութեր քրմնակնդրուկ
աղերսիցն յարգմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոսին
մասին աներծ փրկութ՝ 'ի քեզ արձանացեալ։

Գ. Ընդ խաղացեալսն հուրբ և սուսերբ՝ արեամբ

ներ

ներկելոցն , և ճգնաւորացն սբց հարցն միանձանց՝
և քեզ հետևելոցն որդի այ , անպարտելի քաջութե̄ և
անպատիր զգաստութե̄ , ընդ դժնեայ գոռոզի մարմնոյս
բնութե̄՝ արիապէս մարտուցեալ , սովիմբ վանեցին
զանմարմինն բելիար . և մշտամարտ հանդիսիւ յաս-
պարիսի կենցաղոյս՝ առանց զզուանաց ծանրաբեռ-
նութե̄ 'ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու՝
տապանակաւ մարմնոյս թանձրութե̄՝ զթեթևութի
հոգւոցն թռուցեալ՝ 'ի նաւահանգիստն կենաց հա-
սին . և իբր սիրօղք վերնում վիճակին՝ առանց յետ-
նոցն մնածութե̄ , զթագն յաղթութե̄ համարձա-
կապէս՝ պայծառ ճոխութե̄ պճնեալ իսկապէս՝ 'ի
գլուխ կապեցին . վն նոցին արժանաւոր մաղթանաց
և նուիրական հայցուածոց՝ և զիս զմեղաւորս 'ի
պատժականաց՝ ընկա՛լ ընդ նոսին .

Ն . Եւ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան՝ ընդ նա-
խադրեալ երջանիկացն փառաւորական աղերսար-
կութի , որ վն իմ գոչեն քեզ 'ի հաճութի , և ես
ընդ նոսին՝ իբր դառնութի եղեալ ընդ քաղցու ,
կամ տատասկ ընդ ողորկութե̄ , տղեղութիւն ընդ
վայելչութե̄ , և տիղմ ընդ գեղեցկութե̄ մարգարտի ,
կամ հող ընդ յստակութի ոսկւոյ , և կամ քարինս
անարգս ընդ պայծառութե̄ արծաթոյ , բացասութի
ընդ ճշմարտութե̄ , կամ աւաղ ինչ տատանաւու ընդ
կակղութե̄ զանդուածոյ հացի . արդ լո՛ւր՝ հզօր
հնարաւոր գոլեալ , զնոցայն վն իմ , և զիմս ընդ նո-
սին՝ 'ի նոցին գոլեստ , 'ի փրկութի իմ և 'ի փառս
քո՝ ամենագութ , բարերար , օրհնեալ , երկայնամիտ ,
կարօղ , անքննին , անճառ , անեղծ և անստեղծ .

•Քո՛ են պարգեւք , քո՛ են շնորհք • դու՛ սկիզբն և
պատճառ բարեաց ա͞մի ։ Ո՛չ ես դատապարտիչ , այլ
ազատիչ • ո՛չ ես կորուսիչ , այլ գտիչ • ո՛չ ես մահա-
ցուցիչ , այլ կեցուցիչ • ո՛չ ես տարագրիչ , այլ ժողո-
վիչ • ո՛չ ես մատնիչ , այլ ապրեցուցիչ • ո՛չ ես ընկղ-
միչ , այլ վերածիչ • ո՛չ ես գլորիչ , այլ կանգնիչ • ո՛չ ես
անիծիչ , այլ օրհնիչ • ո՛չ ես վրիժառու , այլ շնորհիչ •
ո՛չ ես թշուառացուցիչ , այլ մխիթարիչ ։ Ո՛չ եղծա-
նես , այլ դրես • ո՛չ սատանես , այլ հաստատես • ո՛չ ոտն
հարկանես , այլ սփոփես • ո՛չ պատճառս յօդես մա-
հու , այլ ճարս խնդրես կենաց • ո՛չ ես 'ի կամս շար-
ժեալ սասանման , այլ 'ի փրկութ͞ի ողորմութեան ։
Ո՛չ մոռանաս զայցելութ͞ի • ո՛չ լքանես զբարի • ո՛չ
արգելուս զգթութ͞ի • ո՛չ բերես վճիռ կորստեան ,
այլ կտակ ազատուե͞ ։ Ո՛չ թշնամանիս յառաստուե͞ց •
ո՛չ բամբասիս 'ի շնորհաց • ո՛չ հայհոյիս 'ի պարգեւաց •
ո՛չ նախատիս 'ի ձրի ձրից • ո՛չ անգոսնիս յերկայնմ-
տութ͞ենց • ո՛չ եպերիս 'ի նեղութ͞ենց • ո՛չ բանսարկիս
'ի բարութ͞ենց • ո՛չ անպատուիս 'ի քաղցրութ͞ենց • ո՛չ
քամահիս 'ի հեզութ͞ենց • ո՛չ առաքին այսոցիկ տրտունջ-
մունք , այլ անլուելի գոհաբանութ͞իք ։ Բա՛րձ զմեզ
իմ հզօր • լո՛յծ զանէծս իմ օրհնեալ • քակեա՛ զպար-
տիս իմ ողորմած • ջնջեա՛ զյանցանս իմ գթած •
մատո՛ մատն այցելութ͞ե , և անդստին իսկ կատարե-
ցայց • զի՞նչ քեզ տէր՝ քան զսոսին դիւրագոյն , և
կամ զի՞նչ ինձ պարտաւորիս կարեւորագոյն ։ Ի՛ այլ
կենդանագրեա՛ բարեխնամ քոյինաստեղծ պատկե-
րիս՝ փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորու͞ե
մաքրական շնորհի՝ զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ ։

Զ. Մի՛ ածեր ողորմած՝ ինձ օր տարաժամ ՚ի հա-
մառօտս երբէք՝ անթոշակ ապաձեռնութե̃՝ ընդ-
անկատար ուղին հեռանել . մի՛ մատուցաներ բաժակ
դառնութե̃՝ ՚ի ժամ ծարաւու . մի՛ փակեր գըթած՝
իմ հանդէպ՝ զյաջողուած հոգևոր օգտիս , և մի՛
իբր յանկարծադէպ հինից ասպատակ՝ գիշեր մա-
հուն ինձ պատահեսցէ . մի՛ տալ տօթոյն յանպատ-
րաստ պահուն՝ զարմանս հատեալ ցամաքեցուսցէ ,
և մի՛ լուսնական դիպուածք հասեալ գաղտնեաք վնա-
սեսցեն . մի՛ պահեսցի ինձ սառն մեղացս , և մի՛ հո-
սանք ուղխից կենցաղոյս զիս ողողեսցեն ։ Մի՛ հան-
դիստն մահ բերիցէ , և մի՛ ննջումն ՚ի սատակումն
յառաջեսցէ . մի՛ քունն ինձ կորուստ լիցի , և մի՛ նիր-
հումն ապականութե̃ գործեսցէ . մի՛ վախճանն անյար-
մար՝ ՚ի մէ̃ իմ արշաւեսցէ , և մի՛ շնչոյս վերարձա-
կութ̃ի ըմբռնեալ՝ ՚ի խաւարս լքցի .

Է. Դու ես տէր . դու գթած . դու բարերար . դու
երկայնամիտ . դու ամենակարող . առ տմ̃ բան
անհասութե̃ անձառ զօրաւոր , քաւել՝ փրկել՝ կե-
նագործել , լուսաւորել , վերստին հաստատել , ՚ի ժա-
նեաց կերչաց գազանաց՝ և կամ յառաջմանց վշտագաց
՚ի կեանս կորզել , ՚ի խորոց անդնդոց ՚ի լոյս բերկրու-
թեան ածել , և ՚ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց՝ ընդ-
արդարս երջանկաց՝ փառօք բազմեցուցանել ։ Նմ̃-
նոյն ողի քեզ անկեալ յուսով սպասէ , կարօ-
տեալ քում շնորհաց . եթէ երկնայինք , և եթէ երկ-
րաւորք . եթէ անկածն մեղօք , և եթէ ամբարձեալն
արդարութե̃ . եթէ տէր , և եթէ ծառայ . եթէ ա-
կլին , և եթէ աղախին . և ՚ի ձեռին քո է շունչ կեն-

դանա

դաւանական բոլորեցուն · Նաև քեզ ընդ հօր և հոգ-
ւոյդ սբյ փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ·

Մ երոյին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս հաղբանոց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ · ՂԳ

ա · Բ արձրեալ անքննին · զօրութիւն ահեղ · Տր
արարածոց · թագաւոր երկնի · ստեղծիչ
հրեշտակաց · դիտարան մտաց · հաստիչ հրեղինաց · պետ բարի հոգւոց · աջ ապաւինութեան · անդորրութի՛ հանգստեան · տեսարան լուսաւորութեան · պայծառութիւն բերկրութեան · ճանապարհ երանութեան · պատճառ կենդանութեան · առիթ բանաւորութեան · փրկութիւն առանց չարութեան · առաջնորդ խաղաղութեան · պարիսպ ամրութեան · պատուար պահպանութեան · ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան · սահման անոխակալութեան, յիշեա՛ յոյժ ողորմութեամբ մատենի բանիս խոստովանութեան՝ և զոր 'ի մարդկային ազնէ թշնամիս մեր՝ 'ի բարիս, և արա՛ կատարեա՛ նոցին քաւութի՛ և ողորմութի՛. Մ՛ի բարկացցիս նց վս իմ՝ ո՛վ, իբրև զմեզ բամբասողաց՝ առ յաճախ ստրոյդ որ յիս, այլ ո՛չ զչարս կշտամբողաց և խրատմբք նախատողաց՝ ներեա՛ յանցանաց նց. Նաև որդ մատուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քո՝ մրդասիրադատ, ոմանք առ մեզ վնասակարս դոյնք՝ սակաւուք թերևս՝ և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առ քեզ՝ ամենապարտ և, անթիւս և անկշռելիս բազմօրինակ ուխտազանցութիւս ·

բ · Մ՛րդ՝ յիշեա՛ զքո մեծութիւն՝ Տր · Նայեցեալ 'ի

'ի յիմս անարգութիւն . և ընդ խնդրելս իմ 'ի քէն բարի խմոցն ատելեաց , և դու առ քոյդ՝ ըստ քում մեծութեանդ՝ անճառելիս հրաշագործեցեր : Մի սատակեցեր զիմն խածանօղսն , այլ փոփոխեցեր . խլեալ զխոտանս բարս երկրաւորս՝ զաւրինն արմատացուցեր , և յիս և 'ի նոսին : Մանաւանդ զի դու լոյս ես և յոյս , և ես խաւար և յիմար . դու խելութե՛ բարի գովելի , և ես համայնիւն չար ապիկար . դու տէր ստորեաց և երկնից , և ես անիշխան շնչոյս և ոգւոյս . դու բարձրեալ 'ի կարեաց զատեալ , և ես տաժանաւոր և վտանգաւոր . դու 'ի վեր քան զկիրս երկրիս , և ես կաւ անարգութե՛ գարշութե՛ . դու՝ ըստ մարդարէին , մնաս յաւիտեան յանբաւ բարձրութե՛ , և ես միշտ կործանիմ՝ ըստ նորին բանին . 'ի քեզ ո՛չ է մթութի՛ կամ նենգութի՛ , և ես բովանդակն ևս իմ՝ որ զաւանդն իմ ո՛չ պահեցի : Հա՛ն զիս 'ի բանտէս . արձակեա՛ 'ի կապանացս . զերծո՛ 'ի շղթայիցս . փրկեա՛ 'ի խեղդմանէս . ազատեա՛ 'ի տագնապէս . քակեա՛ 'ի յերկաթիցս . լո՛յծ 'ի պաշարմանցս . արտաքսեա՛ յերկմտութեցս . սփոփեա՛ 'ի տխրութեցս . հանգո՛ 'ի նեղութեցս . փարատեա՛ 'ի վշտացս . հանդարտեա՛ 'ի խռովութեցս . ապաքինեա՛ 'ի լալոյս . մերժեա՛ 'ի հեծութեանցս . հեռացո՛ 'ի յողբոցս . կազդուրեա՛ 'ի կականմանցս : Տո՛ւ ողորմութե՛ և պարգևատու քաղցրութե՛ , մի՛ զգրաւեալս արեամբ հզօրիդ՝ անտես արարեալ ընդ վայր կորուսանել . կանգնեա՛ զհասեալս յափն մահու՝ 'ի բազմավտանգ հիւանդութենէս :

Գ . Ա՛հա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս

ընդունայնութեն, յորմէ հեռի յայտնեցաւ ցուցոյ յոչ պէտս երևեալ, ՚ի յանդատանէ մօրն իմոյ սենեկին՝ փութա դժնկին՝ մեղաց շառաւիղի. մի՛ լինիր ինձ խայթոց խոցոտիչ՝ ոչ անդ առհմին յուդայի, և կամ զաւակին եփրեմի. Դու քանզի բուսուցել տընկեցի յոդիս՝ փոխանակ ցորենոյն բարեսերմութեն՝ խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս, ըստ դրոյն բանի՝ որ երէցն է քան զաւետիսն, զիա՛րդ ո՛չ կոչեցից զանձն իմ՝ դարչելի անդատան անիծաբեր փշովք մեղաց հեղձեալ. Ո՛չ սերմանեցի արդարութի, ըստ բանին յովսեայ, և զիա՛րդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց պտուղն. Ընկաւ սոինք կուսութեն՝ անձինս մաքրութն, ըստ մարդարէին բանի՝ որ առ խարայէլ, կարօղ ես ո՛ր՝ ՚ի նոյնն հաստատել. Այնեցի ընդարձակեցի, ոչ մոլեկան բարուցն յուդայի, զանկողին կամաց՝ դիւացն հոմանեաց, ՚ի ձեռս քո՛ է ամփոփել դարձեալ ՚ի նոյն զդատուն. Եթէ մարմնապէսն կցորդութիւն ընդ տեսանողին՝ անարատ գործեաց զպտունին, իսկ դու փրկութի հոգեպէս միացեալ ՚ի յիս՝ կրկին մաքրեսցես. եթէ արեգականս այս անկենդան՝ ստեղծեալ առ ՚ի քէն երկրիս մատակարար, և զկորակուսն մօրից ցամաքէ, և զոհաս պտուղս հասուցանէ, իսկ ստացօղդ ամենից՝ հոգիդ ոյ՝ ո՛րքան զօրեսցես զախտ չարեաց աղտոյ՝ և զթարախ պղծութեն մեղաց մթերից՝ խակոյն սպառել. Ո՛չ այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հոյցել առ ՚ի քէն բարի՝ առնլեացն իմոց ՚ի կարգ այս բանի, զի զհեղքեալ մնասակարս պարտուց մահու՝ յամենախնամ աչաց հզօրիդ մի՛ մերժեսցես՝ օրհ-

նեալ

նեալ գթութն . որդ՝ կենդագործեալ զիս զամենամեծս
անդամօք մարմնոյս՝ ընդ բնութն հոգւոյս խորհել
միշտ զքոյդ ։ Իսկ բարեգործացն խնդրել բարիս ,
բնութն են օրէնք՝ անըռնադատ կրիցն յարակցա-
պէս առ այն բերումն ։ Քանզի արդարև առ մեր-
այդ պատուէր՝ տմ հասակ զօրանոյ . իսկ միւսոյդ
երկրորդի՝ առաջնոյդ խնամով հանդիպել , տծա-
կանիդ է նմանութիւն . յաղագս այսր իրի՝ նախնի
դասեցի զթշնամեացն խնոց աղերսանս , քան զե-
րախտաւորացն բարիս ։

Դ . Իսկ արդ՝ յիշեա զնա կրկին ընդ միոյ , որ 'ի քո
անուն բարձրացեալ՝ զանարժանս զիս ընկալան .
և տուր նոցա տր ամենառատ բարերար և անոխա-
կալ , փոխ արդարոյ և մարդասէր , թէև ես յաւէտ
թափուր լցեալ յարժանեաց , ըստ հաւատոց նց և առ-
յոյս նոցին ակնկալութն , որ առ պարտաւոր գերիս՝
ողջամիտ կամօք ակնարկեն , ոչ թէ 'ի մասանցդ քո
կեցուցչաց՝ 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութի՝
լեալ ունիցիմ ։ Այլ զպատժաւորս՝ անամփոփելի 'ի
քոց տեսութեց , և անխափելի 'ի յուղիղ կշռութեց՝
քաղցր գթութեդ անսահմանելեաւ մերձեցեալ
առ իս՝ մաքուր արասցես , անխայտառակելի պահե-
լով 'ի տիեզերական յանդիմանութեն ։ Այլ ոչ շուք
իմն վայելչական գնել ախորժեն ինձ անարժանիս՝
սիրելիքն քո՝ մն քոյ , նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստու
բարեկերպութն , չգիտելով զեփծս դաղանեացն՝ եր-
ջանիկ կարդան եղկելոյս , և դու ճնճրաւոր ամենա-
պարգև օրհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ողորմած ,
մն ամենաթշուառիս հեծութն՝ հաշտեաց ընդ նոսա

ըստ հաւատոց նոցա . ընծայեալ նոցին մատո՛ պարգեւեա՛ զանեղծ մեծութիւնդ՝ և զանթառամելի զպսակդ՝ յահաւոր աւուրն յետնում հատուցմանն ամենափորձ ընտրութեանն :

Ե . Զի դու ես գրաւ փրկութե մեծութե անվախճանելի և անծախ գանձուց սորկիս և սովեցելոյս , ՚ի վաճառ վերնային շահու օգտուեն բանիւդ որ ՚ի քէն՝ յարդեալ ճոխանամք : Կա՛ց ինձ սահման՝ ջրոյ հանդարտեան . որձանացն անփոփոխ՝ պատրաստական վտանգաւ . կարգեամ օրհնաբանեալ՝ անկեղակարծ յուսոյ ամրութի . ա՛նուր ամենախնամ դու՝ անաչառ պաշտպանութի . սասանեցելոյս՝ բարեաց անդորրութի . տարակուսելոյս՝ լուսոյ ապաւինութիւն . աշխարելոյս՝ մեծ երջանկութի . վհատելոյս՝ կենաց օգնութի . լքելոյս՝ անդայթագղելի օժանդակութիւն . նահանջելոյս՝ անսայթաք վերընթացութիւն : Զի քո՛ է բնաւդ , և ՚ի քէն է ամենայնդ , և ՚ի ձեռն քո բաշխին հատուցութիք պիտանացուաց համայնից կենաց . և քեզ վայելէ փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Սկիզբն յաւելուածոյ ներքին հեծութեն՝ նորին հայցողի , առ նոյն աղերս ողբմանց բանի . ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ :

ԲԱՆ · ՂԴ

ա . Արքայ երկնաւոր . Թագաւոր բարձրեալ . Տէր բոլորից . ամենից ակնկալութի . ստեղծօղ տեսականաց . հաստիչ իմանալեաց . պատճառ եղանուեց . կազմիչ հանդերձելոց . տուիչ լուսոյ .

սոյ · առիթ առաւօտու · պատրաստիչ վաղորդայնի · երեւեցուցիչ երեկորի · տարրիչ խաւարի · արուեստաւոր բարեձեւր · խնամատուն գործոնեայ · քառարան օրհնեալ · հալիչ մեղանաց · հալածիչ ցաւոց · քակտիչ դառնուեց · պահպանարան հանգստեան · ծնալք նիրհման · յարմարիչ քնոյ · պարգեւիչ ննջման · շնչոյ յարակարգուն · զգայուն տեսողուն · ցրիչ ցնորից · յեղանակիչ անրջոց · փոխարկուն զարհուրմանց · պլպլուն տխրուեց · խափանիչ խխթմանց · ընդարձակիչ կարծեաց · համադրուն ծփմանց · ահաղնուն խարդախմանց · հարուածիչ դիւաց · փախուցիչ ախտից · ընկլմիչ դայթագղութեց ·

Է · Պաշտպանեալ երկնաստեղծ ձեռամբդ · զօրացեալ բարձրացեալ քո աջովդ · ամփոփեալ ամենակալթեւօք · ծածկեալ ծածեան խնամօքդ · ամրացեալ վերակացութեամբ վերնոյնոցդ · շուրջանակի պարսպեալ՝ գումարտակօքդ անմահից · 'ի յամենուստ պարփակեալ՝ կցորդուէ հրեշտակացդ · վառեալ զինդդիմամարտն իմ՝ զինուորուէ զուարթնոցդ · պատսպարեալ զասանեալս՝ ծածածնիդ մաղթանօք · զբանակս անդրանիկացդ՝ բարեկարգեալ ինձ պահապան ։ Ո՛րց ընդ աչացս դիմաց՝ և զմտացս իմ տեսանելիս · զդասաարս ընդ ոգւոցս՝ և զծանրաբեռն կրիցս դանդաղութիւն · վերացո տէր 'ի զգայութեցս՝ զմածեալս յիմարուն · բարձ միայն բարեգործ՝ զպատրուակս թանձրուն ։ Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ զողորմութի քո ծագեա · ընդ ելից արեւուն՝ արդարուե արեգակնդ 'ի յանձկուն սրտիս մտցէ · Ճառագայթ քո փառացդ՝ 'ի յիմաստիցս խորհրդանոց ջահեսցէ ·

խաչիդ տեառնադրութե՝ ընդ շունչս և ընդ մարմինս համափիւ տարածեսցի: Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս՝ զքո յարմարեալ տաղաւարս պահպանութեւոյս՝ որ 'ի սմին: Զի դու ես ա̃ծ անքննելին, ամենեսին բաւական, և յամենայնում բովանդակ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

Սէրաքին յաւելուած հրչին հեծութե՝ նորին հաչողէ, առ նոյն աղէրս ձաղքանաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ:

ԲԱՆ · ՂԵ

ա̃ · Ահա արդ՝ վասն զի արթնականն մեր զուարթուն՝ քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ 'ի խոր թմբրութի լռելն՝ վն ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բացութի աչաց, ուղղեա հոգւոյդ քո խնամատուէ զյաջողուած ձեռինս գործոյ՝ ընդ հեծութե ձայնիս մաղթանաց. Զի օրացն տէր՝ 'ի հանդէս բարի Ճգնաւորական արփ վաստակոյ. կցորդ լեր կարեացս տկարուե. թեթեւս կացո զաշխատութեա այս սկզբեն. արագեա միշտ կարօղ՝ զյառաջադրեալ ձեռակերտս. դիւրաւորս ընթացո 'ի յաւարտումն լրմանն: Ի վախճան իրին՝ բերկրութե զիս հասո. ժամուն կացուսցես՝ 'ի հանդիպումն յուսոյն. կցորդ լեր ուղւոյն՝ Ճանապարհիս ընթացից. 'ի թռիչս ամբարձման՝ փութացուսցես յօդակարն. ընդ աջմէ իմ լեցիս՝ 'ի վտանգի ծանրութեն. զձայն քո լուր՝ 'ի յանձկութեն պահու. ձեռամբ քո կեցո՝ 'ի կորստեանն ժամու. մատամբ քո պղծեա՝ 'ի սահմանին անձկութե. հարթեա զխարոց՝ ամենաչար

խափանմանն․ Հոգեղէնին առաքմամբ, ըստ ամբակու-
մայ, ինձ հնարեմ․ բան ինձ շնորհեմ՝ 'ի յատենի բաղ-
մութեան․ իմաստութի՛ յիս անկեամ՝ 'ի հանդիպման
քննութե․ Ամպով կամաց քոց հովանացիր հրաշապէս․
հանդարտեցո փայտիւդ կենաց՝ զծովուս մրրիկ․ սան-
ձեա զատեաց կենցաղոյս պատկեր՝ քոյին հրամա-
նաւդ․ քանզի թէ ասա ողորմութի քո տր՝ կամեցի,
այս լուծութ կոհակաց կարծր է քան զվէմ, և թէ 'ի
ցամաքի անատես առնիցես, իբր զանկայուն՝ պնդութ
յատակիս 'ի ներքոյ ստորի հաստեալ սասանի․

Է․ Որդ ընկալ յս՛ զպաղատանաց ձեռնարկութի՛
քեզ 'ի հաճութի, և արա ինձ զամենակարծն
գոյթադրութիւն՝ մեծ վստահութի․ Որպէս 'ի
ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու, որք 'ի հարթ
տարածման դետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին,
յողորմութէդ ամայի մնացեալ՝ կորուսան․ իսկ ընդ-
հուանաւոր մածուածով լաստիւն յոգնատատան հի-
մանն հայթայթանօք՝ յանուն դթածիդ յեցեալ պա-
հեցան․ ընդոր՝ և զաղաչօղս մշտատատան՝ 'ի նաւա-
հանգիստ խաղաղութե մարդասիրապէս պրծեալ
ապրեցո․ վասն 'ի քոյոցդ ընդ իս բերելով հոգևոր
շահից, զատորաբերս այս ստուարութի պարտուցս
լքել բանիդ առակաւ, 'ի քեզ տր անկայց միացեալ
իսպառ անբաժանելի՝ օրհնեալ յամի․ Եւ կցոր-
դելով այսմ մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրք՝
ընդ հողեղինացն մարտիրոսաց, որք ջրով և հրով փոր-
ձեցան, և յելից զերծմանն ընդ մեր խնդրենցին․ և
մեզ յիշատակ թողին օգնութե, ասասցեն ընդ մեզ
համաբանաբար զուգամամանութբ՝ եղիցի եղիցի․

Ը․ Ընդ

Մ՛ հերատին յաւելուած երկրին հեծութեան՝ նորին հաճոյէ, առ նոյն աշէրս ժողովոտոց բանիւ. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ մյ.

ԲԱ՛Ն · ՁՕ.

ա · Ը՛նդ այսր հառաչանաց թախծութե ողբոց՝ 'ի բաղմաց կերպից շարակարգելոց, և ամենից հոգւոց ողորմեա՛ գոչել և երկրպագեմ թագաւորի՝ ո՛չ, այլ այնոցիկ առաւել՝ որոց հասանել է ակնկալութե փրկութե կենաց. որք ննջեցին անպատրաստաբար՝ չէջեալ լապտերօք իւղոյն պակասութե. Ա՛հա յիշեա՛ տէր իմ գթութե, և 'ի յայս եւ պատճառ խրատուս ինձ գրեմ. Բանիւ թէև 'ի փառս ահաւորութե սքանչելեաց Ածիդ՝ հակառակօքն հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զամ ծանր՝ և զամ թեթև. զմին զօդ՝ և զմիւսն հրային. զի զխմդրութին 'ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կշռեսցուք հաւասարիմ հաւասարութբն. և 'ի յայսմ դարման առաքինութե վերաբերեալ ընդ ամբարձելոյն, զխոնարհութին առ կան դիմման անմտաց պահեալ՝ պակ ընկալցուք ճգնաւորական. Ա՛յլ քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անսանաբար սահեցմամբ ըստ հողոյն զիջման՝ ընդ երկիր մածաք, այլ ոմն ախտիւ՝ և այլ ոմն անդթութբ. միւսմանն մոլութբ ամենաբաղձ կերակրոց՝ իբր դաղան մշտաբոյծ՝ յարակայ կապեալ ընդ բնութես. Իսկ 'ի քաւիցս՝ ոմն անըմբռնելի և անողոքելի սլացմամբ 'ի բաց սատուցեալ՝ վայրենաբէս ամբարտաւանէ. եթէ ջեռնումք տապով սիրոյն որ 'ի քեզ՝ նշխարաւ բացոյն որ 'ի մեզ, ցուրտն առընթեր կենակից նմին՝

զնոյն

զնոյն կասեցուցեալ, բարւոյն ընդմիջէ. եթէ օգնականաւն հրեշտակայնովն յաւելցիմք 'ի քեզ, ծանրութիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ՝ 'ի ստորև քարշեալ խափանէ ։

Է. Եւ արդ՝ յամենուստ պարտեալ և խապառ լքեալ՝ իբր զայլիկար հաշմեալ հեղգեցայ կորեայ վանեցայ. վտանեալ 'ի բաղմաց՝ 'ի մահ դրաւեցայ. վէտ 'ի պարգևականէն զրկեցեալ՝ յողորմութենէն կողմնոյին. և պատկառեալ դիմօք համայնից ունօղս՝ ըղբնաւից աղերսաբանեմ զմեռելոցն՝ քեզ կենդանեաց. քանզի կարօղ ես յաւէտ ճշմարիտ և կորստականացն ըստ խմեռելոցն. ամենայն քեզ զօրելի է. նա զի՝ և ընդ-անակար կարելոյդ՝ և կամելդ է ախորժելի ։

Թ. Արդ՝ այսց երկուց բարդաւածս շնորհաց նորոգեցայ՝ առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձեալ ելից և յուսահատութեան վհատութիւն ազգաց մեղաւորաց. և ժամանել հասցէ աւետաւորլոյս՝ հոգւոց բժշկութեան քում հրամանի՝ տէր ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն ։

Մատենին յաւելուած կցկէն հեծութեանն՝ նորին հայրապետի, առ նոյն աղերս ողբերգութեան բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

ԲԱՆ · ՂԱ.

Ա. Եւ արդ՝ քանզի 'ի գլուխ կատարման հասեալ սակաւամասնեայ կաակի այսր ողբերգութեան, արա՛ տր՝ փախճան դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց՝ ինքնանախատաս կշտամբութեան՝ և որ յիս կրին չար սովորութիւնք ։

Որ

Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց ակնկալութե դատապարտելոյս՝ առնլով, ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ՝ եթէ կորնչիցի մի ոք 'ի փոքրկանցս․ և դարձեալ, այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնաբարեալսն ոչ կորուսից։

Է․ Ահա օրհնեալ ես 'ի գթութե․ բարեբանեալ միշտ 'ի քաղցրութե․ խոստովանեալ յերկայնմտութե․ ծանուցեալ 'ի յայցելութե․ քարոզեալ տր 'ի փրկութե․ ներբողեալ դու յառատութե․ պատուեցեալ 'ի պաշտպանութե․ փառաւորեալ ես 'ի փրկութե․ երկրպագեալ յանբաւ բարձրութե․ պաշտեցեալ 'ի յանքննութե․ գովեցեալ միայն 'ի յաղթութե․ մեբաձայնեալ 'ի մեծ զօրութե․ խնկաւորեալ յողորմածութե․ համբուրեցեալ յանձառ հեզութեան․ ճաշակեցեալ 'ի խոնարհութե․ Ընդ քեզ և ծնօղդ քո երկնաւոր ամծդ բոլորից մխիթարութե․ ըստ որում հոգւդ քո տր բարութե, որ զանկեալ զգրաստ թշնամւոյն՝ և զդայթագղեալ մարդն անբանութե՛ կանգնեցեր ոչ անտես առնել․ Որոյ երախոսս հզօրիդ 'ի յիս, և առաքինութի մեծիդ 'ի բարձունս տօնեալ անդադար յանվախճան փառաբանողաց․ որովք զայս ձայն աղերսական յորդեալ ընկալցիս՝ մարտիրոսացն պաղատանօք 'ի հատ հաճութե բուրման անուշից․ Նաև այսու փրկանօք հաշտարար բանի՝ ըղնախնեացն պարտս և զաներևոյթ վէրս՝ միջնովքն և վերջնովքն մահացուցանողքն զանձն և զմարմին բժշկեա՝ ամենակարող․ զներքինս և զարտաքինս․ զտխլքն և զգծքն, և զխարանս հարուածոցն․ բարձեալ և մաքրեալ դեղովք ողորմութեանդ զկտեալ

խածուածս բազմադունիւս, որք դարշելիս ընդ ախոր-
ժելեացն քեզ ցուցանեն զէութի բնութես :
Դ. Ո՛ւ եթէ հասից յամս ծերութե քո առաջնոր-
դեալ՝ արժանիս մահու, մի՛ թողցես զտկարութիս.
մի՛ անարգեր զալիսն. մի՛ կորացուսցես զկործանեալն.
մի՛ զլքջուսցես զկքեալն. մի՛ վայրաբերեր զխոնար-
հեալն. մի՛ շնչման հողմոյ մատներ զառկայծեալն. մի՛
ընդպահկեսցես զդեդեւեալն. մի՛ անվերարկու ա-
ներ զստուացեալն. մի՛ անդարման լքցի տագնապելն։
Մ՛ի առանց տածելոյ՝ յարկն խարխալեալ. մի՛ անպա-
տիւ՝ պատկերն ծնացեալ. մի՛ պարարտութին անհամեալ.
մի՛ շուք շնորհին անարգեալ. մի՛ ծնութին քամահեալ.
մի՛ նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ. մի՛ երկարութի յու-
սոյն կորեցեալ. մի՛ լար շաւիղին խզեալ. մի՛ ուշ ի-
մաստին բարձեալ. մի՛ դոյին կազման զեղծեալ. մի՛
ամբարձմանն թեւք փետտեալ. մի՛ զուարթութի դեղոյն
ադեղեալ. մի՛ ճաճանչ նշուլին քաղեալ. մի՛ պատու-
հանք աչացս փակեալ. մի՛ լուսաւորութ նորին խա-
փանեալ. մի՛ պատկերն խօսուն անկեալ։ Ա՛հա աղա-
չեմ զքեզ՝ բարերարութ, տր սրբոյք պաղատիմ, լո՛ւր
սոցին ինձ կանխաւ, զի զանագանն մի՛ մոռասցիս :
Դու առաջնորդեցեր ինձ, բաւ սաղմոսողին, և ապ-
րեցուցեր, հա՛ն տր՝ Է երգողին՝ և՛ ի կարծեացն կաս-
կածանաց, յորմէ երկնչիմ։ Իսկ ես չեմ արժանի ՚ի
քէն՝ և ո՛չ հասարակական կերակրոյն վարձու, այլ դու
կարօղ ես ամենաբար՝ և առ զլացօղս բարերարծել։
Քո՛ են զարմանալիք անձառելից բարեաց՝ միայն հրա-
շագործ առ տր երկայնմտութի, ընդ հօր և հոգւոյդ
տբյ օրհնեալ հանապազ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Է. Ո՛ւ

Ա ճրագին յաւելուած յիշէն հեծութիւն նորին հաւաքել, առ նոյն աղէրս խաղբանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

ԲԱՆ · ՁԲ.

ա. Նուարդ՝ ջուր կամաց և կաթ արտասուաց՝ բեկութե հոգւոյս՝ մնացս լքմամբ՝ խոր-տակմամբ սրտիս հեղեալ առաջի՝ զմարգա-րէին յիշեցուցանեմ զարամաթացւոյն սամուէլի, զոր առեալ եհեղ 'ի սկաւառակէ յանդիման քո՝ ա-մենատես, առ ժողովրդեանն օրինակութի զանձն արկանելոյ խոստովանութեամբ և հնազանդութե կենդանարարդ դարշապարաց.

բ. Նուարդ՝ ընկալ զայս հիւսուած բանի աղօ-թից հեծեծանաց, և հաստատեսցես յայս նուէր բանի՝ անարիւն զոհի՝ թանգագին երկնի. և օրհ-նեալ սրբեա զսա մատենի այսր ողբերգութե. և դրեալ դրոշմեսցես յարձան յաւիտեան՝ ընդ հա-ճոյականացն սպասաւորութիւ։ Կացցէ առաջի քո մշտ անջնջնաւոր, և յիշատակեսցի 'ի լսելիսդ քո հանա-պազ. բարբառեսցի շրթամբք ընտրելոց քոց, և խօ-սեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց. տարածեսցի հանդէպ աթոռոյ քոյ, և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութե քոյ. խնկեսցի 'ի տաճար անուան քոյ, և բուրեսցի 'ի սեղան փառաց քոց. պահեսցի 'ի գանձարանի քում, և համբարեսցի 'ի ստացուածս քո։ [illegible]ամեսցի 'ի յականջս ազգաց, և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովրդոց. նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից, և տպաւորեսցի 'ի սեամս զգայութեց. իբր կենդանեօք՝ զիմս պատ-մեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութի. և թէպէտ մահ-

ճան

ճան ընկալայց իբր զմահացու , այլ յարակայութե՛
բանի այսր սափերի՝ գրեցայց կենդանի ։ Մ՛նացէ
սա անեղծ 'ի կամս քո տէր՝ ինձ պատժապարտիս համ-
բարձեալ միշտ՝ անդուլ դատից ․ անաչառ կշտամբից ․
անպատիր յանդիմանից ․ անխնայելի դսրովից ․ ա-
նողոքելի պարսաւից ․ անհամբոյր ծանակից ․ անմար-
դասիրելի մատնից ․ անփրկելի տանջից ․ անկաշառ
կառափից ․ անխնամելի յայտնից ․ ապառուժ հրապա-
րակից ․ աշխարհալուր բողոքից ։ Փողով մեծութե
ազդման առանց լռութե և կամ դադարման՝ զի-
մոյս պարտեացս խոստովանեցի ։

Է ․ Այն գիր՝ խմոլս ձայնիւ՝ իբր զիս ընդ իմ ա-
ղաղակեսցէ , տարածեսցէ զծածկեալսն ․ հռչա-
կեսցէ զգաղտնիսն ․ կականեսցէ զկատարածն ․ հրն-
չեսցէ զմոռացեալսն ․ յայտնեսցէ զաներևոյթսն ․
բարբառեսցէ զբարուրսն ․ քարոզեսցէ զխորոցն ․
պատմեսցէ զմեղացն ․ մերկացուսցէ զանտեսիցն ․
ցուցցէ զկերպարանս թաքուցելոցն ։ Շօշափեսցին
սովաւ որոքն ․ գացին գայթագղուե͞քն ․ յանդիմա-
նեսցին անձառք ․ քամեսցին չարեացն մնացուածքն ։
Եւ թագաւորեսցե՛ն կեանքդ շնորհաց ողորմութե
քո քս՜ 'ի գանձս պահեստի սնկերացն ցամաքելոց ․
որով 'ի ժամանակս կենդանականս սկզբնաւոր լու-
սոյ մոխ գարնոյնոյն՝ նորոգման աւուրն պայծա-
ռութե՛ քոյովդ ցօղով յոգի անձեցեալ այսու փըր-
կութեամբ անմահականաւ , և անցամաքելի վերամ-
բարձուէ՛ շռաւխոս ձգեալ խմնալեացն բարեաց՝
դարձեալ դալարացայց և կրկին ծաղկեցայց , ըստ
քոյինաշունչ գրոյն յուսադրութե ։ Եւ քեզ մի-

այնոյ

այնոյ փրկողի՝ և հոգւոյդ քում հօր խնամածի մի-
ասնական էութենդ և անճառ երրորդութեանդ՝
խորհրդական գովեստի փառք և երկրպագութիւն
յաւիտեանս . ամէն .

Վերստին յաւելուած ինչին հեծութե՝ նորին հանգոյն, որ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ .

Բ. Ա. Ն. ՂԺ

ա՟ . ՔՍ՟ և Տէր . կեանք և արարիչ . ողորմած . գթած . լոյս . երկայնամիտ . անոխակալ . մարդասէր . ամենագութ . պարգևատու . փրկիչ . օրհնեալ . գովեալ . բարեբանեալ։ Պարան ամրութե . պատսպարան վստահութե . առանց նենգութե բարի . առանց խաւարի ճառագայթ . քաւիչ մեղաց . ողջացուցիչ վիրաց . անհասանելեաց հնարք . անմատչելեաց հպաւոր . անյուսութե ելք . անուն քո խոստովանեալ այ որդի . և հօր քո ընդ քեզ հզօրի և ահաւորի , և հոգւոյդ ամենակալի՝ և ընդ քեզ երկրպագելւոյ՝ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան՝ յաւիտեանս .
ամէն .

Մ Երրորդին ցաւեցուած հոգւոյն հեծութիւն՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն ողջերս կողբանաց բանի։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ · Գ.

ա․ Բարերարեալդ Ած երկնաւոր, միայն արարիչ, որ ամենակալ. մեծութիւն ահեղ. գթութիւն օրհնաբանելի. ողորմութիւն խոստովանելի. բարերարութիւն երկրպագելի. խնամակալութիւն պաշտելի. մարդասիրութիւն տօնելի. պահպանութիւն խնկելի. բարձրեալ անքննին. մերձաւոր կամարար. ապաւէն անկասկածելի. մխիթար սրտից. փարատիչ վշտաց. ապաքինիչ ցաւոց. սպառումն վրհատութեանց. բարձումն պարտեաց. փոխարկիչ կարեաց. կարգաւորիչ կրից. յարմարիչ բանից. սանձարկու լեզուի. շրջագրութիւն շնչոյ. կացուցիչ հագագի. ամփոփիչ խորհրդոց. կրթարան կամաց. արձանացուցիչ յուզմանց. հանդարտութիւն մրրկաց. խաղաղութիւն ծփմանց, որ ունիս զթեւոց ամէնընթաց իշխանականիս, և իմաստութեամբ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես։

բ․ Պահպանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութեամբ անհպարտութեն երկայնամտեալ հանդէպս տենչանօք անձառ հրաշիւք՝ յանձինս սրբոց։ Թագաւոր երից համայնից, ամէն ծանուցեալ գթած. սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութեամբ՝ դիմելոյս ի լոյս վերին։ Ձեռնկալու մեծ վստահութե, որ ոչ թողացուցանես գայթագղելոյս ի վայր կործանել. յուսոյ կերպարան. Ճշմարիտ առ հաւատչէիւ ողո-

ձողաց

չողաց մատանց յայտնի երեւեալ . տպաւորութիւն հան-
դստեան , որ ոչ երբէք մատնես վտանգի դատա-
պարտութե . Ազատութի շնորհածիր , որ տաս լիապէս
առանց փոխատրութե փրկանաց . առատութի աննա-
խանձելի , որ քոյին փառաւորութե՛ զանարգ նիւթ
հողոյս ճոխացուցանես : Պայծառութի անստուեր ,
որ ճառագայթիւք ահեղ բարձրութե պարածած-
կեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առնես . Բա-
ւիչ մեղանաց բազմաց , որ զհեղձեալս ՚ի փրկութէ
առաջնոյն պայծառութե նորոգեալ՝ վերստին վայել-
չացուցանես : Հնարաւոր դիւրահաս՝ առ ամ ան-
բաւ դերամբարձութիւն յաւէտ յառաջեալ . Ելք
վստահութե առ խոստացելոցն վայելս . Երանութի
անձկալի , յոր զկենդանութի շնչոյս լքանելն է ախոր-
ժելի , զի զքեղ գտից՝ կենդանի . Կամք անփոխա-
դրելի՝ առ ՚ի քաւութի դերոյս զօրացեալ ամենազօ-
րելի . անսխալելի դեղ կենաց , որ և մեռելոց՝ բնա-
ւին եղծելոց տանես զսքանչելիս . Ամենաստեղծ
աներկբայելի , որ զհուրբ կիզեալն , և զհողմով հո-
սեալն , և զժանեօք գազանաց ծախեալն , ՚ի քթթել
ական նովին հիւթականութե անպակաս յարուցա-
նես . Անհաւասար համարձակութի , յորում ամ օրէն
պանծանօք պարծելն է իրաւացի .

Է . Հայեաց տր՝ յերկնից զուարթ քաղցրութեամբ
յամենակործան վտանգ նեղելոյս , և արա ան-
դորր հանդստական դիւրաւոր՝ ՚ի բազմատագնապս
հեծութէ . Նա զյարուցեալ գումարս սատակչացն ,
եթէ սպառազէնք այսպիսի դժնեայ ճարաւորու-
թեան բուռն մարտակցաց պատկանեալ զինուք , ե-

թէ

թէ մեղաց ոգեղ և քո առելի կերպարանք , եթէ
ցաւոց և ախտից վասնիչ և կորստական նշմարանք ,
մերժեսցես հանցես հատցես խափանեսցես և հալա-
ծեսցես՝ հեռի սահմանաւ խոպառ տարագրեալ ան-
դարձ որոշմամբ վերստին կորստեանն. և կաւուսցես
կացուսցես նպատակ կենաց և ամուր մահարձան՝
ընչան խաչիդ՝ ապաւինելոյս ՚ի քեզ՝ փրկութիւն.
Լաւ յայսմ անպարտ և անպատիր և անվանելի ար-
ուեստից ահաւորիդ մեծուն՝ լուծցին որոգայթքն
դաղտնածածուկ սատանայականք . կապտեսցին մե-
քենայքն . վատնեսցին դայթակղութիքն . խայտառա-
կեսցին հաղբից դրութիք . յայտնեսցին երևոյթք
որսայն . դացին նենգողին ծուղակք . վերասցին վար-
մին վերարկուք . տոչորեսցին որոմանցն բոյսք . նզո-
վեսցին բռնաւորին չարաբանութիք . կորեսցին լոր
խաբէութեն ՚ի մահ որսողին . պարսեսցին պատրողին
բանսարկութիք . պակասեսցին զէնք զրպարտողին .
անկցին սուսերք մահաբերին . սուղեսցին սադրո-
ղին պատրաստութիք . արձակեսցին տուունք տագ-
նապողին : Արգելեսցին սուտ կերպարանք կեղծա-
ւորին . սատակեսցին խորխատկանացն խիստ յարձակ
մունք . ցրուեսցին կցորդութիւնք կերչացն . բա-
ժանեսցին ազինք ուտողակացն . քայքայեսցին բոյլք
բարբարոսացն . քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն .
արգելցին ամպրոպք յանդգնելոցն . փարատեսցին
փորձողին անձրևք . հալեսցի և ցամաքեսցի եղեամն
աղանդաւորին : Խորտակեսցի եղջիւր գոռողին .
մանրեսցին ամբառնալիք դրոշիցն կերպարանաց .
փշրեսցին ամբարհաւաճութիք հպարտացելոցն . նա-

Հանջեսցին դիմեցմունք ճակատելոյն . քակտեսցին միաբանութիւնք զօրացն բելիարայ , թէ անմարմինք , և եթէ մարմնաւորք . փախիցեն ընդ նոյն ճանապարհ 'ի մի շաւղաց հեռոց՝ յեօթն տարակոյս . 'ի դուռն ինձ փորեալ՝ ինքեանք ընկճեսցին : Յեղանակեսցին ձմերունք ձանձրացուցչին . հատցի կապն կցորդութեան՝ մշտաջան աւազակին . նողկասցի մնացս կայից՝ համբոյր շողոքորդին . ընդ միջեալ մեկնեսցին՝ ներաձգութիւնք նեղչին . կացցէ 'ի սասանման՝ նաւ խարդախողին . խլեսցին յարմատոց անտի՝ ատամունք խածանողին :

Դ͞ . Սան փայտիդ օրհնութեան կենաց , յորում պրկեցար ա͞ծդ անըմբռնելի . յիշատակաւ բեւեռացդ , որով 'ի գործի մահուն մածուցար՝ արարիչդ երկնի և երկրի . արեամբդ տ͞րունականաւ , որով զվիշապն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար . լեղւոյն դառնութե͞ զոր արբեալ , զդեղատուութիւն կորուսչին արտաքս հեղեր . պատմաբանութե͞ ըղձական ձայնիւք կրիցն սարսափելեաց , որով զլըրբութի հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր . անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելւոյդ , յորմէ դողան և դատապարտին սոսկացեալ սաստիկ սարսափմամբ՝ բնութիւնք ամենայն երևութից և աներևութից , եղիցին այս ամենայն պարգևք շնորհաց՝ խոստովանելոյս 'ի պաշտպանութիւն , 'ի բժշկութի և 'ի քաւութի : Յու մահաբեր դառնաթոյն օձին , և որ 'ի նմա աղբեաց ախեղերադաւ չարութիւն , 'ի սատակումն եղիցի նորին . նոյն ինքն 'ի կորուստ և յանբժշկական հարուած-

ման

տանջանացն՝ սովաւ մատնեցայ , կապեցայ և ըմ-
բռնեցայ ։ Յղեցայ ողորմութի ստեղծողիդ ընդ իս ,
և շունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանօրէն կա-
պու միացեալ 'ի մի ։

Ն . Եւ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի մաղ-
թանաց դուժման՝ աղօթից հայցման ծերոյ և
տղայոյ , կուսի և երիտասարդի , և եթէ յաղախնաց
ոք պաղատեսցի ա՟ծսիրաբար , հաւատարապէս ա-
նաչառութք ընկալցին 'ի քէն մասն երանութեն՝
պարտուց ազատութե , հաստեալ վերստին յանա-
րատութի նորոգ մաքրութե , նկարեալ դարձեալ
զքոյդ կերպարան անփոփոխելի ։ Սա որպէս
ճնարաւոր՝ զօրեղ՝ անպատում անհաս՝ անիմանալի ,
տեսցես աստանօր 'ի հառաչանս կողկողանաց այսր
հեծութեան , որ 'ի բոլորից շրթանց ընծայեալ
քեզ մատուցանի , վասն հօր քոյ երկնաւորի և բա-
րերարի , և հոգւոյդ սրբոյ փառակցի և կենդա-
նատուի , ա՟ծածնիդ բարեխօսութեամբ , և խըն-
դրուածովք ամենայն սրբոց ։ Զի դու ստեղծեր
զամենայն . և 'ի քէն եղեն ամենայնք . և դու տի-
րես ամենայնի . և քեզ փառք յամենեցունց՝ մի-
ակութենէ անժամանակ երրորդութեդ , զու-
գակցապէս փառաւորեալ յանբաւս , և յաւիտե-
նից յաւիտեանս . ամէն ։

Վերստին յաւելուած նըկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ · ՂԳ.

Ա · Տէ՛ր գթութեանց և Այ ողորմութեանց · անուն մեծութեան · ձայն ահաւորութեան · կոչումն սաստկութեան · լուր անհասութեան · բարբառ դողութեան · ճնշումն հիացման · յուսադրութիւն բարերարութեան ամենողորմ քաղցրութեան ։ Յորժամ երկուցեալ սասանին Ամ բնութիւնք եղելոց · ՚ի քո սպառնալեաց ահեղ պակուցման՝ սաւառնին սերովբէք · ամփոփին քերովբէք · պարուրին պարք լուսակերպիցն · երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութիւնք վերնոցն · նոյնք ցնծան դողութեամբ մեծաւ ՚ի մի նաւակատիս բերկրութեան · զարհուրին դեւք · ընկրկին չարութեանցն գունդք · պակասին խաւարասիրացն հոգիք · անդնդոց մասնին հրեշտակք ստարին։ Կայծին նշանաւ խաչին՝ յարձակմունք դիմամարտին · փակին ՚ի սաստին բանաւ՝ քինաւոր ամպղեկացիքն · անխզելի հանգուցիւք պաշարին խումբք հակառակորդին · արգելին անզերծ զընդանաւ՝ մահաղինացն կաճառք · ընդդին ՚ի մեսաղս ահեղ հրամանիդ՝ ոյսականացն գումարք · պապանձին կարկեալ՝ ընդդիմաբանիցն դասակցութիւնք · պարաւանդին հեծմամբ կորստեան աներևութիցն ժողովք · անլոյծ շղթայիւք նեղին՝ ապերախտութիւնք դերաքրիստոսին ·

Բ · Սա՛ կարկառեմ մատամբք ձեռին՝ զանառնադրութիւն նշանիդ ՚ի ժամ գիշերիս , որ ոչ մթանայ

խաւա

խաւարաւ անգիտութե՟ ամենեւին տեսականութի ,
քան թէ 'ի լոյս անմատոյց հանդուցեալ բնակես ։
Ընկալ զաղաչօղս փառանդաւոր գոհաբան՝ ընդ պահ-
պանութբ թեւոց հզօրիդ ։ փրկեա՛ 'ի ցնորից՝ երկա-
մուտ պղտորութեց ։ սուրբ արա զգայարան հայե-
լեաց՝ սրտիս նկատմանց ։ ամրացո՛ փայտիւդ կենաց
'ի տխրական անըջոց ։ արեամբ քո սրսկեա՛ զշըջար-
կութիւս կայիցս ։ զհետս եղումից՝ կաթուածովդ
կենարար կողիդ գծագրեա՛ ։ երդոցն պահպանա-
րան՝ քաւակերպիդ ձեւակերպութե եղիցի ։ հան-
դէպ տեսութե աչացս ամբարձման՝ փրկականդ քո
կրից խորհուրդ առդիցի ։ ընդ բարբառոյ յարկին
չարչարանաց քոց գործի հասցէ ։ զծառայդ օրհ-
նութե՛ հաւատք յուսոյ իմոյ կախեսցի ։ Մերձեալ
տէր առլա զատակիչն հոգւոց ։ մտցէ անխափան՝
պաշտպանն լուսոյ ։ և ընդ սաստիկ ծանրութե ցա-
ւոցս՝ և զեռուն պարտեացս թեթեւացո՛ , զոր 'ի լրա-
ցանի մտացս ամփոփման մահճացս անկողնի՝ ուշա-
բերեալ զյուսահատութեցն դառն պաղոցն՝ խոս-
տովանիմ ամենադիտիդ զանհամար մասունս գոր-
ծոց չարաչար անօրէնութեցս ։

Դ ։ Հանգո՛ զվտատակեալս 'ի բազմածուփս աշխա-
տութեան ։ բարձ զաղդնապ տարակուսանաց ոգւոյս
կործանման , զդառնութին ընդ վշտացն ։ զհեծութին
ընդ կարեացն ։ զանձկութին ընդ թշուառութեցն ։
զհառաչմունսն ընդ խորտակմանցն ։ զբեկութիւնն
ընդ ափշութեցն ։ զթմբրութին ընդ շրտմանցն ։ զար-
բեցութիւնն ընդ յիմարութեցն ։ զթերամտութին
ընդ խելադարութեցն ։ զատուածս սիրոյն , և զհրայէն

ջերմութի՛ աղուակիան ախտին։ Օժանդա՛կ լեր տը-
կարութե՛ն բազմախուռս տարատամուե , բարեգործ-
աջոյդ շնորհի․ ձեռամբդ նորոգողի․ մատամբդ կեն-
սաբաշխի․ փառօքդ մշտափայլի․ յարակայութե՛դ-
անեղծի․ երեսօքդ զուարթականի․ խոկութե՛դ հեզ-
պաշտելի․ բարձրութե՛դ երկրպագելի։ Հասո՛ զչարա-
չար հեծութի՛ կորստականս խեղդման․ զնոր դիւա-
չարին․ զհին խարդախութի՛ բանսարկուին․ զօտար
ազդեցմունս՝ 'ի մահ կրթողին․ զանկարմարական ե-
րեւոյթս՝ հանապազորդեան եղեռնագործին․ զու-
աչս հնարադրութե՛ն դժնդակ դիւին․ զողոքական բո-
ցաշնչութի՛ ձգօղ կախարդին։ Պահեա՛ 'ի անդուոջ
հանդստեան մեռօրինակ այսր դադարման , յանե-
րեւոյթ մտածութե՛ց․ 'ի մանկաւոր սխալութե՛ց․
'ի մեծագոյն գայթագղութե՛ց․ 'ի փոքրագոյն ոտնա-
ռութե՛ց․ 'ի խաբեբայ չար ձանձրութե՛ց։ Հեռացո՛
զանհանդէպ մտածութի՛ 'ի զգայութե՛ց ծառայիս
յանցաւորի․ զկիրս բարբելիս․ զմարս թշնամանելիս․
զդիպուածս պատկառելիս․ զհետս մոլորելիս․ զպա-
տիրս ձաղելիս․ զխորհուրդս անդոսնելիս․ զուելա-
բանութի՛ս նշկահելիս։ Ընկալ հոգւով և անշա-
ղախ մարմնով զպաշտօնեայս 'ի քեզ հանդերձեա՛լ ,
'ի շնչմանէ հողմոց․ 'ի զարկմանէ բնութե՛ց․ 'ի բախ-
մանէ փոթորկաց․ 'ի յուզմանէ մրրկաց․ 'ի յարձակ-
մանէ գազանաց։ 'Ի կափման աչացս՝ հայեցուած սըր-
տիս մի՛ տառեսասցի, այլ զուարթասցի պայծառասցի
վայելչասցի՝ ընդ քեզ փայլեսցի՝ որ յն քն , լուսա-
ւոր վառմամբ անշիջանելեաւ։ Նանիւ քո սրբեա՛
զպատապարանս բազմականս՝ 'ի խորամանկութե՛ց ,

՚ի զբաղմանց , ՚ի քո ատելի յիշատակաց , ՚ի վերնա-
մարտ մտածմանց , ՚ի քրէական մոլորութեանց , ՚ի
տխրանենգ անշնորհութեանց , յատուածընդդէմ
հերձուածութեանց . Պնդեա՛ք վերնայնոցդ՝ վերա-
կացո՛ւ ինձ լիցիս , պետութեամբք , իշխանութեամբք .
զօրաւորքն անյաղթականաց՝ մաքուր մատակարա-
րաց՝ որք ա՛ծութեանդ . առաքեալքն՝ աւետեաց ա-
ւետարանաւն . մարգարէքն՝ կատարմանօքն . մաղ-
թանք երջանիկացն՝ ՚ի կատարածի աւուրն ընծայել .
Որովք նիրհեցից երկիւղիւ ըստ քեզ՝ տրամութբ ,
և զարթեայց շնորհզք քո՝ կրկին ուրախութբ . ե-
թէ վհատութեամբ ննջեցից , յարեայց դարձեալ
հոգևորական բերկրութեամբ . եթէ ընկողմնեցայց
մեղանօք , կանգնեցայց վերստին զատեալ ՚ի խղճէ
անաղտ ամբծութեամբ .

Է . Լո՛ւր խնդրուածոց ամենահաւատ ձայնիս հե-
ծութեան՝ միայն բազմագութ , բարեխօսութբ
սրբոյ ածածնիդ , և ամենայն արդարոց , և նահա-
տակաց ընտրելոց . Եւ քեզ փառք յամենեցունց՝
խմովս գոչմամբ վերառաքեցեալ սրբովք զուարթ-
նոցն անմահականաց դասուց՝ ՚ի գովեստ հօր քոյ
ա՛յ մերոյ , և հոգւոյդ սրբոյ բնաւից հաստողի և
նորոգողի , յաւիտեանս յաւիտենից .
ամէն .

ա . Գոհա

Ի Ա՟ Ն · Գ Ի

ա · Գոհանամ զքէն բարերարութ՝ միայն մար-
դասէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի
այ կենդանւոյ, այն ինչ զարթուցեր՝ անձ-
կութ սիրոյ քո յիշատակի՝ ՚ի լուծ ննջման՝ փափագ-
հրաւիրման ։ Որով բախեալ զձայնարձակութեցն
զազդողարան, սթափեցայք կանգնեցայք, ՚ի վեր յարու-
ցեալ ՚ի մեռօրինակս թմբրմանէ · ուստի իբր կոչ-
մամբ սփոփանաց բանի՝ բերեալ ձգեցայք ՚ի ժամ
պաշտաման օրհնաբանութե, յանդիման լինել քեզ
ուրախութ՝ հանդէպ հատուցմանս բեմի ։

բ · Ահա փառք քեզ՝ ամենահաման անուն՝ և անբա-
վանդակելի զօրութի, որ այսքաներզ ծառայու-
թեամբք՝ ընդ փրկութն խմում հոգացար · գոհա-
բանեալ անեղծ խնկութի, որ կերպարանեցեր հրա-
շեկք աստուածն զհանդերձելոցն նմանութի, հան-
դարտ գործեալ վայելչականաւ փայտի անօթոյ՝ ու-
քունս անյարիր՝ սատանկս որոտացեր ։ Այլ թէ ընդ-
ծուլութեն դանդաղութ՝ զյանդիմանութի խրա-
տուդ խառնեցեր · ՚ի հայրենի սիրոյդ հեզութեն՝
զուժդնութ ձայթմանն յարեցեր · յընդոստ զարկ-
ուած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրաբ քաղցր անձ-
րևեցեր · ոչ մեղմութբ մեղմական վանդիւ նիրհ-
մամբ ընկղմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորութ՝
զառապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր ։ Ընդարդա-
կան երկրպագութի սանեղծ չէր բոլորից, որ այժմէն
ցու-

ցուցեր համայն յայտնապէս՝ զօրինակ ահեղ բարեբա-
ւոյն՝ մեծի աւուրն յարուե՟ն . կենդանացուցեր 'ի
դադարմանէ դժոխական անբանուէ՟ . 'ի խնդիր ե-
լեալ կոչեցեր զպակասամիտս՝ 'ի գինիդ ուրախուե՟ .
արարեր զայն՝ լինել հանդերձիչ անարատ հարսինն՝
առ սէր փեսայիդ . երկուցեր փոքր այս խթանաւ՝
զապարասանեին զլիթխարուի՟ . լուծ ստուար կրթու-
թե՟՝ սամէակին ուսոյ՝ զայս իր գործեցեր . վարա-
պան վանիչ՝ չարախօսին կղակաց եղեալ կալմեցեր .
Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութի՟ մեծիդ-
ոյ , որ փոխարկեցեր զփոյային պարտիս՝ յաղթութի
շնորհիդ կենաց . իմաստնացուցեր վերստին դար-
ձեալ՝ զիմարս ցնդեալ՝ հոգևորական հանճարովդ .
կարկառ կուճմամբ՝ զանբժշկուի՟ հարուածոց օձին՝
առանց մասացման միշտ թարգմանեցեր . ընդ երրոր-
դութեդ գծագրուի՟՝ զկապն երեքկին՝ իմ մասա-
կարին 'ի կատարածին սովիմբ կրկնեցեր .

Է . Պողեսա Ներբողից՝ բուրմամբ խնկոց վերա-
ուպեմ քեզ՝ ամենախնամ , զի 'ի ստապատիր կացն
բազմաստուածութենէ՝ առաւել յաճախադունիւք
որսացար զանձն իմ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութ՟ .
խրոխտ և աչարկու նանիրեալ փայտիւս՝ զճշմարտու-
թիւնն քարոզեցեր . մեծացուցեր այսր պատճառաւ
պատշաճականաւ՝ զնոր աւետարանութեդ պատիւ .
Այն ինքն աղաղակ բարձրուե՟ գոչման սպառաղե-
նութեդ քո՝ ազգայ պետութեց կայսերաց երկրի
որ քո . նշան խրախութեան աւարտման հանդիսի
մարտի քոյ՝ յիսուս , յորում իմանալին փարաւօն
կապեալ ըմբռնեցաւ . կափիչ հանապազորդեան՝

գլխոյ

գլխոյ դադաղման հպարտացեալ չարագործին՝ չէրսա
այս տաշեցեալ ։ Սովաւ գումարին 'ի պատերազմի
որդիք սիոնի ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի ։
տօն իմն ա̄ծաւանդ կրթութեան կարգեալ 'ի հե-
ռաստ՝ այս դրօշմուած իւղեալ՝ առանց ջնջելոյ և
կամ խափանման ։ Նշանակիչ ժամանակի ապագայից
հատուցման 'ի բացուստ անդր ծանուցմամբն ։ աղ-
դակից հանդունանման կենացն փայտի՝ որ 'ի դր-
րախտին է̄ր ։ կոչարան բարւոք հաւաքման փոյթ ըն-
թացիւք՝ 'ի յարկն օրհնութեան ։ պատկեր տեսակի
անկոյն գիտութե̄՝ 'ի կարգ ընտրութե̄ բարւոյն և
չարի ։ յիշատակ մեծ տեառնագրուե̄ յերեսս կեր-
պիս հոգւովն սրբով՝ զնշան խաչիդ ։ Նախագծելոյ
աւետամանայց փառաց գալստեան՝ 'ի գլխոյն պա-
հեալ ո̄ք թագաւորիդ ։ յորդորիչ քաջալերական՝
մաքրապարիցն խրախճանութե̄ ։ անախտական սիրար-
կու՝ անձնահամբոյրն կցորդութե̄՝ շքեղաշուք քողն
ծայ ամենածին կուսի թագուհւոյ , յորդարիչ ծա-
ծուկ պճնութե̄ , որ 'ի հոգին է վայելչուի ։ Նմանուի
պատգամին սինայ , որ 'ի տէրունեացն արտաքս ա-
ռաքիւր ։ միշտ օրհնող պանծալի անշաղախ որդւոյ
մայր անարատից՝ սովաւ փառաւորդէր ։
Է̄ ։ Վերադոյն քան զերկնայինս փողն եղջերեայ՝
զռանութի̄ն բելիարայ՝ սովաւ հարթեալ տապալե-
ցեր ։ քարինս արձակեցեր պարսիւս այսու փայտեայ՝
ընդդէմ գողիադու ։ դայլսոն նորոգ կառուցեր՝ վե-
կոյ ահարկու կործանմանն սատանայի ։ զ'ի խոր անձե-
ցեալ արմատս մեղացն՝ մաքենայիւս այսու խլեցեր ։
զմռուացեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք

ընդ իս կալեցեր։ Ո՜վ որ եթէ այլ իմն ձայն բանից-
ից անուանեալ նախապատուամ եկաւորութեն՝ ոչ սխա-
լեալ, քան թէ Ճշմարտեալ։ 'Ի տկար ամանս այս նիւթոյ
հողեղէնի՝ մեծութի գործոցդ յի՝ առաւելութ պատ-
մեալ հռչակի։ բիւրաւոր օգնականութիւ վերնապար
գեաս և քաջնատուրս՝ 'ի յոյժ անպատապար ապաւի-
նութե՝ երկրականաց զարմանադրեցեր։

Ե. Խոստովանեալ անուանդ անքննին մարդասիրութ-
բարեխնամութե, խնկեալ խորհրդով սրբամա-
նութե՝ անգծագրելի կերպարան լուսոյ։ որ կրկնա-
ձիր նշանաւս այսու՝ նորա արձակեցեր հեռաձիգս
ձայնատրականս՝ օդաչուս և յարմարաթռիչս՝ ունօղս
յինքեան հոգի կենդանի։ որով անսխալ հանդիպ-
մամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին դաւա-
նութե՝ յաւէտ կործանմամբ 'ի յետս ընկճեցեր։
Իբր զպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութե՝ կանգ-
նաւորս անվայրարկելիս՝ աստուատ անտանօր զկանէլ
դիպուածս այս փայտի զարկման՝ հրեշտակ կամա-
րար՝ թշնամեայն ներհակ վերյուզարկեցեր։ Բանի-
հրամանի մեծիդ ակնարկութե՝ օծութե՛ շնորհիդ-
արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջեւր խեթկէ՝ մոլի
դուռօղին, իբր զխաչիդ փրկանակ յեսանեալ սրեցեր։
'Ի մեծ աղդմանէ այսր աղաղակի դեր. քան 'ի վեր-
նոցն՝ քանդեալ վերացաւ դրանդն ամրութե կամաց՝
անվայելուչ և ամենքրկչոտ խենեշութեան կարծա-
մին, ընդ հրէական սրտին խմաստից՝ և սատանայա-
կան ատենի կործանութեան։

Է։ Փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ՝ անմահ
թագաւոր։ զոր արարեր և հաստատեցեր ա-

Ջոլդ

ջամբ քո հզօր՝ աղաչեմ զքեզ՝ կրկին ներգործեա։ Անցուցեր սովաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ՝ զխէթ դըժնդակ խորամանկութե̃ն բանսարկուին. զտաժանական տապ մեղաց. զհողմն դառնութե̃ն շնչման խաբողին. զսառն արկածից մահու երկիւղի. զառ 'ի յօդից ցնդմանէ վնասակար բերմունս տխրեցուցիչս. զոյսախառն հեծեծունս թալկացուցիչս։ Ցրուեա վերստին քոյինաղէն հեծանաւս՝ օժանդակեալ թևօք նշանիդ՝ զամպս հրածինս. զորոտմունս կարկտաբերս. զցաւագին ցոլմունս հրախառն կեղծաւորութե̃ն փչման՝ բազմատանի վիշապին. զուր սատակման, զճակատամարտ դիմեցման, զյարուցեալսն 'ի մէջ վայրենական խորհրդոց, զդիւացն կոչաւս։ Յորմէ զարհուրին յայսմ երբէ փոքուէ՝ տեղի տուեալ մեծաւ դողութե̃, կերպ իմն ծանօթութե̃ յայտնի դիտացեալ, թէ յոյս ազդ ձայնի՝ յառնէ տր 'ի դատաստան։ Նաև խրախուսին յոդի արուե̃՝ զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն՝ ա̃ծարեալ մարտիկք ա̃մ՝ 'ի ձև կանոնի այսր յիշատակի, որ զամենափորձ հրոյն ընտրուէ դոյմամբ անկերպադրելեաւ՝ համօրէն աղանց քարողէ 'ի յօրինուոր ասպարէզ՝ երջանկաբար նահատակութեան.

Է. Սարաւ ահա փող աւադափող, համբարձաւ սովաւ ա̃ծ օրհնութե̃. պատմեցաւ սովիմբ ամենայն երկրի. ձնչեաց 'ի լսելիս բաժանման հեթանոսաց. ձայն պահապանաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին եսայեայ, և 'ի նոյն բարբառ առ հասարակ ցնծացուք։ Ցնդեցան ջրոյն առակաւ՝ 'ի ձեռն սորին՝ թշնամիք խաչին. անպատուեցաւ ճաշակն պաղոյ առաջին

փոյ

փայտին . տօնեցաւ նիւթս այս խորհրդական՝ կե-
նաց անուանեալ . անարգեցաւ երկաթ՝ առ 'ի պէտս
պատերազմի . իբր զսրբութի տն՝ 'ի սանձս երիվա-
րին մեծին նշանի՝ այս փայտ կենաձայն յարմարա-
դրեցաւ . ամփոփեցաւ օծեալս ցպով հովուին երկ-
նայնոյ՝ սուր իշխանութեան մարդկային ձեռին .
Ո՛չ գծեաց 'ի քար տաճարին մուրճ ինչ գործողի .
իսկ յանծակերտս խորան՝ փայտս այս նուիրեալ ընդ-
խաչին թեւոց սլացեալ զօրէ : Ո՛չ 'ի գլուխս ամնոցն ,
և կամ յեօթնիցս եօթներորդս յոբելինիցն՝ յան-
կեան ուրեք խափանմամբ փողի , այլ է ծագս տիե-
զերաց՝ և ընդ ծիրս եզերաց՝ 'ի ծոցս ջուրց բաղ-
մութե ծովուց և կղզեաց նց՝ յաճախ սաստկուէ՝
անարգել ճայթմամբ իմն ածայնով ձնչեցեալ աւե-
տարանէ : Կատարեցան սուսերք սաստկողին՝ այս
փայտի ցուցմամբ , յանօգտակարէ անաի մեղ փո-
խանձեալ 'ի խափս և 'ի մանկաղս :

Է . Ո՛չ արձագանք արձանաց 'ի խորոց ինչ դանչուէ՝
խիստս առաքեցեալ , և ոչ դժնդակալպէս , ըստ
իմաստակի ումեմն օտարի , զօդ վիրաւորեալ . ոչ անա-
խորժ սրուէ ընդ ունկն մտեալ , և ոչ զամոն ուղղոյն
անկամակուէ չար թնդեցուցեալ . ոչ ոսկերցն փուշ
խրտուցման՝ յանձն բուսուցեալ , և ոչ մտացն այլայլ
ապշուի առաջի արկեալ . ոչ զանդակ նիւթոյ պղնձոյ
դանդաչեցուցեալ , և ոչ քար ընդ վիրդս սալի՝ առանց
քաղցրութե առ նոյն զարկուցեալ : Պարփակարան
անխորտակելի նորոյս սիոնի․մի սա 'ի տպասուցն կազ
մուածոց արարչաւանդիցն գլխաւորաց , զոր եկեղե-
ցականքս քրիստոնէից՝ ընդ զեւտականացն զգուշա-

ւորա

ւորանս բարձեալ յանձանձեն. օրինակ ձայնի հրեշ-տակին, զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ այսու-տեսակաւ զայն տպաւորեալ. Նոր գործի շնորհի նը-ւագարանաց աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն ա̃յ առ մեզ. քան առ օրհնաբանութի սաղմոսարանին՝ 'ի վե̃ եղխաէին. Սկզբնապար նախընթացուն աղէյարմար ջութակաց՝ բարետաւիղ ողբերգարկուեց՝ բարացու-ցական բամբռան բառացի բարառնուեց. որինկ նո-րոգ այլ խնի տեսակաւ առեալ մեզ՝ ընդ նոյն փոխա-նորդութե. ոչ հեթանոսօրէն ուրուաձայն նուագման, և կամ հրէաբար խակախորհութե, զոր մարգարէն տրամբ աղդեցոյց՝ 'ի բաց արա յինէն, այլ զաս սի-րեաց և կրկին պատուեաց մաքրական տածմամբ՝ ա-հարկու դիւաց և մ̃մ չար պատահարաց.

Թ. Զուարթ ընկալ օրհնութե յարդեալ գովեստիւ զայս տուր սրբութե՝ խնձ պահպանուե և քո փա-ռաւորութե. քո պաշտօն՝ և իմ գոհուե. անապանդ-տրուեստ բարձրուն՝ արարչական փառաւորուեդ. Սոցէ ձայնդ այդ մ̃ծարեն՝ ընդ պատուաստ յօդից շաղկապուե, հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց՝ և զմուտս անխծից՝ և մեղաց տպականուե. Զօրացեա լինել զայս իր՝ նշանակիչ ջնար ջահաւորական՝ ան-ջրելի նամակ՝ ջատագով անխափանական մ̃րունական տնօրինականացդ. Զա պարգևեա սմա՝ բարե-գութ, աղաչեմ հզօր՝ կրկին մեզ շնորհեա պահ-պանուե 'ի դիմամարտից՝ յաներևոյթ և յերևելի. Ընձեռեա մեզ ձեռն ամենալի, որ բանաս և մատու-ցանես պատրաստաբար բաշխմամբ 'ի մասունս բաղ-մապխախ, օդոյց քաղցրուե, անձրևաց շահեկանուե.

Պակա

Պակասեցին . քոյով հրամանաւ այսու բարբառով
հողմ տապախառն, շնչումն ցաւաբեր, յարձակմունք
հինից չար խարդախութեց . սովաւ խափանեցին ամ
դիմամարտութիւք զինուորութեց դժնեայ մատնչին .
հալեցին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ՝ օ-
ծեալս այս փայտէ՝ որդն և ուտիչ, և ամ նմանք սո-
ցին, որ 'ի մերոց մեղաց զօրացեալ՝ ընդ մեզ պատե-
րազմին : Արմատացո՛ մեզ սովաւ տունկ երանութե
զյուսոյդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանութի՝ ստեղծիչ բոլո-
րից տէր արարածոց, զայս ծառ սաբեկայ, որ ունի
կախեալ 'ի դիտակ ստոցն՝ զաւանդ ոք նորոգ՝ այժ-
մու փրկութեա ծաղկեալ քեւ՝ քրիստոս, 'ի պտուղ
կենաց անմահականաց . Փախիցեն յանհուն հեռաս-
տան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բա-
րեզէկոյց ձայնարձակուէ նէսարք ներհակք սա-
տակիրն ստորնականաց՝ բազմաձեռնեան խարդա-
ւանողաց : Մերժեսցին սովաւ 'ի յանդոց՝ պտղա-
տոհմական արօրադրութեց մերոց սահմանաց՝ և 'ի քո
մշակեալ կենդանի երկրէ՝ վէրք վատնիչք, և հոյլք
մրմնքեցուցիչք . կորեսցին սովաւ՝ յաւելուածք կրկ
նատեղ և անվայելուչ պատահմանց՝ 'ի հնարից չա-
րին 'ի մեզ յայտնելոց . խկայէս վանեսցի սովաւ,
որք յերկպառնչխօրոց ընութեցս մերոց վերբերեին
ինքնասատեղծութիւք մերձաւոր դաւաճանողաց, յու-
մեամ օտարին վրիպակ մատծմունս, և յայլումն գարշ
դայութիւնք՝ անմաքուր զեռնոցն ապականողաց :
Փրկեա տէր յմ աղաչեմ զքեզ, փրկեա բարերար .
կարկառեա առ իս զաջդ ամենազօր, և օգնեալ ինձ
սովաւ՝ զերծո զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց :

Ծ . Իսա

Ժ. Խոստանեցայ միայնի Հրամանքդ ՚ի սոյն՝ առ ՚ի փո-խարկել զանդամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ ՚ի քոյին բանիւդ արդիւնաւորութի. Հարցես մխեցես զայս նեցուկ Հրաշից քումդ ըզանչելեաց՝ ՚ի սիրտս ծարեալս և յոգնիս լքեալս, և Հաստատեսցես կազմեալ պնդա-պէս՝ ՚ի կոյումն ուղիղ անսասանելի. իսկ զանըն-դատն կակղացուսցես զարթնուլ և զգաստ լինել յոգի Հեզութե՝ ծածուանդ քո պատուիրանիդ, որք զպօղոմն և զմոռթէոմն. Յիշեցո մարդասէր պատ-ուեալս այս փոյթիւ՝ զերախտիս խաչիդ, որով զան-ձառան ներգործեցեր. բարձ յինէն՝ կեցուցէք, ըղ-ձանդ պարտեացս՝ պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ. Դարձցին կամօք քո Հզօր՝ ՚ի յայս ձայն կենաց՝ լսելք սրտից յամառեցելոց. լուսցեն յայս մեծի բարութե քումդ ակնարկութե՝ ականջք խլից. պարզեսցին ՚ի ձեռն սորին՝ լեզուք Համրացե-լոց. լուսաւորեսցին ՚ի սոյն՝ տեսարանք աչաց, Հայել մաքրապէս ՚ի քեզ պչուցնել անայլայլաբար. զղջասցին դարձցին կազդուրեալ կամք յափրացելոց. ընձե-ռեալ տացես մր՝ տագնապելոյս անձրև արտասուաց. Նուիրեցի քեզ սա մեզ՝ լուր ցնծութե. ձայն ուրա-խութե. բարբառ բերկրութե. նուագ Հանգստեան. նիւթ երանութե. պատճառ փրկութե. առիթ քա-ւութեան. մերժումն վշտաց. խզումն խեղդմանց. ընդարձակութի նեղութեց. Համառօտումն խեթմանց. Հալածումն Հեծութեց. թեթևութի թառաչմանց. յապաՀովութիւն կարեաց. կարգադրութի կրից. սփոփութի վՀատմանց. բժշկութի ցաւոց. անա-կանութի Հեղգութեց. ուշադրութի անտեսից.

ժա. ՚Ի

ժա̄ · ՚Ի յոյս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխո-
տորնակ, և ՚ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ
սանդուղ երկնաչու, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր
անուն՝ ձգեալ մատուցեմ՝ բարեբար, հոգւոյդ ա-
ռաջնորդութ̄ մնալ ՚ի քեզ անընդմիջելի · որով
և ո̄քյ միոյ՝ միոյնոյ և միասնական ո̄րութեանդ՝ և
անեղծ արարչութեանդ՝ ՚ի կենդանեաց և յանշնչակա-
նաց հաստելոց՝ վայելչական գոհութ̄ փառք և իշ-
խանութի յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն :

Մ Քերթողին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հայրապետի, առ նոյն
աղօթս խաղաղութեան բանի · ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այս

Ի Ա Ն · Գ · Գ

—

Աղօթք թարգմանօրէն վ̄ս սրբալոյս իւղոյն մեռոնի :

ա̄ · Ս ուրբ ահաւո՛ր անուն բարձրեալ անպա-
տում · անձկութ̄ն փափագ յարախորժելի ·
՚ի սրբերգենիցն փառատրողաց միշտ սրբա-
բանեալ՝ բնակեալդ ՚ի սրբում · լի և ամենալեցուն
բարութ̄ առատաձեռն աննուազելի · լոյս բարի,
և ծագումն գովելի · երկրպագեալ փառաւորելի,
ահեղ և անզննելի · ամէն և յամենայնում · Ս. յաւ-
բանիւ դաշամբք յուսոյ՝ ուխտ ընդ քեզ միութ̄
հե՛ղօր, այո՛, ամէն, ալէլուիա · գովեալ թագաւոր
հանուրց · ա̄ծ բոլորից · ստեղծիչ դայից · և ո̄ր կա-
մարար · միայն առիթ պատճառաւորաց · փրկիչ և
օծեալ մշտապաշտելի :

է ։ Աստի մեկնապէս թարգմանեալ 'ի մեզ զայս
գանձ անվաճառ՝ և հարստութի անփոխադրելի՝ յո
քո̃ արքայ երկնաւոր ։ որում դողու̃է մեծաւ սպա-
սեն անմահականացն ահեղից լուսաբերան բազաշըն-
չութե,երկրպագեալ քեզ յօժարու̃է 'ի հաճու̃է անխառ-
մաց՝ ծունր դոհութե ։ ստեղծօղ էութեց , որ են
'ի տեսման և 'ի ծածկութե ։ Որ եաւ և էիր միայն
բովանդակ՝ ամենևին անպարագրելի,առեր զմերս խա-
կապէս համայն , զի 'ի լրութէ քումմէ լցուսցես ։
օրհնեալ և բարեբանեալ՝ ծանուցեալ յաւէտ միշտ
անքննութեամբ ողորմութե̃ մեզ 'ի փրկութի , 'ի
փառս և 'ի գովեստ անճառ բարձրութե՝ ահաւորիդ
բարերարութե ։ Սկզբնածին օծմանս շնորհի՝ մեծա-
խորհուրդ հրաշագործութե ։ քանզի լոյս քո մեզ
ծանուցեալ՝ ճառագայթ անհաս ։ ծագումն անսահ-
ման ։ արեգակն անաչառափիւռ ։ մատղ սահմանից՝
երկակշիռ տարրութեց ։ Ճրագ ոտից՝ և լոյս հետա-
մանից , որով 'ի ցոյցս իմաստից եկեալ տեսու̃է՝ բա-
նիս այս յարմարութե , տօնեմք պարերգու̃է հրեշ-
տակօրէն յաստկամաբար՝ փրկչավայելուչ կնդրկա-
խնկեալ զպարգևաբաշխ տուատարութի ամենիմաս-
տից՝ յիւղ զուարթ անբիծ դասանման ։ * Քանզի
'ի սկզբան անդ՝ կապանցելոյ ողորմելի տխրականու-
թեամբ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ
սկզբնաստեղծ՝ և ծնացեալ յաւէտ մեղացն դեր-
մամբ 'ի մահ դրաւեցաւ ։ կապեալ ընդ եղծման ա-
պականութե անզերծ հանգուցիւ , 'ի ծառայն պա-
ճառաւորեալ յանկումն անյարիր ամենակործան դը-
լորման , հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրե
մատ

մնանիցաւ ․ իսկ դու գթած տէր ողորմութեան քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ստեղծեր , և զի չէիցն ակնկալութեամբ չեկաց յոր ինչ էին , որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել 'ի լոյսն վերին անմատոյց դերակայուն անսահմանելւոյդ , ոչ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր , այլ գիշերայնոյն տանալպիրծ մթին արհաւրաց՝ ձեռնկալութի ձիթոյ՝ շարամանութբ նիւթոյ պատրուկի ընդ նոյն զանդելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութբ ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր ․ զի որ 'ի սատուերս մահու տարադրեալ դտաք՝ կանխակարուստ անկումն պարտեաց , 'ի պատճառ իրին՝ աղջակցաւ պտղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ 'ի նոյնն դարձցուք խըն-կաւորութի ․ ող և փայտին մահու՝ մածմամբ քո 'ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեղս աւակաւ մեծի խորհրդոյն՝ միաւորեալ 'ի փայտն կենաց ։

Է ․ Եւ արդ՝ ող ոչ է օր լրմամբ՝ առանց գիշերոյ , և ոչ անօրէնութի յարկի՝ առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ ․ քանզի իբր օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսուն լուսաւոր առնէ , նոյնպէս և մաքրեալն քյինաշունչ շնորհին ընտրութեամբ անխմանալեաւ՝ զաներեւոյթ հոգիս միութբ 'ի մեզ անտեսից՝ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ ։ Զի որպ յիջումն լուսարանի նք աւազանին՝ լուացմամբ մարմնոյն՝ զանձինն հաւատալք առնուլ սրբութիւն , սոյնպէս 'ի յօծումն իւղոյն պարարեալ յուսով՝ զհոգւոյն զօրութի սովիմբ և 'ի սոյն՝ համարիմք ունել՝ մի աներկմտելի։

Եւ

Դու ո՞չ հրամանդ տէրունական օրհնաբանելն զքա-ւութի մեղաց ախտացելոցն նախամեծարէիր. իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն բժշկութիւնն հրաշալի յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն ան-սակի՝ հաստատուն վկայ անդարձիցն հաստատէիր, այնպէս իսկ այս փրկութեան լուսով կատարեալ հեղեալ 'ի մեզ օծանէ զորտաքին խորանս. իսկ ըզ ներքին մարդս աներեւակ ծածկապէս մտեալ նոր կենդանածնէ.

Է. Պատկեր պանծալի այս զանդուած նիւթոյ ա-րարչիդ երկնի. քանզի որք զիւղոյն կրեցին օգտութի որ յողորմութէն շահընծայութ, և դու 'ի գովեստ քեզ զայս բան սահմանեալ, թէ ողորմած եմ ես տր. քանզի ո՞ր սիրոյն անուան կցորդիս ած, նոյնպէս 'ի մասնէ և այսու զիջեալ գծագրիս՝ ըստ տնտեսութեն որ առ մեզ Ա̀ եհաւդոյն մեծութե խորհրդոյ յարմա-րաւոր դիմակերպութ՝ այս ձորդ պարարտութե երկրի թանձրութե՝ հողանիւթ գոյականութե. զի ո՞չ այն մասն 'ի կենդանեայն՝ ոչ 'ի կերակուր հրամայիւր անդ՝ ըստ օրինին, այլ արարչութեդ բոլորովին պտուղ որոշիւր, նոյն նմանութե եւս և տատանոր՝ իբր ըզ զօրութի՝ տն մատչելի յայս աւանդ՝ հաճուէ էիդ ոյ վայելչապէս տուեալ նուիրի, հոգւոյս հարազատ զուգաձանապարհ, արարողիդ պահեալ և ուխտեալ. քանզի ոչ շունչ արեան՝ և ոչ ձենձեր ինչ զուար-թութե օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս՝ ընդ ան-դամաթիւս մտոյն ծախի, այլ արքայութեդ վերնում վիճակի՝ տրունական բաղմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մատաբորբոք անաղօտելի.

ն . Ո՛չ էր մատչելի 'ի նախադաշնուն արու անդրա-
նիկ՝ դատից քննողաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ
նշանակէր . ոչ քահանայութի 'ի յանկոխելին տեղի
ձեռնարկէր, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր .
Զակոբ զքարն պատկեր վիմին՝ 'ի խորհուրդ երկար՝
խորանին ընտրութ՝ օծմամբն տպաւորեալ կերպա-
ցոյց . առ որ զխջումն անձառ բարձրելոյն՝ տեսութ
ամեղողն յարմարութեան, և զիս 'ի վեր տանելոյն
անդուղեկցութն, զարձանն խղեալ կառոյց նպա-
տակ՝ 'ի ցոյցս տպաւնեացն յիշատակի: Ահարոնեան
քահանայութենն պայծառութի հրամանաւ մեծիդ-
ոյ՝ օծմամբն ձոխանայր . որով 'ի դլխոյ անտի 'ի մօ-
րուսն զեղեալ՝ դերափառ իւղոյն՝ զարմանագան կեն
դանատրութի, ըստ սաղմոսողին, զխառաց նախնւոյն
առակէր զանդրադարձութի, և զշնորհիդ կենաց
արբութեն՝ ընդ մեղ խառնութի . Թագաւորութի
ոչ էր պանծալի անդանօր պատկերաւն տեղծագոր
ծիդ, եթէ ոչ եղջերբ իւղոյն օրհնութ ձեռնադր-
րեալ՝ պսակաւ պձնութն թագին՝ յանուն քո քո
դլուխ ամբառնայր: Իսկ զխմբդ զնախնին վեհից մե-
ռացոյ՝ զծառոյն մեծիդ՝ և զկերպարանն անպարա-
գրելւոյն . ոչ աշա մելքիսեդեկ՝ յօրինակ ճշմար-
տիդ աշաւորութ՝ 'ի ձիթաստանեաց լերինն, ուր
յետոյ ոտք մարմնացելոյն ոյ զետեղեալ կացին, 'ի
վերինս անտի հրեշտակաց՝ 'ի պտղոց տեղւոյն իւղե-
ցաւ . ուստի շիրմի սկզբնաշօրին պաշտպան՝ եպիսկո-
պոսական արքայապատիւ ձոխութ՝ 'ի քէն հանդեր-
ձեալ նատու, մինչև յայտնեցար երևեալ լրմամբ՝
համայն իսկութի աղամային կենադործութեան:

Է. Սու որդ՝ քանզի քո են շնորհք, և քեզ վայելեն
գոհաբանութիւնք՝ օրհնաբանեալ որդի այ, դու
ինքն յարմարեալ բարենշմար ապաւորութ զողողջանս
խաղաւորականս՝ խնկապատարս՝ զմեղսալիրս՝ պատաճառ
քեզ փառաց, և ինձ մեղապարտիս առիթ բժշկութ.
մատո՛ն ո՛ր յո՛, վերացս աներևութից՝ զայս ձէթ լու-
սանիւթ. և արկ ՚ի սոյն խորանս խոցոյ մահացուի՝
զկաթուած օրհնութեն իւղոյդ փրկութեն՝ անապակ
գինեաւ սիրոյդ, միութե տարրջականաւ պատսպա-
րեալ պատանօք խնամոց. զի յիշատակարանս թարգ-
մանօրէնս բանից մաղթանաց՝ վայելչական ինձ յար-
մարութե ՚ի թևս հոգւոյդ զկարգ իւր գտցէ.
՚Ի վե դաւթի՝ հողի քո բարձրեալ՝ յայնմ օրէ խա-
ղաց, յորմէ ծնութեն նուիրեցաւ. Սաւուղ յայր
յայլ՝ և ՚ի մարգարէս ամանս անտուստ խնկ դրեցաւ,
յորժամ ծնուն ժամանեցաւ դադաթան նորին.
Մըջյութին սարեստանեայց՝ ծմամբն դրաւեալ՝
մատուցաւ ՚ի կցորդուի տանն իւրայէլի. Այսպէս
ամանս նշանաւորս վեհս և երևելիս՝ ՚ի խժականաց
բարբարոս ազգաց՝ իւղս այս կենսացնցաւղ ցօղով
անձրևեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ ՚ի յընտանութի
հպատակութեան մեծիդ այ. Բանն որ առ կիւրոս
երկնաւորին պատուասիրուն՝ զօծեալն ձայն՝ նմին
մեծ վարկաւ. Զայն սաղմոսողին՝ գեր քան զմար-
գարէութ՝ զօծեալն անուն նախայարմարեաց, կա-
նոնափակ ընդմիջարկութե պատուէր աւանդեալ,
մի՛ մերձենայք, և մի՛ մեղանչէք. Ըստ հեղեաս առա-
քելութի ծայրին հրամանատրութեն, նշանակ ինձ
հանելոյ ՚ի պաշտամանէ անտի բահաղու, զօծելութին

՚ի քորեբ ազդեաց յէուայ և աղյելի . Իւղ թա-
փեալ անուն փեսայիդ՝ ՚ի հոգելից բանից իմաստնոյն
վերամբարձեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ . որ զի հոգին՝
ոյ յաւէտ պատկեր և նշանակէց զ՚ի փոքուս զմեծ-
կերպադրութի քև նկարադրեալ՝ ընդ քեզ միա-
ցուք առմամբ քո շնորհիդ .

Է . Մու զի՞ և ս երկարս՝ պատուածորէնս՝ բացախա-
նադոյնս՝ գծադրակնս և առակաւորս շարա-
դրեցից առաջի վերմնայդ և ահաւորիդ մաղթողական
բանաստեղծութիս . որդ և կենդանարարդ՝ արա-
րիչդ երկնի և երկրի՝ ՚ի յօծմանէ անոխ սկսար քա-
րոզել զաւետարանն արքայուէ . վկայեալ անուսա
՚ի յօհաննէ՝ օծեալ և գառն ոյ՝ բարձօղ մեղաց աշ-
խարհի . Զի թէպէտ ընդ օծմանն որհնութեան՝
հոգին էր քեզ խակաբար լծմամբ , և մծուէն խառ-
նուէ բովանդակապէս , այլ անուանն պաշտի խորհըր-
դեամբ շնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ ՚ի մեսն .
զի զարկուէ աղամեան մարմնոյն՝ մեծանալ յաւէտ
այսու յորջորջմամբ պատուասա արասցես: Ջոցեալ
զառածս մարդարբէուէն եսայեայ՝ դու ինքն մծու-
թիւնդ մարդացեալ՝ ընթերցար , հաւատարիմ առ-
նել զեան ծառայից քոց՝ մր . և իբրև ծանուցեալ
եղեր օծութէն ՚ի կարգ անդ բանին , թէ հոգի մն
՚ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս , ապա փակեցեր
՚ի հանգիստափառն օծելութէ՝ զորքանութիւն եր-
կաքանչիւրոցն յայտ արարեալ խորոցա սահմանի՝
ընդարձակ հեռաւորութէ մեծաւ կնքեցեր , ըղ-
մբրս՝ կաթուածով ինչ շնորհազարդեալ , և զքոյդ՝
խակութէ ընդ հօր՝ և ընդ հոգւոյդ հաւասարութէ

 Թարդ

թարգմանեալ ։ 'Ի նախածանօթ մերակերպութեն՝ պանծալի իմն գովեստիւ օծեալն կոչմամբ՝ 'ի հրեշտակացդ փառաւորողաց՝ արարածոց երկրի ծանուցար ։ Ո՛վ որ մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի յորդանան՝, և յընտրեալն լեառն Թաբօրական՝ հայրենի ձայնիւդ եկաւորութի, թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զօծեալ իւր ։ Ո՛վ որ սաղմոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հզօրիդ փառաց զայս պատիւ առ 'ի զաւեալդ ձեռնադրելոյ, օծ զքեզ ա̄ծ՝ ա̄ծ քո իւղով ուրախութեան ։

Ը. Հոգի երեւաց մերոց տէր ք̄ս ։ որ է օծեալ անունդ խոկոյն, որով զփչումն կենդանութե 'ի դէմս մեր լոյս՝ բարերարութեդ քո արդեցեր ։ իմաստութե ումեմն երջանկի՝ մարդասիրութի խոստովանելի, ասելով առ ոմն, թէ եդ վկայութի առաջի ա̄ն օծելոյն ։ զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կօշիկս անդամ ոչ առի յամ մնեղեաց ։ Նորդւոյն երդ՝ իւղեփեցական դինի՝ զասուածով ծանուցեալ զխորհուրդն՝ 'ի գովեստ հարսին մե՛ եկեղեցւոյս՝ զմուռս առաքինութեան հանդերձ ա̄մ առաջին իւղոմն ։ և ես զմուռս և կնդրուկ մաքրութե վարուց ա̄մ փոշեաց անուշից՝ իւղովքն զանգեալ՝ անդստին և այսր յառաջաբերեաց ։ Պանծիցէ զկենսատու մահու քո՝ ք̄ս թագաւոր երկնի, 'ի վեր քան զօրինակ կոչումն ձայնի՝ զայս անուանադրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի վաթսուն և ինն եօթնեւորորդացն՝ սպանցի օծեալն, և օծեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց ։ Ճրագակիր աշտանակն զաքարիայ տեսողայ՝ որ 'ի բարեքեայ՝ իւղոյն բարեբաշխ բացատրութե 'ի մասունս եօթանց

առա

առաջադրութեանց գնդիցն վառելոց՝ ՚ի ջահէ ամոխ զօրութբ անեկամտաբար վիճակաւորեալ, զ՚ի քոյդ լրութեն ՚ի մեզ փրկութի եւ ծնելութի գերաբնապէս նախազեկուցեր։ Ո՜ որ ըստ օրինին անստուտ դուշակմամբ ՚ի խորանին որ ՚ի տաճարին՝ ամենընդել իմն կրթութբ սովորաբար մատուցեալ լինէր, պանք բազարջրնծոյք, եւ նաշխնհք՝ խունկք խառնեցեալք, եւ զուարակք եզանց խուզարկեալք, եւ տերակոյն անուամբ ձօնեցեալք, եւ հաւուց ամանց թաթաւմամբ յաղգակից ճարպին ՚ի յարեան, այսր խորհրդոյ՝ առձեռն տեսակք եւ նշանակինք յարմարականք քեզ՝ միածին ծնունդ օրհնաբանեալ մեծիդ ոյ. միայն դու ծնեալ նորոգ եւ զարմանալի՝ ինքնութբ համայն էութբ՝ խնկապէս լրմամբ ամենայնիւ անպակասելի։

Թ. Այլ զի՞ ես իցէ բազմապատիկս նշանակել առայս մեծ խորհուրդ անհասանելի, եւ ո՛չ ճաշակել զքեզ՝ քաղցրութ. իմանալ քեւ զայս՝ թէ զինչ իցէ իւղն, եթէ ոչ՝ զախրութն ՚ի փայտն պարտեաց՝ սովիմբ բժշկեալ, ըստ սաղմոսողին, զուարթ գործեացես։ Այլ զինչ պարարտութին, եթէ ո՛չ՝ զկերակուրն մահու՝ սովաւ մոռացուք լցեալ ՚ի սմանէ։ Այլ զինչ ծնութիւնն, եթէ ո՛չ՝ զմոխրոյն թշուառտեսութն՝ ՚ի ձեռն սորին փոխարկեսցուք ՚ի պայծառութի յաւէժ ուրախութ. անուամբ քո փրկեալ յոգի զօրութեան՝ հօր անուանեսցուք։ Այլ զինչ արդեօք մարգարէին հոգւոր ըղձականութի ամենատենչ բաղձանացն իցէ իմանալ, որոյ ծերութին առակի ՚ի ձէթ պարարտութեան, եւ կամ ծանեւլն իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն, եթէ ո՛չ՝ զհին

խար

խարդախութ՟ի սոյն սաստկութ՟ե ՚ի մահ կործան-
մանն՝ կենդագործեալ դեղովս այս կենաց՝ պատսպա-
րեալ օժանդակեսցես ։ Նաեւ զինչ ճրագին լուսա-
ւորելոյ շնորհակալութ՟ի , եթէ ոչ՝ ՚ի մէջ իմն անյու-
սութ՟ե մեղացն մոգի եւ կռապաշտութեն խաւարի՝
կերպակցապէս մուծէ ՚ի յիս եմմանուէլ ։ Նաեւ կամ
զինչ մարգարէն ա՛ծաբանեալ ՚ի սփոփանս զուար-
թարարս օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի վայելչապէս
ամանց աւետէ , ածցին իւղով ՚ի միրոյ պարզելոյ ․ եւ
կամ իմաստունն՝ ՚ի դիմաց հարսինն՝ ասէ օրիոր-
դացն , հաստատեցէք զիս իւղով , եւ գեղեցկազարդ
խնծորով յարկեալ ծածկեցէք , եւ ՚ի պարտէզ իւ-
ղենեաց տածել դրդեցէք , եթէ ոչ՝ այսր ահա ընտա-
րական նիւթիւ՝ հոգւովդ քո լցեալ՝ ՚ի սոյն լոյս
տեսցուք զանիմանալին ՚ի մեծ բարձրութ՟ի գովել ։
Նաեւ արդ քեզ միայն՝ խնամակալ , պատճառ բարի բը
նաւից եղելոց , ձեռն համբառնամ տարածմամբ բազ
կացս՝ երիկամանցս գործակցութ՟ե՝ որպէս հեծութ՟ե՝
ներքուիս եւ շրթանցս ձայնարկութ՟ե , լուր ողորմու-
թեամբ տէր , պաղատանացս խնդրուածոց առ քեզ
կարդալոյս ․ շնորհաւորեալ այսու պարգեւօք՝ գոհա-
բանութ՟ի քեզ վերընծայեմ՝ հզօր ահաւոր բարձ-
րեալ անքննին , անփակ փափաքմամբ միշտ համբու-
րեցեալ , սուրբ սուրբ եւ միայն միշտ սուրբ , օրհ-
նեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութ՟ե ։
Ընձեռեալ առաւել բարերարութ՟ի՝ իսպառ վրիպե-
լոյս ․ տուր յոյս քաղցրութ՟ե՝ ոչ մասին միոյ մատուց-
ման լուսոյ՝ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս , լցեալ
քեւ բարի ձիրքութ՟ի ծածուկ խորհրդոյս՝ գրգռութ՟ի

խառնեալ ընդ աղէրս՝ ասել ընդ դաւթի, ընկալաք ա՜ծ զողորմութիւն քո, և զծածուկս դաղտնեացդ անտեսից՝ իմաստութ՜ք քով յայտնի արարեր.

Ժ. Նուարդ՝ մեծութիւն քեզ՝ ամենակալ աստուածեան անհասանելի՝ ամենափայլ առ 'ի գթութիւն մշտայօժար 'ի բժշկութիւն, զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս՝ ըղհրաշս անճառս քաղցր զգանչելեաց ահաւորութե. Քանզի զոր երկին ամ բարձանց՝ երկրիս լայնութ՜ և անդնդոց ներքնոց խորութ՜՝ ծովուց բազմութ՜ ոչ զօրէ տանել, այլ իբր զդոյզն 'ի մեծէ բերի, 'ի փոքր գոյս տեսակնեցեր զօրութ՜՝ սահմանեալ ճշմարտապէս անհրապուրելի. զի մի՛ նորա իմն երեւելով յայլ էութե՛ առաջս հարկանցի երևականութիւն ինչ վարկանիցի, վերաւորել քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մտաց: Քանզի ոչ մարմին՝ քեզ հաւասարապէս՝ օրհնաբանեալ որդի ոչ, իսկութիւն և ոչ օրինակ՝ 'ի յարդեանցն ցորենոյ աւարջապէս միշտ հանդերձեցեր, և կայլակ կաթեդ՝ զարիւն խաղողոյ, և արգանդ կենաց հոգևոր ծնընդեանն՝ զառատութի ջուրց յորդութե, նոյնպէս և զհոգի անմահիդ փչման՝ առաւ և 'ի սոյն արդիւնաւորեցեր. երկուքե կենաց՝ որոյ կերպարան յառաջեկելոյն՝ և ոչ հեթանոսութ՜ է փոխարկութի, որպէս ոչ տեառնագրութե խաչակնի փայտի ինչ երկրորդութի, նստելոցս յերկրի խաւարի՝ ըստ նմանութ քո մի՝ ծագեցեր: Քանզի յայս կերպարան շնորհի՝ զանպակաս լրութի անհասանելի յայտնեալ աշխարհի լուսաւորեցեր, զի մի՛ անանկն կարօտասցի և մի ըն-

չեղն

չեղն բարձրամնեացէ, ըստ օդոյ հաւասար բաշխման,
և լուսոյ արեգական տարածման, և ջրական վտա-
կաց զեղման. զի հաւասարապէս բաշխեսցէ երկրա-
ծնաց մանամասնոյն զուգամամանութիւն՝ փոքունցն ա-
ռաւել, քան մեծամեծացն.

ԺԷ. Իսկ այս նեխթոյ տեսաւորութիւն խորին խոր-
հրդոյ՝ և՛ի ընտաստ անտոստ հրաշապէս ունի ըղ
թարգմանութի. այլ զի ոչ երկմիտ լինչ շութախութ
անհաստատապէս զանեղի փոխէ, և ոչ նենգողութեան
զենակութիւն ինքեան լըանէ. քանզի ոչ վերջնակա-
նոց ամառոյն հեղքի, և ոչ յընդդիմակցէ ումեքէ
ողղեալ արտաքս երանէ. Այ զի որոց պատահումն
գունոյ յեռութիւն մարմնոյ՝ անփոփոխ իմն և անհրա-
ժեշտ, որ գոլոյն գոյացուցանէ՝ և ոչ գոլոյն տար-
կանէ, այսպիսեաւ իմն յարմարութ՝ խաղոյս զօրաւ
անդամին ՚ի յիւրոց անտի կերպարան զաւեսին ա-
նողէ՝ միասնական զուգութիւն ընդ մեզ իւի կցոր-
դեցեր՝ տր յս. քս, ընդ իւրն գոյի՝ և զօրինակն լը-
ծակցելով. քանզի զանխմանայն տեսութեան աչաց
և մտաց ըղձից՝ ՚ի դէմս բերեալ կերպաւորեցեր. ՚ի
պարզ երկրի ձնշեալ մերձով զարմանալեօք հրաշա-
գործութեամբ մատակարարել մեզ պատրաստեցեր.
Անձնաւանդ զի ոչ յոլովից խառնից ՚ի մի եկեղեց
խմբակցութ զանազան ծաղկանց, ըստ հոյն և տաւե-
րին բազմաբուրեան այլայլութ, զոյս իւր օծութ
հրամանատարեցեր, այլ իբր զօրինակ փոխեալ զայն
առ այս՝ դու իւքն խառնեցար ՚ի սոյն մաքրութի
վերնայոյս՝ ձիթոյ. Որ թէպէտ անձառ են համե-
ղութիւք քումք անուշութ, և ընդ օրինակաց իւիք
ոչ

ոչ համեմատի, այլ ծաղկի դաշտի՝ և շուշան հովտաց՝ և նարդոս ընտիր՝ և եղեգնախունկ խառնեալ համուէիւ՝ յարմարումբ հոտոց քրքմոյ՝ փթթեալ ողկուզոյ և ազնիւ դինւոյ, ոչ սոսկ՝ քան թէ իւղոյ միւռոն պատշաճապէս օրինակեցար փառաւորեալ անուանդ անքննին, որ զամ լնուս, և յիրի իմեքէ ամենեւին ոչ կարօտանաս։ Ուստի ոչ շփոթելովք ՚ի հակառակաց բանադատութեց՝ բաժանեալ կամաց՝ մեկլին առակի, այլ ՚ի սիրոյ հաւանութէ ածապէս ՚ի մէնջ պարարիս, վս մեր ըստ մեզ՝ առ ամ վայելչական նմանութի օրինակեցեալ. առ որս լոյս բարի՝ և հուր ջեռուցիչ, տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շիջման անդթական սառնացրութե՝ այս զանդուած նիւթոյ՝ կաթուածոյ ձիթոյ՝ մաքուր մտաց տեսեալ իմանի, որով յիրաւի սովոր ՚ի յած է միանալի։ Ընդ սողոմոնի օծելոյ որդեգրեցելոյ այ՝ երգեմ բերանով հարսինն՝ երկնաւոր փեսայիդ բարեբան գոհաբանութի, համբուրեալ ՚ի յիղձս մտաց՝ զհոտ իւղոց քոց քան զամենայն խունկս. և իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունողի, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն՝ և ածաբան աւետարանչին, զհետ քո ՚ի հոտ իւղոց քոց ընթասցուք. լուացեալ զերեսս ջուրբք կենաց, որ ՚ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օծել զգլուխս անախտական իւղովդ երկնայնով յանդիման եղեցքեզ ուրախութբ, զուարթապէս՝ և ոչ տխրաբար.

ժբ. Յայս իւղ խնկելի՝ պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ օծումն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից գագաթան նպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տէրունական կենսատու խաչիւդ անագրեսցի։ Այն իւղ

զոր

զարմանահրաշ օրհնութեն լուսոյ՝ զհրէայն և զխուժն՝ զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլենացին՝ զդուժն դժնէաբար՝ և զարհաւրատեսակ շանագլուխն սոսկալլիթխար, զո՛րն ազատ՝ և զստրուկն ծառայածին՝ քնեան արարեալ՝ անուամբ քո կնքէ ․ և հոգւոյդ մեյ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի՝ հարազատ որդի հաստատէ ։ Բազմօրինակ են սովորութեանց տեսմունք յարմարեցեալք, նախ նեթոյն՝ ապա զօրութեն ․ Քանզի իբր անօթ փայտեղէն մինչև օծեալ իցէ՝ դիւրաբար հերձի՝ և անօգուտ եղեալ անպտուղի, նոյնպէս և մարդ՝ ոչ լիղեալ սովաւ՝ հեշտեաւ խորտակի, և մեկուսի եղեալ առ ՚ի քէն՝ ոչ լուսաւորի ։ Սոյն սա քո՝ յիսուս, որով զհրաշալին զարմանագրես ․ քանզի իբր անդըծելի կազմութ՟ կարծր պահպանակաւ՝ ամենապարատն շրջարկութ՟ պաշտպանեալ՝ ծածկէ յայլազունակ խրթնի եկամտից ․ մինչ զի այսու մաքրութ՟ թաթաւեալն ՚ի սմա՝ ոչ ներկլի արեամբ, և ոչ աղխրատեսակ երփնիւ այլայլի ։ Նա զի և թափանցանց իմն խառնութ՟ հոգեպէս՝ ընդ թանձրութ՟ մերոյս գոյութ՟ մտեալ անցանէ ․ զի թէ անէծք սաղմոսողին՝ ձիթոյ առակաւ՝ ընդ ոսկերս չարին համոյնիւ բաշխի, որչափ ևս հոգւոյդ սոյն ձարպով լուսոյ՝ զաներևոյթ ներքնոյն տեսակս կենագործեալ ողջացուցանէ ․ ազդումն տուեալ ՚ի խորոց անտի շնչման հագագին՝ մինչև ՚ի սպառուած ծայրիցն եղերաց՝ զբնաւն ընկղմէ զվիշտատակ մարմնոյ մահուն արկածից ․ քանզի կենդանական զօրութ՟ քո միշտ ահաւոր՝ Տ՟ր Յ՟ս Ք՟ս՝ ՚ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ ․

ԺԴ. Այս օծումն բարերանեալ՝ և առ ընդունամարտիկ
մերկամարտցանակ ըմբռնեալ՝ իբր զօրաւոր հնարից
կերպարան ձգնաւորական՝ անըմբռնելի ձեռաց ներ-
հակին՝ օրինօք պաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ա-
հարկու։ Քանզի յորդնապաձոյծ օծմունք բանին եղե-
կեցլի առ իմանալին փարաւոն, հեղձնաւոր առակա-
գրութե՝ ողբաչանօք շարայարմամբ ել, յորժամ եղեր՝
ամէ, և հանդերձեցաւ ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր
արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառուցանի Որհնա-
բանեալ աջաւորութե անմնալոյր ձեռընկալութե,
որ միշտ անձնեա ես բանից՝ և գերազանցեալ քննութեց.
որ աւետարանաւն կենաց խնկիս յարակայ՝ իբր նո-
րածին օծեալ ի քաղաքի դաւթի. և ի քահանայա-
պետին հարցմանէ, դու ես օծեալն որդի օրհնելոյն.
և յերանաւորն դաւանութ պետրոսի՝ օծեալ միայն
որդի ոյ կենդանւոյ. և յապահաւատ քննողացն, ե-
թէ դու ես օծեալն՝ ասեն, ասա մեզ համարձակ. և
ի կանոնականացն քոց՝ հաւատալք յօծեալն ուսու-
ցին և որ ամի. և հերովդէս յառաջ քան զայն՝ զօ-
ծեալն անուն յայտնապէս հարցեալ. և զնորին գը-
րեն՝ դու խոկ ասացեր, զօծեալն ոչ զորն դաւթի՝
զանսկիզբն որդի՝ ժամանակաւ որդի։ Քանզի այս-
պէս ընկալաք վայելչաբար զայս թարգմանեցել, որ ի
մեզ բերելի ծայրն կատարման խորհրդական կոչմանն
վիճակ քրիստոնէից նախապատուութե.

ԺԵ. Այլքան ունի աջաւորութի միանգամայն և
սրբութի իւղաւորական խնկաւորութի սակալի
անուանս օծութե, մինչ զի որպ ոչ է համարձակել
ուրուք յերկրայնոց ած անուանել՝ այլ ածային,

նոյն

նոյնպէս ոչ բերէ մարմինն՝ զբրխառող անուն ան-
ձին համարել, այլ զբրխառնեայն . անտանելի նախ-
նւոյն մեծութե՛ մկրտչին՝ ջուրք դհողին հրաւի-
րողին . քանզի չեմ ես ասէ՝ օծեալն, այլ առաքեալ
առաջի նր : Սակս շրջէին՝ որ բանն ազդէ աւե-
տարանչին մարկոսի, առաքելականացն ըծակցուեք,
իբր աղբակից հարազատ ձեռնինդ այ՝ այսու վարե-
ցեալք . քանզի իւղով օծանելին՝ եւ առանց մարդ-
կային ձեռաց՝ անուանէ քո բժշկէին . Ս̃ զի որ
խաւար ՚ի լուսոյ՝ եւ ցաւ յառողջութենէ, դիշեր ՚ի
տուընջենէ՝ եւ մահ ՚ի կենաց, այսպէս եւ ՚ի սոյն իրէ
ախրապարդեէ՝ ա՛մ չարին երեւոյթք մերժին խափա-
նին եւ բնաւին ամփոփին : Քանզի որ ձանձք զա-
զէրք՝ եւ փոքր զեռունք սողոց եւ ունկնամորից՝ իբր
՚ի դեղոց մահու՝ յոյս նիւթոյ սպառեալ պակասին,
սոյնպէս լուսթե՛ շնորհի օրհնութե՛ սոյն իւղ զօրա-
ցեալ՝ եւ զայսս վանէ, եւ զմուրհակս չարեաց ջրէ,
եւ զվճիռ մահու պատառէ : Ո՛չ է աւազան կատա-
րեալ՝ առանց օծման օժանդակութե՛ . Եթէ աւա-
զակացն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ
փրկութե՛ մատուցեալ տուաւ . եթէ անձօրակ վիրացն
յակոբայ եւ խորշելի, սոյն իր պատուական յիշատա-
կեցաւ . այս իւղոյ փափաքեալ դաւիթ՝ իբր ձիթենի
պտղալից ՚ի տանն այ՝ յուսով յարակայի, ըղձեալ ըղ
թլխատութին անդամին, զմկրտութես շնորհ դաւշակէ .
Նա զի՞ է ինձ զայսմանէ ձառել, եւ համայնին կար-
ծել հասանել, որեւ ոչ վերինքն զօրեն ձեռնարկութ̃
ինչ բանի՝ զսոյն խորհուրդ ՚ի մանաւորէ ինչ ձա-
ռելով նշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութն .

ժե . փառք

ժն . Վ̃իմաք քեզ միշտ և յամի անմահ Թագաւոր՝ 'ի

յաւժմու երգեցեալ օրհնաբանութս , զոր արա-
րեր և կատարեցեր առ իս՝ բարերխնամ գթած և եր-
կայնամիտ , հարուստ և առատ ամենայաղթօղ . ան-
դատին 'ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչև 'ի
լրումն ածեր զխկութին Ճշմարտապէս . Պու լոյս
իսկ բնութ̃ և արեգակն մշտապայծառ՝ և զաշակեր-
տացն դաս՝ լոյս անուանեցեր , որով զարարածս ա̃մ
երկրի՝ Ճառագայթիւք երջանիկ շնորհի նոցին լցու-
ցեր . Ընկալար զեւղն անուշութեան յումեմնէ՝ 'ի
յոււս , յօրինակ ընդունելութ̃ մաղթանաց առ քեզ .
և'ի միւսմէ պաճնկէ՝ 'ի գլուխ,նշանակ սիրոյ գթու-
թեանդ առ մեզ . մշտափափաք բաղձանօք անսահմա-
նելիդ 'ի սոյն հաստատեալ , մինչ զի ուխտիւ անփո-
խադրելեաւ՝ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյի-
նահրամանն պատուէրս կենաց՝ ընդ համօրէն աշխարհ
քարոզել զաակաւանեռն իւղոյն յարդաւորուի , զար-
մանս հրաշից լսողացն՝ առ ապառնեցն յուսադրուի .
Պուք օծուի ունիք զ̃քյն՝ ասաց երջանիկն առաքե
լուեց , մեկնեալ զխորհուրդն որ 'ի մեզ զեղեալ՝ յա-
ռաւելութէ կենդանարարիդ անպակաս բոլանդա-
կութ̃ . Աւասի յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանդու-
նաւորիլ՝ առ 'ի մանանաւորն նմանուի լուսոյդ և հոգ-
ւոյդ ա̃էյ՝ այս կաթուած օրհնութ̃ 'ի վերնոյդ բարե-
բաստութց՝ անապառաբար սրսկեցեալ 'ի մեզ , և ամ
լոյս,իբր զնախաթիւ գոլ առեղծուածոյ՝ և արարչու-
թեդ պատկերակից , որով զխաւար մթութ̃ մեղաց
հալածեաւ.իսկ հաւր,զի յամ տարր արարածոց հաւա-
տարապէս ունի զուգուի՝ ըստ էականին կշիռ բաշ-

խուն, ծածուկ և յայտնի, լսեալ և ծանուցեալ. և եթէ ոչ ընդ հարցի 'ի հակառակէն, ոչ յինքնասաստ յօժարմանէ բաղձայ բորբոքիլ։ Դարձեալ և օծումն, զի արքայաբար որդեգրեալ ընդ քեզ 'ի ժառանգութի հօրդ մատուսցես. ողորմութեդ ազգակցաւ նկարեալ 'ի մեզ անեղծանելի 'ի հանդերձեալ փառսն փայլեսցուք. դարձեալ և հոգի, զի մաքրել զարկածս խաբէութեն՝ որ 'ի բանսարկուին ներգործութ, նորոգ փոփոխմամբ հոգւով և ճշմարտութ՝ հօրդ երկնաւորի երկրպագեսցուք, բեւեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք՝ ամենապարգև։

Ժզ. Ո՛հ արդարև յաւէտ խնկապէս՝ իւղս այս լուսապատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսութե։ Սորոյ և պօղոս խնկ պատշաճ վարկաւ 'ի Քրի գոհաբանութեն՝ ասելովն յայտնի, որ օծ զմեզ ձեռք հանդերձ 'ի Քս յԱծ է, որ և կնքեաց զմեզ՝ և ետ զառհաւատչեայ հոգւոյն 'ի սիրտս մեր. և դարձեալ, մի՛ տաք, տրտմեցուցանէք զհոգին Սբ Այ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութե։ Պատկառելի և անճառելի օծութես յորջորջուի իւր 'ի նորումն՝ յաւէտ քան 'ի հնումն. քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին՝ զանիրական անօրինականացդ սկզբնաւոր կրկնդ խորհուրդ՝ ճշմարտաբար վերասահմանէ, ժողովեցան կուտեցան իշխանք ժողովրդոց՝ վս Տն և վս օծելոյ նր։ Մարգարէութի մեծ ապաւորիլ զանսրբելի արեանդ պարտիս՝ հրէախումբ չար մոլեգնութեն՝ որ 'ի Տրդ յանդգնութի, մինչ է որ ձգեցէ զձեռն իւր յօծեալն Տն՝ և քաւեսցի. քանզի թէև յաղդոյնոյն սպանաւ սաւուղ, այլ ոչ խպառ մերժեցան յամօթ և 'ի նախատինս ազգաց

օտա

օտարաց, մինչև արևանդ ոչ հաղորդեալ դման։ Գրաւական մեծ յիշատակի ապագայից ժառանգութեն՝ աղօթանուէր աղերսարկուն ասել սաղմոսին, մե՛ դաւթի սիրելոյ քոյ՝ մի դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումմէ․ և դարձեալ, նայեաց և տես յերեսս

օծելոյ քոյ, և արա ողորմութի ընդ օծելոյ քոյ։

ԺԷ․ Զեռինդ քո՝ ք՛ո, երկրպագել պարգևատրութի այս հիւթ լուսակիր․ քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութի յարքայութեն ձօնուէ՝ ասէ մարգարէն ’ի դիմաց քո ո̅ր, քան թէ՝ գտի զդաւիթ ծառայ իմ, և իւղով սրբով իմով օծի զնա։ Սատի կիրթ իմն յիշատակաւ՝ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութի՝ ո̅ր յո̅ քո̅, ծանիցուք զքեզ անփոփոխ մշտնջենաւորութի, թէ դու ես ո̅մ՝ և յո̅մ միայն թագաւոր թագաւորութեց, և Ճշմարիտ օծեալ իւղելոց, փառաբանել երկրպագութե̃, երէկ և այսօր։ Քանզի զոր օրինակ պատրոյկ թացեալ ’ի ձիթպտուղ՝ ոչ երևեցուցանէ ինձ նշոյլ՝ մինչև հուրբ լուցեալ վառեսցի, այնպէս և այս օծութի լուսոյ առ ’ի մեզ հեղեալ՝ ’ի հանդերձեալսն ջահաւորի։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերևութի, ’ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմա

րութե̃՝ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ։

ԺԸ․ Արդ՝ այսուցիկ պատճառ վերադոյն մասանց կեցուցչաց ոծակինաց՝ արարչութեդ հարազատաց, առանց որոյ ոչ է դրիլ քո̅եան, և ոչ նազովրեցի անուանիլ, և ոչ յիշատակել յորդիս յուդայի, և կամ խորախոյս բառնալ յանուն ո̅յ յակոբայ, այս հիւթականութի օրհնութե ձիթոյս, յորում ո̅բ երրորդութի խառնեցեալ միաւորի․ ճառագայթ շնորհաց․ շուք մե-

րոց դիմաց · նկարագրութիւն երեսաց · բարեձևութիւն պա-
տահմանց · լուսաւորութիւն աչաց · ծնադրութիւն բբաց ·
վայելչութիւն այտից · զարդ կերպարանաց · պահպանարան
շրթանց · հանդերձիչ կրօնից · յարմարիչ վարուց · շաղ-
կապ հաւաքմանց · զօրութիւն անձանց · ուժգնութիւն դի-
մեցմանց · խափանիչ յուռթից · քակտիչ հմայեկաց ·
նահանջիչ ձեռնածուաց · խայտառակիչ կախարդաց ·
դադրիչ աղանդից · բանախօսեան դիւաց · փարատիչ ցա-
ւոց · կատարիչ կնքեցելոց · տենչանք երախայից · ան-
զննին արտաքնոց · հիացումն հեթանոսաց · նախանձ-
արկու անհաւատից · մերկացուցիչ գաղտնեաց · յար-
դանք յետնոց · փառք սրբոց · պճնումն կանանց · ա-
ճեցումն տղայոց · հրճուանք ծերոց · ձեռնադրիչ նը-
ւիրելոց · զգուշութիւն մաքրոց · պսակ թագաւորաց · ճո-
խութիւն աղքատից · յառաջադրութիւն կայսերաց · Քանզի
զոր օրինակ ամեն ինչ կնքելի՝ նշանակիչ իմն է ներք-
նայնոցն մեծագնութե, նոյնպէս բարձրութիւն շնորհին
՚ի մեզ սովաւ ծածկեցեալ յանուն քո՝ ա՟ծ տ՟ր յ՟ս
ք՟ս, վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցել նշանակի ·
Իսկ անունն խաչոյն անդստին ՚ի նոյն յորջորջեալ
կոչմամբ, ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպ-
տացւոց անտի սկսեալ, ՚ի դէմս ածելով զերին կեր-
պարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր ·

Սակս սրբոյս խաչին մեռոնի ·

ԺԹ · Քանզի մեռոնս այս օրհնաբանեն, զոր մարդա
րէն կանխաւ լոյս աչաց՝ գրեթէ զայն ա-
ղերսեալ խնդրէր, ըստ քերթութեն բանի, որ ըստ
խորութեն համբոնի՝ թարգմանել իմանի, ինձ մայր ·
այսինքն

այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգօղ զմերս բնութ զօրութիս, և կայուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց լուծականութի՝ առ աւազանին լուսաւորութի. և իբրև զդեղ՝ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել ըզցնդելս իմ վայրապարութ, և զաղբերց հեղեղել մշտահոսութի։ Իսկ մանաւանդաւ՝ որ և այս միութն, զի այլում բառի ցուցանի. այսինքն է՝ մթին, որ և խաւարչուտ դոյլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսական. որ և սոյն կոչումն դիմաւոն չէ՝ օտարացեալ. քանզի արդարև յիրէ անուի անուանն նշանակի. վասն զի անքննին է այս խորութ յաւէտ, քան զամ որբութ մեր։ Զի ոչ եթէ ըն-րոյ օրինակաւ զաղա ինչ լուանոյ, և կամ հացի բնութ զմիրան հաստատէ, այլ նորոգ իմն յարմարութ 'ի մասունս աղդողականացն անօրինակէս թնադրի. սակայն անհասութեն վերնականաւ՝ և զանուանն ունի անքննին։ Քանզի ոչ աստուած իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման փառաւորութեն՝ յեղանակաւ իմն անբաւութ՟ 'ի խաւար անզննին ծածկել իմանի, փակեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութեց մերոց իմաստից, նոյնպ և այս ծորումն լուսոյ՝ 'ի լեզուաց ոմանց ճարտարաց 'ի ճահ ճեմութեց՝ դըրականապ անուանադրութ՟ մատուցեալ առ ձայնի, վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութն զխոկն գիտելոյ։ Իսկ զերկաքանչիւրս աստուածականացն անդստին յինքեան հարստաբար տիրապ ունի. քանզի 'ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպն՝ կըրկին մեծանայ իւրս այս նուիրել ամենաբաւրեան ազնիւ կնդրկաւ. վասն զի աստուած մեր՝ հուր ծախիչ է, ըստ մովսէսի. և դարձեալ լոյս է, ըստ յովհաննու. ուստի և եսայի ճշմարտապէս զայն ակնարկէ, եղիցի՝ ասէ, լոյսն իսրայէլի 'ի հուր.

է. Պարձել՝ այլ իմն կերպացուցանելով զբանն՝ առ
՚ի նոյն պատկեր յայտնուն իրի. մի՞ զի ոչ մոռանամ
զիմն նորոգութի՛ որ ՚ի գթութ մեծիդ քաղցրացու՝
վերստին գովեստիւ օրհնել. քանզի՝ մեռայ, որ է գառ
նուէր, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր
կրից տաժանմանցն, որ և միւսոյն ստուգաբանել մեկ-
նապէս ըստ մեզ՝ մեռելուն ազգականութի։ Քանզի
այսու օծմամբ հոգեւորականաւ՝ խզեալ կամ հատել
՚ի մնոտիական մահակերպական տաղտկազզականին հեշ
տութեանց հակառակողին, որ օտարանաւ մեղկութե
գքնարս ձայնատրական՝ և կամ զարկուած վերածած-
կուն մղմարհեստ ուժգնաբարբառ խրոխտաճչական
կազմուածոյ թմբկիս գործականութե՝ ջրացիր իմն
գիշութ՝ անվայելուչ թուլաթաշնակել ՚ի սուրբ կո-
բանէն. քարշէ զօրինակ մերս դսյուն, կամիմք յուսով
վերստին դարձել ը անձառ խորհրդոյ խաչի քո՛ ք՛ս.
մկրտեալք ՚ի մահ կենդանութ՝ անխախձան կենացդ-
ալաւ հաղորդիմք, ՚ի քեզ իսկ ած համայնիւ խրա-
խուսեալ՝ խաղաղ ամենեքին անհատուածելի։
իմ. Ո՛յս իւղ՝ զդրօշեալն քառակուսեան յանուն
քո յս՝ նշանի բարձրելոյդ հաւասար հատանէ. շնորհ
ընձեռնել զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուց-
չիդ՝ նոյն անվանելի փառօք պատկել մեծացուցանէ։
Փոյթ անուանի իւղոյ օրհնութե, ըստ մարգարէին
կանխաձայնութե, զի հաստրակաց կազմեցեալ բուսոց
անտառաց զօրապէս ուղղեալ՝ ՚ի խափուէ չարին ար-
կածից և օտար կարծեաց՝ ՚ի սանդուղ վերաբերել
առ նոյն նիւթս կենաց՝ հասուն ներգործէ. Ո՛վ ի
և որ ՚ի մեզ մուծն պատահանաց մշտաբացիկ թափան

ցանցուէք՝ յանուն մեծուն ահաւորին զօրուն՝ 'ի
խոհական իմն համեստութ քեւ ընդադրեցաւ առ 'ի
յղձակերտ օթեվան հօգւոյդ՝ անապականելի պատրա-
նաց չարին՝ խաւարահողմ խարդախողին, այսու լու-
սով զարդեալ ամփոփիմք 'ի նուազ դոհուն երեկո-
րեան պաշտաման՝ ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օ-
րինակ վառման շնորհիդ որ 'ի մեզ. 'ի սոյն յիշատակ
փրկութ բարեացն՝ սովոր անկեցեալ ծագի, եւ ծաղ-
կաւէտ եղեալ պաղածնի. 'ի սպաս ընթերցն պատրաս-
տուն յեռանուն գիշերի՝ 'ի մեծիդ դալասեան. ահա
զայս լոյս ճրագի համարեալ 'ի կեր արկանեմք.

իէ. Դարձեալ՝ ըստ գծագրացն դուժարուն. քան
եւ չորիցն շարադրուն՝ որ յափակեալ անուն վերա-
թուի. մինչեւ 'ի քանաներորդ երկրորդն կարդի, յո-
րում զայս խորհուրդ խորուն անտուստ թարգմա-
նեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին՝ ջամբել պատ-
րաստեմք ամենակարող յարմարուք. քանզի յաւթանե
րորդէ անուն դրոյ՝ 'ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝
տառադարձանօրէն քննութբ ընդ Հիթոյն անուան՝
նիւթ ճշմարտագրի. որ է կերպարան արդեան խմո-
րոյ՝ յինքն բերողի զլանդուածն զօրեղապէս. որ ոչ
առկաւն 'ի յոլովէն պարագայի, քան թէ 'ի նոյն իրն
դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զամ
առ ինքն վերաբերեալ ամենցուն առնէ.

իը. Այն իւղ հեղուն՝ միշտ համբարձման՝ եւ խո-
նարհութ օրինակ եւ նմանութ, առ ամն կակուղ պա-
տուաս մատուցեալ ջամբի, հարթակշիռ եւ բարե-
յարմար բանի կերպարան. իսկ համայնիցս լուծակա-
նաց՝ հաստատ եւ տարածաբերելի նիւթից՝ դերափառ

վերա

վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. քանզի
և յաման ինչ մորթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ գինւոյ ձևոյ
և կամ ջրոյ թացումն՝ մեղկէ, այլ ՚ի սահման պաշտա-
ճին պահէ: Այսպէս ընկալեալ զքոյոցդ բարեաց
անհաւատար առաւելութի՛ որդի այ կենդանւոյ,
զորբանուէր այս օծելութի՛ ՚ի ճակատ դիմացս ա-
րեամբ քո դրեմք. և ՚ի բնութի շնչոյս՝ հոգւովդ քո
տպաւորեմք, հաւատացեալ խորհրդովդ մտացս, եթէ
յաւէտ յոյանեսցի նորոգ փայլեցնել բազմաճաճանչ
ծայրարձակութէ՛ ՚ի տարածումն յոգնատեսիլ զարմա-
նահրաշ ընդարձակութէ՛ պտուղ խաղոյ ընծայել զլոյս՝
՚ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն: Այս ճարպ
հոգևոր երջանիկ և վերնանշոյլ ՚ի դէմս երեսաց իմն
պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահաւորեսցի:

Իդ. Աւ քանզի՝ իբր անհաս ոչ ըմբռնականն այս մեծ
զօրութի՝ արար սլացմամբ ՚ի թևս թեթևս մտաց
պայմանի, անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից՝ անհուն
հետևման անհետ փախստեան՝ լոյն իմն միջոցաւ իս-
պառ որոշեալ, փակեցաւ յինէն. ոչ օրինակեցաւ կր-
ցորդաւ. ոչ նմանեցաւ զուգամասնութէ. ոչ սահմա-
նեցաւ ձևակերպութէ. ոչ կշռեցաւ ընկերին չափով,
այլ ահա ընդ ածեան խաչիդ նշանի՝ հաւատարութէ ա-
րեան կեցուցչիդ՝ հոգխապէս գերազանցեցաւ: Աւ-
արդ՝ օրհնեա զմեզ տր սովաւ և ՚ի սմին. ևս և անունդ
քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր, և զարմանաւոր,
՚ի գովեստ փառաց անճառելից մաքրակրօնից՝ բուրվա-
ռաւ խնկեալ, աէ՝ աէ, անքննելին, անպատում, բարձ-
րեալ, ողորմած, վեր երդեալ՝ ճշմարիտ, բարերար և
աէ, արդ սովաւ փրկութե. տուր և քաւութի. պար-
գևեա

գտանեմ բժշկութիւն. հանդերձաւորեմ շնորհս. տուատա-
ձեռնեմ երանութիւն. Յօժուեա այս ձիթոյ՝ երկնանձրե-
ւոյ՝ անպարտ դայց. յիւղելս այս թեղան բանաւո-
րական՝ մի մնացէ, և մի դրաւեսցէ ախտականութիւն աղ-
տոց մեղանաց՝ շաղախել երբէք զոգւոյս կերպարան.
Եղիցի այն իւղն որոց մատչին օծանիլ սովաւ՝ հարսնա-
պաճոյճ պանծանօք պճնել գեղոյօրէն ընդ վայելչութ՝
երջանկապէս յոգի զարդարելով. Եղիցի հուրս այս
լուսափառ և ա̄ծաձիր՝ մերձեցելոցն ՚ի սոյն ընտրութ՝
մաքի կրկնեւաց և բարեփափաք ջերմութ ոյլ յօրին-
ուածոյ, որով ա̄մի ամենապատարատ պնդութե՝ ՚ի
կարծրականումն անսասան վիմին յարակայեցել միշտ
արձանացայց՝ ՚ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի. Եղիցի
նշանակ վերնամիցանակ ոյր պարգեւի սովաւ վառե-
լոցն, ոչ ողողել ջուրք. ոչ այրել հուրք. ոչ ցրտանալ
՚ի սառնութե. ոչ մնասակար հողմով շիջանիլ. ոչ աղտե-
ղել յուրուական ինչ պղծութե. ոչ զպահեալն՝ չարին
մատնելն և ոչ ՚ի սորա ելիցն՝ զմթերս գանձուն կե-
նաց՝ յիմարաբար արտաքս հանել. ոչ անպատրաստ
մնալ ՚ի թեւոց քոց օգնականութե, և ոչ զեցեալն ՚ի
մեզ օծութի անմաքրաբար ՚ի բաց մերկանալ. Այլ ե-
ղիցուք քեւ ՚ի սոյն հրացնել. սովիմբ պարարել. սովաւ
լուսաւորեալ. այսու արդարացեալ՝ ազատացեալ՝ պսա-
կեալ և թագաւորել. Նաև քեզ միայնոյ միայն օծելոյ՝
[...]ցունց օրհնութիւնք երգոց, ալէլուք լեզուաց,
[...] ձայնից, յաղթանակութիւնք գովեստից, բարե-
բանութիւնք շրթանց, սրբաբանութիւնք սաղմոսաց, ընդ հօր
և հոգւոյդ սրբոյ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Այն իմ ձեռնարկութ ՚ի սրբութ, և այս արձանագրութ ՚ի սրբութենէ սրբութեան.

Ա ջերմին յաւելուած հրկին հեծութեն՝ նորին հանգէ, առ նոյն աղերս նողբանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ՟.

ԲԱՆ . ՂԳ

ա. Յաւիտենական. բարերար և ամենակալ. ստեղծիչ լուսոյ, և յօրինիչ գիշերոյ. կեանք 'ի մահու, և լոյս 'ի խաւարի. յոյս ակն ունողաց, և երկայնմտութին տարակուսելոց, որ ամենարուեստ խնամոտութբ քո՝ դարձուցանես յայգ զստուերս մահու, աննուաղ ծագումն և անմուտ արեգակն. քանզի ոչ զօրէ ծածկել զփառս լուսոյն քո խաւար գիշերոյ. Որում կրկին ծանր երկրպագութին ամ եղելոց՝ երկնաւորաց և երկրաւորաց, և սանդարամետականաց. որ լսես զհեծութի կապելոց, և հայես յաղօթս խոնարհաց, և ընդունիս զխնդրուածս նց. աստուած իմ և թագաւոր իմ. կեանք իմ և ապաւէն իմ. յոյս իմ և վստահութի իմ. յիսուս քս ածդ ամ. սուրբ հանգուցեալ 'ի հոգիս մրց. մխիթարութի վշտաց՝ և քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամ յառաջ քան զլինել նց. առաքեա զպահպանողական զօրութի աջոյ քո, և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի և 'ի դիւէ չարէ. Ով զի զյիշատակ սոսկալի և սբ քո անուանդ՝ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ՝ ըղձութեան հնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ.

բ. Եւ 'ի դրոշմէ խաչի քոյոյ նշանիւ, զոր ածային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, և 'ի փառս պատկերի

քո նկարեալ՝ յօրինեցեր, ոյսու պարգևօք ա̄ծական- նօք՝ ամաչեցոյց սատանայ· քակտեսցին մեքենայքն· բարձցին որոգայթքն· պարտեսցին մարտուցեալքն· պակասեսցին զէնքն ապրատուրք· մերժեսցի մէգն· փարատեսցի խաւարն· մեկնեսցի մառախուղն· Նազովկ քո հովանասցի, և աջ քո կնքեսցէ· Վ̄ո զի գթած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է ՚ի վերայ ծառայից քոց։ Եւ քեզ ընդ Հօր՝ Հոգւովդ սրբով՝ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն։

Ա յերկրորդին յաւելուած յիշեն հեծութեան՝ նորին հայրապետի, առ նոյն աղերս խաղաղութեան բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̄յ։

ԲԱՆ • ՂԱ

Ա̄ծ· Արեգակն արդար· ճառագայթ օրհնեալ· լուսոյ կերպարան· փափագ անձկութե՛· բարձրեալ անքննելին· զօրեղ անպատում· բարւոյ բերկրութի՛· յուսոյ տեսութի՛· գովեալ երկնաւոր· Թագաւոր փառաց· Քս̄ արարիչ· խոստովանեալ կեանք։ Եւ արդ՝ զԹերութի՛ վրիպանաց բազմամախալ ձայնի եղկելւոյս՝ ամենազօրդ բանիւ լցեալ, մատուսցես յաղերս հաճութե՛ Հօր քում բարձրելոյ։ Որ վասն իմ ՚ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն՝ ամենևին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամօղ տեսուչ համայնից։ Զի թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ՝ Ա̄ծ և Տ̄ր բոլորեցունց, որչափ հաճեսցիս առնել և այժմ վտանգաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս

մինչ

միշտ աղօթելով աղաչակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ՝ առ համապատիւդ քո հայր ։

է ։ Բուէր անբիծդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճուի կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վասնդք մե- ղուցեալ դատապարտելոյս ։ Թողցին պարտիքն ։ սպա- քինեսցի ամօթն ։ մոռասցին պատկառանքն ։ բարե- գործեսցին դատակնիքն ։ սատակեսցին որդունքն ։ վերասցի լալն ։ հանդարտեսցէ կրճումն ատամանցն ։ սպառեսցին ողբքն ։ հասցին արտասուքն ։ մերժեսցի սուգն ։ հալածեսցի խաւարն ։ վանեսցի հուրն սաստ- կուն ։ հերքեսցին տանջանարանքն բազմօրինակք ։

է ։ Բղխեսցեն գթութիւք կամօքդ և պարգևողիդ կենաց ամենից ։ ծագեսցի լոյսդ ։ արագեսցէ փրկու- թիդ ։ հասցէ օգնութիդ ։ ժամանեսցէ այցելութիդ ։ կանխեսցէ ցօղդ ողորմութե ։ յառաջեսցէ արբուսցէ զանդաստանս պտղբերալ՝ անկեալ ոսկերացս Թշուա- ռուէ 'ի վիշտ մահու ։ ծաղկեցուսցէ պաղաբերեսցէ բաժակդ երկնաւոր արեան կենարարիդ՝ զերկիրս խնամեալ առուրն լուսոյ ։ որ անծախապէս միշտ պա- տարագի յիշատակ կենաց փրկութե հոգւոց ննջեցելոց ։ Ո՛ ի ամիւ մահացեալ հոգիս մարմնովս մեղաց՝ շը- նորհօք քո գըթած՝ 'ի քեզ զօրացեալ քև նորոգե- ցայց ։ զատեալ 'ի մեղաց անմահ կենդանութե 'ի յա- րութեն արդարոց ։ հօր քում օրհնեցելոյ ։ Ընդ որում քեզ փառք ։ և հոգւոյդ մեյ բարեբանութի վայելչա- կան գոհութե ։ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի- տենից ։ ամէն ։

ՂԱԽՃԱՆ ։

Յիշատակարան Յոհաննու Տրուբեան ։

Ըստ հոլովման ընթացից ամենակալ յառաջ շար-
ժումն , որ ըստ լծապատարին նշուլողեղն ար-
փիածածանէ՝ լուսակիրն օրակշիռն մշտափա-
ռաւոն անհնապարար՝ ականն արեւու՝ առեղծականն ա-
ռուսեկի , որ համեարէ հոլովէ կուռէ ամաց յոլո-
վումն ՚ի չափս դարուց՝ շնչասպառ եւ կենդանանորոգ-
աւուղեկան յաւիտենից ,՚ի յաւարտումն կտրման են-
ներեակ յոբելինին,՚ի սկիզբն պատկերոյ մտի տասնե-
կին՝ Յաբեթական տոհմիս տումարի. յետ երից ամաց
անցելոյ՝ որ զինի գալստեն ՚ի կայս եւ ՚ի կոյս կողմանց
հիւսիսոյ դիմաց արեւելից՝ յաղթօղ եւ մեծ կայսերն
հռոմայ Բասլի, յորժամ ընդարձակ եւ մանկադաւիթ-
կանոնաւ ըովիւ տարածեր՝ լիասահման եւ անխարոց
՚ի աստուածակարկառ կոթողս կարծր արձանաց՝ ՚ի ձր-
դումն ձեռին՝ եւ յանխզելի լարս պարանաց երկարա-
դունից՝ անթարթափ ՚ի նոյն վերապալացեալ ՚ի յաջ եւ
յահեակ՝ սեպհականել յաւելուլ բաժինս մասանց
վիճակաց՝ խմբից աշխարհաց ՚ի ծոց իւր ։

Արդ՝ ՚ի յայնմ անդորրութն միջոցի , յորում եղե-
րեալ ընդոտնեցան թշնամիք եկեղեցւոյ , առացեալ
հինեցի , կառուցի , կարդեցի , կուռեցի , արձանա-
ցուցի , դիղի , բարդեցի , կացուցի , ցուցի , հաստա-
տելով ՚ի հրաշակերտութի միադոյ իրի՝ զբազմա-
տեղնեան դրուագս դրութն այսմ սփերի արդա-
սաւորի , ես Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ , յետին
բանահիւսաց , եւ կրասեր վարժապետաց , գործակ-
ցուէ եղեօր իմոյ ընտրելոյ՝ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝

Նարե

Նարեկայ մեծափառ և բարձրաստուածուն ուխտի վանականի . որք ի բուն զմի մարմին բանական՝ 'ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոյ դիմաց կենցաղավարելով, ոչ միայն հարազատք, այլև միաշունչք միակրօնք համապատիւք զուգահաւանք, 'ի քառից աչաց՝ առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսանելք .

Արդ՝ հայցեմք 'ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յղքնօրէն և անխորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի մաղթանս ուղիղս և 'ի պատկանաւոր խնդրուածս, սեռն սիրով 'ի միում բարիս . որով և դուք երկինք գրեալ 'ի մատեանս կենաց վերին դպրութեան .

Յիշատակ վարուց հոգեկիր հռետորի սրբոյն Գրիգորի :

Ամենափայլ նշողիւք ճառագայթից շնորհաց հոգւոյն սրբոյ լուսապատար պայծառազարդեալ՝ հրեշտակն 'ի մարմնի սուրբն Գրիգոր՝ էր յանձևաձեաց գաւառէ վասպուրականն աշխարհին . որդի տէր Խոսրովու անձնացեալ եպիսկոպոսի . 'ի ժամանակս կայսերութեն յունաց Վասլի և Կոստանդեայ . յաւուրս Սենեքարիմայ հայոց արքայի . և 'ի Հայրապետութեն տէր Վահանայ կթողիկոսի : Որ սնեալ 'ի կարգ կրօնաւորութեն 'ի վանս Նարեկայ, որում և եղև առաջնորդ, ուստի և հռչակեցաւ Նարեկացի : Այն սա երկնահանճար վարդապետութբ գերափայլեալ՝ մեկնեաց զերգն երգոց Սողոմոնի . գեղգեղեաց զճառ Խաչին, և զներբողեանս 'ի սբ Ածածինն, 'ի համօրէն գունդս առաքելոց, և 'ի սբն Յակոբ մծբինայ . և զքարոզս գանձից : Այս բանաստեղծն սեր-

Ճառս

ճամանութե՟ն գրեաց զայն զ ղ՟ե բանս աղօթից 'ի խնդրոյ հայցման հարց միանձանց, զոր թողեալ մեզ վերջին ժառանգութի անապառ մթերից՝ փոխեցաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերիտասարդական հասակի, 'ի թուականիս հայոց՝ դճծէ. և ամփոփեցաւ 'ի նոյն վանս նարեկայ։ Իսկ յորժամ Սենեքարիմ որքայ փոխեաց զաթոռին 'ի փոքրն հայաստան, ապա և միանձանցն նարեկայ դիմեալ մերձ 'ի կաղմանս քաղաքին Ակնայ և Տիւրիկեայ, շինեցին վանս յանուն Նարեկայ, ուր բերեալ հանգուցին զպատուական մարմինն, թէև այժմէ աւերակ, և կոչի ուխտ Արակայ, յորում լինին նշանք բժշկութե 'ի փառս ա՟յ։ Որոյ ա՟ծախօս մաղթանաց օժանդակութե՟ արժանացուք զմեզլական տեսութեն ա՟յ. որում պատիւ փառաց ծնրադրական երկրպագութե՟ յաւիտեանս. ամէն։

Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ՝ Ներբողեան առ սբ Ա՟ծածինն.

Գումարք խմբից դասուց երջանկացն՝ պատուասիրեն բիւրաբեղուն բանիւք գովեստի՝ զակղենալոյսն կենաց դալից 'ի կէցս բանից ըղձաձայնութեց. և ո՟չ փողովք տաւղօք և քնարիւք զդայական սրտի՝ շարժեալ զգործի՝ զգերազանցեալն 'ի լյա անմատոյց ուրախութե՟ վերադրութեանն. Եւ զանձառ արարչութեն հրաշագործ ամենաստեղծն տ՟րուն օրհնելով, պատճառ փառաբանութեն խնկուն հաստչին զհաստատածոցս տննուն գոյութե՟. ո՟չ և ճշմարիան բան ցուցանէ, 'ի ստեղծանելն իւն զայս ա՟մ, բայց զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զիս մեծաձայն,

և

և ա̄մ հրեշտակք իմ գովեցին զիս Յուարդ՝ եթէ
հրափայլ և երագընթացն փառաբանիչք՝ վերնաթռիչ
պատգամաւորքն՝ հոգեխանութ և աննեղծական կենդա
նեացն նա օրհնաբանի. որ թէպէտ և նուքա վեհք են
բնակութ կայից սորիցս, և նշոյլ երկրորդ՝ լուսոյ
առաջնոյն. այլ սակայն յոյժ անսահմանաբար ապաւորու-
թբ առ բնութ բարի բանին բարձրելոյ՝ բարեզար-
դաբար բերկրանօք բերին. և որ գոհաբանի առ 'ի
նոցանէ ոչ ա̄ծութ̄ին՝ լոյնաձիր հեռաւորութ և
ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անջրպետ նշուլեաքն ծած-
կի 'ի նոցունց: Այս զայն՝ որ զանհասն հրեղինաց 'ի
հողեղէն յարկին պարունակեաց. և զանձառն 'ի սե-
րովբէից զգալի մարմնոյ յօդեալ պատեաց. և զկերակ
րիչն դասուց հրեշտակաց՝ կաթնասուն սնեալքն դի-
եցոյց, ո՞վ երդ պատկանաւոր 'ի ձայն գովեստից օրհ-
ներալ պատուեսցէ։ Ո՛ մարմնարանն անեղին՝ և ըղ-
ձեմարանն մեծին. զատաղաւարն տիրական՝ և զխորանն
ա̄ծական. զխառնարանն ճաշակման՝ անապական խը-
րախճանութե. զարքարանն մաքրութե՝ և զընդա-
նակն զգաստութե. զնպատակն կուսութե՝ և զօրի-
նակն երանութե. զհարսնարանն անլուծանելի՝ ան-
ժամանակական փեսայի. զընակարանն հանճութե կա-
մաց անեղին ա̄ծութե։ Ո՛ ոսկեան փառաւորդ շնորհաց
ընդունակին, և ոչ նուէրին ա̄ծութեն օրհնութ հը-
րեշտակացն պարք՝ ոչ պարտանէ պատուել ժպրհին,
թող թէ մարդ երկրային 'ի կշիռս չափոյ բերանոյ հո-
ղացանդուածս հիւթոյ մնեղիս մարմնոյ. քանզի ան-
ձառութ անհասականաւ վեհագոյն ամենեցուն փա-
կեալ գտանի. և ոչ զօրեն երկնայինք զարարչին ան-

հաս

հաստ տնօրէնութեն զանքննելին ծնօղ՝ արժանապէս մե-
ծարարողել: Զանզի թէ ըստ առաքելական ձայնին
պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յումեքէ պատմի, այլ
որ զլրութի բանին էութե ածութեն յղացեալ կը-
րեաց 'ի մարմնի՝ զնորդ զննեացէ շարժուք շրթանց
լեզու մարմնեղէն զնա ձանաչել:

Ո՛ւ թէ դասք պետութեց անմահից վեհից վերնոյ
բնակութեն՝ եկեղեցեաւս 'ի յոյս խորհուրդ խորին
յաւեցան. այլ յայտ է, թէ մեծ է առ նա հիացումն
զքանչելի գործոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւո
րացս բանից պատմաւե, Բայց սակայն երդեացէ բանս
ոլքան զօրեացէ 'ի բաղձանաց սրտի փափագման՝ նմին
ընծայ օրհնաւաք փառաց տեսչութե. նա զի թէ
երկինք՝ փառացն ոյ լինին պատմաբանք՝ և յանդրէն
դարձ ատարադրելոյ առհմին յուդայի՝ ժողովք ժողո-
վրդոց տեսին զփառս անեղին, այլ այժմ յերևիլ
բանին 'ի մարմնի և լինել մարմին ադամեան կերպիւ,
հարկ է յայժ ձանհողապէս ոչ միայն անմարմնոցն՝ այլ և
զդայնոցս արժանաբար բղձականութ հնչել զձայն բերկ
րանաց բարբառոյ բանից օրհնութեց: Զանզի խոնարհս
այս երկիր՝ եղեալ տիրակիր՝ դասու լծակից ընդ ածա
կիր երկինն վերին. մի որոյ խրախուսեալ հոգևորա
կան հրձուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պա-
րու՝ տօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն. ըղ
դայակին սեռս եղականաց, և անմարմին դասք հրեշտա
կաց. յերևելիս տեսականաց, և յիմանալեան ծածկե-
լեաց: Ընդ որս և մեք կցորդք այսօր եկեղեցի դասու-
տրր վերինն յարկի երկնայինն առաղտասի, պարեմք
հոգևոր տարփմամբ՝ երգելով. քեզ ընդ երկնայնոցդ

Ո՛վ ամենանա՟ք արարչընկալ տիրուհի և ա՟ծածին · որ զանտանելին երկնի բարձրութ՟ե և երկրի լայնու-թեան , ծովու խորութ՟ե և անդնդոց անհասութ՟ե , զ՚ի քէն մարմնացեալն իսկութ՟ե էութ՟ե , յորովայն անձուկ ս՟րբ քում սենեկի կրել զօրեցեր ։ Դու որ հոյեցեալ երջանկին յօբայ՝ պատուաբանեաց ՚ի ձե-ռակաց՝ զանբաւութ՟ի մեծին պանչացուցեալ · յումեմն դիմաց ասելով , եթէ չունիմ զնա · և զայլ-մէ , թէ չէ ընդ ինև ։ Որում երդակցեալ վեհին յովհաննու ՚ի բանն յայտնութ՟ե ասէ հիացմամբ , փախեաւ երկին և երկիր ՚ի մի սաստանուն ՚ի դիմաց էին , և տեղի ոչ գտաւ · քանզի արդարև յաւէտ անձկութ՟ք ամփոփին ՚ի բերումն բովանդակութ՟ե արարչական բանին հանգստեան ·

Սակ դու ընտրեալ ՚ի զարմէ և ՚ի զանգուածոյ մա-քուր զաւակի ս՟բ ա՟ծածին · տարար զնա ՚ի քեզ ա-խորժ հանգստեամբ կամացն հաճութ՟ե , եղեալ երկիր անձնական՝ բանական բուսոյն · և զգայական անդաս-տան՝ կենացն հացի · և վառարան բորբոքման՝ անշէջ կայծական · և մայր դալարաբեր՝ հայրական ծոցածին ծաղկին · և ծառ երկնուղէշ՝ անթարշամ խնծորին · և գործարան գոյութ՟ե՝ լուսատու մարգարտին · և լեառն արձանունակ՝ երկրալեր վիմին · և այգ արփի-ակիզբն՝ աստեղն առաւօտին · և յարկ դիտապետին՝ բանական հօտին · և արքայարան լուսակերտ՝ անմահ թագաւորին · և մայր կաթնամատոյց՝ բնաւից ստեղ-ծողին · և հարսն սրբուհի՝ հօրն ք՟ի ·

Ընկա՛լ և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհնութ՟ե , քումդ երանութ՟ե բանաւորութ՟ե · խրախացիր և ձայ-

նիւ

նիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն՝ բերկրելդ 'ի
կանոյս. բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհուե.
անկատաղարթ մարմնոյ ածութեն խառնարան . ի-
ղարան ծնելուե քնական անուանադրուե . որ նախ
քան զծնանիլ բանին առ 'ի քէն՝ անթերի լրականուե
հրեշտակական թևոցն պզօղմամբ՝ ցանդ արկեալ
պահէիր անաղտ անբծութ. Ու որ հաճեալ հաւա-
նուե երրորդական փառք ածուեն՝ ճանապարհ ա-
րար հանդստեան . քանզի հոգին որ եկն 'ի քեզ՝ յօ-
րինօղն անախտ սրբուե . և բարձրելոյն հօրն զօ-
րութի՝ մօրդ հովանացաւ . որդւոյն պատրաստեալ
զքեզ ընդունակ : Ու որ բնակեցաւն էակիցն հօր
բարձրելոյ՝ էր անժամանակ . և որ յօդաւոր մարմնով
'ի քէն ծնաւ՝ սկիզբն ունի էութե նախ քան զա-
րուսեակ . ուստի և զյօդաւոր մարմինն միակ , խառ-
նեաց ընդ ածական բնուեն իւր անքակ . և սեպհա-
կանեաց զաթոռն հօր իւրոյ դաւթի յաւիտեն . թա-
գաւորեալ տանս աշխարհի և երկրիս քաղաքի . ար-
կեալ սոցա ուղ ճանապարհի զխոյատկերան գործի՝
հանել 'ի կամարն երկնից տաճարի . և կանգնեաց ըզ-
խորանն կործանել ադամեան մարմնոյն՝ 'ի նորոգուե
շինուե քնական ուխտին դաշնաւորուե .

Արդ՝ այսպիսեաց բազմաթիւ և բարձրագոյն բա-
րեաց ընդունակ և մատակարար՝ միայն դու մաքուր
կուսուե էին խնկարան տիրուհի օրհնեալ որ ածա-
ծին . քանզի իբրև զճնշումն խառնուե խնկոց կըն-
դրկի և զմուսի ընդ տաշխին և կասիայի՝ բոլորոքեալ
հրով մաքրուե բարդեցեր զծուխ բուրման անու-
շահոտ սրբուե 'ի հաստատելիս ածոյ և հօր հաճուե .

զարուք մաքրեալ, բարութե լցեալ, հեզութե ար-
ժանացեալ, առաքինութե կատարեալ, քաղցրութե
աղբիւրացեալ սբ՟ Ած՟ամայր։

Խնդա և ուրախ լեր յաւէտ անձառ ծնելոյդ 'ի քէն
անեղդ Այ՟. որ 'ի նմին յորդւոյն քո խնամոց՝ հրաշա-
զարդ փառօք ամբարձար 'ի կատար աւարտման վեր-
նայինն երկնի լուսոյ. և թեւօք թեթեւութե հոգւոյն
սրբոյն՝ յիմանալիսն վերաշուեցեր 'ի կայանս հնդչել։

Ուսար և զանհասանելին իշխանականս իմացման՝ զան-
կատարելին զդայուն սրտի նկատման՝ զվայելս անտե-
սիցն՝ անձնապէս հաղորդելով, զանեղծին փառաց
ճոխութի՝ քեզ սեպհականեցեր սբ՟ Ած՟ածին։

Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն, կրօղ արարչին
առաքինութե. որ պճանչելաբուեալս հրաշիւք ներ-
գործեալ քև 'ի մեզ զփոփոխումն մեծ արդասեաց
փառացն ընդ փոքուն յեղանակեցեր. քանզի զան-
հայրն մանուկ՝ մայրդ որդեպէս դերադդուեցեր.
և ըմբռնեալ բարձողաց ձեռացդ բազկօք՝ զանպա-
րագիրն էակ մարդացեալ՝ 'ի համբոյր հպելոյ մա-
տուցման շրթանցդ ողջագուրեցեր. որում գառք
մեք ժառանգակիցք՝ աբբայ հայր զԱծ՟ առ ձայնել՝ 'ի
ձեռն քումդ միջնորդութե սբ՟ Ած՟ամայր։

Բարեհամբաւեալ ես մաքրուն շաւիղ նախընթաց
կուսից. որ զլիութե ունողն գոյից՝ կարօտաբար
կաթամբ լցուցեր. և աչաց մարդկութե զանտեսն՝
'ի մարմնի ետուր նկատել. վասն որոյ զԱմ՟ բերան
գոհութեամբ՝ մատուցար քեզ օրհնաբանս՝ անձկալ
տարփման սուրբ Ած՟ածին։

Երանեալ ես դու 'ի լեզուս ամբիծս ընտրական շըր
թանց

թանց ծաղկեղ յեսսեայ պտղոյն մեր կենաց. որ 'ի դը
րաւէ խառնուն քաւից յեղանակեն տարերաց՝ անկը
ցորդ մնացեր 'ի մասնէ հողածնելոցս հասարակաց. ոչ
բերող ծանրուն բնակակէր համաստեղծս կարեաց,
այլ քերովբէօրէն հրաբերան բղխող նշուլից: Ուստի
երագ ընթացիւք հեռոց հեռացեալ 'ի վայրն անմա-
տոյց, յարփին վերին ընծայեցար ո՟վ ա՟ծամայր:
Խրախացի՛ր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նոյս. որ դժուարընտել դատախարակաւ խաչին
վարժեալ կրթեցար, որդւոյ քո կցորդակցութե՟,
միատեւակին ժուժկալութե՟՝ կրելով զերաշխեպ վշտաց
ծնեցելոյդ 'ի քէն ա՟ծ. մշտաջարչարն մեռելութե՟ անձ-
նատուր սօթով խոցոտեալ. իբրեւ զորոջ անարատ
քահանայական նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ
մատեար՝ ասրաբույս եւ տեւադիտակ գեղմնաբարձ մա-
քուր պատարագ. 'ի ճգնաւորական վարս ողջակիզեր,
քան թէ 'ի սրոյ հանդէպ խողխողեալ: Վ՟ այսորիկ
'ի նուէր քոյ զենման՝ հրեշտակացն պարք պաշտպա-
նեալ, ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ՝ զմիայն
արժանիդ պատուեալ գովէին ո՟վ ա՟ծածին:
Խրախացի՛ր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նոյս. որ 'ի կոյս եւ յանարօր արգանդէ բան բեղմնա-
ւորեցեր. ցաւոց անխծից՝ արմատ օրհնութե՟. հօրն
ադամայ՝ որդի բերկրութեան: Վասն որոյ շնորհ
ունելով քեզ օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշ-
խարհի, երանեմք քեզ ո՟վ ա՟ծածին:
Խրախացի՛ր անբաւ բերկրանօք հարսն լուսոյ ոսկե-
զարդ զգեստուք պաճուճեալ. որ յօրէնս երկրայինս
աղջաւոր կրից, զերկնայինն ածեալ մատուցեր. եւ

զաննմանն նմանեաց մաղանդուած ազգի մարդ-
կութեան՝ ՚ի չափ հասակի գերոյ՝ գեղեցիկ զատեղն
վայելուչ ՚ի լիութանանէ մեղ պարգևեցեր ։ Ուստի
զպատկեր նախահօրն ՚ի քէն ստացեալ նորոգ հաս-
տատեալ՝ գոհութեամբք զքեզ տիրամայրդ ։

Սրբախացէր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետա-
ւորին՝ տաճար սրբափայլ ․ որ լուսով ածականա-
ւոճացեալ լցար ․ և երկրաւոր մարմնով՝ երկնայնոյն
աթոռ կազմեցար ․ և արեգակնակէս հոլովմամբ՝ ա-
րուսեակն երագ ընթացար ։ Վասն որոյ բացեալ
զբերան պատուայն՝ ամլածին որդւոյն՝ օրհնէր զօրհ-
նեալդ ՚ի կանայս՝ սուրբ ածածին ։

Սա և դու լցեր զառունն զաքարիայ բարբառովն
գոհութե ․ յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ՝ որ է ․քո
միշտ օրհնաբան ․ զի երանեն աշխ յայսմ հետէ ․քեզ ած
ազգք՝ ըստ բանի ածազգակից ․քում դաւանութե ․
սկզբնարար կուսից անարատու ․ ՚ի բերկրեալ լե-
զուս շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ մե
ածածին ։ Զանզի արդ եկեղեցի դասուց անդրան-
կաց՝ զ՚ի ․քէն մարմինն ՚ի բանէն անանջատ՝ համապա
տիւ հօր փառաւորէ յերկիս սրբասացս ․ առ որ հպա-
ւոր ․քո գոլով ահաւոր խորհրդոյդ տեսօղ՝ զանձառն
ուրախութ յաւէտ վայելես ։ Օ ՚ի զոր նոքա թևաս-
․քօղելով դիմաց ծածկութիւ ՚ի բացուստ ակնարկեն,
դու յաւէտ համարձակ նմին կաթնաձիր մայր ցու-
ցեալ ծանուցար ․ և ՚ի մէջ դասապետաց ձեռաց՝ ոնն ըզ
մանուկ զծերն հին աւուրց դդուանօք ընկալար ․ ե-
ղեալ կառք անձնաւոր կայից՝ բազմելոյն յաթոռ․քրով
բեէից ։ Ա՛՞ զի ոչ ընդ ․քեզ միայն, այլև ՚ի ․քեզ ․ ոչ

միայն փարեցաւ բազմեալ, այլ բնակեցաւ տաղա-ւարեալ. ոչ միայն միացաւ 'ի զանգուած մարմնոյ, այլ և մարդացաւ, առեալ զկերպարան 'ի քէն սկսե-լոյ. ոչ միայն մի զօդեցաւ քո յերկուց գոյութեանց, այլ և ընկղմեցաւ յանապականն անօսր էութիւնն՝ մարմնոյն վերբերուածն. ոչ միայն միջնորդաւ անձինն ընդ հողոյ միաւորեցաւ դիմանկ տեսակօք, այլ եռա-մասն խառնեալ էութէք միաւորեցաւ անշփոթելի։ Ո՛ր որդի մերոյս բնութե՛ յաթոռ հօրն իւր աջոյ՝

յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ։

Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս՝ զմատակարարդ և զպատուոր մեծս խորհրդոյ՝ երանեմք ըղձական երգովք զանժամանակն էութեան երջանկիդ ծնօղ. որ զամի և ամենեցունց պատկերացն՝ հոգեշունչ երգովք 'ի քեզ ընկալար. ոչ 'ի մասնէ, այլ 'ի լրումն. ոչ հատ-մամբ, այլ հաստատութե՟. ոչ բաժանաբար, այլ ամ-բողջապէս. ոչ փոփոխմամբ, այլ փոխատրութե՟. ոչ 'ի ծիրս սահմանի տեղւոյ, այլ 'ի սենեակ լայնատարր ոգւոյ։ Զանգի զբերօղն 'ի կշիռ ձեռին զերկիր և զերկինս՝ տարար յարգանդի. և ոչ միայն 'ի տես նկատ-ման աչաց նայեցար 'ի նմա, այլ և շօշափմամբ ձեռացդ ծանեար. ոչ միայն ողջունեալ զանհասն շրթանց, այլ և ըմբռնեալ. ոչ միայն զննեալ զհասարակաշէն խո-րան մարդացեալ բանին, այլ և անուանեալ կոչմամբ յո՟ զքո՟ն ո՟յ. ոչ միայն ստեամբքդ սնուցեր զանժա-մանակն ըստ աւուրց, այլ և ամենայն հասակի զնոյն ըն-ծայեցեր։ Ո որ խոստովանի հանրական եկեղեցի ըզ ծնեալդ 'ի քէն՝ ա՟ծ ճշմարիտ, ե՟ նախնական գոյակն միացեալ, 'ի տեսութեն խմաստից քննութե՟ մեր փա-կեալ։

կեալ։ Յորոյ տեսլն աղացուցի խաբողն յակոբ՝ ըմ-
բռնեաց զմարտուցեալն ընդ իւր պնդապէս. և զան-
խուլ խորհրդովն զածատեան անուն ընկալաւ։
Այսպէս և որ 'ի քէն ծնեալք մարմնով՝ 'ի յար-
գանդ սրբոյդ սենեկի՝ ընդ ած խառնեցաւ. և խա-
բեալ զերդամն մարդկան թշնամին՝ մարմնով դերա-
զանց նմին բարձրացաւ. մն որոյ ոչ տեսօղ ոք, այլ
ճշմարիտ ած անուանեալ, զամենեսեան յիսրայէլ ա-
նուն փոխադրեաց. Սակս որոյ լի բերանով ըղ-
պաշտպանդ փրկութե այսմ մեծս խորհրդոյ՝ երա-
նեմք զախտուհիդ մբ ածածին։

Որոյ տեսչութեն ոք նախատիպ 'ի ծովէ քարն պատ-
ուականն հրաշիցյ՝ և սպիտակ մարգարտին մաքուր
կերպարան դրոշմեալ ցուցաւ։ *Քանզի արդարև
դու ես այն պատուական յաշխարհիս ծովէ ընտրու-
թե, որ զածային հրոյն տարար կերպարան։ Որն որ-
քան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ՝ սրբու-
հի. զի թէ առանց մարգարէիցն հոգեկիր յղացմանէ՝
խորհել ծնօղք ատացան. ապա դու որ զբանն ած
անձնաւոր՝ հայրենի էութենն հպաւոր՝ 'ի սենեկի
քում մաքրական՝ մարմնաւորս բազածանուցեր, զոր-
պիսի արժանապատիւ գովութիւս ոչ ընդունիցիս։
Ով շնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ՝
յանմատոյց գեղեցկութեն պայծառ փայլփայլել. ով հա-
մեստ հեզութե խոնարհ անբծութե կերպասիւք լու-
սոյ 'ի հոգւոյն պարապօղեցեալ. ով զարդուք երկ-
նայնովք ոսկեզօծ սրբութե, արծաթափայլ մաք-
րութե, ականակապ պսակ քեզ փառաց զբարձրելոյն
հովանի 'ի գլուխ ընկալեալ. ով քառեակ մանեկա-

նշու

Նշուլափայլ մաքուր ուղղոնցն յեռամամբ՝ այ հոգւոյ
և մարմնոյ խառնմամբ ՚ի մի էութե երիցն հիւսմամբ ՚ի
յորդւոյն՝ լանջք սբ. քո շնորհօք առլցեալ:
Օրհնեալք միայն ՚ի կանայս՝ շրթամբք քահանայու-
հւոյ մօր մարգարէին յովհաննու փառաւոր. և ՚ի դա-
սուց համազարմ նմանացելոցս՝ ցանկալի երգօք ներ-
բողական տաւղօք: Զի թէ բանական մարդոյ
գոյութի ՚ի պատկեր այ ՚ի սկզբանն ստեղծաւ, և
այսր աղագաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ. այլ ևս
առաւել քեզ պարտական եմք երկրպագութե ու-
նել շնորհ տիրամայր. որ այ ՚ի ծառայի կերպարան
ստեղծման եղեր պատճառ. առ որ ՚ի լրումն աւարտ-
ման՝ մարգարէական կառքն հասանէին. այն զոր ա-
սէ, եղիցի ՚ի վր առն ձեռն քո, և աջ քո ՚ի վերայ
որդւոյ մարդոյ ՚ի քեզ խրախուսելոյ: Աջ և կա-
րողութին և բազուկն հօր միածինն ՚ի քեզ հան-
գուցեալ, և զամ որդիս մարդկան՝ վերոյս. և երկր-
պագուս իւր զօրացուցեալ: Այսն նկարագիր՝ և
կերպարանն հօր գոյութե ՚ի քեզ բնակելովն՝ սըր-
բութի և արդարութի լրման աշխարհի ընձեռեաց:
Ապա յիրաւի արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք ըզ-
քեզ բարեհամբաւեմք սբ. ածածին:
՚Ի մարդկային զարմէ՝ հրեշտակ երկնային. յեղծա-
կանաց սեռից՝ անմահ սերովբէ. ՚ի հողային նիւ-
թոյ՝ ոսկի սափորոյ. ՚ի ծովային բերմանց՝ շնորհա-
լից մարգարիտ. ՚ի յեսեանն բուսոյ՝ քաղցրապտուղ
ծաղիկ. ՚ի հաւուց նախնեացն՝ ձիր օրհնութե. ցօ-
ղոյն հանդարտի՝ ամպ անձրևաձիր. արևուն ծագ-
ման՝ ակն արփիափայլ. մերկացելոյ այգոյն՝ ատաղ ա-

ռա

ռաւօտի · գիշերոյին մթոյն՝ խափանակ երկրանց · օրինի ստուերին՝ տուր ճշմարտաձառ ։ Սակս որոյ լեր ընկիւթ գործօնեայ այլազանեաց բարեաց օրհնեալ եւ դու 'ի կանայս · նախաստեղծին մերկացելոյ՝ փառք անկապտելի · վշտացելոյ անխծապարտ մօրն՝ սփոփիչ քաւութե · որդւոց նոցին խռովելոց՝ խաղաղութե ձօյնստու ։ Դու մօրդ՝ որ բան բաղդատելով զանհամեմատ քո մեծութիւն լիցի կարօղ գերահռչակել · արարչին մայր · անհասին ծնօղ · անբաւին գրկարան · ամենակալին յանձանձիչ · փառաւորողին զգեցուցիչ · մեծօրհնելոյն գովիչ ։ Ահ՛ յաղագս այսոցիկ բանաստուքոյ բանի՝ յիրաւի տացուք քեզ երանի մայրդյի ։ Աննիրհելի դիտմամբ լուսալիր աչօք նկատեալ տեսակ · կատակ մանկաբիծ , անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ · սահման յարակայ՝ մեծութեն կցորդութե · երկուց միութեն անայլայլականի՝ կառ պատկանակիր · մեհեին պատկեր կերպին կշռորդեալ · թեթեւ պարզութ հիւթիւ բաղկացեալ · տուր տարբերական , տողիւ ձեւացեալ · տուրմար տենչալի , անխառ դրօշմեալ · մատեան մեծութե , շնորհիւ նկարեալ · նամակ ընտրութե , բանիւք բարդեցեալ · արձան անձնական , իմաստիւք զօդեալ · կնիք մատանւոյ , տէրամբ կերպարդրեալ ։ Ո՛վ զուսա լուսանիւթ , երկնից արքային · օթոց սրբութե , անմահ բնակողին · յարկ վայելչութե , անեղ շինողին · աւիթ մարդկութե , բանի անեղին · գործի մարմնութե , մեհին ընութե , պատճառ պատաշաճից , անպատկառ ճշմարտութեց · օրինակ ուղղութե , անայլայլակ վճիռութե · անպակաս աճելութի , լման թերութե · խակուհի երկնային ,

կենդանեաց գաւառին․ մասնակից շնորհընկալ հայ-
րական գթութեն ․ անպարտակիրն աղակցութե ,
երկնից վերառին ․ անժամանակն արդանոյ ծանու-
ցող ծննդեան ։

Եւ զհօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ ՚ի սուրբն կոյս
աշխարհի՝ մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր ․
և որ թեւովք խնայական պահպանութե զպարունա-
կօղն պարփակեցեր ․ Եւ զկենցաղոյս ընթացս՝ ընդ-
լուսաւորդ կենացն շաւիղ ածեցեր ․ և ըստ նմանու-
թեան օդային թռչնոյ՝ ՚ի յանցաւորաց ստոր փո-
խեցար ․ և ՚ի մէջ դասուց հրեշտակաց՝ ունօղ ոչ յայտ-
նեալ ծանուցար ․ Եւ լուսարփի ամպով առ ՚ի նոցա-
նէ պատուեալ համբարձար ․ և հողեղէն հաստատած՝
՚ի քրովբէից աղի հանգուցար ․ և ՚ի կանանց ազանցն
կերպից՝ արուսեկին տեսակաւ տեսար ․ և զննելի բը
նութ մարդկայնոյ՝ յանձառաշնորհ խորհուրդ ծած-
կեցար ․ և ՚ի ստեղծողէն քո և համայնից՝ հպատակօրէն
ձեռով պաշտեցար ․ և հաստողին ծագաց աշխարհի՝ մայր
օրինակ անուամբ ձայնեցար ․ և մեղուցելոյ կնոջն ա-
ռաջնոյ՝ առանց յանցանաց զաւակ գովեցար ․ և ամ
անբծաց ընտրութեն՝ պսակ սրբութե դու դասանե-
ցար ․ և իբրև զհանդարտ երկինջ անպատ՝ արարչա-
ւանդ լծոյն մատուցար ․ և իբր յաւանակ կամաց ան-
բաւին՝ ածութեն հեռաւեցար ․ և ՚ի խորոց ծովէ աշ-
խարհի՝ շուշանական շաւղօք ամբարձար ․ և իբր ՚ի
դժնեայ փշոց խառնութեց յաշխարհիս զբաղմանց ծաղ-
կեցար ․ և իբր ՚ի դառն արմատոց երկրի՝ քաղցրաձա-
շակ պտուղ յայտնեցար ․ և երրորդութեն անտես թագ-
նութ՝ խորհրդակից սիրոյ կոչեցար ․ և ծածուկ հա-

ւաք

ւորման բանին՝ իբր լուսատու ձորձով պատեցար. և
անքակ էին աներուն՝ սահման սկսման վերակարգե-
ցար. և 'ի սրբասնեալ միջոց քո ասեանց՝ զանկեան 'ի
աշխին ծրար թագուցեր. և 'ի կուսական քում բա-
րունակին՝ զանմահարարն ողկոյզ հասուցեր. և միջ-
նորդ կենաց երկոցունց՝ զքանչելագործս համարձակե-
ցար. և համաղէշ 'ի խաղաղութի՝ մրրկածուփ շարժ-
մանց կացուցար. և խորախակից վերնոյն բարձրուն՝
անկապտելի անուամբ պատուեցար։

Որդ՝ յոյզքանս, և 'ի սոյնախոխս, և յես ընտրելական
երգս բանաշիւսից գերահռչակեալ ես. վսեմական
վարուց նախընթաց և յառաջաշաւիղ մեր ածածին։
Վզի որ երևեալն 'ի քեզն մարմին անպարունակ բը-
նութեն հօր՝ ակիզբն ասի հեռեման խաչանակ մա-
հակիր ձգանց. այսոք երանեալք և բարեբանեալք,
գերօրինակ ցուցման տեսակի ածակրօն կարգաց ծա-
գեցար։ Վքն զանմատոյց հուրն կիզանօղ՝ անապա-
կան ծառրմամբ ծախեցար. քև զարադեալն 'ի թևս
օդայինս՝ 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք. քև զան-
կցորդն տեսականաց, 'ի մարդկային կերպ նկատե-
ցաք. քև զընվեալ բարձօղն մեղաց, իբր զգառն ձա-
շակ ընկալաք. քև զատեալն 'ի չարագործաց, որք որ
ճշմարտի երկրպագեցաք. քև զանծանօթն հօր էու-
թե, ազգակցաւզես օրհնաբանեցաք. քև զմուրհակ
պարտուց անխծիցն, 'ի յաւազանին ջուր ընկղմեցաք. քև
զանտէսն աչաց հրեշտակաց, աղքայական ախաք դդուե-
ցաք. քև զանմահման բանին բնութ, 'ի հասարակա-
ծին ախք համբուրեցաք. քև զադամն նոր հոգեղէն,
'ի չափ հասակի առաջնոյն տեսաք. քև զարեգակն որ-

դա

դարուն, կենցաղակից մեր կցորդ ստացաք. և զան-
ժամանակ բանին եւն, սկսեալ ՚ի դաւթայ պատ-
մեցաք. և զանհամեմատն մարդոյ պատկերի, մեզ նը-
մանատիպ գործովք գրեցաք։ Արդ՝ այսքանեաց սըր-
բազնական մատանցս ճառեցելոց՝ դու միայնակ պատ-
ճառ՝ անարատ կուսից նորատակ կրօնից՝ տիրամայր
ո՜վ Աստուածածին. Քանզի թէ չէր ՚ի քէն ածեալ ու-
ղէշն երկնային, ոչ էր պատարագերել զանձաշահիկելն ՚ի
շրթանցն մեր հաղորդումն. և թէ չէր երևեալ հօրն
արդարութեան ՚ի յերկնից, չէր էր սկսեալ ճշմարտու-
թեան ՚ի յերկիրս. և թէ չէր յղացեալ յանփոփոխական-
քումդ արգանդի, ոչ էր մարմնացեալ. և թէ չէր յայտ-
նեալ մարմնով բնութեա, ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ
անհասն խնամոց. և թէ չէր կրեցեալ ՚ի գիրկ բար-
ձողաց հողեղէն բազկաց, ոչ էր ծանուցեալ. և թէ
չէր համբուրեալ երկրաւոր շրթամբք՝ ոչ էր ճառե-
ցեալ. և թէ չէր հեռանեալ ՚ի մարդկան ընթացս, ոչ
էր քարոզեալ եակն ՚ի յենցս. և թէ չէր թափեալ
լոյն անապական ՚ի վերհաղորդնէն, ոչ էր զմեզ ծծել.
և թէ չէր խառնեալ զմերս ընդ լուրումն, ոչ էր մը-
կրտեալ. և թէ չէր խրախուսեալ մարդն ՚ի յերկ-
նայնումն, ոչ ևս էր սրբեալ. և թէ չէր խոնարհեալ
բարձրն ՚ի յընտանի փառացն, ոչ էր վերացեալ ՚ի լու-
սաւորեայնոցս առեցեալն։ Այց մարմնացաւ, որքան
մարդացաւ. նոյն և յայտնեցաւ, ըստ որում ծանու-
ցաւ. աւետարանեցաւ, ուստի փառաւորեցաւ. իսկ
մաքրեցաւ, որով երդեցաւ. իսկ մկրտեցաւ, որ և
վկայեցաւ. նոյն իսկ պատմեցաւ, որով ճառեցաւ.
իսկ անանկացաւ, որով ճոխացաւ. իսկ հնազանդե-

ցաւ,

ցաւ, որով պաշտեցաւ․ իսկ երկրպագեցաւ․ որով
խոցեցաւ․ իսկ կենդանացաւ, որով թաղեցաւ․ իսկ
պատուեցաւ, որով պատժեցաւ․ իսկ ամաչեցոյց, ո-
րով պատկառեաց․ իսկ բերկրեցոյց, որով տրտմեցաւ․
իսկ զարթեցոյց, որով մերկացաւ․ իսկ ողջացոյց, որով
բեւեռեցաւ․ իսկ կանգնեցաւ, որով վտանգեցաւ․ և
պղծացաւ ոչ վերնոյին, թուեաւ ոչ հողեղէն․ ծած-
կեցաւ ոչ զանքննելին․ փախեաւ ոչ զանհաս․ 'ի յամպս
երկնից եդ զգնացս․ դաւեցաւ ոչ միածին․ բա-
ստրաբուղխն կոյսակոյս ներկեաւ․ անկից վերայն խա-
ցովն հարցաքննեցաւ․ 'ի վեհից անմահ հրեշտակացն
հաւատացաւ․ յաղթօղն մեղման և մահու փառաւորե-
ցաւ․ դատաւոր արդարակշիռ յամ ազգաց վերապատ-
ժեցաւ։ Բանն 'ի քեն հիմնադրեաց զսկիզբն մար-
դեղութե անեղն խոհուն․ և յընտրեալ անպատում
շնորհն՝ զայս ամ անփոխանորդելի պարգևական ձիրս
ընկալաք։ Նուքն ամ այս պատրաստուն բարեբաս-
տուն բազմերանեան յուսոյ հրձուանաց մեզ հան-
դերձեցաւ։ Նա զամ փառս երանական լուսոյ նը-
շուլից՝ վերնոց և ներքնոց ծածուկ խորհրդոց, բաղ-
մադիմեաս պայծառ յօրինմն նոր արարածոց անձառ-
շինուածոյ նը եկեղեցւոյ, 'ի քեն ծնեցելոյ կերպիս
մերոյ և բարձրացելոյ անուանն յի, ծնկամք կրկնե-
լովք մատուցանեմք։ Ուստի և քեզ ընկերեցելոյ՝
զամենափառն օրհնաբանութի բանիս երկրպագեմք։
Օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, գլուխ նոցին պանծա-
նաց և պայծառ պսակ։ Պսակ կուսութե, մա-
քուր հարսնութե, պսակ ընտրութե, անփորձ դա-
վութե․ պսակ անեղծութե, լուսոյ նմանութե․ պսակ

շնոր

չարչարանօքդ, էին ծնելուէ. պսակ երանական, բանին հօր միութե. պսակ ՚ոք պարծանաց, կենացն բարձրութե. պսակ պայծառափայլ՝ վարուց իմաստութե. պսակ տիրապատուասատ՝ երկնահանճարն գիտութեան. պսակ պխտմանական՝ եկեղեցւոյ գեղեցկութե. պսակ պաշտելութե՝ սիոնի նորոյ զարդարման. պսակ յղբնանկար՝ յարփից եօթանց փայլատակման. պսակ առաջնորդական՝ վերնոցն պգտակցութե.
պսակ անբծութե՝ շաւղաց արդարութե.

Արդ՝ ամենեցուն վերակարգելոց թուոցս այսոցիկ բնակարան բաղձալի և երանելի, և ընդունարան ընտրական կամաց անբաւին, զքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծնունդքս սորաստեղծական ադամայ. որոց անհամար և անթիւ աղանց՝ ամրական և պահպանական պարիսպ կառուցար։ Քանզի յարժանահայց և յամենազօր քո բարեխօսութիւնդ միշտ ապաւինեալ, մնամք ՚ի հաստատութե. խրախեալք և հաստուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութե ամուր պատուարի սուրբ ծծածնիդ.

Պատուար պնդնայօրէն, ՚ի զանազան մաքրագործական յարձակմերալ. պատուար հրապարփակ, անմատոյց ընդդիմողացն հինից. պատուար բոցանշոյլ անհասպ և անհաս մատուցման դժնեայ դժրողաց. պատուար ամենահրաշ ըստ եղեկիէլի, որ աղխեալ զմուտքն՝ Ածդ բնապատումն գրեաց. պատուար շրջապարիսպ ըստ դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութե ՚ի բարձրելոյն հաստատեցաւ. պատուար ամրակառոյց քաղաքին վերնոյ ըստ պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր։ Քանզի զԱծ ծնար ՚ի մարմնի, և զծնունդս մարմնա-

ւոր սիոնի՝ որդիս արարեր վերնումն Հօրն: Որոյ աղագաւ օրհնեցաւ արդարեւ քոյ կուսուն ՚ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցար յամենուց մարմնաւորաց և տաճար Հօր խնկեցին: Որով արդարապէս ՚ի քեզ ընծայեալ բան պատմողին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի՝ յուղխից հեղեղաց յաւուր անձկութե. մաքրութի կուսից, և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութե հաստատութե եկեղեցւոյ, և ծնօղ անարատ բանին ՚ոյ: Ո՜ քեզ յաւէտ օրհնութե միշտ պսակեմք՝ ՚ի նուիրեալ անդիս սրբութեան քում տաճարի, և ՚ի թևս պահպանութե լոյնատարած՝ քումդ մաղթանաց ապաւինելով զձեռս մեր ՚ի սմա տարածեմք. և աներկբայ յուսով հաւատամք ասելով: Արդ աղաչեմք՝ ընկալ զերգաբան օրհնութիւն մերումս լեզուի. և հանեալ տացես սմա զձիրս շնորհաց սիոնի և բեթղեհեմի: Աստի արժանացուք ընդունել մասն փրկութե՝ յաւուր գալստեան մեծի յայտնութե՝ փառաց անեղծի, փրկչին անմահի, քումդ միածնի, միոյն ՚ոյ, ամն յի: Նուէր զպատճառ սկզբնաշաւիղ այսքանեաց բարեաց, ՚ի սոյն կամօքի գեղապաճնելոյ զքեզ պատուեսցուք՝ անժամանակ էին բարձրացեալ ծնօղ:

Նորին վերստին ՚ի վերայ դրոյ անուան խորոյ:

Գերազանց չափոյ կշռման երկնային բնութե, և քրովբէական նախադասութե եղեալ վեհական, սրբուհի պայծառ տաճարատ փրկչին քո. և նորուն խնկ տեսաւորիչ վմ մեր. ծունր կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի. հայցեմ վմ մեր առ ծնեալդ ՚ի քէն ամ ՚ի մարմնի.

Բազմէից յոգնաթիւ մասանց բերկրութե՛ն՝ ազգաց և ազանց արմատ օրհնութեն . 'ի ծագմանէ փառացն երկնայնոյ՝ անսասուէր նշոյլ տարփալի շողեալ 'ի տարրենս տեղի . անարիշ հողմամբ՝ մրրձաւոր անմատոյց լուսոյ՝ անձառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ . 'ի մահու պարտեացն զերծեալ զու.քեզ ազատան ծառոյ.քս .քումդ որդւոյ .

Դու յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուց՝ երկնայնոցն կրօնից եղեր հպաւոր . մարխամ անխթտեսութե նոցին զանգմնին որդւոյն կերպարան .

Աստի տեսին զանկէան՝ սկսեալ, և երանեցին զարմատ և զպատճառ . յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգուի կենաց . և պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուութի .

Գլխաւորեալ այսօր 'ի.քեզ զխմանալեացն փարթամութի . որ սլացեալ հասեր 'ի բարձունս երկնից . իբր անընդունակ ապականութե և մահու լուծման . յորմէ պատկառեալ անօթալ պարտիքն մահու . և ցուցար բնակից արժանապատիւ կենդանեաց երկրին . սուրբդ տիրամայր՝ որդւահաստեալ միշտ զողորմութի որոց պանդխտիմք 'ի վիհս ներքին .

Անօղ հրձուանաց անթիւ խրախութեց ծծոյին անկէտն խոստմանց 'ի բուրաստանս ան[illegible]անաց տիրական անկոյն . որոյ սաւղունք շաւաւիղացն՝ երկրոյին ջնարից դերաղանց . անդր մուծցես զքս դաւանօղքս մե տիրուհի մայրդ յիսուսի .

Բաւեմք 'ի.քէն աղերսիւ բանի, որ ես .քաղցրալուր դրաւ աշխարհի . միայն երանեալ և բարեբանեալ . հօրն հաճոյ հովանաւորեալ . որդւոյն ծնօղ . հոգւոյն վերընդունօղ . երրորդութե փառացն տարօղ .

վերանկարեալ զառ յաւազանէն անախտ արդանդէ զկարդացեալս անուն՝ 'ի դիր մատենի վերնում դպրոցին ։ Նաև զերգադրութիւն սակաւամասնեայ այսր գովեստի՝ արձան հաստատեա միշտ անկործան սբյդ առաջի ․ ընծայեալ մարմնոյս՝ զմիաշարս գիծ, և զգայական շնչոյս՝ զպատկեր բանիս ։ Զի լեր 'ի գոյից երկուց զուգելոց 'ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ, միշտ փառաւորեսցիս դու սովին օրհնութբ, ով անեղծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութբ ։ Թերևս 'ի ձեռն զօրեղ քոյին հայցուածոց, լիցի մեզ անդատապարտ համարձակութիւն յատենի մեծ և ահաւոր սբ դատաւորին ։ Նաև գտցուք արժանի անբիծ վարուք և ուղիղ դաւանութբ հաւատոյն հաստատութեամբ՝ հանդիպիլ և անդանօր ընծայի բանից քումդ երանութե ․ փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյսն՝ յանդիման դիմաց պաշտելի և պատկերի քում ածային և լուսանշոյլ մեծ պայծառութեդ՝ զէութի անքակ և անքննելի սբ երրորդութեան՝ 'ի միում տէրութե և արարչութեան ։ Որում վայելչական պատիւ և գովեստ անդադար երգոց ․ այժմ և միշտ յաւիտեանս յաւիտենից ․

ամէն ․

Համառօտումն աղօթից եռամեծի և քաջ վարդապետի Մ՝Խիթա-րայ Գօշի խոստովանողի ճգնաւորի և բանիբուն հռետորի՝ ասա-ցեալ ՚ի սուրբ պատարագին։

ՏԷ՛Ր Աստուած իմ, յո՛ւ քո՛ բան հօր և կերպարան, կենդանի և կենդանարար, լոյս և փըր-կութիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ։ Որ շնորհես առաւել քան զարժանն, և տաս խընդ-րողացն զպիտոյս կարեաց։ Զի ոչ միայն արարեր և տացար ՚ի վերստին յանցանելն մեր՝ չարչարանօք խաչի քո, այլ և միշտ զքեզ ետուր փրկանս կենաց մարդկան։ Ա՜հ որչափ մեծ եղև մինչև յերկիրս ո-ղորմութիւն քո, և յո՜ւմ երկրի ցուցաւ փառք քո։ Նա այնքան գերազանցեաց պարգևաց քոց նշանակ, մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան ազգք, այլ և երկնային զօրքն և առաւել մերձակայքն. ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անլռելի ձայնիւ ասելով, Սր՝ Սր՝ Սր՝ տէր զօրութեանց. զորս և ուսեալ մեր՝ երգեմք ՚ի ժամ անմահից զենման՝ կցորդելով անմարմնոցն երջանկաց։

Զի զառ մեզ զանձառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զօրինակ մահուն Ճշմարտի, ընդ մեր եղեալ՝ մարդ-կապէս ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան։ Զի եթէ զօրինակն անդիտանան գովասանութե՛ միայն զսուրբն կարդան զանուն, ուստի զերեսսն ծածկեն և զոտսն. մեք զի՞ ասասցուք զօրհնու-թիւն կամ զգոհութիւն, բայց միայն զքեզ օրհ-նեսցուք սարսափմամբ, և հաւատովք մերձեսցուք

յան

յանտեսանելիդ և ՚ի տեսանելիդ անձառութիւն ։
Օրհնեմք զՀայր՝ զառաքօղ փրկողիդ ։
Օրհնեմք և զՀոգիդ սուրբ՝ զկատարիչ և զսրբիչ
զդալուոյն օրինակի ։
Օրհնեմք զանիմանալի զքո խոնարհութիւնդ ։
Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամսդ ։
Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զարիւն քո
սուրբ շնորհեցեր մեզ ՚ի քաւութի՟ ։
Օրհնեմք՝ որ հուր ա՟ծութեան քոյ՝ ոչ կիզու ըզ
բնութիւնս հողեղէն ։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ա՟մ, այլ տանին
նիւթական և նուաստական եկեղեցիք ։
Օրհնեմք՝ որ նստիս ՚ի քերովբէս, և բազմիս ՚ի սե-
ղան սրբութեան ։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և իննեակ
դասք անմարմնոցն, բառնան մատունք քահանայից ։
Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեօք մատուցանէր
՚ի բերան մարգարէին ։ իսկ աստ ձեռամբ բաշխիս
հողեղինաց և մատամբ մատչիս ճաշակողաց ։
Օրհնեմք՝ որ ոչ դարշիս յաղտեղութէ մարմնական
կրից, այլ մաքրես սրբութե՟ քով ։
Օրհնեմք՝ որ զպէսպէս յանցանսն անտես առնես
զազգի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին ՚ի քեզ ։
Օրհնեմք՝ որ միջնորդութ՟ե կենարար մարմնոյ և ա-
րեան քոյ՝ հաշտեցուցանես զՀայր քո ընդ օտարա-
ցեալս մեղօք, տալով վճիռ անստելի ։ ոչ ուտողացն և
ոչ ըմպողացն ոչ ունել կեանս, և ուտողացն և ըմպո-
ղացն զընակիլն ՚ի քեզ, և զքեզ ՚ի նոսա ։
Քանզի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ կա-

տարեալ արձակումն է և ազատութիւն 'ի կապանաց մեղաց ։

Օ՜ի եթէ ո՟րք ա՟մ առ հասարակ յիշէին , և քոյոց-բարերաց կարօտին , զխնդրդ և ոչ ես անկեալս 'ի շնոր-հաց և ունայնս 'ի բարեգործութեանց ։

Օ՜ի եթէ այժմ ոչ ողորմիս , յորում բացեալ ես զդուռն անձառ ձրից , երբ տայցես յայլում ժամու ։ քանզի անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն ըզ խնդիրս , որպէս և սուրբք 'ի քաղցրութեան ժա-մանակի ։

Օ՜ի եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ հասարակ բարեխօսեն՝ ոչ լսես , այլ յորու՟մ ժամու զամենեսեան ժողովեսցես ։

Օ՜ի եթէ մինչ հիանան անմարմնոցն դասք ընդ ա-ռատութե՟ն պարգևաց քոց , և զօրհնութիւն մատու-ցանեն , ոչ առնում ։ յորժամ 'ի կշիռ դնես՝ զխնդր-ընկալայց ։

Օ՜ի եթէ յորժամ դասք հրանիւթիցն գոչէին ա-սելով՝ ողորմեա քո արարածոց , մասն ինձ ոչ տացի ․ ընդ որո՟ց այլոց առից ։

Աղաչեմ զքեզ տ՟ր , մի՛ ունայն դարձուցաներ զիս յամենասուրբ երեսաց քոց , անչափ պարգևացդ-իշխան ։

Յորժամ յարդեալ է իբրև զգետս 'ի լրութենէ ծովու մեծիդ պարգևք , ուստի և ինձ կաթիլ մի բաւական է ․ զի սակաւն քո անչափ ունի մեծութի՟ , և առաւելեալ է քան զխորս ծովու ։

Օ՜ի եթէ 'ի ծագել լուսոյ արեգականդ ոչ լու-սաւորիմ , 'ի գիշերի ո՞րպէս պայծառացայց ։

Եւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զերծդ կենաց ոչ տացես, այլ ո՞ւր գտից բժիշկ զի բժշկեցայց.

Եթէ յարուցչիդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս յարուսցէ.

Եթէ բնութիւն ձոխացուցիչդ զաղքատութիւս ոչ բարձցես, առ այլ ո՞ւմ երթայց 'ի փարթամաց.

Ընդ խաղաղութիւն աշխարհիս զոր շնորհես, տուր և ինձ խաղաղութիւն յամենայնից կրից. ընդ հաստատութեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զշարժեալ անձինս.

Ընդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւագաց և դպրաց՝ և ամենայն ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պահպանութիւն, զօրութիւն քո և զիս ընդ հովանեաւ քով ամրացո՛.

Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրականաց յաղթօղ և զիս 'ի վերայ աներևոյթ թշնամւոյն արասցես.

Ընդ ննջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր զմեռեալս մեղօք. զորս 'ի խորոցն հաներ անդնդոց, ընդ նոսին հա՛ն և զիս 'ի չարին բանդէ՝ միջնորդութիւն կենարար մարմնոյ քո և արեան, արժանապէս գոհանալ զողորմութենէ քումմէ.

Գոհանամ զքէն տէր՝ որ արժանի արարեր զիս տեսլեան սուրբ խորհրդոյ քո.

Գոհանամ՝ զի զսոսկալին և զհաւուրն լուսոյ զօրհնութեան.

Գոհանամ՝ զի զճառախօսութիւն քո լսել արժանացոյ.

Գոհանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտ ուրախութեամբ.

Ո՛վ որ օրհնութիւն կամ զգոհութիւն քեզ մատուցա-
նեմ՝ ած իմ յիսուս, զի արժանի եղէ կենաց հա-
ցիդ և անմահարար բաժակիդ ։

Գիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեօք, և տա-
րակուսանք հեռանալն ։ մանաւանդ զի անսուտ
սահմանեցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ
զարիւն իմ, կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում ։

Ահա յայտնապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ,
և քեզ է յարուցանելն ։ զի փառաւորեցից զքեզ ընդ
հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ
ճշմարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս ։ ամէն ։

Ամենակալ ամենախնամ ած՝ յամի օրհնեալ ։ որ
յամի ես և ամենեցուն անհաս՝ և բովանդա-
կեալ պահես զամ արարածս՝ զհոգեղէնս և զհո-
ղեղէնս, զաննիւթս և զնիւթեղէնս ։ զի մահկա-
նացուաց կեանք ես և անմահութեան յարամնացուի ։
Ցոյց զգութն ողորմութեան քոյ՝ գթած, և ծա-
գեա լոյս խաւարելոյս ։ Ո՛վ ծանրացելոյս բեռամբք
մեղաց՝ թեթևացո ։ զևացելոյս աղտեղեալ կրիւք՝
սպիտակացո ։ զսառուցելոյս յածային սիրոյդ՝ ջեր-
մացո ։ զմթացելոյս անասնական սահեցմամբ՝ զգաս-
տացո ։ Ո՛վ ըմբռնելոյս ՚ի ծուղակ որսողին՝ փրկեա և
ազատեա ։ զմանրելոյս ՚ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա
և կենդագործեա ։ և զհոգիս խաւարեալ մեղօք՝ ան-
ձառ լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ
հայեցո ։ Ո՛վ գերեալ խորհուրդս ՚ի գերողէն՝ առ
քեզ դարձո ։ զըմբռնեալ կամս ՚ի խարդախողէն՝
զերծո ։ զյօժարութիւն՝ քաղցրութե՛ ՚ի քեզ միացո ։
զբանական մասն հոգւոյս՝ խոհեմացո ։ զսրտմնա-

կանն

կանն արիացո́ . զցանկականն ողջախոհացո́ , և առ
քեզ դարձո́ . զերիս մասունս՝ արդարութե́ ամրացո́ .
զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո́ :

Ո՜ Ներբողամադրեալ բնութի́ բանիս՝ հոգւով քո
խառնեալ . զարտաբերեալս յօդուս լսողաց՝ շնորհօք
քո ներկեա́ . զզգայարանս կարկառման մտացս՝ առ
քեզ հայեցո́ . զզգայութիւն պատուհանացս՝ ազդ-
մամբ քո լցո́ : Տեսանելեացս՝ ցոյց զողորմութիւն
քո . լսելեացս՝ լսելի́ արա զձայն քո . ճաշակելեացս՝
քաղցրասցին բանք քո . հոտոտելեացս՝ բուրեսցի
հոտ կենաց քոց , մինչ առ քեզ պաղատիլ և աղա-
չել և երկրպագանել՝ բազխմամբ կրծից , տարած-
մամբ ձեռաց , տատանմամբ մատանց , կականմամբ
ձայնից , հառաչմամբ սրտից , հեծութե́ ոգւոց , ար-
տասուօք աչաց , յայտնութեամբ դաղտնեաց , խոս-
տովանութե́ մեղանաց , և ՚ի քէն ընդունիլ թողու-
թիւն սխալանաց , քաւութի́ յանցանաց , հանդիստ
փառաց , և զուարճանալ տեսութեամբ աչաց , և
վայելել ՚ի փառս երրեակ անձնաւորութեդ յա-
ւիտենից յաւիտեանս , ամէն :

Տէր Առաքէլ վարդապետի տաղեալ ներբողեան 'ի սուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Արփիական լոյս երկնային, յո՛ քո՛ հօր միածին, լցեր շնորհիւ քո անքննին, զսուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Բըղխեալ աղբիւր անհիւթական, անճառ հոգւոյդ ա՛ծական, մեղուցելոց յոյս փրկութե՛, յանցաւորաց ազգի մարդկան։

Գանձ անսպառ անսպական, աննիւթ նիւթով շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան, շահով երկնից արքայութե՛։

Դեղ խոցելոց 'ի բանսարկուէն, և անջատումն 'ի չար ախտէն, մեզ օգնական լինի և զէն, ընդդէմ այսոց նետաձգողէն։

Երանելի ա՛ր սուրբ Գրիգոր, դուռըն բացեր մեզ հոգևոր, ռահըս ցուցեր մնաց մոլոր, բանիւ քոյին արդիւնաւոր։

Զարքոյն երկնից աչօք տեսար, զհոգին ա՛ծ ո՛ր ընկալար, հօրըն լուսոյ ու կազմեցար, յորթըն քո՛ պատուաստեցար։

Էին հրովըն մաքրեցար, անտես բոցովըն վառեցար, ընդ ա՛յ խօսակցեցար, մեղուցելոց ցուցեր դու ճար։

Ընտրեալ ծաղիկս 'ի սուրբ գրոց, հաւաքեցեր 'ի մի շարոց, դեղ կազմեցեր հիւանդ հոգւոց, պարգևեցեր ձիր մարդկայնոց։

Թախանձանաց բանս լըլագին, բարբառեցար դու

'ի

'ի խորին, խորտակեցեր զժանիս չարին, զգլխաւաց դժնդին լեգէոնին.

Ժամանակաւ յետին ցուցար, քան զառաջինսն պատուեցար, յերեկոյիս լոյս ծագեցար, քան ըզ միջօրեայ պայծառացար.

Իմաստութե̃ քո անքննին, անբիծ վարուքդ իսկ 'ի մարմին, եղեր պարծանք տանս արամին, ազգանազեան հայկ արմենին.

Լուսաւորչին համանըման, գրիգորիոս արթուն անուան, զի որք նովաւ 'ի լոյս դարձան, եւ առաւել քեւ ցնծացան.

Խաչեալ մարմնով ընդ քէ, զօրհանապազ միշտ յաղօթի, գրիգորիոս լոյս գերարփի, լուսաւորիչ մեզ 'ի հոգի.

Ծաղիկ յաշնան ժամ յայտնեցար, անմահուե̃ հոտ բուրեցար, գրիգորիոս ծառ ծաղկեցար, պըտուղ կենաց պարգեւեցար.

Սեանք մեղուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից յոյս կանգնեցեր, գրիգորիոս բանս երգեցեր, յանցաւորաց կանոնս եդեր.

Ճաղըն չարին անխըզելի, որ ընդ մարդկան պատուատեսցի, գրիգորիոս սուր երկսայրի, սուրբ աղօթիւքըդ խորտակի.

Չայնիւ քոյին հըսկողական, սանդարամետըն ահիւ դողան, գրիգորիոս դու աննման, հողանիւթեայ բնութեանս մարդկան.

Ճամբարափայլ ճաճանչ փառաց, 'ի դասառին ըռըշ նոյնտունեաց, քան զարեգակն ընդ աստեղաց, նոյնպէս բան քո ընդ այլ կտակաց.

Ճրագ եղեալ յաշտանակի , ըստ հրամանի տն յն , գրիգորիոս մարմնով յերկրի , հոգւով 'ի դասս հրեղէն զընդի :

Մշտահոսան հոգւոյն անձաւ , յարմարեցեր բանիւ մեզ ձառ , գրիգորիոս մըտօք պայծառ , փարատեցեր զմեղաց մըռայլ :

Յանեղ լուսոյդ լոյս կոչեցար , յաշտանակի մարմնոյդ եդար , եկեղեցւոյ ջահ վառեցար , խաւար հոգւոց դու լուսարար :

Նախանձաւոր հարանց վարուց , ձգնաւորաց նախանձի դասուց , գրիգորիոս ցանկ խրատուց , բանս խօսեցար վասն նոցունց :

Շաւաւիղք րաբունական , առեր շնորհս և դաւազան , քարոզ լինել որդւոց մարդկան , կոխելով զօձն անդընդական :

Ուրախանան յաւէժական , ազգըս հայոց թորգոմական , յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան , որ դեղ կենաց է փրկութեան :

Չարին յաղթեմք քոյին երգով , և զնա ուժգին խոցոտելով , զաղտս մեղաց մեր մաքրելով , քաղցրանուագ այսու դեղով :

Պարուց վերնոցն հրակերպեան , եղեր մարմնով համանըման , գրիգորիոս կանգնեալ արձան , ըմբշտունեաց ծովն յանդիման :

Ջնջեալ 'ի մէնջ զաղտս մեղաց , սուրբ աղօթիւք քո յարընկաց , գրիգորիոս տեղ պարծանաց , ակն լուսոյ հայաստանեայց :

Ռետին կենաց մեզ կազմեցեր , տառապեալս մեզ բաշխեցեր , գրիգորիոս կոչ արարեր , զքաղցեալս

հոգ-

Հոգւով կերակրեցեր ։

Սուրբ և մաքուր բանից քոյին, այլասեռից ազգ-ցանկային, եռափափագ սիրովն եկին, և գծագրեալ առեալ գնացին ։

Աշխատելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդոր-րարար, տէր սուրբ գրիգոր հայր բարերար, պա-տահարից դեղ և հնար ։

Տապանդ շնորհաց զոր ընկալար, բազմապատիկ զայն շահեցար, գրիգորիոս կատարեալ այր, ա̃ծութենըն կամարար ։

Բանից սանձելին դու խօսակից, ճգնաւորաց ա-ղօթակից, վարդապետաց հանուրց վարժից, գրի-գորիոս պետ բաղձալից ։

Յնծան մանկունք սուրբ հաւատոյ, ընդ լուսակիր աղօթքս քո, գրիգորիոս դու սիւն լուսոյ, հայաս-տանեայց եկեղեցւոյ ։

Խնամող հոգւոցս մարդկային, բարեխօսեա ա̃ն քրիստոսին, սուրբ աղօթից քոց կցորդին, բանք աերամօր ա̃ծածնին ։

Փայլըն կենաց սրբոյ խաչին, և ձայն սրբոյ կարա-պետին, ստեփաննոսին՝ սուրբ գրիգորին, յորդէս լուսոյ զմեզ ծնողին ։

Եւ ըղ.քս փառաբանեմք, ընդ հօր հոգւով եր-կրպագեմք, երրորդութեանն փառս վերբերեմք, ա̃ծութե̃ մի դաւանեմք ։

Ըստ չորից Աւետարանչացն որք՝ յՅաջորդութեան ներհամաձայ-
ցեալ վասն բժշկութե [illegible] Տէրն ՅՍ ՔՍ․ յԱւետարանչութեան [illegible] գիտութեամբ [illegible] , ըստ [illegible] 'ի [illegible] հոգւոց և մարմնոց․

Սրբոյ Աւետարանին ՅԻ ՔԻ որ ըստ Մատթէոսի․
Տէրն մեր ՅՍ ՔՍ․

Եւ շրջէր յիսուս ընդ ամ կողմն գալիլեացւոց․ ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նց՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութե, և բժշկէր զամ հիւանդութիւնս՝ և զամ ախտս 'ի ժողովրդեանն․ Եւ ել լուր նր ընդ ամ երկիրն ասորւոց, և մատուցին առ նա զամ հիւանդս՝ որ նեղեալ էին 'ի պէս պէս ցաւս և 'ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս․ և բժշկեաց զնս․ Եւ երթային զհետ նր ժողովուրդք բազումք 'ի գալիլեէ և 'ի դեկապօլեայ և յերուսաղեմէ և 'ի հրէաստանէ, և յայնկոյս յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա․

Եւ իբրև էջ 'ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նր ժողովուրդք բազումք․ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկրպագանէր նմա, և ասէր․ տէր՝ եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել․ Ձգեաց զձեռն իւր և հասոյց 'ի նա յս և ասէ․ կամիմ սրբեա՛ց․ և վաղվաղակի սրբեցաւ 'ի նմանէ բորոտութիւն․ Եւ ասէ ցնա յս, զգո՛յշ լեր՝ մի՛ ումեք ասիցես․ այլ երթ ցո՛յց զանձն քո քահանային․ և մատո՛ զպատարագն, զոր հրամայեաց մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա․

Եւ

Եւ մտեալ 'ի կափառնաում մատեաւ առ նա հարիւ-
րապետ մի, աղաչէր զնա, եւ ասէր. տ՟ր՝ մանուկ իմ ան-
կեալ կայ 'ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ։
Ասէ ցնա յ՟ս. ես եկից՝ եւ բժշկեցից զնա։ Պատասխանի
ետ հարիւրապետն՝ եւ ասէ. տ՟ր չեմ բաւական՝ եթէ
ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա բանիւ, եւ բժշկես-
ցի մանուկն իմ։ Քանզի եւ ես այր մի եմ ընդ իշխա-
նութ՟բ, ունիմ ընդ ինեւ զինուորս. ասեմ սմա երթ՝ եւ
երթայ, եւ այլում թէ եկ՝ եւ գայ, եւ ծառայի իմում
թէ արա զայս՝ եւ առնէ։ Իբրեւ լուաւ յ՟ս՝ զարմա-
ցաւ, եւ ասէ ցայնոսիկ՝ որ զհետն երթային. ամէն ա-
սեմ ձեզ՝ եւ ոչ յիսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի եր-
բէք։ Բայց ասեմ ձեզ, զի բազումք յարեւելից եւ յա-
րեւմտից՝ եկեսցեն եւ բազմեսցին ընդ աբրահամու՝ եւ
ընդ սահակայ՝ եւ ընդ յակոբու արքայութ՟ն երկնից։
Եւ որդիքն արքայութ՟ն ելցեն 'ի խաւարն արտա-
քին. անդ եղիցի լալ եւ կրճել ատամանց։ Եւ ասէ
յ՟ս ցհարիւրապետն. երթ՝ եւ որ՟պս հաւատացերդ եղի-
ցի քեզ. եւ ողջացաւ մանուկն ն՟ր յաւուր յայնմիկ։
Եւ եկեալ յ՟ս 'ի տուն պետրոսի, ետես զի զոքանչ ն՟ր
անկեալ դնէր տապացեալ. կալաւ զձեռանէ ն՟ր՝ եւ ե-
թող զնա ջերմն. յոտն եկաց՝ եւ պաշտէր զն՟ս։ Իբրեւ
եղեւ երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս,
եւ եհան զայսսն բանիւ. եւ զա՟մ հիւանդսն բժշկեաց։
Զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ 'ի ձեռն եսայեայ մ՟րգրէի.
նա զհիւանդութ՟ս մեր վերացոյց, եւ զցաւս մեր եբարձ։
Եւ իբրեւ անց յայնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց, պա-
տահեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզ-
մանաց, չարաչարք յոյժ. որ՟պս զի չէր հնար անցանել

ումեք

ումեք ընդ այն ճանապարհ։ Եւ ահա աղաղակեցին և
ասեն. զի՞ կայ մեր և քո յ՟ս որդի ա՟յ, եկիր տարաժամ
տանջել զմեզ։ Եւ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ
մի խոզից արօտական։ Եւ դևքն աղաչէին զնա և ա-
սէին. եթէ հանես զմեզ աստի, հրաման տուր մեզ
երթալ յերամակ խոզիցն։ Եւ ասէ ցն՟ս. երթայք։ Եւ
նոքա ելեալ գնացին յերամակն խոզից. և դիմեաց ա՟մ
երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրսն։
Եւ խոզարածքն փախեան, և երթեալ 'ի քաղաքն
պատմեցին զա՟մ, և զիւրս դիւահարացն։ Եւ ահա
ա՟մ քաղաքն ել ընդ առաջ յ՟ի. իբրև տեսին զնա՝
աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց ն՟ց։
Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաք իւր։
Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ դնէր
'ի մահճիս. և տեսեալ յ՟ի զհաւատս ն՟ց՝ ասէ ցանդա-
մալոյծն. թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ո-
մանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա։ Եւ
ծանուցեալ յ՟ի զխորհուրդս ն՟ց՝ ասէ ցն՟ս. ընդէ՞ր
խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին
է. ասե՞լ՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել արի՛
և շրջեա՛ց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութի՟ ու-
նի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. յայնժամ ա-
սէ ցանդամալոյծն. արի՛ առ զմահճիս քո՝ և երթ 'ի
տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Իբրև
տեսին ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւոր առնէ-
ին զա՟ծ զտուողն այնպիսի իշխանութե՟ մարդկան։
Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ ն՟ս, ահա իշխան մի
մատուցեալ երկիրպագանէր նմա՝ և ասէր. դուստր
իմ արդ ևս վախճանեցաւ. այլ եկեալ դիցես զձեռն

քո ՚ի վ՟ր ն՟ր՝ և կեցցէ։ Յարեաւ յ՟ս՝ և գնաց զհետ
ն՟ր աշակերտօքն հանդերձ։ Եւ ահա կին մի տեռա-
տես երկոտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ
՚ի դրօշակ հանդերձի ն՟ր։ Զի ասէր ՚ի միտ իւ-
րում․ թէ միայն մերձենամ ՚ի հանդերձս ն՟ր փրկիմ։
Իսկ յ՟ս իբրև դարձաւ և ետես զնա՝ ասէ․ քաջալե-
րեա՛ց դուստր՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ․ և փրկե-
ցաւ կինն ՚ի ժամէն յայնմանէ։ Եւ իբրև եկն յ՟ս ՚ի տուն
իշխանին, և ետես զփողահարսն և ամբոխ յոյժ, ասէ ցն՟ս․
՚ի բա՛ց գնացէ՛ք․ զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ
ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ և իբրև ել ամբոխն ՚ի
բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ ն՟ր, և յարեաւ աղջիկն։
Եւ ել համբաւս այս ընդ ա՟մ երկիրն ընդ այն։
Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն յ՟ս, զհետ եղեն ն՟ր
կոյրք երկու, աղաղակէին՝ և ասէին․ ողորմեա՛ց
մեզ որդի՛ դաւթի։ Եւ իբրև եկն ՚ի տուն, մատեան
առ նա կոյրքն․ և ասէ ցնոսա յ՟ս․ հաւատա՞ք՝ եթէ
կարող եմ առնել ձեզ զայդ․ ասեն ցնա՝ այո՛ տ՟ր։
Յայնժամ մերձեցաւ յաչս ն՟ց՝ և ասէ․ ըստ հաւա-
տոց ձերոց եղիցի ձեզ։ Եւ բացան աչք ն՟ց․ և սաս-
տեաց ն՟ց յ՟ս և ասէ․ զգո՛յշ կացէք՝ մի՛ ոք գիտասցէ։
Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ա՟մ երկիրն
ընդ այն։ Եւ յելանել ն՟ց արտաքս, ահա մատուցին
առ նա այր մի՝ համր դիւահար։ Եւ յելանել դի-
ւին՝ խօսեցաւ համրն․ և զարմացան ժողովուրդքն՝
և ասեն․ թէ և ոչ երբէք երևեցաւ այսպիսի ինչ
յիսրայէլի։ Իսկ փարիսեցիքն ասէին, թէ իշխա-
նաւն դիւաց հանէ դա զդևս։

Եւ շրջէր յ՟ս ընդ ա՟մ քաղաքս և ը՟դ դիւղս․ ուսու-

ցանէր

ցանէր 'ի ժողովուրդս նց, և քարոզէր զաւետարանն արքայութե. և բժշկէր զամ ախտս և զամ հիւանդութիւնս 'ի ժողովրդեանն։ Եւ ետես նա զժողովուրդսն՝ գթացաւ 'ի նս. զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրև զոչխարս, որոց ոչ իցէ հովիւ. Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ։ Արդ՝ աղաչեցէք զտր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս 'ի հունձս իւր։ Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր, ետ նց իշխանութի այսոց պղծոց հանել զնս, և բժշկել զամ ցաւս և զամ հիւանդութիւնս.

Եւ գնացեալ անտի յն եկն 'ի ժողովուրդն նոցա.

Եւ անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին զնա՝ և ասեն, եթէ պարտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել. զի շարախօսեսցեն զնմանէ. Եւ նա ասէ ցնս. ով է 'ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն 'ի խորխորատ 'ի շաբաթու. միթէ ոչ ունիցի և յարուցանիցէ զնա։ Իսկ արդ՝ որչափ ևս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել։ Յայնժամ ասէ ցայրն. ձգեա զձեռն քո, և նա ձգեաց՝ և եղև ողջ իբրև զմիւսն։ Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առնէին զնմանէ՝ թէ որպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և համր, և բժշկեաց զնա. որպ զի համրն և կոյրն խօսիցի և տեսանիցէ։ Զարմացան ամ ժողովուրդքն՝ և ասէին. միթէ սա՞ իցէ քն որդի դաւթի։ Բայց փարիսեցիքն իբրև լուան՝ ասեն. ոչ իւիք հանէ դա զդևս՝ եթէ ոչ բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց։

Եւ ելեալ անտի յն գնաց 'ի կողմանս տիւրոսի և

սիդոնի։ Եւ ահա կին մի քանանացի 'ի սահմանաց անտի նց̅ ելեալ, աղաղակէր եւ ասէր. ողորմեա՛ ինձ տ̅ր որդի դաւթի, դուստր իմ չարաչար դիւահարի։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի. եւ մատուցեալ աշակերտքն նր̅՝ աղաչէին զնա եւ ասէին. արձակեա՛ զնա զի աղաղակէ զհետ մեր։ Նա պատասխանի ետ եւ ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկիրպագանէր նմա եւ ասէր. տ̅ր՝ օգնեա՛ ինձ։ Պատասխանի ետ նմա եւ ասէ. ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝ եւ արկանել շանց։ Եւ նա ասէ. այո՛ տ̅ր, քանզի եւ շունք կերակրին 'ի փշրանաց անկելոց 'ի սեղանոյ տ̅ն իւրեանց։ Յայնժամ պատասխանի ետ նմա յ̅ս եւ ասէ. ո՛վ կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ ոպ̅ եւ կամիս։ Եւ բժշկեցաւ դուստր նորա 'ի նմին ժամու։

Եւ գնացեալ անտի յ̅ս, եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց, եւ ելեալ 'ի լեառն նստէր անդ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համերս միակողմանիս, եւ այլս բազումս. եւ ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա՝ եւ բժշկեաց զն̅ս։ Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համերքն խօսէին՝ կաղք գնային՝ միակողմանիք բըժշկէին՝ կոյրք տեսանէին, եւ փառաւոր առնէին զա̅ծ իսրայէլի։

Եւ իբրեւ եկին 'ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ 'ի ծունր իջանէր եւ ասէր. տ̅ր ողորմեա՛ որդւոյ իմում, զի լուսնոտի՝ եւ չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի 'ի հուր՝ եւ երբեմն 'ի ջուր։ Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց՝ եւ ոչ կարացին բժշկել։

Պատասխանի ետ յս̃ և ասէ. ո՛վ ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ՝ մինչև յե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ած զնա առ իս. և ածին զնա առ յս̃. Եւ սաստեաց 'ի նա յս̃ և ել 'ի նմանէ դևն, և բըժշկեցաւ մանուկն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ և ասեն ցյս̃. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցնս̃. վս̃ թերահաւատութե̃ ձերոյ. ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեա՛ց աստի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք.

Եւ յելանելն նց̃ յերիքովէ, գնացին զհետ նր̃ ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա կոյրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրև լուան թէ յս̃ անցանէ՝ աղաղակեցին և ասեն. ողորմեա՛ց մեզ յս̃ որդի դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. և նոքա ևս առաւել աղաղակէին և ասէին, տր̃՝ ողորմեա՛ց մեզ որդի դաւթի. Օտեղի առ յս̃, կոչեաց զնս̃ և ասէ. զի՞նչ կամիք՝ զի արարից ձեզ։ Ասեն ցնա. տր̃՝ զի բացցին աչք մեր։ Եւ գթացեալ յս̃ մերձեցաւ յաչս նց̃, և վաղվաղակի տեսին. և գնացին զհետ նր̃.

Աւետ Մարկոսի ՅԷ ԿԲ.Է՝ որ բաժ Սարգսի.

Տերամբ մերով ՅԻ ԿԲ.Ի.

Եւ մտանէին 'ի կափառնաում, և խակ և խակ 'ի շաբաթուն մտեալ 'ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնս̃։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութե̃ նր̃,

նր՟ , զի ուսուցանէր զնս՟ իբրև իշխանութե՟՝ և ոչ ոպ՟ դպիրքն ։ Եւ էր ՚ի ժողովրդեանն նց՟ այր մի , յորում այս պիղծ դայր ՚ի նմա . որ աղաղակեաց՝ և ասէ ։ Թո՛յլ տուր , զի՞ կայ մեր և քո՛ յս՟ նազովրեցի , եկիր կորուսանել զմեզ . գիտեմք զքեզ՝ ո՛վ ես սր՟բ այ՟ ։ Սաստեաց ՚ի նա յս՟ և ասէ . կարկեա՛ց՝ և ել ՚ի դմանէ ։ Եւ զարկոյց զնա այսն պիղծ . և աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ , և ել ՚ի նմանէ ։ Եւ զարմացան ամենեքին , մինչև հեծել ընդ միմեանս՝ և ասել . զի՞նչ է այս նոր վարդապետութի , զի իշխանութե՟ և այսոց պղծոց սաստէ՝ և հնազանդին նմա ։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց ։

Եւ վաղվաղակի ելեալ ՚ի ժողովրդենէն , եկին ՚ի տուն սիմոնի և անդրեայ՝ յակոբու և յովհաննու հանդերձ ։ Եւ զզոքանչ սիմոնի դնէր ջերմացեալ , և վաղվաղակի ասեն ցնա վս՟ նր՟ ։ Եւ մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռանէ նր՟ . և եթող զնա տենդն՝ և պաշտէր զնս՟ ։ Եւ իբրև երեկոյ եղև ՚ի մտանել արեգականն , բերէին առ նա զամ՟ հիւանդս և զդիւահարս . և էր ամ՟ քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն ։ Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս ՚ի պէս պէս ախտից , և դևս բազումս եհան , և ոչ տայր խօսել դիւացն , զի գիտէին զնա թէ քս՟ է ։

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի , և անդ կայր յաղօթս ։ Եւ գնաց զհետ նր՟ սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին ։ Եւ իբրև գտին զնա՝ ասեն ցնա , թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ ։ Եւ ասէ ցնս՟ . եկա՛յք երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւղաքաղաքսն , զի և անդ քարոզեցից . զի

յոյս խակ եկեալ եմ։ Եւ քարոզէր 'ի ժողովուրդս նց̃ ընդ ա̄մ գալիլեացիս, և դևս հանէր ։ Այլ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ 'ի ծունր իջանէր՝ և ասէր. տ̄ր՝ եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Իսկ յս̄ գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ 'ի նա՝ և ասէ ցնա, կամիմ սրբեա՛ց ։ Եւ իբրև ասացն ցնա, վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն՝ և սրբեցաւ ։ Եւ սաստեալ նմա՝ եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ։ Զգո՛յշ լեր՝ մի՛ ումեք ինչ ասիցես . այլ երթ ցո՛յց զքեզ քահանային . և մատո՛ վս̄ սրբութեան քո պատարագ՝ զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նց̃ ։ Եւ նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ հարկանել զբանն, մինչ ո՛չ ևս կարող լինել նմա յայտնապ̄ս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա յամենայն կողմանց ։

Եւ մտեալ դարձեալ 'ի կափառնաում յետ աւուրց . լուր եղև եթէ 'ի տանն է ։ և ժողովեցան բազումք՝ մինչև տեղի ևս ո՛չ լինել՝ և ո՛չ առ դրանն . և խօսէր նց̃ զբանն։ Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ 'ի չորից։ Եւ իբրև ո՛չ կարէին մերձենալ առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր յս̄, և բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճսն յորում կայր անդամալոյծն ։ Եւ տեսեալ յս̄ զհաւատս նց̃, ասէ ցանդամալոյծն . որդեա՛կ՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին . և խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց . զի՞նչ է սա՝ որ խօսի սա զհայհոյութիւս . ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ո՛չ մի ա̄ծ ։ Եւ գիտաց յս̄ յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին 'ի սիրտս իւրեանց, և ա-

սէ . զի՞ խորհիք զայդ ՚ի սիրտս ձեր : Զի՞նչ դիւրին է , ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո , եթէ ասել՝ արի առ զմահիճս քո և երթ ՚ի տուն քո : Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ ՚ի վ̃ր երկրի թողուլ զմեղս , ասէ ցանդամալոյծն : Քեզ ասեմ , արի առ զմահիճս քո՝ և երթ ՚ի տուն քո : Եւ յարեաւ վաղվաղակի առեալ զմահիճսն , ել առաջի ամ̃ենեցուն . մինչև զարմանալ ամ̃ենեցուն՝ և փառաւոր առնել զա̃ծ՝ և ասել , թէ
այսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսաք :

Եւ եմուտ միւսանգամ ՚ի ժողովուրդն , և էր անդ այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր : Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա ՚ի շաբաթու՝ զի չարախօսեսցեն զնմանէ . Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր . ա՛նց ՚ի մէնջ . Եւ ասէ ցն̃ս . զի՞նչ արժան է ՚ի շաբաթու , բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել , ոգի մի ապրեցուցանել՝ եթէ կորուսանել . և նոքա լռեցին . Եւ հայեցեալ յս̃ զնոքօք լի ցասմամբ , տրտմեալ վ̃ կուրութե̃ սրտից նց̃՝ ասէ ցայրն . ձգեա՛ զձեռն քո . և նա ձգեաց , և ողջացաւ ձեռն նորա . Եւ ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերովդիանոսօքն հանդերձ , խորհուրդ առնէին վասն
նորա՝ թէ զիա՞րդ կորուսցեն զնա :

Իսկ յս̃ աշակերտօքն իւրովք գնաց ՚ի ծովեզրն . և բազում ժողովուրդ ՚ի գալիլեացւոց երթային զհետ նր̃ , և ՚ի հրէաստանէ , և յեր̃ղէմէ , և յայնկոյս յորդանանու , և որք ՚ի տիւրոսէ և ՚ի սիդոնէ . բազում ժողովուրդ իբրև լուէին՝ որչափ ինչ առնէր , գային առ նա . Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր , զի նաւակ մի պատ-

րաստական կայցէ նմա վ՞ս ամբոխին՝ զի մի՛ նեղեսցեն զնա ։ Քանզի զբազումս բժշկէր ․ մինչ գալ խռնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա , որք ունէին ախտս ինչ ։ Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա , անկանէին առաջի նր̃ , աղաղակէին և ասէին ․ Թէ դու ես որդին այ̃ ․ և նա յոյժ սաստէր նց̃ , զի մի՛ յայտնի առնիցեն զնա ։

Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերգեսացւոց ։ Եւ ընդ ելանելն նր̃ ՚ի նաւէ անտի , պատահեաց նմա այր մի ՚ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ ․ որոյ և բնակութի̃ իւր իսկ ՚ի գերեզմանս էր ․ և ոչ շղթայիւք ոք ևս կարէր կապել զնա ․ վ՞ս բազում անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոյ , և խզելոյ ՚ի նմանէ զշղթայսն , և զոտնակապսն խորտակելոյ ․ և ոչ ո՛ք կարէր պարտել զնա ․ քանզի հանապազ զցայգ և զցերեկ ՚ի գերեզմանս և ՚ի լերինս աղաղակէր , և կոծէր զանձն իւր քարամբք ։ Իբրև ետես զյս̃ ՚ի հեռաստանէ , ընթացաւ և երկիր եպագ նմա ։ Աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ՝ և ասէ , զի՞ կայ իմ և քո՛ յս̃ որդի այ̃ բարձրելոյ ․ երդմնեցուցանեմ զքեզ յա̃ծ , մի՛ տանջեր զիս ։ Քանզի ասէր ցնա ․ ե՛լ այսդ պիղծ ՚ի մարդոյ այտի ։ Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո ․ և ասէ ցնա ․ լէգէոն անուն է իմ , քանզի բազումք եմք ։ Եւ աղաչէին զնա յոյժ , զի մի՛ առաքեսցէ զնո̃ արտաքս քան զաշխարհն ։ Եւ անդ էր առ լերամբն երամակ մի խոզաց արօտական մեծ ։ Աղաչեցին զնա ա̃մ դևքն և ասեն , առաքեա զմեզ ՚ի խոզսն , զի մտցուք ՚ի նո̃ ։ Եւ հրամայեաց նց̃ ․ և իբրև ելին այսքն պիղծք՝ մտին ՚ի խոզսն , և դիմեաց երամակն ՚ի դարէ

անտի 'ի ծովէն . էին իբրև երկու հազարք , և հեղձնուին 'ի ծովուն ։ Եւ խոզարածքն փախեան, և պատմեցին 'ի քաղաքին և յագարակս , և ելին տեսանել զինչ իցէ՝ որ գործեցաւն ։ Գան առ յս , և տեսանեն զդիւահարն զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ , որ ունէր զլեգէոնն , և զահի հարան ։ Եւ պատմեցին նց՝ որոց տեսեալն էր , թէ զինչ եղև դիւահարին , և զինչ վս խոզիցն ։ Եւ սկսան աղաչել զնա գնալ 'ի սահմանաց նց ։ Եւ իբրև եմուտ նա 'ի նաւն , աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ . և յս ոչ ետ նմա թոյլ , այլ ասէ ցնա . երթ 'ի տուն քո առ ընտանիս քո , և պատմեա նց , որ ինչ միանգամ տր արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ ։ Եւ չոգաւ՝ և սկսաւ քարոզել 'ի դեկապօլին, զոր ինչ արար նմա յիսուս , և ամենեքին զարմանային ։

Եւ իբրև անց յս միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովեցաւ առ նա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզերբըն ։ Եւ ահա մի 'ի ժողովրդապետացն գայր, որում անուն էր յայրոս. և իբրև ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս նր . աղաչէր զնա յոյժ և ասէր , թէ դուստր իմ մերձ է 'ի մահ, զի եկեալ դնիցես նմա ձեռն, ոպս զի ապրեսցի և կեցցէ ։ Եւ գնաց ընդ նմա . երթայր և ժողովուրդ բազում զհետ նր , և նեղէին զնա ։ Եւ կին մի էր 'ի տեռատեսութե արեան զերկոտասան ամ . և յոյժ վշտացեալ 'ի բազում բժշկաց, և ծախեալ զինչս իւր զամ՝ և չէր ինչ օգտեալ , այլ ևս առաւել զայրացեալ ։ Իբրև լուաւ զյսէ՝ եկն 'ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բուռն եհար զհանդերձէ նր . քանզի խորհէր 'ի միտ , թէ միայն մերձեցայց 'ի հանդերձս նր ,

փրկ

փրկեցոյց։ Եւ փողփողակի ցամաքեցաւ աղբիւր ա-
րեան նորա. և գիտաց 'ի մարմին իւր թէ բժշկեցաւ
'ի տանջանացն։ Եւ անդէն փողփողակի գիտաց յի̄
յանձն իւր զզօրութիւն որ ել 'ի նմանէ, դարձաւ յամ-
բոխն և ասէ. ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ։ Եւ ա-
սեն ցնա աշակերտքն. տեսանես զի ամբոխդ նեղէ ըզ-
քեզ, և ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ.
Եւ շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար։ Եւ
կինն զարհուրեալ և դողացեալ վասն գաղտն արար.
քանզի գիտէր զինչ եղև նմա, եկն անկաւ առաջի
նորա, և ասաց զամ իրսն ստուգութբ։ Եւ յի̄ ասէ ցնա.
դուստր՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. երթ 'ի խա-
ղաղութի, և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց.

Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք 'ի տանէ ժո-
ղովրդապետին, և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ,
զի՞ ևս աշխատ առնես զվարդապետդ։ Իսկ յի̄ իբրև
լուաւ զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն. մի՛
երկնչիր, բայց միայն հաւատա։ Եւ ոչ զոք եթող
ը̄ իւր երթալ, բայց միայն զպետրոս և զյակովբոս և
զյովհաննէս՝ զեղբայրն յակոբայ։ Գայ 'ի տուն ժո-
ղովրդապետին, և տեսանէ ամբոխ յոյժ և լալականս,
և աղաղակ յոյժ։ Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ասէ ցն̄ս. զի՞
խռովեալ էք և լայք, մանուկն ո՛չ է մեռեալ, այլ
ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա. և նը̄ հանեալ արտաքս
զա̄մենեսին, առնու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր,
և զն̄ս որ ը̄ նմայն էին, և մտանէ ուր դնէր մանուկն։
Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա. տա՛լիթա
կո՛ւմի, որ թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ արի։
Եւ փողփողակի յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի

էր

էր ամաց իբրև երկոտասանից . և զարմացան մեծա-
զարմանալեօք : Եւ պատուէր տայր նոցա յոյժ , զի մի՛
ոք գիտասցէ զայն . և ասաց տալ նմա ուտել :
Եւ իբրև անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն գեննեսա-
րէթ : Եւ իբրև ելին ՚ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծա-
նեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ . և ընթացեալ այր
անդր ընդ ա̃մ գաւառն , սկսան մահճօք բերել զհի-
ւանդս , ուր լսէին՝ թէ անդ իցէ : Եւ ուր և մտա-
նէր ՚ի գեօղս կամ ՚ի քաղաքս կամ յագարակս , ՚ի
հրապարակս դնէին զախտաժէտս , և աղաչէին զնա՝
զի գոնէ ՚ի քղանձս հանդերձից նր̃ մերձենայցեն .
և որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան :
Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն ՚ի սահմանս տիւրոսի և սի-
դովնի . և մտեալ ՚ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ
կարաց ծածկել : Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր
իւր նեղեալ էր յայսոյ պղծոյ . եկն անկաւ առ̃ջի նր̃ :
Եւ կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ ասորի յազգէ . և
աղաչէր զնա՝ զի զդևն հանցէ ՚ի դստերէ նորա :
Եւ յս̃ ասէ ցնա . թո՛յլ տուր՝ նախ յագեսցին ման-
կունք . զի ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց և ար-
կանել շանց : Նա պատասխանի ետ և ասէ . տ̃ր՝ և շունք
՚ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին : Եւ ա-
սէ ցնա . վս̃ այդր բանի երթ , ել դևն ՚ի դստերէ
քումմէ : Գնաց ՚ի տուն իւր , և եգիտ ելեալ զդևն ,
և զդուստրն , զի անկեալ դնէր ՚ի մահճին :
Եւ ելեալ միւսանգամ ՚ի սահմանացն տիւրոսի և սի-
դովնի , և եկն ՚ի ծովեզրն գալիլեացւոց ՚ի մէջ սահ-
մանացն ՚ի դեկապօլիս : Եւ բերէին առաջի նր̃ խուլ
մի և համր . և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ ՚ի վր̃ նր̃ .

Եւ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմա-
տունս իւր ընդ ականջս նր̅՝ և եթուք անդր. և կա-
լաւ զլեզուէ նր̅. հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եհան՝
և ասէ. Եփփաթայ որ է բացիր։ Եւ նոյն ժամայն
բացան լսելիք նր̅, և լուծան կապանք լեզուի նր̅.
և խօսէր ուղիղ։ Եւ պատուիրեաց նց̅՝ զի մի՛ ումեք
ասիցեն. և որչափ նա պատուիրէր նց̅, նոքա ևս ա-
ռաւել քարոզէին. և ևս քան զևս զարմանային և
ասէին. զա̅մ ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլաց
լսել տայ՝ և համրաց խօսել։
Գան 'ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նր̅ կոյր մի, և
աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի 'ի նա։ Եւ առեալ զձե-
ռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նր̅,
և ձեռն եդ 'ի վր̅ նր̅. և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսա-
նիցէ ինչ։ Հայեցաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկ՝ զի
շրջին իբրև զծառս։ Դարձեալ եդ ձեռս 'ի վր̅ աչաց
նր̅՝ եբաց, և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համար
ձակ զա̅մ։ Արձակեաց զնա 'ի տուն իւր՝ և ասէ. 'ի շէնդ
մի՛ մտանիցես, այլ երթ 'ի տուն քո. և յորժամ 'ի
շէնն մտանիցես՝ մի՛ ումեք ասիցես 'ի շինին.
Եւ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխ շուրջ զնո-
քօք, և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նս̅։ Եւ վաղվա-
ղակի ա̅մ ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան,
և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Եւ ե-
հարց ցն̅ս՝ թէ զինչ վիճէիք ընդ նս̅։ Պատասխանի
ետ մի ոմն 'ի ժողովրդենէն և ասէ. վարդապետ՝ ածի
զորդի իմ առ քեզ, զոր ունի այս համր. և ուր հասա-
նէ՝ զարկուցանէ զնա. և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամու-
նս իւր և ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո զի հան-

ցեն,

ցեն, և ո՛չ կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ
նց և ասէ. ո՜վ ազգ անհաւատ՝ մինչև յե՞րբ իցեմ առ
ձեզ. մինչև ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ածէ՛ք զնա առ իս։
Եւ ածին զնա առ նա. իբրև ետես զնա այսն, վաղ-
վաղակի շարժեաց զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր
և փրփրէայր։ Եհարց ցհայր նր̃ և ասէ. քանի՞ ժամա
նակք են՝ յորմէհետէ այդ եղև դմա։ և նա ասէ. 'ի
մանկութէ. բազում անգամ 'ի հուր արկանէ զդա
և 'ի ջուր՝ զի կորուսցէ. այլ՝ եթէ կարող ինչ ես,
օգնեա՛ մեզ տ̃ր՝ գթացեալ 'ի վ̃ր մեր։ Եւ յ̃ս ասէ
ցնա. ասացեր թէ կարող ես. ա̃մ ինչ հնարաւոր է
այնմ, որ հաւատայն։ Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց
հայր մանկանն՝ և ասէ. հաւատամ, տ̃ր՝ օգնեա՛ անհա-
ւատութես իմում։ Իբրև ետես յ̃ս՝ եթէ կուտի ժո-
ղովուրդն 'ի վ̃ր, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ.
համրդ և խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, ել 'ի դը-
մանէ, և այլ մի՛ մտանիցես 'ի դա։ Եւ աղաղա-
կեաց՝ և յոյժ լլկեաց զնա, և ել. և եղև պատանեակն
իբրև զմեռեալ, մինչև բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ։
Եւ յ̃ս կալաւ զձեռանէ նր̃՝ յարոյց զնա, և կանգնե-
ցաւ։ Եւ իբրև եմուտ նա 'ի տուն, աշակերտքն ա-
ռանձինն հարցին ցնա. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հա-
նել զնա։ Եւ ասէ ցնոսա. այդ ազգ ոչ իւիք ե-
լանէ, եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք.
Եւ գան յերիքով. և ը̃ ելանելն նր̃ յերիքովէ աշա-
կերտօքն՝ և բազում ժողովրդով, որդի տիմէի բար-
տիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի։
Իբրև լուաւ՝ թէ յ̃ս նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել
և ասել. որդի դաւթի յ̃ս՝ ողորմեա՛ ինձ։ Եւ սաս-

տէին

տէին նմա բազումք՝ զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. որդի դաւթի ողորմեա՛ց ինձ։ Զ տեղի առ յն՝ և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեա՛ց արի՝ կոչէ զքեզ։ Եւ նր ընկեցել զձորձս իւր, յարեաւ և եկն առ յն։ Պատասխանի ետ նմա յն և ասէ. զի՞նչ կամիս՝ թէ արարից քեզ. ասէ ցնա կոյրն. ռաբբունի՝ զի բացայց։ Եւ յն ասէ ցնա, երթ՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղվաղակի բացաւ, և երթայր զհետ նր 'ի ճանապարհին։

Սրբոյ Աւետարանին Յի Քի որ ըստ Ղուկասու։
Տէրն մեր Յս Քս։

Եւ էջ 'ի կափառնաում 'ի քաղաքն գալիլեացւոց, և ուսուցանէր զնս 'ի շաբաթուն։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութի նր, զի իշխանութբ էր բան նր։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւի պղծոյ, և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, ասէ. թուլացո՞ զի՞ կայ մեր և քո՝ յն նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ո՛վ ես սբդ այ։ Սաստեաց 'ի նա յն և ասէ. պապանձեա՛ց և ե՛լ 'ի դմանէ։ Զգետնեաց զնա դեւն 'ի միջի անդ՝ և ել 'ի նմանէ, և ինչ ո՛չ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք 'ի վերայ ամենցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞նչ է բանս այս, զի իշխանութբ և զօրութբ սաստէ այսոց պղծոց՝ և ելանեն։ Եւ երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամ տեղիս շուրջ զգաւառաւն։

Եւ յարուցել 'ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ 'ի տուն սիմոնի։ Զոքանչ սիմոնի տագնապէր ջերմամբ մեծաւ,

ծառ, և աղաչեցին զնա վն նր։ Եկաց առ նմա՝ սաս-
տեաց ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ՝
և պաշտէր զնս։ Եւ ընդ արևուն մտանել՝ ամն որոց էին
հիւանդք ՚ի պէս պէս ցաւս՝ բերէին զնս առ նա։ Եւ
նա իւրաքանչիւր ումեք ՚ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և
բժշկէր զնս։ Ելանէին դևք ՚ի բազմաց, աղաղակէին
և ասէին. եթէ դու ես որդի այ. և նա սաստէր՝ և ոչ
տայր նց թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ քնն է։
Եւ եղև ՚ի հասանելն նր ՚ի մի քաղաքացն, ահա այր
մի լի բորոտութբ իբրև ետես զյս անկեալ ՚ի վր երե-
սաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. տր՝ եթէ կամիս, կարող
ես զիս սրբել։ Ձգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ՚ի նա՝ և
ասէ. կամիմ՝ սրբեա՛ց. և վաղվաղակի գնաց ՚ի նմանէ
բորոտութին։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի՛ ումեք
ասել, այլ թէ երթ ցոյց զանձն քո քահանային. և
մատո՛ պատարագ վն սրբութն քո՝ որպ և հրամայ-
եաց մովսէս ՚ի վկայութի նց։ Եւ յորդէր առաւել
բանն զնմանէ. և ժողովէին ժողովուրդք բազումք
լսել՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութեն իւրեանց։ Եւ նա
խոյս տայր յանապատ տեղիս, և կայր յաղօթս։
Եւ եղև ՚ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և
փարիսեցիքն և օրէնսգէտ վարդապետք նստէին. որ
ժողովեալ էին յամ քաղաքաց գալիլեացւոց՝ և հրէ-
աստանի և երուսաղէմի. և զօրութի տն էր ՚ի բժշկել
զնս։ Եւ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝ որ էր
անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մուծանել ՚ի ներքս՝
և դնել առաջի նր։ Եւ իբրև ոչ գտանէին թէ ընդ
որ մուծանիցեն զնա ՚ի ներքս վն ամբոխին, ելին ՚ի
տանիս և ՚ի ցուոցն կախեցին զնա, և իջուցին մահ-
ճօքն

ճօքն հանդերձ ՚ի մէջ առաջի յի՟։ Եւ տեսեալ զհա-
ւատսն նց՟՝ ասէ ցնա. այր դու՝ թողեալ լիցին քեզ
մեղք քո։ Սկսան խորհել դպիրքն եւ փարիսեցիքն, եւ
ասեն. ո՞ է սա՝ որ խօսի զհայհոյութիւնս, ո՞վ կարէ թո-
ղուլ զմեղս՝ բայց միայն ած՟։ Իբրեւ գիտաց յս՟ ըզ
խորհուրդս նց՟, պտ՟սխանի ետ եւ ասէ ցնս՟. զի՞ խորհիք
՚ի սիրտս ձեր։ Զ՞ինչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ
լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի՛ եւ գնա՛։ Բայց զի
գիտասջիք եթէ իշխանութի՟ ունի որդի մարդոյ յերկ-
րի թողուլ զմեղս, ասէ ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ՝
արի՛ առ զմահիճս քո՝ եւ երթ ՚ի տուն քո։ Եւ առ-
ժամայն յարուցեալ առաջի նց՟՝ էառ զիւրեւ յո-
րոյ վր՟ անկեալ դնէր, գնաց ՚ի տուն իւր, եւ փառա-
ւոր առնէր զած՟։ Զարմանք կալան զամենեան, եւ
փառաւոր առնէին զած՟. լի եղեն ահիւ, եւ ասեն,
եթէ տեսաք այսօր նոր նշան։

Եւ եղեւ ՚ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա ՚ի
ժողովուրդն՝ եւ ուսուցանել. եւ էր անդ այր մի՝
եւ ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա
դպիրքն եւ փարիսեցիք՝ թէ ՚ի շաբաթուն բժշկիցէ,
զի գտանիցեն չարախօսութի՟ զնմանէ։ Եւ նա գի-
տէր զխորհուրդս նց՟, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսա-
ցեալ էր. արի՛ ա՛նց ՚ի մէնջ. եւ նա յարուցեալ եկաց։
Ասէ ցնս՟ յս՟. հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է ՚ի
շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել, ոգի
մի ապրեցուցանել՝ թէ կորուսանել։ Եւ հայեցեալ
շուրջ զամենեքումբք զայրագին՝ ասէ ցնա. ձգեա՛
զձեռն քո. եւ նա ձգեաց, եւ հաստատեցաւ ձեռն նր՟
իբրեւ զմիւսն։ Եւ նոքա լցան յիմարութե՟, եւ խօսէին

ընդ

ընդ միմեանս՝ թէ զինչ առնիցեն յիսուսի ։

Եւ իջեալ նորօք հանդերձ ՚ի տեղի մի տափարակ. և ժողով աշակերտացն նո՛ր և բազմութիւն յոյժ ժողովրդեանն, յա՛մ հրէաստանէ և յերուսաղէմէ՝ և յայնմ կողմանէ՝ և ՚ի ծովեզերէն տիւրոսի և սիդոնի ։ որ եկին լսել ՚ի նմանէ՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութենէ իւրեանց. և նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին ։ Եւ ա՛մ ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ՚ի նա, զի զօրութիւն բազում ելանէր ՚ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին ։

Եւ իբրև կատարեաց զա՛մ զբանս իւր ՚ի լսելիս ժողովրդեանն, եմուտ ՚ի կափառնաում։ Հարիւրապետի ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր ՚ի վախճանել, որ էր նմա պատուական։ Եւ իբրև լուաւ զյ՛սէ, առաքեաց զծերսն ՚ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ և ապրեցուսցէ զծառայն նո՛ր։ Եւ նոքա եկեալ առ յ՛ս աղաչէին զնա ստէպ՝ և ասէին, թէ արժանի է՝ որում զշնորհս զայս առնես ։ Զի սիրէ զազգս մեր, և զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ։ Եւ յ՛ս գնաց ընդ նո՛ . իբրև ոչինչ կարի հեռի էր ՚ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամս, և ասէ ցնա . տ՛ր մի՛ ինչ աշխատ լինիր, զի չե՛մ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտանիցես ։ Վ՛ա որոյ և ո՛չ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ ասա՛ բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ. քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութեա՛ . ունիմ ընդ ինև զինուորս, և ասեմ սմա՝ երթ, և երթայ. և այլում թէ եկ, և գայ. և ծառայի իմում թէ արա՛ զայս, և առնէ։ Եւ իբրև լուաւ զայս յ՛ս զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթայրն զհետ նո՛ր և ասէ.

ամէն

ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ յի՟էլի այսչափ հաւատս գը
տի։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն 'ի տուն,
և գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։

Եւ եղև 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի, որում
անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք
նր՟ և ժողովուրդ բազում։ Իբրև մերձ եղև 'ի դրու-
ռն քաղաքին, և ահա եհանէր մեռեալ մի՝ որդի միա-
մօր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում
քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրև ետես զնա տր՟՝ գթա-
ցաւ 'ի նա և ասէ. մի լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ
'ի դագաղն. և որք բարձեալն տանէին՝ զտեղի առին.
և ասէ, պատանեակ դու՝ քեզ ասեմ՝ արի։ Կանգնեցաւ
և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ խօսել. և ետ զնա ցմայր
իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւոր առնէին
զած՟՝ և ասէին, թէ մր՟գրէ ոմ՟ մեծ յարուցեալ է 'ի միջի
մերում, և թէ այց արար ած՟ ժողովրդեան իւրում
'ի բարութի՟։ Եւ ել զրոյցս այս ընդ ամ՟ հրէաստան
վս՟ նր՟. և ընդ ամ՟ կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին յովհաննու աշակերտքն իւր վս՟ ամե-
նայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս
յաշակերտացն իւրոց՝ յովհաննէս, առաքեաց առ տր՟
և ասէ. դու ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն
կալցուք։ Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, յովհաննէս
մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դու՟ ես որ
գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ 'ի նմին
ժամու բժշկեաց զբազումս 'ի հիւանդութեց՟ և 'ի
հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շը-
նորհեաց տեսանել։ Պատասխանի ետ նց՟ և ասէ. եր-
թայք պատմեցէք յովհաննու՝ զոր տեսէքդ և լուայք.

զի կոյրք տեսանեն, և կաղք գնան, բորոտք սրբին,
խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարա-
նին. և երանի իցէ՝ որ ոչ գայթագղեսցի յիս:
Եւ նաւեցին իջին յաշխարհն Գերգեսացւոց. որ է
յայնկոյս հանդէպ Գալիլեայ: Եւ ընդ ելանելն նր 'ի
ցամաք, պատահեաց այր մի 'ի քաղաքէն՝ յորում էին
դևք. և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝
և ոչ 'ի տան բնակեալ, այլ 'ի գերեզմանս: Եւ տեսեալ
զյս, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նր, և ասէ մեծա-
ձայն. զի՞ կայ իմ և քո յս որդի այ բարձրելոյ, աղա-
չեմ զքեզ մի՛ տանջեր զիս: Քանզի հրամայէր այսոյ
այսոյն պղծոյ ելանել 'ի մարդոյ անտի. քանզի բա-
զում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապէր 'ի
շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանս, և
վարէր 'ի դիւէն յանապատ: Եհարց ցնա յս և ա-
սէ. զի՞նչ անուն է քեզ. և նա ասէ, լեգէոն. զի դևք
բազումք մտեալ էին 'ի նա: Եւ աղաչէին զնա՝ զի
մի՛ հրամանս տացէ նց երթալ յանդունդս: Եւ էր
անդ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական 'ի լերի-
նըն, և աղաչեցին զնա զի հրամանս տացէ նց մտանել
'ի նս. և հրամայեաց նց: Եւ ելեալ դևքն յառնէն՝
մտին 'ի խոզեանն. և դիմեաց երամակն 'ի դահէ ան-
տի 'ի ծովակն՝ և հեղձաւ: Իբրև տեսին խոզարածքն
զիրսն որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին 'ի քաղաքին
և յագարակսն: Եւ իբրև ելին տեսանել զգործսն,
և եկին առ յս, և գտին զայրն՝ ուստի դևքն ելեալ
էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտսն յի,
և երկեան: Պատմեցին նց որոց տեսեալն էր՝ թէ
զիա՞րդ փրկեցաւ դիւահարն: Եւ աղաչէր զնա ամ

 բազ

բազմութին շուրջ զկողմամբքն գերգեսացւոց՝ գնալ ՚ի սահմանաց նց՟, քանզի ահիւ մեծաւ տագնապէին. եւ նա մտեալ ՚ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն։ Աղաչէր զնա այրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա. արձակեաց զնա՝ եւ ասէ. դա՛րձ ՚ի տուն քո, եւ պատմեա՛ զոր միանգամ արար քեզ ա՟ծ. գնաց ՚ի քաղաքն՝ եւ

քարոզէր զոր ինչ արար նմա յս՟.

Իսկ իբրեւ դարձաւ անդրէն յս՟, ընկալաւ զնա ժողովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա։ Իսկ ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր յայրոս, եւ նա էր իշխան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտս յի՟՝ աղաչէր զնա մտանել ՚ի տուն նր՟. զի դուստր միամօր էր նր՟՝ ամաց իբրեւ երկոտասանից, եւ էր մերձ ՚ի մահ. եւ ընդ երթալն նր՟ ժողովուրդքն նեղէին զնա։ Իսկ կին մի էր ՚ի տեռատեսութե՟ արեան ամաց երկոտասանից, որ ՚ի բժիշկս ծախեալ էր զա՟մ ինչս իւր. որում ո՛չ էր լեալ հնար յումեքէ բժշկիլ։ Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ ՚ի քղանցս հանդերձի նր՟. եւ նոյն ժամայն եկաց բղխումն արեան նր՟։ Իսկ ասէ յս՟. ո՛վ է՝ որ մերձեցաւն յիս։ Իբրեւ ամենեքեան ուրանային, ասէ պետրոս՝ եւ որ ընդ նմա էին. վա՛րդապետ՝ ժողովուրդք պնդեն եւ նեղեն զքեզ։ Իսկ ասէ յս՟. ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութի՟ ել յինէն։ Իբրեւ եւտես կինն՝ եթէ ո՛չ ծածկեցաւ ՚ի նմանէ, եկն դողալով՝ եւ անկաւ առաջի նր՟, թէ վս՟ որոյ իրաց մերձեցաւ ՚ի նա՝ պատմեաց առաջի ա՟մ ժողովրդեանն. եւ թէ որպ՟ բժշկեցաւ առ ժամայն։ Իսկ ասէ. քաջալերեա՛ց դուստր՝ հաւատք քո կե-

ցուցին զքեզ, երթ ՚ի խաղաղութի՟.

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն 'ի տանէ ժողովըր-դապետին՝ եւ ասէ ցնա. մեռաւ դուստրն քո, մի՛ ինչ աշխատ առնէր զդա։ Իսկ Յս իբրեւ լուաւ, պատաս-խանի ետ նմա՝ եւ ասէ. մի՛ երկնչիր, միայն հաւատա՛ եւ կեցցէ։ Եւ մտեալ 'ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել, բայց միայն զՊետրոս եւ զՅակոբոս եւ զՅովհաննէս, եւ զհայր մանկանն եւ զմայր նր։ Լային ամենեքեան՝ եւ կոծէին զնա. եւ նա ասէ. մի՛ լայք՝ զի չէ՛ մեռեալ՝ այլ ննջէ։ Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէ-ին թէ մեռաւ. Եւ նր հանեալ զամենեսեան ար-տաքս, կալաւ զձեռանէ նր՝ բարբառեցաւ եւ ասէ. արի՛ կաց մանո՛ւկ դու. Եւ դարձաւ ոգի նր, եւ կանգնեցաւ վաղվաղակի. եւ հրամայեաց տալ նմա ուտել։ Եւ զարմացան ծնօղքն նորա. եւ նա պատ-ուիրէր մի՛ ումեք ասել՝ որ ինչ եղեն.

Եւ եղեւ 'ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա 'ի լեռնէ ան-տի, ընդ առաջ եղեւ նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ա-հա այր մի 'ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց եւ ա-սէ. վարդապետ աղաչեմ զքեզ հայեա՛ց յորդի իմ, զի միամօր է ինձ։ Եւ ահա այս հարկանի 'ի նմա, եւ յան-կարծ գոչէ՝ եւ զարկուցանէ եւ թաւալեցուցանէ զնա եւ փրփրեցուցանէ, եւ հազիւ մեկնի 'ի նմանէ խորտա-կեալ զնա. եւ աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, եւ ոչ կարացին։ Պատասխանի ետ Յս եւ ասէ. ո՛վ ազգ անհաւատ եւ թիւր, մինչեւ յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ եւ անսայցեմ ձեզ. մատո՛ այսր զորդին քո։ Եւ մինչ դեռ մատչէր, զարկոյց զնա դեւն՝ եւ շարժլեաց։ Սաս-տեաց Յս այսոյն պղծոյ, եւ բժշկեաց զմանուկն. եւ ետ զնա ցհայր իւր։ Եւ զարմանային ամենեքեան 'ի վր մեծա

մեծամեծացն ոչ • և 'ի զարմանալ ամենեցուն 'ի վր ամի զոր առնէր , ասէ ցաշակերտսն իւր • դիք դուք 'ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ • զի որդի մարդոյ մատնելոց է 'ի ձեռս մարդկան ։

Եւ հանէր դև մի համր • և եղև յելանել դևուն՝ խօսեցաւ համրն , և զարմացան ամ ժողովուրդքն ։ Եւ ոմանք 'ի նոցանէ ասեն • բեեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս ։ Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկնից խնդրէին 'ի նմանէ ։ Իսկ նա գիտացեալ զխորհուրդս նց , ասէ ցնս • ամ թագաւորուի բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի ։ Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ , զիարդ կայցէ թագաւորուի նր • զի ասէք զինէն եթէ բեեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս ։ Եթէ ես բեեղզեբուղաւ հանեմ զդևս , որդիքն ձեր իւ հանիցեն • վն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք ։ Իսկ եթէ մատամբ ոյ հանեմ զդևս, ապա հասեալ է 'ի վր ձեր արքայուի ոյ ։ Յորժամ հզօր վառեալ պահիցէ զտուն իւր, 'ի խաղաղութե են ինչք նր ։ Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա 'ի վր եկեալ յաղթեսցէ նմա , զսպառազինութիւն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր , և զաւար նր բաշխեսցէ ։ Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է , և որ ոչ ժողովէ ընդ իս , ցրուէ ։ Յորժամ այսն ելանիցէ 'ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին տեղիս, խնդրէ հանգիստ • և իբրև ոչ գտանէ , ասէ • դարձայց անդրէն 'ի տուն իմ ուստի ելի ։ Եւ գայ գտանէ մաքրեալ և յարդարեալ ։ Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այսս չար ևս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնո-

րեկ չար քան զառաջինն։ Եւ եղև մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն եբարձ կին մի 'ի ժողովրդենէ անտի և ասէ. երանի՜ է որովայնին' որ կրեացն զքեզ, և ըստեանցն' որ դիեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ. նա՛ երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն ա̃յ, և պահեն։

Եւ ուսուցանէր 'ի միում ժողովրդանոցացն 'ի շաբաթու։ Եւ ահա կին մի' զոր ունէր այս հիւանդութե̃ ամս ութուտասն. և էր կորկամեալ, և ոչ կարէր ամենևին 'ի վեր հայել։ Եւ տեսեալ զնա յ̃ս' կոչեաց առ ինքն' և ասէ ցնա. կին դու' արձակեալ ես 'ի հիւանդութենէ քումմէ։ Եւ եդ 'ի վ̃ր ն̃ր ձեռն, և առ ժամայն ուղղեցաւ, և փառաւոր առնէր զա̃ծ. Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ' թէ ընդէ՞ր 'ի շաբաթու բժշկեաց յ̃ս, և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է' յորս արժան է գործել, յայնս եկայք բըժշկեցարուք, և մի' յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի ետ նմա տ̃ր' և ասէ. կեղծաւորք' իւրաքանչիւրոք 'ի ձէնջ 'ի շաբաթու ո՞չ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ 'ի մսրոյ' և տանի տայ ջուր։ Իսկ այս' դուստր աբրահամու էր. զոր կապեաց սատանայ ահաւադիկ ութուտասն ամ, ո՞չ էր արժան արձակել 'ի կապանաց անտի 'ի շաբաթու։ Եւ զայս իբրև ասէր, յամօթ լինէին ամենեքին որ հակառակին կային նմա. և ա̃մ ժողովուրդն ուրախ լինէր 'ի վերայ ա̃մ փառաւորութեանցն, որ գործէին 'ի նմանէ։

Եւ եղև 'ի մտանելն ն̃ր 'ի տուն ուրումն իշխանացն փարիսեցւոց 'ի շաբաթու ուտել հաց, և նոքա սպասէին նմա։ Եւ ահա այր մի էր անդ ջրգողեալ առաջի ն̃ր։ Պատասխանի ետ յ̃ս և ասէ ցօրինաւորսն

և ցփարիսեցիս. եթէ արժան իցէ 'ի շաբաթու բժըշ
կել: Եւ նոքա լուռ եղեն: և բուռն հարեալ զնմա-
նէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց: Եւ ասէ ցնս̃. Ո՞յր
ուրուք 'ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի 'ի ջրհոր, և
ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու: Եւ
ո՛չ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն:

Եւ եղև մինչ երթայր նա յեղ̃էմ, և ինքն անցանէր
ընդ մէջ սամարիայ և գալիլեացւոց: Եւ մինչդեռ
մտանէր 'ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր
բորոտ՝ որք կացին 'ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝
և ասեն. յիսուս վարդապետ՝ ողորմեա՛ մեզ: Եւ
իբրև ետես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթա՛յք ցուցէք
զանձինս քահանայիցն. և եղև իբրև գնացին, առ-
ժամայն սրբեցան: Մի ոմն 'ի նոցանէ իբրև ետես՝
եթէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ 'ի ձայն մեծ
փառաւոր առնէր զաստուած. անկաւ 'ի վերայ ե-
րեսաց իւրոց առ ոտս նորա, և գոհանայր զնմանէ.
և ինքն էր սամարացի: Պատասխանի ետ յս̃ և ասէ.
ո՛չ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինունքն ո՞ւր են:
Զի ո՛չ գտան դառնալ տալ փառս ա̃յ, բայց միայն
այլազգիս այս: Եւ ասէ ցնա. արի՛ գնա՛. զի հա-
ւատք քո կեցուցին զքեզ:

Եւ եղև 'ի մօտենլն նորա յերիքով, կոյր ոմն նստէր
առ ճանապարհաւն մուրացիկ: Իբրև լուաւ զան-
ցանել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զինչ իցէ այն:
Եւ պատմեցին նմա, թէ յս̃ նազովրեցի անցանէ.
Աղաղակեաց և ասէ. յս̃ որդի դաւթի՝ ողորմեա՛
ինձ. Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի
լռեսցէ. և նա ևս առաւել աղաղակէր, որդի դաւթի

ողորմեա՛ց ինձ։ Զտեղի էառ յ՟ս, և հրամայեաց ածել զնա առ ինքն. և իբրև մերձ եղև առ նա, եհարց զնա և ասէ։ Զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարից քեզ։ Եւ նա ասէ. Տ՟ր՝ զի բացցին աչք իմ՝ և տեսից։ Եւ յ՟ս ասէ ցնա. Հայեա՛ց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ։ Եւ առ ժամայն ետես, երթայր զհետ ն՟ր՝ և փառաւոր առնէր զա՟ծ. և ա՟մ ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւն ա՟յ։

Սրբոյ Աւետարանէս ՅԵ ԳԼԽ որ ըստ Յօհաննու։
Տէրն մեր ՅՆ ԳԼ՟Ն։

Եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի և գնաց ՚ի գալիլեայ։ Զի ինքն իսկ յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի։ Արդ յորժամ եկն նա ՚ի գալիլեայ. ընկալան զնա գալիլեացիքն. զի տեսեալ ևս էր զա՟մ նշանսն, զոր արար յե՟մ ՚ի տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին ՚ի տօնն։ Եկն դարձեալ ՚ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի. և անդ էր թագաւորազն մի, որոյ որդի ն՟ր հիւանդ կայր ՚ի կափառնաում։ Նա իբրև լուաւ եթէ յ՟ս եկեալ է ՚ի հրէաստանէ ՚ի գալիլեա. եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա. քանզի մերձ էր ՚ի մեռանել։ Ասէ ցնա. եթէ ոչ նշանս ինչ և արուեստս տեսանիցէք՝ ոչ հաւատայք։ Ասէ ցնա թագաւորազն. Տ՟ր՝ էջ մինչչև մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա յ՟ս. Երթ՝ որդին քո կենդանի է։ Եւ հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա յ՟ս, և գնաց։ Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ

եղեն նմա ծառայքն նր̄․ աւետիս ետուն և ասեն, թէ մանուկն նորա կենդանի է։ Հարցանէր ցնոսա վն̄ ժամուն՝ յորում ապաքինեց։ և ասեն ցնա․ երէկ յեօթներորդ ժամուն եթող զնա ջերմն։ Գիտաց հայրն նր̄՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասաց նմա յս̄ թէ որդին քո կենդանի է․ և հաւատաց ինքն և ամ̄ տուն իւր։ Զայս դարձեալ երկրորդ նշանս արար յս̄ եկեալ ՚ի Հրէաստանէ ՚ի Գալիլեա։

Յետ այսորիկ տօն էր Հրէից․ և ել յս̄ յԵրմ̄։ Եւ էր յԵրմ̄ ՚ի պրօպատիկէ աւազանին․ որ կոչէր եբրայեցերէն բեթհեզդայ․ հինգ սրահ։ Յորս անկեալ դնէր բազմութի̄ յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց կաղաց գօսացելոց, որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ։ Եւ հրեշտակ տն̄ իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և յուզէր զջուրսն․ և որ նախ ՚ի շարժումն ջրոյն իջանէր, յաւազանն՝ բժշկէր ոչ ունելով նշան հիւանդութե̄։ Եւ անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր ՚ի հիւանդութե̄ իւրում։ Զնա իբրև ետես յս̄ զի անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետև, ասէ ցնա․ կամի՞ս ողջ լինել։ Պատասխանի ետ նմա հիւանդն․ տր̄՝ ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն․ և մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն իջանէ։ Ասէ ցնա յս̄․ արի՛ առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Եւ ողջացաւ այրն, և յարեաւ՝ էառ զմահիճս իւր՝ և շրջէր․ և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ․ Ասեն Հրէայքն ցբժշկեալն․ շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո։ Պատասխանի ետ նց̄ և ասէ․ որ բժշկեացն զիս, նա ասաց ցիս, առ զմահիճս քո՝ և գնա։

գնա։ Հարցին ցնա և ասեն. ո՞վ է այրն՝ որ ասաց ցքեզ, առ զմահիճս քո՝ և շրջեաց։ Իսկ բժշկեալն ո՛չ գիտէր թէ ո՛վ իցէ. քանզի յիսուս խոյս ետ վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ զնա յիսուս 'ի տաճարին, և ասէ ցնա. ահաւասիկ ողջացար, մի՛ ևս մեղանչեր՝ զի մի՛ չար ևս ինչ լինիցի քեզ։ Գնաց այրն՝ և պատմեաց հրէիցն, եթէ յիսուս էր՝ որ բժշկեացն զիս։ Իսկ վն՟ այնորիկ հալածէին զյս՟ հրէայքն, զի զայն առնէր 'ի շաբաթու։ Իսկ յս՟ պատասխանի ետ նց՟. հայր իմ մինչև ցայժմ գործէ, և ես գործեմ։ Վն՟ այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա. զի ո՛չ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլև հայր իւր կոչէր զած՟, և հաւասար առնէր զանձն այ՟։

Իսկ մինչ դեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր 'ի ծնէ. և հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ և ասեն. ռաբբի՛ ո՞վ մեղաւ է, սորա՞՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի։ Պատասխանի ետ յս՟. ո՛չ դորա մեղաւ է, և ո՛չ հօր և մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն այ՟ 'ի դմա։ Իսկ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, մինչ աւուր կայ. գայ գիշեր՝ յորժամ ոչ ո՛ք կարէ գործել։ Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի։ Զայս իբրև ասաց, եթուք 'ի գետին՝ և արար կաւ 'ի թքոյն, և ծեփեաց զկաւն 'ի վերայ աչաց կուրին։ Իսկ ասէ ցնա. երթ՝ լուա յաւազանին սելովմայ. որ թարգմանի առաքեալ. չոգաւ լուացաւ. եկն և տեսանէր։ Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալ էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր, ասէին. ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն և մու-

րանայր ։ կէսքն ասէին. նա է ։ Այլքն ասէին. ո՛չ, այլ
նման է նմա . եւ ինքն ասէր՝ թէ ես եմ ։ Ասեն ցնա .
իսկ զիա՞րդ բացան աչք քո ։ Նա ետ պատասխանի .
այր մի՝ որում յս̅ն անուն , կաւ արար՝ եւ ծեփեաց
զաչս իմ , եւ ասէ ցիս . երթ ՚ի սելովամ , եւ լուա՛ . չո-
գայ լուացայ՝ եւ տեսանեմ ։ Ասեն ցնա . ո՞ւր է նա .
ասէ ցնս̅ . ո՛չ գիտեմ ։ Ածին առ փարիսեցիսն զնա ,
որ երբեմն կոյրն էր ։ Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն
արար յս̅ . եւ եբաց զաչս կուրին ։ Դարձեալ հարցա-
նէին զնա փարիսեցիքն , թէ զիա՞րդ տեսանես ։ եւ
նա ասէ ցնս̅ . կաւ եդ ՚ի վր̅ աչաց իմոց , եւ լուացայ՝
եւ տեսանեմ ։ Ասեն ոմանք ՚ի փարիսեցւոցն . ո՛չ է
այրն այն յայ̅ , զի զշաբաթս ո՛չ պահէ ։ կէսքն ասէին .
իսկ զիա՞րդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առ-
նել ։ եւ էին հերձուածք ՚ի մէջ նց̅ ։ Ասեն դարձեալ
ցկոյրն . դու զի՞ ասես վն̅ նր̅՝ զի եբաց զաչս քո ։ եւ նա
ասէ՝ թէ մարգարէ է ։ Եւ ո՛չ հաւատային հրէայքն
զնմանէ՝ եթէ կոյր էր՝ եւ բացաւ . մինչեւ կոչեցին
զծնողս բացելոյն . հարցին ցնս̅ եւ ասեն՝ սա՞ է որդին
ձեր , զորմէ դուքն ասէիք , եթէ կոյր ծնաւ . արդ՝
զիա՞րդ տեսանէ ։ Պատասխանի ետուն նց̅ ծնողքն
նր̅՝ եւ ասեն . գիտեմք զի սա է որդին մեր , եւ զի կոյր
ծնաւ . բայց զիա՛րդ այժմ տեսանէ՝ ո՛չ գիտեմք .
կամ թէ՝ ո՞ եբաց զաչս դորա՝ մեք ո՛չ գիտեմք . զդա
իսկ հարցէ՛ք , ինքնին ՚ի չափ հասեալ է . ինքն իսկ
խօսեսցի վասն իւր ։ Զայս ասացին ծնողքն նր̅ ,
զի երկնչէին ՚ի հրէիցն . քանզի ուխտ եդեալ էր հրէ-
իցն , եթէ ոք խոստովանեսցի զնա քս̅ ՚ի բաց կացցէ
՚ի ժողովրդենէն ։ Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն

նր՟, թէ ինքնին ՚ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք։ Կարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և ասեն ցնա. տո՛ւր փառս այ՟, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է։ Նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ո՛չ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ։ Կարձեալ ասեն ցնա. զի՞նչ արար քեզ, զիա՞րդ եբաց զաչս քո։ Պատասխանի ետ նց՟. այժմ ասացի ձեզ՝ և ո՛չ լուայք. զի՞ կամիք միւսանգամ լսել. միթէ և դո՞ւք կամիք աշակերտել նմա։ Նզովս հայհոյէին զնա՝ և ասէին. դու լիջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսէսի աշակերտք եմք։ Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսէսի խօսեցաւ ած՟. զսա ո՛չ գիտեմք ուստի իցէ։ Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնս՟. այդ իսկ են սքանչելիք. զի դուք ո՛չ գիտէք՝ ուստի իցէ, և զիմ զաչս եբաց։ Գիտեմք զի ած՟ մեղաւորաց ո՛չ լսէ. բայց եթէ ածապաշտ ոք իցէ՝ և զկամս նր՟ առնիցէ, նմա լսէ։ Յաւիտենից ոք ո՛չ լուաւ՝ եթէ եբաց ոք զաչս կուրի ՚ի ծնէ կոյր ծընելոյ։ Եթէ ոչ յայ՟ էր այրն այն՝ ո՛չ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա. ՚ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենևին, և դու վարդապետ լինիս մեր։ Եւ հանին զնա արտաքս։ Լուաւ յս՟ եթէ հանին զնա արտաքս, և խնդրե եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատա՞ս յորդի այ՟։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. ո՞վ է տէր՝ զի հաւատացից ՚ի նա։ Ասէ ցնա յս՟. և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է։
Նա ասէ. հաւատամ տէր, և երկիր եպագ նմա։

 Նշա

Նշանակութիւն խրթին բառից ։

Ադդովն ․ զաքարիայ մարգարէի պապուն անունն է ։ ղդ · 8 ։
ադոնայի տէր ․ որ աստուծոյ կըսուի · Թանգըր ։ լդ · 8 ։
ադամանդեայ ․ պատուական սոյ · քիշիգաշէ ․ ձա · 3 ։
ազդարան ․ խապար տրուած տեղ · սըր եկըրի , խապէրկեահ ։
ծթ · 2 ։ կամ խապար տուօղ գործիք , որ է՝ բերան , կամ լեզու ։ հդ · 2 ։
ալէլուք ․ օրհնութիւնք , գովասանք · մէտհ ։ ղդ · 24 ։
ալէտանջ հողմ ․ տաքցա հանօղ հով ։ ծդ · 3 ։
ալփափեաք ․ այբուբենին շարքը ։ ղդ · 22 ։
ախտարծարծ ․ ախտը շարժօղ · մարազ թէփրէտիճի ։ կ · 4 ։
ածանցական ․ անցաւոր , թէզմը անցնօղ ։ հդ · 3 ։
ակատ ․ նաւու թէքնէ , կամ փիճատէ խայէխ ։ կդ · 2 ։
ակնայայրատ ․ աչքը ապականօղ՝ մըտուօղ ։ խը · 4 ։
ակումբ ․ ճիւմհիւռ , սիւրիւ ։ իղ · 1 ։
աղարտեալ ․ աւրած , խարապ եղած ։ ե · 1 ։ և իե · 2 ։
աղաւաղել ․ աւրել , փճացնել , թափթփել , եօխ ընել ։ է · 3 ։ և կէ · 2 ։
աղէյարմար ․ քիրիշով տիւզէնլէնմիշ եղած ։ ղէ · 8 ։
աղիւսարկութի ․ քէրփիճճիութի , թօղլաճիութի ։ հե · 12 ։
աղխեալ ազդարան ․ կըպած գոցուած բերան , կամ լեզու ։ հդ · 2 ։
աղօրի ըմբռնելի ․ ակյորմէն՝ եղմիշ ընելու , որ է ծամելու ակռաներ ։ կդ · 2 ։
աղու աղաւնի ․ մազլըմ եավաշ կէօվէրճին ։ է · 1 ։
աղուական ․ անուշիկ · միլայիմ ։ կը · 4 ։
աղուական ախտ ․ թաթլը մարազ , որ է ցանկութին ։ ղա · 3 ։
* աղջութիւն ․ մթութի · քարա տուման ։ ղ · 3 ։
աղտաղտին ․ աղի լեղի · աճը զեհիր ։ լթ · 2 ։
աղօթկեր ․ աղօթօղ , աղօթաւոր ։ ծա · 5 ։
աղօտանալ ․ մթննալ , 'ի լուսոյ պակասիլ ։ է · 3 ։
աճառ ․ սապօն ։ ղդ · 11 ։
աճիւն ․ մոխիր · քիւլ ։ ի · 1 ։ և իդ · 2 ։

ամա

ամանակ ։ ժամանակ , առէն ․ վաղթ ։ 'ի շէշտաբռաշաբանն ։
ամբարձուղէշ ։ բարձր ձուղունօղ ․ իւձէ տալը ․ թ ․ 2 ։
ամենագրաւ ․ ամենը զապգ ընօղ ։ է ․ 2 ։ կամ խիստ սաստիկ զափթ ընօղ ։ ը ․ 1 ։
ամենապիկար ։ խիստ ակար ․ զայիֆ ․ լը ․ 2 ։
ամփլոպ ։ կիւրիւլթիւ , վէլվէլէ ։ զ ․ 3 ։ և ղ ․ 3 ։
այտ ։ ծնօտ , երես ․ եանագ , եուղ ։ կզ ․ 2 ։
անագան ։ կէձռէն կէձ , լթ ․ 3 ։ կմ վերջինը ․ սօղրաքի ։ կը ․ 2 ։
* անախտակիր ։ այլոց ցաւակից չըլլօղ ։ ծ ․ 1 ։ և ծզ ․ 2 ։
կամ խարէզ չըպաշօղ ։ ը ․ 2 ։
անաղելի՝ խակակութ ։ չըաղուած՝ նոր ծնած բիձ ։ ծզ ․ 2 ։
անարծարծելի ։ ա՛լէր վառվելու ։ է ․ 3 ։ և հա ․ 2 ։ կամ ա՛լէր շինելու ։ ի ․ 2 ։
անբույժ ։ չը բժշկելու ․ օնդուլմազ ։ ծը ․ 2 ։
* անգաձմունք ։ խորունկ մտմտուք ․ պարսկերէն՝ էնտիշէ ։ իէ ․ 3 ։ ըստայնմ 'ի պատմագիրս եղիշէի , յերեսն 83 ։ Յորժամ սկսաւ անգաձել , և քննել զմի և այլն ։
անգամանդեայ ։ էլմասիպէս պինտ ։ ղը ․ 10 ։
* անգանձաւք ։ անգ , այ՝ 'ի հնումն անձառելիք ․ որպիսի էր 'ի հին օրէնս՝ սրբութի սրբութեցն , որ անձառելի և անմատչելի էր նզ ․ վասյ ասացուածս՝ Սրբութեց անգանձաւէց , իմացեալ լինի՝ Սրբութեան սրբութեանցն ։ հէ ․ 15 ։
անգասելի ։ կարգէ դուրս , նիզամ չը մտած ։ լզ ․ 7 ։
անգուլ ։ ժիր , տայմայ ։ ձը ․ 2 ։
* անդուղեկցութիւն ։ այն տեղը երթալու ձամբորդութի և եօլտաշութիւն ։ ղզ ․ 5 ։
աներևակի ։ աներևոյթ ․ կեօրինմէզ ։ իզ ․ 3 ։ և ծե ․ 3 ։
աներկևան ։ աներկբայ , ստոյգ , ճշմարիտ ․ շիւպհէսիզ ։ զ ․ 1 ։ և կե ․ 3 ։
անընդել գազան ։ եապանի եաւուզ ձանավար ։ թ ․ 3 ։
անկանել ։ կցելով գործել ․ տօգումագ ։ կզ ․ 2 ։
անկեղակարծ ։ անկասկած ․ շիւպհէսիզ ։ ձզ ․ 5 ։
անկունչ ։ շունչը կտրած ․ նէֆէսի քէսիլմիշ ։ ժզ ․ 2 ։
անհագագ ։ շունչ չունօղ , հոգի չունօղ ․ ձանսըզ ։ լզ ․ 7 ։

ան

անհամբոյր ։ թէրպիյէյի չեկող ․ հերկելէ ։ իը ․ 2 ։ կամ չը
  գոյւող, շատախօս ։ իդ ․ 2 ։ կամ գարշելի, պէթ ։ ծդ ․ 2 ։
  կամ խաթր կեօնիւլ չընայող ։ ձը ․ 2 ։
անհամոզելի ։ խօսքի մտիկ չընող ․ ինատճի ։ ծդ ․ 2 ։
անհատուածելի ։ անբաժանելի, չը զատուելու ։ հե ․ 5 ։
անհրաժեշտ ։ անդառնալի ․ միւհքեմ ։ կա ․ 2 ։ կմ անխափան,
  անզատելի ։ ղդ ․ 11 ։
անձաւ ։ մաղարայ ։ խ ․ 2 ։
անձնամատն ։ ինք իր անձը մատնող ․ խը ․ 2 ։
անձուկ ։ նեղկուկ ։ ա ․ 2 ։ և կդ ․ 2 ։ կամ քչիկ մը ․ պիր
  ազըճըք ։ ժէ ․ 2 ։
անյարիր ջատուկ ։ վեր չելլելու նենգաւոր և ցաւագար ։
  ծը ․ 2 ։
անշամանդաղ ։ չը մթնալու պայծառ ․ տումանսըզ ։ դ ․ 1 ։
անշուշտ ։ անփոփոխ, անխառնակ ։ կէ ․ 1 ։
անոպայ ։ էյլէկ պիլմէզ, նախս ։ խը ․ 4 ։
անպատուար ։ պատ չունող ․ հիսարսըզ ։ լթ ․ 2 ։
անջրպետ ։ բաժանող, զատող ․ պէօլմէ ։ իէ ․ 2 ։
անսպուժելի ։ յետ չը ձգուելու, էհմալ չըլլալու ։ լթ ․ 2 ։
անսագիւտ ։ անպակաս ․ էքսիքսիզ, մանհանսըզ ։ իը ․ 3 ։
անվթար ։ անսխալ ․ քուսուրսուզ ։ ճ ․ 2 ։
անտարբերական ։ տարբերքի տակ չընկնող, նիւթեղէն բանե-
  րէն դուրս ։ ժդ ․ 1 ։ և լդ ․ 3 ։
*անքատ ։ տկար, փոքրիկ ․ զայիֆ ։ կթ ․ 2 ։
աշխար ։ ողբ, լաց, սուգ ։ իէ ․ 3 ։ լթ ․ 3 ։ խը ․ 2 ։ ծդ ․ 2 ։ կա ։
աշտանակ ։ շամտան ։ խդ ․ 2 ։
աշտէ ։ խըշտ, մըզրագ ։ հա ․ 3 ։
ապաբան ։ անգործ, պարապածած, անձըրկած ։ խէ ․ 3 ։
ապազէն ։ զէնք չունող ․ սիլահսըզ ։ է ․ 1 ։ և կը ․ 3 ։
ապաթոյն ։ թոյն չունող ․ զէհիրսիզ ։ կդ ․ 1 ։
ապախտաւոր ։ անշահ ․ էյլէկ պիլմէզ ։ դ ․ 2 ։ և հդ ․ 1 ։
ապահար ։ ամենակալն հայրը բռնած ։ ի ․ 2 ։
ապաձեռն ։ օգնական չունող, խեղճ ։ իդ ․ 3 ։ և լէ ․ 3 ։
ապաշուք ։ անպատիւ ․ իքրամըզ ։ լդ ․ 7 ։

տապաշան ։ ջանք չընող , խայրեթսիզ ։ Է · 2 ։
տապաուռմ ։ լիրբ , տաւսըզ ։ Ժա · 3 ։ և Խա · 2 ։ և Կդ · 2 ։
կամ խաթր կեօնիւլ չընայող , անգութ ։ Ձը · 2 ։
տապարանջան ։ տալըձան , պիլեզիկ ։ Լդ · 1 ։
տապաւանդակ ։ չուան նաւու · բալամար ։ Խե · 2 ։
տապաւինութիւն խարսխի ։ նաւուն մեծ երկաթը · ձան
գուրթարան ։ Խե · 2 ։
տապալինել ։ փարատել , դադրեցընել , կամ լուընացընել ։
Ձդ · 2 ։ և Ղե · 2 ։
տպէնիսաղ ։ անկարօտ , պակասութ չունող , միւհտաճ չըլլող ։
Ծթ · 2 ։
տպիկար ։ տկար , խատըր չըլլող ։ Ժ · 1 ։ և Խղ · 2 ։
* տուակայք ։ տուաջնկայք , տուջեր , կամ մօտը եղածները ,
կամ քիչ մը եաւ ըլլալիքները ։ Ժդ · 3 ։
տուանցեալ ։ դադարեալ 'ի ծնելոյ , վախտը անցած ։ Լա · 1 ։
տուխդած ։ դոզնոց · փեշտըմալ ։ Ի · 2 ։
տակայծեալ ։ ձրագն որ մարելու մօտեցած , վերջին կայ-
ծակը հասած ։ Ձէ · 3 ։
տուհաւատչեայ ։ չեշնի , նումունէ , կմ փէյ ։ Խե · 4 ։ Կե · 2 ։
և Կէ · 1 ։
տուողեկան յաւխտեան ։ անցաւոր ժամանակ · 'ի ջէլատ" ։
* տուօրինակեալ ։ բաղդատեալ , նմանեցուցեալ ։ Ա · 2 ։
տաուխ ։ բրդեղէն , չուխայ՝ և այլք նմանք ։ Խա · 3 ։
տապակմնապաս ։ շան կերակրի խմիս ընող ։ Լե · 3 ։
տապատակ ։ քելեփիրձի , փուսու խըրսըղը ։ Կթ · 2 ։
տապարէս , կմ տապարեզ ։ մեծ մէյտան · աթ մէյտանը ։ Ա · 2 ։
և Խը · 4 ։ դարձեալ՝ երկրի չափ է , որ է մէկ միլ ճեղին՝
ութը փային մէկն ։ Թ · 1 ։
տատարակ ։ կնկան կերպարանքով կուռքի մը անունն է ։ Ն · 4 ։
տատիկեցի ։ աթենացի , որ 'ի հնումն այս քաղաքացւոց գլա-
մարդն՝ խիստ նամառը , և գլխան՝ խիստ պէթնամ հա-
մարէին ։ Կե · 1 ։
տրահեա ։ լան ձամէայ · քեօռ եօլու ։ Թ · 2 ։ կամ չիտակ
ձամէայ · ձառէ ։ Խղ · 3 ։

* տրա

※ արամաթացի ։ արիմաթացի , ուստի էր Սամուէլ մար-
գարէն ։ ձր · 1 ։
※ արբուն ։ կատարեալ հասակ · քեամիլլիք չաղը ։ դ · 2 ։
արգահատել ։ ցաւակցելով մխիթարել , սիրտ տալ ։ ժբ · 1 ։
կամ աղաչել , ընձա ըլնել ։ ժե · 1 ։ և ծե · 2 ։
արգասաւոր ։ արդիւնաւոր · մէյվէտար ։ Յէշուա″ ։
արգարալուկ ։ հախ տեղը տանջուող ։ իթ · 2 ։
արդեան ։ հիմիկուան · շիմտիքի ։ հե · 8 ։
※ արդվանական ։ հիմիկուց թէլէֆ եղած ։ իբ · 2 ։
արկածք ։ փորձանք · պէլայ ։ ղ · 3 ։ և կ · 2 ։ և կե · 2 ։
արձագանք ։ յետ դարձող ձայն , որ մաղարաներուն մէջ ,
կամ խորունկ տեղուանք՝ կանչօղն ինչ որ կանչէ , ղայն
կու լսէ ։ ղբ · 8 ։
արուարձան ։ քարէ փորած երիկ մարդու պատկերք , կուռք ։
կ · 4 ։
արութիւն ։ արիութիւն , կտրիճութիւն ։ իթ · 3 ։
արուսեակ ։ սապահ եըլտըզը , ղէօհրէ · կամ արեգակն · նմ
սադայել ։ լղ · 2 ։
արջնաթոյր ։ սև գոյն ունօղ ։ կթ · 2 ։
արջնատես ։ սիեահ կէօրինիւշլիւ ։ լա · 3 ։
արտալած ։ ձմռէ դուրս ելած · եօլսուզ , պէթնամ · կամ
սիւրկիւն եղած ։ ծղ · 2 ։
արտաքնայարդար ։ դրսի դիւյէն թէմիզ ։ իէ · 3 ։
արտուղի ։ ճամբէն դուրս , ծուռ · եանղըշ ։ հը · 3 ։
արփիացնցող ։ լոյս տարածօղ , շաւխ ծագօղ ։ դ · 1 ։
արօտ ։ արծուելու տեղ · չայըրլըխ ։ իե · 3 ։ կ · 2 ։
արօր ։ չիֆթ քշելու գործիք · սապան ։ ծդ · 2 ։
աւաղական ։ ախտաւական , ողբալու ։ իղ · 1 ։
աւանդ ։ էմանէթ ։ դ · 1 ։ կամ տուրք · վէրկի ։ թ · 2 ։ կամ
թէմպիհ , վասիյեթ ։ իե · 4 ։
※ աւողական ։ բեռի աւըշմիշ չեղած · անձամբ · հերկելէ ։
իբ · 2 ։
աքար ։ պատժուած մարդոյ մի անունէ · Յեսուայ · 7 · 1 ։
‖ իե · 2 ։ և հա · 3 ։

աքիա սիլոնացի ։ մարգարէի մի անուն է, որ 'ի սելով քա-
ղաքէն էր. գ. Թագ"։ ժա. 29։ || խբ. 4։

Բաբելոն, կամ բաբելօն՝ պաղատաքաղաքն է։ ա. 1։ և կե. 2։

բագին ։ կուռքի սեղան, կուռք ։ իե. 3։ և հե. 13։

* բազմակ ։ բազմելու տեղ · մէքեան ։ կ. 3։

բազմական ։ մէճլիս նստող ։ խբ. 1։ և ղդ. 4։ կամ բազմե-
լու, նստելու տեղ ։ ղա. 3։

բազմաձեւնեան խորդաւանօղք ։ շատուր հիլէպազներ · կամ ֆէնտերով խաբօղներ ։ ղէ. 9։

բազմայծեան ։ ասդին անդին ընկնօղ շրջօղ, բարբարա-
կան պըտըտօղ ։ կ. 3։

բազմատեղնեան ։ շատ ձիւղ ունօղ · տալլը պուտախլը ։
խե. 2։ և ջէլուա"։

* բազմարկածեան ։ շատ փորձանքոտ · Թէհլիքէլի ։ հդ. 2։

բահաղ ։ կուռքի անուն է ։ կդ. 2։ և ղդ. 6։

բամբիւն ։ չալփարայ, զիլ ։ ղէ. 8։

բանդագուշեալ ։ խելացնոր, չըղըն, Թիմարխանայի խենԹ ։
ժբ. 2։

բանին սերմնակալութիւն ։ խօսքին քօրը զայ ընելը, խենԹ ու-
մէնԹ եօլսուզ խօսիլը ։ խե. 2։

բառաչ ։ ոչխարներուն և նմանեաց պօռալը ։ ժե. 2։

բառացի ։ փառաւոր · շէօհրէԹլի ։ ղէ. 8։

բասիլ · վասիլ ։ էր կայսր յունաց ։ ջէլուա"։

բասրելի ։ մեղադրելի · այըպլանմաղա լայըգ ։ ղա. 3։

բարառնունք ։ խօսիլ չը կըրցողն բերնով խօսիլը ։ ղէ. 8։

բարացուցական ։ բարքը ցըցընօղ, Թապիեթը յայտնօղ ։
ղէ. 8։

բարաւոր ։ դրան վերի շեմը ։ ղա. 2։

բարետաւիղ ։ անուշիկ խայտելի · տիւղէնլի ։ ղէ. 8։

բարէքիա ։ զաքարիայ մրգրէի հօրն անունն է ։ ղգ. 8։

բարունակ մահողկուղեան ։ ասմայի ձիւղ՝ որ զէհիրլի սալ-
խըմ ունի ։ է. 2։

* բաւանդակապէս ։ բովանդակապէս · կամ բաւականա-
պէս ։ ը. 4։

բաւիղ ։ սաչախ , որ մաղալայի , նմ դրան վր լինի ։ խ · 2 ։
բժժանք ։ պլուխչիի , կամ պախըճիի չըխըն ։ կղ · 4 ։
բիծք բոցակիծք ։ կրակի պես կծուած ուռեցներ , ինչպես՝ Թախտաալթիեն , նմ սիվըխինեկեն խածուած տեղուան քըն ։ կթ · 2 ։
բոլորապատուղ ։ ողջակեզ · Թամամ փեշքեշ ։ ա̃ · 1 ։
բոսորայ դխակունք ։ կարմրագոյն արխուանթաթախ լեշեր ։ կը · 3 ։
բոսորային ։ կարմրագոյն , կարմրած · քըրմըզ ։ կգ · 1 ։
բուեալ ։ սրվայած , կամ պատանայ եղած ։ իե · 3 ։
*բունախոյեան ։ դեմ ելլող կորիճ ճենկճի ։ դդ · 18 ։
բունամարտիկ ։ կորիճ ճենկ ընող ։ կղ · 2 ։ կամ ուժով կիւ- լեշմիշ ըլլող ։ դդ · 13 ։
Գահաւորակ ։ Թաշարավան , քեօշկ ։ իե · 2 ։
գաղձնաւոր ։ զարարըը խոտերով , նմ այըըն խոտով լցուած ։ ծգ · 2 ։
գաղտնակուր ։ գաղտնի ուտօղ , ինչպես՝ պաղըրտախից միջի որդերը ։ կթ · 2 ։
գայխոն ։ երկան մըղրախ ։ դէ · 4 ։
գանչութիւն ։ հնչումն , կանչուածք ։ դէ · 8 ։
գարնանաղայր գետ ։ գարնան ատենը ազմիշ ըլլօղ չայ · Թաշխըն ըումախ ։ ծդ · 3 ։
գեղայօրէն ։ գեղեցիկ յօրինած · հիւսիւնլիւ ։ դգ · 24 ։
գեղմն ։ ճերմակ բուրդ · եափաղը ։ ծբ · 1 ։
գերաբնապես ։ բնուն առեթեն վեր , հրաշապես ։ դգ · 8 ։
գերանակիր ։ տիրեկ կրօղ , կամ տիրեկ ունօղ ։ իե · 3 ։
գերաշխարան ։ խիստ ապաշխարօղ , շատ լացօղ ողբացօղ ։ խը · 5 ։
գերաշխարհիկ ։ ամենեն պատուաւոր , խիստ իթիպարըը ։ դ̃ · 3
գերունակ ։ ամեն գերագանցութե և կատարելութե ունօղ ։ իե · 2 ։ և հն · 7 ։ կամ ամենեն էվէլ ունօղ ։ խթ · 2 ։
գթել ։ գըըխլ , սխալել , չըգխանալով պակասութ ընել՝ ընկնիլ ։ լա̃ · 2 ։ ծն · 4 ։ ծե · 3 ։ և հբ · 2 ։
գժգմնութ ։ սրդողելով երեսը ծըռելը · խըշըպայ ։ խն · 2 ։

գժտութիւն ։ կռիւ · նիզա ։ խե · 2 ։
գինդ, գնդի ։ օղ, գիւփէ ։ լդ · 1 ։
գիշերավար ։ սատանայ · շէյթան ։ լե · 1 ։
գլխաշուք կտաւ ։ գլուխը ծածկող՝ զարդարող լաչակ ։ լդ · 1 ։
գլխաւորել ։ գլուխ հանել, լմնցնել ։ հա · 2 ։
գոգջէք ։ ասացէք ։ հէ · 1 ։
գողտրական ։ կակուղիկ, փափուկ · նազլը ։ խղ · 2 ։
գոմր ։ սողոմայ մէկ քաղաքն է ։ ծդ · 2 ։
գոյարան ։ գոյացնող, ստեղծող · վար էտիճի ։ ձդ · 1 ։
գործականութի ։ գործելը, իճրա ընելը ։ դդ · 20 ։
գործնականաց գործի ։ գործելու ալէթ, որ է՝ ձեռքն ։ իգ · 2 ։
գործօնեայ ։ գործօղ, փէյտահ ընօղ ։ ձդ · 1 ։
գումարտակ ։ գումարել բազմութի · ճէմիէթ, ճիւմհուր ։
· գ · 3 ։ իդ · 1 ։ լե · 1 ։ և հե · 12 ։
գունել ։ գոյն տալ, ներկել ։ լղ · 2 ։ և ղդ · 17 ։
գուպար ։ պատերազմի զօրք · ճէնկ ասքէրի ։ կ · 4 ։
*գուիհ ։ գուէհ, սօխախ ։ կե · 2 ։
գրաբանական ։ գրով խօսուած՝ զրուցած ։ լդ · 1 ։
գրաւական ։ չէշնի, նումունէ ։ Ճ · 2 ։ ղգ · 16 ։
գրգեալ ։ ղէվգի սէֆայի մէջ ըլլօղ ։ խը · 2 ։
գրկանք ։ սիրով և գթով գրկելը · գուճմագ ։ իե · 2 ։
գրուան ։ չինիկ, ցորենի եօլչէկ ։ լե · 3 ։
գօշել ։ կսկըծցընել, խըշխըշցընել, սիրտը ցաւցընել ։
ժե · 1 ։
Գոդան, աբիրոն ։ երկու եղբարք էին, որ մովսէսի դէմ
կեցան ու գետինը անցան ։ Թու" · 16 · 1 ։ ‖ կը · 4 ։
դանդաչել ։ գուրգուրալ, քեօրի պէս շարժիլ ։ ժթ · 3 ։
դանդաչեցուցանել ։ երերցընելով չըմկըր չըմկըր ձայնը
հանել ։ դէ · 8 ։
դասակ ։ սիւրիւ, պէօլիւկ ։ կդ · 2 ։
դատակնիք ։ վճիռ · սիճիլ ։ դ · 1 ։ և ժե · 3 ։
դարաստան ։ դրախտ · պախճա ։ խղ · 3 ։
դեգերեալ ողբայ ։ ալլայըպ եաթըրօր ։ իե · 2 ։
Ժողովք դեգերելը ։ դերեկնալ ընճաւս մէշղուլ օլմագ ։ ժը · 1 ։

դերափրիստոս ։ նեռն ․ թէճճալ ։ ղա ․ 1 ։
դժնիկ ։ փուշ ․ քարա չալը ։ կթ ․ 2 ։
դժուարամրքելի ։ դժար անուշնալու ․ դէհիր թապխէթլի ։
իը ․ 3 ։
դժրել ։ խօսքէն դառնալ , խաւլը աւրել ։ ծէ ․ 4 ։
*դիզել ․ յր՝ դիզեցի ։ երդմնշ ըրի ։ իէ ․ 3 ։ կամ նիզամը
շարեցի ։ ՚ի յիշատակարանն ։
դիմագրաւուն ։ գլուխը օրթան դնելով սերպէստութի ,
սերտէն կեչալութի ։ կ ․ 4 ։ և հա ․ 1 ։
դիմակ ։ դէմք , կերպարանք ․ քիավէթ ։ դ ․ 1 ։
դիմակերպութի ։ ույղունութի ․ մինասիպէթ ։ ․ ղդ ․ 4 ։
դիմակս դիմակս ։ թիւրլիւ թիւրլիւ ։ լթ ․ 3 ։
դիտակ ։ տեսնելու բարձր տեղ , ինչպէս՝ կէմիին չանախլըխը ։
իէ ․ 2 ։ կմ տեսնելու տեղ , ինչպս՝ մարդոյ երեսը ։ կէ ․ 2 ։
դիտակ ոստոց ։ ծառի ճուղերուն ծայրը ։ ղբ ․ 9 ։
դիւաճենճեր ողհարան ։ սպինայի համար ղուրպան եփելու
տեղ ։ ծա ․ 4 ։
դիւրափխրելի ։ խօլայ փշրուելու , փարփլելու ։ հդ ․ 3 ։
դուժ ։ եապանի մըլլէթ ․ խորեաթ ։ ղդ ։ 12 ։
դստիկոն ։ տանը խաթը , կամ վերի խաթը ։ կթ ․ 2 ։
դսրովել ։ քամահրել , սիթէմ տալ ։ լ ․ 3 ։
դրակնապէս անուանագրութի ։ ույղունճա լաղապ դնելը ։
ղդ ․ 19 ։
դրանդ ։ դրան վերի շէմը ։ ղբ ․ 5 ։
դրուակ , կամ դրուագ ։ դրուած , օրինած շինուած ։
լդ ․ 8 և յիշատ" ։
դրօշ ։ թուղ , սանճախ , խաչալէմ ։ լէ ․ 1 ։
դրօշեալ ։ փորուած կուռքի պատկերը ։ է ․ 1 ։ և հէ ․ 12 ։
Եդովմայեցիք ։ եսաւայ պալէթին բնակիչները ։ ա ․ 2 ։
եզօղ ։ եզ վարօղ , չիֆթ քըշօղ ։ ծդ ․ 2 ։
եթովպացի ։ արապստանցի ․ արապ ։ ծդ ․ 2 ։
*ելլէնացի ։ հելլէնացի , հոռոմ ։ ղդ ․ 12 ։
եղեամն ։ խըրաղը , որ ձիւնի պէս կուգայ ։ կը ․ 3 ։ և ղ ․ 3 ։
եղեռնագործ ։ չարագործ ․ զեանքեար ։ դ ․ 3 ։ և ղա ․ 3 ։

եղերական ձայն՝ լալկաններու թախծին լացը · կը · 1 ·
եղեւին · բարձր սելվի · կամ չամի ծառ · կա · 3 ·
եղէգնախունիկ · պուհուր գամիշը · ղգ · 11 ·
եղէգնախաւիւ · խամիշի կատարուք՝ եօնկա · է · 3 ·
եղինձ · ըսըրկան օթլուղու · հա · 2 ·
եմուկ · ձոր · տերէ · խ · 2 ·
եպերիլ · քամահրիլ · խոթխըրալ օլմագ · ձբ · 5 ·
երախայրի · առաջին պտուղ · թուրֆանտայ · լա · 2 ·
երախան · լալկաններու սիւրիւ · խլ · 1 ·
երամակ · սիւրիւ · սիւրէկ · խգ · 1 ·
երասանակալ · աւելկինը բռնող · ղալթ ընող · լբ · 2 ·
* երբեք · երբեքի · ժամանակ · զաման · լգ · 3 ·
երգիծանուն · սիրտ կսկծցնելու խօսք · սիթեմ · խը · 2 ·
* երեւակայունը · երեւոյթ · խեալ կեօրինիւշ · ղգ · 10 ·
երեւիլ · ծառոց և խոտոց կիւլէնն է · կը · 3 ·
* երիզապնդեայ · երկան կապով ոլոր փաթթած · ծը · 3 ·
երիթացեալ · ցամքած · չորցած · իթ · 2 ·
երինջ · մատղաշ կով · կեռձ ինեք · խե · 2 ·
երիքով · սուրբ երուսաղէմի սեմթը քաղաքի մը անունն է · կգ · 1 · ղը · 4 ·
երկակշիռ տարրուն · երկու ներհակ բան · ինչպէս՝ տաքն ու պաղն · ցորեկն ու գիշերն · ղգ · 2 ·
երկեանութիւն · կասկած · շիւպհէ · ժա · 1 ·
երկնաձեւ · երկինքը համօղ · կեօյէ չըքարան · լբ · 2 ·
երկնել · տղաբերքի ցաւ քաշել · ա · 2 · և բ · 2 ·
երկուորեակք · լուծք եզանց · որով չիֆթ կը քըշեն · ծդ · 2 ·
երկրակենցաղ հենք · երկրիս վրայ կեցած մոնաստրկութիւններ · աշխարքիս մեւթալլիս խախսրութիք · հա · 4 ·
երկրորդութիւն · կրկնումն · թէքրարլամիշ ընելը · հե · 1 · և ղդ · 10 ·
երփն · գոյն · ըռենկ · հա · 2 ·
երկք · աշխատանք · զահմէթ · մէշաղգէթ · է · 1 ·
* եւղնծիւղ փայտ · եղ առօղ ծառ · ինչպէս՝ ձիթենին · լթ · 2 ·

Զակատիլ։ քէօրլիպէս՝ շաշխընիպէս ըռէզիլ ըլլալ։ Ի · 2 ։
զանդուած, կմ զանկուած։ քանի մի բաներէ խառնուած՝ մէկ խմոր եղած, ինչպս՝ մարդոյ մարմինը։ Իգ · 2 ։ և Հա · 1 ։
զաւածեալ։ մոլորած, ձամբէ ելած։ Ը · 1 ։ և Կդ · 2 ։
զարհօրատեսակ։ զարհուրելի տեսք ունող · աղէկն չէհրէլի։ Դդ · 12 ։
զարմանութի։ զարմանալիք, թաձիկայ ընելու։ Խթ · 1 ։
զեղծանիլ։ սըտիլ, խօսքը փուձ ըլլալ։ Ծե · 1 ։
զըլացող։ երախտամոռաց, հախը ինքեար ընող։ Ճե · 3 ։
զըմբաղ։ ուրախութի · զէվգ՝ սէֆա։ Ծե · 3 ։
զընդամ զընդանաւ։ չարչարուելու զընտանով։ Ժդ · 1 ։
զկծեցուցիչ։ սիրտ կսկծցնող, աղեքը կարտող։ Լթ · 3 ։
զկծիլ։ հազմ չընելով սիրտը երիլ։ Իթ · 2 ։ և Կդ · 2 ։
զմուռնիր։ քաղցրահոտ, անկայէնով լցուած։ Դգ · 6 ։
զոփանալ։ ցրտէն դողալ · թիթրէմէք։ Իթ · 2 ։
զրահեատկան։ պօշ պարապ, անպտուղ · մէյվէսիզ։ Խե · 2 ։
զօրէն։ նման · այնի։ զօրէն խայթոցաց կարձաց · այնի ախրէպներու խույրուխից պէս։ Կթ · 2 ։
Ըղձութիւն։ իղձ, փափաք · աշգ։ Դդ · 1 ։
ըմբերանեալ։ ափիբերան եղած, հախ չունելով պապնծած։ Բ · 1 ։
ըմբոշխնել։ ծամել · չէյնէմէք։ Ե · 2 ։
ըմպահկանք։ արհամարհանք · րէզալէթ, մէզադ։ Խր · 4 ։
*ընդլուղեալ։ ջրի մէջ պաթմիշ եղած։ Դ · 3 ։
ընդակից։ հետը ուղղուն, պյախտաշ։ Կա · 1 ։
ընդարմացուցիչ։ թմրեցնող, սերսեմցնող։ Ճդ · 3 ։
ընդգոգեալ։ գոգին մէջ ժողուած պահած։ Ծա · 4 ։
ընդերք։ փորոտիք, փորու մէջի աղեք · պաղըրսախ։ Լղ · 2 ։
ընդ կրունկն դառնալ։ յետ յետ գնալ, կերի կերի կիթմէք։ Հա · 2 ։
ընդհատ։ պակաս, հեռու · փարգլը։ Հբ · 2 ։
ընդմիջարկուի։ օրթայէն իբրու պատ քաշելը, մէօհրէմ թէնպիհ։ Դդ · 6 ։
ընդմիջել։ փէրտէ քաշել։ Լե · 3 ։ կմ էնկէլ ըլլալ՝ զատել։ Ճղ · 1 ։

ընդոստնուլ ։ վեր ցատկել ելնել · սըչըրամագ ։ Ե · 3 ։
ընդունայնաթօղ քիրան · սրխլեթ առօղ պօշ քրտինք , որ է ասել՝ նաֆիլէ ղաչմէթ ։ Խը · 4 ։
ընդոպահկել ։ երեսէ ձգել , ձեռքէ թող տալ ։ Ձէ · 3 ։
ընկձիլ ։ սղմիլ , տակ ընկնիլ , սինմէք ։ Լ · 3 ։
ընկրկիլ ։ յետ ընկնիլ , յետ փախչիլ , կերիյէ գաչմամագ ։ Ղա · 1 ։
ըստանձնեալ ։ շալակն առած · խուքլէնմիշ ։ ԾԵ · 3 ։ և ՀԷ · 3 ։
ըստ բան քո ։ քու խօսքէդ դուրս · սէնին սէօզինտէն տըշարը ։ ՀԴ · 1 ։
Թառանչ ։ հառաչանք · կէօյիւս կէչիրմէք ։ Իգ · 2 ։ Լ · 1 ։ և Խը · 2 ։
թաար ։ մէյտան օյունու , չէնկլի օյունու ։ Լա · 2 ։
թարահատ ։ կուռքի անուն է , զոր թարա հայրն աբրահամու շիներ էր ։ Ն · 4 ։
թարթափումն ։ աչք քցել բանալը ։ ԼԵ · 3 ։
թարմատար ։ փուշ , պօշ , բանմը չարժող ։ Ծդ · 2 ։ և Ն · 4 ։
թափանցանց ։ մնող անցնող , թէէնիր ընող ։ ՂԲ · 12 ։
թեղան ։ մնած , երկան թել ։ ՂԲ · 24 ։
թելադրիր ։ յորդորող · թաշրիք էտիճի ։ Խը · 2 ։
թերափ ։ կռապաշտից գործիք , համայիլ ։ Խը · 3 ։
թինդս առնուլ ։ ցաթկել , լողալ ։ Հա · 3 ։
թխատիպ ։ սեւագոյն , մութ գոյն · զէֆիրի ։ Խ · 3 ։
թշուառաքիրան թօշակ ։ մահուան քրտինքով վաստակ · մէշագգէթլի քյըրա ։ ԽԵ · 3 ։
թօպեալ ։ չարչարուած , պէրիշան եղած ։ ՀԲ · 3 ։
* թուլադաշնակեալ ։ տխուղէնը թուլցած , տխուղէնը արած ։ ՂԳ · 20 ։
Ժայթքել ։ փախել · գուսմագ ։ ԿԵ · 1 ։
ժանիք ։ գաղանի ակռաներ ։ Բ · 1 ։ Կղ · 4 ։ և ՃԹ · 4 ։
ժխտող ։ ինքեար ընող , հէյլէ ընող ։ Բ · 1 ։
ժողնեալ ։ մորթներով լցուած , հասած , լեկած ։ Հգ · 2 ։
Ի գինն թուլանալ ։ չըսակ Ճամբան չի կրնալ երթալ , թուլնալ ու Ճամբան մնալ ։ Հա · 2 ։

Ի

'ի ձիւղս մատանց թուել. մատներուն վերայ մէկիկ մէկիկ համրել. Հր. 3.

իններեակ յոբելինի. ինն անգամ յիսուն, որ է չորս հարիւր յիսուն. Յէշտա″.

* ինքնարգոյ բարձրայօն. ինք զինք յարգօղ մեծարօղ հըպարտ. Դ. 2.

ինքնոգոր. ինք իր հետ կռուօղ, ձէնիկ ընօղ. Ծթ. 1.

ինքնօրէն. ինք իրմէ. կէնտի քէյֆինէ. Կա. 1.

իշանդամ. իշու անդամի պէս ամօթ ունօղ. Կ. 4.

* իսկ անուանն իսկոյն. բուն իսկական անուանն իսկութեն. զաթինի խամ զաթի. Ղդ. 18.

իրաւամերժ. իրաւունքով մերժուած, մուսթահախը գը-տած. Իթ. 2.

Լայնատարր հետք. լայն ու արձակ ճամբայ. էնլի եօլ. Է. 3.

լանջք. կուրծք, կեօքիւս. Լդ. 1.

լաստ. նաւուն տախն, կեմիի թէքնէ. Իէ. 2. և Ձէ. 2.

լաստին դադարք. կեմիին հանգչելու տեղը. լիմանն. Իդ. 2.

լափլիզօղ. լափելով լիզօղ, ալիւնը ծըծօղ. Ժ. 1.

լինիլ. անամօթ լինիլ, էտէպսիզ օլմագ. Կղ. 4.

լուծ. թէլալլի թաթ, աչք. Թ. 1. կամ պօյունտուրուխ. Խե. 2.

լուծք սատարք ամոլից. կեմիի կեօվէրթէյին հաստը գօտիները. Իե. 2.

լուղակ. լողացօղ, ինչպէս՝ ձկները. Հա. 3.

* լուր՛. լսեցր՛, իշիթտիր. Ձէ. 1.

լուսանցոյց երդ. երդիքէն լոյս մտնելու տեղ. պաճա. Ժբ. 3.

լուսնական դիպուած. լուսունկայէն զուհր եղած խուլ, թութարըխ Ձբ. 6.

լուտացօղ. քամահրօղ. պէթ սէօյլէյիճի, Ժա. 3.

լպրշեալ. անամօթ՝ էտէպսիզ եղած. Ծդ. 2.

լռնացեալ. ձերմըկած, ինչպ՝ լուցած աւրայէն տեղը. Իդ. 2.

լրապատար. լրման լեցուն. մունէվվէր. Յէշտա″.

լրթագոյն. մթնագոյն. փէք գարանլը. Լ. 2.

լքանել. ղուրս ձգել. ըէտտ էթմէք. Բ. 3. և Իէ. 2.

Խաթարեալ։ աւրած, խարապ եղած, փճացած։ իե · 3։
Խակախորհուրդ։ խամ խմացմունք, ճահիլուն։ ղբ · 8։
Խաղաւարտ հրահայծակ։ կծած ուռեցք՝ կրակի պէս երող՝ կոկծցնող։ կթ · 2։
* Խաղը։ իբրև թէ՝ խիղը։ որ է՝ կաղ, կամ կաղանք։ ըստ այլոց՝ հաղը։ որ է՝ որոգայթ։ ժբ · 3։
Խայրիք։ պտուղներ · մէյվէլէր։ ժդ · 1։
Խառնիճ, կամ ջորեակ։ խառնատուըղ չէքիրկէ։ կբ · 3։
Խարան։ եարա տաղլամիշ ըներու երկաթ։ ղ · 1։ կամ տաղլանմիշ եղած խոց։ ձէ · 2։ և ղդ · 6։
Խարդաւանք։ խաբեբայութիւնք · ֆէնտ։ կ · 2։
Խարխափանք։ քէօռի քալուածք, գուրգուրալ։ ժէ · 2։
Խափուցանել։ խափանել · մէն էթմէք։ կդ · 2։
Խելք։ նաւու խելք։ խելք շըթանց։ խելքին թարաֆի քիւփէշտէներ։ իե · 2։
Խենեշանալ։ եռէպսիզճէ հագուիլ կապուիլ։ հբ · 2։
Խժական բարբարոս կողմն, խորեաթ եալանմաղ։ ղդ · 6։
Խիղախել։ համարձակիլ, ճիւրահաթ ըներ։ կբ · 3։
Խիթ։ խօսուկ, սանձը։ ղ · 1 և իղ · 3։
Խլրտումն։ տեղացը ժաժիլ · թէփրէնմէք։ ղ · 3։ և է · 1։
Խծբծ։ խառնելը փնտրելը, արաշդըրմաղ։ խբ · 4։
* Խխայթ · խղխայթ։ պէօձէկ, թըռթըռ։ է · 1։
* Խնծիղք։ խնտում · ղէփգ, շաղըք։ փ · 1։
Խնկաւորուն։ օրհնենք, գովասանք · մէտհ։ ղդ · 14։
Խոհեր։ գարշելի գործք, մուրտառ բան։ խե · 2։
Խոպանացեալ։ չորցած, աւրած, խարապ եղած։ հդ · 2։
Խորշակ։ տաք հով · սամ եէլի։ կղ · 4։
Խուել։ չարչարել · էզիէէթ էթմէք։ կղ · 4։
Խուզել։ որոնել, փնտրել։ թ · 2։ և ծե · 4։
Խուժադուժ։ եապանի, այրուռձուպուռ։ կ · 4։
Խուձապել։ խիստ աճէլէով սխլէթ ըներ։ հթ · 3։
Խուն։ սակաւիկ · ազանըք։ կգ · 2։ չ · 2։ և չդ · 3։
Խուփ։ հարօրի երկաթ · սապան տէմիրի։ ղբ · 7։
Խարոյց։ զատօղ միջոց · պէօլիւձիւ սընըռ։ բ · 1։ և ղբ · 7։

խրթնանալ ։ խածատիլ ․ մթննալ՝ ղղուիլ ։ ՀԵ ․ 11 ։

խրթնի ։ սեցած , աղտոտ ․ չիրքին ։ ՂԳ ․ 12 ։

խօլական ցնորք ։ խենթ ու մենթ երազներ ։ ԺԲ ․ 3 ։

խօնարհականաց շարժողական գործի ։ լեզու ․ տիլ ։ ԼԵ ․ 3 ։

Ծայրակատար ։ ծայրագոյն կատարող , խիստ չարդօղ ։ ԻԸ ․ 1 ։

ծերպ ։ քարերու և ծառերու ծակ ․ գօվուք ։ Խ ․ 2 ։

ծնդեցեալ ։ հալած մաշած , խիստ վատուժ ։ ԾԸ ․ 2 ։

ծորիլ ։ մաշիլ , եօխ ըլլալ ։ ԿԵ ․ 2 ։ ՀԳ ․ 2 ։ և ՂԸ ․ 10 ։

ծործոր ։ լեռներու մէջ անէրէ , ձոր ։ Խ ․ 2 ։

ծռուածք ։ կաթելը , վազելը , ըրխալը ։ ԼԵ ․ 1 ։ և ՂԳ ․ 19 ։

ծուէնք ։ պատառուք , պէղ երաթքլարը ։ ԻԵ ․ 2 ։

ծուղակ ։ որոգայթ , տուղախ , խափանձա ։ ԽԴ ․ 3 ։

ծուր և ծայթան ։ են քաղաքք փիւնիկեցւոց ։ Ա․ Թգ․ 28 ։ ‖ Բ ․ 1 ։

ծրդեալ ։ աղաւաղեալ , պլըշկած՝ մրոտուած ․ մուռտարլանմըշ ։ Բ ․ 1 ։

Կազդուրել ։ նորոգել , բժշկել և խալըսել ։ Ձ ․ 3 ։ և ՁԳ ․ 2 ։

կականիլ ։ հեկեկալով ողբալով լալ ․ եօքիւր եօքիւր աղլամագ ։ ԺԲ ․ 1 ։

կաղակարծ , կամ կեղակարծ ։ չիւպհէլի ։ Ը ․ 2 ։ և ԽԸ ․ 2 ։

կաղկանձողական ։ վնկվնկալով , եալթախլանմըշ ըլլալով ։ ԼԵ ․ 3 ։

կայթ ։ ցաթկտելով խաղ , պար ։ ԻՁ ․ 2 ։ և ԼՁ ․ 2 ։

կայտառ ։ վնասակար կենդանի ․ պէօճէկ ։ ԽԵ ․ 3 ։

կայմ ։ նաւուն եէլքէն բռնալու սէրէն տիրէկի ։ ԻԵ ․ 2 ։

կապարան ձգողական ։ չուան՝ քաշելու , իպլար ։ ԽԵ ․ 1 ։

կապարանք ղըստի ։ նաւու թեքնէի երկու կողմի կապերը , խապուըրղաները ։ ԻԵ ․ 2 ։

կապարձ ։ նետ դնելու աման ․ թէրքէշ ։ ԿԴ ․ 4 ։

կապուտ ։ եաղմա եղած ապրանք ․ թալան , քէլէփիր , փրէդա ։ ԺԳ ․ 1 ։ և ՀԵ ․ 7 ։

կառափնձ ։ գլուխ կտրող , սպաննօղ ․ ճէլլատ ։ ՁԸ ․ 2 ։

կարակաւմ մօր ։ մուրտար չամուռ ․ պալչըխ ։ ՁԳ ․ 3 ։

կարեկցել ։ ցաւակից ըլլալ , հաւատաշ ըլլալով օգնել ։ ՂԵ ․ 1 ։

կարթ ։ որոգայթ · քէմէնտ , օլթա ։ խդ · 3 ։ և կդ · 4 ։
կարծրերախ ։ ախկլինի չեկող , զայթ չըլլըւող , ինչպէս՝ գլուխը սերթ ձին ։ խբ · 2 ։
կարկառ ։ քարերու եղըմ · թաշլըխ ։ կդ · 1 ։
կարկառել ։ մատուցանել , երկնցնել · սունմագ ։ ժը · 2 ։ լդ · 2 ։ և ղը · 9 ։
կարկառ կուձուձ ։ վեր վերցնելով զարնելը ։ ղը · 2 ։
կարկեհան ։ ձեվահիր քար , որ գիշերը լոյս կու տայ , չամչըրագ ։ հե · 12 ։
* կարուԹիւն ։ կարողուԹիւն · քատըրլըք ։ ժԹ · 4 ։
կափառնայում ։ յորդանան գետի ըեկանը մեծ քաղաք մի է ։ Է · 1 ։
կաքաւ ։ ձաԹկելով խաղալը ։ լա · 2 ։ և ղը · 6 ։
կեղեքել ։ պատառել , բըղըքել ։ ժէ · 1 ։ և կը · 3 ։
կենդանախառըցկ կայծակն ։ երելով մաքրող՝ ողջընցնող կրակ ։ լդ · 5 ։
կենսախրախոյս ։ կեանքի ումուտ տուող ։ խդ · 2 ։
կխայյար ։ կխկատար տայանմիշ եղած՝ կանգնած ։ լը · 2 ։
կիտի կորուն ։ մեծ ձուկի եալըրը ։ խե · 1 ։
կիւրոս ։ պարսից Թգրի մի անունն է ։ Եսա″ · 45 · 1 ։ ‖ ղզ · 6 ։
կմախք ։ մեռելի ոսկորներ ։ հզ · 2 ։
կնդրուկ ։ անուշիկ հոտով ծխանելի պուհուր ։ Ի · 2 ։ հե ։ 4 ։ ղզ · 8 ։ և 19 ։
կնիւն ։ սազ , որ ջրոտ կեօլ տեղ կը բուսնի ։ լԹ · 2 ։
կշտամբեալ ։ յանդիմանած , չեխուած ։ Է · 1 ։
կուփող ։ իւմրուխով գլխու զարնող՝ ծեծող ։ լը · 2 ։
կոԹող ։ բարձր տնկած քար · տիքիլի Թաշ ։ լէ · 2 ։ և չէղա″ ։
կոհակ ։ ալիք ծովու · տէնիզ տալկասը ։ իե · 2 ։ և ձէ · 1 ։
կողկողանք ։ խղճալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը ։ Իդ · 1 ։
կոչկոձել ։ խիստ չարչարել՝ տանջել ։ հա · 3 ։
կոշտ ։ պինտ հողի կտոր , իւմրու հող ։ հզ · 3 ։
կորակոր գնացք ։ ծըռմըռկելով քալուածք · ինչպէս՝ փիրեկին գողի պէս սինմիշ ըլլալով քալելը ։ կԹ · 2 ։
կտեալ ։ զարնուած՝ եարալանմիշ եղած ։ ձէ · 2 ։

կանալ դիպուած ։ զարնելու դպչիլը, վուրուձու տօքունուշ ։ ղէ · 5 ։

կրթականութիւն ։ թալիմլի մարիֆէթ · հիւնէր ։ խդ · 1 ։

կրկնադատ անթափելի ։ թէքրար սխալ եղած՝ որ ալ չի դառնալիք ։ ճղ · 2 ։

կրկնակապէն ։ երկու անգամ տրուած կաշառք, որ անգամ մի յուդային տրուեցաւ, անգամ մի ալ զինուորներուն ։ ըլ · 2 ։

կրկնապարոյր կռածագ ։ չէնիկելի պէս ծայրը ծուռ, ինչպէս փիրէյին կտուցն է ։ կթ · 2 ։

կքումն ։ ոլոքիլը, երկու խաթ ըլլալը, խաւխաթի մնալը ։ ժը · 2 ։

Հագագ ։ ձայն, շունչ · սէսս, նէֆէս ։ իզ · 2 ։ խէ · 2 ։ զ · 1 ։ և ղզ · 12 ։

Հալուէ ։ անուշահոտ եղ մի է, կամ էօտ աղաձիին էօղը ։ ղզ · 11 ։

Հաղը ։ որոգայթ · տուզախ ։ զ · 1 ։ ծզ · 1 ։ և ծէ · 2 ։

Համաքանաքար զուգամասնութիւն ։ միաքերան ամէնը մէկէն ։ ձէ · 2 ։

* Համաձևութեան օրէնք ։ ըրածը գտնելու օրէնք · գըսաս գըսաս չէրահաթը · ինչպէս մովսիսական օրէնքն էր՝ ակն ընդ ական, և այլն ։ հը · 2 ։

Համառօտ երբ ։ կարճ ժամանակ · քըսա վագթ ։ ձէ · 6 ։

Համասնեալ յանանջրպետ միականութիւն ։ միաւորեալ անբաժանելի միաւորութիւն ։ հէ · 7 ։

Համափիւռ ։ ամէն կողմ եայըլմիշ եղած ։ լզ · 1 ։

Համբարատ փառահոսն ։ սըղըմիշ ըլլալու խուլէ ։ զ · 4 ։

Հայթայթանաց կրկուտ ։ կէչինմէքի համար չալը չըփը, էօնղա ։ ւզ · 2 ։

Հայթայթումն ։ տասին անդին ընկնիլը՝ ձար ընելը · ժզ · 2 ։ և ձէ · 2 ։

Հանդիսափառ ։ նման փայլ ունօղ · ադրան ։ ղզ · 7 ։

Հանդույց ։ կապանք, քայտուպէնտ ։ ծը · 3 ։ և ղա · 1 ։

Հանդերձանք ։ յարմար խառնուածք շինուածք ։ իզ · 2 ։

կամ

կամ սալթանաթ , թախըմ։ ԼԸ · 2։
Հանդերձաւորիլ։ զարդարուիլ , պատրաստուիլ։ Դ · 2։
Հանի։ մամ , մեծ նէնէ . Հանի մօվաբու . մօվաբին մեծմօրը , որ է ղովտա կինն։ ԼԳ · 2։
Հաշմեալ։ սախատած , խախտաթի եղած։ ՁԶ · 2։
Հասկ։ ցորենի՝ կամ գարիի գլուխ։ ԼԸ · 4։
Հաստարան։ Հաստատուելու կանգնելու տեղ , գաւազան . տէյնէկ։ Դ · 4։
Հաստուածք։ Հաստատուածք . վինձուտ , կէօվտէ։ Ղ · 3։
Հատուածեալ։ կտրուած , զատուած։ Ը · 2։ և ՀԵ · 2։
Հարևանցի երևականութ։ ասըը չեղած երևոյթ . խէյալէթ։ ՂԴ · 10։
Հարևանցիկք։ երևցող ու թեղմը անցնող։ ՀԳ · 3։
Հարթուցեալ։ լեղուով ծեծած , թաղեր եղած։ ԺԷ · 1։ և Ձ · 3։
Հեծան։ բիր , սօփայ։ Ժ · 2։ և ԺԸ · 1։ կամ նը խաչին պօյձա փայտն , որ է քի զէնքը։ ՂԸ · 6։
Հեծանոց։ Հարմնձիներուն մատ մատ քիւրէկն , որով ժարդը ցորենէն կըզատեն . եաւփա։ ՀԱ · 3։
Հեղեղատ կեդրոնի։ եէմի սէլթ դէտ մի է։ Ա · 2։
Հեղեղավայր։ Ջուր կոխած տեղ , կեօլ։ ԼԹ · 2։
Հեղխաս։ եղխա մարգարէն։ ՂԳ · 6։
Հեղցս։ բեեռ , էքսէր , չիվի։ ԻԵ · 2։ և ԾԸ · 6։
Հենդնել։ ծառը ընել , մէղաւ էթմէք։ Կ · 4։ և ԿՂ · 4։
Հենուլ։ Հինել , Հուսել։ ԿԳ · 2։
Հեստեալ։ օրէնքէ դուրս ելլող՝ դէմ կեցող։ ԼԳ · 4։
Հերապանծ տունկ։ տերևներով ճիւղերով զարդարուածծառ։ Թ · 2։
Հէն։ չէթէձի , խուրսանտ։ ՂԸ · 9։
Հիւղ։ մանրիկ փոշի . Հիւլէ։ ԽԵ · 2։
Հմայեկ։ Համայիլ։ ՂԳ · 18։
Հմայք։ պախըձիութիւն , տաւէթ։ ԽԸ · 3։
Հնարադիր։ տուղախ խուումիշ ընող։ ԾԵ · 3։
Հոգենկար։ Հոգուով սրբով բէամ եղած . կամ Հոգևոր գրուած։ ՀԵ · 3։

Հոմանի ։ պոռնիկի սիրահար ։ ձգ · 3 ։
* Հոմերոն ։ Հոմերոս, բանաստեղծ մարդոյ մի անուն է ։ ղգ · 19 ։
Հովիտ ։ ձոր · տեղէ ։ ա · 2 ։ ի · 2 ։ և ղգ · 11
Հրաշակերտութիւն ։ գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք ։ 'ի ծէշտապահարանն ։
Հրաշէկ ։ կրակի պէս կարմրած ։ է · 2 ։
Հրապոյրս արբուցանել ։ Թմրեցնող ու խելացնող դեղ խըմցընել ։ կղ · 4 ։
Հրատապ ։ կրակի պէս տաքցնող ։ ի · 3 ։
Հօրան ուլուց ։ սիւրիւ՝ այծու ձագերու · օղլագլար սիւրիւսիւ ։ խը · 1 ։
Ղեղուն ։ տանը ծածքը, տանիք ։ կը · 2 ։
Ձեռնամխելն ։ ձեռքով բռնուելու ։ հե · 12 ։
Ձեռներէց լինել ։ յանդգնութիւն ձեռք զարնել · էօն այագ օլմագ ։ ծը · 2 ։
Ձուլածոյ ։ անօթմէ կուռքի պատկերը ։ խը · 3 ։
Ղօղել ։ պահուիլ · կիզլէնմէք, սագլանմագ ։ դ · 1 ։
Ճակատիլ ։ պատերազմիլ, ճէնկ ընել ։ կ · 4 ։
Ճայ ։ ճայեկ, սեագոյն թռչուն մի է ։ հա · 2 ։
Ճայթումն ։ սաստիկ հնչումն, չաթըրտը ։ ղէ · 2 ։ և 7 ։
Ճապուկ բոստ ։ կակուղիկ բարակուկ՝ փոքու սօղուլճան ։ կթ · 2 ։
Ճարպ ։ փորու եղ · իչ եաղը ։ ա · 1 ։ ղդ · 8 · 17 ։ և 23 ։
Ճենճեր ։ քեպապին փըփուրը՝ քեֆը ։ ա · 1 ։
Ճիրան ։ սուր ըղունկով ճանկ, փէնչէ ։ ղ · 3 ։ և կը · 3 ։
Ճնշեալ մնել ։ սխմելով քամել ։ ղդ · 11 ։
Ճշդիւ ։ էշկէարէ այըրտ ընելով ։ խե · 1 ։ կամ նէքէսութիւնով ։ հթ · 3 ։
Մ՝ագնեսիս վէմ ։ մըխլատըղ թաշը ։ խե · 1 ։
Մածուած լոյծ ։ ջրեղէն երկինքն է ։ լդ · 4 ։
Մածուած լատի ։ կեմիի թէքնէ ։ ձե · 2 ։
Մակադաւիթ ։ լայն և արձակ տեղ ։ ծէշտա՛ ։
* Մամռարմատ ։ բոլոր քէօքէն մամռոտ, գորտընփրդոտ, եօսունլու ։ ծդ · 3 ։

* մանկաղ ։ մանգաղ · օրագ ՝ Թուփան ։ ԼԵ · 3 ։ և ՂԵ · 7 ։
մառնամուտ ։ մութ առմանով ծածկած ՝ չի տեսնուելու ։ ՂԴ · 19 ։
մարգելայղ ։ շողքորդ ՝ միասահանէ ընող ։ Ի · 4 ։
մարմանչուն ։ հեշտուն ՝ ցանկուն հարագեթ ։ ԽԵ · 2 ։
* մեծգինակականն ։ մեծապէս գինոցող ՝ իփրաթ վուխուփ ։ Դ · 2 ։
մեկնաղէն ։ չէթէձի · փուսու խըըսըղը ։ ԿԹ · 2 ։
մեկին ։ յայտնի · էշկեարէ ։ ՂԴ · 11 ։
մեղկել ։ Թուլցնել ՝ կեվշէթմէք ։ ՂԴ · 23 ։
մեղսամակարդ ։ մեղքով պլըշկած ։ ԾԵ · 3 ։
մեղքոմ ։ կուռքի անուն է ։ Գ Թագ″ 11 · 5 ։ ‖ Ի · 4 ։
մեռայ ։ դառնութիւն ՝ լեղիութի · և է անուն աեղւոյ ։
Ելից ՝ 15 · 23 ։ ‖ ԿԳ · 1 ։ և ՂԴ · 20 ։
մերսակեր ։ մեր ՝ ոչ՝ մարդոյ սոյէ ծնած ։ ԼԴ · 9 ։ և ՀԵ · 7 ։
մերկամիցանակ ։ չպլախ ձէնկ ընող՝ կիւլէշ բռնող ։ ՂԳ · 13 ։
մերկապարանոց ։ յայտնի · էշկեարէ · պէյան ։ Ը · 1 ։
մեքենայ ։ խափանձա · առղախ ։ ԾԵ · 2 ։ Ղ · 3 ։ և ՂԴ · 2 ։
մզնարհեստ ։ կաշէի զարի պէս բարակ կարմած ։ ՂԳ · 20 ։
մթեր ։ գանձարան ՝ խազնա ։ Դ · 1 ։
մժխիս ։ մածակ ՝ սիվրիխինէկ ։ ԿԸ · 3 ։
մժղուկ ։ գինիի ՝ կամ ձիպրէի մանրիկ ճանճ ։ ԿԸ · 3 ։
միագոյ իր ։ շատ մասունքէ ձէմ եղած մէկ բան ։ Դեղեր″ ։
միատար ։ զուտ ՝ սաֆ ՝ զաթը ՝ էօղ ։ ՀԱ · 1 ։
միեղջերու ։ ճակատը մէկ պոյնուզ ունող քաջ կենդանի
մի է ՝ քէձկէրատն ։ ԿԸ · 2 ։
մղձկիլ ։ հերսէն խեղդուիլ ՝ եօքքէէն լալ ՝ ճաթիլ ։ Խ · 3 ։
և ԿԵ · 2 ։
մղտափարատ ։ մութը հալածող՝ աէֆ ընող ։ Ժողով″ ։
մողոք ։ կուռքի անուն է ։ Ամոս 5 · 26 ։ ‖ Ի · 2 ։
մոլմոքեցուցիչ ։ սիրտ կսկծցնող ՝ խշխշցնող ։ ՂԵ · 9 ։
մուխ ։ ջուր առող ՝ զաղլամիշ ընող ։ ՂԳ · 24 ։
մուրհակ ։ վճռոյ գիր · իլամ ։ ԽԸ · 2 ։
մուրճ ։ Թաշճիի չէքիչ · քիւլիւնկ ։ ՂԵ · 7 ։

* մաել ։

※ մածել: մածանել, մանել, կլրմէք: Հա. 2:
մրմնջել: թրմնջալով և եղկելով լալ՝ ողբալ: Լթ. 3:
մրցանակ: կորիձուն ձէնի: Ժ. 2: կամ կորիձուն համար պախշիշ, չէլէնկ: Կա. 2:
Յաւեթական տոհմ: Այս նահապետի որդւոյն սինսիլէն է, որ է ազգն մեր՝ Հայոց: Ծնընդ":
յամայր յամրուն: շատ ժամանակ ուշանալը: Ձա. 2:
յամրայրն: ուշ մնացող, ծոլանմիշ ըլլող: Խը. 2:
յայրատ: անամօթ, տաւրղ, էտէպսիզ: Լգ. 1:
※ յայրատատես: էտէպսիզձէ նայող՝ տեսնող: Ծղ. 2:
յանգաւորութի: լմննալը, թամամըլք: Թ. 3:
յանգիլ: վերջը հասնիլ, լմննալ: Կա. 1:
յանկաւոր: ույղուն, եախըշըխլը: Ծգ. 2:
յանձանձել: պէտ ընել, թիմար ընել: Խթ. 2: և Ձ. 3:
յառաջատեալ: յառաջ ընկնող, իլերի սէրփէն: Ծգ. 1:
յարագոյ: արևին դէմ կոխող՝ մեռցնող: Հա. 3:
յարգահատել: ցաւակցելով աղաչել, եալվարմալ: Հգ. 2:
յարկել: տայի պէս տեղ չինել՝ մէջը պահել: Ղգ. 9:
յաւակնիլ: աներեսութիւն լըբութի ընել: Լէ. 7:
※ յաւնական, յօնական: ամբարտաւանական, էտէպսիզ տիւղէնլի: Կ. 4:
յափրացեալ: տաղտկացեալ, պըխմիշ եղած: Ղէ. 10:
յելուզակ: աւազակ, հարամի, գափուսուզ: Ղ. 3:
յեղանակել: դարձընել, պաշխայ կերպ ընել: Է. 3: Կգ. 1: և Ղդ. 19: կամ երգել: Հգ. 3:
յեղյեղել: փոխարկել, թէպտիլ ընել: Թ. 2: կամ շատ կրկնել՝ յիշել: Կա. 2:
յեսանել: սրել, պիլէյլէմիշ ընել: Ղէ. 5:
յերիւրումն: զարդարելը՝ եախըշըխ բերելը: Խ. 3:
յետ և առաջել: երկու թագաւորաց անուանք են: Դ Թագ" 19. 15: || Ղդ. 6:
յղփացեալ: խիստ կշտացած, իփրաթ տօյմուշ: Ծթ. 2:
յոբելեան: յիսներորդ տարի, թողութ. տարի: Ղևտ" 25. 8: || Ղէ. 7:

յոլովամեղծ ծուխ ։ շատ խուրուած միջասհ ընօղ ծուխ ․ խուլ թիւթիւն ։ խը · 4 ։

յոյզ մտաց ։ մտմտուք , մտքի ալալէրա ։ թ · 3 ։

յովանակ ։ աւանակ , իշու քուռակ · սըխա ։ իբ · 2 ։

յորձորձումն ։ կոչումն , անունը տալը ։ իդ · 3 ։ և ղդ · 7 ։

յորսայսել ։ կռնըկին վրայ գետինը ձգել ։ իղ · 2 ։

յուռթի քրտունք ։ առատ քրտինք · դան թէռ ։ հզ · 4 ։

յուռութ ։ համայիլ , կամ կռապաշտական հնարք ։ հզ · 4 ։ և հն · 12 ։

յուսոյ ձգարան ։ յոյսին թելը , ումուտին չուանը ։ դ · 4 ։

յօնիցն յաւակնութի ։ ընքուիներուն հպարտութիւնը՝ լրբութիւնը · մաղրուրլուք էտէպսիզլիղի ։ խն · 2 ։

Նախայանցք ։ առաջուց մեղանչօղք , ջըհեղեղին ժամանակի մեղաւորներ ։ հթ · 3 ։

*Նախայլք ։ առաջին այլք · էվէլքիլէր ։ դ · 4 ։

Նահանգ ։ մըմլէքէթ · այալէթ ։ լէ · 1 ։

*Նահանջեր ։ Նահանջեցեր , արգիլեցիր , խաւախաթի ըրիր , կդ · 1 ։

Նաշիհ ։ շարմաղուն՝ խիստ բարակ ալուր ։ ղգ · 8 ։

Նարդոս ։ անուշահոտ ծաղիկ է , նօնօֆար ։ ղդ · 11 ։

Նարեկ ։ էր վանք կրօնաւորաց՝ ՚ի գաւառին անձևացեաց , ուր վանահայր էր վեհափառ այս մեր Գրիգոր Նարեկացի ։ յիշատակարանն ։

Նաւակատիք ։ տօն , ուրախութի · տօնանմայ ։ ղա · 1 ։

Ներգևեալ ։ խեղձ՝ սէֆիլ եղած · տէրպատէնտ ։ իա · 2 ։

*Ներուն ։ Ներողուն , սուչը պախշէլը · աֆֆ ։ ճը · 1 ։ և ձբ · 5 ։

Նեցուկ ։ յենարան · տայախ ։ կն · 2 ։ և ղբ · 10 ։

Նէսար ։ այս պիղծ , չար դև , սատանայ · ճին ։ ղբ · 9 ։

Նժար ։ թէրազիյի թաս , թաթ ։ թ · 1 ։

Նկատ եղանիլ ։ Նկատել , տեսնօղ ըլլալ ։ կը · 2 ։

*Նկարագրեր ։ Նկարագրեցեր , մուսէվվէտէն գըրեցիր , խմացուցիր ։ ծբ · 1 ։

Նհանջել , կամ Նահանջել ։ արգիլել , յետ դարձընել ։ բ · 3 ։ և խա · 1 ։

նշաւակել : ցոյց տալ · խայրէթ էթմէք : դ · 2 :
նշկահեալ : անարգուած , մեղադ եղած : խէ · 1 :
նողկալ : գարշելի՝ զզուելի ըլլալ : ղ · 3 :
նուիրան : նուէրարան , փեշկեշ ընծայելոյ տեղ : հե · 9 :
նպատակ : նշան առնուած տեղ · նշանակեաց : ղէ · 5 :
Շաղակրատ : ապուռաձուպուռ խօսօղ · լաֆազան , պօշ պօղազ : ծղ · 2 :
շամբ : անտառ եղեգանց · ղամըշլըղ : թ · 1 :
շամիրն : սամարիա , որ եէն մի մօտ գաւառ մի է : Եզեկ" · 16 · 46 : ||ծդ · 2 :
շանդ : կայծակ · եըլտըրըմ : դ · 3 :
շերտ : փայտ · սօփա , օտուն եարմասը : ղէ · 3 :
շշուկ : սատանայական աղմուկ՝ վըլվըլէ : խ · 3 :
շուայտութիւն : ցանկական ձիւնունութիւն : խը · 3 :
շութափումն : խիստ արտօրալը · աճէլէ : ղդ · 11 :
շուշան : ծաղիկ է , զամպախ : Կ · 1 : և ղդ · 11 :
շուք : պատիւ , փառք · խըղեթ : ձդ · 4 : և ղդ · 18 :
շտեմարան : ներսէ ներս օտայ · սըր օտասը : խ · 2 :
շրջագայութիւն : էթրաֆը տօլաշմըշ ընելը , կամ պահպանելը : Դը · 1 : և դ · 1 :
շրտուսմն : շուարումն , անձրկելը , շաշմիշ ըլլամալը : ղա · 3 :
Ոգորել : կռուել , ձէնկ ընել : թ · 3 :
ոզիէլ : մարդոյ անուն է : Ա Թագ" · 6 · 7 : ||հե · 12 :
ողնափայտ : նաւուն գլխէն մինչև 'ի խըշըն՝ տակի երկան տիրեկն է , որոյ վր կողերն շարած է : իե · 2 :
ողողել : լուացուիլ , աճուելով ցօղուըլիլ : ղգ · 11 · և 24 :
* ողողակ մթայլն ոչ ընդելական : լողացօղ քեօռ աճամի : ծե · 2 :
ողոյ , ողիբայ : էին անուանք երկուց թագաւորութեցն՝ սամարիոյ և եէմի · զորս եդ մի՛ րէն Եզեկ" · 23 · 4 : ||ծդ · 2 :
ուռգել : ջրել , ինչպէս՝ պախճան , ծառը : լէ · 2 :
ուտոյնս կկել : կտաւ , կամ էօրիւմ ձէկ գործել : Է · 3 :
ուտիկան : վերակացու · քեհեայ : ծդ · 2 : և ղթ · 3 :

ուրջ :

որոջ ։ գառն • գառու ։ Լա • 3 ։
ուղերձեալ ։ ծլած ծաղկած, ֆիլիզլէնմիշ եղած ։ Ժե • 4 ։
և Խթ • 2 ։
ուղէշ ։ ծառի ճիւղ • տալ պուտագ ։ Իգ • 2 ։ և Կա • 3 ։
ունելիք ։ կրակի մաշա, խըսաճ ։ Լգ • 5 ։
ունկ, ունկն ։ ջերդի մանրուք • սաման թօզու ։ Իզ • 2 ։
ունկնախից ։ ականջը խըցած՝ գոցած, խուլ ։ Ծ • 4 ։
ուշ ։ միտք • ֆիքիր, ֆէրասէթ ։ Իղ • 3 ։ Լգ • 2 • Ծթ • 1 ։
Կը • 2 ։ և Ղգ • 24 ։
ուտիչ ։ ցեց • կիւվէ ։ Ղէ • 9 ։
ուտճահալ ։ ցեցէն կերուած, փտած ։ Ծղ • 2 ։
ուրջնուն ել ։ զատուն ըլլալ, զատ զատ ըլլալ ։ Լգ • 7 ։
ուրուական ։ գարշելի, փուճ, դիւական ։ Հա • 4 ։ Հե •
12 ։ և Ղգ • 24 ։
Չարաշուք ։ չարուն երևցնող, զզուելի • պէթ ։ Ծե • 2 ։ և Ծը • 2 ։
չորեքվտակեան աւազ ։ չորս մեծ գետ ունող ըռմախ, որ
էր ջեդենայ ըղխած գետն • Ծննդ" 2 • 10 ։ || Կը • 1 ։
չու ։ քալուածք, յառաջ քալել գընալը ։ Է • 2 ։ և Իե • 2 ։
չքնաղ ։ խիստ աղէկ գեղեցիկ ։ Ժա • 1 ։ և Հե • 13 ։ կամ
փառաւոր, հրաշալի ։ Հա • 4 ։ և Ղգ • 19 ։
չքոտի ։ նուաստ, փոքրիկ, փուճ, խեղճ • զայիֆ ։ Կթ • 2 ։
Պակուցեալ ։ սրտաբեկեալ, խիստ վախեցած, սիրտը փըր-
թած ։ Ծ • 2 ։
պահակ ։ անկարելայի բռնուած, որ էր սիմոն կիւրենա-
ցին • Մատ" 27 • 32 ։ || Ծը • 3 ։
պահպանակ ։ պահօղ, պահպանող ։ Գ • 3 ։ և Կե • 2 ։ կամ
զըրխ • Ղգ • 12 ։
պաղպաջունք ։ գեղեցիկ պայծառ քէօշկ ։ Իե • 2 ։
պաճար ։ նախիր, կովու սիւրիւ ։ Ծե • 3 ։
պայթիլ ։ փաթլամիշ ըլլալ, ճաթիլ ։ Հգ • 3 ։
պայման ։ չափ • սինօռ ։ Է • 3 ։ Իղ • 2 ։ և Ղգ • 24 ։ կամ
ուխտ, խաւլ ։ Ծգ • 5 ։
պան ։ հաց, սօմուն • էքմէք ։ Ղգ • 8 ։
պաշտօնեայք ։ պաշտօղ, խըդմէթ ընող ։ Իա • 2 ։ Իը • 2 ։ և Ծգ • 4 ։

* պաշտօնեատեղ ։ աղօթքի տեղ, կռատուն ։ ծա · 4 ։
պատանդիչ ցանցարկ ։ խավռամիշ ընող զափթ ընող՝ խու-
ռուլմիշ եղած տուղախ ։ ծե · 2 ։
պատարուն ։ լեցուն · սիլմէ՝ տօլու ։ խը · 3 ։ և կդ · 2 ։
պատգամ ։ խապար, խօսք · քելամ ։ ղէ · 3 ։
պատնէշ ։ թապիյէ, պէտէն, մէթերիզ ։ կ · 2 ։ և ղէ · 5 ։
պատուածօրէն ։ պըրըլտուք՝ նէպատէթլի ։ ղզ · 7 ։
պատուաստուած ։ կցուիլը, էքլէնմիշ ըլլալը ։ լ · 4 ։
պատսպարան ։ սըղընմիշ ըլլալու տեղ · սիփեր ։ խ · 2 ։ ձէ ·
1 ։ ձթ · 1 ։ և ղա · 3 ։ կամ տայախ, իբր՝ թեմէլ ։ խե · 2 ։
պատրոյկ ։ ճրագի ֆիթիլ ։ ղզ · 2 ։
պարս ։ սափան, որով քար կընետեն ։ լզ · 7 ։ և ղէ · 4 ։
պարսել ։ իբր սափանով քարոտել, տանջել ։ է · 2 ։ կամ
հալածել · դուրս ընել ։ լէ · 3 ։ և ղ · 3 ։
պիծակ ։ իշմեղու · եշէկ առըսը, աթ առըսը ։ կը · 3 ։
պիտակ ։ լոկ · սալթ, սատէ ։ իը · 6 ։
պղպջակ ։ ուռեցք, որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կու լինի ·
սու գապարձըղը ։ հզ · 3 ։
պղտորարբուն ։ գարշելի՝ պուլանըխ խըմելը ։ ծզ · 3 ։
պճնելի ։ զարդարելու, սաղելու ։ է · 2 ։
պնդիլ ։ եաւէն ընկնիլ՝ վազել ։ է · 2 ։
պուետիկոս ։ բանաստեղծ · շայիր, աշըղ ։ խը · 6 ։
պուրակ ։ օսման, կամ ծառերու երըղը, տեմէթ ։ թ · 1 ։
պշրութիւն ։ էտէպսիզ սաղուիլը, ինչպէս՝ լկտի կանանց
տիւղէնը ։ խը · 4 ։
* Ջախել ։ ջաղխել, ջարդել, կոտրտել ։ խը · 2 ։
ջահաւորիլ ։ մաշալայիպէս վառիլ, փայլիլ ։ ղզ · 17 ։ և 23 ։
ջահել ։ ծաղել, բուսաւորել ։ ձզ · 2 ։
ջամբել ։ կերցնել, տալ ։ ժզ · 3 ։ և ղզ · 22 ։ և 23 ։
ջնար ։ սանդուռ, որ փայտեղէն շալըը մի է ։ ղէ · 9 ։
ջնել ։ զարնել, ծեծել ։ կ · 2 ։
ջութակ ։ սանթուռ, կամ քեմանի ։ ղէ · 8 ։
ջրակարծ ։ ջրէն կարծրացած՝ սառած, ինչպէս՝ կարկուտը ։
կը · 3 ։

ջրել. ջնջել, աւրել. պղծմագ. լԷ. 3. խը. 1. կէ. 2.
և ղԶ. 14.

ջրողող. ջրհեղեղով ապականած՝ թէլէֆ եղած. Դ. 5.

Ռետին. թիրէմէնթին, որ եարայի դեղ՝ մէլհէմ լինի. Կը. 1.

Սաբեկ. է անուն ծառոյն, յորմէ կախեալ տեսաւ Աբրահամ՝ զխոյն. Ծն՛՛ 22. 13.|| ղԷ. 9.

սադրել. մատնել, խածնել. էլէ վէրմէք. կէ. 1. կամ չար փիթ տալ. ղ. 3.

սակ. հարկ. վէրկի, խարաճ. խէ. 1. կամ չափ. հիսապ. ժէ. 3. խէ. 2. և հ. 3.

սակաւաձեռն. աղքատ, զայիֆ, նուաղ. Զ. 3. ղԶ. 15.

սահմնք ծովու. ծովու ախընթը, զոր ինք դքարեալ պարիսպ դարձոյց ած, ընդ որ էանց իսէլ. Ելից. 14. 22.||
կԶ. 1.

սահմնք յորձանաց. տէրէ, սէլ տէրէսի. խ. 2.

սաղարթ սեւուէ վարսից. տէրև՝ սև եափրախներուն, որ է տաւել, և մօրուք. Կգ. 2.

սամի. ախուժէնը դարձնող փայտ, էէքէ. ԻԷ. 2.

*սառնասէր. պուղի սօյ, պուղիպէս փատցած. ձա. 3.

սատեր. սիկղ, զօլաթա, որոյ գինն էր 88 ստակ. Մտ՛՛
17. 26.|| խէ. 1.

սարդ. մոմուկ, էօրիւմ ճէկի պէօճէկ. ղԶ. 14.

սարտուցեալ. բաժանուած, երեսէ ձգած. խը. 2. ծէ.
2. և Կը. 3.

սաւառնիլ. թռչնելով խանատները վրայ բերել՝ ծածկուիլ.
ղա. 1.

սափիրա. պատժել կնկան մի անուն է. Գործ. 5. 9.|| հա. 3.

սելով. Խաղաղ-Բէլն, քաղաք մի է. ա. 1.

սեղանանենգ. սեղանը, կամ տաճարը թալլող. խը. 2.

սեպուհ. պէյզատէ. քիշիզատէ. Զ. 2.

սեռն. մաքուր, ուղիղ. հէյլէսիզ. Ժ. 2. և Չէլտա՛՛.

սեւռք. գամուածք, մըխլամիշ ըլլալը. Կղ. 4.

սթափիլ. այլանալ, խելքը գլուխը գալ, արթննալ. Զ. 3.
և ղԷ. 1.

սիգացող ։ ֆոտուլութ․ ուռուցող, սալնմիշ ըլլող ։ Հգ․ 2 ։
սիդոնացիք ։ սայտացիք, որք նամատր կուռք մի ունէին,
  զոր պատուեաց Սողոմոն․ Գ Թագ․" 11․5 ։ ‖ Խը․ 3 ։
սիկ ։ անուշիկ հոտ․ խոշ բուզկեար ։ ԼԸ․ 3 ։
սին ։ դատարկ, պոշ, փուճ ։ ԽԵ․ 3 ։ և ՃԾ․ 2 ։
սլաք ։ օք տէմիրի, խըշտ ։ ԽԴ․ 3 ։
սկախտուն ։ մուրտառ պուլանըխ, չիրքէֆ ։ ԾԳ․ 3 ։
սկաւառակ ։ քեասէ, Թաս, աման ։ Լ․ 2 ։ և ՃԸ․ 1 ։
սկիւթացի ։ Թաթարաց ազգն է ։ ՂԳ․ 12 ։
սնոտիապաշտուստ ։ անշահ չինուած, նիշանըզ տուզէն-
  միշ եղած ։ Գ․ 1 ։
սնոտիասէր ։ պոշ՝ փուճ սէր ունող ։ ՂԳ․ 20 ։
սողական ։ եայան ։ Գ․ 3 ։ կամ ռամիկ, ֆախիր ։ ՀԾ․ 2 ։
սոսկալիթխար ։ ահարկու ըէնտտուհա, պէտտապլի ։ ՂԳ․ 12 ։
սոր ։ խորունկ սելի ճամբայ, տէրէ ։ Խ․ 2 ։
սուզել ։ տակը իջեցնել․ պաթըրմաք ։ ԼԶ․ 2 ։
սուրհանդակ ։ սայի, մէնզիլ ։ ԾԴ․ 2 ։
սփեր ։ մատեան, գիրք․ քիթապ ։ ՃԸ․ 2 ։ և ջէլպա" ։
սպանդ ։ զոհ․ ղուրպան ։ ԽԳ․ 2 ։
սպանդարան ։ ղուրպան մորթելոյ տեղ ։ ԽԵ․ 3 ։
սպառազէն ։ սիլահլը, փիլոր սիլահ ։ ԾԴ․ 2 ։
սպեղանի ։ դեղ, մէլհէմ ։ Է․ 3 ։ և Խը․ 1 ։
ստամբակ ։ նախա, զալըմ, եարամազ ։ Խը․ 3 ։ և ՂԷ․ 2 ։
ստգտանք ։ մեղադրանք, սիթէմ ։ Թ․ 3 ։
* ստորեւելք ։ վարէն վեր ելլող, կամ ելած ։ ՂԳ․ 24 ։
ստուար ։ թանձր, հաստ ։ ԽԶ․ 2 ։ և ՂԿ․ 4 ։
ստուարաստեղն ։ ճուղը հաստ․ դալըն տալլը պուտագլը ։
  Թ․ 2 ։
ստուգաբանել ։ ույղուն գալով խայաթ եղած ։ ՂԳ․ 20 ։
ստրուկ ։ խեղճ՝ ծառայ, բայէ ։ Գ․ 3 ։ ՂԳ․ 12 ։ և 18 ։
սարջանալ ։ ափսոսալ, զղջալ, փիշման ըլլալ ։ ԻԹ․ 2 ։
սրահի առագաստ ։ բակի վերտէն, որ է՝ դուռն ։ Խը․ 1 ։
սրանալ ։ թռչիլ, փախչիլ ։ Ի․ 2 ։ Լ․ 4 ։ Խը․ 3 ։ ՀԾ․ 2 ։
  և ՀԳ․ 2 ։ կամ սինլիմիշ եղած քէսկինցած ։ Իը․ 3 ։

սրտ

սրացել վարմկան։ փախչող հեռացող, տէտիրկին։ Ժա. 3։
սրբերգեան։ Սբ Սբ երգօղ, ինչպ՝ Սերոբէքն։ Ղդ. 1։
* սրինկ։ սրինգ, նէվլուհուր շալըը, նէյ։ Ղբ. 8։
սրսկումն։ ցըցըքնելը, սէրփմիշ ընելը։ Ծա. 4։
սփափանք։ սփափումն, մխիթարանք. թէսէլլի։ Դ. 1։ Լդ. 3. և Ղդ. 9։
սքանչելահրաշ։ հրաշալի, մուճիզաթլը։ Հե. 10։
սքանչելատես։ զարմանալի գեղեցիկ տեսիլ ունօղ։ Ծա. 4։
սքանչելադիմատ։ զարմանալի գերաղանց քեօք ունօղ։ Հդ. 2։
Ս՝ այլադասուն։ լեռը մնած մեծցած, լեռնցի, եաբանի։ Խղ. 1։
վայրագումն։ եաբանի կոպտութի. եաւըլուղլուք։ Ժա. 3։ Լ. 4։ Հա. 4։ և Ղդ. 19։
վանդակապետ։ պարմախլըխ շարած գեղեցիկ քեօշկ։ Իե. 2։
վանիչ։ զայ ընօղ, թէլէֆ ընօղ։ Իղ. 2։ կամ փախցնօղ, չէուրիւթմիշ ընօղ։ Ղե. 9։
վարակեալ։ պաշարեալ, մուհասէրէ եղած։ Լա. 3։
վարանիլ։ վախուն թասայիլ՝ անձրկիլ։ Իղ. 3։ և Իը. 2։
վարապան։ կէմ, հալխա, որ գաղանի բերան կըկապեն։ Ղե. 2։
վարատիլ։ ղատուխիլ՝ տէտիրկին ըլլալ։ Իե. 3։
վարմ։ տուզախ, խափանձա։ Խ. 3։
վարուք։ մազեր, որ թէ մարդոյ իցէ՝ փէրչէմն է։ Կգ. 2։ և Ղդ. 12։ և եթէ ձիու իցէ՝ եալըլախներն է։ Թ. 2։
* վերակացումն։ ղայլխուբ ձեռք վերցնելը։ Ա. 2։
վերակենցաղել։ կրկին ողջնալ, յարութ առնել։ Լդ. 5։
* վերակնարկել։ վեր նայիլ, դէպ 'ի վեր ուլուս ընել։ Իղ. 3։
վերնամարտութի։ վերինին հետ ձէնկ, որ է Այ դէմ դընելը։ Ծա. 4։
վերնամրցանակ։ երկինքէն տրուած յաղթութե համար՝ վարձք, չէլէնկ։ Ղդ. 24։
վերջին դատաւնիք։ 'ի կորուստն յաւիտենական վճռել, որք են դատապարտելոցն դարք։ Իե. 2։

վերջնական ։ յետքինը · կամ խիստ պէթերը ։ Ծ · 3 ։
վերջնական ատեան ։ քենակին լէքէ սատօնու ։ ղ͞դ · 11 ։
վէս ։ հպարտ · ինքնահաւան · զորպխխա նախատէ մարգարէն
Եսայի ։ 65 · 5 ։ ‖ Ծ · 2 ։
վիժած անդրելի կոչման ։ անցուցած տղայ · որ մարդ չի
կոչուիր ։ Ի · 2 ։
վիհ վհից ։ խորուկներուն խորուկը ։ Խ · 2 ։
վիրգ մահու ։ մեռցնող ձէնկի քար · կիւլէ ։ Կ · 2 ։
* վիրգ սալի ։ տեօշեմէյի քար · գայկան ։ ղ͞է · 8 ։
վտակ ։ առուինալ · կամ սել · լումախ ։ Ծ͞դ · 3 ։ և ղ͞է · 10 ։
վտարել ։ վտառուժցնել · չիրքինցնել ։ Ի · 2 ։
վրիժակ ։ վձիռ · իլամ · սիձիլ ։ ԻԵ · 2 ։
վրիպակ ։ մոլար · ծուռ ։ Ժը · 2 ։ Խը · 4 ։ և ղ͞է · 9 ։
վրնջողական ։ ըղջախոհ ցանկութ͞ կատղելը · աղմէշ ըլլալը ։
ԽԵ · 2 ։
Տակաւ տակաւ ։ կամացուկ կամացուկ · քըչիկ քըչիկ ։ Ծը · 3 ։
տաղանդ ։ կամ քանքար · քեսէ մի ըստակ · Ինքը քանքար ։
Ժ͞ա քեսէ ըստակ · կամ ալ աւելի ։ Իղ · 2 ։
տաղաւարեալ ։ բնակելու տեղ ըլլալ ։ Ճ · 1 ։
տաղաւարիլ ։ օթեւանիլ · գօնագ էլմէք ։ ՀԵ · 13 ։
տաղտկալալըականն ։ կքրահ ընելու մուրատա ։ ղ͞դ · 20 ։
տաշտ ։ քեասէ · թաս ։ Լ · 2 ։
տատանելի ։ տրամելի · խասալէթ ընելու ։ Լ͞ա · 2 ։
տարապ ։ կերպ · թարզ ։ Ծը · 2 ։ և Ծգ · 5 ։
տարացոյց ։ նման էօրնէկ · ույղուն ։ ԺԵ · 2 ։ և ԽԵ · 3 ։
տարժանելի · կամ տաժանելի ։ խիստ աշխատելի · մէշագ-
գէթլի ։ Ը · 1 ։ ԿՂ · 5 ։
տարմ ։ խանատըլըներու քիւմէ՝ երղնախ ։ Կը · 3 ։
տառ ։ բոլոր նիւթաւոր մարմիններուն թէմէլը · և է չորս ·
Հուր · Օդ · Ջուր · Հող ։ Ճ͞է · 3 ։ և ղ͞գ · 15 ։ և զայս
բառս՝ պէս պէս նշանակութ͞ գործած է ՚նա · զոր օրինակ ։
՚ի տառը գալ ։ տարերքէ եղածներուն մէջ · կամ կայ
եղածներուն էօզին մէջ ։ Խա · 2 ։
տառը ժամանակի ։ ժամանակին կայութիւնը · կամ չափը ·
որ հիչի մօտ՝ քիչ է ։ ԾԵ · 3 ։

տարր ժամանակաց։ չորս եղանակն է. Գարուն. Ամառն.
Աշուն. Ձմեռն. որք իւր տարւոյն տարերքն են։ խղ. 2։
տարր մահու։ մահուան քէօքը՝ սէպէպը։ ղէ. 6։
տարերս սասանել։ բոլոր ձա շարժել՝ դողցնել։ լղ. 2։
տարր փոքր։ փոքրիկ ոչինչ իր. չէյմիղեզ։ կթ. 1։
տեառնագրել։ կնքել, խաչակնքել։ ժբ. 3։ և ղգ. 12։
տենդ։ ջերմ, սըթմա։ իը. 5։
տեսակմն։ տեսանօղ, կէօրիւճիւ։ լէ. 5։ կամ երեւելի,
կէօղէ կէօրիւնէն։ լգ. 3։ և ծգ. 1։
տեսակմնել։ տալ եօղը խլխով մը մէյտան հանել։ ղգ. 10։
տէգ։ մըզրախ. խըշտ։ խն. 3։
տիրադաւ։ իր տէրը խաբօղ՝ մատնօղ։ ծղ. 2։
տիրադրուժ պաշտօնեայ։ իր տէրը փէնտով խաբօղ խըղ
մէթքեար։ է. 2։
տիւրոս։ կամ Ծուր, քաղաք մի է սայտայի սէմթ. Եսայ"
23. 15։|| լթ. 3։
տխրատեսակ հուբ։ կամ էրփն. մութ գոյն, սև բանկ։
լդ. 8։ և ղդ. 12։
տղմասիտ գուբ։ չամուռով լեցուն հոր։ ժղ. 1։
տնտեսել։ պէտ ընել, քէրէմէթմէք։ ժն. 2։ կամ յայտ-
նել, ցուցանել։ խը. 6։
տոյժ տանջանաց։ կամ ըկանաց, ձեաս պատժոյ. գաղէպ
ճէրիմէսի. սիասէթ։ է. 2։ և հա. 3։
տուն։ չուանէ կապ. իպլար։ իը. 1։
տուայտիլ։ չարչարուիլ. ճէֆայէն մաշիլ։ կղ. 5։
տպաւորագոյն։ էշկեարէ ույղուն. թըպգը։ ժթ. 3։
տրոհել։ որոշել, բաժանել, զատել. այըրմագ։ խը. 1։
և կը. 2։
Ցանց։ սիճիմով հիւսած թօռ, աղ. տուղախ։ խ. 3։
ցիռ։ վայրի էշ. եապան էշէկի։ խղ. 2։
ցնորից ցրիչ։ խենթ ու մենթ երազները տաղըթմիշ ընօղ։
ծբ. 1։
ցնցուղ։ ցաթկոտուք. սերփինթի ջրոյ, կամ հրոյ։ ղ. 3։ և
կը. 3։

*ցոլք նշուլից։ շողշողումն ճառագայթից, շաւղին փայ-
լելով ճաճանչելը։ ճա · 3։
ցփութի։ անառակութի, աներկիւղութի · եռեպսիրլիք։ հէ · 2։
*Փագովը։ Բեղփեգովը · կուռքի անունն է։ Թւոց · 25 ·
3։|| խը · 3։
փաղանգ։ ճիւմճիւռ · թագուռ · ոստոս։ կե · 1։
փաղաքշել։ երեսպաշտութի ընել, խօշամքտի խօսիլ։ ճ · 1։
փապար։ ծակ, խօփուխ · չուխուր։ խ · 2։
փարաքումն։ բղջախոհ ցանկութի, եռեպսիրլութի։ խե · 2։
փթթեալ։ Ֆիլխալէնմիշ եղած, ծաղկած։ ղգ · 11։
փղշտացիք։ բարբարոսաց և ամ այլազգաց կըսուի։ ա · 2։
փոկ։ կաշիէ կապ։ խե · 2։
փրկանակ։ փրկութե տեղ։ Իղ · 2։ կամ ուժուտ թելի։ ծա · 4։
կամ ազատելոյ գործիք։ Նգ · 3։ և ղէ · 5։
*Քաղցկեղ։ մարմինը չիւրիւթմիշ ընող եարա մի է · կեր-
ցաւ · չիրիփէնչէ։ ժը · 3։
քամոս։ կուռքի անունն է։ Դ Թագ" · 11 · 7։|| Կ · 4։
քայլ։ կէրատմնըք, կամ լէօֆ։ լԴ · 1։
քանան։ Նոյ նահապետի թոռն է, քամայ որդին։ Է · 1։
քանանուհի։ կին մի էր քանանացի, որոյ աղջկին քրխառս
բժշկեաց։ Մատթ" · 15 · 22։|| լե · 3։
քանաստր։ կատաղի · եանըւղ · ղալըմ։ կթ · 2։
քանցել։ ճուղերը կտրտելով փրցնել։ իԴ · 1։ և կէ · 2։
*քառադիմակի։ է մեկնութի բառին քեանայ, որ երեւի
երեւալ 'ի յունական բառէն չիվշն, որ թարգմանի քառա-
կուսի · ուստի քեան՝ քառադիմակի պատկեր, ..ել է՝
չորս երեսով, կամ չորս թարաֆըլը կուռք · դորպխսի շինեց
մանասէ։ Դ Թագ" · 21 · 5։|| ծա · 4։
քաւարան։ քաւօղ, մեղքը թողող։ ղԴ · 1։
քեղի։ օրթա տիրեկ, թեմէլ տիրեկլի։ լէ · 3։
քիմք։ տամախ, կէյնղ։ Իգ · 2։
քինաւոր։ քէն ունօղ · ղարեզ ունօղ։ ղա · 1։
քղանց։ հանդերձի փէշ · էթէկ։ ժը · 2։
*քյինինիւթ։ քու նիւթըդ։ քյինինիւթ ղանդուած · քու
նիւ

նիւթիդ. խմոր, որ է խակ մարմինն խորհրդոյ: ծգ. 4:
քորեբ: արապխատան լեռ մի է, ուր խօսեցաւ Ա.Ծ եղիայի
հետ: գ. թագ". 19. 8: || ըդ. 9: և ղդ. 6:
քստմնափուշ: վախցնող՝ մարմինը փուշ փուշ ընող: իը. 6:
քստմնելի: զարհուրելի, խիստ վախցնող: ը. 1: ժը. 2:
իը. 2: խը. 4: և հթ. 3:
քրայ: խալճիի օձախ: ժթ. 1: իղ. 3: և կթ. 1:
քրէական: խիստ մեծ մեղք, որ է այ դէմ: ծա. 4: և ղա. 3:
քրձազգած լինիլ: չուլ հագնիլ: իթ. 2:
քրքում: զաֆրան չիչէկի, որ է անուշահոտ ծաղիկ մի,
կամ զաֆրան: դդ. 11:
Օդք, օդէջ: ոտից աման. այսդ. գապը, ինչպէս՝ չիզմէ,
փապուճ: խէ. 3:
օթոց: հանդերձ. էսպապ: դ. 1:
օժանդակել: եարտըմ ընել, ուժ տալ: ե. 1: ժ. 2:
ժա. 1: ըգ. 6: ձ. 2: և ղգ. 9:
օձառ: ձէնկի թախըմ. սիլահ: կղ. 3:
օն և օն: սանկ ու նանկ. չէօյլէ պէօյլէ: իթ. 3:
օշինդր: լեղի խոտ մի է, փէլին: ղ. 3:
օստացի: Յօբ երանելին է, զի էր յօսաեր գաւառէ. որ է
'ի կողմն արապխատանու: խը. 6:
օտարազգի: օտար ազգ է, այլազգի: կգ. 1:
օտարոտի: աննըմանուտի, մինասիպէթսիզլիք: հե. 12:
օրակշիռ: օր չափօղ, որ է արեգակն: [illegible]:
օր'ի յօր յերկարաձգել. օրէ օր ձգել: ծը. 3:
օրհներգ: երգօղ օրհնուե: կամ, օրհնուի: կա. 2: գովուի, բարեբանուի, որ միայն Ա.Ծ վայելէ, որ է անըսկըզընաբար սկիզըն ամ սկսելոյ, և աներրորդական վախճան: